Olje- og energidepartementet
Vedlegg til St.prp. nr 1, 1989–90
Energi- og vassdragsforvaltning

MEDDELTE VASSDRAGSKONSESJONER

(ERVERVS-, REGULERINGS- OG KRAFTLEIEKONSESJONER)

TILLATELSER MEDDELT I 1988

Kraftleietillatelser på under 20 000 kW gitt av Norges vassdrags- og energiverk i 1988, er ikke tatt med her. De er innbundet i egen bok- og finnes i Vassdrags- og energiforsyningsavdelingen, Olje- og energi-departementet.

Innholdsfortegnelse.

		Side
1.	A/S Istad Kraftselskap. Ombygging av Angvik kraftstasjon. Fristforlengelse. Olje- og energidepartementets samtykke 11. januar 1988	5
2.	Norsk Hydro A/S / Hydro Aluminium A/S. Konsesjoner etter omorganisering av statens og Norsk Hydro's eierinteresser på aluminiumsområdet. Kongelig resolusjon 22. januar 1988	5
3.	Sunnfjord Elektrisitetsverk. Utbygging av Brulandsfoss i Førde kommune. Kongelig resolusjon 22. januar 1988	39
4.	Hafslund Metall A.S. Konsesjon på leie av 52 MW/410 GWh fastkraft og 30 MW/200 GWh tilfeldigkraft fra Hafslund a.s. til selskapets virksomhet i Skjeberg kommune. Kongelig resolusjon 29. januar 1988	73
5.	Asea AB og BBC Brown Boveri Ltd. Konsesjon for erverv av aksjer i Elektrisk Bureau A/S, A/S Norsk Elektrisk & Brown Boveri og Asea-Per Kure A/S. Olje- og energidepartementets samtykke 10. februar 1988	76
6.	Alcoa International Holding Corporation. Konsesjon for erverv av aksjer i Norsk Alcoa A/S. Olje- og energidepartementets samtykke 24. februar 1988	77
7.	A/S Istad Kraftselskap. Ombygging av Angvik kraftstasjon. Kongelig resolusjon 1. november 1985. Tillatelse til ekspropriasjon av kraftstasjonstomt og fallrettigheter for ombygging av kraftanlegg i Angvikelva. Kongelig resolusjon 4. mars 1988	77
8.	L/L Tussa Kraft. Tillatelse til erverv og regulering av Litlebøelva i Volda kommune. Kongelig resolusjon 4. mars 1988	80
9.	Sunnfjord Elektrisitetsverk. Konsesjon for kjøp av lutar i L/L Svultingen. Olje- og energidepartementets samtykke 10. mai 1988	106
10.	Trondheim Elektrisitetsverk. Erverv og regulering m.v. for bygging av Nedre Nea kraftverk. Kongelig resolusjon 3. mai 1985. Tillatelse til planendring. Kongelig resolusjon 13. mai 1988	106
11.	Norsk Hydro a.s. og Hydro Aluminium a.s. Konsesjon for fortsatt regulering av Høyangervassdraget. Kongelig resolusjon 20. mai 1988	123
12.	Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S. Tillatelse til regulering av Djupen, Goppolen, Våssjøen og Grunnesvatn. Kongelig resolusjon 7. mars 1947. Vassdragskonsesjoner ved sammenslutning av elforsyningsenheter. Kongelig resolusjon 27. mai 1988	130
13.	Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S. Tillatelse til utbygging av Moksa kraftverk. Kongelig resolusjon 7. mars 1947. Tillatelse til opprusting/nyutbygging m.v. av Moksa kraftverk i Øyer kommune. Kongelig resolusjon 27. mai 1988	137
14.	Bergesen d.y. A/S. Konsesjon for erverv av aksjer i Elkem A/S. Olje- og energidepartementets samtykke 7. juni 1988	164
15.	Entreprises Maggi S.A., Sveits. Konsesjon for erverv av aksjer i Nestle Norge. Olje- og energidepartementets samtykke 20. juni 1988	164
16.	Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap. Tillatelse til bruksrett i Hellandsfossen i Modalen kommune. Kongelig resolusjon 6. mai 1983. Ny bruksrettskonsesjon. Kongelig resolusjon 24. juni 1988	164
17.	Stripa Mine Service A.B. Konsesjon for erverv av aksjer i A/S Nordisk Grubekompani. Olje- og energidepartementets samtykke 11. juli 1988	173
18.	Sira-Kvina Kraftselskap. Tillatelse til midlertidig overføring av vann fra Blåsjø til Svartevatn. Kongelig resolusjon 5. august 1988	173
19.	Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap. Reguleringer og overføringer i Eksingedalsvassdraget m.fl. i forbindelse med bygging av Evanger kraftstasjon. Kongelig resolusjon 4. mars. 1966. Planendring. Olje- og energidepartementets samtykke 12. august 1988	177
20.	Elkem A/S. Endring av konsesjonsvilkår. Olje- og energidepartementets samtykke 30. august 1988	178
21.	Buskerud energiverk. Tillatelse til erverv og ekspropriasjon m.v. for utbygging av Pikerfoss kraftverk i Numedalslågen. Kongelig resolusjon 14. november 1980. Minstevannføring. Kongelig resolusjon 23. september 1988	178

Side

22. Hafslund Nycomed A/S. Konsesjon for å øke den utenlandske eierandelen. Olje- og energidepartementets samtykke 26. september 1988 180
23. A/S Stormgård. Konsesjon for erverv av aksjer i Norsk Elektrokemisk Aktieselskab. Olje- og energidepartementets samtykke 26. september 1988 180
24. Orkla Borregaard A.S. Konsesjon for erverv av aksjer i Norsk Elektrokemisk Aktieselskab. Olje- og energidepartementets samtykke 26. september 1988 181
25. Nordkyn Kraftlag A/L. Tilleggsregulering av Reinoksvatn i Lebesby kommune, Finnmark. Kongelig resolusjon 30. september 1988 181
26. Folla Industrier A/S. Konsesjon på leie av inntil 30 MW fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk til selskapets anlegg i Verran kommune. Kongelig resolusjon 7. oktober 1988 205
27. Elektrisk Bureau a.s. Konsesjon for erverv av aksjer i EB Datakabel AS. Olje- og energidepartementets samtykke 17. oktober 1988 209
28. Nora Industrier A.S. Konsesjon på erverv av Moss Aktiemøllers del av Mossefossen i Østfold. Kongelig resolusjon 9. desember 1988 209
29. Statoil A/S. Konsesjon på leie av inntil 13,3 MW/80 GWh pr. år fra Norsk Hydro Produksjon A.S. til polyolefinanleggene på Rønningen i Bamle kommune. Kongelig resolusjon 16. desember 1988 217
30. Otteraaens Brugseierforening. Tillatelse til å overføre deler av Heisvassdraget til Hovatn i Bygland kommune, Aust-Agder. Kongelig resolusjon 23. desember 1988 220

1. A/S Istad Kraftselskap

(Ombygging av Angvik kraftstasjon – tillatelse til fristforlengelse)

Olje- og energidepartementets samtykke 11. januar 1988.

A/S Istad kraftselskap ombygging av Angvik kraftstasjon – tillatelse til fristforlengelse

«Det vises til Deres søknad av 1. september 1987 vedrørende ovennevnte.

Søknaden er forelagt fylkesmannen i Møre og Romsdal og Gjemnes kommune til uttalelse. Det er ikke kommet inn protester mot at fristforlengelse gis.

Norges vassdrags- og energiverk tilrår at A/S Istad Kraftselskap får innvilget sin søknad om forlengelse av fristen for å påbegynne anleggsarbeidet med ett år, d.v.s. til 1. november 1988.

Olje- og energidepartementet slutter seg til Norges vassdrags- og energiverks tilråding, slik at fristen for arbeidets påbegynnelse blir utsatt tilk 1. november 1988. Det forutsettes imidlertid at Gjemnes kommune gis skriftlig orientering før ombyggingsarbeidene blir igangsatt.»

2. Norsk Hydro A/S / Hydro Aluminium A/S.

Konsesjoner etter omorganisering av statens og Norsk Hydros eierinteresser på aluminiumsområdet

Kongelig resolusjon 22. januar 1988.

1. Innledning

Hydro Aluminium A/S ble etablert i 1986 ved en sammenslåing av Norsk Hydro A/S's aluminiumsdivisjon og Årdal og Sunndal Verk A/S, jfr. St.prp. nr. 88 (1985–86) om aluminiumssamarbeid mellom Årdal og Sunndal Verk A/S og Norsk Hydro A/S og Innst. S. nr. 230 (1985–86). Til grunn for sammenslåingen ble det inngått en hovedaksjonæravtale mellom staten og Norsk Hydro A/S og en gjennomføringsavtale mellom Årdal og Sunndal Verk A/S (ÅSV) og Norsk Hydro A/S (Hydro).

I henhold til dette avtaleverket har Hydro overført alle sine aluminiumsaktiviteter til ÅSV. ÅSV har foretatt en tilsvarende økning av aksjekapitalen, som er overtatt av Hydro. I det nye utvidede aluminiumselskap har Hydro 70 pst. og staten 30 pst. av aksjekapitalen. Videre har Hydro opsjon på å øke sin eierandel til 90,1 pst. på nærmere avtalte vilkår.

Den formelle sammenslåingen fant sted 1. september 1986.

Dannelsen av Hydro Aluminium A/S utløser konsesjonsplikt etter industrikonsesjonsloven. Konsesjonsplikten oppstår ved overdragelse av ÅSV's fallrettigheter og det nye selskapets leie av elektrisk kraft. ÅSV er også meddelt konsesjoner etter vassdragsreguleringsloven.

2. Søknader

Hydro har i brev av 26. mai 1986 søkt om konsesjon for erverv av aksjer i det utvidede aluminiumsselskap med basis i ÅSV's og Hydro's aluminiumsvirksomhet.

Søknaden lyder som følger:

«Industriministeren tok i brev av 18. mars 1986 til Norsk Hydro a.s (Hydro) opp spørsmålet om en restrukturering av norsk aluminiumsindustri og ba samtidig om at forutsetningene for en sammenslåing av Årdal og Sunndal Verk a.s. (ÅSV) og Hydros aluminiumsdivisjon ble klarlagt. Som kjent har de to selskaper etter dette blitt enige om å etablere et felles akuminiumselskap med basis i ÅSV og Hydros aluminiumsvirksomhet. Sammenslåingen er formalisert i den «Gjennomføringsavtale» som følger som trykt bilag til St.prp. nr. 88 for 1985–86 om saken.

Hovedaksjonæravtalen (vedlegg 1 til St.prp. nr. 88) mellom Staten og Hydro regulerer etableringen av det felles aluminiumselskap og de verdivurderinger som er lagt til grunn. Partene er blitt enige om at Hydros aluminium-divisjon i sin helhet overtas av selskapet, samtidig som ÅSV foretar en rettet aksjeemisjon mot Hydro hvoretter Hydro blir eier av 70 pst. av aksjene i det utvidede aluminiumselskapet. I h.t. hovedaksjonæravtalen får Hydro videre opsjon på å øke sin eierandel til 90,1 pst. i løpet av de nestde 5 år. Enkelthetene og bakgrunnen for sammenslutningen er det utførlig gjort rede for i stortingsproposisjonen. Vi finner derfor for så vidt å kunne henvise til proposisjonen, og i konsesjonssøknaden nøye oss med å redegjøre for hvilke konsesjoner aksjeervervet fordrer, herunder redegjøre for hvilke konsesjoner ÅSV innehar i dag.

Likevel finner vi igjen å ville gjøre oppmerksom på at selskapene og deres ansatte vil kunne bli skadelidende dersom konsesjonsbehandlingen skulle trekke i langdrag. Selskapene har lagt opp til at iverksettelsen kan finne sted 30. juni 1986. Det er av avgjørende betydning at konsesjonsbehandlingen på det tidspunkt har kommet så langt at selskapene kan vurdere om det er forsvarlig å gjennomføre iverksettelsen ved halvårsskiftet. Vi tillater oss derfor å be om at behandlingen påskyndes mest mulig og gjøres så enkel som en forsvarlig saksbehandling tillater. I denne forbindelse fremhever vi at det i formell henseende bare er tale om en endring i aksjonærsammensetningen i ÅSV. Aksjetransaksjonen og sammenslutningen med Hydros aluminiumvirksomhet utløser ingen

endringer for konsesjonsbelagte eiendeler i ÅSV, heller ikke utløses endringer for de enkelte fabrikksteder og driftsenheter.

Norsk Hydros erverv av aksjene i det utvidede aluminiumselskapet nødvendiggjør konsesjon både etter lov av 14. desember 1917 (Industrikonsesjonsloven) og etter lov av 31. mai 1974 nr. 19 (Alminnelig konsesjonslov). I forhold til Industrikonsesjonsloven knytter konsesjonsplikten seg til ÅSV's fallrettigheter med tilhørende meddelte ervervskonsesjoner og til kraftleieavtalene med foreliggende kraftleiekonsesjoner. ÅSV innehar også en rekke reguleringskonsesjoner. I disse er det på sedvanlig måte inntatt bestemmelser om at de ikke kan overdras. I praksis er imidlertid dette ansett bare å ha gyldighet i forhold til isolerte overdragelser. I nærværende sak forutsetter vi derfor at det utvidede aluminiumselskapet beholder reguleringskonsesjonene i sin nåværende form også etter at vi er meddelt ervervskonsesjon for aksjene.

ÅSV er i dag meddelt følgende ervervs- og reguleringskonsesjoner:

1. Tillatelse for A/S Årdal Verk til å erverve og regulere Tyavassdraget, Rausdøla og Berdøla og å overføre Rausdøla og Berdøla til Tyavassdraget. (Meddelt ved Kongelig resolusjon 14. juli 1950).
2. Tillatelse for A/S Årdal og Sunndal Verk til å overføre visse deler av Utlavassdraget til Tyavassdraget. (Meddelt ved Kronprinsregentens resolusjon 8. februar 1957).
3. Tillatelse for A/S Årdal og Sunndal Verk til ytterligere regulering av Tyin og Torolmen. (Meddelt ved Kongelig resolusjon 18. april 1958).
4. Tillatelse for A/S Årdal og Sunndal Verk til å erverve og regulere Fortun-Grandfastavassdragene m.m. (Meddelt ved Kronprinsregentens resolusjon av 25. januar 1957).
5. Tillatelse for A/S Årdal og Sunndal Verk til ytterligere erverv og regulering i Fortun-Grandfastavassdragene m.v. (Meddelt ved Kongelig resolusjon 1. juli 1960).
6. Tillatelse for A/S Norsk Aluminium Company til å foreta regulering og overføring av Hovlandvassdraget m.v. i Sogn og Fjordane fylke. (Meddelt ved Kongelig resolusjon 9. august 1963).
7. Tillatelse for A/S Årdal og Sunndal Verk til å overføre deler av Fardalsvassdraget i Årdal til Fortun i Luster. (Meddelt ved Kongelig resolusjon av 9. januar 1976).
8. Tillatelse for A/S Årdal og Sunndal Verk til å foreta regulering av Gautingdalsvassdraget i forbindelse med utbygging av Høyanger Verk. (Meddelt ved Kongelig resolusjon 24. juni 1977).
9. Tillatelse for Årdal og Sunndal Verk A/S til erverv og regulering av Nyset–Steggjevassdragene i Årdal kommune. (Meddelt ved Kongelig resolusjon av 26. juni 1981).

I tillegg bemerkes:

Ad nr. 6 Konsesjon for Hovlandsvassdraget er senere overført fra NACO til ÅSV på stort sett uforandrede vilkår.

Ad nr. 9 Nyset–Steggjekonsesjonen er senere overført fra ÅSV til ÅSV Nyset–Steggje Kraft a.s som er et 100 pst. eiet datterseskap.

De eldste konsesjonene i Høyanger hjemfalt til Staten 19. november 1980, men disponeres av ÅSV i henhold til St.prp. nr. 127 (1961–62) frem til 31. desember 2006.

Som vedlegg til søknaden følger kopi av ovennevnte konsesjoner med vilkår.

Videre innehar ÅSV følgende kraftleiekonsesjoner:

1. Konsesjon for A/S Årdal og Sunndal Verk på leie av elektrisk energi fra Aura Kraftverk. (Gitt ved Kongelig resolusjon 29. januar 1960).
2. Konsesjon for A/S Årdal og Sunndal Verk på kraftleie fra Statskraftverkene. (Gitt ved Kronprinsegentens resolusjon av 17. september 1971).
3. Konsesjonsvilkår for Årdal og Sunndal Verk A/S for leie av pr. driftsår inntil 85 MW/625 GWh fastkraft og inntil 40 MW/275 GWh ikke-garantert kraft fra Statskraftverkene. (Gitt ved Kongelig resolusjon 8. desember 1978).
4. Konsesjon for Årdal og Sunndal Verk A/S – Høyanger Verk – på leie av inntil 14 MW/84 GWh fastkraft pr. år fra Statskraftverkene til drift av fabrikkanlegg i Høyanger. (Gitt ved Kongelig resolusjon av 29. mai 1981).
5. Konsesjon for Årdal og Sunndal Verk A/S til erverv av elektrisk kraft fra A/S Sognekraft. (Gitt ved Kongelig resolusjon 23. juli 1982).
6. Konsesjonsvilkår for Årdal og Sunndal Verk A/S for leie av inntil 24,7 MW/180 GWh pr. år til aluminiumverket på Sunndalsøra. (Gitt ved Kongelig resolusjon 25. februar 1983).

Vi forutsetter at ovennevnte kraftleiekonsesjoner fortsetter å gjelde for det utvidede aluminiumselskapet i sin nåværende form også etter at vi er meddelt ervervskonsesjon for aksjene. Som vedlegg til søknaden følger også kopi av disse konsesjonene med vilkår.

Med bakgrunn i den ovennevnte opsjon for Hydro til å øke sine eierinteresser til 90,1 pst., har vi forstått det slik at vår konsesjonssøknad i forhold til vannfallsrettighetene (ervervskonsesjonene) vil bli behandlet med bakgrunn i Industrikonsesjonslovens kapittel I. ÅSV innehar ikke konsesjonsfrie fallrettigheter, slik at det i nærværende sak vil være § 2, litra 22 som er hjemmelen for den konsesjon Hydro meddeles. Vi har etter dette antatt at det ikke vil bli oppstilt vilkår i konsesjonene som innebærer en skjerpelse i forhold til det som nå gjelder. For så vidt angår de eksisterende konsesjonsvilkår har vi gjennomgått disse og vi er, i samsvar med regelen i litra 22, innforstått med at disse fortsetter å hvile på aluminiumselskapet.

Konsesjonsplikten etter den Alminnelige konsesjonslov knytter seg til de faste eiendommene som ÅSV inenhar, jfr. lovens § 4. Den nødvendige konsesjon meddeles her av Industridepartementet. Dette departement blir således tilstilet egen søknad om dette.

Det utvidede aluminiumselskapet må på sin side også meddeles konsesjoner, både etter Industrikonsesjonsloven og Alminnelig konsesjonslov, for respektive overtagelsen av Karmøy fabrikker, aksjene tilknyttet Hydros øvrige norske aluminiumsinteresser og den inngåtte kraftleieavtalen med Hydro.

Aluminiumselskapet sender selv nødvendige konsesjonssøknader til henholdsvis ordføreren i Karmøy kommune (i første hånd), Industridepartementet og Olje- og energidepartementet.»

ÅSV har i brev av 30. mai 1986 søkt om konsesjon for leie av kraft fra Hydro til det utvidede aluminumsselskapet.

Søknaden lyder som følger:

«Industriministeren tok i brev av 18. mars 1986 til Norsk Hydro a.s (Hydro) opp spørsmålet om en restrukturering av norsk aluminiumsindustri og ba samtidig om at forutsetningene for en sammenslåing av Årdal og Sunndal Verk a.s. (ÅSV) og Hydros aluminium-divisjon ble klarlagt. Som kjent har de to selskaper etter dette blitt enige om å etablere et felles aluminiumselskap med basis i ÅSV og Hydros aluminiumsvirksomhet. Sammenslåingen er formalisert i den «Gjennomføringsavtale» som følger som trykt bilag til St.prp. nr. 88 for 1985–86 om saken.

Hovedaksjonæravtalen (vedlegg 1 til St.prp. nr. 88) mellom Staten og Hydro regulerer etableringen av det felles aluminiumselskap og de verdivurderinger som er lagt til grunn. Partene er blitt enige om at Hydros aluminium-divisjon i sin helhet overtas av selskapet, samtidig som ÅSV foretar en rettet aksjeemisjon mot Hydro hvoretter Hydro blir eier av 70 pst. av aksjene i det utvidede aluminiumselskapet. I h.t. hovedaksjonæravtalen får Hydro videre opsjon på å øke sin eierandel til 90,1 pst. i løpet av de neste 5 år. Enkelthetene og bakgrunnen for sammenslutningen er det utførlig gjort rede for i stortingsproposisjonen. Vi finner derfor for så vidt å kunne henvise til proposisjonen, og i denne konsesjonssøknaden nøye oss med å redegjøre for de konsesjonsmessige forhold som eksklusivt knytter seg til kraftleieavtalen.

ÅSV og Hydro har i samsvar med pkt. 5 i ovennevnte «Gjennomføringsavtale» blitt enige om en kraftleieavtale for Hydros leveringer til det utvidede aluminiumselskapet (avtaleteksten inntatt som bilag 2 til «Gjennomføringsavtalen»). I henhold til Industrikonsesjonslovens kapittel IV fordrer kraftleveringen konsesjon. Avtalen som gjelder levering av 3 518 GWh pr. år er utarbeidet med bakgrunn i det som i dag gjelder internt mellom Karmøy Fabrikker og Hydros elkraft-divisjon. Det knytter seg i dag to kraftleiekonsesjoner til den kraften Karmøy Fabrikker disponerer:

1. Norsk Hydro Produksjon a.s' tillatelse til å leie inntil 165 MW/1 250 GWh pr. år fra Røldal–Suldal Kraft A/S og inntil 125 MW/1 000 GWh pr. år fra Statskraftverkene. (Gitt ved Kgl. res. av 14. februar 1975).
   Kraftleieavtalen med Statskraftverkene har senere falt bort ved at Hydro iht. avtale med NVE av desember 1977 økte sitt engasjement med 45,21 pst., slik at Hydro idag eier 95,21 pst. i RSK. Som kjent er det senere inngått ytterligere en avtale mellom Hydro og NVE, som vil gjøre Hydro til eneeier i RSK fra 1. januar 1987.
2. Norsk Hydro Produksjon a.s' tillatelse til å leie inntil 14,5 MW/135 GWh pr. år tilfeldig kraft gjennom Samkjøringen. (Gitt ved Kgl. res. av 22. mars 1985).

Til Deres orientering følger vedlagt kopi av konsesjonene med vilkår.

Den del av Karmøy Fabrikkers kraftforbruk som ikke dekkes av disse konsesjonene er produsert i Hydros egne kraftverk og er således i dag ikke gjenstand for noen kraftleiekonsesjon. Vi er innforstått med at når Karmøy Fabrikker settes inn i det utvidede aluminiumselskapet og således formelt skilles ut fra Hydro, fører det til at hele den aktuelle kraftmengde (3 518 GWh pr. år) nå må inngå i kraftleiekonsesjonen. Vi fremhever imidlertid at formaliseringen av kraftleveringen i avtalen mellom Hydro og det utvidede aluminiumselskapet ikke utløser endringer for bruken av energien eller for øvrig for fabrikkanleggene på Karmøy. Kraften vil herunder bli levert fabrikken på de samme økonomiske vilkår som tidligere. Vi har derfor antatt at konsesjonsvilkårene for kraftleieavtalen vil følge de samme linjer som i dag gjelder for den samme kraften, og at det således meddeles vilkår som ikke medfører at det utvidede aluminiumselskapet blir påført økede kostnader ved sin krafttilgang.

Avslutningsvis finner vi det riktig å gjøre oppmerksom på at selskapene og deres ansatte vil kunne bli skadelidende dersom konsesjonsbehandlingen skulle trekke i langdrag. Selskapene har lagt opp til at iverksettelsen skal kunne finne sted 30. juni 1986. Det er av avgjørende betydning at konsesjonsbehandlingen på dette tidspunkt har kommet så langt at selskapene kan vurdere om det er forsvarlig å gjennomføre iverksettelsen fra halvårsskiftet. Vi tillater oss derfor å be om at behandlingen påskyndes mest mulig og gjøres så enkel som en forsvarlig saksbehandling tillater.»

Det er også søkt om konsesjon for erverv av aksjer i selskaper som har stått for Hydros' aluminiumsaktiviteter og som innehar kraftleiekonsesjoner etter industrikonsesjonsloven. Konsesjon vil bli gitt av Olje- og energidepartementet etter at Kongen i statsråd har meddelt nødvendige konsesjoner i tråd med tilråding i saken her.

3. NVE's innstilling til Hydros søkand av 26. mai 1986

NVE har i brev av 3. desember 1986 avgitt innstilling som følger:

«Vi viser til søknaden av 26. mai d.å. fra Norsk Hydro, oversendt ved Departementets brev av 30. mai d.å.

Bakgrunnen fremgår for øvrig av St.prp. nr. 88 (1985–86), «Aluminimumsamarbeid mellom Årdal og Sunndal Verk a.s. og Norsk Hydro a.s», der også «Hovedaksjonæravtale» og «Gjennomføringsavtale» er inntatt som vedlegg.

Avtalens innhold er i hovedtrekk at det etableres en bedrift som formelt er en fortset-

telse av ÅSV, men med sterkt utvidet aksjekapital og Norsk Hydro som dominerende aksjonær. Nå erverves 70 pst., men med opsjon for erverv av ytterligere 20,1 pst. – tilsammen 90,1 pst., som det søkes konsesjon for. Norsk Hydro betaler for aksjene ved å overdra sin egen aluminiumsvirksomhet. Det utvidede ÅSV er omtalt som «Selskapet», men det har nå skiftet navn til Hydro Aluminium a.s.

Stortinget behandlet den privatrettslige siden av fusjonen 12. juni 1986, på basis av Innst. S. nr. 230, og sluttet seg enstemmig til avtalen. Underhånden er opplyst at selve fusjonen (med Hydros erverv av 70 pst. av aksjene) ble gjennomført pr. 1. september 1986.

Når Hydro får rett til å erverve så mye som 90,1 pst. av aksjene i ÅSV, må dette betraktes som et direkte erverv av selskapets aktiva. Ervervet utløser dermed ordinær konsesjonsplikt etter ervervslovens kap. I, forsåvidt angår fall som eies av ÅSV. ÅSV eier alle sine fall med konsesjon, og Departementet ber i sitt brev av 30. mai d.å. om at saken behandles etter ervervslovens § 2, tredje ledd, post 22, jfr. § 27.

ÅSV (med datterselskap) har sine kraftutbygginger i tre hovedområder, med kraftverkene i henholdsvis Høyanger, Årdal og Luster kommuner. Nedenfor er gitt en oversikt over konsesjonene, etter denne inndeling. Av vilkårene er her bare tatt med opplysning om konsesjonsavgiftene.

Høyanger

A/S Høyangfaldene fikk ved kgl. res. av 19. november 1915 (fornyet 6. juli 1917) konsesjon til erverv og regulering av Høyangelvene, med bl.a. 15 m regulering i Bergsvatn, og ved kgl. res. av 2. april 1917 konsesjon til erverv, regulering og overføring av Kråkevassdraget, med bl.a. 10 m regulering i Uldalsvatn. (Se Meddelte vassdragskonsesjoner 1915 s. 36, 1917 s. 130 og 1917 s. 98.) Begge konsesjonene ble gitt med felles utløpstid 19. november 1980. På basis av disse konsesjonene ble kraftstasjonen Høyanger I bygget i 1916–22. Ved begge konsesjoner ble konsesjonsavgiftene til kommuner satt til kr. 0,50 pr. nat.hk. de første 10 år, kr. 0,75 de neste 5 år og deretter kr. 1,–, samt til staten det samme.

A/S Norsk Aluminium Company fikk ved kgl. res. av 25. september 1936 konsesjon til å overta A/S Høyangfaldenes eiendommer. (Se Medd. 1936 s. 70.) Denne konsesjon fikk samme utløpstid som de tidligere, altså 19. november 1980. Konsesjonen omfatter også fall som A/S Høyangfaldene eide uten konsesjon, og som ikke var utbygd. Konsesjonsavgiftene ble nå satt til kr. 0,90 pr. nat.hk. til staten og kr. 1,15 til kommuner. Kommuneavgiften ble fra 1979 billighetsjustert til kr. 9,29 og i 1984 justert til kr. 15,76.

På basis av denne konsesjon ble Eriksdalsvassdraget bygget ut, med kraftstasjonene Høyanger II, III og IV.

Alle fall m.v. (men ikke reguleringsanlegg) som omfattes av konsesjonen av 1936 ble i 1962 ved såkalt «foregrepet hjemfall» overdratt til staten og leid tilbake av selskapet for perioden ut år 2006, jfr. stortingsvedtak 16. juni 1962 (St.prp. nr. 127 og Innst. S. nr. 275 for 1961–62). Det er ikke gitt ordinær bruksrettskonsesjon for leieavtalen av 2. mai 1963, men avtalen inneholder, i et vedlegg 2, vilkår som er ment å erstatte konsesjonsvilkår. (Først ved lovendringen av 19. juni 1969 fikk ervervslovens § 5 bestemmelse om konsesjonsplikt ved erverv av bruksrett til fall som tilhører staten.) Avtalen og dens vedlegg 2 kan ikke sees å være trykt, og kopi vedlegges for ordens skyld. (Bilag 1 og 2).

Deretter fikk A/S Norsk Aluminium Company ved kgl. res. 9. august 1963 konsesjon til regulering og overføring av Hovlandsvassdraget m.v. i Høyanger, også med varighet ut år 2006. (Se Medd. 1963 s. 131.) I henhold til denne konsesjon ble Hovlands- og Siplovassdraget overført til Ørevassdraget, og det ble bygd enda en kraftstatsjon (Høyanger V). Konsesjonsavgiftene ble satt til kr. 1,50 pr. nat.hk. til staten og kr. 3,50 til kommuner, med ny prøvelse etter 20 år. Avgiften til kommuner ble for 1979 billighetsjustert til kr. 7,82. Ved den nye prøvelse ble avgiften i 1984 (fra 1983) satt til kr. 6,50 til staten og kr. 15,50 til kommuner.

Ved kgl. res. 11. desember 1970 (ikke inntatt i Meddelte vassdragskonsesjoner), etter søknad av 19. august 1969, overtok ÅSV alle disse konsesjoner, og ÅSV gikk også inn i avtalen av 1963. Det ble i denne forbindelse ikke foretatt endringer i avgiftssatsene eller vilkårene for øvrig. Samtykket til å tre inn i avtalen av 1963 ble gitt av NVE ved brev av 12. desember 1969, se vedlagte kopi. (Bilag 3). Den omstendighet at det ved lovendringen av 19. juni 1969 (som trådte i kraft straks) var innført konsesjonsplikt for erverv av bruksrett til statens fall, kan ikke sees berørt i saken.

Ved kgl. res. 24. juni 1977 fikk ÅSV konsesjon for ytterligere reguleringer i Gautingsdalsvassdraget, med bl.a. ytterligere oppdemming av Bergsvatn. (Se Medd. 1977 s. 40.) Også denne konsesjonen gjelder ut år 2006.

Reguleringsavgiftene ble satt til kr. 1,50 pr. nat.hk. til staten og kr. 7,50 til kommuner, med ny prøvelse etter 10 år. Avgiften til kom-

munen ble i 1985 justert til kr. 13,74 pr. nat.hk.

Etter denne regulering av den totale, midlere kraftproduksjon i disse verkene ca. 800 GWh pr. år.

Fordelingen av kommuneavgiftene fremgår av vedlagte oppstilling over konsesjonsavgifter, bilag 4.

Reguleringsretter og -anlegg ble som nevnt ikke omfattet av det «foregrepne hjemfall» i 1963. Reguleringskonsesjonen beholdt utløp i 1980. Ved brev av 15. mars 1979 søkte ÅSV om ny reguleringstillatelse til 31. desember 2006 for disse reguleringer. I innstilling av 25. februar 1981 foreslo Hovedstyret at hjemfall til staten ble gjennomført, og at det hjemfalte deretter ble utleid til ÅSV til 31. desember 2006, uten noen økning i leien etter avtalen av 1963.

Som bilag til innstillingen fulgte utkast til leieavtale. Etter utkastet skal det ikke betales noe for leien av reguleringsanlegg og -retter, utover leiesummen etter kontrakten av 1963. (Innstillingen og utkastet til leieavtale vedlegges som bilag 5 og 6).

I innstilling av 2. mars 1984 foreslo Hovedstyret at ÅSV fikk ny konsesjon for fortsatt regulering til 31. desember 2006 for de hjemfalte reguleringer. Det ble bl.a. foreslått konsesjonsavgifter på kr. 8,– pr. nat.hk. til kommuner og kr. 1,50 til staten.

Årdal

A/S Årdal Verk fikk ved kgl. res. 14. juli 1950, etter stortingsvedtak 30. juni 1950, konsesjon for erverv og regulering av Tyavassdraget. (Se Medd. 1950 s. 53.) Konsesjonen er gitt for 60 år fra 1. januar 1948.

Avgiftene ble satt til kr. 1,– pr. nat.hk. til staten og kr. 2,– til kommuner. For reguleringen av Tyin ble dessuten bestemt en engangsavgift, men denne ble frafalt ved kgl. res 29. juni 1951, etter at det var fastslått av Tyin var fullt ut privat eid, se Medd. 1951 s. 64.

Kommuneavgiften er nå kr. 14,84 etter justering i 1984. Den fordeles med 55 pst. til Vang og 45 pst. til Årdal kommuner.

Ved kgl. res. 8. februar 1957, etter stortingsvedtak 10. desember. 1956, fikk A/S Årdal og Sunndal Verk konsesjon for overføring av deler av Utla-vassdraget til Tyavassdraget. (Se Medd. 1957 s. 39.) Også denne konsesjonen er gitt for 60 år fra 1. januar 1948. Reguleringsavgiftene ble kr. 1,– pr. nat.hk. til staten og kr. 2,50 til kommuner. Kommunesatsen er nå kr. 12,80, etter justering i 1984. Kommuneavgiften er fordelt med 40 pst. til Årdal, 35 pst. til Luster og 25. pst. til Vang kommuner.

Ved kgl. res. 18. april 1958 fikk ÅSV konsesjon for ytterligere regulering av Tyin og Torolmen. (Se Medd. 1958 s. 30.) Konsesjonen for tilleggsreguleringen ble gitt på stort sett de samme vilkår som overføringstillatelsen av 1957, og med samme utløpstid som de tidligere konsesjoner. Reguleringsavgiften for tillegget ble satt til kr. 3,– pr. nat.hk. til kommuner. Etter indeksjusteringen i 1984 er satsen nå kr. 14,67. Avgiften for tillegget er fordelt med 75 pst. til Vang og 25 pst. til Årdal kommuner. Tilleggsreguleringen i Torolmen bortfalt ved planendring, godkjent ved kgl.res. 11. desember 1959, uten noen endring i vilkårene forøvrig. (Se Medd. 1959 s. 113.) Tyin kraftstasjon i Øvre Årdal har etter disse reguleringer en midlere årsproduksjon på 1150 GWh.

Ved kgl.res. 26. juni 1981, etter stortingsvedtak 29. mai 1981, fikk ÅSV konsesjon for erverv og regulering av Nyset–Steggjevassdragene. (Se Medd. 1981 s. 174.) Konsesjonsavgiftene ble satt til kr. 2,50 pr. nat.hk. til staten og kr. 9,– til kommuner. Etter indeksjustering pr. 26. juni 1986 er satsene kr. 3,39 til staten og kr. 12,20 til kommuner. Hele feltet ligger i Årdal kommune, men formell fordeling av kommuneavgiften er ikke foretatt.

Ved kgl.res. 2. desember 1983 ble konsesjonen overført til ÅSV's datterselskap «ÅSV Nyset–Steggje Kraft A.S.» på uendrede vilkår. (Se Medd. 1983 s. 376.)

Konsesjonen er gitt for 60 år.

Ved kgl.res. 8. august 1986 fikk ÅSV Nyset–Steggje Kraft A.S tillatelse til tilleggsregulering av Berdalsvatn, stort sett på de samme vilkår, bl.a. om avgifter, som i konsesjonen av 1981.

Midlere årsproduksjon fra Nyset–Steggje er beregnet til 395 GWh. Utbyggingen ventes tatt i bruk i vinter.

Luster (Fortun-anleggene)

Ved kgl.res. 25. januar 1957, etter stortingsvedtak 10. desember 1956, fikk ÅSV konsesjon for erverv og regulering av Fortun–Grandfastavassdragene med visse overføringer. (Se Medd. 1957 s. 20.) Varigheten er 60 år. Konsesjonsavgiftene ble satt til kr. 1,– pr. nat.hk. til staten og kr. 2,50 til kommuner. Avgiften til kommuner ble fra 1979 billighetsjustert til kr. 5,83 og i 1984 justert til kr. 12,80. Kommuneavgiften er fordelt med 30 pst. til Lom, 65 pst. til Luster og 5 pst. til Skjåk kommuner.

Ved kgl. res. 1. august 1958 ble tillatt en planendring, slik at Storevatn i Lom bare reguleres ved senking, utvidet til 16 m. (Se Medd. 1958 s. 153.) På basis av disse konsesjoner ble Fortun kraftverk utbygget og tatt i bruk i 1959.

Ved kgl.res. 1. juli 1960, etter stortingsvedtak 31. mai 1960, fikk ÅSV konsesjon for ytterligere erverv, regulering og overføring i Fortun–Grandfastavassdragene. (Se Medd. 1960 s. 89.) Denne konsesjon gjelder Herva kraftverk som utnytter de høyere fall i vassdraget, og medfører en del endringer i de tidligere konsederte reguleringer. Konsesjonsavgiftene ble satt til kr. 1,– pr. nat.hk. til staten og kr. 3,50 til kommuner både for økningen i Fortun kraftverk p.g.a. tilleggsreguleiringene og for totalproduksjonen i Herva, med ny prøvelse etter 20 år. Kommuneavgiften ble fra 1979 billighetsjustert til kr. 8,17. Etter ny prøvelse ble avgiften fra 1. juli 1980 kr. 3,50 til staten og kr. 14,– til kommuner. Etter indeksjustering 1. juli 1985 er kommuneavgiften kr. 22,62. Også denne kommuneavgiften er fordelt med 30 pst. til Lom, 65 pst. til Luster og 5 pst. til Skjåk kommuner.

Ved kgl.res. 9. mars 1962 ble tillatt en mindre planendring ved at «Vatn kote 1362» ikke oppdemmes, men bare senkes. (Se Medd. 1962 s. 34.)

Ved kgl. res. 9. januar 1976 fikk ÅSV tillatelse til overføring av deler av Fardalsvassdraget til driftstunnelen for Fortun kraftverk. (Se Medd. 1976 s. 5.) Reguleringsavgiften ble satt til kr. 1,50 pr. nat.hk. til staten og kr. 6,– til kommuner, med ny prøvelse etter 10 år. Ved indeksjusteringen i 1984 ble kommuneavgiften kr. 11,28. Den nye prøvelse pr. 9. januar 1986 ga en avgiftssats til staten på kr. 3,17. Kommuneavgiften er fordelt med 20 pst. til Luster og 80 pst. til Årdal kommuner.

Midlere årsproduksjon i ÅSV's kraftverk i Luster er ca. 1 350 GWh.

Årsproduksjonen i alle ÅSV's eksisterende kraftverk blir dermed ca. 3 300 GWh og med tillegg av Nyset–Steggje ialt ca. 3 700 GWh.

ÅSV har dessuten følgende *kraftleiekonsesjoner:*

1. Konsesjon av 29. januar 1960 på leie av inntil 113 MW/900 GWh pr. år fra Aura kraftverk (Statskraftverkene). (Kontrakt av 1956.) Konsesjonen er tidsbegrenset til 1. juli 2006.
2. Konsesjon av 17. september 1971 på leie av ytterligere inntil 43,5 MW/350 GWh pr. år og inntil 100 MW/770 GWh fra Statskraftverkene til aluminiumsverket på Sunndalsøra. (Kontrakter av 1964 og 1965.) Konsesjonen er tidsbegrenset til 29. februar 2004.
3. Konsesjon av 8. desember 1978 på leie av (ytterligere) inntil 85 MW/625 GWh fastkraft og inntil 40 MW/275 GWh ikkegarantert kraft pr. år fra Statskraftverkene. Konsesjonen er tidsbegrenset til 31. desember 1995.
4. Konsesjon av 29. mai 1981 på leie av 14 MW/84 GWh fastkraft pr. år fra Statskraftverkene. Konsesjonen er tidsbegrenset til 1. juli 1989.
5. Konsesjon av 23. juli 1982 på leie av 75 MW/150 GWh fastkraft pr. år fra A/S Sognekraft. Konsesjonen er tidsbegrenset til 1. mai 2003.
6. Konsesjon av 25. februar 1983 på leie av ytterligere 24,7 MW/180 GWh pr. år fastkraft fra Statskraftverkene. Konsesjonen er tidsbegrenset til 31. desember 1995.
7. Konsesjon av 20. februar 1986 (til Årdal og Sunndal Verk a.s Nordisk Aluminium) på leie av inntil 20,5 MW fastkraft fra Vestfold kraftselskap til anlegget i Holmestrand. Konsesjonen er tidsbegrenset til 1. januar 1996.

Før Hydros overtakelse hadde ÅSV altså kraftleiekonsesjoner på leie av ca. 3 500 GWh pr. år. Sammen med selskapets egenproduserte kraft disponerte det dermed ca. 6 800 GWh pr. år, og med tillegg av Nyset–Steggje ca. 7 100 GWh.

Gjennom de respektive fylkesmenn er søknaden sendt til høring i berørte kommuner og fylkeskommuner.

Fra fylkesmannen i *Sogn og Fjordane* er ved ekspedisjon av 30. oktober 1986 mottatt uttalelser fra kommunene Balestrand, Gaular, Høyanger, Luster og Årdal, samt fra fylkeskommunen.

Gaular kommunestyre vedtok 10. juli 1986:

«Gaular kommune har ikkje merknader til at Norsk Hydro A/S får konsesjon for overtaking av ÅSV A/S sine fallrettar i Hovlandsvassdraget.»

Balestrand kommune påpeker i sin uttalelse, vedtatt i formannskapet 28. juli 1986, at reguleringskonsesjonene i Dalevassdraget utløp 19. november 1980 og at det ennå ikke er gitt ny konsesjon. Kommunen presiserer i den forbindelse sine krav i forbindelse med hjemfallssaken, jfr. St.prp. nr. 126 og Innst. S. nr. 167 (1982–83) og NVE's brev av 13. februar 1983 om uteglemmelsen av Balestrand kommune. Kommunen viser forøvrig til sitt brev av 30. april 1984 til OED med kommentar til NVE's innstilling av 2. mars 1984 om ny reguleringskonsesjon. I dette brevet fremholdt kommunen bl.a. at det forelå sterke grunner som tilsa at konsesjonsavgiften ble satt lik gjeldende maksimalsats (30 kroner).

Høyanger kommunestyre gjorde 3. juli 1986 slikt enstemmig vedtak:

«1. Høyanger kommunestyre vil rå til at Norsk Hydro A/S får konsesjon for å overta aksjer i Årdal og Sunndal Verk a.s., i samsvar med søknad, datert 26. mai 1986.
2. Høyanger kommune føreset at saka berre gjeld omorganisering av Staten og Norsk Hydro A/S sine eigarinteresser på aluminiumsområdet som ikkje fører til nokon endringar, korkje i bruk av dei eigedomar som er konsesjonspålagde, rettigheiter eller driftstilhøve elles, jfr. Innst. S. nr. 230 (1985–86) side 4.
3. Høyanger kommune legg til grunn at tida for konsesjon for fall m.v. og for leige av «hjemfalte kraftverk» går ut 31. desember 2006.
4. Høyanger kommune har med dette ikkje gjeve fråsegn om reguleringskonsesjonane for Hovlandsvassdraget, Gautingsdalen og Høyangervassdraga. Høyanger kommune tek atterhald om å kome attende til reguleringskonsesjonane seinare.
5. Kommunestyret vil understreke ønskje om å legge enkelte sentrale funksjonar, her medrekna del av det nye selskapet sin sentraladministrasjon, til dei einskilde verk i samband med vurdering av selskapet sin framtidige organisasjon.
Det same bør gjelde for framtidig forskning og utviklingsinnsats.»

Med Høyanger kommunes uttalelse er oversendt en betenkning av 23. juni 1986 fra advokat Eilert Stang Lund. Her fremholdes bl.a. at det for de løpende reguleringskonsesjonene vil være nøvendig med nye konsesjoner, men at sak om dette må til høring etter reguleringslovens § 6, og derfor må tas opp særskilt. Når det gjelder ervervskonsesjonene, påpekes at det kan være uklart om det nå er snakk om å gi konsesjoner med nye vilkår, eller bare en overføring av de eksisterende. Under henvisning til uttalelsene i St.prp. nr. 88 og Innst. S. nr. 130 (1985–86) antar advokat Stang Lund at det er lite trolig myndighetene vil fastsette særlig skjerpede vilkår.

Luster kommune har avgitt følgende uttalelse, etter enstemmig vedtak i kommunestyremøte 15. august 1986:

«Kommunestyret har ikkje merknad til at det vert gjeve konsesjon til Norsk Hydro A/S for erverv av aksjar i Årdal og Sunndal Verk A/S.
Ein føresetnad for dette er at det skal gjevast konsesjon for erverv av ÅSV sine fallrettar, reguleringsrettar samt kraftleiekonsesjonar. Kommunestyret viser her til den utgreiing som er gjeve i brev 21. juli 1986, med vedlegg, frå Advokatfirmaet Vislie, Ødegaard & Kolrud, Oslo, v/advokat Ola Brekken, til kommunen og som fylgjer som vedlegg.
Kommunestyret føreset at departementet fastset vilkår som er vanleg for slike konsesjonar i dag.
Kommunestyret vil seinare koma med grunngjevne krav i samband med konsesjonssøknaden, men vil alt no peike på kommunen sine hovedkrav som er:

a. Konsesjonssøkaren vert pålagd å gjennomføre tiltak for å eliminera isproblema i Lustrafjorden.
b. Det nye selskapet må bli pålagd å etablera nye arbeidsplassar i Luster kommune.

Kommunestyret vil peika på den korte frist midt i ferietida ein har hatt til handsaming av denne store saka, og ein treng noko tid til å utforma kommunen sine konsesjonskrav.
Ein krev elles at konsesjonssøkaren dekkar kommunen sine kostnader til juridisk bistand.»

I den vedlagte betenkningen (som også er gitt kommunene Lom og Vang, samt Sogn og Fjordane Energiverk) hevder advokat Brekken at ervervslovens § 2, tredje ledd, post 22, etter sitt formål og sin historiske bakgrunn ikke kan fortolkes slik at den setter noen begrensning for de konsesjonsvilkår som skal settes, og han viser også til at uttalelser i St.prp. nr. 88 og i Innst. S. nr. 130 (1985–86) tyder på at myndighetene mener å stå fritt til å gi de konsesjonsvilkår som i dag er vanlige ved nye konsesjoner.

For reguleringskonsesjonene fremholder han også at det ved stortingsbehandlingen er forutsatt at det skal gis nye konsesjoner, der konsesjonsmyndighetene i prinsippet står fritt ved fastsettelsen av vilkårene. Betenkningen munner ut i følgende konklusjon:

«Hydros erverv av aksjer i det utvidede aluminiumsselskap utløser krav om konsesjon etter ervervsloven og vassdragsreguleringsloven.
Kommunene har etter min oppfatning rettslig grunnlag for å fremme krav om konsesjonsvilkår i tråd med lovbestemmelser, retningslinjer og praksis som gjelder i dag for slike konsesjoner.
Det må dog tas i betraktning at det gjelder eiendommer og rettigheter som er underlagt konsesjon.»

Fra advokat Kåre Ødegaard er mottatt brev av 29. august 1986 til OED, der han på vegne av 130 fruktdyrkere i Luster fremsetter krav om endring av utslippet i Lusterfjorden fra kraftverkene i Fortun. Han fremholder at det nå kan gis nye reguleringsvilkår, og at det som er uttalt om dypvannsutslipp i forbindelse med Jostedalsutbyggingen tilsier at det nå også blir pålagt dypvannsutslipp fra Fortun.

Årdal kommunestyre vedtok 3. juli 1986 enstemmig følgende uttalelse:

«1.
Årdal kommune vil peika på at evt. fornying av reguleringskonsesjonane må til høyring etter Vassdragsreguleringslova § 6. Denne fråsegna gjeld difor ikkje reguleringskonsesjonane.

2.
Årdal kommune vil streka under uttalen frå Energi- og industrikomiteen i Stortinget (innstilling til Stortinget nr. 230 1985–86) der det går fram at det her berre er tale om ei omorganisering av Staten og Hydro sine eigarinteresser på aluminiumsområdet og at dette ikkje løyser ut noko endringar i bruken av krafta i Årdal eller dei andre konsesjonsbelagde eigedomane eller rettane eller andre driftstilhøve.

3.
Årdal kommune vil streka under at handsaminga av konsesjonane ikkje må føra til endra tider for konsesjonen, jfr. t.d. hjemfall.

4.
Årdal kommune vil setja fram krav om dekking av utgifter til juridisk bistand etter prinsippa i Vassdragsreguleringslova § 6.1.4 lekken.

5.
På desse vilkåra vil Årdal kommune stø søknaden om konsesjon.»

Blant de vedlagte saksdokumentene ligger en betenkning fra advokat Eilert Stang Lund, datert 20. juni 1986, som i alt vesentlig er identisk med hans betenkning av 23. juni 1986 til Høyanger, nevnt ovenfor. For Årdal påpekes imidlertid at etter gjeldende konsesjoner har Årdal krav på konsesjonskraft til produksjonskost med tillegg av 20 pst. dvs. 2,1 øre pr. kWh, mens konsesjonskraftprisen i 1986 etter nye bestemmelser ville blitt 6,7 øre pr. kWh.

Sogn og Fjordane Fylkeskommune har avgitt følgende uttalelse, enstemmig vedtatt i fylkesutvalget 16. september 1986:

«Fylkesutvalet rår til at Norsk Hydro A/S får konsesjon til å overta aksjar i ÅSV som omsøkt, for å etablere eit nytt aluminiumsselskap av Årdal og Sunndal Verk A/S og av aluminiumsverksemda i Norsk Hydro A/S. Tilrådinga skjer på følgjande vilkår:

1. Dei nye konsesjonsvilkåra må utformast slik at fylkeskommunen kan ta ut konsesjonskraft på minst like gode økonomiske vilkår som no.
2. Dei utbyggingsplanane ÅSV har fremja for verksemda i Årdal og Høyanger må gjennomførast. Spesielt viktig er det at ombygginga av hall D i Årdal kan skje snarast.
3. Ein så stor del som mogleg av administrasjons- og utviklingsavdelinga i det nye selskapet, bør samlokaliserast med produksjonsverksemdene i Årdal, Høyanger, Vik og Luster.
4. Sogn og Fjordane vil etter dette bli eit av dei viktigaste fylka for Hydro. Vi legg difor vekt på at det nye selskapet generelt sett kan bli ein positiv faktor i utviklinga i fylket. Vi ber om at ein særskilt vurderer grunnlaget for å legge eit tyngre miljø prega av høg administrativ og teknisk kompetanse til fylket slik lokalisert at det kan stå i ein god verkselverknad til andre slike miljø i fylket.
5. Det nye selskapet må drive eit systematisk arbeid for å tilføre dei nemnde produksjonsstadene nye arbeidsplassar som vederlag for arbeidsplassar som vil gå tapt som følgje av rasjonaliseringstiltak. Dei første åra synest behovet for slike tiltak å vere størst i Årdal.
6. Sogn og Fjordane fylkeskommune legg særlig stor vekt på at det nye selskapet satsar aktivt på å utvide verksemda i vidareforedling og at slik verksemd vert lagt til Sogn og Fjordane fylke.»

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane
peker i sitt oversendingsbrev av 30. oktober 1986 på at flere av kommunene forutsetter at overføring av de løpende reguleringskonsesjoner må tas opp som egen sak, men dersom dette ikke i samsvar med NVE's syn, må kommunene nå få høve til å gi utfyllende opplysninger om de krav som er aktuelle for reguleringskonsesjonene.

For egen regning tilføyer fylkesmannen:

«Fylkesmannen har ikkje særlige merknader til at Norsk Hydro A/S får konsesjon for overtaking av ÅSV sine fallrettar. Det er er likevel særs viktig at det nye selskapet gjennom dei nye konsesjonsvilkåra vert pålagt/oppmoda om å tilføre lokalsamfunna i fylket nye arbeidsplassar både generelt og knytta til ÅSV si tidlegare verksemd.»

Fylkesmannen i *Oppland* har ved ekspedisjon av 13. august 1986 oversendt uttalelser for Oppland fylkeskommune og Skjåk kommune, og ved brev av 10. november 1986 ettersendt uttalelse fra Vang kommune. Lom kommune har ikke uttalt seg, men underhånden vist til advokat Brekkens utgreiing, referert foran, under Luster.

Skjåk kommune har avgitt følgende uttalelse, enstemmig vedtatt i formannskapet 9. juli 1986:

«Skjåk formannskap har ikkje merknader til at Norsk Hydro A/S får konsesjon for overtaking av aksjemajoriteten i Årdal og Sunndal Verk A/S og derved reguleringskonsesjonar for Fortun–Grandfasta vassdraget innafor Skjåk kommune.»

Vang kommune har avgitt følgende uttalelse, enstemmig vedtatt i kommunestyret 9. september 1986:

«Kommunestyret har ikkje merknad til at det vert gjeve konsesjon til Norsk Hydro A/S for erverv av aksjar i Årdal og Sunndal Verk A/S.

Ein foresetnad for dette er at det skal gjevast konsesjon for erverv av ÅSV sine fallrettar, reguleringsrettar samt kraftleiekonsesjonar. Kommunestyret viser her til den utgreiing som er gjeve i brev 21. juli 1986, med vedlegg, frå Advokatfirmaet Vislie, Ødegaard

& Kollrud, Oslo, v/advokat Ola Brekken, til kommunen og som fylgjer som vedlegg.

Kommunestyret føreset at departementet fastset vilkår som er vanleg for slike konsesjonar idag.

Kommunestyret vil seinare koma med grunngjevne krav i samband med konsesjonssøknaden, men vil alt no peike på kommunen sine sannsynlege hovedkrav, som er:

- Konsesjonskraft. Kommunen og ÅSV har inngått avtale om levering av konsesjonskraft frå Tyin Kraftverk i 1985. Kommunen krev at gjeldande avtale held fram å gjelde etter at ny konsesjon evt. vert gjeve.
- Næringsfond. Kommunen har som nemnt kun fått tildelt eit jordbruksfond på kr. 27 000 tidlegare, og vil krevje at konsesjonssøkjaren vert pålagt å stille næringsfond til rådvelde for kommunen.
- Arbeidsplassar. Konsesjonssøkjaren må bli pålagt å etablere nye arbeidsplassar i Vang kommune.
- Fiskekultivering/landskapsvern. Kommunen vil krevje at konsesjonssøkjaren vert pålagt å gjennomføre tiltak som rettar seg mot fiskekultivering og landskapsvern.

Kommunestyret vil peike på den korte fristen ein har hatt midt i ferietida til handsaming av denne store saka, og ein treng noko tid til å utforma kommunen sine konsesjonskrav.

Ein krev elles at konsesjonssøkjaren dekker kommunen sine kostnader til juridisk bistand.»

Advokat Brekkens utgreiing er referert foran, under Luster kommune.

Oppland fylkeskommune har gitt slik uttalelse, vedtatt i Ressurs- og næringsstyret 26. juni 1986:

«Ressurs- og næringsstyret i Oppland fylkeskommune slutter seg til at reguleringskonsesjoner for Tyin- og Fortun–Gradfastavassdragene overføres fra Årdal og Sunndal Verk A/S til Norsk Hydro A/S for konsesjonenes gjenværende løpetid.

Det forutsettes at konsesjonsvilkårene evt. oppdateres.»

Fylkesmannen i Oppland uttaller i sitt oversendelsesbrev av 10. november 1986 at han forutsetter at overdragelsen ikke fører til at konsesjonstiden blir endret og at eventuelle endringer i konsesjonsbetingelsene ikke fører til at berørte kommuner blir skadelidende.

Innen *Møre og Romsdal* fylke har ÅSV ikke vassdragskonsesjoner, men fordi ÅSV har kraftleiekonsesjon av betydelig omfang til verket på Sunndalsøra, ble søknaden også sendt dit. Gjennom fylkesmannen er mottatt uttalelser fra Sunndal kommune og Møre og Romsdal fylkeskommune.

Sunndal kommunestyre gjorde i møte 26. juni 1986 slikt enstemmig vedtak:

«Sunndal kommune har i brev av 11. juni 1986 fra Industridepartementet og 13. juni 1986 fra Fylkesmannen i Møre og Romsdal mottat til uttalelse konsesjonssøknader fra Norsk Hydro a.s. til erverv av aksjer i et utvidet aluminumselskap med basis i Årdal og Sunndal Verk a.s. og Norsk Hydro a.s aluminiumsvirksomhet.

Søknaden fra Norsk Hydro til Industridepartementet er datert 28. mai 1986 og gjelder konsesjon etter den alminnelige konsesjonslovs (31. mai 1974) § 4. Søknaden til Olje- og energidepartementet, datert 26. mai 1986, gjelder konsesjon etter industrikonsesjonsloven (14. desember 1917) § 2, litra 22.

Sunndal kommunestyre er innforstått med at det haster å få behandlet de fremlagte konsesjonssøknader. Til konsesjonsbehandlingen bemerker Stortingets energi- og industrikomite i innstilling S. nr. 230 at alle de eiendommer og rettigheter som berøres allerede er konsesjonsbelagt og at det således under henvisning til de foreliggende konsesjonsvilkår og etablert praksis ligger til rette for en enkel konsesjonsbehandling. Kommunestyret har etter dette fått forståelsen av at konsesjonssøknadene ikke vil gi grunnlag for å fremme ytterligere krav fra kommunen ut over de konsesjoner som tidligere er meddelt Årdal og Sunndal Verk a.s.

Industrikomiteen viser til at aluminiumsindustrien betyr meget for norsk økonomi generelt og framhever spesielt den store betydning denne industrien har for distriktene ved at en rekke av bedriftene utgjør hjørnesteder i ulike lokalsamfunn. Komiteen ber i likhet med departementet om at det nye selskapet vurderer å overføre deler av administrasjonen til Vestlandet i tilknytning til smelteverkene der, og komiteen understreker den betydning en sterk lokal organisasjon har for utnyttelse av lokale ressurser og engasjement.

Kommunestyret legger vesentlig vekt på komiteens uttalelser og vil til saken særlig fremheve det nye selskaps ansvar for å utvikle sine bedrifter i Norge for å sikre og utvikle sysselsettingen spesielt på de ensidige industristeder tilknyttet smelteverkene. Kommunestyret vil understreke ønsket om å legge enkelte sentrale funksjoner, herunder deler av selskapets sentraladministrasjon, til de enkelte verk i forbindelse med vurdering av selskapets framtidige organisasjon. Det samme må gjelde for forsknings- og utviklingsinnsats, herunder arbeid med videreforedling. Kommunestyret viser i denne forbindelse også til sine tidligere uttalelser om behovet for økt sysselsetting og større veriasjon i arbeidsplassene i Sunndal for bl.a. å snu den negative utvikling i folketallet de senere år.

Kommunestyret har ellers merket seg Norsk Hydro's standpunkt om at avtalen ikke er aktuell dersom Norsk Hydro ikke samtidig får en opsjon på å ververve opptil 90,1 pst. av aksjene i det nye selskapet. Dette fordi det legges vekt på at selskapet skal utvikle seg til en samkjørt og effektiv enhet samtidig som et 90 pst. datterselskap finansielt sett blir en integrert del av Hydro-konsernet med adgang til finansielle overføringer innen konsernet. Stortingskomiteen er enig i dette og peker på at dette vil kunne gi økt trygghet for det nye selskapet i vanskelige tider. Kom-

munestyret oppfatter derfor dette som et riktig sted for å beholde og utvikle de bedrifter som utgjør hjørnestener i ulike lokalsamfunn.

Kommunestyret vil ut fra de vurderinger som til nå er gjort i moderselskapene og de statlige organer gi uttrykk for tro på at det nye utvidede aluminiumselskap vil kunne styrke norsk aluminiumsindustri og aktiviteter tilknyttet denne generelt og Sunndal Verk spesielt. Sunndal kommunestyre tilrår ut fra dette at de omsøkte konsesjoner blir gitt. Med bakgrunn i den raske behandling av konsesjonssøknadene forutsetter kommunestyret likevel at det kan bli anledning til å komme tilbake til enkeltspørsmål enten overfor departementet eller det nye selskap dersom dette senere skulle vise seg nødvendig.»

Møre og Romsdal fylkeskommune, ved fylkesrådmannen, har i brev av 27. juni 1986 uttalt:

«Møre og Romsdal fylkeskommune ser positivt på planene om å etablere eit felles aluminiumsselskap med basis i ÅSV og Hydro sin aluminiumsverksemd, og vil ut frå dette rå til at Norsk Hydro får konsesjon for overtaking av 90,1 pst. av aksjane i ÅSV.

Fylkeskommunen vil i denne samanheng rå til at Hydro vurderar spørsmålet om ei størst mogeleg desentralisering av administrasjonen i det nye selskapet. Vi vil i den samanheng tillate oss å peike på oppgåver som gjeld økonomi, personale, innkjøp m.v.»

Fylkesmannen i Møre og Romsdal uttaler i sitt oversendelsesbrev av 4. juli 1986 til NVE:

«For eigen del vil eg gje uttrykk for at eg ut frå situasjonen ser positivt på ønsket om å etablere eit felles aluminumsselskap med basis i ÅSV og Norsk Hydro si aluminiumverksemd.

Aluminiumsindustrien har svært stor betydning for norsk økonomi generelt og for fleire kommunar spesielt. Eg vil særleg framheve den store betydning aluminiumsindustrien har for kommunar i Møre og Romsdal. Særleg Sunndal kommune der aluminiumsbedriften så avgjort er hjørnesteinsbedrift.

Eg meiner at planane tener til å styrke desse verksemdene sin konkurranseevne i høve til utlandet og med det verke til å trygge det økonomiske grunnlaget for busetting i dei einsidige industrikommunane.

Det har vore ein tendens til at desse kommunane, – slik eg ser det –, er vorten meir einsidig enn målet med utbygginga av denne industrien var. Det er difor viktig – samstundes med at verksemdene vert trygga – at så mykje som mogleg av avgjerslene vert lagt til det lågast moglege nivået i bedrifta. Det vil medverke til desentralisering og større medvirkning frå lokalsamfunnet si side når det gjeld bedrifta totalt. Eg meiner at dei intensjonane som Regjering og Storting har gjeve uttrykk for må fylgjast opp og syner særleg til Sunndal kommune sin uttale om dette i møte 26. juni 1986 k-sak 92/86 i 5. og 6. avsnitt.

Eg viser til dette og går difor inn for at Hydro får konsesjon på å overta 90,1 pst. av aksjane i ÅSV.»

Norsk Hydro a.s. har i brev av 9. september 1986 knyttet visse kommentarer til de avgitte høringsuttalelser. Her understrekes særlig at en klart tilkjennegitt forutseting fra Hydros side for hele fusjonen er at det ikke skjer noen skjerpelse av konsesjonsvilkårene i forhold til hva som gjaldt for ÅSV. Det fremholdes at ervervslovens § 2, post 22 begrenser adgangen til å gi nye vilkår i ervervskonsesjonene, og at reguleringskonsesjonene er forutsatt overført helt uendret. Endelig påpekes at konsesjonsavgiftene allerede er øket sterkt i de seinere år.

NVE vil bemerke:

Konsesjonsplikten ved Hydros aksjeerverv utløses både av ÅSV's vassdragskonsesjoner (ervervs- og reguleringskonsesjoner) og kraftleiekonsesjoner.

I samsvar med det som er uttalt i Departementets oversendelsesbrev av 30. mai d.å. forutsetter NVE at aksjeerverv over 90 pst. betraktes som direkte erverv av selskapets aktiva. De nærmere konsekvenser av dette kan likevel by på tvil.

For *kraftleiekonsesjonenes* vedkommende antar NVE det ikke er noen grunn til reelle endringer. ÅSV har riktignok enkelte kraftleieavtaler som i dag må sies å være usedvanlig gunstige, men hele bakgrunnen for fusjonen tilsier at det ikke nå kan være snakk om å nekte fortsatt konsesjon og dermed fremtvinge nye kraftleieavtaler. NVE vil anta at det heller ikke kan være noe behov for formell endring av kraftleiekonsesjonene, ettersom det er samme selskap som før som leier kraften, selvom det har fått nytt navn og ny kapital. I relasjon til kraftleiekonsesjonene antar NVE derfor det må være tilstrekkelig at Hydro gis tillatelse til aksjeervervet, men det bør kanskje sies at ÅSV's kraftleiekonsesjoner løper videre under selskapets nye navn, Hydro Aluminium a.s.

For *vassdragskonsesjonene* er spørsmålet om reelle endringer mer aktuelt. I denne forbindelse oppstår for det første spørsmål om i hvilken utstrekning konsesjonsmyndigheten nå står fritt – rettslig sett – til å gi endrede konsesjonsvilkår.

For *ervervskonsesjonenes* vedkommende avhenger dette av hvordan ervervslovens § 2, tredje ledd, post 22 om videre overdragelse av konsedert fall er å forstå. Slik bestemmelsen nå lyder sier den at det – i tillegg til de opprinnelige vilkår – ved videre overdragelse kan fastsettes slike vilkår som nå er ufravikelige, og dessuten kan settes vilkår etter post 1. Det er meget nærliggende å tolke dette antitetisk, slik at det altså ikke kan skje noen skjerping av vilkårene forøvrig. Hvis me-

ningen var at man også her skulle stå fritt, var det jo helt overflødig å si at enkelte vilkår kan skjerpes.

Da post 22 ble gitt i 1917, kunne kommuner erverve fall uten konsesjon. Bestemmelsen har sitt forbilde i loven av 1909, § 2 post 12. Dengang kunne også norske statsborgere erverve fall uten konsesjon. Hensikten med post 22 må derfor ha vært å slå fast at de opprinnelige konsesjonsvilkår ikke falt bort, selvom fallet ble overdratt til noen som ellers ikke trengte konsesjon for å erverve fall. Men slike erververe kunne heller ikke pålegges strengere konsesjonsvilkår enn i den opprinnelige konsesjon, bortsett fra ytterligere vilkår etter post 1.

Når post 22 (inntil lovendringen i 1969) uttalte at erververen «i *ethvert* tilfelle» (understreket her) måtte underkaste seg de opprinnelige konsesjonsbetingelser, tok dette sikte på både de tilfeller der erververen alltid trengte konsesjon for å ververve fall og de tilfeller der erververen ellers kunne erverve fall uten konsesjon. Men det er lite som tyder på at de øvrige bestemmelser i post 22 skulle gjelde hvor erververen i alle fall trengte konsesjon. Likevel ble post 22 etterhvert oppfattet som en skranke for nye konsesjonsvilkår også i de tilfeller der den nye erverver også ellers trengte konsesjon for å erverve fall. Denne lovforståelse ble tydeligvis lagt til grunn ved de endringer i post 22 som ble foretatt i 1935, 1959 og 1969. NVE antar derfor at denne forståelsen fortsatt må legges til grunn.

Etter dette mener NVE at det for ervervskonsesjonene bare vil være adgang til å skjerpe de tidligere vilkår eller pålegge nye vilkår i den utstrekning det dreier seg om vilkår som er ufravikelige, dvs. § 2, tredje ledd, post 12 (konsesjonskraft), post 13 (konsesjonsavgift), post 14, annet ledd (utforming og opprydding), post 15 (tilsyn), post 16 (kontroll) og post 17 (maksimal konsesjonstid og hjemfall til staten).

Dessuten går NVE ut fra at det nå må gis bruksrettskonsesjon for de fall m.v. som ÅSV fikk leie i 1963, før slik konsesjonsplikt ble innført. Se nærmere nedenfor om de hjemfalte rettigheter i Høyanger.

Når det gjelder *reguleringskonsesjonene* finnes ingen lovbestemmelse om overføring av konsedert reguleringsrett. Vassdragsreguleringslovens § 14, post 2, første punktum uttaler at en reguleringskonsesjon ikke kan overdras. Dette betyr at den som har fått en offentlig tillatelse ikke uten videre kan overlate tillatelsen til en annen.

Annet punktum uttaler at heller ikke reguleringsanlegget kan overdras særskilt, men bare i forbindelse med fall hvor reguleringen kan utnyttes. Det er med andre ord ikke adgang til å gi konsesjon til overdragelse i strid med dette.

Hvor regulering overdras sammen med fall, er det derimot full adgang til å gi erververen reguleringskonsesjon. Men dette blir i prinsippet en ny konsesjon. NVE antar at konsesjonsmyndigheten vil stå helt fritt til å sette nye vilkår, innenfor lovens rammer. Dette må også gjelde konsesjonstidens lengde. Etter reguleringslovens § 10, post 5 har riktignok kommunene krav på andel i verdien ved hjemfall, men bestemmelsen er tidligere forstått slik at kommuene ikke har noe krav på at staten gjennomfører hjemfall ved konsesjonstidens slutt, og den kan heller ikke være til hinder for at utløpstiden forskyves ved at den nye konsesjonær får konsesjon for en ny periode. Men det er heller intet i veien for at den nye reguleringskonsesjon får nøyaktig de samme betingelser – også m.h.t. utløpstid – som den gamle, sålenge de obligatoriske vilkår er ivaretatt.

Et særlig spørsmål er om de spesielle saksbehandlingsregler for vassdragsreguleringskonsesjoner også gjelder ny konsesjon for allerede gjennomført regulering, innen samme konsesjonsperiode. Under henvisning til at det nå ikke er gått fram i samsvar med reguleringslovens § 6 om utlegging og kunngjøring av søknaden, har flere kommuner hevdet at det i denne omgang ikke kan gis nye reguleringskonsesjoner, og de har tildels sagt at de derfor ikke uttaler seg om reguleringene nå.

NVE mener at dette ikke er holdbart. Saksbehandlingsreglene tar først og fremst sikte på å få fram konsekvensene av de fysiske inngrepene. Disse er de samme som før. NVE antar at så lenge den nye konsesjon gis for samme periode som den tidligere, er en ikke underlagt vassdragsreguleringslovens særlige saksbehandlingsregler for nye reguleringsinngrep. Såvidt NVE kjenner til, er reglene i § 6 heller ikke benyttet når det tidligere er gitt ny konsesjon etter overføring av reguleringsrett.

Når det gjelder hvilke konsesjonsvilkår som *bør* gis, antar NVE at spørsmålet langt på vei allerede er besvart gjennom det som er sagt i St.prp. nr. 88 og særlig Innst. S. nr. 230 (1985–86) der det bl.a. heter:

«Komiteen har merket seg at Regjeringen under full hensyntagen til vanlige krav til forsvarlig saksbehandling i alle ledd vil legge vekt på at behandlingen av de konsesjonssøknader som utvekslingen er eierinteresser mellom staten, Hydro og ÅSV nødvendiggjør blir gjennomført så snart som mulig. Komiteen bemerker i denne forbindelse at alle de

eiendommer og rettigheter som berøres allerede er konsesjonsbelagt og at det således under henvisning til de foreliggende konsesjonsvilkår og etablert praksis ligger til rette for en enkel konsesjonsbehandling.

Komiteen peker også på at det i realiteten er tale om en omorganisering av statens og Hydros eierinteresser på aluminiumsområdet som ikke utløser noen endringer hverken i bruken av de konsesjonsbelagte eiendommer eller rettigheter eller i driftsforhold for øvrig.»

Innstillingen ble enstemmig vedtatt i Stortinget, og i debatten tok ingen avstand fra disse bemerkningene.

På denne bakgrunn anser NVE det nokså formålsløst å komme med forslag til fullstendig nye konsesjonsvilkår, selvom vi antar at det rettslig sett vil være adgang til det.

NVE har gått gjennom vilkårene i de gitte konsesjoner, og har merket seg de krav som er fremkommet under høringen. På bakgrunn av de foran siterte uttalelser i Innst. S. nr. 230 antar NVE at det bare kan bli snakk om å rette opp forhold som i dag måtte betraktes som åpenbare mangler eller urimeligheter i de tidligere vilkår. Såvidt NVE kan se, mangler ingen av de gamle konsesjonene vilkår som nå er ufravikelige. Men det kan være spørsmål om å gjøre endringer i ufravikelige vilkår for ervervskonsesjonene, samt i vilkårene for reguleringskonsesjonene.

NVE har i denne forbindelse særlig vurdert avløpsforholdene fra Fortun-anleggene i Luster og konsesjonsavgiftssatsene i samtlige konsesjoner.

Avløpsforholdene fra Fortun-anleggene ble bl.a. tatt opp i forbindelse med konsesjonsbehandlingen av Jostedalsutbyggingen (St.prp. nr. 7 for 1983–84). I proposisjonen er spørsmålet særlig berørt på s. 79–80, jfr. s. 72–73 (Hovedstyrets innstilling), s. 82–83 (advokat Ødegaard på vegne av fruktdyrkerne), s. 86 (Luster kommune), s. 128 v.sp. (Landbruksdepartementet) og s. 128 h.sp. (advokat Ødegaard). Departementets oppfatning kommer til uttrykk på s. 146, der det heter at en vil komme tilbake til spørsmålet når resultatet av det sakkyndige utvalgs arbeid foreligger. Departementet påpeker at spørsmålet om å pålegge saltvannsinnblanding må vurderes konkret i forhold til det generelle vilkår om endring i manøvreringsreglementet som er tatt inn i tillatelsene for Fortun–Grandfasta-reguleringen.

NVE vil vise til at når det nå skal gis ny konsesjon, vil en ikke være underlagt de samme begrensninger i adgangen til å fastsette nye vilkår som når det er snakk om å gripe inn i en løpende konsesjon. En kan nå på fritt grunnlag vurdere om det f.eks. bør gis pålegg om saltvannsinnblanding i utløpsvannet (ved dypvannsutløp eller bobleanlegg).

Den innstillingen fra det sakkyndige utvalg (under STULMEF) som er omtalt på s. 145 og 146 i St.prp. nr. 7 (1983–84) om Jostedalsutbyggingen, foreligger nå, og konkluderer med at utløpet fra Fortun-anleggene har medført økt isdannelse. Rapporten er imidlertid mindre entydig når det gjelder frostskader som følge av dette. Innenfor den tidsramme som har stått til rådighet ved konsesjonsbehandlingen nå, har NVE ikke hatt mulighet for å foreta en slik vurdering av dette spørsmål som er nødvendig når det er snakk om vilkår som vil medføre meget betydelige utgifter for konsesjonæren. NVE vil derfor foreslå at en i konsesjonen nå tar forbehold om å komme tilbake med pålegg om saltvannsinnblanding i avløpet fra Fortunverkene.

NVE vil i denne sammenheng også nevne at konsesjonsvilkårene for Fortun–Grandfasta og for Tya gir adgang til å pålegge regulanten å bekoste hydrologiske undersøkelser. ÅSV har på denne bakgrunn bl.a. påtatt seg delvis å bekoste løpende isundersøkelser i Lustra- og Årdalsfjorden. Når det nå blir gitt ny konsesjon, vil NVE deretter foreta en gjennomgang av de vilkårsbestemte pålegg om hydrologiske undersøkelser.

Som det fremgår av oversikten foran og den vedlagte oppstilling, utgjør *avgiftssatsene* for ÅSV's konsesjoner et meget uoversiktlig bilde. Satsene for kommuneavgiftene er blitt fastsatt og justert til forskjellige tider og er nå svært forskjellige, uten at det er lett å påvise noen saklig grunn for forskjellene. De synes også jevnt over å ligge lavt i forhold til de satser en i dag vanligvis vil operere med. Avgiftene til staten står i mange tilfelle med sitt opprinnelige beløp, fordi en mangler hjemmel for justering.

Når det nå skal gis ny konsesjon, foreslår NVE at en gir avkall på en detaljvurdering av inngrepenes omfang for de enkelte konsesjoner, men så langt det er mulig fastsetter nye, felles satser for samtlige eldre konsesjoner, og felles for erverv og reguleringer.

NVE mener det ligger en ikke ubetydelig rasjonaliseringsgevinst for alle parter i å få redusert antall satser i konsesjonene, samt å foreta kommunefordelingen under ett, for et større antall tidligere konsesjoner.

Mot dette kan innvendes at avgiftene tradisjonelt er fastsatt under individuell hensyntagen særlig til prosjektenes skadevirkninger og lønnsomhet. NVE mener denne innvendigen har liten vekt hvis det skjer en utjevning mellom et nokså stort antall konsesjoner, slik at totalresultatet både for konse-

sjonæren og for de enkelte kommuner ikke avviker vesentlig fra den tidligere ordning. Det må også kunne sies at iallfall når det er gått noen år etter utbyggingen, vil noen av de opprinnelige skadevirkninger som regel være lite følbare, og konsesjonsavgiften får i realiteten et økende fiskalt preg, som en slags skatt på kraftproduksjon ved bruk av vannkraft.

NVE ser derfor større fordeler enn betenkeligheter ved at en i et tilfelle som dette fastsetter en felles sats. Forutsetningen må imidlertid være at satsen kan settes slik at ingen avgiftsmottaker blir skadelidende, samtidig som det ikke blir noen vesentlig avgiftsøkning for konsesjonæren.

For *kommuneavgiftens* vedkommende må aspektet med felles avgiftssats og felles fordelingsprosent sees i sammenheng.

En utjevning av avgiftssatsene til gjennomsnittsnivå vil nødvendigvis føre til at noen satser blir merkbart redusert. Hvis en ikke vil gjøre noe med fordelingsprosentene for de enkelte konsesjoner, vil dette også få betydning for kommunenes avgiftsinntekter. For noen kommuner vil utslaget i de samlede avgiftsinntekter riktignok ikke være så stort, fordi samme kommune kan ha avgift fra flere konsesjoner med satser som nå ligger både over og under gjennomsnittet. Men enkelte kommuner får bare avgift etter satser som nå ligger over gjennomsnittet. Hvis konsesjonsmyndigheten ikke vil gjøre noe med fordelingsprosenten for de enkelte konsesjoner, må en utjevning av avgiftssatsen skje på høyeste nivå, dersom ingen kommune skal tape på endringen. Men da vil den totale belastning for konsesjonæren blir merkbart større enn tidligere.

Dette dilemma kan unngås om en ved fordelingen mellom kommunene ser avgiftsinntektene under ett, slik at en altså ikke ser på hver enkelt konsesjon isolert, men fordeler kommuneavgiften fra flere konsesjoner under ett. En slik felles fordelingssats vil i seg selv medføre rasjonaliseringsgevinst. Ettersom det nå skal gis en felles konsesjon, vil det være full formell adgang til slik omfordeling.

Det enkleste ville være om en kunne foreta fordelingen fra samtlige konsesjoner under ett. Men fordi konsesjonene har forskjellige utløpstider, ville dette medføre komplikasjoner når uløpstiden kommer. NVE er derfor blitt stående ved å foreslå at en nøyer seg med å betrakte hvert av de geografiske hovedområder under ett. Her har konsesjonene stort sett felles utløpstid (Høyanger 31. desember 2006, Årdal 1. januar 2008, Luster 25. januar 2017). Eneste unntak er konsesjonene for Nyset–Steggje, som løper til 26. juni 2041. Denne utbyggingen berører bare Årdal, og i konsesjonen av 1981 er fastsatt avgiftssatser som (indeksjustert) ligger atskillig under gjennomsnittet. NVE vil derfor holde denne utbyggingen utenfor den felles fordeling.

Ved fastleggingen av ny avgiftssats må tas utgangspunkt i avgiftenes nåværende nivå. Men ved denne vurderingen må det tas hensyn til at alle kommuneavgifter indeksjusteres med fem års intervaller (men ikke samtidig) og at det for de fleste avgifter er gått et par år siden siste justering, slik at det foreligger en «latent» avgiftsøkning. En sammenlikning av satsene må ta utgangspunkt i denne korrigerte verdi for de gamle avgifter, for ellers vil kommunene bli skadelidende når neste indeksjustering forskyves til fem år fra fastsettelsen av den nye avgiftssats.

I vedlagte tabell (bilag 4) er vist avgiftssatsene med slik korreksjon for latent indeksjustering til 1986 (dvs. basert på indekstallet for 1985, forsåvidt i samsvar med beregningsmåten etter justeringsforskriftene av 17. februar 1984).

Med de gjeldende satser blir den kommuneavgift som betales av ÅSV for eksisterende verk ialt ca. kr 7 705 000,–. (I tillegg kommer avgift for det hjemfalte i Høyanger, som etter leieavtalen refunderes av staten). Gjennomsnittssatsen blir dermed (for 515.362 nat.hk.) kr 14,95.

Etter indekskorrigering blir det tilsvarende, samlede beløp kr 8 562 615, som gir en gjennomsnittssats på kr 16,60. Ser en på de tre geografiske områdene hver for seg, får en for Høyanger (inkludert det hjemfalte) en korrigert gjennomsnittssats på kr 17,17, (kr 16,51 uten det hjemfalte), Årdal kr 16,12 og Luster kr 17,07.

Disse satser er som nevnt korrigert til 1986. Men de satser som nå skal fastsettes, vil ikke komme til anvendelse før ved innkrevingen av avgift for 1987 (ved årsskiftet 1987/88). Det er derfor nødvendig å ta hensyn til ytterligere ett års forventet prisstigning, om ikke kommunene skal lide tap ved omleggingen. På den annen side må tas et visst hensyn til fordelen ved at det skjer en fremskyndet indeksjustering.

NVE vil etter dette foreslå felles avgiftssatser på kr 18,– i Høyanger-konsesjonene, kr 17,– i Årdal-konsesjonene og kr 18,– i Luster-konsesjonene. Avgiften fra Nyset–Steggje foreslås også økt noe, til kr 15,–. Satsen for Høyanger forutsettes også brukt for det hjemfalte, se nærmere nedenfor om de hjemfalte rettigheter i Høyanger.

Når resultatet av fordelingen skal bli som før, gir dette:

	Indekskorrigert beløp	%-andel	Med ny sats
Høyanger-konsesjonene:			
(146 887 nat.hk.)			(kr 18,–)
Høyanger	2 025 751	80,3	2 123 105
Balestrand	382 535	15,2	401 883
Gaular	113 726	4,5	118 978
	2 522 012	100,0	2 643 966
Årdal-konsesjonene:			
(206 304 nat.hk.)			(kr 17,–)
Årdal	1 430 226	43,0	1 508 082
Vang	1 650 605	49,6	1 739 555
Luster	243 855	7,4	259 530
	3 324 686	100,0	3 507 168
Luster-konsesjonene:			
(243 711 nat.hk.)			(kr 18,–)
Luster	2 674 000	64,2	2 816 324
Lom	1 228 176	29,5	1 294 105
Skjåk	204 696	5,0	219 340
Årdal	52 199	1,3	57 028
	4 159 171	100,0	4 386 798

De nye fordelingssatsene forutsettes fastsatt med de prosentandeler som her er brukt. NVE har ikke funnet grunn til større nøyaktighet enn én desimal i prosenttallet. Men bruker en bare hele prosenttall, blir unøyaktigheten såpass stor at det fører til markerte forskjeller i den prosentvise endring for de enkelte kommuner. Vedlagt følger en tabell (Bilag 7) som viser virkningen for hver kommune. Vi presiserer at denne endrede fordeling ikke er forelagt kommunene til uttalelse, men antar at departementet vil vurdere om spørsmålet bør tas med ved en evt. ny høringsrunde.

Det totalte avgiftsbeløp til kommunene blir etter dette kr 10 537 932, hvorav staten skal dekke kr 1 467 720 fra det hjemfalte i Høyanger, (jfr. nedenfor) slik at det blir kr 9 070 212 som skal betales av konsesjonæren. I forhold til det indekskorrigerte beløp på kr 8 562 615 gir dette en økning på 5,9 pst., og når denne økningen skal gi kompensasjon for ytterligere ett års prisstigning, mener NVE at en mulig reell avgiftsøkning er så liten at den bør kunne aksepteres av Hydro.

Neste indeksjustering forutsettes utsatt til den nye sats har virket i fem år, altså med virkning for avgiften for 1992.

For *avgiftene til staten* etter de eldre konsesjonene er det ingen hjemmel for oppjustering.

Når det nå skal gis ny konsesjon, vil man derimot stå fritt. Når de gamle satsene for statsavgift oppjusteres som om de kom inn under forskriftene av 1984, og korrigeres for latent indeksjustering (til 1986), får man ialt et avgiftsbeløp på kr 3 315 848 for de konsesjoner som er tatt i bruk, som gir en gjennomsnittssats på kr. 6,43.

Nøyer man seg derimot med å se på de statsavgifter som det etter de gamle konsesjoner overhodet er hjemmel for å justere, får man for disse et totalbeløp korrigert for latent justering på kr 772 864,– som representerer 139,848,– nat.hk., dvs. gjennomsnittlig kr 5,53. (Nyset–Steggje, med en indekskorrigert sats på kr 3,40 er her holdt utenfor.)

NVE er etter dette blitt stående ved å ville foreslå felles satser for alle de tidligere konsesjonene på kr. 6,00 til staten, med virkning fra 1987. Denne satsen foreslås også for Nyset–Steggje.

Avgiften til staten er altså satt noe lavere enn et indeksjustert gjennomsnitt og uten korreksjon for prisstigning fra 1986 til -87. Dette skyldes at uten nye konsesjoner ville mange av disse avgiftene blitt stående stille ut konsesjonsperioden, medmindre man får lovendring.

Det er opplyst at enkelte kommuner nyter godt av *konsesjonskraft* etter ordninger som er gunstigere enn hva som følger av dagens

regler for nye konsesjoner. NVE forutsetter at disse ordningen ikke vil bli påvirket av at det nå gis ny konsesjon, jfr. bestemmelsen i ervervslovens § 2, tredje ledd, post 22 om at konsesjonæren må underkaste seg bestemmelsene i den opprinnelige konsesjon.

Særlig om de hjemfalte rettigheter i Høyanger

Konsesjonen av 1936 hadde utløpstid i 1980 for såvel fallerverv som reguleringer. For fallene ble såkalt foregrepet hjemfall avtalt i 1963, med bortleie av fallene til den tidligere konsesjonær. På det daværende tidspunkt inneholdt ikke ervervsloven bestemmelser om bruksrettskonsesjon ved bortleie av statens fall. (§ 5 ble på dette punkt endret i 1969.)

Selve hjemfallsavtalen er datert 2. mai 1963. Etter avtalens pkt. 3 skal Naco inntil 19. november 1980 fortsatt oppfylle de tidligere konsesjonsvilkår, samt i dette tidsrom betale en nærmest symbolsk leie, samt dekke alle skatter og avgifter m.v.

Avtalens pkt. 4 regulerer – ved en henvisning til et eget «vedlegg 2» – de forhold som etter 1980 ellers naturlig ville vært behandlet i en bruksrettskonsesjon, og dessuten leien etter 1980. Dette vedlegg 2 som er datert 11. juli 1963 (altså senere enn selve kontrakten, fordi den opprinnelige versjon ble korrigert av departementet på enkelte punkter) er tildels omtalt som «konsesjonsavtalen». Den inneholder bl.a. bestemmelser omn konsesjonsavgifter. Den grunnleggende tanke bak hjemfallsavtalen var at konsesjonæren etter 1980 mest mulig skulle stilles som om det var inngått kraftleieavtale og gitt kraftleiekonsesjon. Således knyttes leieavgiften til statskraftprisen, men med fradrag for driftsutgiftene (stipulert til kr 1 650 000 pr. år, med indeksregulering).

Etter konsesjonsavtalens post 11 skal Naco (etter 1980), jfr. kontraktens post 4) betale avgift på kr 1,– til staten og også kr 1,– til kommuner pr. kW produksjonsevne. Denne bestemmelsen er tydeligvis basert på ervervslovens § 23, annet ledd, post 4, om konsesjonsavgift for kraftleie. Denne avgiften kommer i tillegg til leien.

Derimot bestemmer kontraktens post 4 at det skal gjøres fradrag i leien for reguleringsavgifter etter 1980 for de hjemfalte reguleringer, forsåvidt disse utnyttes i de kraftverk som omfattes av hjemfallsavtalen. Kontrakten eller dens vedlegg 2 sier intet om ervervsavgift etter 1980. I forbindelse med nærværende sak er imidlertid blitt avdekket at ervervskonsesjonsavgift til kommunene er innkrevet og betalt som før, også etter 1980. (Ervervskonsesjonsavgift til staten er derimot ikke betalt etter 1980.) Avgiften er i sin helhet trukket fra i leien, slik at den i realiteten er betalt av staten. «Kraftleieavgiften» etter post 11 i kontraktens vedlegg 2 er derimot aldri blitt betalt. NVE vil nå sørge for at denne avgiften blir etterbetalt, forsåvidt kravet ikke er foreldet. Det er tvilsomt om denne omfattes av justeringsforskriftene av 17. februar 1984, men ifølge avtalen kan den tas opp til ny prøvelse etter 20 år fra undertegnelsen, dvs. fra og med 1983.

Kommunene har altså fått konsesjonsavgifter som om det ikke var skjedd noe hjemfall i 1980. De har ikke bare fått avgift for fortsatt regulering, men også basert på de kombinerte konsesjoner for erverv og regulering. Samtidig fikk kommunene etter behandlingen av St.prp. nr. 126 (1981–82) i 1983 tildelt andel av det hjemfalte, i form av andel i det årlige overskudd fra de hjemfalte kraftverk. Denne tildelingen gjelder også utbyttet av de hjemfalte reguleringer, som imidlertid ikke medførte noen forhøyelse av leiesummen, jfr. hovedstyrets innstilling av 24. februar 1981. (Innstillingen og utkastet til tilleggskontrakt vedlegges som Bilag 5 og 6.) Ettersom NVE går ut fra at behandlingen nå vil føre til at det i fremtiden skal betales ervervsavgift, jfr. nedenfor, ser NVE ikke grunn til å foreta seg noe i anledning den ervervsavgift som er betalt etter 1980.

Hovedstyrets innstilling om nye reguleringskonsesjoner til erstatning for de hjemfalte ble sendt OED ved brev av 2. mars 1984.

Når Hydro Aluminium nå skal tre inn i avtalen av 1963, antar NVE at dette er avhengig av ordinær bruksrettskonsesjon etter ervervslovens § 5, slik den nå lyder. Dermed *skal* det fastsettes konsesjonsavgift. Dette reiser imidlertid et spørsmål om forståelsen av hjemfallsavtalen av 1963, som sier at reguleringsavgifter for det hjemfalte går til fradrag i leien. Avtalen sier intet om at det skal gjøres fradrag for ervervsavgift. Men dette må skyldes at man i 1963 ikke forutså noen slik konsesjonsavgift som ble innført i 1969 for erverv av bruksrett til statens fall. Meningen har sannsynligvis vært at alle konsesjonsavgifter knyttet til de hjemfalte vassdrag skulle trekkes fra. Som tidligere nevnt var jo siktemålet å gi samme økonomiske resultat som om kraften ble leid av staten. Staten ville riktignok ikke trengt å betale ervervsavgift, men på dette punkt må det være naturlig å betrakte saken fra konsesjonærens side. Også denne ervervskonsesjonsavgiften må derfor kunne trekkes fra etter avtalen av 1963. En annen sak er at Hydro Aluminium ikke har noe automatisk krav på å få de samme avtalevilkår som tidligere, og det vil forså-

vidt være adgang til å reforhandle hjemfallsavtalen. NVE vil for sin del anse det akseptabelt om avtalen fortsetter å løpe med uendrede vilkår. NVE vil i denne forbindelse peke på at av et totalt antall hjemfalte nat.hk. på 81 540 er økningen p.g.a. regulering anslått til ca 77 000. Det «rene erverv» utgjør altså ca. 4 500 nat.hk., som representerer et relativt beskjedent avgiftsbeløp, forutsatt samme sats.

Selvom staten fullt ut må dekke konsesjonsavgiften, anser NVE det naturlig at den får samme satser som nå fastsettes i de øvrige Høyanger-konsesjonene.

Bruksrettskonsesjonsavgiften reiser også spørsmål om forholdet til reguleringskonsesjonsavgiften. Ny reguleringskonsesjon er som kjent foreløpig ikke gitt. I NVE's innstilling av 2. mars 1984 ble foreslått nye satser på kr 1,50 til staten og kr 8,– til kommuner. Hvis konsesjonsavgiftene for erverv av bruksrett settes til henholdsvis kr 6,– og kr 18,– får reguleringsavgiftene nå ingen selvstendig betydning for konsesjonæren, ettersom det som betales i reguleringsavgift skal trekkes fra i ervervsavgiften for den samme kraftmengde, jfr. ervervslovens § 5, tredje ledd, post 2, første ledd. NVE antar imidlertid at det for å unngå senere misforståelser vil være en fordel om reguleringsavgiftene også settes til samme beløp, altså henholdsvis kr 6,– og kr 18,–. NVE finner det derfor hensiktsmessig å endre sin innstilling av 2. mars 1984 på dette punkt.

Men selv om reguleringsavgiften ikke får noen selvstendig betydning for konsesjonæren, medfører ervervslovens regel om fradrag for reguleringsavgift at den ervervsavgift som skal fordeles på kommunene blir redusert med reguleringsavgiften. Hvis avgiftene skal fordeles på forskjellig måte, får reguleringsavgiften derfor alltid selvstendig betydning for kommunene. De nye fordelingsprosenter som er beregnet foran, er bare basert på dagens totalfordeling, under ett for erverv og reguleringer. Den nye reguleringskonsesjon for det hjemfalte berører egentlig bare kommunene Høyanger og Balestrand, men hvis reguleringsavgiften her skal fordeles for seg, vil det kullkaste den beregning av felles sats som er foretatt foran. NVE forutsetter derfor at det, når den nye reguleirngskonsesjon er gitt, kan foretas en fordeling av reguleringsavgiften mellom kommunene som er identisk med den fordeling som er foretatt foran. Dermed vil reguleringsavgiften hverken få selvstendig betydning for konsesjonæren eller forrykke den totale fordeling mellom kommunene. Hvis den nye reguleringskonsesjon blir gitt i 1987, vil satsene for den nye reguleringskonsesjonen også i fremtiden følge de øvrige.

NVE vil også peke på at når kommunene etter hjemfall er tildelt andel av det hjemfalte (eventuelt i form av andel i årlig inntekt) kan det synes noe inkonsekvent at kommunene fortsatt får konsesjonsavgifter beregnet av hele kraftmengden, dvs. også av kommunenes egen del av det hjemfalte. Men dette avviker forsåvidt ikke fra hva som er vanlig ved en utbygging i kommunal regi i egen kommune, hvor det kommunale kraftverk vil bli pålagt å betale konsesjonsavgift til den samme kommunen. I hjemfallstilfellene vil dessuten konsesjonsavgiften gå til fradrag i det overskudd kommunen skal ha andel i, slik at andelen i overskuddet blir redusert med den tilsvarenede andel av avgiften. Det som kan kalles dobbelt betaling blir dermed nokså begrenset.

Endelig oppstår et spørsmål om forholdet til den avgift på kr 1,– pr. kW til henholdsvis stat og kommuner som er fastsatt i vedlegg 2 til hjemfallsavtalen av 1963. Bør denne avgift, som tilsvarer en kraftleiekonsesjonsavgift (ervervsl. § 23, post 4) falle bort når det nå fastsettes konsesjonsavgift for erverv av bruksrett til fallene? NVE vil igjen peke på at avtalen av 1963 er utformet for at det økonomiske resultat etter 1980 mest mulig skulle bli som om ÅSV leide kraft fra staten. NVE kan derfor ikke se noen inkonsekvens i at det både pålegges avgift (som bæres av staten) på fall og reguleringer og en avgift (som bæres av brukeren) på selve kraften. Resultatet blir forsåvidt som om staten virkelig produserte kraften og leide den til selskapet. Denne avgiften vil likevel ha relativt beskjeden betydning. Uten justering vil den være i størrelsesorden ca. kr 50 000 til henholdsvis stat og kommuner.

Forøvrig antar NVE at bruksrettskonsesjonen kan gis på de vilkår som fremgår av kontrakten av 1963 og dens vedlegg 2.

Formelle sider ved de nye konsesjoner

Denne saken aktualiserer spørsmålet om hvem som skal gis konsesjon når en aksjeoverdragelse skal betraktes som overdragelse av selskapets fall; aksjeerververen eller det selskap det erverves aksjer i – eller begge.

Ettersom begrunnelsen for å la ervervet utløse behandling etter kap. I er at aksjeervervet betraktes som erverv av fall, kunne det synes opplagt at konsesjonen må gis til aksjeerververen. Men ettersom det ikke skjer noen formell hjemmelsoverføring fra aksjeselskapet til erververen av aksjene, ville konsekvensen bli at aksjeselskapet eide fallet på

de gamle vilkår (eller uten vilkår, dersom den nye konsesjon ble kombinert med opphevelse av den gamle), mens aksjeerververen eide selskapet på de nye vilkår.

Det synes lite heldig at konsesjonsvilkår med umiddelbar tilknytning til fall og kraftverk (som f.eks. minstevannføring, konsesjonsavgifter og konsesjonskraft) formelt skulle pålegges aksjeeieren, mens det aksjeselskap som står som hjemmelshaver tilsynelatende skulle eie fallene på vilkår som var uten aktuell betydning (eller helt bortfalt). En slik situasjon kan lett skape usikkerhet og uklare forhold ved senere overdragelser av de overdratte aksjer og i forhold til eventuelle minoritetsaksjonærer med aksjer som ikke har utløst den nye konsesjonen.

Vi antar derfor at det bør gis ny konsesjon til selve eierselskapet (nå Hydro Aluminium a.s), til erstatning for ÅSV's tidligere konsesjoner. Dette medfører at den nye konsesjon får umiddelbar virkning også for eventuelle minoritetsaksjonærer med aksjer som ikke er overdratt. NVE antar at disse må finne seg i dette (men muligens kan kreve innløsning etter aksjelovens § 14-9, basert på aksjenes verdi etter de gamle konsesjonsvilkår). NVE vil ikke gå nærmere inn på spørsmålet i den aktuelle sak, ettersom minoritetsaksjene her eies av staten, som forutsettes å godta de nye vilkår.

Å gi ny konsesjon bare til eierselskapet kan imidlertid også virke noe kunstig, ettersom dette selskap formelt eier sine fall osv. akkurat som før. NVE antar derfor at det i slike tilfeller er mest hensiktsmessig å la konsesjonen bestå av to ledd: For det første en aksjeervervskonsesjon og for det annet en ny ervervskonsesjon for det gamle eierselskapet, i det aktuelle tilfelle med endret navn (eventuelt kombinert ervervs- og reguleringskonsesjon). Aksjeervervskonsesjonen vil da kunne gis tilsynelatende helt uten vilkår. Dette avviker noe fra den modell som ble foreslått i NVE's innstilling av 3. juli 1986 i forbindelse med fusjonen mellom Nora Industrier A.S., Bjølsen Valsemølle A/S og Idun-Gjærfabrikken A/S, hvor ervervskonsesjonen for andelen i Mossefossen ble foreslått gitt til Nora Industrier A.S (og ikke til Moss Aktiemøller), i et tilfelle hvor samtlige aksjer ble overført. Spørsmålet ble berørt på s. 4 i innstillingen, og NVE foreslo der at konsesjonen ble utformet som en tillatelse for Nora til å erverve aksjene og fallet. NVE vil ta dette opp i eget brev.

En tredje mulighet kunne være å si uttrykkelig det som vel egentlig er realiteten: at aksjeervervskonsesjonen gjøres betinget av endringene i selskapets tidligere konsesjoner. Men NVE anser det mest ryddig og oversiktlig om vassdragskonsesjonene fremtrer som selvstendige i forhold til aksjeervervskonsesjonen.

På bakgrunn av det foranstående vil NVE tilrå:

1. Norsk Hydro a.s gis tillatelse til å erverve inntil 90,1 pst. av aksjene i Årdal og Sunndal Verk, som nå har skiftet navn til Hydro aluminium a.s.
2. Det gis samtykke til at Hydro Aluminium a.s. trer inn i kontrakten av 2. mai 1963 om leie av hjemfalte kraftanlegg i Høyanger.
3. ÅSV's kraftleiekonsesjoner løper uendret videre etter navneendringen.
4. Hydro Aluminium a.s og Nyset–Steggje-Kraft A.S. gis nye ervervs- og reguleringskonsesjoner for de fall m.v. og reguleringer som ÅSV med datterselskap har hatt eiendomsrett eller bruksrett til.

   Konsesjonen gis på de vilkår som fremgår av:

   a) (Vedrørende Høyanger-området:)
      - konsesjoner av 9. august 1963, 11. desember 1970, 24. juni 1977 og vedlegg 2 (av 11. juli 1963) til kontrakten av 2. mai 1963, men med den endring at konsesjonsavgiftssatsene pr. nat.hk. for reguleringer, erverv av fall og bruksrett til fall skal være kr 6,– til staten og kr 18,– til kommuner pr. år. For vedlegg 2 til kontrakten av 1963 kommer disse avgiftene i tillegg til den avgift som der er fastsatt i post 11, men de nye avgifter kan trekkes fra i leien, jfr. kontraktens pkt. 4.

   b) (Vedrørende kraftverkene i Årdal:)
      - konsesjoner av 14. juli 1950 (med endring av 29. juni 1951), 8. februar 1957 og 18. april 1958 (med endring av 11. desember 1959), men med den endring at konsesjonsavgiftssatsene pr. nat.hk. skal være kr 6,– til staten og kr 17,– til kommuner,
      - konsesjoner av 26. juni 1981 (jfr. 2. desember 1983 og 8. august 1986, men med den endring at konsesjonsavgiftssatsene pr. nat.hk. skal være kr 6,– til staten og kr 15,– til kommuner.

   c) (Vedrørende kraftverkene i Luster:)
      - konsesjoner av 25. januar 1957 (med endring av 1. august 1958), 1. juli 1960 (med endring av 9. mars 1962) og 9. januar 1976, men med den endring at konsesjonsavgiftssatsene pr. nat.hk. skal være kr 6,– til staten og kr 18,– til kommuner, og det tas for-

behold om å komme tilbake med endrede betingelser om utslippet i fjorden fra Fortun kraftverk.

I forhold til justeringsreglene for konsesjonsavgifter anses ervervs- og reguleringsavgiftene justert for 1987.

5. I NVE's innstilling av 2. mars 1984 om nye reguleringskonsesjoner i Høyanger gjøres den endring at konsesjonsavgiftene settes til kr 6,– til staten og kr 18,– til kommuner.»

4. *NVE's innstilling til ÅSV's søknad av 30. mai 1986*

NVE har i brev av 28. april 1987 avgitt innstilling som følger:

«1. Innledning

NVE viser til departementets brev av 5. juni 1986 med vedlegg.

Årdal og Sunndal Verk a.s. (ÅSV) og Norsk Hydro a.s har etablert et felles aluminiumselskap med basis i ÅSV og Norsk Hydros aluminiumvirksomhet. Selskapets navn er Hydro Aluminium a.s, jfr. selskapets brev av 9. februar 1987.

Formålet med sammenslutningen er å styrke de to selskapenes konkurranseevne, trygge virksomheten i Norge, sikre avsetningen av metall ved utetableringer, etablere nye virksomheter, styrke den materialtekniske utvikling og utvikle et bredere kommersielt innslag i virksomheten. Jfr. St.prp. nr. 88 (1985–86).

ÅSV har opplyst at nyetableringen kun er en utvidelse av ÅSV's aluminiumvirksomhet, og uten at Hydro Aluminium a.s er noe nytt selskap (rettssubjekt). Under den forutsetning vil Hydro Aluminium a.s ikke ha behov for nye kraftleiekonsesjoner til erstatning for de konsesjoner som er gitt til ÅSV. Her vil det da kun dreie seg om en navneendring. Jfr. vedlegg.

På bakgrunn av dette har Hydro Aluminium a.s søkt om konsesjon på leie av inntil 440 MW/3518 GWh pr. år fra Norsk Hydro i henhold til industrikonsesjonslovens kap. IV om kraftleie.

2. Søknaden med tilleggsopplysninger

2.1 Søknaden er datert 30. mai 1986 og lyder:

«Industriministeren tok i brev av 18. mars 1986 til Norsk Hydro a.s (Hydro) opp spørsmålet om en restrukturering av norsk aluminiumsindustri og ba samtidig om at forutsetningene for en sammenslåing av Årdal og Sunndal Verk a.s. (ÅSV) og Hydros aluminium-divisjon ble klarlagt. Som kjent har de to selskaper etter dette blitt enige om å etablere et felles aluminiumselskap med basis i ÅSV og Hydros aluminiumsvirksomhet. Sammenslåingen er formalisert i den «Gjennomføringsavtale» som følger som trykt bilag til St.prp. nr. 88 for 1985–86 om saken.

Hovedaksjonæravtalen (vedlegg 1 til St.prp. nr 88) mellom Staten og Hydro regulerer etableringen av det felles aluminiumselskap og de verdivurderinger som er lagt til grunn. Partene er blitt enige om at Hydros aluminiumdivisjon i sin helhet overtas av selskapet, samtidig som ÅSV foretar en rettet akjseemisjon mot Hydro hvoretter Hydro blir eier av 70 pst. av aksjene i det utvidede aluminiumselskapet. I h.t. hovedaksjonæravtalen får Hydro videre opsjon på å øke sin eierandel til 90,1 pst. i løpet av de neste 5 år. Enkelthetene og bakgrunnen for sammenslutningen er det utførlig gjort rede for i stortingsproposisjonen. Vi finner derfor for så vidt å kunne henvise til proposisjonen, og i denne konsesjonssøknaden nøye oss med å redegjøre for de konsesjonsmessige forhold som eksklusivt knytter seg til kraftleieavtalen.

ÅSV og Hydro har i samsvar med pkt. 5 i ovennevnte «Gjennomføringsavtale» blitt enige om en kraftleieavtale for Hydros leveringer til det utvidede aluminiumselskapet (avtaleteksten inntatt som bilag 2 til «Gjennomføringsavtalen»). I henhold til Industrikonsesjonslovens kapittel IV fordrer kraftleveringen konsesjon. Avtalen som gjelder levering av 3 518 GWh pr. år er utarbeidet med bakgrunn i det som i dag gjelder internt mellom Karmøy Fabrikker og Hydros elkraftdivisjon. Det knytter seg i dag to kraftleiekonsesjoner til den kraften Karmøy Fabrikker disponerer:

1. Norsk Hydro Produksjon a.s' tillatelse til å leie inntil 165 MW/1 250 GWh pr. år fra Røldal–Suldal Kraft A/S og inntil 125 MW/1 000 GWh pr. år fra Statskraftverkene. (Gitt ved Kgl. res. av 14. februar 1975).
   Kraftleieavtalen med Statskraftverkene har senere falt bort ved at Hydro iht. avtale med NVE av desember 1977 økte sitt engasjement med 45,21 pst., slik at Hydro idag eier 95,21 pst. i RSK. Som kjent er det senere inngått ytterligere en avtale mellom Hydro og NVE, som vil gjøre Hydro til eneeier i RSK fra 1. januar 1987.
2. Norsk Hydro Produksjon a.s' tillatelse til å leie inntil 14,5 MW/135 GWh pr. år tilfeldig kraft gjennom Samkjøringen.
   (Gitt ved Kgl. res. av 22. mars 1985).

Til Deres orientering følger vedlagt kopi av konsesjonene med vilkår.

Den del av Karmøy Fabrikkers kraftforbruk som ikke dekkes av disse konsesjonene er produsert i Hydros egne kraftverk og er således i dag ikke gjenstand for noen kraftleiekonsesjon. Vi er innforstått med at når Karmøy Fabrikker settes inn i det utvidede aluminiumselskapet og således formelt skilles ut fra Hydro, fører det til at hele den aktuelle kraftmengde (3 518 GWh pr. år) nå må inngå i kraftleiekonsesjonen. Vi fremhever imidlertid at formaliseringen av kraftleveringen i avtalen mellom Hydro og det utvidede aluminiumselskapet ikke utløser endringer for bruken av energien eller for øvrig for fabrikkanleggene på Karmøy. Kraften vil herunder bli levert fabrikken på de samme økonomiske vilkår som tidligere. Vi har derfor

antatt at konsesjonsvilkårene for kraftleieavtalen vil følge de samme linjer som i dag gjelder for den samme kraften, og at det således meddeles vilkår som ikke medfører at det utvidede aluminiumselskapet blir påført økede kostnader ved sin krafttilgang.

Avslutningsvis finner vi det riktig å gjøre oppmerksom på at selskapene og deres ansatte vil kunne bli skadelidende dersom konsesjonsbehandlingen skulle trekke i langdrag. Selskapene har lagt opp til at iverksettelsen skal kunne finne sted 30. juni 1986. Det er av avgjørende betydning at konsesjonsbehandlingen på dette tidspunkt har kommet så langt at selskapene kan vurdere om det er forsvarlig å gjennomføre iverksettelsen fra halvårsskiftet. Vi tillater oss derfor å be om at behandlingen påskyndes mest mulig og gjøres så enkel som en forsvarlig saksbehandling tillater.»

2.2 I brev av 31. juli 1986 er det gitt følgende tilleggsopplysninger:

«I Derees brev datert 16. juni 1986 er det reist enkelte tilleggsspørsmål i forbindelse med vår søknad om kraftkonsesjon.

Vi vil først få presisere at søknaden gjelder kraftleie fra Norsk Hydro Produksjon a.s. til aluminiumselskapet. Vi kan videre bekrefte at det utvidede aluminiumselskapet vil være samme rettssubjekt som nåværende Årdal og Sunndal Verk a.s.

Det kvantum det søkes konsesjon på, er 440 MW/3 518 GWh pr. år.

Den kraftkontrakten som skal regulere kraftleveransen og som er bakgrunnen for søknaden om konsesjon, forutsetter at hele kvantumet leveres fra Norsk Hydro Produksjons kraftsystem til aluminiumselskapet.

De kraftkonsesjoner og avtaleforhold som i dag regulerer kraftsalget fra RSK til Norsk Hydro Produksjon a.s. samt kraftleiekonsesjonen som Norsk Hydro Produksjon a.s. har for kjøp av kraft fra Samkjøringen, vil ikke påvirkes av omorganiseringen og forutsettes å løpe videre uforandret.

Det skulle dermed ikke være nødvendig å etablere noen ny avtale mellom Norsk Hydro Produksjon a.s. og RSK. Karmøy Fabrikker, som skal overdras fra Norsk Hydro Produksjon a.s. til ÅSV a.s., omfatter bl.a. 300 kV koblingsanlegg samt øvrige elektriske installasjoner for kraftforsyningen til fabrikken. Det vil på vanlig måte bli søkt om konsesjon for 300 kV-anlegget samt områdekonsesjon for Karmøy Fabrikker tilsvarende de konsesjoner som Norsk Hydro Produksjon a.s. har i dag. Omorganiseringen av Norsk Hydro og ÅSV vil, etter det man kjenner til i dag, bli gjennomført 31. august d.å.

Hvis det er ønskelig med ytterligere opplysninger, står vi gjerne til tjeneste.»

3. Kraftleiekontrakten

Kraftleiekontrakten med Norsk Hydro Produksjon a.s følger som bilag 2 til gjennomføringsavtale for etablering av et felles aluminiumselskap datert 22. mai 1986.

Ifølge kontraktens § 1 skal Norsk Hydro være forpliktet til å stille til disposisjon ialt 3 518 GWh pr. år. Kraften skal leveres på Karmøy Fabrikker eller på det sted som Norsk Aluminium bestemmer som trefaset vekselstrøm med ca. 50 H_Z, nedtransformert til 22 kV nominell spenning. Kraften skal måles i det fastsatte målepunkt, som ved levering på Karmøy skal være Karmøy Fabrikkers avregningsmålere ved ca. 300 kV. Det skal her settes opp kWh-måler(e) med impulsgiver for drift av måleapparater for registrering av den midlere effekt over 1 time. Jfr. kontraktens §§ 4 og 5.

Som grunnlag for avregningen skal kraften deles i 3 priskategorier:

2 365 GWh til pris (P_1) = 5,670 øre/kWh
403 GWh til pris (P_2) = 14,864 øre/kWh
750 GWh til pris (P_3) = aritmetisk middelpris på KTK over avregningsperioden med tillegg av faktiske kostnader.

Om avregningen, jfr. nærmere kontraktens § 6.

Kontrakten er gjort gjeldende til og med 31. desember 1995.

NVE viser for øvrig til vedlagte kopi av kontrakten.

4. Avgitte uttalelser

4.1 Karmøy kommunestyre har i møte 4. november 1986 enstemmig fattet følgende vedtak:

«Karmøy kommune har ingen innvendinger til søknad om konsesjon til kraftleieavtalen mellom Årdal og Sunndal Verk a.s. og Norsk Hydro a.s.»

4.2 Rogaland fylkeskommune har i brev av 10. oktober 1986 til fylkesmannen meddelt:

«Vi har ingen merknader til søkand om konsesjon på leie av inntil 440 mW/3 518 gwh/år fra Norsk Hydro Produksjon A/S til Årdal og Sunndal Verk A/S.»

4.3 Fylkesmannen i Rogaland har i brev av 1. april 1987 til NVE meddelt at det ikke foreligger noen merknader til søknaden og fylkesmannen anbefaler at konsesjon blir gitt.

4.5 Norsk Hydro a.s har i brev av 17. september 1986 til NVE meddelt:

«Vi viser til ÅSV's kraftleiekonsesjonssøknad av 30. mai 1986, senere korrespondanse mellom Dem og ÅSV i sakens anledning og endelig til telefonsamtale av i dag mellom Deres herr Skagen og undertegnede.

Som opplyst i ÅSV's ovennevnte søknad innehar Norsk Hydro Produksjon a.s i dag to kraftleiekonsesjoner som har tilknytning til den kraften Karmøy Fabrikker disponerer. Begge konsesjonene inneholder betingelser

som gjør det nødvendig med samtykke fra departementet for en videre overdragelse av kraften. I samsvar med Deres anmodning fremsettes herved slik søknad overfor Dem. Vi forutsetter, som også opplyst av Dem, at vi fritas for konsesjonsavgift og at avgift for den aktuelle kraft heretter bare vil bli knyttet til ÅSV's kraftleiekonsesjon på leie av kraften fra oss. Resultatet blir i så henseende å likestille med konsesjonsfrie formidlingsavtaler som nevnt i Deres brev av 16. juni 1986.»

4.4 Industridepartementet har i brev av 13. oktober 1986 til NVE uttalt:

«Det vises til brev fra NVE 30. september 1986.

Den 18. mars 1986 tok Industridepartementet initiativ til videre samtaler mellom Norsk Hydro A.S og Årdal og Sunndal Verk A.S. (ÅSV) om samarbeid på aluminiumsområdet. I april ble selskapene med Industridepartementets mellomkunst, enige om å slå sammen sine aluminiumsaktivteter i et utvidet ÅSV hvori Norsk Hydro A.S i første omgang får 70 pst. av eiendelene, mens Staten får resten.

Regjeringen fremmet St.prp. nr. 88 (1985–86) om saken for Stortinget 23. mai 1986 og Stortinget fattet enstemmig vedtak om sammenslåing 12. juni 1986.

Den 1. september 1986 var sammenslåingen et faktum ved vedtak i selskapenes generalforsamlinger.

På grunnlag av bestemmelser i konsesjonsloven søker ÅSV i sammenheng med sammenslåingen, om konsesjon for leie av den kraftmengde Karmøy-verket vil trenge når siste byggetrinn ved verket (K IV) står klart i 1987; 3 518 GWh/år. Kraftmengden skal leies fra Norsk Hydro Produksjon A.S.

ÅSV peker på at avtalen mellom ÅSV og Norsk Hydro Produksjon A.S. ikke utløser endringer i bruken av energien eller for øvrig for fabrikkanleggene på Karmøy. Kraften vil bli levert fabrikken på de samme økonomiske vilkår som tidligere.

Industridepartementet vil vise til de vedtak og avtaler som foreligger om sammenslåing av ÅSV og Norsk Hydros aluminiumsvirksomhet. Departementet vil anbefale at det gis nødvendig konsesjon for kraftleie, slik at sammenslutningsplanene kan gjennomføres som forutsatt.

5. NVE's uttalelse

NVE har ikke noe å innvende og vil anbefale at Hydro Aluminium a.s gis tillatelse til å leie inntil 440 MW/3 518 GWh pr. år fra Norsk Hydro Produksjon a.s i samsvar med søknaden.

Tillatelsen foreslås gitt for den tid kraftleiekontrakten gjelder, dog ikke lenger enn til og med 31. desember 1995.

For øvrig foreslås tillatelsen gitt på samme vilkår som gjeldende konsesjoner til tidligere ÅSV, bl.a. vilkår om at styrets flertall, formannen innbefattet, skal være norske statsborgere og om en årlig avgift til staten av kr. 4,– pr. KW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes. Vilkår om kraftavståelse forutsettes sløyfet i samsvar med praksis.

Det er opplyst at av omsøkte kvantum på 3 518 GWh pr. år refererer 2 385 GWh pr. år seg fra konsedert kraft i henhold til konsesjoner til Norsk Hydro av 14. februkar 1975 på leie av inntil 165 MW/1 250 GWh pr. år fra Røldal-Suldal Kraft A/S og inntil 125 MW/1 000 GWh pr. år fra Statskraftverkene og 22. mars 1985 på leie av inntil 14,5 MW/135 GWh pr. år tilfeldig kraft gjennom Samkjøringen.

Kraftleieavtalen med Statskraftverkene er senere falt bort ved at Norsk Hydro i henhold til avtaler med NVE er eneeier av Røldal-Suldal Kraft A/S, jfr. under pkt. 2.1.

Begge konsesjonene er tidsbegrenset til 1. juli 2007.

Ifølge konsesjonsvilkårenes post 5 kan den konsederte energi ikke overdras videre uten samtykke av departementet. Norsk Hydro har søkt om slikt samtykke, jfr. pkt. 4.5 foran. NVE vil anbefale at departementet gir slikt samtykke.

NVE viser ellers til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.»

5. Innkomne uttalelser til NVE's innstilling til Hydro's søknad

5.1 Innkomne uttalelser fra Sogn og Fjordane

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane har i brev av 22. januar 1987 avgitt følgende uttalelse:

«Fylkesmannen viser til sitt oversendingsbrev til NVE av 30. oktober 1986. Det går fram av kommunane Høyanger, Luster og Årdal sine fråsegner at dei føresette ei ny sak med ny høringsrunde vedkomande overføring av ÅSV sine reguleringskonsesjonar. Ein ser at NVE no legg opp til å avgjere konsesjonsspørsmåla samla utan at det er lagt opp til ny høringsrunde.

Dersom Departementet finn det rett å fremje saka utan ny høyringsrunde reknar ein likevel med at kommunane sine ønskjemål som vart varsla i fråsegnene er vel kjende og kan takast naudsynt omsyn til. Ein peikar og på at Luster kommune har utdjupa si fråsegn ved nytt vedtak av kommunestyret i møte 19. d.md.

Av dei spørsmåla som kommunane har reist vil fylkesmannen særleg framheva at det må finnast ei betre løysing på isproblema i Lusterfjorden. Framlegget om å kome attende til nye vilkår på dette punktet bør følgjast opp.

At kommunane får dekka utgiftene til juridisk hjelp som denne saka har ført med seg, ser fylkesmannen som sjølvsagt.»

Fylkesutvalget i Sogn og Fjordane fylkeskommune fattet følgjende vedtak 25. mars 1987:

«Fylkesutvalet i Sogn og Fjordane rår til at Norsk Hydro A/S får konsesjon for erverv av inntil 90,1 pst. av aksjane i Årdal og Sunndal Verk A/S på følgjande vilkår:

1. Dei nye konsesjonsvilkåra må utformast slik at fylkeskommunen kan ta ut konsesjonskraft på minst like gode økonomiske vilkår som no.
2. Dei utbyggingsplanane ÅSV har fremja for verksemda i Årdal og Høyanger må gjennomførast. Spesielt viktig er det at ombygginga av hall D i Årdal kan skje snarast.
3. Ein så stor del som mogleg av administrasjons- og utviklingsavdelinga i det nye selskapet, bør samlokaliserast med produksjonsverksemdene i Årdal, Høyanger, Vik og Luster.
4. Sogn og Fjordane vil etter dette bli eit av dei viktigaste fylka for Hydro. Vi legg difor vekt på at det nye selskapet generelt sett kan bli ein positiv faktor i utviklinga i fylket. Vi ber om at ein særskilt vurderer grunnlaget for å legge eit tyngre miljø prega av høy administrativ og teknisk kompetanse til fylket slik lokalisert at det kan stå i ein god vekselverknad til andre slike miljø i fylket.
5. Det nye selskapet må drive eit systamatisk arbeid for å tilføre dei nemnde produksjonsstadene nye arbeidsplassar som vederlag for arbeidsplassar som vil gå tapt som følgje av rasjonaliseringstiltak. Dei første åra synest behovet for slike tiltak å vere størst i Årdal.
6. Sogn og Fjordane fylkeskommune legg særleg stor vekt på at det nye selskapet satsar aktivt på å utvide verksemda i vidareforedling og at slik verksemd vert lagt til Sogn og Fjordane fylke.
7. Hydro sin auka eigarandel må ikkje medføre endringar i bruken av dei konsesjonsbelagde anlegga eller endringar i driftsforhold forøvrig, i strid med distriktet sine interesser, jamfør Innst. S. nr. 230 (1985–86).
8. Den føremon og økonomiske avkastning som ÅSV sine kraftanlegg i Sogn og Fjordane gjev, må i minst like stor grad som før kome kommunane, fylkeskommunen og industrien i fylket til gode.
9. Dei kommunane i fylket som har industrianlegg og kraftverk som ÅSV eig, må få minst like store samla inntekter i form av skattar og avgifter etter Hydro si overtaking, som det dei har med noverande avtale.
10. Hydro Aluminium A/S må få rammevilkår når det gjeld prisen på elektrisk kraft, som gjer det mogleg å konsolidere noverande drift og å gjennomføre samfunnsøkonomisk og bedriftsøkonomisk lønsemd, omstilling og ekspansjon som m.a. marknaden til ei kvar tid gjev grunnlag for.»

Luster kommunestyre fattet følgjende enstemmig vedtak i møte 19. januar 1987:

«1. Luster kommunestyre handsama i møtet 15. august 1986 sak 186/88 konsesjonssøknad frå Norsk Hydro A/S for erverv av aksjar i Årdal og Sunndal Verk A/S og gjorde slik uttale:

«Kommunestyret har ikkje merknad til at det vert gjeve konsesjon til Norsk Hydro A/S for erverv av aksjar i Årdal og Sunndal Verk A/S.

Ein føresetnad for dette er at det skal gjevast konsesjon for erverv av ÅSV sine fallrettar, reguleringsrettar samt kraftleiekonsesjonar. Kommunestyret viser her til den utgreiing som er gjeve i brev 21. juli 1986, med vedlegg, frå advokatfirmaet Vislie, Ødegaard og Kolrud, Oslo, v/advokat Ola Brekken, til kommunen og som fylgjer som vedlegg.

Kommunestyret føreset at departementet fastset vilkår som er vanleg for slike konsesjonar i dag.

Kommunestyret vil seinare koma med grunngjevne krav i samband med konsesjonssøknaden, men vil alt no peika på kommunen sine hovudkrav som er:

a. Konsesjonssøkjaren vert pålagt å gjennomføra tiltak for å eliminera isproblema i Lusterfjorden.
b. Det nye selskapet må bli pålagd å etablera nye arbeidsplassar i Luster kommune.

Kommunestyret vil peika på den korte frist midt i ferietida ein har hatt til handsaming av denne store saka, og ein treng noko tid til å utforma kommunen sine konsesjonskrav.

Ein krev elles at konsesjonssøkjaren dekkar kommunen sine kostnader til juridisk bistand.»

I saksutgreiinga/fråsegna utarbeidd i samband med saka har administrasjonen nærare underbygd dei hovudkrav som vart stillte, og ein viser til denne – sjå vedlegg 1.

Hovudstyret i NVE har i uttale av 3. desember 1986 gjeve fylgjande tilråding vedkommande selskapet sine eigedomar i Luster kommune:

«Konsesjner av 25. januar 1957 (med endring av 1. august 1958), 1. juli 1960 (med endring av 9. mars 1962) og 9. januar 1976, men med den endring at konsesjonsavgiftssatsene pr. nat.hk. skal være kr. 6,– til staten og kr. 18,– til kommunar, og det tas forbehold om å komme tilbake med endrede betingelser om utslippet i fjorden fra Fortun kraftverk.

I forhold til justeringsreglene for konsesjonsavgifter ansees erverv- og reguleringsavgiftene justert for 1987.»

I kommunestyrevedtaket som er referert ovanfor og i den utarbeidde fråsegna som fylgjer som vedlegg 1, tek kommunen atterhald om å koma attende til konkrete krav utover dei hovudkrav som kommunen peika på i førre vedtaket.

I dette vedtaket er og vist til den utgreiing som er gjeve i brev av 21. juli 1986 frå advokatfirmaet Vislie, Ødegaard og Kolrud v/advokat Ola Brekken om det rettslege grunnlaget for å fremja krav om konsesjonsvilkår i samband med søknaden. Utgreiinga fylgjer som vedlegg 2.

2.Ut frå det som kjem fram i saka, må kommunen halde fast ved at overdraginga utløyser krav om konsesjon etter ervervslova og vassdragsreguleringslova, og at det ligg føre

rettsleg grunnlag for å fremja krav om konsesjonsvilkår som er vanleg i dag.

Dette synet er NVE samd i når det gjeld reguleringskonsesjonar, innstillinga s. 16, 2. avsnitt. For kraftleigekonsesjonane går det fram av St.prp. nr. 88 (1985–86) s. 27, jfr. innstillinga frå NVE s. 14.

Spørsmålet om nye konsesjonar og konsesjonsvilkår etter ervervslova er vurdert av NVE på s. 15 i innstillinga. Etter kommunen si meining går det her fram at det bygger på ei mistyding når ervervslova § 22 post 2 vert oppfatta som ei hindring for å pålegge nye konsesjonsvilkår i denne saka. Denne mistydinga kan, etter kommune sitt syn, ikkje svekke kommunen sin rett til å fremje krav om konsesjonsvikår, slik NVE hevdar. Ein viser her til utgreiinga frå advokat Brekken (vedlegg 2) s. 5–9.

3. Overdraginga av aksjar utløyser etter dette ordinær konsesjonsplikt. På trass av dette har NVE i sin handsaming av saka, etter kommunen sitt syn, sett tilside klare lovreglar på dette punktet, serleg vassdragsreguleringslova § 6, jfr. innstillinga s. 16, 3. og 4. avsnitt. Lova gjev klart nok ikkje heimel for det unntaket NVE har instituert i denne saka.

Kommunen vil og peika på at saka endåtil vart sendt over midt i ferietida, med særs kort uttalefrist.

Ut frå det som kjem frem i innstillinga når det gjeld konsesjonsvilkår, finn kommunen grunn til å reisa spørsmål om kva meininga er med å senda sake til kommunen for uttale. Med tilvising til fråsegner i St.prp. nr. 88 og serleg innstillinga S. nr. 230 (1985–86), uttaler NVE på s. 17 i innstillinga:

> «På denne bakgrunn anser NVE det nokså formålsløst å komme med forslag til fullstendig nye konsesjonsvilkår, selv om vi antar det rettslig sett vil være adgang til det.
>
> NVE har gått gjennom vilkårene i de gitte konsesjonar, og har merket seg de krav som er fremkommet under høringen. På bakgrunn av de foran siterte uttalelser innst. S. nr. 230 antar NVE at det bare kan bli snakk om å rette opp forhold som i dag måtte betraktes som åpenbare mangler eller urimeligheter i tidligere vilkår. Så vidt NVE kan se, mangler ingen av de gamle konsesjonene vilkår som nå er ufravikelig. Men det kan være spørsmål om å gjøre endringer i ufravikelige vilkår for ervervskonsesjonene, samt i vilkårene for reguleringskonsesjonene.
>
> NVE har denne forbindelse særlig vurdert avløpsforholdene fra Fortun-anleggene i Luster og konsesjonavgiftssatsene i samtlige konsesjoner.»

Med dette må ein konstatera at konsesjonssaka, som er sers viktig for kommunen, reelt sett er avgjort av styresmaktene, utan at kommunen har fått høve til å fremja sitt syn. Kommunen vil med dette gjeva uttrykk for at ein ikkje kan akseptera denne forma for sakshandsaming og ber om at det krav kommunen stiller i samband med konsesjonssøknaden vert vurdert på reelt grunnlag ut frå dei lovreglar, retningsliner og praksis som gjeld for slike konsesjonar i dag.

4.5 Reguleringstid.

Kommunen har merka seg at konsesjonstida ikkje vil bli endra i høve til konsesjonane som gjeld i dag.

4.6 Konsesjonskraft.

Det vert presisert at konsesjonsvilkåra ikkje må gripa inn i gjeldande avtaler om konsesjonskraft.

4.7 Juridisk hjelp.

Kommunen føreset at konsesjonssøkjaren dekker kommunen sine utgifter til advokat.»

Balestrand formannskap fattet vedtak som følger i møte 20. januar 1987:

« Kommunen si fråsegn dagsett 28. juli 1986 til søknaden er så vidt referert på s. 6 i NVE si innstilling. Innstillinga syner at styresmaktene *enno ein gong* har late vere å ta stilling til kommunen sine rettar, og at uriktig faktum er lagt til grunn.

Kommunen finn det difor naudsynt å ta opp nokre av dei spørsmål som er kommentert tidlegare.

1. Reguleringskonsesjon – Høyanger-vassdraget. Heimfall.

1.1 Søknaden.

I søknaden frå Hydro er forutsatt at «det utvidede aluminiumsselskapet beholder reguleringskonsesjonene i sin nåværende form» . . . , jfr. side 2 i søknaden. På s. 4 er opplyst at «De eldste konsesjonene i Høyanger er hjemfalt til staten 19. november 1980, men disponeres av ÅSV i henhold til St.prp. nr. 127 (1961–62) frem til 31. desember 2006.»

1.2 NVE si innstilling.

NVE har i innstillinga m. a. gitt denne tilråding:

> «Hydro Aluminium A/S og Nyset-Steggje-Kraft A/S gis nye ervervs- og reguleringskonsesjoner for de fall m. v. og reguleringer som ÅSV med datterselskap har hatt eiendomsrett eller bruksrett til.»

Det går fram av dette og av fleire andre fråsegner i innstillinga at NVE har tatt stilling til spørsmålet om ny reguleringskonsesjon for Høyangervassdraget. Sjøl om det ikkje er sagt uttrykkeleg, forstår kommunen innstillinga slik at tilrådinga berre gjeld konsesjon fram til utløpet av leigeavtalen frå 1963, til 31. desember 2006.

Om heimfall heiter det m. a. på s. 22 i innstillinga:

> «Kommunene har altså fått konsesjonsavgifter som om det ikke var skjedd noe hjemfall i 1980. De har ikke bare fått avgift for fortsatt regulering, men også basert på de kombinerte konsesjoner for erverv og regulering. Samtidig fikk *kommunene* etter behandlingen av St.prp. nr. 126 (1981–82) i 1983 tildelt andel av det hjemfalte, i form av andel i det årlige overskudd fra de hjemfalte kraftverk. Denne tildelingen *gjelder også utbyttet av de hjemfalte reguleringer*, som imidlertid ikke medførte noen forhøyelse av leiesummen, jfr. hovedstyrets innstilling av 24. februar 1981.» (Understrekning er foretatt her.)

1.3 Kommunen sitt syn

Balestrand kommune sine rettar i Høyangervassdraget har vore slett handsama av styresmaktene tidlegare. Til tross for at kommunen fleire gonger har tatt dette opp med NVE og med departementet – seinast i si uttale til Hydro sin søknad – opplev kommunen *enno ein gong at Balestrand sine rettar vert oversett av styresmaktene:*

- Det er *ikkje korrekt* når NVE legg til grunn at «kommunene» – dvs. Høyanger og Balestrand – har fått tildelt andel av det heimfalte anlegget sin verdi. Det er berre Høyanger som har fått slik andel. Dette er tatt opp med sakshandsamaren i NVE, som har stadfesta at NVE «trudde» tilhøvet til Balestrand var ordna i heimfallssaka.
- I innstillinga gir NVE uttrykk for at «tildelingen gjelder også utbyttet av de hjemfalte reguleringer». Dette er *stikk i strid* med dei fråsegner Olje- og energidepartementet NVE sitt overordna forvaltningsorgan – tidlegare har gitt. Kommunen viser her til departementet sitt brev 23. mai 1985 til NVE, der m. a. fylgjande er uttalt:

> «Stortinget har tildelt berørte kommuner andel av hjemfalte kraftverk m. v. ... Det er tildelt andel av kraftverk og fallrettigheter, som er overført staten i samsvar med inngåtte avtaler om foregrepet hjemfall. ... Avtalene omfattet ikke selve reguleringsanleggene i de aktuelle vassdrag. ... Balestrands andel i Høyangervassdraget vil bli vurdert etter at departementet har tatt stilling til et eventuelt hjemfall av reguleringsanleggene i vassdraget.»

Balestrand kommune krev no at departementet snarast rydder opp i den uklårhet styresmaktene sjølve – ved NVE og departementet – har skipa til. Kommunen har no i fleire år venta tålmodig på ei endeleg avklåring av heimfalls- og konsesjonsspørsmålet. Denne ventinga har berre ført til fleire motstridande fråsegner fra styresmaktene om kommunen sine rettar og ei høgst kritikkverdig handsamingstid.

Kommunen krev at heimfalls- og konsesjonsspørsmålet no vert avgjort, anten i samanheng med Hydro-søknaden eller parallelt med denne. Kommunen vil oppsummere sitt syn slik:

- Reguleringskonsesjonen fall bort 19. november 1980. Det er soleis ikkje nokon konsesjon det nye selskapet kan «tre inn i». Det nye selskapet må gjevast *ny konsesjon på nye vilkår.* At konsesjon må gjevast på nye vilkår skuldast ikkje Hydro sin søknad, men at konsesjon fall bort i 1980.

  Kommunen finn ikkje grunn til å ta opp att det kommunen tidlegare har fremma krav om når det gjeld nye vilkår.
- Høyanger kommune er tildelt ein andel av Staten sin nettoforteneste ved å leige ut krafta, jfr. St.prp. nr. 126 (1981–82), Innst. S. nr. 167 (1982–83) og Forhandlinger i Stortinget 1983 s. 3847 flg. Kommunen sin andel er tildelt med virkning frå 1963. Ved utrekninga av kommuneandelen har Stortinget *inkludert verdien av reguleringsanlegga,* jfr. at verdien er rekna ut frå kraftproduksjonen. Som det går fram av NVE si innstilling på s. 23, er totalt antall heimfalte nat.hk. 81 450. Av desse kommer 77 000 nat.hk. – *eller 94,5 pst.* – frå *reguleringa.* Det «reine erverv» er opplyst å vere 4 150 nat.hk.

  Dette syner klårt verdien av reguleringsanlegga for kraftproduksjonen.
- Balestrand kommune krev tildelt ein andel av verdien av dei heimfalte kraftanlegg i Høyangervassdraget i tråd med Stortinget sitt vedtak 18. mai 1983. Kommunen krev lik handsaming som Høyanger kommune når det gjeld tidspunktet for utrekning av verdien, dvs. rekna frå 1963.
- Det er tvillaust at Balestrand kommune sine rettar vart utegløymt. Dette har NVE stadfest og sagt seg lei for ved fleire høve. Det ligg då føre for sein betaling, og kommunen krev difor vanleg morarente på det som skulle ha vore betalt kommunen tidlegare. Kommunen kan ikkje lide tap p. g. a. styresmaktene si handsaming.
- Endeleg krev kommunen at konsesjonssøkjaren vert pålagt å svare kommunen sine utgifter til juridisk bistand.

2. Konsesjonsavgifter.

Kommunen har i si fråsegn til NVE si innstilling av 2. mars 1984 om ny reguleringskonsesjon i Høyangerangervassdraget peika på dei serlege tilhøve som ligg føre for å gi Balestrand kommune maksimal konsesjonsavgift ved ny konsesjon. Kommunen viser til det som der er uttalt.

Kommunen kan ikkje godta NVE sitt forslag om ein felles gjennomsnittsats for konsesjonsavgiftene. For Balestrsnd sin del ligg det som nemnd føre *særlege tilhøve* som det må takast omsyn til. Kommunen krev difor at konsesjonsavgift vert fastsett på vanleg måte.»

Årdal kommunestyre har i møte 26. mars 1987 behandlet saken som følger:

1. Samandrag.

Norsk Hydro A/S har søkt om konsesjon for kjøp av inntil 90,1 pst. av aksjane i ASV A/S.

NVE har nytta høve til å gå gjennom konsesjonane på nytt og «oppdatere» dei. I tillegg gjer ein framlegg om lik konsesjonsavgift til staten (kr. 6,–) og lik avgift for kvar kommune (kr. 18,– i Høyangerområdet, kr. 17,– for kraftverka i Årdal og kr. 18,– for kraftverka i Luster). Unnateke for denne ordninga er konsesjon for Nyset-Steggje der avgifta til staten er sett til kr. 6,– og til Årdal kommune med kr. 15,–.

Konsesjonshandsaminga gjev høve til å sjå på reguleringskonsesjonane på nytt. Mellom anna blir isproblema viktige.

I tillegg kan ein nytte høvet til å ta atterhald når det gjeld t. d.:

- desentralisering av hovudkontorfunksjonen
- medverknad i tiltaksarbeid
- modernisering av Årdal Verk
- organisering av kraftsektoren og internprising av kraft

Kjøp av 90,1 pst. av aksjane vil og få følgjer for fordeling av inntektsskatt m. a. gjennom konsernlikning.

Kommunen sin juridiske konsulent har vurdert saka. Den har og vore drøfta i fellesmøte mellom kommunane Høyanger, Sunndal og Årdal.

2. Saksgang og vedtak.

Styre, råd, utval:	Sak nr.:	Røysting:	Dato:
Konsesjonsnemnda			18.03.87
Formannskapet	66/87	Samrøystes	19.03.87
Kommunestyret	42/87	Samrøystes	26.03.87

3. Tilråding frå rådmannen.

1. Årdal kommunestyre vil peike på vedtak i K-sak 71/86. Det går fram av vedtaket at ein meiner det er ei føremon om auken i eigarandelen i selskapet fyrst kjem på tale på eit seinare tidspunkt når ein har eit breiare erfaringsgrunnlag å bygge på. Ein har i dag ikkje slikt breit erfaringsgrunnlag til å kunne hevde at ein har tillit til at det nye selskapet vil syne velvilje til å ta delansvar for vidareutviklinga av lokalsamfunnet når det gjeld t. d. overordna strategi og bruk av kraftressursane lokalt.

Årdal kommune er i tillegg skuffa over at intensjonane i Stortingsproposisjon nr. 88 og innstilling til Stortinget nr. 230 (85/86) om desentralisering av hovudkontorfunksjonen og auka avgjerdsmynde til dei lokale verka i liten grad har gjeve von om auka aktivitet eller sysselsetting i desse lokalsamfunna. Snarare har det ført til ein isolert effektivisering og rasjonalisering av hovudkontorfunksjonane i Oslo.

Årdal kommune har merka seg Stortinget si handsaming av saka. Ein må på det grunnlag berre ta overføringa av 90,1 pst. av aksjane til etterretning, men held fast på tidlegare standpunkt om at slik overføring må kunne vente til ein har breiare røynsle.

2. Årdal kommunestyre er samd i framlegget frå NVE om lik avgift for konsesjonane i Årdal, men kan ikkje godta at ein kjem fram til lågare avgift for kommunen når det gjeld Nyset-Steigge. Avgifta skal gjenspegla skadene/ulempene og lønsemd ved utbygging. Skadene/ulempene vart fyrst kjent for Årdal Kommune på eit så seint tidspunkt i handsaminga at tilleggskonsesjonen gjeve 8. august 1986 ikkje har teke dette med. Det er no høve til å retta opp feilen og få konsesjonsavgifta for dette anlegget i kommunen opp på same nivå som dei andre.

Dersom kommunen ikkje får medhald i dette, vil ein gå imot at Staten auker sin avgift til same nivå som dei andre konsesjonane i Årdalsområdet.

3. Årdal kommune meiner det og er grunnlag for å ha same vilkår når det gjeld istilhøve i Årdalsfjorden som i Lusterfjorden. Også i Tyinkonsesjonen må det kunne takast atterhald om å koma attende til endra vilkår for utslepp. Ein må og på fritt grunnlag kunne vurdere om det skal gjevast pålegg om saltvannsinnblanding ved bobleanlegg.

4. Årdal kommunestyre vil og gå sterkt imot at ein skil kraftverka ut som eiga resultateining og nytter lik kraftpris i heile konsernet. I denne samanhengen er krafta ei lokal ressurs og føremonene må og knyttast til verka lokalt.

5. Årdal kommunestyre vil streka under at det heile tida har vore eit vilkår for å stø fusjonen mellom ASV og Hydro at ein held opp dei investeringsprosjekta som var klare. Det går fram av dei førebuande drøftingane mellom ÅSV og Hydro at hall Å2D står i ei serstode. Årdal kommunestyre kan ikkje godta at verksemda ikkje held produksjonsanlegga i Årdal i brukbar stand. På sikt vil dette kunne få alvorlege konsekvensar for lønsemd, sysselsetting og vidare aluminiumsproduksjon lokalt.

4. Viktig sakstilfang/lover/reglar/plandokument.

4.1. Lover/reglar/føresegner.

Ervervslova § 36, § 2, 3. ledd pkt. 22 og § 27 (kommunen sin juridiske konsulent har ikkje merknader til NVE sine uttaler om desse reglane).

4.2. Sakstilfang (vedlegg).

Uttale frå kommunen sin juridiske konsulent dagsett 27. februar 1987. Pressemelding frå Sunndal, Høyanger og Årdal kommunar dagsett 29. januar 1987.

4.3. Sakstilfang (ikkje vedlegg).

Søknad frå Norsk Hydro A/S om konsesjon K-sak 72/86 om konsesjon til Norsk Hydro A/S:

«1. Årdal kommune vil peika på at evt. fornying av reguleringskonsesjonane må til høyring etter Vassdragsreguleringslova § 6. Denne fråsegna gjeld difor ikkje reguleringskonsesjonane.

2. Årdal kommune vil streka under uttalen frå Energi- og industrikomiteen i Stortinget (innstilling til Stortinget nr. 230 1985–86) der det går fram at det her berre er tale om ei omorganisering av Staten og Hydro sine eigarinteresser på aluminiumsområdet og at dette ikkje løyser ut noko endringar i bruken av krafta i Årdal eller dei andre konsesjonsbelagde eigedomane eller rettane eller andre driftstilhøve.

3. Årdal kommune vil streka under at handsaminga av konsesjonane ikkje må føre til endra tider for konsesjonen, jfr. t. d. hjemfall.

4. Årdal kommune vil setja fram krav om dekking av utgifter til juridisk bistand etter prinsippa i Vassdragsreguleringslova § 6.1 4. lekken.

5. På desse vilkår vil Årdal kommune stø søknaden om konsesjon.»

K-sak 71/86 konsesjon til Norsk Hydro på kjøp av aksjar i ÅSV:

«1. Årdal kommune stør det arbeidet ÅSV har gjort for aktivt å sikra verksemda og marknader for metalleksport t. d. gjen-

nom konkurransedyktig vidareforedlingsverksemd innan EF. Som lekk i ei slik overordna marknadsstrategi er Årdal kommune samd i at det vert danna eit utvida norsk aluminiumsselskap gjennom ein fusjon mellom Hydro og ÅSV.

Det nye selskapet vil rå over store nasjonale ressursar, særleg når det gjeld elektrisk energi. Det må difor setjast krav til selskapet når det gjeld å utvikla og byggja vidare ut konkurransedyktig vidareforedling i Norge. Selskapet må også opna for eventuell utviding/samarbeid med anna verkstadteknisk industri i Norge.

2. Årdal kommune har merka seg at det er semje i Stortinget om at Norsk Hydro skal få opsjon på kjøp av inntil 90,1 pst. I ei slik politisk vurdering må hovedpoenget vera tilliten til at det nye selskapet syner reell vilje for å ta delansvar for videreutvikling av dei lokalsamfunna der selskapet har verksemd, både gjennom ein overordna strategi for lokalsamfunna og gjennom bruk av t. d. kraftressursane lokalt.

Årdal kommune hadde difor sett det som ei føremun at Norsk Hydro sitt ønskje om å auka eigarandeler i selskapet, først hadde kome på tale å vurdera på eit seinare tidspunkt, når ein hadde eit breiare erfaringsgrunnlag å byggja på.»

Industridepartementet må i konsesjonen syte for at det nye selskapet får plikt til å gå i konkrete, reelle drøftingar med kommunane Høyanger, Sunndal og Årdal om desentralisering av hovedkontorfunksjoner og auka avgjerdsmynde til dei lokale verk jfr. St.prp. nr. 88 og Innst. S. nr. 230 (1985–86).

3. Årdal kommune syner elles til fråsegn om søknad om konsesjon for overtaking av Årdal og Sunndal Verk A/S sine fallrettar m. v.

Notat frå kommunen sin juridiske konsulent dagsett 20. juni 1986. Hovedaksjonæravtale mellom staten og Norsk Hydro A/S. Gjennomføringsavtale mellom ÅSV og Norsk Hydro A/S. Innstilling til Stortinget nr. 230 (1985–86) om aluminiumssamarbeidet mellom Årdal og Sunndal Verk A/S og Norsk Hydro A/S. St.prp. nr. 88 (1985–86) om aluminiumssamarbeidet mellom ÅSV A/S og Norsk Hydro A/S.

4.4. Plandokument.

5. Fakta.

5.1. Bakgrunn for at saka er reist.

Innstilling til Stortinget nr. 230 (1985–86) side 3, går det fram:

«*Komiteen* har merket seg at Norsk Hydro har gitt klart uttrukk for at avtalen ikke er aktuell dersom ikke selskapet samtidig får en opsjon på å erverve opptil 90,1 pst. av aksjene i det nye selskapet. Hydro legger vekt på at aluminiumsselskapet skal utvikle seg til en samkjørt og effektiv enhet samtidig som et 90 pst. datterselskap finansielt sett blir en integrert del av Hydrokonsernet med adgang til finansielle overføringer innen konsernet. *Komiteen* er enig i dette og vil peke på at dette vil kunne gi økt trygghet for det nye selskapet i vanskelige tider.»

5.2. Problemanalyse.

I røynda har Stortinget gjennom sitt vedtak teke stode til 90,1 pst. Det ein no står framfor er ein revisjon av reguleringsvilkåra i kraftkonsesjonane. Stortinget har sagt dette om sjølve handsaminga:

«*Komiteen* har merket seg at Regjeringen under full hensyntagen til vanlige krav til forsvarlig saksbehandling i alle ledd vil legge vekt på at behandlingen av de konsesjonssøknader som utvekslingen av eierinteresser mellom Staten, Hydro og ÅSV nødvendiggjør blir gjennomført så snart som mulig. *Komiteen* merker i denne forbindelse at alle de eiendommer og rettigheter som berøres allerede er konsesjonsbelagt og at det således under henvisning til de foreliggende konsesjonsvilkår og etablert praksis ligger tilrette for en enkel konsesjonsbehandling.

Komiteen peker også på at det i realiteten er tale om en omorganisering av Statens og Hydros eierinteresser på aluminiumsområdet som ikke utløser noen endringer hverken i bruken av de konsesjonsbelagte eiendommer eller rettigheter eller i driftsforhold forøvrig.»

6. Vurdering og konsekvensar.

Når det gjelder dei reint formelle juridiske sider av saka går dette klårt fram av notatet til Stang Lund. På grunn av Stortingshandsaminga er det her berre snakk om ei «oppdatering» og det er sjølve konsesjonsavgifta og problema med istilhøva som ein kan rekna med å få gjort noko med.

I tillegg må kommunen nytte høvet til å peike på dei andre sidene ved fusjonen som man tidlegare har gitt uttale om. Dette knyter seg til:

- desentralisering av hovudkontorfunksjonen
- medverknad i tiltaksarbeid
- modernisering av Årdal Verk
- organisering av kraftsektoren og internprising av kraft.»

Høyanger kommunestyre fattet vedtak som følger i møte 9. april 1987:

«Høyanger kommunestyre viser til k.sak nr. 64/86, og vil i tillegg uttale følgjande:

1. Høyanger kommune er samd i framlegget frå NVE om lik avgift for konsesjonane til Hydro Aluminium i Høyanger, men gjer merksam på at ny reguleringskonsesjon for Høyangervassdraga enno ikkje er handsama av Stortinget, jfr. k.sak 187/84.
2. Høyanger kommune føreset at utbyggingsplanane for Høyanger Verk ikkje vert nemnande seinka.
3. Høyanger kommune føreset at ein stor del av administrasjons- og utviklingsavdelinga i det nye selskapet vert lokalisert til produksjonsverksemdene i Sunndal, Årdal og Høyanger.
4. Høyanger kommune føreset at kommunen må få minst like store samla inntekter i form av skatter og avgifter etter Hydro si overtaking, som kommunen tidlegare har hatt av industrianlegg og kraftverk som ÅSV har eigd.»

5.2. Innkomne uttalelser fra Oppland.

Fylkesmannen i Oppland har i brev av 20. januar 1987 avgitt følgende uttalelse:

«Fylkesmannen forstår bestemmelsene i konsesjonslovgivningen slik at vassdragskonsesjoner ikke kan selges eller overdras. Overdragelser og eierskifter betinger særskilt konsesjonsbehandling.

Utgangspunktet for konsesjonsbehandlingen må være det regelverk og den praksis som gjelder i dag. I de høringsuttalelser som er avgitt i denne saken, er det ikke tatt opp spørsmål omkring reguleringenes omfang eller drift. Avtalen innebærer at de reguleringsog vassdragskonsesjoner som ÅSV innehar, er en vesentlig del av de ressurser som skal tilføres det nye selskapet. Etter det fylkesmannen forstår, så er dette et av de sentrale og prisipielt viktige spørsmål i avtalen, og som har stått sentrslt i regjeringens og Stortingets behandling.

NVE tolker den inngåtte avtale og Stortingets tilslutning til denne, til også å være bestemmende for de konsesjonsbetingelser som skal tilkomme de berørte kommuner. (Riktignok foreslås endringer, men de er tekniske justeringer og forenklinger av konsesjonsavgiftsberegningen). De krav som kommunene har satt fram i høringsprosessen er avvist.

En slik fortolkning av saken finner fylkesmannen svært urimelig. Først fordi dette er detaljer i det store bildet som Stortinget neppe har realitetsbehandlet, snarere overlatt til konsesjonsbehandlingsprosessen. Dernest fordi dette er særlig urimelig for de berørte kommuner som ikke har noen direkte sysselsettingsfordeler av kraftproduksjonen. På den tiden da disse reguleringene ble gjennomført, ble det gitt små kompensasjoner til de berørte kommuner.

I dagens situasjon med gode distribusjonsmuligheter for den produserte kraft, blir vederlagene fra regulanter og kraftverkseiere til de berørte kommuner i forbindelse med kraftutbygging fastsatt betydelig høyere.

Fylkesmannen ser derfor (i likhet med de berørte kommuner) denne overdragelsen som en mulighet til å gi berørte kommuner tidsmessige kompensasjoner for de naturinngrep som er gjort og for de økonomiske verdier som blir ført ut av kommunene.

Fylkesmannen mener at dette kan skje innen rammen av den inngåtte avtale, eventuelt at prisen på ÅSV-aksjene justeres tilsvarende de økte kostnader det nye selskapet får som følge av at kommunenes rettsmessige krav innfris.

Så langt fylkesmannen har forstått St.prp. nr. 88 (1985–86), energi- og industrikomiteens innstilling (nr. 230, 1985–86) og debatten i Stortinget, vil et slikt utfall i saken ikke være i strid med Stortingets intensjoner.»

Fylkesutvalget i Oppland fylkeskommue fattet følgende enstemmige vedtak i møte 24. februar 1987:

«Oppland fylkeskommune har ingen merknader til Norges vassdrags- og energiverks innstilling til Olje- og energidepartementet vedrørende søknad fra Norsk Hydro A/S om konsesjon for erverv av inntil 90,1 pst. av aksjene i Årdal og Sunndal Verk A/S.»

Vang kommunestyre fattet følgende enstemmige vedtak i møte 17. februar 1987:

«Norges Vassdrags- og energiverks innstilling i saka, datert 3. desember 1986, ligg no føre, og tilrådinga er oversendt kommunen frå Olje- og energidepartementet til uttale innan 20. januar 1987. Innstillinga er eit omfattande dokument på 27 sider der m. a. Vang kommunestyre sin uttale er innteken. Innstillinga munnar ut i følgjande tilråding:

«1. Norsk Hydro a.s. gis tillatelse til å erverve inntil 90,1 pst. av aksjene i Årdal og Sunndal Verk, som nå har skiftet navn til Hydro Aluminium a.s.
2. Det gis samtykke til at Hydro Aluminium a.s trer inn i kontrakten av 2. mai 1963 om leie av hjemfalte kraftanlegg i Høyanger.
3. ÅSV's kraftleiekonsesjoner løper uendret videre etter navneendringen.
4. Hydro Aluminium a.s. og Nyset-Steggje-kraft a.s. gis nye ervervs- og reguleringskonsesjoner for de fall m. v. og reguleringer som ÅSV med datterselskap har hatt eiendomsrett eller bruksrett til.

Konsesjonen gis på de vilkår som framgår av:

a) (Vedrørende Høyanger-området:)
   - konsesjoner av 9. august 1963, 11. desember 1970, 24. juni 1977 og vedlegg 2 (av 11. juli 1962) til kontrakten av 2. mai 1963, men med den endring at konsesjonsavgiftssatser pr. nat.hk. for reguleringer, erverv av fall og bruksrett til fall skal være kr. 6,– til staten og kr. 18,– til kommuner pr. år. For vedlegg 2 til kontrakten av 1963 kommer disse avgiftene i tillegg til den avgift som der er fastsatt i post 11, men de nye avgifter kan trekkes fra i leien, jfr. kontraktens pkt. 4.

b) (Vedrørende kraftverkene i Årdal):
   - konsesjoner av 14. juli 1950 (med endring av 29. juni 1951), 8. februar 1957 og 18. april 1958 (med endring av 11. desember 1959), men med den endring at konsesjonsavgiftssatsene pr. nat.hk. skal være kr. 6,– til staten og kr. 17,– til kommuner,
   - konsesjoner av 26. juni 1981 (jfr. 2. desember 1983) og 8. august 1986, men med den endring at konsesjonsavgiftssatsene pr. nat.hk. skal være kr. 6,– til staten og kr. 15,– til kommuner.

c) (Vedrørende kraftverkene i Luster:)
   - konsesjoner av 25. januar 1957 (med endring av 1. august 1958), 1. juli 1960 (med endring av 9. mars 1962) og 9. januar 1976, men med den endring at konsesjonsavgiftssatsene pr. nat.hk. skal være kr. 6,– til staten og kr. 18,– til kommuner, og det tas

forbehold om å komme tilbake med endrede betingelser om utslippet i fjorden fra Fortun kraftverk.

I forhold til justeringsreglene for konsesjonsavgifter anses ervervs- og reguleringsavgiftene justert for 1987.

5. I NVE's innstilling av 2. mars 1984 om nye reguleringskonsesjoner i Høyanger gjøres den endring at konsesjonsavgiftene settes til kr. 6,– til staten og kr. 18,– til kommuner.»

Som ein ser av tilrådinga sitt punkt 4 b), så er dei aktuelle konsesjonsavgiftssatsane for konsesjonar som delvis kjem Vang kommune til del, føreslegne sette til kr. 17,– pr. nat.hk. Gjeldande satsar idag er h.h.v. kr. 14,84, kr. 12,80 og kr. 14,67. Endringa vil etter det ein kan sjå gje ei årleg meirinntekt til Vang kommune på kr. 88 950,–.

Ut over dette kan ein ikkje sjå at det i innstillinga frå NVE ligg inne noko som sikrar at Vang kommune sine krav blir innfridde, med unntak av at gjeldende avtalar vedr. konsesjonskraft ikkje skal verta påvirka av den nye konsesjonen.

Rådmannen si innstilling til vedtak:

Kommunestyret syner til kommunestyret sitt vedtak i sak K-99/86, som tidlegare er sendt NVE om Fylkesmannen i Oppland. I tillegg vil kommunestyret bemerke følgjande:

1. Kommunestyret kan ikkje sjå at det i innstillinga frå NVE er rokka ved det juridiske grunnlaget som kommunestyret bygde sin uttsle på 9. september 1986. Krava frå kommunen kviler difor på den same rettslege basis som då.
2. *Konsesjonskraft:* Kommunestyret har merka seg siste avsnitt på side 21 i innstillinga, som lyder:

   «Det er opplyst at enkelte kommuner nyter godt av *konsesjonskraft* etter ordninger som er gunstigere enn hva som følger av dagens regler for nye konsesjoner. NVE forutsetter at disse ordninger ikke vil bli påvirket av at det nå gis ny konsesjon, jfr. bestemmelsen i ervervslovens § 2, tredje ledd, post 22 om at konsesjonæren må underkaste seg bestemmelsene i den opprinnelige konsesjon.»

   Kommunen reknar etter dette utan videre med at kommunens krav om at gjeldande avtale med ÅSV frå 1985 om konsesjonskraft vil halde fram å gjelde etter at ny konsesjon er gjeve.
3. *Næringsfond:* Som tidligare meddelt er Vang kommune kun tilstått eit jordbruksfond på kr. 27 000,– i samband med tidlegare reguleringar av Tyin. Kommunen har såleis ikkje fått nokon kompensasjon tidlegare i form av næringsfond.

   Det er betydelege næringsinteresser knytta til Tyin og området rundt Tyin, både innan jordbruk og reiseliv. Ulempene som følgje av den betydelege overreguleringa som er føreteke for Tyin er store. Kommunen har i samband med den nye konsesjonen avstått frå å krevje endringar i manøvreringsreglementet, som i nokon grad kunne bøte på desse ulempene.

   Kommunen vil og peike på at området rundt Tyin er eit attraktivt frilufts- og rekreasjonsområde for Årdal kommune med sine vel 6 000 innbyggjarar. Ein kan seie at området her er langt det viktigaste friluftsområdet for innbyggjarane i Årdal, og det blir svært mykje nytta av folk frå Årdal. Ikkje minst dette momentet skulle tilseie at konsesjonæren no vert pålagt å stille eit betydeleg næringsfond til rådvelde for Vang kommune, slik at kommunen blir istand til å vidareutvikle området som eit attraktivt frilufts- og rekreasjonsområde – også for innbyggjarane i Årdal kommune.

   Kommunestyret finn det difor rimeleg å krevje at Vang kommune blir tilstått eit næringsfond på 7 mill. kroner i samband med at ny konsesjon vert gjeve.
4. *Konsesjonsavgifter:* Kommunestyret har merka seg at NVE i innstillinga sitt punkt 4 b) har føreslege at konsesjonsavgiftssatsane for konsesjonar for kraftverka i Årdal vedr. reg. av Tyin vert sette til kr. 17 pr. nat.hk. til kommunar. Kommunen vil her be departementet syrgje for at avgiftssatsane vert høgda betrakteleg, og sette nærare opp til maksimum avgiftssats etter gjeldande retningsliner.
5. *Arbeidsplassar:* Vang kommune har ikkje fått nokon varige arbeidsplassar som følgje av reguleringa av Tyin. Kommunen har dessutan fått svært lite skatteinngang frå ÅSV, slik som både tidlegare og gjeldande skattereglar har vore. Medan bedrifta har skaffa arbeidsplassar og millionar av skatteinntekter til Årdal kommune, har Vang kommune motteke følgjande beløp i skatt frå ÅSV dei siste åra: 1982: kr. 0,–, 1983: kr. 0,–, 1984: kr. 7 728,–, 1985: kr. 6 578,–.

   Kommunestyret meiner no det er på høg tid at bedrifta og må yte noko til den kommunen som har stilt sine ressursar til rådvelde for ei storbedrift i ein annan kommune. Kommunen er open for eit samarbeid om tilrettelegging av arbeidsplassar innan Vang kommune og tilrettelegging av bustadtomter for tilsette ved ÅSV.

   Kommunestyret imøteser eit initiativ frå bedrifta når det gjeld desse spørsmåla.
6. *Fiskekultivering/landskapsvern:* Kommunestyret meiner det no er på høg tid at konsesjonssøkjaren vert pålagt å gjennomføre tiltak som rettar seg mot fiskekultivering og landskapsvern. Kommunen har som kjent ikkje fått tilstått noko fiskefond i samband med reg. av Tyin, og kommunen vil no krevje at det ved tildeling av ny konsesjon vert pålagt konsesjonæren å syte for fiskekultiveringstiltak, evt. gjennom at eit fiskefond vert stilt til rådvelde.
7. Kommunestyret vil til slutt understreke betydningen av at det vert føreteke ei *reell vurdering* av dei krava som kommunen har sett fram i samband med den aktuelle konsesjonssøknaden, i h.h.t. gjeldande lovreglar på området.»

Nærings- og sysselsettingsstyret i Møre og Romsdal fylkeskommune fattet følgende enstemmige vedtak på møte 20. januar 1987:

«1. Møre og Romsdal fyikeskommune vil rå til at Norsk Hydro A/S får løyve til

å overta inntil 90,1 pst. av aksjane i ÅSV A/S som no har skifta namn til Hydro Aluminium A/S.
2. Fylkeskommunen rår til at vilkåra for kraftleigekonsesjonane til ÅSV blir uendra etter namneendringa.
3. Fylkeskommunen vil rå til at Hydro Aluminium A/S blir oppmoda til i størst mogleg grad å desentralisere sin administrasjon. Dette kan t.d. gjelde oppgåver som økonomi, personalsaker, innkjøp m.v.»

Sundal kommunestyre fattet følgende enstemmige vedtak i møte 7. april 1987:

«Sunndal kommunestyre anbefaler at de kraftleiekonsesjoner som tidligere er tildelt Årdal og Sunndal Verk a.s. overføres Hydro Aluminium a.s. på samme vilkår som for ÅSV.

Når det gjelder søknaden fra Norsk Hydro a.s. om konsesjon for erverv av inntil 90,1 pst. av aksjene i Årdal og Sunndal Verk a.s viser kommunestyret til sitt vedtak i møte 26. juni 1986, K.sak 92/86.

Kommunestyret understreker det ansvaret både Norsk Hydro a.s. og Hydro Aluminium a.s får for utviklingen av både bedriftene og lokalsamfunnene i de tidligere ÅSV-kommuner. Det må også legges opp til slike organisasjonsformer at også eieren – Norsk Hydro a.s. – aktivt medvirker i tiltak der dette er naturlig i forhold til Hydro Aluminium a.s. Kommunestyret peker i denne forbindelse på bl. a. utbyggingen av forskning og undervisning og aktiviteter som eksempelvis ÅSV Aquarius.

Kommunestyret forutsetter i denne forbindelse at en større del av administrasjons- og utviklingsavdelingen i det nye selskapet blir lokalisert til produksjonsvirksomheten i Høyanger, Sunndal og Årdal. Hovedkontorfunksjonene må fortsatt vurderes med flere stillinger til disse lokalsamfunn.

Kommunestyret forutsetter at de utbyggingsplaner og moderniseringsplaner som ÅSV har lagt opp til blir utført så snart som mulig.

Kommunestyret viser ellers til møtet 27. januar 1987 mellom Hydro Aluminium a.s og kommunene Høyanger, Sunndal og Årdal. Kommunestyret forutsetter at samarbeidsformene mellom det nye selskapet og kommunene drøftes og utvikles videre.»

6. Departementets bemerkninger.

6.1 De grunnleggende konsesjonsrettslige spørsmål.

Hydros søknad av 26. mai 1986 er en søknad om konsesjon for erverv av aksjer med referanse til industrikonsesjonslovens § 36 som er en del av lovens kap. V «Alminnelige bestemmelser».

Ved oversendelsen til NVE meddelte imidlertid Olje- og energidepartementet at saken skulle behandles etter bestemmelsene i lovens kap. I «Om vannfall». Når et selskap erverver mer enn 90 pst. av aksjene i et annet selskap, må overdragelsen som generell regel ansees som en reell overdragelse av selskapets aktiva i forhold til industrikonsesjonslovens bestemmelser. Dette innebærer at Hydro's erverv av 70 pst. av aksjene i ÅSV og med tilhørende opsjon for erverv opp til 90,1 pst., må behandles som et erverv av ÅSV's fallrettigheter og dermed behandles etter lovens kap. I. Alle ÅSV's fallrettigheter eies i henhold til meddelte konsesjoner. Det er derfor lovens § 2, 3. ledd pkt. 22 om videre overdragelse av allerede konsederte vannfall som kommer til anvendelse. Ingen av høringsinstansene har uttalt seg imot denne behandlingsmåten. Hydro har sagt seg innforstått med at søknaden behandles etter lovens kap. I.

NVE har kommet til at Hydro bør meddeles konsesjon for erverv av aksjer i ÅSV (jfr. lovens § 36), og at selve eierselskapet, nå Hydro Aluminium A/S meddeles konsesjon for erverv av ÅSV's fallrettigheter (jfr. lovens § 2, 3. ledd pkt. 22), eventuelt kombinert ervervs- og reguleringskonsesjon.

Som ovenfor beskrevet, har Olje- og energidepartementet kommet til at erverv av aksjer i visse tilfelle skal behandles som et direkte erverv av fallrettigheter. Når en slik situasjon oppstår, må dette medføre at det ikke gis noen konsesjon for erverv av aksjer, men kun konsesjon for erverv av fallrettigheter. Dannelsen av Hydro Aluminium A/S kan heller ikke betraktes som en ren fortsettelse av ÅSV. Hydro Aluminium A/S er i forhold til ÅSV å betrakte som en ny selskapsdannelse. Hydro Aluminium A/S omfatter Hydro's tidligere aluminiumsvirksomhet og med en betydelig utvidet aksjekapital i forhold til ÅSV. Dannelsen av Hydro Aluminium A/S må derfor betraktes som et selvstendig konsesjonsutløsende forhold ved siden av Hydro's erverv av aksjer i ÅSV. Både Norsk Hydro A/S og Hydro Aluminium a.s. er derfor avhengig av konsesjon for erverv av ÅSV's fallrettigeter. Departementet har kommet til at de to selskaper skal meddeles de nødvendige konsesjoner.

Selv om ervervet representerer en så stor fallmengde at den overstiger den grense som ervervslovens § 2, 2. ledd fastsetter for at Stortingets samtykke til konsesjon bør foreligge, finner ikke departementet det i dette tilfelle nødvendig å forelegge saken for Stortinget. Stortinget har tidligere tatt standpunkt til utbygging av fallene og til reguleringene. Sammenslåingen av Norsk Hydro a.s.' aluminiumsdivisjon og A/S Årdal og Sunndal Verk har også vært til behandling i Stortinget. Energi- og industrikomitéen pekte i den forbindelse på at det lå til rette for en

enkel konsesjonsbehandling og at det i realiteten dreide seg om en omorganisering av statens og Hydros eierinteresser på aluminiumsområdet, som ikke utløser endringer i bruk av eiendommer eller rettigheter.

Ved siden av konsesjoner for erverv av fallrettigheter etter industrikonsesjonsloven, har ÅSV konsesjoner for vassdragsreguleringer etter vassdragsreguleringsloven.

Av vassdragsreguleringslovens § 14, post 2 fremgår at en reguleringskonsesjon ikke kan overdras. Heller ikke reguleringsanleggene kan overdras særskilt, men bare i forbindelse med fall hvor reguleringen kan utnyttes. Når reguleringer overdras sammen med fall som i nærværende tilfelle, er det adgang til å gi erververen reguleringskonsesjon. Det vil formelt dreie seg om nye reguleringskonsesjoner, og myndighetene må følgelig stå fritt ved fastsettelsen av vilkårene innenfor den ramme loven setter.

ÅSV er tidligere meddelt følgende konsesjoner etter industrikonsesjonsloven og vassdragsreguleringsloven:

Tillatelse for A/S Årdal Verk til å erverve og regulere Tyavassdraget,Rausdøla og Berdøla og å overføre Rausdøla og Berdøla til Tyavassdraget.
(Meddelt ved kongelig resolusjon 14. juli 1950 og med endring 29. juni 1951.)

Tillatelse for A/S Årdal og Sunndal Verk til å overføre visse deler av Utlavassdraget til Tyavassdraget.
(Meddelt ved kronprinsregentens resolusjon 8. februar 1957.)

Tillatelse for A/S Årdal og Sunndal Verk til ytterligere regulering av Tyin og Torolmen.
(Meddelt ved kongelig resolusjon 18. april 1958 og med endring 11. desember 1959.)

Tillatelse for A/S Årdal og Sunndal Verk til å erverve og regulere Fortun-Grandfastavassdragene m. m.
(Meddelt ved kronprinsregentens resolusjon 25. januar 1957 og med endring 1. august 1958.)

Tillatelse for A/S Årdal og Sunndal Verk til ytterligere erverv og regulering i Fortun-Grandfastavassdragene m. v.
(Meddelt ved kongelig resolusjon 1. juli 1960 og med endring 9. mars 1962.)

Tillatelse for A/S Norsk Aluminium Company til å foreta regulering og overføring av Hovlandvassdraget m. v. i Sogn og Fjordane fylke.
(Meddelt ved kongelig resolusjon 9. august 1963. Ved kongelig resolusjon 11. desember 1970 overtok A/S Årdal og Sunndal Verk alle rettigheter tilknyttet Konsesjonen.)

Tillatelse for A/S Årdal og Sunndal Verk til å overføre deler av Fardalsvassdraget i Årdal til Fortun i Luster.
(Meddelt ved kongelig resolusjon av 9. januar 1976.)

Tillatelse for A/S Årdal og Sunndal Verk til å foreta regulering av Gautingdalsvassdraget i forbindelse med utbygging av Høyanger Verk.
(Meddelt ved kongelig resolusjon 24. juni 1977.)

Tillatelse for A/S Årdal og Sunndal Verk til erverv og regulering av Nyset-Steggjevassdragene i Årdal kommune.
(Meddelt ved kongelig resolusjon av 26. juni 1981 og med endring 8. august 1986. Ved kongelig resolusjon 2. desember 1983 overtok Nyset-Steggje Kraft A/S alle rettigheter tilknyttet konsesjonen.)

Den nye enheten Hydro Aluminium A/S blir forbruker av et meget betydelig kvantum elektrisk kraft. Deler av dette kvantumet må leies fra bl. a. Statskraftverkene og Norsk Hydro. Disse kraftleieforholdene er avhengig av konsesjon etter industrikonsesjonslovens kap. IV. Departementet har kommet til at det må gis nye konsesjoner selv om ÅSV til dels har konsesjon for de samme kvanta i dag. Dette følges av at Hydro Aluminium A/S konsesjonsrettslig ikke kan betraktes som en direkte fortsettelse av ÅSV.

Departementet vil peke på visse spesielle konsesjonsmessige forhold vedrørende Høyanger og de vassdrag som utnyttes der. De opprinnelige utbyggingskonsesjoner er her fra 1915 og 1917. Rettighetene ble i 1936 overført til A/S Norsk Aluminium Company. I 1963 ble det gjennomført et foregrepet hjemfall vedrørende fallrettighetene og kraftanleggene m. v. Det ble samtidig inngått avtale om tilbakeleie av fallene til konsesjonæren (senere ÅSV) med virkning til 31. desember 2006. Hydro Aluminium A/S vil nå tre inn i dette leieforholdet og er i denne forbindelse avhengig av konsesjon for bruksrett til statens fall etter industrikonsesjonslovens § 5. Slik konsesjon er ikke tidligere meddelt, idet denne bestemmelsen er tatt inn i loven etter opprettelsen av leieavtalen i 1963. Reguleringsanleggene i Høyanger hjemfalt til staten ved utløpet av de opprinnelige konsesjonene i 1980. ÅSV har søkt ny reguleringskonsesjon. Saken er nå til behandling i Stortinget. Det vises til St.prp. nr. 17 (1987–88).

6.2 Konsesjonsvilkårene.

I Innst. S. nr. 230 (1985–86) ble det uttalt:

«Komiteen har merket seg at Regjeringen under full hensyntagen til vanlige krav til

forsvarlig saksbehandling i alle ledd vil legge vekt på at behandlingen av de konsesjonssøknader som utvekslingen av eierinteresser mellom staten, Hydro og ÅSV nødvendiggjør blir gjennomført så snart som mulig. Komiteen bemerker i denne forbindelse at alle de eiendommer og rettigheter som berøres allerede er konsesjonsbelagt og at det således under henvisning til de foreliggende konsesjonsvilkår og etablert praksis ligger til rette for en enkel konsesjonsbehandling.

Komiteen peker også på at det i realiteten er tale om en omorganisering av statens og Hydros eierinteresser på aluminiumsrådet som ikke utløser noen endringer hverken i bruken av de konsesjonsbelagte eiendommer eller rettigheter eller i driftsforhold forøvrig.»

De berørte kommuner og fylkeskommuner har som høringsinstanser uttalt seg såvel til NVE som Olje- og energidepartementet. I uttalelsene tas det gjennomgående til orde for at konsesjonsvilkårene må bringes på linje med hva som er vanlig i nye konsesjoner i dag. Av konkrete forhold trekkes justering av konsesjonsavgiftene frem. En del kommuner stiller krav om at det skal pålegges vilkår om næringsfond. Det fremheves videre at det nye selskapet bør legge avdelinger for administrasjon og forskning og utvikling til produksjonsstedene i distriktene. Kommunene Luster og Årdal stiller spesielle krav om at det skal pålegges vilkår som kan eleminere isproblemene i Lusterfjorden og Årdalsfjorden.

Enkelte av de berørte kommuner og fylkeskommuner har omtalt saksbehandlingsreglene i vassdragsreguleringslovens § 6. Det hevdes at det nå må meddeles nye konsesjoner for de eksisterende reguleringer og at det ved saksbehandlingen må gås frem etter nevnte bestemmelse. Det er derfor til dels tatt forbehold om å komme tilbake til forhold som angår vilkårene for reguleringskonsesjonene. NVE har ikke sagt seg enig i at det er nødvendig med en slik saksbehandling, og Olje- og energidepartementet slutter seg til denne vurderingen. Vassdragsreguleringslovens saksbehandlingsregler er utformet med sikte på at det skal utføres en regulering. Saksbehandlingsreglene skal sikre at en får frem konsekvensene av nye inngrep. I denne sak er det imidlertid søkt om konsesjon for gjennomførte og tidligere konsederte reguleringer. En anser derfor den saksbehandling som har foregått som fullt tilfredsstillende for de vedtak om ervervs-, regulerings- og bruksrettskonsesjoner som nå skal gjøres.

Hydro har kommentert høringsuttalelsene overfor NVE og vist til at det var en forutsetning for inngåelsen av avtalen med staten at det ikke skulle skje noen skjerpelse av konsesjonsvilkårene i forhold til hva som gjaldt for ÅSV.

NVE fremhever i sin innstilling at Stortingets uttalelser i saken synes å gi lite rom for å skjerpe vilkårene overfor konsesjonæren. Olje- og energidepartementet er enig i denne vurdering. Det kan derfor ikke ses noen foranledning til å komme nærmere inn på den diskusjon som har vært ført under behandlingen av denne sak om industrikonsesjonslovens § 2, 3. ledd pkt. 22 begrenser adgangen til å pålegge skjerpede vilkår. Det er under enhver omstendighet på det rene at når det gis konsesjon etter denne bestemmelsen er det adgang til å justere konsesjonsavgiftene, og det er på dette området det anbefales at det foretas endringer i forhold til de gjeldende konsesjoner. Departementet er av den oppfatning at dette er i tråd med Stortingets forutsetninger for konsesjonsbehandlingen.

6.2.1 Konsesjonsavgifter.

De konsesjoner ÅSV innehar er enten for erverv av vannfall etter industrikonsesjonslovens kap. I (ervervskonsesjoner), for regulering av vassdrag etter vassdragsreguleringsloven (reguleringskonsesjoner) eller konsesjoner for leie av elektrisk kraft (kraftleiekonsesjoner). I tillegg skal det i denne sak meddeles konsesjon for leie av statens vannfall etter industrikonsesjonslovens § 5 (bruksrettskonsesjon). For ervervs-, reguleringsog bruksrettskonsesjonene er det etter loven et ufravikelig vilkår at det fastsettes avgifter målt i naturhestekrefter til staten og kommunene. Maksimal- og minimalsatser for konsesjonsavgifter til stat og kommune ble fastsatt i nye forskrifter ved kgl. res. 4. desember 1987.

For kraftleiekonsesjonene kan det fastsettes en avgift målt pr. kW.

ÅSV har sine kraftutbygginger i hovedområdene Høyanger, Årdal og Luster. I Høyanger-området varierer konsesjonsavgiftene etter de gjeldende konsesjoner fra kr. 1,50 til kr. 6,50 pr. nat.hk. for avgiften til staten og fra kr. 13,74 til kr. 15,76 for avgiften til kommunene. For Årdals-området er det tilsvarende tall fra kr. 1,– til kr. 3,39 for staten og fra kr. 12,20 til kr. 14.84 for kommunene. For Luster-området er tallene fra kr. 1,– til kr. 3,50 for staten og fra kr. 11,28 til kr. 22,62 til kommunene.

NVE har foreslått at det nå settes felles avgiftsatser for alle konsesjoner innenfor hvert av de tre geografiske hovedområder. Den eneste konsesjonen som foreslås holdt utenfor en slik felles avgiftsfastsettelse, er konsesjonen for utbygging av Nyset-Steggje.

NVE's forslag innebærer at de nye felles avgiftssatser måtte settes lik høyeste gjeldende sats innenfor det aktuelle område dersom ingen kommuner skulle få redusert sine avgifts-inntekter etter justeringen. Dette ville imidlertid innebære en betydelig økt avgiftsbyrde for konsesjonæren. For å unngå dette foreslår NVE at man samtidig som man fastsetter nye felles avgiftssatser, innfører en felles fordelingssats gjennom fordeling av avgiftene fra flere konsesjoner under ett. Ved fastsettelse av avgiftssatsene må man ha spesielt for øye at ingen kommuner skal få redusert sine inntekter i forhold til gjeldende konsesjoner. NVE har foreslått felles avgiftssatser på kr. 17,– i Årdalsområdet, kr. 18,– i Høyanger- og Lusterområdet og kr. 15,– for Nyset-Steggje.

Olje- og energidepartementet vil slutte seg til NVE's forslag angående justeringer av konsesjonsavgiftene. På denne måte vil ingen kommuner få redusert sine inntekter, samtidig som konsesjonæren kun påføres en mindre økning i den totale avgiftsbelastning. Avgiften til kommuner vil etter dette forslaget øke fra ca. 7,71 mill. kroner til ca. 8,56 mill. kroner.

Departementet vil peke på at satsene for kommuneavgifter for ÅSV's konsesjoner er fastsatt og justert til forskjellige tider og er nå svært forskjellige. I dette tilfellet dreier det seg for en stor del om eldre utbygginger. Ved den fordeling som foretas ved nye utbygginger, søkes det tatt hensyn til de skadevirkninger som påføres hver enkelt kommune. Dette hensynet gjør seg ikke i samme grad gjeldende i nærværende sak som dreier seg om konsesjoner for allerede utbygde vassdrag. Situasjonen med hensyn til skadevirkninger må anses å stabilisere seg når det er gått mange år etter at utbyggingen er gjennomført. Det medfører en betydelig fordel at man ved å fastsette felles avgiftssatser for de enkelte geografiske områder samtidig som kommunefordelingen foretar under ett oppnår en klar forenkling av hva som i dag gir et svært uoversiktlig bilde. Grunnen til at det ikke kan foreslås felles satser for alle berørte konsesjoner, er at konsesjonenes utløpstid er forskjellig i de tre nevnte geografiske områder.

I departementets forslag er innbefattet prisstigning til 1987. Departementet forutsetter at de nye satsene kommer til anvendelse ved innkreving av avgift for 1987.

Konsesjonsavgiftene til staten foreslår NVE satt til kr. 6,– for alle de tre geografiske områdene. Dette innebærer at avgiftene settes noe lavere enn det et indeksjustert gjennomsnitt pr. 1987 ville innebære og uten korreksjon for prisstigning fra 1986 til 1987. Det er tatt hensyn til at etter flere av de gjeldende konsesjonene er det over hodet ikke adgang til å justere konsesjonsavgiftene til staten i konsesjonstiden. Når det nå skal gis ny konsesjon, står konsesjonsmyndighetene i utgangspunktet fritt. På bakgrunn av Stortingets forutsetninger har NVE kommet til å ville gjøre denne justeringen moderat. Olje- og energidepartementet slutter seg til NVE's forslag på dette punkt. Departementet forutsetter at den nye satsen gjøres gjeldende ved innkreving av avgiftene for 1987.

6.2.2 Konsesjonskraft.

Enkelte av kommunene har forutsatt at vilkårene om konsesjonskraft ikke må gripe inn i gjeldende ordninger for slikt kraftuttak.

Departementet forutsetter at slike ordninger ikke vil bli berørt av at det nå gis ny konsesjon. Det vises til bestemmelsen i industrikonsesjonslovens § 2, 3. ledd pkt. 22 om at konsesjonæren må underkaste seg betingelsene i den opprinnelige konsesjon.

6.2.3 Avløpsforhold.

Luster kommune har krevd at innblanding av saltvann i avløpet fra Fortun kraftverk pålegges som konsesjonsvilkår. Årdal kommune mener det er grunnlag for å ha samme vilkår når det gjelder isforholdene i Årdalsfjorden som i Lusterfjorden.

Departementet viser til at spørsmålet om avløpsforholdene fra Fortunanleggene sist ble behandlet i St.prp. nr. 7 (1983–84) om Jostedalsutbyggingen. Det ble i proposisjonen pekt på at departementet ville komme tilbake til spørsmålet når resultatet av det sakkyndige utvalgs arbeid forelå. Ifølge NVE konkluderer utvalgsrapporten med at utløpet fra Fortunanleggene har medført økt isdannelse, mens konklusjonene er mindre entydige når det gjelder frostskader som følge av dette. NVE har foreløpig ikke hatt mulighet til å foreta den vurdering som er nødvendig for å kunne foreslå vilkår som vil medføre meget betydelige utgifter for konsesjonæren. NVE foreslår derfor at det i konsesjonen nå tas forbehold om å komme tilbake med pålegg om saltvannsinnblanding i avløpet fra Fortunverkene.

Olje- og energidepartementet slutter seg til NVE's forslag på dette punkt. Det er ikke grunnlag nå for å foreslå noe vilkår om avløpsforholdene. Departementet forutsetter at NVE etter at det er gitt ny konsesjon foretar en gjennomgang av de vilkårbestemte pålegg om hydrologiske undersøkelser.

6.3 merknader om de hjemfalte rettigheter i Høyanger.

I 1963 ble det inngått avtale om foregrepet hjemfall til de fallrettigheter som var omfattet av konsesjon av 1936 og som opprinnelig skulle utløpe i 1980. Ifølge hjemfallsavtalen leies fallene tilbake til konsesjonæren med virkning til 31. desember 2006. Avtalen inneholder bestemmelser som ellers naturlig ville høre hjemme i en bruksrettskonsesjon etter industrikonsesjonmslovens § 5. Etter hjemfallsavtalen skulle konsesjonæren oppfylle de opprinnelige konsesjonsvilkår inntil det opprinnelige utløp av konsesjonen i 1980. Deretter er vilkårene utformet slik at konsesjonæren mest mulig kom i posisjon som en avtager av kraft med kraftleiekonsesjon. Det er således fastsatt en avgift på kr. 1,– pr. kW produksjonsevne til stat og kommuner. Dette korresponderer med industrikonsesjonslovens § 23, 2. ledd pkt. 4 om konsesjonsavgift på kraftleie. Videre er det bestemt at den konsesjonsavgift som er fastsatt i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringsloven, skal komme til fradrag i den avtalte leie etter 1980. Dette innebærer at denne avgiften etter det opprinnelige hjemfallstidspunkt bæres av staten. Hva som skulle skje med konsesjonsavgiftene for ervervet etter industrikonsesjonslovens kap. I sier hjemfallsavtalen intet om, men det er på det rene at avgift til kommunen også etter 1980 er blitt betalt som før og i sin helhet kommet til fradrag i leien.

Når Hydro Aluminium A/S nå skal tre inn i avtalen fra 1963, er selskapet avhengig av bruksrettskonsesjon etter industrikonsesjonslovens § 5. Dermed skal det fastsettes konsesjonsavgift. Selskapet har utover dette ikke noe ubetinget krav på å tre inn i avtalen på uforandrede vilkår. Under henvisning til hva som ovenfor er sagt om endringer av konsesjonsvilkår, vil imidlertid Olje- og energidepartementet anbefale at Hydro Aluminium A/S trer inn i avtalen på uendrede vilkår og at konsesjonsvilkårene gjøres identiske med avtalevilkårene. Konsesjonsavgiftene fastsettes til kr. 18,– til kommunene og kr. 6,– til staten i samsvar med de øvrige konsesjoner som nå meddeles. For konsesjonæren vil dette riktig nok ikke få noen betydning idet konsesjonsavgiftene fortsatt forutsettes i sin helhet å komme til fradrag i den avtalte leie. Den avgift som ifølge avtalen legges på kraftforbruket, forutsettes på denne bakgrunn å bestå og reelt dekkes av Hydro Aluminium A/S. Resultatet blir dermed som om staten virkelig produserte kraften og leide den til selskapet.

Bruksrettskonmsesjonsavgiften må sees i forhold til reguleringskonsesjonsavgiften. I St.prp. nr. 17 (1987–88) er foreslått avgift til staten på kr. 3,– og til kommuner på kr. 10,–. Med de satser som her foreslås for bruksrett, får reguleringsavgiftene nå ingen selvstendig betydning fra 1987 ettersom det som betales i reguleringsavgift skal trekkes fra i ervervsavgiften for den samme kraftmengde. Avgiftsforslaget i St.prp. nr. 17 (1987–88) vil imidlertid gjelde fullt ut fra utløpet av tidligere konsesjonsperiode 19. november 1980 og frem til 1987.

6.4 Kraftleiekonsesjoner.

Som nevnt under pkt. 6.1, er Olje- og energidepartementet av den oppfatning at det i nærværende tilfelle ikke skal meddeles noen konsesjon for erverv av aksjer i henhold til industrikonsesjonslovens § 36. Ervervet av aksjene må sees som et direkte erverv av fallrettighetene. Hydro Aluminium A/S kan heller ikke sees på som en ren fortsettelse av ÅSV. Hydro Aluminium A/S er i forhold til ÅSV å betrakte som en ny selskapsdannelse konsesjonsmessig sett. Dette innebærer at Hydro Aluminium A/S for å kunne tre inn i de konsederte kraftleieforhold ÅSV har, selv blir avhengig av tilsvarende konsesjon.

Olje- og energidepartementet har kommet til at disse konsesjonene bør meddeles på uendrede vilkår i forhold til de konsesjoner ÅSV innehar, men med unntak for konsesjonsavgiftssatsen til staten. Departementet vil foreslå at avgiftssatsen justeres til det nivå som nå praktiseres for kraftlekonsesjoner. Avgiftssaten settes nå til kr. 4,– pr. kW, mens det i de tidligere konsesjoner var hhv. kr. 1,– og kr. 2,– pr. kW. Basert på de faktiske uttak i 1986 innebærer dette en merkostnad for konsesjonæren på ca. kr. 690 000,–. For 1986 innbetalte ÅSV ca. kr. 480 000,– i konsesjonsavgifter til staten.

ÅSV er tiligere meddelt følgende kraftleiekonsesjoner:

Konsesjon for A/S Årdal og Sunndal Verk på leie av elektrisk energi fra Aure Kraftverk.
(Meddelt ved kongelig resolusjon 29. januar 1960.)

Konsesjon for A/S Årdal og Sunndal Verk på kraftleie fra Statskraftverkene.
(Meddelt ved kronprinsregentens resolusjon 17. september 1971.)

Konsesjon for A/S Årdal og Sunndal Verk for leie av pr. driftsår inntil 85 MW/625 GWh fastkraft og inntil 40 MW/275 GWh ikke-garantert kraft fra Statskraftverkene.
(Meddelt ved kongelig resolusjon 8. desember 1978.)

Konsesjon for A/S Årdal og Sunndal Verk – Høyanger Verk – på leie av inntil 14 MW/84 GWh fastkraft pr. år fra Statskraftverkene til drift av fabrikkanlegg i Høyanger.
(Meddelt ved kongelig resolusjon 29. mai 1981.)

Konsesjon for A/S Årdal og Sunndal Verk til erverv av elektrisk kraft fra A/S Sognekraft.
(Meddelt ved kongelig resolusjon 23. juli 1982.)

Konsesjon for A/S Årdal og Sunndal Verk for leie av inntil 24,7 MW/180 GWh pr. år til aluminiumverket på Sunndalsøra.
(Meddelt ved kongelig resolusjon 25. februar 1983.)

Som det fremgår av pkt. 2, har ÅSV (nå Hydro Aluminium A/S) søkt om konsesjon på leie av inntil 440 MW/3 518 GWh pr. år fra Norsk Hydro A/S i henhold til industrikonsesjonslovens kap. IV om kraftleie.

Bakgrunnen for søknaden er at Karmøy Fabrikker nå inngår i Hydro Aluminium A/S og dermed er utskilt fra Norsk Hydro A/S. Hele den aktuelle kraftmengde må inngå i ny kraftleiekonsesjon.

Kraftleiekontrakt for ovennevnte kvantum er inngått mellom Norsk Hydro Produksjon A/S og Hydro Aluminium A/S, og følger som bilag til gjennomføringsavtalen før etablering av et felles aluminiumselskap datert 22. mai 1986.

Søknaden har vært forelagt Karmøy kommune, Rogaland fylkeskommune, fylkesmannen i Rogaland og Industridepartementet. Høringsinstansene har ingen merknader til søknaden, og anbefaler at konsesjon blir gitt.

NVE har ingen innvendinger og anbefaler at Hydro Aluminium A/S gis tillatelse til å leie inntil 440 MW/3 518 GWh pr. år fra norsk Hydro Produksjon A/S i samsvar med søknaden.

Olje- og energidepartementet vil i tilslutning til NVE tilrå at konsesjon gis. Tillatelsen foreslås gitt for den tid kraftleiekontrakten gjelder, dog ikke lenger enn til og med 31. desember 1995. For øvrig foreslås tillatelsen gitt på samme vilkår som de konsesjoner for kraftleie som ovenfor foreslå meddelt Hydro Aluminium A/S. Av vilkårene kan nevnes at styrets flertall, formannen innbefattet, skal være norske statsborgere og om en årlig avgift til staten av kr. 4,– pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes. Vilkår om kraftavståelse forutsettes sløyfet i samsvar med praksis.

Ifølge vilkårenes post 5 i kraftleiekonsesjon av 14. februar 1975 og 22. mars 1985 kan den konsederte energi ikke overdras videre uten samtykke av departementet. Norsk Hydro A/S har i brev av 17. september 1986 søkt om slikt samtykke. Brevet er inntatt i NVE's innstilling til Olje- og energidepartementet inntatt under pkt. 2. NVE har anbefalt at det gis slikt samtykke. Olje- og energidepartementet samtykker til videre overdragelse som omsøkt.

Konsesjonsvilkårene for Hydro Aluminium A/S på leie av inntil 440 MW/3 518 GWh pr. år fra Norsk Hydro Produksjon A/S foreslås som følger:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleiekontrakten med Norsk Hydro Produksjon A/S måtte bestå, dog ikke lenger enn til 31. desember 1995.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her et i riket. Styrets flertall, herunder formannen, skal til enhver tid være norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Olje- og energidepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1 – en krone – pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet.

4. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m.v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (det forutsettes da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 % over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 prosent av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd

sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Vilkårene skal praktiseres i samsvar med avtaler med fremmede stater som Norge er bundet av på dette området.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 – femten – pst. av den verdi som varen har.

Det forutsettes at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f.eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 100 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 100 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

5. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

6. Avgift.

Av den kraft – utenom tilfeldigkraft til elektrokjeler – som gjennomsnittlig nyttes – erlegges til staten en årlig avgift av kr. 4,00 pr. kW beregnet etter formelen:
kWh/8 760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 % årlig rente. De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

7. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Olje- og energidepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjosvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Olje- og energidepartementet.

8. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 – kroner to tusen – pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 7 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917. Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

Dersom selskapet bruker energien til å drive virksomhet som p.g.a. utslipp, støy, stråling o.l. kan være til skade eller ulempe for miljøet, må det foreligge tillatelse fra forurensningsmyndighetene etter forurensningsloven § 11 jfr. § 7.

Ny tillatelse er nødvendig dersom kraftkonsesjonen medfører at et tidligere utslipp kan bli til økt skade eller ulempe, eller som sammen med annen forurensende miljøpåvirkning kan bli til skade eller ulempe for miljøet.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 6, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og energiverk.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Olje- og energidepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m.v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m.v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 – jfr. lovens § 34 første ledd – samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 36 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Olje- og energidepartementet forbeholder seg for øvrig rett til å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 7.

Olje- og energidepartementet

Tilrår:

I. Norsk Hydro A/S og Hydro Aluminium A/S gis konsesjon for erverv av vannfall i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. I og konsesjon for vassdragsreguleringer i medhold av lov nr. 17 av 14. desember 1917 og basert på de konsesjo-

ner det er gitt oversikt over i foredraget til denne tilråding.

Norsk Hydro A/S og Hydro Aluminium A/S gis tilatelse til å tre inn i kontrakt av 2. mai 1963 om foregrepet hjemfall av visse fallrettigheter. Norsk Hydro A/S og Hydro Aluminium A/S meddeles samtidig konsesjon for bruksrett til de samme fallrettigheter i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 § 5.

Konsesjonen gis på de vilkår som fremgår av:

a) (Vedrørende Høyanger-området):
   - konsesjoner av 9. august 1963, 11. desember 1970, 24. juni 1977 og vedlegg 2 (av 11. juli 1963) til kontrakten av 2. mai 1963, men med den endring at konsesjonsavgiftssatsene pr. nat.hk. for reguleringer, erverv av fall og bruksrett til fall skal være kr. 6,– til staten og kr. 18,– til kommuner pr. år.

b) (Vedrørende kraftverkene i Årdal):
   - konsesjoner av 14. juli 1950 (med endring av 29. juni 1951), 8. februar 1957 og 18. april 1958 (med endring av 11. desember 1959), men med den endring at konsesjonsavgiftssatsene pr. nat.hk. skal være kr. 6,– til staten og kr. 17,– til kommuner.

c) (Vedrørende kraftverkene i Luster):
   - konsesjoner av 25. januar 1957 (med endring av 1. august 1958), 1. juli 1960 (med endring av 9. mars 1962) og 9. januar 1976, men med den endring at konsesjonsavgiftssatsene pr. nat.hk. skal være kr. 6,– til staten og kr. 18,– til kommuner, og det tas forbehold om å komme tilbake med endrede betingelser om utslippet i fjorden fra Fortun kraftverk.

II. Norsk Hydro A/S og Nyset-Steggje-Kraft A/S gis konsesjon for erverv av vannfall i medhold av lov nr. 16. av 14. desember 1917 kap. I og konsesjon for vassdragsreguleringer i medhold av lov av nr. 17 av 14. desember 1917.

Konsesjonen gis på de vilkår som fremgår av:

- konsesjoner av 26. juni 1981 (jfr. 2. desember 1983) og 8. august 1986, men med den endring at konsesjonsavgiftssatsene pr. nat.hk. skal være kr. 6,– til staten og kr. 15,– til kommuner.

III. Norsk Hydro A/S og Hydro Aluminium A/S gis konsesjon på kraftleie i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV for de kvanta og på de vilkår som fremgår av konsesjoner meddelt Årdal og Sunndal Verk A/S 29. januar 1960, 17. september 1971, 8. desember 1978, 29. mai 1981, 23. juli 1982 og 25. februar 1983, men med den endring at konsesjonsavgiftssatsen skal være kr. 4,– pr. kW til staten.

IV. Hydro Aluminium A/S gis konsesjon i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV for leie av 440 MW/3 518 GWh pr. år fra Norsk Hydro Produksjon A/S i samsvar med vilkår som foreslått i Olje- og energidepartementets foredrag av 22. januar 1988.

3. Sunnfjord Elektrisitetsverk

(Utbygging av Brulandsfossen i Førde kommune.)

Kongelig resolusjon av 22. januar 1988.

Sunnfjord Elektrisitetsverk er et interkommunalt elektrisitetsverk som ble opprettet 1. januar 1985 ved sammenslutning av Førde og Naustdal Interkommunale Elektrisitetsverk og Jølster kommunale Elektrisitetsverk. Førde Kommunale Elektrisitetsverk og Naustdal kommunale Elektrisitetsverk ble slått sammen 1. januar 1975. Ved sammenslutningene har de nydannede selskapene suksessivt overtatt Førde kommunale Elektrisitetsverks fallrettigheter i Vie–Brulandsfossen og reguleringskonsesjon av 30. mai 1952, fornyet 12. desember 1958, for Jølstervatn uten at dette er bragt i formell orden i forhold til vassdragslovgivningen.

Fallene i Brulandsfossen har vært utnyttet til kraftproduksjon siden 1914. I forbindelse med ombygging av kraftstasjonen i 1934 ble det bygget en ca. 80 m lang dam ved inntaket. Dammen fungerer også som overløpsterskel.

Prosjektet er plassert i katergori I i Samlet plan. I forhold til Samlet plan-prosjektet er brutto fallhøyde redusert fra 22 m til ca. 20,4 m idet planene om kanalisering ved utløpet er forlatt av hensyn til lakseinteressene.

Den foreliggende sak gjelder søknad fra Sunnfjord Elektrisitetsverk om:

- tillatelse etter vassdragslovens §§ 104–105 til å bygge ny kraftstasjon i Brulandsfossen i henhold til fremlagte planer.
- tillatelse etter vassdragslovens § 62 til å ekspropriere nødvendig grunn og rettigheter for å kunne gjennomføre utbyggingen.
- tillatelse etter oreigningslovens § 25 til å igangsette arbeidene før det foreligger rettskraftig skjønn.
- tillatelse etter ervervslovens § 4 til erverv av fallrettighetene i Brulandsfossen som er overdratt fra Førde kommunale Elektrisitetsverk.
- tillatelse til å overta reguleringskonsesjon

for Jølstervatn fra Førde kommunale Elektrisitetsverk. Konsesjonen utløper i år 2002, og innebærer en regulering på inntil 1,25 m.

Norges vassdrags- og energiverk har i brev av 13. oktober 1987 avgitt følgende innstilling i saken:

«Sunnfjord Elektrisitetsverk. Jølstravassdraget. Søknad om utbygging av nytt Brulandsfoss Kraftverk i Førde kommune.

Vassdragsdirektoratet har mottatt følgende søknad av 21. november 1986 fra *Sunnfjord Elektrisitetsverk:*

«Sunnfjord Elektrisitetsverk er et interkommunalt elektrisitetsverk som ble opprettet 1. januar 1985 ved sammenslutning av Førde og Naustdal interkommunale Elektrisitetsverk og Jølster kommunale Elektrisitetsverk. Førde kommunale Elektrisitetsverk og Naustdal kommunale Elektrisitetsverk ble slått sammen 1. januar 1975.

Førde kommunale Elektrisitetsverk eier idag formelt samtlige fallrettigheter i Vie-Brulandsfossen og det meste av grunneiendommene som berøres av utbyggingen; jfr. kap. 5. I henhold til ervervsloven § 4 søker Sunnfjord Elektrisitetsverk ervervskonsesjon på disse fallrettigheter med tilhørende grunnrettigheter slik disse er medtatt i tinglyste dokumenter.

Ved Kgl. resolusjon 30. mai 1952, fornyet 12. desember 1958 fikk Førde kommunale Elektrisitetsverk tillatelse til å regulere Jølstervatn 1,25 m. Reguleringskonsesjonen er gitt for et tidsrom av 50 år regnet fra 30. mai 1952, d.v.s. til år 2002, jfr. kap. 1.2. Sunnfjord Elektrisitetsverk søker med dette om overdragelse av reguleringskonsesjonen fra Førde kommunale Elektrisitetsverk.

Sunnfjord Elektrisitetsverk søker med dette om tillatelse til tilleggsutbygging av Brulandsfoss med ny kraftstasjon og inntak for Brulandsfoss Kraftverk etter de planer som her fremlegges.

Det søkes om tillatelse etter Vassdragslovens §§ 62, 104 og 105 for erverv av resterende grunn og rettigheter til gjennomføring av utbyggingen. Omfang av nødvendig erverv og oversikt over berørte eiendommer er gitt i vedlagte prosjektvurdering, kap. 5.

De berørte grunneiere vil bli kontaktet med sikte på avtale om forhåndstiltredelse, men det er uklart om avtale blir opprettet og om disse i såfall vil foreligge tidsnok til planlagt oppstart av anleggsarbeidene.

Under henvisning til oreigningslovens § 25 søkes derfor om tillatelse til å igangsette arbeidene før det foreligger rettskraftig skjønn.

Videre søkes om elektrisk konsesjon for de elektriske anlegg etter el-loven. Det søkes om konsesjon for bygging og drift av:

1. 1 stk. generator 13 MVA, 6 kV med tilhørende apparatanlegg.
2. 1 stk. hovedtransformator 13 MVA, 6/22 kV.
3. Ca. 50 m 22 kV kabel mellom hovedtransformator og 22 kV koplingsanlegg, a = 400 mm².
4. 1 stk. stasjonstransformator 315 kVA, 6/0,23 kV. 1 stk. stasjonstransformator 315 kVA, 22/0,26 kV.

Det tas forbehold om eventuelle endringer i endelig elektriske data.

1.2 Tidligere inngrep

Fallene i Vie-Brulandsfossen har vært utnyttet til kraftproduksjon i Brulandsfoss Kraftstasjon fra idriftsettelsen den 18. desember 1914. I stasjonen ble installert 2 stk. Francisturbiner hver på 175 kVA, men disse maskiner ble tatt ut av drift først på sekstitallet.

En utvidelse av stasjonen med installering av en ny Francisturbin ble utført i 1934. Dette aggregat har en ydelse på ca. 1 MW og utnytter ca. 8 m³ vann pr. sek. Aggregatet er i daglig drift.

I 1934 ble det også bygget en ca. 80 m lang dam over elveløpet ved inntaket. Dammen som fungerer som overløpsterskel er delvis utført som gravitasjonsdam i betong og delvis som naturlig fjellterskel.

Jølstravassdraget var uregulert frem til 1952.

Ved Kgl. resolusjon 30. mai 1952, fornyet 12. desember 1958 fikk Førde Kommunale Elektrisitetsverk tillatelse til å regulere Jølstervatn mellom kt. 207,35 og 206,10, jfr. bilag 19.

Jølstervatn har et areal på 40 km² som sammen med reguleringshøyden på 1,25 m gir et magasinvolum på 50 mill. m³ vann.

Iflg. manøvreringsreglementet skal imidlertid nålene være fjernet i tiden 15. april til 1. oktober hvert år. Dette gir begrensede magasinmuligheter og gjør at Jølstervatn ikke kan betraktes som et tradisjonelt vannkraftmagasin.

1.3 Forhold til Samlet plan

1.3.1 Generelt

Jølstravassdraget er behandlet i Samlet plan for vassdrag og Brulandsfoss Kraftverk ble plassert i Kategori 1 som eneste prosjekt i vassdraget.

En av forutsetningene som ble lagt til grunn ved behandlingen i Samlet plan var at det nye anlegget skulle utnytte et bruttofall på 22 m, mens eksisterende kraftverk utnyttet et bruttofall på 20 m ved en vannføring på ca. 8 m³/sek.

Fallhøydeøkningen skulle en få til ved å heve overvannet 60 – 80 cm., mens resten nødvendigvis måtte taes ved senking av undervannet.

På et tidlig stadium i prosjekteringen ble utnyttelsen av fall nedstrøms eksisterende stasjon vurdert. En slik kanalisering ville imidlertid få store konsekvenser for Jølstra som en av Sogn og Fjordanes beste lakseelver og dette prosjektalternativ ble derfor skrinlagt.

Utbyggingsplan beskrevet under kap. 3, baseres derfor bare på en heving av overvannet. Dette vil gi en brutto fallhøyde på ca. 20,4 m ved en vannføring på ca. 65 m³/s. Dette igjen medfører at en får noe mindre energi ut av prosjektet enn antatt i Samlet plan.

Bortsett fra senkingen av undervannet er prosjektet beskrevet i denne søknad i hovedtrekk lik prosjektbeskrivelsen i Samlet plan.

1.3.2 Høringsuttalelser til Samlet plan, Brulandsfoss Kraftverk. Bilag 15

Førde kommune har ikkje merknader til vassdragsrapporten.

Førde elveeigarlag meinar konsekvensene for naturvern, friluftsliv og fisk må vurderast meir negativt, og ønskjer absolutt ikkje utbygging.

Førde Bondelag støtter vurderingane i Vassdragsrapporten, men peikar på at heving av inntaksdammen til kraftverket kan føre til svært alvorlege flaumproblem.

Sogn og Fjordane Turlag og Sogn og Fjordane Naturvern har ikkje merknader til konsekvens vurderingane og går heller ikkje mot utbygging.

Førde og Naustdal Elektrisitetsverk er svært interessert i utbygging og peikar på at det er svært rimeleg og ligg nær eit viktig forsyningsområde.

L/L Svultingen meiner Brulandsfossen bør frigis for konsesjonshandsaming.

Søkers bemerkninger:

I Samlet plan var det forutsatt senkning av undervannet.

Den framlagte utbyggingsplan vil ikke medføre senking av undervannet. Videre vil vannføringen i Jølstra bli uendret. Det forventes at fisket da ikke blir skadet. Selve fossen vil bli tørrlagt i lengre tid av året.

1.4 Brukseierforeninger

Ingen registrerte brukseierforeninger.

1.5 Kraftbehov i søkerens forsyningsområde

Sunnfjord Elektrisitetsverk er et interkommunalt elektrisitetsverk som ble opprettet 1. januar 1985 ved sammenslutning av Førde & Naustdal interkommunale elektrisitetsverk og Jølster kommunale elektrisitetsverk.

E-verket har sitt hovedkontor i Førde sentrum og driver detaljforsyning av elektrisk kraft til kommunene Førde, Naustdal og Jølster.

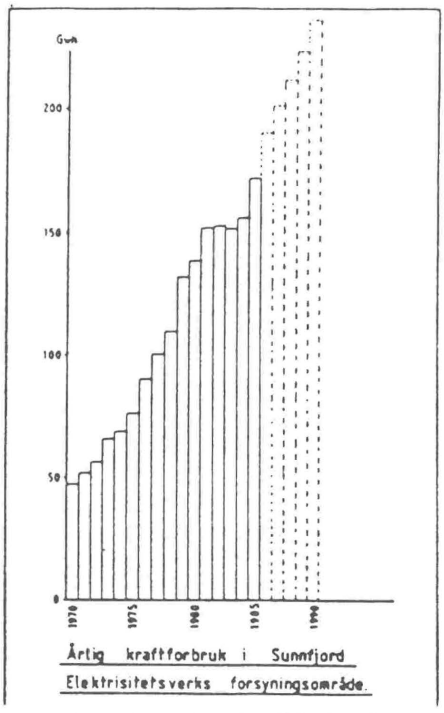

Fig 1.1 viser hvordan kraftforbruket i Sunnfjord Elverk's forsyningsområde har utviklet seg i fra 1970 og fram til idag og prognose frem til 1990.

Sunnfjord E-verks kraftforbruk i 1985 var 171,8 Gwh. 8,3 Gwh eller ca. 5 pst. av dette ble dekket av egenproduksjon ved Brulandsfoss Kraftstasjon, mens resten, ca. 95 pst. av behovet ble kjøpt fra andre kraftleverandører.

Fig 1.1 viser også en prognose for kraftbehov i forsyningsområdet fram til 1990 (stiplet). Tallene er hentet fra rapport utarbeidet av Tron Horn A/S på oppdrag fra NVE – Energidirektoratet i «Elektrisitetsforsyningen til Førde og Naustdal Elektrisitetsverk. – Teknisk/Økonomisk analyse av høyspennings fordelingsnettet». (September 1986).

Ifølge prognosen vil det totale kraftforbruket øke til 236,8 Gwh i 1990.

Ved realisering av prosjektet beskrevet i denne søknad, vil Sunnfjord E-verk dekke 25 pst. av dette kraftbehov ved egenproduksjon.

1.6 Andre kraftdekningsmuligheter

Foruten egenproduksjon ved Brulandsfoss Kraftstasjon, får Sunnfjord E-verk idag dekket sitt kraftbehov ved kjøp fra L/L Svultingen Engrosverk, Ytre Fjordane Kraftlag og L/L Firdakraft. Disse 3 kraftlag kjøper kraft fra Sogn og Fjordane Energiverk som igjen kjøper kraft fra Staten.

Alternativet til utbyggingen er øket kraftkjøp for å dekke stigende kraftbehov i forsyningsområdet.

1.7 ENØK-tiltak i forsyningsområdet

Idag kanaliseres økonomiske midler til ENØK-tiltak gjennom de Fylkeskommunale Energiverk.

På forespørsel til Sogn og Fjordane Energiverk er følgende notat mottatt:

«ENØK-tiltak

ENØK er å dekkje energibehovet til lågast mogeleg kostnad.

SFE arbeider mellom anna med energiøkonomisering for å skaffe energibalanse i fylket på den billegaste måten for forbrukarane.

Ein reknar med at enøkpotensialet hos forbrukarane i fylket er ca. 10 pst. av energiforbruket. I tillegg kjem effektivisering av energibruken ved samverknad mellom energiformene olje og el. vhja. tilfeldig kraft til elektrokjelar med oljefyrt reserve.

Overslag gjev eit enøkpotensiale i fylket på ca. 150 GWh til ein antatt kostnad av ca. 260 mill. kr. Omlag 65 pst. av dette potensialet ligg i SFE sitt forsyningsområde. Tidsperspektivet for å vinne inn dette enøkpotensialet kan vere 15–20 år. Realisering av enøktiltak er avhengig av beslutningar hos private aktørar. Energiverket har ikkje kontroll med desse beslutningane. Kor raskt enøkpotensialet kan innvinnast er avhengig av verkemiddelbruken. I Stortingsmelding nr. 37 – 1984/85 «Handlingsplan for energiøkonomisering» er det beskrive ein svak verkemiddelbruk, dvs. lang innvinningstid.

Arbeidet med enøk ved SFE er enno i ei opplærings- og oppstartingsfase. I dag arbeider 1 tilsett ved SFE med energirådgjevingsteneste i bygningar, 1 tilsett med markedsføring og informasjon og ca. ½ stilling vert nytta til utgreiingsarbeid. SFE har etablert omsetningsordning for tilfeldig kraft til elektrokjelar med oljefyrt reserve.»

Kap. 2 Orientering om utbyggingsområdet

2.1 Generell geografisk orientering

Geografi

Jølstravassdraget har sitt utspring i områder ved Jostedalsbreen og renner ut i fjorden ved tettstedet Førde.

Jølstravannet, 207 m.o.h. er dominerende i Vassdraget. Elven Jølstra renner igjennom Movatn og Bergavatn før den når Brulandsfossen som ligger ca. 7 km ovenfor utløpet i Førdefjorden.

Ved utløpet har elveavleiringer i tidens løp dannet store «øyrer», og størsteparten av tettstedet Førde er bygget på disse elveavleiringer.

Landskap

Dalføret har retning øst-vest som er vanlig for hoveddalførene i Sogn og Fjordane. Det meste av Jølstravassdragets nedbørsfelt er dekket av gneiser og granitter.

Vegetasjonen i vassdraget har over alt et vestlig preg, mest sammensatt av utforminger som er vanlige i sentrale deler av Vestlandet.

I den åpne og vide dalen mellom Mo og Førde er det store flate partier med elveavsetninger som for en stor del nyttes til jordbruk. Området på nordsiden av Jølstra ved Vie-Brulandsfossen er preget av barskog i tildels sterkt skrånende terreng nærmest elven.

På sydsiden hvor eksisterende og planlagt utbygging ligger, er det dels jordbruksareal, dels grustak nær utbyggingsområdet.

En større betongvare/betongelementfabrikk ligger nær elven ca. 400 m nedstrøms kraftverket. Et sagbruk i drift ligger i samme område.

Samfunn

Førde Kommune har ca. 8 500 innbyggere. Kommunens administrasjon ligger i Førde tettsted som har ca. 6 500 innbyggere (ca. 3 000 i 1970).

Førde tettsted, som er et betydelig skole- og kultursentrum, har også flere fylkes- og statsinstitusjoner – bl.a. Fylkessykehus med ca. 400 pasientplasser, Fylkeslandbrukskontor, Sorenskriverembete, Forbygningsavd. NVE, Statens Bilsakkyndige m.m.

Stedet har også skipsverft, slaktehus, betongfabrikker og endel småindustri.

Hotell- og reiselivsnæringen er godt utbygd og stedet er et viktig handels- og servicesentrum i Sogn og Fjordane Fylke.

Riksvei 14 Stavanger – Ålesund og Riksvei 5 Florø – Sogndal krysser Førde.

Havnen har daglige anløp av fraktbåter og kortbaneflyplass ligger i nabokommunen Gaular.

2.2 Offentlige planer

Det berørte området for utbyggingen er meget konsentrert på det arealet som byggherren tidligere har erverver for eksisterende kraftverk.

Offentlige planer fra kommune, (reguleringsplaner), fylke (verneplaner), eller stat (verneplaner, forsvar, forbygningsplaner) finnes ikke for dette området.

2.3 Oversikt over utbygde og vernede vassdrag i regionen

Regionen Sunnfjord har (sett bort fra noen småkraftverk) ingen utbygginger. Potensialet er imidlertid meget stort, og vassdragene finnes vurdert i:

- Samlet plan for vassdrag
- Verneplan I, II og III
- Sunnfjordpakken, innstilling fra fylkeskommunen vedr. utnytting av vannkraftressursene.

De viktigste vurderte vassdrag i regionen er:

Nr.:	Navn:	Potensiale: (GWh)
337	Gaularvassdraget	1 076
346	Jølstravassdraget Alt B	375
347	Naustdalsvassdraget	482
367	Gjengedalsvassdraget	215
369	Breimsvassdraget	101
338	Laukelandsfoss (Storelva) Alt B	47

I Vernplan I, Stortingsproposisjon nr. 4 (1972–73) var Jølstra undergitt 10 års vern. Dette er ikke videreført i senere verneplaner.

I Verneplan III er Laukelandsfoss gitt varig vern.

Jølstra/Brulandsfoss (SF 34601) er vedtatt plassert i Kategori 1 – Gruppe 1 i Samlet plan for vassdrag, og er det eneste prosjektet i regionen i denne gruppen.

Kap. 3 Utbyggingsplan

3.1. Prosjektbeskrivelse

3.1.1 Generelt

Viser til følgende vedlagte kart og tegninger:

		Oversiktskart	Bilag 1
		Kart Brulandsfoss–Movatn	» 2
174.24	B.016	Oversiktstegning	» 3
	B.012	Lengdesnitt	» 4
	B.011	Arrangement, Plan	» 5
	B.006	Fasader	» 6
	E.001	Enlinjeskjema	» 7
	B.110	Nedbørsfelt	» 8
	B.031	Oversikt berørte eiendommer	» 9

Brulandsfoss Kraftverk er et tradisjonelt elvekraftverk med en inntakskonstruksjon med dam, tilløpstunnel, kraftstasjon og avløpskanal.

3.1.2 Inntak

Inntaket er plassert på sydsiden av Jølstra og rett ved eksisterende overløpsdam.

Plasseringen muliggjør kjøring av eksisterende kraftstasjon (1MW) i byggeperioden. Videre vil arrangementet i inntaksbassenget gjøre at strømningsforholdene fram til ny overløpsdam blir teoretisk optimalt.

Selve inntaket utstyres med varegrind og inntaksluke. Luke vil bli styrt automatisk fra kraftstasjonen.

3.1.3 Dam

Dammen bygges som overløpsdam med krone kt. 38,4 og vil bli ligende like nedstrøms for eksisterende dam.

Ved å flytte dammen nedstrøms for vi strømningsteknisk et bedre flomløp samtidig som eksisterende dam kan benyttes som fangdam i byggeperioden.

3.1.4 Tilløpstunnel

Bak inntakslukene føres vannet ned i en tilnærmet vertikal skjakt på ca. 20 m². Dette for snarest å komme inn i godt fjell med tilfredsstillende fjelloverdekning.

Tilløpstunnelen utformes som råsprengt tunnel med tverrsnittsareal ca. 44 m².

Tunnelsålen blir liggende på kt. 14 ved inntak og med fall ned til kt. 12 ved innløp kraftstasjon.

Seismiske undersøkelser viser at trasèen har brukbart fjell.

3.1.5 Kraftstasjon

Kraftstasjon med innløpskonus og sugerør blir liggende like nedstrøms for eksisterende kraftstasjon.

Turbinen er en vertikal kaplankonstruksjon med løpehjulsdiameter = 3,0 m.

Løpehjulet dykkes 4,5 m i forhold til undervannet. Bunn sugerør vil da bli liggende på kt. 5,5.

Sugerøret kles med stål fram til rektangulært tverrsnitt.

Sugerøret må kunne tørrlegges og det utstyres derfor med en sugerørsluke.

Stasjonen blir utstyrt med en maskinsalkran med løfteevne ca. 40 tonn.

3.1.6 Veier, tipp, rigg

Adkomstvei fram til eksisterende kraftstasjon fra betongvarefabrikk, ca. 800 m, vil bli forsterket med tunnelmasser. Totalt vil en få ca. 13 000 m³ sprengstein fra tunnel og byggegrop. Halvparten antas å bli benyttet til vegforsterkning, mens resten vil bli levert til benyttelse hos Førde Sementvarefabrikk A/S.

Riggplass vil bli anvist i sandtak hos Førde Sementvarefabrikk A/S.

Adkomst til inntak bygges i skråning bak eksisterende og ny stasjon som vist på tegning. Bilag 3.

3.2 Grunnforhold

Ingeniørgeologiske undersøkelser er utført i tunneltrasèen og stasjonsområdet. Rapport vedlegges. Bilag 10.

Berggrunnen består av migmattiske gneiser av granittisk og granodiorittisk sammensetning. Dette er bergarter med gode styrkeegenskaper.

3.3 Linjetilknytning

Kraften forutsettes levert inn på eksisterende 22 kV-nett og overført mot Førde sekundær trafostasjon hvor behovet er størst.

Denne linjen vil derfor bli forsterket ved at linjetverrsnittet blir øket fra Fe Al 50 til Fe Al 150. Samme trasè og stolpeplassering vil bli brukt for den nye linjen.

3.4 Hydrologi

3.4.1 Hydrologi

Nedbørfeltet for Brulandsfoss Kraftverk er beregnet til å være 570,0 km² og er vist på tegn. B.110. Bilag 8.

Avløpsfordelingen er bygd opp v.h.a. VM617-12 Jølstervatn og 1435-0 Holsenvatn.

VM Jølstervatn ble opprettet i 1951, mens Holsenvatn ble opprettet i 1963.

På grunnlag av ovenfornevnte vannmerker og planimetrering av restfeltet for Brulandsfoss, er følgende karakteristiske verdier beregnet:

Feltets navn	Areal km²	Spesifikt avløp l/s km²	Midlere avløp m³/s	Midlere avløp mill. m³/år
Jølstervatn ...	384,6	76,4	29,4	926,5
Holsenvatn ...	70,3	72,5	5,1	160,8
Restfelt Brulandsfoss ...	115,1	72,5	8,3	263,2
Sum Brulandsfoss	570,0		42,8	1 350,5

Tabell 1

Ut fra avløpsdata gitt i tabellen, VM 617-12 og VM 1435-0 har Hafslund Engineering «konstruert» et eget vannmerke med beliggenhet ved Brulandsfossen.

Vannmerke er i det videre kalt VM 9620-A.

Varighetskurve og hydrogram for dette vannmerke er vist under og dekker perioden 1964 – 1982.

Hydrogrammet er basert på ukemiddelverdier.

Varighetskurve og hydrogram

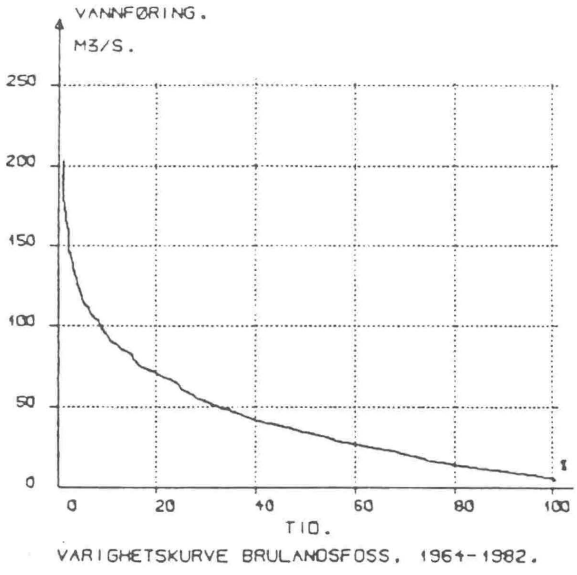

VARIGHETSKURVE BRULANDSFOSS. 1964-1982.

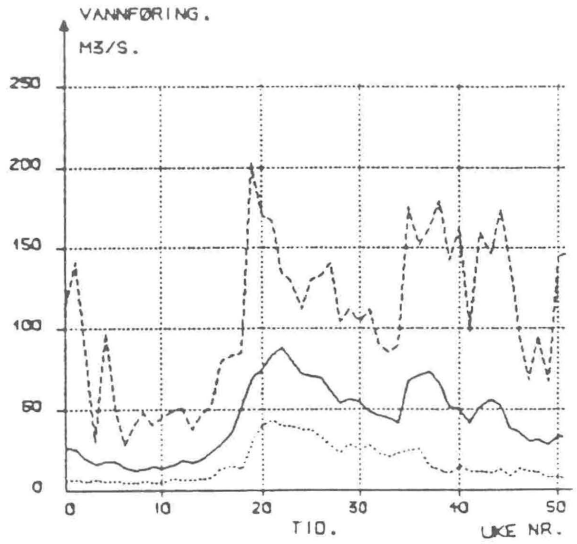

HYDROGRAM BRULANDSFOSS, MAKS., MID. OG MIN. VANNFØRING. 1964-1982. VM 9620-A.

3.4.2 Flommer

Flomberegningene for Jølstravassdraget er utført av NVE-Hydrologisk Avdeling. Deres notat vedlegges søknaden. Bilag 11.

Dimensjonerende flom eller den såkalte 1 000-års flommen er beregnet til 620 m³/s.

Påregnelig maksimal flom er beregnet til 990 m³/s.

Maksimal observert flom siden 1964 er ca. 290 m³/s.

3.5 Fallhøde

3.5.1 Overvann

Like oppstrøms for eksisterende dam ble det i 1961 opprettet et vannstandsmerke med daglig avlesing. På grunnlag av disse daglige avlesningene sammenholdt med vannføringene ved vårt «konstruerte» VM, har en plottet overvannskurven vist på fig 3.1 under.

Fig. 3.1 Viser vannføringskurver slik det er idag.

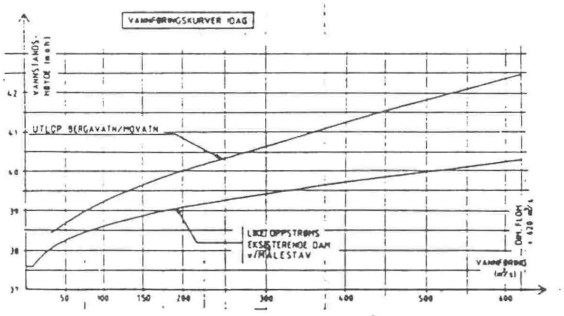

Kurven viser hvordan vannstanden like oppstrøms eksisterende dam varierer med vannføringen idag.

Kurvene er plottet opp til ca. 290 m³/s som er den største «målte» vannføring i Jølstra i perioden 1964 – 1982.

Utover 300 m³/s er kurven teoretisk beregnet. Ved dimensjonerende flom (1 000-års flom) er vannstanden ved dammen beregnet til kt. 40,3.

Vannføringskurven ved eksisterende overløpsdam skjærer vannføringsaksen ved ca. 8 m³/s. Dette tilsvarer eksisterende kraftstasjons slukeevne. Korresponderende vannstand er kt. 37,6 som her defineres som dagens allment aksepterte terskelhøyde.

Dammen slik den opprinnelig ble bygget i 1934 hadde sin damkrone på kt. 37,47. Senere, i 1947, ble imidlertid dammen pålagt 2 stk. 4″ (20 cm) rundtømmer. Slik har dammen stått de siste 40 årene bortsett fra at enkelte tømmerstokker er løsnet og transportert bort av vannmassene. Med dette er den gjennomsnittlige terskelkote på overløpsdammen idag 37,60.

På fig 3.1 er også vist vannføringskurven ved utløp Bergavatn ca. 400 m oppstrøms for eksisterende dam.

Denne kurven er plottet på grunnlag av målinger i felten 1986. Høyeste målte vannføring er ca. 140 m³/s.

Vi har også målepkt. ved innløpet til Movatn og resultatene her viser at vannstanden er tilnærmet den samme som ved utløp Bergavatn. D.v.s. at vi har tilnærmet samme vannspeil i både Movatn og Bergavatn for vannføringer større enn ca. 20 m³/s.

Vannstander i Bergavatn/Movatn utover de som er målt er beregnet ved NHL/Trondheim v.h.a. EDB-programmet HEC-2. Viser til eget notat. Bilag 12.

Ved dimensjonerende flom (620 m³/s) er vannstanden i Bergavatn og Movatn beregnet å være ca. kt. 42,45.

I vår registreringsperiode er det ikke målt vannføringer under 20 m³/s. Utsagn fra kjentfolk tyder imidlertid på at det ved vannføringer under 20 m³/s utvikles en terskel like oppstrøms for utløpet av Sagelven, ca. 200 m oppstrøms for Farsund bro. Jfr. bilag 2. Dette gjør at vannstanden i Movatn ikke senkes under ca. kt. 38,3. Dette vil bli nærmere undersøkt førstkommende vinter.

Terskelen er registrert ved at det legger seg is på Movatn, mens det nedstrøms for utløp Sagelven er åpent strømmende vann.

Overløpskoeffisienten for eksisterende dam med krone kt. 37,6 er på grunnlag av målinger beregnet til ca. 1,2.

Den nye dammen får damkrone kt. 38,4. Dette er en heving på 80 cm og tilsvarer forslaget i Samla plan.

Ny dam utformes hydraulisk optimalt samtidig med at hele inntaksområdet arrangeres slik at strømningsforholdene fram til overløpet bedres radikalt. I tillegg vil den valgte plasseringen av dammen gjøre at den blir ca. 15 m lenger.

På grunnlag av disse momentene er vår nye overvannskurve vist på fig. 3.2 under.

Fig 3.2 Viser vannføringskurver etter utbygging. Overløpsterskel med krone kt. 38,4.

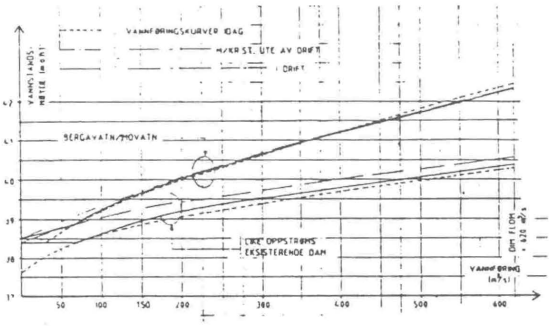

Som en ser av fig. 3.2 er det tegnet kurver både for utløp Bergavatn og ved eksisterende dam.

Videre vises beregnede vannstandskurver etter utbyggingen både med kraftstasjon i drift, som er vanlig driftstilstand, og med kraftstasjon ute av drift. Samtlige beregninger er gjort med hjelp av NHL, Trondheim, som har benyttet datamaskin og oppstuvingsprogrammet HEC 2.

Damkrone kt. 38,4 er valgt fordi dette er den høyden som best korresponderer med eksisterende vannstandskurve ved utløp Bergavatn. Kurven viser at en får lavere vannstand ved høye flommer, opp mot dimensjonerende flom. Dette skyldes den endringen vi gjør i inntaksområdet ved at avledningskapasiteten bedres.

Ved lave vannføringer (mindre enn 70 m³/s) vil en imidlertid få heving av vannstanden i Bergavatn når damkronen heves 80 cm. På den annen side vil denne vannstanden bli mer stabil enn idag.

Vannstandshevingen er nødvendig for å beholde fallhøyden og videre, som tidligere nevnt, for å opprettholde eksisterende vannstandskurve best mulig.

I inntaksbassenget ved eksisterende dam, vil en ha et vannspeil på kt. 38,4 inntil en når en vannføring på 70 m³/s som tilsvarer slukeevnen på gammelt og nytt aggregat.

Ved vanlig drift vil vannstanden ved eksisterende dam tilnærmet følge dagens kurve.

Som nevnt foran er damkronens høyde valgt for å opprettholde vannstanden i Bergavatn. For å illustrere dette bedre er det på Fig. 3.3 vist hvordan tilsvarende kurver som på fig. 3.2 blir dersom damkrone legges på kt. 37,6.

Fig. 3.3 Viser vannføringskurver etter utbygging men uten å heve damkronen (37,6)

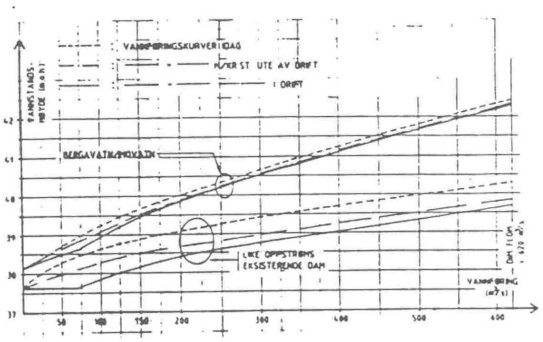

I en vanlig driftsituasjon med vannføring f.eks. 100 m³/s senkes vannstanden ved dam ca. 80 cm, mens vannstanden ved utløp Bergavatn senkes ca. 25 cm.

En slik endring kan i verste fall medføre store skader p.g.a. erosjon og graving i elveleiet.

3.5.2 Undervann

I fig. 3.4 under vises undervannskurve for Brulandsfoss Kraftverk tegnet på grunnlag av målinger utført 1986.

Som tidligere nevnt gjøres ingen endringer i undervannet.

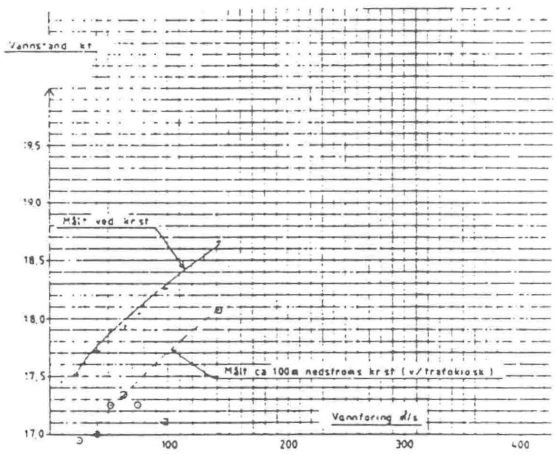

3.6 Installasjon

Ved valg av installasjon er det forutsatt at eksisterende aggregat (1MW) ut fra en tilstandsvurdering fortsatt vil være operativ 10 – 20 år fram i tiden. Aggregatet med vannvei, som har en slukeevne på ca. 8 m³/s, er jevnlig vedlikeholdt.

Rørgaten fram til ca. 20 m fra stasjonsvegg er dimensjonert for ca. 16 m³/s, men herfra har røret 2 avgreninger hvor det ene ender blindt.

I fremtiden, når eksisterende aggregat må opprustes eller evt. utskiftes, kan en tenke seg å installere et nytt aggregat på ca. 2 – 3

MW for på denne måten å utnytte eksisterende inntaksrør maksimalt.

For optimalisering av installasjon i den nye kraftstasjon og valg av ett eller to aggregater ble 4 alternativer vurdert og analysert:

Alt. 1: 1 × 65 m³/s
Alt. 2: 2 × 30 m³/s
Alt. 3: 2 × 35 m³/s
Alt. 4: 2 × 40 m³/s

Alternativ 1, med installasjon av ett aggregat med slukeevne på 65 m³/s, er det største aggregatet en kan installere dersom en samtidig skal kunne kjøre samme maskin med rimelig bra virkningsgrad ned til vanlig vintervannføring på ca. 8 m³/s. I tillegg har en da også eksisterende aggregat i reserve ved revisjon etc.

Produksjonsberegningen for de forskjellige alternativer ble utført på Hafslund Engineering simuleringsmodell «Reg-Prod-Sim». For enkelhets skyld ble analysen gjort med konstant fallhøyde.

Analysen ble gjort etter Energidirektoratets dimensjoneringskriterier hvor kraften verdsettes etter hvor mye det koster å skaffe tilsvarende kraftmengde ved hjelp av billigste vannkraft.

For Brulandsfoss Kraftverk som skal settes på drift i 1989 benyttes det kapitaliserte kraftpriser tilsvarende 2,00 kr./kwh/år for sommerkraft og 3,80 kr./kwh/år for vinterkraft. (Mars 86).

Ved 40 års avskrivningstid og 7 pst. realrente tilsvarer dette en salgspris pr. 1986 på 15 øre/kwh for sommerkraft og 28 øre/kwh for vinterkraft. Disse prisene er senere justert, men dette har ingen innflytelse på installasjonsoptimaliseringen.

Resultatene av analysen er vist på fig. 3.5 og viser klart begrunnelsen for vårt valg av Alt. 1 med installasjon av ett aggregat med slukeevne 65 m³/s.

Fig. 3.5

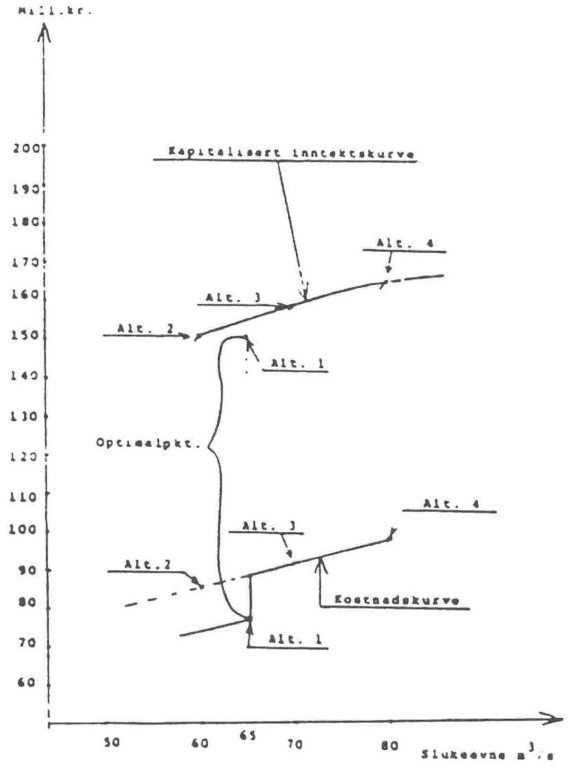

Marginal utbyggingspris ved å gå fra Alt. 1 til Alt. 3 er kr. 5,0 pr. kwh.

Med disse betraktninger ender vi opp med en installasjon på ca. 11 MW ved fullt pådrag.

Tekniske data:
1 stk. Kaplanturbin, 11 MW, 200 °/min.
1 stk. generator, 13 MVA
1 stk. transformator, 13 MVA

3.7 Energiproduksjon

Som tidligere nevnt er produksjonsberegningene utført på Hafslund Engineering simuleringsmodell «Reg-Prod-Sim». Modellen er en ren energimodell hvor en ikke tar hensyn til den økonomiske styringen av kraftproduksjonssystemet. Dette vil si at aggregatet tar unna det vannet som måtte komme inntil max. slukeevne er nådd (Elvekraftverk).

I beregningen er vårt «konstruerte» vannmerke benyttet med døgnoppløsning for perioden 1964–1982.

Helt konkret henter regnemaskin-programmet fram vannføringen for et bestemt døgn. For denne vannføringen finner maskinen korresponderende overvannshøyde og undervannshøyde og beregner brutto fallhøyde. Falltap i tilløpstunnelen er lagt inn som funksjon av vannføring. Videre hentes virkningsgraden ut for samme vannføringen. Med disse verdiene beregnes produksjonen hvert døgn i vår periode (1964–1982).

Disse verdiene summeres opp i sommerproduksjon (1. mai – 1. oktober) og vinterproduksjon (1. oktober – 1. mai) for hvert år og skrives ut.

Produksjonsberegningen for Brulandsfoss Kraftverk med damkrone kt. 38,4 gir følgende midlere produksjonsresultat:

Sommerprod.	Vinterprod.	Totalprod.
32,0 Gwh	21.6 Gwh	53.6 Gwh

3.8 Byggekostnad

Kostnadene er basert på prisnivå 3. kvartal 1986.

Kostnadene er videre basert på erfaringstall (enhetspriser) for tilsvarende arbeider ved andre anlegg og opplysninger og forespørsler til entreprenører og leverandører.

For å kunne sammenligne utbyggingspris og samfunnsøkonomisk nytteverdi er renter i byggetiden i kostnadsoverslaget beregnet med realrente (7 pst. p.a.).

Kostnadssammenstilling
Brulandsfoss Kraftverk
Damkrone kt. 38,4 – Fast overløp

	Mill. kr.
Bygningstekniske arbeider	21 900
Maskintekniske arbeider	16 400
Elektrotekniske arbeider	24 800
Andre arbeider (ventilasjon, sanitær, forsterkn., kraftlinje og landskapspleie)	3 200
	66 300
Investeringsavgift 10 pst.	6 600
Planlegging, administrasjon, erstatninger og tiltak	7 000
Renter i byggetiden (21 mnd.) 7 pst. p.a.	5 000
Sum	85 000

3.9 Utbyggingspris

Med en midlere energiproduksjon på 53,6 Gwh og en byggekostnad på 85,0 mill. kr. får vi følgende utbyggingspris:

85,0/53,6 = *1,59 kr./kwh.*

3.10 Samfunnsøkonomisk nytteverdi

Samfunnsøkonomisk nytteverdi beregnes ved at kraftproduksjonen verdifastsettes og fratrekkes drifts- og vedlikeholdskostnader i tillegg til utbyggingskostander.

I slike analyser antas kraftverket å ha en økonomisk levetid på 40 år.

For samfunnsøkonomiske kostnadsanalyser regnes kostnader i verdifaste kroner, d.v.s. i realverdier. Krav til avkastning uttrykkes ved kalkulasjonsrenten som settes = 7 pst. p.a.

Kapitalisert verdi for produsert kraft settes til 4,08 kr./kwh for vinterkraft og 2,33 kr./kwh for sommerkraft. Dette er de siste tallene som er oppgitt av Energidirektoratet (november 86).

Ved 40 års avskrivningstid og 7 pst. realrente tilsvarer dette at kraftprisen pr. 1986 verdsettes til ca. 30 øre pr. kwh for vinterkraft og ca. 17 øre/kwh for sommerkraft.

	Mill. kr.
Kapitalisert verdi vinterkraft 4,08 kr./kwh × 21,6 Gwh	88 000
+ Kapitalisert verdi sommerkraft 2,33 kr./kwh × 32,0 Gwh	74 000
Kapitalisert bruttoinntekt	162 700
÷ Drift og vedlikeholdskostnader Antar 2 øre/kwh × 58,6 × 13,33	14 300
Kapitalisert nettoinntekt	148 400
Utbyggingskostnad	85 000
Netto samfunnsøkonomisk nytteverdi	63 400

3.11 Framdriftsplan

Nedenfor vises et orienterende byggeprogram for prosjektet. Byggeprogrammet er tilpasset slik at arbeider i lakseførende elv gjøres i vintermånedene.

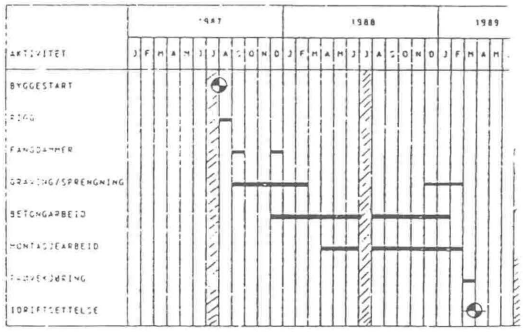

Kap. 4 Positive og negative virkninger på brukerinteresser

4.1 Is, vanntemperatur, klima

Samla plan for Jølstravassdraget. Statshydrolog A. Tvede, NVE. Pb. 5091, Matorstua, Oslo 3, og statsmet. Knut Harstveit, DNMI. Pb. 320 Blindern, Oslo 3. Jfr. bilag 3:

«Istilhøve, vasstemperatur og klima vil berre små og lokale endringar.»

Tilleggsuttalelse innhentet fra Statshydrolog A. Tvede, NVE, Pb. 5091 Majorstua, Oslo 3; jfr. bilag 16:

«Isforholdene ovenfor dammen

I dag er det vanligvis ustabile isforhold på strekningen fra dammen til Movatn. Det kan legge seg noe is langs land i kuldeperioder, men det er meget sjeldent at hele elveløpet er islagt. Selve Movatn er som oftest islagt en periode hver vinter. Hevingen av vannstanden med ca. 40 cm ved midlere vintervannføringer vil nedsette vannhastigheten noe på strekningen fra dammen til utløp Movatn. Dette vil gi muligheter for et noe mer stabilt isdekke på denne strekningen i perioder med kaldt vintervær og lite tilsig. I vinterperioder med vekslende værforhold vil isforholdene neppe endres merkbart.

Isforholdene nedenfor dammen

I dag går det ofte noe vann over selve fossen også om vinteren og dette holder elva åpen også umiddelbart nedenfor fossen. Etter ombyggingen vil det neppe gå vann over fossen i vintermånedene. Området fra fossefoten til utløpet fra kraftstasjonen vil derfor bli liggende som et bakevjeområde uten gjennomstrømning. På dette området må en regne med at elva vil kunne islegges i vintermånedene dersom utløpskanalen fra stasjonen beholder samme retning som i dag. Videre nedover Jølstra ventes ingen endringer fra dagens isforhold.»

4.2 Vannføring, flomforhold, neddemt areal
Søkers bemerkning

Ingen endring m.h.t. vannføring og flomforhold. Manøvreringsreglement for Jølstervatn blir opprettholdt.

Heving av overløpsdammen med 80 cm vil

medføre følgende endringer av vannstanden i vanlig driftsituasjon:

Ved vannføring 150 m³/s og høyere vil vannstanden ved dammen bli ca. 10 cm høyere enn idag.

Ved vannføringer mellom 70 og 150 m³ blir det stort sett ingen endring.

For vannføringer under 70 m³/s vil vannstanden bli høyere enn idag.

En vannføring på 150 m³/s tilsvarer en vanlig flom i Jølstra.

Ved Bergavatn/Movatn vil vannføringer over 70 m³/s ikke endre eksisterende vannstandsforhold, mens en ved lave vannføringer vinterstid vil få en noe høyere vannstand enn det en har idag.

Arealet som blir stående under vann for vannføringer under 70 m³/s er i hovedsak bratte skråninger ned mot elven og utgjør intet målbart areal. Vannstanden for vannføringer under 70 m³/s vil på den annen side bli mer stabil enn idag, både ved dam, ved Bergavatn og på elvestrekningen imellom.

Viser ellers til NHL's notat, bilag 12.

4.3 Erosjon

Samla plan for Jølstravassdraget. Overing. Helge Bydal, NVE. 6800 Førde; jfr. bilag 13:

> «Uten betydning.»

4.4 Jordbruk og skogbruk

Samla plan for Jølstravassdraget. Siv.agr. A. Styve, Fylkeslandbrukskontoret. 6800 Førde; jfr. bilag 13:

> «Ekstra inntak og ny kraftstasjon medfører bare små arealkrav, kanskje mindre enn 4 da. som er oppført og evt. bare til midlertidig lagring. Ingen særlige negative verdiendringer. Utbedring/vedlikehold av den lokale bygdevei gir positiv verdi.»

4.5 Reindrift

Samla plan for Jølstravassdraget:

> «Ingen tamreininteresser.»

4.6 Transport, herunder fløting

Samla plan for Jølstravassdraget; jfr. bilag 13:

> «Ingen transportinteresser.»

4.7 Vannkvalitet, vannforsyning

Samla plan for Jølstravassdraget. Jan P. Løken, Plan og Utbyggingssjefen. 5840 Hermannsverk; jfr. bilag 13:

> «Eventuell utbygging vil ikkje råke drikkevatninteresser.»

4.8 Naturfag, naturvern

Samla plan for Jølstravassdraget. Jofred Takle, Miljøvernavd., Fylkesmann i Sogn og Fjordane. 5840 Hermannsverk; jfr. bilag 13:

> «Ei kort elvestrekning vil bli tørrlagt.»

Søkers bemerkning

I flg. varighetskurve for Jølstra ved Brulandsfossen vil det etter utbyggingen renne vann over dammen ca. 20 pst. av tiden, dvs. ca. 10 uker i et midlere vannår.

Direktoratet for Naturforvaltning ble av Hafslund Engineering bedt om å vurdere behov for ytterligere informasjon vedr. naturvern. Bilag 17. DN fant ikke behovet tilstede. Bilag 18.

4.9 Jakt og fiske

Samla plan for Jølstravassdraget. Fagkons. Gunnar Godø, Miljøvernavd. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane. 5840 Hermansverk; jfr. bilag 13:

> «Utbygging kommer ikke i nevnende konflikt med viltinteressene. Liten eller ingen virkning for fiskeforhold.»

Søkers bemerkning

Etter samtale med fung. vassdragsforvalter Å. Tysse, (juli 86) ved fylkesmannens kontor i Sogn og Fjordane, er det innhentet tilleggsuttalelse fra Direktoratet for Naturforvaltning.

Direktoratet for Naturforvaltning. O. Ugedal og P. Jordhøy. Notat av november 1986; jfr. bilag 14:

> «Utbyggingen medfører inngrep av moderat karakter.
>
> Forutsatt at vannspeilet ovenfor Farsund bru holdes på samme nivå som idag, vil konsekvenser for vilt, her spesielt våtmarkstilknyttet fugl, bli svært små. Nedstrøms kraftverket øyner en heller ikke konflikter i nevneverdig grad på viltsiden. Utbyggingen vil medføre at en del gyteplasser for ørret oppstrøms for inntaksdammen går tapt, ellers vil hevingen av inntaksdammen sannsynligvis ikke medføre nevneverdige endringer i fiskeproduksjonsmuligheter for laks og sjøaure, under forutsetning av at vannstanden i inntaksdammen holdes jevnt med toppen av denne og at luftovermetning i avløpsvannet ikke forekommer. Utbyggingen vil føre til at foreliggende planer om trappebygging må endres og at fiskemulighetene i kulpen under Brulandsfossen sannsynligvis reduseres. Da det settes ut ungfisk av laks ovenfor kraftstasjonen vil utbyggingen medføre at en del utvandrede smolt går tapt.»

Søkers bemerkning

Tiltak nevnt i notat fra DN vil bli utført etter anvisning fra fagkyndige. Sunnfjord Everk vil tilpasse sine utbyggingsplaner for nytt kraftverk slik at en eventuell bygging av fisketrapp kan gjennomføres.

4.10 Kulturminner

Samla plan for Jølstravassdraget. Prosj.leder A. B. Borchgrevink, Miljøverndept. Postboks 8013, Oslo 1 og Fagkons. Lil Gustafson, DKNVS, 7000 Trondheim; jfr. bilag 13:

> «Det eksisterende Brulandsfoss Kraftverk, med sine eldste deler fra 1914, er i seg selv et viktig kulturminne. Dersom den eldste bygningen og de eldste tekniske installasjoner blir ødelagt ved en utvidelse, vil det være svært uheldig. Også andre kulturminner vil kunne bli berørt.»

Søkers bemerkning

Utbyggingsplanen vil ikke berøre den eldste bygning med installasjoner.

4.11 Friluftsliv, turisme

Samla plan for Jølstravassdraget. Jofred Takle, Miljøvernavd. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane. 5840 Hermansverk; jfr. bilag 13:

> «Ei kort elvestrekning vil bli tørrlagt, og Brulandsfossen (som ikkje ligg særleg synbart til t.d. frå vegen) vil gå tapt som landskapselement.»

Søkers bemerkning

Iflg. varighetskurve for Jølstra ved Brulandsfossen vil det etter utbyggingen renne vann over dammen ca. 20 pst. av tiden, d.v.s. ca. 10 uker i et midlere vannår.

Direktoratet for Naturforvaltning ble av Hafslund Engineering bedt om å vurdere behovet av ytterligere informasjon vedr. friluftsliv. Bilag 17.

DN fant ikke behovet tilstede. Bilag 18.

4.12 Forurensing

Samla plan for Jølstravassdraget; jfr. bilag 13:

> «Evt. utbygging vil ikkje føre til ulemper med omsyn til ureining.»

Søkers bemberkning

Selve kraftverket vil under vanlig drift ikke medføre noen forurensning.

I anleggsperioden kan en få noe tilslamming i Jølstra. Nødvendige tiltak vil bli iverksatt for å minimalisere evt. ulemper på grunn av dette. Bl.annet er orienterende framdriftsplan utarbeidet slik at arbeider i nærhet av elven utføres om vinteren.

Kap. 5 Rettigheter, eiendommer

5.1 Rettigheter og eierforhold

Førde Kommunale Elektrisitetsverk har tidligere kjøpt fallrettene i Vie-Brulandsfossen, endel grunneiendom i området på Brulandssiden og bruksrett til adkomstveien fra riksveien.

Fallene i Vie-Brulandsfossen har vært utnyttet til kraftproduksjon i Brulandsfoss kraftstasjon fra idriftsettelsen den 18. desember 1914.

Førde Kommunale Elektrisitetsverk fallretter og eiendommer i utbyggingsområdet omfatter følgende g.nr. og b.nr. i Førde Kommune:

G.nr. 43, b.nr. 27

Samtlige fallretter på Viesiden i Vie-Brulandsfossen inkl. fri grunn til tomter og veier.

Utskilt fra g.nr. 43 b.nr. 1, 4, 12, 6, 7, 8, 10, 13, 16, 17, 19, 21 og 22.

Skylddelingsforretning 22. og 26. august 1902, Tinglyst 3./11.-1902.

Grunnbokshjemmel til Førde Kommunale Elektrisitetsverk 17./11.-1947,

G.nr. 60, b.nr. 19

Fallretter på Brulandssiden i Vie-Brulandsfossen inkl. fri grunn til tomter og veier.

Utskilt fra g.nr. 59, b.nr. 1 og g.nr. 60, b.nr. 8 og 9 (b.nr. 9 slått sammen med b.nr. 8 i 1923).

Skylddelingsforretning 22. og 26. august 1902, Tinglyst 3./11. 1902. Grunnbokshjemmel til Førde kommunale Elektrisitetsverk 17/11-1947.

G.nr. 60, b.nr. 24

Fallretter på Brulandssiden i Vie-Brulandsfossen inkl. fri grunn til tomter og vei og bruksrett til adkomstveien fra riksveien.

Utskilt fra g.nr. 60, b.nr. 15.

Skjøtet til Førde Kommunale Elektrisitetsverk, tinglyst 2./11.-1914.

G.nr. 60, b.nr. 25

Fallretter på Brulandssiden i Vie-Brulandsfossen inkl. fri grunn til stasjonsbygning, opplagstomter og en stolperekke.

Utskilt fra g.nr. 60, b.nr. 4 og 10 i fellesskap.

Skjøtet til Førde Kommunale Elektrisitetsverk, tinglyst 2./11.-1914.

G.nr. 60, b.nr. 36

Grunneiendommen (stripe) langs elven på Brulandssiden ovenfor eksisterende kraftstasjon til ca. 180 m ovenfor inntaket.

Utskilt fra g.nr. 60, b.nr. 23.

Skjøtet til Førde Kommunale Elektrisitetsverk, tinglyst 17./6.-1929.

Jordskifterett 3./11.-1958, tinglyst 5./2.-1959.

Den planlagte utbygging av Brulandsfoss Kraftstasjon vil ikke berøre andre fallrettigheter.

5.2 Berørte eiendommer og fallretter

Den nye kraftstasjon med utløp, del av ny adkomstvei til inntaket, inntak og damfeste på Brulandssiden blir liggende på Førde Kommunale Elektrisitetsverks eiendommer; g.nr. 60, b.nr. 24 og g.nr. 60, b.nr. 36.

Damfeste på Vie-siden vil berøre g.nr. 43, b.nr. 6, eier Anton Soleides dødsbo, 6800 Førde.

Sjakt ved inntaket på Brulandssiden vil berøre g.nr. 60, b.nr. 23, eier Norunn Sæle, 6800 Førde. Tunell vil krysse under denne eiendom.

Endel av ny adkomstvei til inntaket vil berøre g.nr. 60, b.nr. 15, eier Knut Bruland, 6800 Førde.

Opprustning/forsterkning av en mindre strekning av eksisterende adkomstvei fra riksveien, vil berøre g.nr. 60, b.nr. 15, eier Knut Bruland, 6800 Førde. Førde Kommunale Elektrisitetsverk har bruksrett til denne vei og deltar i vedlikehold med ½ part.

Riggplasser vil i tillegg til Førde Kommunale Elektrisitetsverk egne eiendommer også berøre g.nr. 60, b.nr. 15, eier Knut Bruland, 6800 Førde, og g.nr. 60, b.nr. 23, eier Norunn Sæle, 6800 Førde.

Den planlagte utbygging vil berøre Førde Kommunale Elektrisitetsverks fallretter under g.nr. 43, b.nr. 27, g.nr. 60, b.nr. 19, 24 og 25. Andre fallretter vil ikke bli berørt.

For etablering av sjakt ved inntaket må det erverves 150 m^2 grunn dyrket mark under g.nr. 60 b.nr. 23, eier Norunn Sæle, 6800 Førde. Kfr. Bilag 9.»

Søknaden har vært kunngjort i pressen og sendt ut på høring til distriktet m.v. med følgende resultat:

Jølster kommunestyre fattet slikt vedtak i møte 12. februar 1987:

«Jølster kommunestyre tilrår at Sunnfjord Elektrisitetsverk får erverv og reguleringskonsesjon, gjeven til Førde Kommunale Elektrisitetsverk 31. mai 1952, fornya 12. november 1958, for Jølstravatnet.»

Førde kommunestyre fattet slikt enstemmig vedtak i møte 26. mars 1987:

«Førde kommunestyre har fylgjande merknader til Sunnfjord Elektrisitetsverk sin plan for utbygging av Brulandsfossen. Overløpsdammen blir lagd til tidlegare nivå kote 37.4 eller ein konstruerer inn flaumluke i dammen slik som skissert i vedlegg 16. m.fl. i den førebelse konsesjonssøknaden.
Førde kommunestyre sluttar seg elles til landbruksnemnda og friluftsnemnda sine kommentarar, særleg med tanke på flaumtilhøve og fiske, og skal be om at desse vert vurderte og teke omsyn til.»

Førde Friluftsnemnd gjorde slikt enstemmig vedtak 5. mars 1987:

«Etter friluftsnemnda sin vurdering vert sjølve friluftsinteressene lite berørt, med unntak av fiske.
Når det gjeld dette konstaterer ein at fiskeinteressene ovanfor fossen ikkje er vurdert.
Friluftsnemnda meiner at det bør utførast ei gransking innan dette området, for å få fram det totale potensialet i vassdraget.
I tilfelle ei slik gransking blir positiv, bør følgjande tre element innarbeidast i konsesjonsvilkåra:

1. Forlenging av laksefiske i elva ved å bygge laksetrapp i Brulandsfossen.
2. Større utsetting av smolt for å erstatte utvandrande smolt.
3. Skjerming av inntaket slik at smolten går forbi kraftverket.»

Førde landbruksnemnd fattet følgende enstemmige vedtak i møte 12. februar 1987:

«Landbruksnemnda har m.a. merka seg uttale frå Førde Bondelag om fåre for flaumproblem p.g.a. heving av inntaksdammen, og dessutan uttale frå Direktoratet for naturforvaltning om konsekvensar for fisk m.m. Ein går ut frå at desse merknadene vert vurdert m.o.t. naudsynlege tiltak.
Landbruksnemnda har elles ikkje særlege merknader til prosjekt Brulandsfoss slik det er framstilt i samla plan for Jølstravassdraget.»

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane uttalte i brev av 27. mai 1987:

«Saka er lagt fram for fylkesfriluftsnemnda, fylkeslandbruksstyret og fylkeskommunen. Fråsegnene følgjer vedlagt, saman med fråsegn frå Førde kommune.»

Fylkesfriluftsnemnda har i møte 11. mars 1987 gjort slikt vedtak:

«Fylkesfriluftsnemnda kan ikkje sjå at kraftverket – med mogeleg unntak for fiske – vil kome i nemnande konflikt med friluftsinteresser. Brulandsfossen vil bli turrlagd storparten av året, og gå tapt som landskapselement. Fossen ligg likevel lite synbert til t.d. fra vegen, og dei negative verknadene på landskapet vil difor bli moderate. Krafta vil kunne førast ut på eksisterande 22 kV line som går gjennom området.
Nemnda vurderer alt i alt skadeverknadene som svært små i høve til kraftmengdene som kan innvinnast, og rår til at konsesjon vert gjeve.»

Fylkeslandbruksstyret har i møte 29. april 1987 gjort slikt vedtak:

«Fylkeslandbruksstyret ser små konflikter mellom landbruket og planane for nytt kraftverk i Brulandsfossen. Fylkeslandbruksstyret kan såleies tilrå utbygginga, men føreset at eventuelle framtidige flaumproblem som fylgje av utbygginga vert eliminert ved turvande tiltak. Styret føreset at bygginga av laksetrapp kan gjennomførast også etter bygginga av kraftverket.»

Førde kommunestyre har i møte 26. mars 1987 gjort slikt vedtak:

«Førde kommunestyre har fylgjande merknader til Sunnfjord Elektrisitetsverk sin plan for utbygging av Brulandsfossen: Overlaupsdammen blir lagd til tidlegare kote 37,4 eller ein konstruerer inn flaumluke i dammen slik som skissert i vedlegg 16 m.fl. i den førebelse konsesjonssøknaden.
Førde kommunestyre sluttar seg elles til landbruksnemnda og friluftsnemnda sin kommentarar, særleg med tanke på flaumtilhøve og fiske, og skal be om at desse vert vurderte og teke omsyn til.»

Fylkesutvalet har i møte 29. april 1987 gjort slikt vedtak:

«Sogn og Fjordane fylkeskommune rår til at Sunnfjord Elektrisitetsverk får konsesjon for utbygging av Brulandsfoss kraftverk med tilhøyrande elektriske innstallasjonar som omsøkt.
Fylkeskommunen har ingen merknader til at dei konsesjonar Førde Kommunale Elektrisitetsverk har i vassdraget vert overført til Sunnfjord Elektrisitetsverk.
Sogn og Fjordane fylkeskommune ynskjer for sin del ikkje å nytte forkjøpsretten til fallrettane i Vie-Brulandsfossen.»

Miljøvernavdelinga hjå fylkesmannen peikar på at prosjektet berre i liten grad kjem i konflikt med andre brukarinteresser. Fiskeinteressene vert likevel negativt påverka, og miljøvernavdelinga vil særleg peike på at dei tiltaka som er nemnd i utgreiinga av november 1986 frå DN om fiskeri og viltbiologiske

konsekvensar, må gjennomførast. Likeeins at det som eit kompenserande tiltak vert bygd laksetrapp i Brulandsfossen.

Fylkesmannen viser til ovannemnde dokumenttilfang og vil rå til at søknaden vert imøtekomen. Vidare at det vert gjeve løyve til drift av dei elektriske anlegga i kraftverket og overføringsanlegga. Fylkesmannen går då ut frå at dei sidene av saka som det er merknader til, vil kunne få ei tilfredstillande løysing gjennom konsesjonsvilkåra.

Miljøverndepartementet oppsummerte i brev av 15. mai 1987 uttalelsene fra sine underliggende etater slik:

«Departementet har forelagt søknaden for Direktoratet for naturforvaltning, fylkesmannen i Sogn og Fjordane, Faglig utvalg for naturforvaltning, Statens forurensningstilsyn, Riksantikvaren og Historisk museum, Universitetet i Bergen.

Uttalelsene fra disse følger vedlagt.

Kulturminner

Både Riksantikvaren og Historisk museum fremhever den gamle Brulandsfoss kraftstasjon som et verdifullt kulturminne. Riksantikvaren ber om at det nåværende miljøet omkring den gamle kraftstasjonen blir dokumentert før arbeidet med den nye blir igangsatt. Riksantikvaren har ingen motforestilling mot at konsesjon innvilges, men ønsker inntatt standardvilkår som angitt i uttalelsen av 8. april 1987, ved en eventuell konsesjon.

Faglig utvalg for naturforvaltning

FUN har ingen innvending mot den foreslåtte tilleggsregulering.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane

Fylkesmannens uttalelse av 16. mars 1987 peker på at fiskeinteressene blir negativt påvirket. Det tilrådes at det blir bygget laksetrapp i Brulandsfossen som kompenserende tiltak og at tiltakene nevnt i Direktoratet for naturforvaltningsutredning fra november -86 blir gjennomført.

Direktoratet for naturforvaltning

Direktoratet tar i sin uttalelse av 8. april 1987 opp mulige negative følger for fisk. Kompenserende tiltak som fiskesperre i utløpet fra kraftverket og bygging av fisketrapper i fossen foreslås.

I Direktoratet for naturforvaltnings uttalelse er angitt forslag til vilkår inntatt ved en eventuell konsesjon.

Statens forurensningstilsyn

SFT antar at de forurensningsmessige ulempene som følge av ombyggingen av Brulandsfoss kraftverk blir små.

SFT foreslår at det inntas et generelt vilkår om tiltak mot forurensning i en eventuell tillatelse. Vilkårene er angitt i SFTs uttalelse av 8. april 1987.»

Riksantikvaren sa følgende angående vilkår i det nevnte brev av 8. april 1987:

«Vi vil ellers be om at følgende standardvilkår tas inn i konsesjonsbetingelsene:

«Naturforekomster, kulturminner m.m.

Anleggets eier plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Anleggets eier skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fornminner som er fredet i henhold til lov av 9. juni 1978 nr. 50, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum og Riksantikvaren. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det virker inn på kulturminner som ikke har vært kjent, skal melding sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsen i denne post gis vedkommende ingeniør eller arbeidsleder nødvendig underretning.

Vi forutsetter at vilkårene foran medfører at konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av kulturvernmyndighetene og innenfor en rimelig økonomisk ramme:

a) å bekoste undersøkelser og dokumentasjon av kulturminner
b) å utføre tiltak for å minske skadevirkning for kulturminner.»

Direktoratet for naturforvaltning konkluderer slik i sitt nevnte brev av 8. april 1987:

«Konklusjon

For å hindre at utvandrende smolt går gjennom kraftverket må regulanten kunne pålegges å bygge sperreanordninger og/eller ledearrangement foran vanninntaket. Regulanten må også kunne pålegges å bygge fiskesperre i utløpet fra kraftverket.

Det kan være vanskelig å hindre all smolt fra å gå igjennom kraftverket. Det er derfor aktuelt å pålegge regulanten å bekoste undersøkelser som kan kartlegge et eventuelt tap av smolt. Videre må regulanten kunne pålegges å kompensere for slike tap. Aktuelle kompensasjonstiltak vil være utsetting av fisk og eller bygging av fisketrapper i fossen. Bygging av fisketrapper må også kunne sees på som en kompensasjon for tapt fiske i kulpen nedenfor fossen. For å skape nye fiskeplasser eller å bedre oppvekstområder for lakseunger i det berørte elvepartiet kan det være aktuelt å komme med biotopforbedrende tiltak.

Dersom det oppstår mistanke om luftovermetning må regulanten kunne pålegges å bekoste undersøkelser for å kartlegge dette. Videre må regulanten kunne pålegges å iverksette tiltak for å hindre dette.

For å sikre kontinuerlig vanntilførsel til elva nedenfor kraftverket, må regulanten kunne pålegges å balansere vannspeilet i inntaksdammen mot damkronen. Det kan eventuelt være aktuelt å installere en automatisk forbislippingsmekanisme i kraftverket. Videre må kraftverksdriften foregå slik at en endring i vannføringen skjer ved forsiktige over-

ganger. Spesiell forsiktighet må utvises ved en reduksjon av vannstanden slik at fisk i elveprofilens ytterkant får tid til å trekke mot sentrum.

Forslag til konsesjonsvilkår

I

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på naturforholdene som berøres av utbyggingen, reguleringen og den øvrige drift av anlegget. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensing av vassdraget, samt dekke utgiftene til nødvendig jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse fra Direktoratet for naturforvaltning:

a) å sett ut yngel og/eller settefisk av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes,
b) å sørge for fangst av stamfisk og dekke alle utgifter til klekking, oppfôring og transport,
c) å bekoste tiltak i Jølsterelva for å sikre oppgang og fremming av fiske, herunder bygging av terskler, gjennomføre opprenskninger, hindre erosjonsskader for å redusere skadevirkninger på fisket,
d) å bygge sperre for oppgående laks og sjøaure ved utløpet fra kraftverket,
e) å bygge sperre og/eller ledearrangement for å hindre at utvandrende fisk blir ført inn i tilløpstunnelen til kraftverket.
f) å bekoste planlegging, bygging, vedlikehold og drift av fisketrapp forbi Brulandsfoss, og å sørge for nødvendig vann til trappa. Anleggets eier tilpliktes dessuten å anordne fisketeller og fiskefelle i trappa etter nærmere bestemmelse fra DN,
g) å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen,
h) å bekoste undersøkelser for å kontrollere om utbyggingen fører til gassovermetning i avløpsvannet fra kraftstasjonen. Dersom dette er tilfelle kan regulanten pålegges å bekoste tiltak for å hindre dette.

III

Konsesjonæren plikter ved kraftverksdriften å sørge for at alle vassføringsendringer skjer ved myke overganger. Spesiell forsiktighet må utvises ved en reduksjon i vannføringen for at fisk i elveprofilens ytterkant skal få tid til å trekke mot sentrum. Videre plikter konsesjonæren å sørge for at vannspeilet i inntaksdammen balanseres mot damkronen, eventuelt å installere en automatisk forbislippsmekanisme i kraftverket slik at et utfall av kraftverket ikke fører til en stans i vanntilførselen til de nedenforliggende delene av elva.»

Statens forurensningstilsyn foreslo følgende vilkår i sitt brev av 8. april 1987:

«Utbyggeren plikter etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkning av forurensning som står i forbindelse med ombyggingen.»

Statens Vegvesen uttalte i brev av 1. april 1987:

«Vi har ikke fått sett selve planene for utbygginga, men etter det vi har fått opplyst skal overløpsdammen heves 80 cm. Det er vel 1 km fra dammen til Farsund bru. På denne strekningen ligger Bergavatnet. Vi regner med at en heving av dammen også vil føre til øket flomvannstand ved Farsund bru. Dette kan få alvorlige konsekvenser da det i dag er svært liten klaring under brua ved flom.

Dersom det blir utbygging vil vi be om at det blir nøye undersøkt hva det vil ha å si for Farsund bru, og at det blir iverksatt tiltak for at flomvannet ikke vil komme opp til brua.»

Fiskeridepartementet uttalte i brev av 9. april 1987:

«Det er i søknaden uttalt at utbyggingen ikke vil føre til endringer i vassføringen i Jølstra. Under forutsetning av at dette er korrekt, har ikke Fiskeridepartementet merknader til søknaden, idet en forutsetter at utbyggingen derfor ikke vil gi endret ferskvannsinnslag i fjordvannet som kan føre til endringer i isforholdene eller de økologiske forhold.»

Grunneierne på Bruland og Vie uttalte i brev av 19. mars 1987:

«Vi viser til tidlegare møter om vederlag til fiskerettshavarane for ulemper i samband med utbyggingsplanene som er skissert i Dykkar konsesjonssøknad av 21. november 1986.

Grunneigarane med lakserett på Bruland og Vie har valt ei nemnd for å arbeide med denne saka, der underteikna vart vald som formann. Mandatet til nemnda er å forhandle med Sunnfjord E-verk om ei minneleg avtale.

På bakgrunn av diskusjonane som vi hittil har hatt, meiner vi at det no er naturleg å formulere krava våre skriftleg.

Utgangspunktet vårt er at utbygginga i Brulandsfossen ikkje må hindre dei planene vi som grunneigarar har hatt om å gjere elva, gjennom ei laksetrappbygging, til ei av landets beste lakseelvar. Planane om laksetrappbygging vil i framtida opne opp for ein ny lakseførande strekning på ca. 15 km totalt og med ein gyte og oppvekststrekning på ca. 12 km. Då planane om trappebygging sist var oppe midt i 70-åra, uttalte Magnus Berg, ein av landets fremste ekspertar på lakseelvar, at dersom potensialet på elvestrekninga mellom Brulandsfossen og Jølstravatnet vart utnytta til laks, ville vi få ei av landets aller beste lakseelvar.

Ein forutsetning for at det skal verte aktuelt å bygge trapp i Brulandsfossen er at det må lagast ei fysisk hindring som kan lede utvandrande smolt utanom røyrgate og turbin. Utan eit slikt system reknar vi ut, etter tilgjengelege opplysningar, at tapet av smolt vil vere uakseptabelt høgt (minst 50 pst.). Etter dei opplysningar vi har, vil det sjølv om fysisk hindring vert bygd, likevel gå ca. 20 pst. av utvandrande smolt gjennom røyrgate/turbin, og ca. 50 pst. av den vil truleg stryke med. Dette tapet meiner vi at utbyggaren må erstatte.

For å finne tapet har vi gjort fylgjande reknestykke:

Kvar km elv gjev gyteplass til ca. 10 holaks. Med ca. 7 000 rognkorn pr. holaks vil det pr. km resultere i 70 000 plommesekkyngel, og med 12 km gytestrekning totalt vil det i alt vere gyteplass som resulterar i utklekking av 840 000 plommesekkyngel. Dersom vi reknar at 25 pst. veks opp til utvandringsklar smolt, betyr det at 210 000 smolt må vandre forbi Brulandsfossen. Med 20 pst. gjennom røyrgate/turbin og tap av halvparten av det som går gjennom, kjem vi fram til at utbyggaren må erstatte 21 000 smolt.

Marknadsverdien på smolt er pr. i dag minst kr. 15 pr. stk. Reknar vi med kr. 15 pr. stk. vert erstatningsverdien kr. 315 000 pr. år.

For kunstig framføring av smolt treng ein for å få eit tilfredsstillande resultat, oppvarming av vatn. Den største kostnaden med smoltproduksjon er straum til varming av vatn. Dersom Sunnfjord E-verk kan gjeve fri straum til grunneigarlaget sitt klekkeri, vil vi kunne produsere desse 21 000 smolt til ein pris på kr. 5 pr. stk. Det vil soleis kunne redusere denne erstatninga til vel kr. 100 000 pr. år.

Vi er innstilte på so fort som råd er å sette erstatningane inn att i elva, og vil akseptere at denne erstatninga vert gjeve som ei eingangserstatning i form av et Sunnfjord E-verk byggjer laksetrapp i Brulandsfossen for si rekning. Vi må sjølvsagt og kreve at det må gå nok vatn gjennom laksetrappa. Ut ifrå det vi no kjenner til vil det dreie seg om ca. 3 m^3 pr. sek. Dersom trappa skal brukast til nedvandrande smolt, må det vere nok vatn i trappa frå 1. april til 1. november.

Ei anna ulempe for laksefisket som utbygginga vil føre til et turrlegging av sjølve fossefallet i lange periodar. Dei fleste leigetakarane våre er som laksefiskarar flest opptekne av omgivelsane rundt fiskeplassen. Fosshølen har vore ein svært populær høl på grunn av naturopplevinga og den særskilde atmosfæren som sjølve fossefallet medfører. Etter utbygginga vil verdien av dette vere vekke, og det vil klart redusere Fosshølen sin utleigeverdi. På grunn av at dette er vanskeleg å måle og omsette i pengar vil vi føreslå at Sunnfjord E-verk kan erstatte dette tapet ved å bruke noko av overskotsmassane frå tunnellen til å lage tersklar i elva. Vi kunne tenkje oss to tersklar mellom Fosshølen og hølen nedanfor (Hornet) og to tersklar lenger nede i elva. Eit alternativ til denne erstatninga kan vere ei minstevassføring i sjølve fossen frå 1. mai til 1. september.

For å hindre at oppgåande laks vil gå inn i kraftverket, må det byggast gitter framfor kraftverk-utløpet.

Vi må og få garantiar for at luftovermetting ikkje vil førekomme, og at plutseleg stopp i kraftverket ikkje vil føre til rask senking av vannstanden i elva nedanfor stasjonen. Luftovermetting og raske endringer i vannstand i form av heving eller senking vil føre til katastrofale verknader på yngelårgangen i elva.

Kulpen under Brulandsfossen er i dag ein av dei viktigaste fiskehølane i Jølstra. Den viktigaste fiskehølen ligg på nordre side av dagens midtstraum. Utbygginga vil føre til at mesteparten av vatnet i fiskesesongen vil gå utanom fossen og gjennom kraftstasjonen. Eit absolutt krav frå vår side er at utløpet frå kraftstasjonen må leggast slik at vatnet vert ført ut att i sjølve Fosshølen. Vi vil likevel få eit heilt anna straumtilhøve i hølen, og dette må naturlegvis føre til at hølen sin verdi som fiskeplass vert redusert. I ei eventuell minneleg avtale vil vi ha med at dette skal vurderast av skjønsretten i ettertid.

I tillegg vil vi og ha med i avtalen at erstatning må gjevast dersom utbygginga fører til andre uforutsette ulemper som ikkje kan forutsjåast.

For å pressisere våre krav set vi dei opp punktvis:

1. Det må byggast fysisk hindring som kan lede mesteparten av utvandrande smolt forbi røyrgate/turbin.
2. Sunnfjord E-verk leverar fri straum til Førde Elveigarlag sitt klekkeri/framføringsanlegg.
3. Sunnfjord E-verk bygger trapp som skal planleggast av Direktoratet for Naturforvaltning, for eiga rekning.
4. Nok vatn gjennom laksetrappa i perioden frå 1. april til 1. november.
5. Sunnfjord E-verk bygger 4 tersklar for eiga rekning i Jølstra nedanfor Brulandsfossen. Tersklane skal plasserast etter nermare avtale om grunneigarane og etter planlegging av Vassdragsvesenet.
6. Gitter framfor utløpet av kraftstasjonen.
7. Garanti for at luftovermetting og brå endringar i vannstanden i elva nedanfor stasjonen ikkje kan skje.
8. Utløpet frå kraftstasjonen må leggast slik at vatnet vert leda ut i sjølve Fosshølen.
9. Vurdering av utbygginga sin verknad på Fosshølen som fiskehøl skal gjerast i ettertid.
10. Erstatning må gjevast dersom utbygginga fører til ulemper som ikkje kan forutsjåast som t.d. tap av ungfisk ved sprenging i anleggstida.

Det er andre ulemper som t.d. redusert verdi av laksefiske i hølen i anleggstida, tap av gytestrekning mellom Fossen og Bergavatnet m.m. Desse ulempene har vi valdt å ikkje kreve vederlag for dersom minneleg avtale kan ordnast.

Vi har søkt om å få utsett uttalefristen om konsesjonssøknaden til 1. mai. Det har vi fått positivt svar på.

Vi er interessert i at ei eventuell minneleg avtale kan ordnast før den tid. Det er avgjerande for vår uttale til konsesjonssøknaden m.a. med omsyn til krav om minstevassføring i laksesesongen.

Dersom avtale ikkje kan ordnast før den tid

vil vi og kreve ny ekspertutredning om konsekvensar for fiske. Det med bakgrunn i at vi meiner at den uttale som føreligg ikkje held mål fagleg. Når vi veit at D.N. sine vurderingar i hovedsak er avgjerande for kva som kjem med om fiske i konsesjonen, kan ikkje vi gå inn i den prosessen med ei uttale som bagateliserar skadeverknadane for fiske.»

Huldrefossen Grunneigarlag uttalte i brev av 16. juni 1987:

«Dersom utbyggeren – evt. med en finjustering av prosjektet – kan godtgjøre overfor NVE/konsesjonsgivende myndighet at hans overvannskurve *ikke øker sjansen* for at Farsund bro demmer i storflom, har vi ingen innvendinger mot prosjektet.

Dersom ny og gammel overvannskurve for Bergavatnet faller sammen på vannføringer fra 120 til over 300 m³/s, er våre krav overfor *utbyggeren* oppfylt:

1) ikke høyere vannstand på vanlige flomnivåer
2) ikke større fare for dramatisk oppdemming ved Farsund bro.

Men vi ser det som svært viktig at NVE blir gjort kjent med oppdemmingsfaren og vurderer den, både med tanke på lokalområdet, og særlig med tanke på *Førde tettsted.* NVE bør bruke sin myndighet overfor Veivesenet til å kreve nødvendige tiltak gjennomført. Vi vil evt. i samarbeid med Førde kommune, sette framtidige krav i saken mot Veivesenet dersom våre betingelser ovenfor blir oppfylt.»

Sunnfjord Elektrisitetsverk kommenterte innkomne uttalelser slik i brev av 6. juli 1987:

«Utbyggers merknader til de innkomne høringsuttalelser vedrørende fisk

1.

Følgende høringsuttalelser omtaler de berørte fiskeinteresser nærmere:

- 19. mars 1987 fra grunneierne på Bruland og Vie.
  I møte i Førde 17. juni 1987 opplyste formannen i Huldrefossen grunneierlag at de også står bak uttalelsen av 19. mars 1987. Uttalelsen er visstnok ikke sendt NVE tidligere og følger derfor som vedlegg til dette brev.
- 5. mars 1987 fra Førde friluftsnemnd med senere tilslutning fra Førde kommunestyre.
- 8. april 1987 fra Direktoratet for naturforvaltning.

Ingen av høringsinstansene går mot utbygging, men det er krevet tiltak av forskjellige art.

Friluftsnemnda krever:

- Laksetrapp i Brulandsfossen
- Utsetting av smolt
- Skjerming av inntaket til kraftverket.

Rettighetshaverne nedenfor og ovenfor Brulandsfossen har fremsatt de samme krav som friluftsnemnda, og i tillegg:

- Fri strøm til klekkeri
- Avgivelse av vann til laksetrapp 1. april – 1. november
- Terskler nedenfor Brulandsfossen
- Fiskesperre foran utløp kraftstasjon
- Garanti for at luftovermetning og bråe endringer i vannstanden nedstrøms kraftstasjonen ikke skjer
- At utløp fra kraftstasjonen fører vannet ut i selve Fosshølen.

Forslaget til tiltakskrav eller til konsesjonsvilkår fra direktoratet for naturforvaltning er utformet nokså generelt og vil gi direktoratet store fullmakter. Konkret har direktoratet krevet:

- Fiskesperre ved utløpet av kraftstasjonen
- Sperre for utvandrende fisk ved tilløpstunnel.

Det er felles for høringsorganenes krav om tiltak at de ikke er begrenset til skader og ulemper som utbyggingen fører med seg, men også tar sikte på å bedre forholdene for fisket.

2.

Når det gjelder *søkerens generelle syn* på de skadevirkninger en utbygging etter de foreliggende planer vil ha for fisket i Jølstra, vises det til bilag 14 til søknaden, konsekvensvurdering foretatt av forskningsavdelingen ved Direktoratet for naturforvaltning.

Søkeren finner grunn til å understreke at *vassdraget nedenfor Brulandsfossen* – bortsett fra strømningsforholdene ved utløpet av selve kraftstasjonen – ikke blir påvirket av utbyggingen. Utløpet fra kraftstasjonen kan ordnes slik at vannet går ut i Fossehølen.

Det er vanskelig for utbygger å ha noen klar formening om hvorvidt det i fremtiden blir vanskeligere å fange fisk i selve hølen. Det er imidlertid på det rene at fisket i det vesentligste alltid har vært utøvet fra den andre siden av hølen (i forhold til kraftstasjonen) og noen endring av disse forholdene vil ikke inntre.

Hvis laksetrapp skal bygges vil en nå – etter utbyggingen – måtte ta utgangspunkt på kraftverkssiden ved utløpet fra kraftstasjonen. Fisket i den største delen av hølen antas fortsatt å kunne skje. Hvis derimot laksetrapp skulle vært bygget etter de tidligere planer – med utgangspunkt i selve hølen – er det vanskelig å tenke seg annet enn at hølen som sådan måtte blitt fredet for fiske.

Alt i alt er det derfor vanskelig for utbygger å akseptere at forholdene for fiske i hølen under fossen vil bli forverret ved en utbygging.

Når det gjelder gyteplasser for ørret *oppstrøms Brulandsfossen*, er det etter utbyggers oppfatning meget mulig at disse vil bli påvirket, men under henvisning til bilag 14 i søknaden antas at det ikke dreier seg om noen betydelig skadevirkning.

Utbygger er enig i at det vil være viktig å forhindre at *utvandrende smolt* blir ødelagt av kraftverket. Spørsmålet er særlig aktuelt for det tilfelle at det blir bygget laksetrapp. Utbygger er enig i at dette problemet først og fremst bør løses gjennom tiltak som forhindrer smolten å komme inn i inntakstunnellen for kraftverket. Såvidt skjønnes har man i senere tid gjort endel forsøk som viser at dette

er praktisk mulig uten altfor store investeringer. Fra fiskerifaglig hold er det her særlig vist til erfaringer fra Bjørset kraftverk i Orkla. Det foreligger visstnok også endel erfaringer fra utlandet og såvidt skjønnes er dette et felt under utvikling. Det er utbyggers oppfatning at slike tiltak bør iverksettes fremfor pålegg om utsetting av smolt.

3.

Rammen for pålegg er vassdragslovens bestemmelser om tiltak. Utbygger viser her til vedlagt betenkning fra Advokatfirmaet Hauge & Stang-Lund. Utbygger mener at de fremsatte tiltakskrav i stor utstrekning faller utenfor lovens ramme.

Under et kontaktmøte mellom utbygger, de berørte fiskeinteresser og representanter for Direktoratet for naturforvaltning og fylkesmannen i Sogn og Fjordane 17. juni d.a., ble det drøftet om det var hensiktsmessig å lagen en avtale om utbyggers bidrag til tiltak i vassdraget. Avtalen måtte i tilfelle inngås mellom utbygger og de berørte lakseinteresser og i forståelse med Direktoratet for naturforvaltning. Utbygger ga i denne forbindelse uttrykk for at man i såfall kunne være litt fleksibel til hjemmelsspørsmålet. De berørte lakseinteresser ga imidlertid beskjed kort tid etter at de ønsket å se konsesjonsmyndighetens avgjørelse av tiltakskravene. Noen samlet avtale omkring disse forhold er derfor ikke aktuell lenger og utbygger gjør krav på at påleggene om tiltak ligger innenfor lovens ramme.

4.

Under henvisning til de foranstående generelle og konkrete betraktninger og under henvisning til betenkningen fra Advokatfirmaet Hauge & Stang-Lund vil utbygger akseptere følgende pålegg:

- Fiskesperre foran utløpet fra kraftstasjonen om konsesjonsmyndighetene finner det nødvendig
- Erstatte eventuelle meromkostninger som kraftutbyggingen medfører for bygging av fisketrapp
- Etablere de innretninger konsesjonsmyndigheten finner nødvendig og forsvarlig for å lede utvandrande smolt utanom inntaket til kraftstasjonen
- Finansiere eventuelle etterundersøkelser som har direkte sammenheng med virkningen av kraftutbyggingen.

Utbygger vil ikke akseptere:

- Pålegg om tiltak i vassdraget nedstrøms Brulandsfossen
- Pålegg om å bygge og drive laksetrapp.

Når det spesielt gjelder spørsmål om avgivelse av vann til laksetrapp, viser utbygger til de begrensninger som følger vassdragslovens bestemmelser. Hva kostnadene med et slikt pålegg angår, har utbygger regnet ut – på grunnlag av de prisforutsetninger som søknaden ellers bygger på – at avgivelse av 0,5 m³/sek. representerer en verdi pr. uke i kraftproduksjon på kr. 34 100,– kapitalisert. Hvis utbygger, utover det overløp som er i visse perioder, skal pålegges å slippe vann i laksetrapp uten kompensasjon, må pålegget være sterkt begrenset med hensyn til vannmengde og varighet.»

«Utbyggers merknad til innkomne høringsuttalelser vedrørende flomforhold

Følgende parter har uttalt seg om flomforhold oppstrøms dam Brulandsfoss:

Førde kommunestyre
Huldrefossen Grunneigarlag
Landbruksnemnda
Statens Vegvesen.

Uttalelsene går i det vesentligste ut på at en øking av flom-vannstand i Bergavatn – Movatn kan føre til alvorlige flomproblemer i dette området.

I konsesjonssøknad har søker anført:

> «Damkrone kt. 38,4 er valgt fordi dette er den høyden som best korresponderer med eksisterende vannstandskurve ved utløp Bergavatn. Kurven viser at en får lavere vannstand ved høye flommer, opp mot dimensjonerende flom. Dette skyldes den endringen vi gjør i inntaksområdet ved at avledningskapasiteten bedres.»

Huldrefossen Grunneigarlag har spesielt pekt på at avløpsforholdene under Farsund Bro er såvidt begrenset at brolegemet i første omgang vil føre til betydelig oppdemming oppstrøms broen allerede ved flommer i området 300 m³/s, og ved ytterligere flomøkning medføre en fare for brokollaps med tilhørende flombølge i området nedstrøms broen.

I møte 16. juni 1987 hos søker ble dette forhold gjennomgått sammen med representanter fra Huldrefossen Grunneigarlag og Statens Vegvesen. Huldrefossen Grunneigarlag overleverte i denne anledning til søker en uttalelse datert 16. juni 1987 om flomforhold ved Farsund bro. Uttalelsen er tidligere ikke oversendt NVE, og følger derfor som vedlegg til denne sak.

Søker vil peke på at ovenfornevnte risiko for skadeflommer er et resultat av den broløsning Statens Vegvesen har valgt for Farsund Bro.

Søker er enig i at en heving av flomnivå i Bergavatn vil øke risikoen for flomproblemer oppstrøms Farsund bro.

Søker vil derfor gjøre de undersøkelser/tiltak som er nødvendig for å sikre at tidligere kritiske flomvannstander i Bergavatn ikke blir øket på grunn av de konsesjonssøkte tekniske anlegg som kunne påvirke dette forhold.

Utbyggers merknad til innkomne høringsuttalelser vedrørende kulturminner

Riksantikvaren brev av 17. mars 1987 med uttalelse vedrørende utbyggingsplaner for Brulandsfoss Kraftverk

I brev av 17. mars 1987 har Riksantikvaren m.a. uttalt følgende:

> «Dersom den eldste kraftverksbygningen med installasjoner kan bevares og innpasses i det nye miljøet, vil vernemyndighetene ikke ha spesielle merknader til utbyggingsplanene.

Historisk museum har lovansvar for kulturminner eldre enn 1536 og vurderingen av kraftverkbygningens verneverdi tilligger Riksantikvaren og Fylkeskonservatoren i Sogn og Fjordane.»

Ved prøvestikning i utbygningsområdet våren 1987 er det ikke påvist kulturminner eldre enn 1536.

Søker har opplyst at utbygging av Brulandsfoss kraftverk ikke vil berøre den gamle Brulandsfoss kraftstasjon, idriftsatt 1914.

Etterat konsesjonssøknaden ble innsendt, har grunneiere/fiskerettshavere fremmet krav om bygging av laksetrapp i fossen. Dersom laksetrapp skal bygges, vil denne måtte føres forbi nåværende stasjonsbygninger, og vil påvirke miljøet også for den eldste stasjonen i negativ retning. Det opprinnelge kraftverksmiljø er også tidligere endret i forbindelse med gjennomføring av nyere utbygging, og vil bli ytterligere endret ved den omsøkte utbygging av nye Brulandsfoss kraftverk.

Såvel Riksantikvar som Fylkeskonservator betrakter imidlertid den eldste stasjon som et kulturminne, og ønsker ut fra dette syn at stasjonen blir bevart som den ligger idag.

Søker antar at skal bevaring av den eldste stasjon gjennomføres, må dette være begrunnet med at publikum skal ha fri adgang til å se et gammelt kraftverk i sitt opprinnelige miljø.

Søker vil peke på følgende praktiske forhold i denne forbindlse:

Stasjonen er en integrert del av nævrende Brulandsfoss kraftverk, dvs. at både eldste stasjon og nåværende Brulandsfoss kraftstasjon har felles maskinsal, bare separert ved ulik høyde på maskinsal gulv. Det er følgelig åpen forbindelse mellom stasjonene, og høyt støynivå også i nedlagte eldste stasjon. Uten forholdsvis store bygningstekniske omkostninger kan den eldste stasjonen ikke åpnes for publikum før denne er betryggende adskildt fra stasjon under drift. Søker peker i denne anledning på at nåværende stasjon har delvis åpent magnetiseringsanlegg og roterende ubeskyttede maskindeler og at stasjonen forøvrig innebærer den risiko for brann/eksplosjon som all kraftverksdrift kan medføre.

Søker finner det videre lite ønskelig å etablere den gamle stasjon som varig museum fordi dette i så fall ville stenge såvel for vedlikehold og opprustning av nåværende Brulandsfoss stasjon som for gjennomføring av neste generasjon kraftstasjon når dette i sin tid blir nødvendig.

Til slutt vil søker peke på at det i laksetrappsammenheng ikke er ønskelig med publikum nær opp til et laksetrappanlegg, såfremt dette blir vedtatt utbygget og med trappestart i umiddelbar nærhet av eldste kraftstasjon.

Siden bevaring av gamle Brulandsfoss stasjon medfører en betydelig ulempe for nåværende og fremtidig utnytting av Brulandsfoss for elproduksjon kan søker ikke imøtekomme ønske om bevaring av gamle Brulandsfoss stasjon i sin helhet og i sitt gamle miljø.

Det gamle aggregatet som står i stasjonen er imidlertid godt egnet til å anskueliggjøre den teknikk som direkte knytter seg til elproduksjon i vannkraftsammenheng. Søker tilbyr derfor å demontere, pusse opp og flytte aggregatet med full utrustning uten omkostninger for det offentlige såfremt dette utstyr kan plasseres et sentralt sted i Førde åpent for publikum, gjerne i tilknytning til undervisningsformål for teknisk skole e.l.

Vi antar at dette arrangement kan gjennomføres i samarbeide med Fylkeskonservatoren i Sogn og Fjordane Fylke.

Inntil remontering blir aktuelt, kan aggregatet mellomlagres på egnet sted. Søker vil påta seg å skaffe lagerplass for utstyret. Lagerleie forutsettes dekket av offentlige midler.»

Det refererte brevet av 29. juni 1987 fra *Advokatfirmaet Hauge & Stang-Lund* siteres:

«Utbygging Brulandsfossen. Tiltakskrav laksefisket

Jeg viser til møte og befaring 17. juni d.å. sammen med representanter for de berørte rettighetshavere, fylkesmannen og Direktoratet for naturforvaltning.

Som avtalt har jeg laget en juridisk betenkning vedrørende vassdragslovens bestemmelser og de fremsatte tiltakskrav.

I. Vassdragslovens bestemmelser om tiltak

1.

De sentrale tiltaksbestemmelser i vassdragsloven er § 106 nr. 2 og § 126 nr. 2.

Tiltak av hensyn til *allmenne interesser* er omhandlet i § 106 nr. 2:

> I tillatelsen kan settes slike vilkår som finnes påkrevd av hensyn til de offentlige eller allmenne interesser som tiltaket utsetter for skade eller av hensyn til samfunnets nytte av tiltaket.

Tiltak av hensyn til *private interesser* er omhandlet i § 126 nr. 2:

> I tillatelsen kan settes slike vilkår som finnes påkrevd av hensyn til den eller dem i hvis rettighet det tillates å gjøre inngrep, eller til allmennytten av tiltaket.

Etter ordlyden i begge bestemmelsene må tiltaket være knyttet til den interesse som skades av inngrepet, jfr. «de offentlige eller allmenne interesser som tiltaket utsetter for skade» (§ 106) og «den eller dem i hvis rettighet det tillates å gjøre inngrep» (§ 126).

Det er ellers et felles trekk i begge bestemmelsene at vilkåret må være «påkrevd». Dette uttrykket forsterker det eventuelle tiltaks tilknytning til den konkrete skade.

2.

De viktigste forarbeider til vassdragsloven er Ot.prp. nr. 65 (1939) og vassdragslovkommisjonens innstilling. Ot.prp.en utdyper ikke hva som ligger i tiltaksbestemmelsene, men det er vist til vassdragslovskommisjonens forslag.

Lovens § 106 nr. 2 om allmenne interesser er identisk med § 133 nr. 2 i kommisjonens forslag og lovens § 126 nr. 2 er identisk med kommisjonens forslag i § 137 nr. 2.

Kommisjonen har følgende merknader til § 133 nr. 2 (innstillingen side 112):

> «Selvfølgelig bør tilladelsen kunne gjøres betinget av, at foretagendet mindst mulig utsætter nogen almen interesse for skade eller fare, og at der i tilfælde i forbindelse med foretagendet træffes særlige foranstaltninger for at forebygge eller motvirke saadan skade eller fare, eller at der, om saadanne foranstaltninger iverksættes av det offentlige eller de nærmest interesserte, ydes bidrag til omkostningene. Der maa ogsaa kunne sættes saadanne betingelser for anlæggets utførelse og dets bruk, som findes paakrævet, for at dets almennytte skal gjøre det berettiget trods de ulemper, som det i visse henseender medfører for almene interesser. Men det maa erindres, at der her ikke er spørsmaal om at forføie over noget det offentlige tilhørende formuesgode, men alene om en begrænsning av private formuesrettigheter til fordel for almene interesser, og at der saaledes ikke kan stilles helt vilkaarlige betingelser for tilladelsens meddelelse. Og hva private rettigheter angaar, er det ikke utkastets forutsætning at forholdet til disse ikke berøres ved en i henhold til § 133 meddelt tilladelse.»

Det kan altså pålegges tiltak eller «treffes særlige foranstaltninger» for å *«forebygge* eller *motvirke* sådan skade eller fare», dvs. skade eller fare som utbyggingen forårsaker. Men det kan også pålegges et «bidrag til omkostningene» med slike tiltak. Disse uttrykk bekrefter at det må være direkte sammenheng mellom tiltaket og den skadede interesse.

I kommisjonens merknader til § 137 finner vi ingen spesielle uttalelser knyttet til tiltaksbestemmelsen. Merknadene til § 133 nr. 2 antas derfor også å være gjeldende for nr. 137 nr. 2.

3.

Såvel iht. § 106 som iht. § 126 kan det settes vilkår «av hensyn til samfunnets nytte av tiltaket».

Med «tiltaket» menes selve prosjektet. Lovens kap. 10 – «Alminnelige bestemmelser om tiltak i vassdrag» – skiller i sin ordbruk mellom «tiltak» som er det omsøkte prosjekt – bruer, dammer osv. – og uttrykket «vilkår».

«Samfunnets nytte av tiltaket» i § 106 og § 126 går altså ikke på tilknyttede «vilkår».

Dette fremgår også helt klart av siste del av det ovenfor siterte fra vassdragskommisjonens innstilling, at det kan oppstilles «sådanne betingelser for anleggets utførelse og dets bruk» som finnes påkrevet av hensyn til de allmenne interesser. Men her er det ikke tale om allmenne interesser som blir skadelidende som følge av prosjektet.

4.

§ 104 nr. 1 og § 108 nr. 4 gir også hjemmel for å pålegge utbygger tiltak av hensyn til allmenne interesser.

Etter § 104 nr. 1 skal der hvor bl.a. fiske har sin gang

> «være innrettet så eller forsynt med slike særskilte innretninger for gjennomgang eller forbigang at de er så lite til hinder for ferdselen, fløtingen eller den frie fiskegang som det er mulig uten uforholdsmessige utgifter eller ulemper for anlegget.»

For det tilfelle at det for tiden ikke går fisk i den aktuelle del av vassdraget, men at det i fremtiden kan bli spørsmål om å gjøre noe med vassdraget slik at dette blir endret, bestemmer § 108 nr. 4, under forutsetning av at det er av vesentlig betydning for det offentlige eller for allmennheten at

> «anlegg som iverksettes i vassdraget, innrettes således at det er til så lite hinder for et slikt tiltak eller en slik bruk som mulig, uten ulempe eller utgift av noen betydning.»

Det skal altså tas de hensyn til allmenne fiskeinteresser som kan skje «uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget» eller «uten ulempe eller utgift av noen betydning». Formodentlig ligger ingen vesensforskjell i de ulike formuleringer.

II. Alminnelige forvaltningsrettslige prinsipper om tiltak

Selv uten uttrykkelig hjemmel i vassdragsloven kunne konsesjonsmyndigheten knytte vilkår til en tillatelse til inngrep i vassdrag. Dette følger av allminnelige forvaltningsrettslige prinsipper. Men også etter disse prinsipper må det være nær sammenheng mellom tiltaket og den skade anlegget har forårsaket. Videre er det et krav om forholdsmessighet mellom skaden og kostnaden med tiltaket.

Jeg ser ingen grunn til å foreta noen selvstendig drøftelse basert på de allminnelige forvaltningsrettslige prinsipper. Hvor man – som i vårt tilfelle – har å gjøre med en lov som uttrykkelig regulerer tiltakssspørsmålet, må man ihvertfall som hovedregel holde seg til loven. Men man bør være oppmerksom på at det alminnelige prinsipper vil påvirke tolkningen av vassdragslovens tiltaksbestemmelser der hvor disse ikke er helt klare.

III. Rettslig vurdering av de fremsatte tiltakskrav

1.

Kravene er fremsatt dels fra de private rettighetshavere i brev av 19. mars 1987 og dels fra Direktoratet for naturforvaltning i brev 8. april 1987.

2.

De fremsatte krav er dels knyttet til private fiskeinteresser, men dels også for ivaretagelse av allmenne interesser.

Alle fiskerettigheter i vassdraget er på private hender, dog slik at en av eiendommene oppstrøms Brulandsfossen tilhører det offentlige. Tiltak i vassdrag fullt ut eiet av private interesser kan imidlertid være til fordel for allmennheten gjennom det fiske som utøves i sjøen. Det er også mulig opphjelp av fisket i et større vassdrag kan anses å være en allmenn interesse uavhengig av rettighetsforholdene.

Ved vurderingen av det fremsatte tiltakskrav, er det viktig å være oppmerksom på at

det tidligere har foreligget planer om laksetrapp i Brulandsfossen for derigjennom å åpne det ovenforliggende vassdrag for laksefiske. Disse planer har imidlertid til nå ikke vært mulig å få realisert, dels på grunn av intern uenighet og dels på grunn av kostnadene med laksetrapp.

3.

Når jeg i det følgende vurderer endel av de konkrete kravene, ser jeg kun på hjemmelsspørsmålet. Jeg går ikke inn på den skjønnsmessige vurderingen, spørsmålet om utbyggingen medfører såvidt store skader og ulemper at dette gir grunnlag for å etterkomme tiltakskrav helt eller delvis. Denne vurderingen, som går på forholdsmessigheten mellom skader som utbyggingen medfører og kostnadene med et pålagt tiltak, må selvsagt også foretas. Dette spørsmålet kan også ses under synsvinkelen hjemmelsspørsmålet, men beror i stor utstrekning på konsesjonsmyndighetens skjønn.

4.

Hva de konkrete tiltakskrav angår, nevner jeg først at pålegget om *fiskesperre* ved utløpet fra kraftstasjonen har klar hjemmel i vassdragslovens §§ 106 nr. 2 og 126 nr. 2.

5.

Fisketrapp. Det er innledningsvis grunn til å minne om at ingen av tiltaksbestemmelsene i vassdragsloven gir hjemmel for å pålegge utbygger å bedre forholdene for de berørte fiskeinteresser. §§ 106, 126, 104 og 108 gir kun hjemmel for tiltak som kan motvirke eller begrense skader. Det er følgelig ikke hjemmel for pålegg om fisketrapp for å la en større del av vassdraget bli lakseførende.

I medhold av § 108 nr. 4 kan imidlertid utbygger bli pålagt å delta i finansiering av *merkostnader* som utbyggingen medfører for bygging av fisketrapp. Det samme kan muligens også utledes av § 106 nr. 2. Størrelsen av merkostnadene er imidlertid ikke mulig å fastslå før utbyggingen, fordi en fremtidig fisketrapp trolig vil bli lagt i selve elveleiet.

Et slikt pålegg forutsetter imidlertid at det ville ha vært realistisk å regne med en fisketrapp i rimelig fremtid om utbyggingen ikke hadde kommet.

6.

Når det gjelder *avgivelse av vann,* følger det av lakseloven § 26 at nødvendig vann kan eksproprieres. I dette ligger også en forutsetning om erstatning for vannets verdi.

Det er imidlertid et spørsmål om ikke vassdragslovens § 104 nr. 1 og § 108 nr. 4 inneholder en hjemmel for avgivelse av vann i en viss utstrekning. Men her ligger begrensningen i at tiltaket må være «uten uforholdsmessig utgift» eller «uten utgift av noen betydning». Hvis det bare er små mengder vann som trenges i kortere periode av året, vil pålegg kunne forsvares.

Det kan reises spørsmål om vassdragslovens § 127 inneholder en selvstendig hjemmel for tiltak, eksempelvis når det gjelder slipping av vann. Dette er den formelle hjemmel for manøvreringsreglement, men kan vanskelig sies å inneholde noe annet enn det som følger av § 106 nr. 2 og § 108 nr. 4 med hensyn til vannslippingen. Verken bestemmelsens ordlyd eller forarbeidene berører spørsmålet konkret, og da bør man ikke legge såvidt mye inn i bestemmelsen.

7.

Pålegg om *utsetting av yngel/smolt.* Et slikt tiltak har hjemmel i § 106 nr. 2 forsåvidt angår redusert verdi av gyteplassene like oppstrøms dammen.

Dernest har det vært reist sprørsmål om utsetting av yngel/smolt for å kompensere for tap av utgående smolt i inntaket/turbinkraftstasjon. Hvorvidt slike tap oppstår i praksis henger naturlig nok sammen med eventuelle tiltak for å hindre at nedvandrende smolt skal komme inn i inntaket til kraftstasjonen, videre med sjansene for å overleve enn om smolten går gjennom kraftstasjonen.

Et slikt pålegg kan ha hjemmel i § 106 nr. 2, under forutsetning av at problemet rent faktisk eksisterer og under forutsetning av at det uavhengig av kraftverksutbyggingen ville vært aktuelt å åpne den ovenforliggende del av vassdraget for laksefisket.

Riktig nok foregår det allerede nå en viss utsetting av lakseyngel oppstrøms kraftverket, men omfanget av dette er naturlig nok mer begrenset.

8.

Tiltak for å hindre *utvandrende smolt* å bli ødelagt i turbinen. Under forutsetninger som nevnt under forutgående punkt vil det være hjemmel for et slikt pålegg både i § 106 nr. 2 og i § 108 nr. 4, dog med de begrensninger som ligger i disse bestemmelser med hensyn til kostnadene med tiltaket.

9

Etterundersøklser må antas å ha hjemmel i § 106 nr. 2, men det er viktig å være oppmerksom på at disse på samme måte som de øvrige tiltak må være begrenset til det som direkte knytter seg til mulige skadevirkninger ved utbyggingen. Bestemmelsen gir ikke hjemmel for å kreve at utbygger skal delta i finansiering av f.eks. en mer generell undersøkelse av i hvilken utstrekning de ovenforliggende deler av vassdraget egner seg som lakseførende.

IV. Pakkeløsning tiltak/erstatning

Såvel i uttalelsen fra rettighetshaverne som fra Direktoratet for naturforvaltning er kravet om fisketrapp også begrunnet med andre ulemper enn mulige merproblemer med fremføring av fisketrapp etter utbygging. Det er vist til såvel redusert verdi av kulpen nedstrøms fossen som til nedsatt yngelproduksjon oppstrøms fossen og problemene for utvandrende smolt.

Av flere grunner kan det være noe problematisk med et slikt felles kompenserende tiltak. Dels fordi det dreier seg om forskjellige interesser og rettighetshavere som i hvertfall alle burde samtykke hvis man forføyet over rettighetene på denne måten.

Et slikt opplegg vil også være problematisk ut fra den avveining som nødvendigvis må ligge til grunn med hensyn til størrelsen av de skader som utbyggingen fører med seg og kostnadene med tiltaket som pålegges. Det er for flere av de mulige skadevirkninger ik-

ke mulig på forhånd å ha noen klar formening av skadens størrelse. Det er også slik at man før utbyggingen er iverksatt og elveleiet tørrlagt, er vanskelig å anslå hva bygging av en laksetrapp vil koste.

Endelig må det være vanskelig å bruke problemene med utvandring av smolt som begrunnelse for laksetrapp. Dette problem bygger nemlig på den forutsetning at slik laksetrapp allerede eksisterer. Uten eksisterende laksetrapp vil problemet med utvandring av smolt ikke være der i omfang av noen betydning.

Grunnlaget for en eventuell samlet løsning av de forskjellige krav må ligge i en avtale mellom rettighetshaverne og utbygger med konsesjonsmyndighetens aksept. I tilfelle en slik avtale var man heller ikke bundet av de samme skranker som gjelder for pålegg om tiltak etter vassdragsloven.»

Norges vassdrags- og energiverk (NVE) bemerker:

Sunnfjord Elektrisitetsverk er et interkommunalt elektrisitetsverk som ble opprettet 1. januar 1985 ved sammenslutning av Førde og Naustdal interkommunale Elektrisitetsverk og Jølster kommunale Elektrisitetsverk. Førde Kommunale Elektrisitetsverk og Naustdal kommunale Elektrisitetsverk ble slått sammen 1. januar 1975. Ved sammenslutningene har de nydannede selskapene suksessivt overtatt Førde kommunale Elektrisitetsverks fallrettigheter i Vie-Brulandsfossen og reguleringskonsesjon av 30. mai 1952, fornyet 12. desember 1958, for Jølstervatn uten at dette er bragt i formell orden i forhold til vassdragslovgivningen.

Fallene i Brulandsfossen har vært utnyttet til kraftproduksjon siden 1914. I forbindelse med ombygging av kraftstasjonen i 1934 ble det bygget en ca. 80 m lang dam ved inntaket. Dammen fungerer også som overløpsterskel.

Prosjektet er plassert i kategori I i Samlet plan. I forhold til Samlet plan – prosjektet er brutto fallhøyde redusert fra 22 m til ca. 20,4 m idet planene om kanalisering ved utløpet er forlatt av hensyn til lakseinteressene.

Søknad

Søknaden fra Sunnfjord Elektrisitetsverk gjelder:

- tillatelse etter vassdragslovens §§ 104–105 til å bygge ny kraftstasjon i Brulandsfossen i henhold til framlagte planer.
- tillatelse etter vassdragslovens § 62 til å ekspropriere nødvendig grunn av rettigheter for å kunne gjennomføre utbyggingen.
- tillatelse etter oreigningslovens § 25 til å igangsette arbeidene før det foreligger rettskraftig skjønn.
- tillatelse etter ervervslovens § 4 til erverv av fallrettighetene i Brulandsfossen som er overdratt fra Førde kommunale Elektrisitetsverk.
- tillatelse til å overta reguleringskonsesjonen for Jølstervatn fra Førde kommunale Elektrisitetsverk. Konsesjonen som tillater 1,25 m regulering av vatnet, løper ut i år 2002.

I det nye Brulandsfoss kraftverk er det planlagt innstallert en Kaplanturbin med slukeevne 65 m³/s og effekt 11 MW. Inntaket vil bli plassert på sydsiden av Jølstra like ved eksisterende overløpsdam. Ny dam med overløpskrone på kote 38,4 vil bli bygd like nedstrøms eksisterende dam. Like bak inntakslukene vil vannet bli ført ned i en vertikal sjakt slik at tilløpstunnelen kan sprenges i godt fjell med tilfredsstillende overdekning. Kraftstasjonen vil bli bygd i dagen like nedstrøms eksisterende kraftstasjon.

Dagens aggregat på 1 MW og med ca. 8 m³/s slukeevne forutsettes holdt i drift i 10–20 år til.

Sprenging av tunnel og byggegrop vil gi ca. 13 000 m³ sprengstein. Halvparten av massene er tenkt benyttet til å forsterke 800 m veg fram til kraftstasjonen. Resten vil bli levert til benyttelse hos Førde Sementvarefabrikk A/S.

Kraften forutsettes levert inn på eksisterende 22 kV-nett og overført mot Førde sekundære trafostasjon.

Eksisterende dam ble i 1934 bygd med damkrone på kote 37,47. I 1947 ble imidlertid dammen pålagt 2 stk. 20 cm rundtømmer. Noen av tømmerstokkene har senere blitt revet bort av vannmassene. Søker angir gjennomsnittlig terskelhøyde på overløpsdammen idag til kote 37,60.

I følge søknaden er ny damhøyde valgt med tanke på best mulig samsvar med dagens vannstandskurve ved utløp av Bergavatn. Utformingen av inntaksområdet med bedre strømningsforhold fram til overløpet og 15 m lengre dam vil gi lavere vannstand i Bergavatn ved høye flommer opp mot dimensjonerende flom. Ved vannføringer mindre enn 70 m³/s vil en imidlertid få heving av vannstanden i Bergavatn med opptil 40 cm når stasjonen er ute av drift og 25 cm når kraftstasjonen er i drift. Midlere avløp er 42,8 m³/s. Ved vanlig drift av kraftstasjonen vil vannstanden like oppstrøms eksisterende dam tilnærmet følge dagens forløp ved vannføringer mellom 70 og 150 m³/s. Ved mindre vannføringer blir vannstanden høyere enn idag. Ved vannføringer større enn 150 m³/s blir vannstanden inntil 15 cm høyere enn idag. Når kraftstasjonen er ute av drift vil

vannstanden her bli opptil 0,8 m høyere ved små vannføringer.

Privat grunn og rettigheter som det søkes ekspropriasjonstillatelse for gjelder damfeste på Vie-siden, sjakt ved inntak, tunnelltrasé, ny adkomstveg til inntak, opprusting av eksisterende veg og riggplasser.

Produksjon

Vassdragsdirektoratet har beregnet midlere produksjonsevne til 53,3 GWh pr. år hvorav 33,0 GWh er sommerproduksjon og 20,3 GWh er vinterproduksjon. Utbyggingsprisen er beregnet til 77,5 mill. kroner, tilsvarende 1,45 kr./kWh for prisnivå 1. januar 1986. Dette tilsvarer økonomiklasse 2 på en skala der 1 er rimeligst og 6 er dyrest. Prosjektet må ut fra en skala der 1 er rimeligst og 6 er dyrest. Prosjektet må ut fra en teknisk/økonomisk vurdering betegnes som meget gunstig. Energidirektoratet har beregnet middelproduksjon til 47,9 GWh/år og betegner prosjektet som meget lønnsomt sammenlignet med alternative kraftutbygginger.

Søker har justert kostnadsoverslaget til 93,4 mill. kroner pr. 1. juli 1987.

Med tillegg av 3,5 mill. kr. til luke i dammen, jfr. nedenfor, vil dette overslaget øke til 96,9 mill. kr. tilsvarende en utbyggingspris på 1,82 kr./kWh. Dette bringer prosjektet inn i økonomiklasse 3.

Andre fordeler

Heving av vannstanden mellom Movatn og dammen ved midlere vintervannføring vil nedsette vannhastigheten noe. Dette vil kunne føre til noe mer stabilt isdekke på denne strekningen i perioder med kaldt vintervær og lite tilsig. Området fra fossefoten til utløpet av kraftstasjonen vil også islegges lettere i vintermånedene dersom utløpskanalen beholder den planlagte retningen. Dette skyldes redusert gjennomstrømning.

Skader og ulemper

Brulandsfossen vil bli tørrlagt en større del av tiden enn tidligere. Søker oppgir at det etter utbygging vil renne vann over dammen i ca. 20 pst. av tiden i et midlere vannår mens det idag nesten alltid er overløp. Fossens verdi som landskapselement må derfor regnes å bli redusert.

Det drives idag utsetting av yngel og settefisk av laks på strekningen ovenfor Brulandsfoss slik at utvandrende smolt må passere fossen. Med det nye kraftverket med økt slukeevne vil vannmengden over dammen og dermed utvandringsmulighetene for smolten reduseres. En større andel av smolten vil passere gjennom turbinen dersom ikke effektive mottiltak iverksettes. Bygging av ny kraftstasjon i Brulandsfoss vil føre til at eksisterende planer for fisketrapp må endres. De nederste 5–600 meterne av elva ovenfor Brulandsfossen er idag gyteområde for ørret, selv om området ikke er ideelt for gyting. Vassdragsdirektoratet kan ikke se at oppdemmingen vil endre strømforholdene på strekningen i nevneverdig grad og mener at man bør kunne se bort fra denne skaderisiko.

Fra Fiskerihold poengteres at vannstanden i inntaksdammen ikke må senkes under nivå for overløpsterskelen. Dette for å unngå en kortvarig tørrlegging av deler av elveprofilet nedstrøms Brulandsfossen ved plutselig stans av kraftstasjonen.

Statens Vegvesen påpeker at utbyggingen ikke bør medføre øket flomvannstand ved Farsund bru, ca. 1 km ovenfor dammen. Allerede idag er det svært liten klaring under brua ved flom. Førde kommune ønsker at overløpshøyden blir beholdt på dagens nivå eller at det monteres luker i dammen.

Søker har i samarbeid med Norges Hydrotekniske Laboratorium ved SINTEF i Trondheim utarbeidet kurver som viser vannstanden ved brua som funksjon av vannføringen ved terskelhøyde på kote 38,4. Underkant av bærebjelken for brua ligger på ca. kote 40,70. Vannstanden til ifølge de beregnede kurvene nå opp på dette nivå ved vannføringer noe i overkant av 300 m^3/s. Ved denne vannføringen er vannstanden beregnet til å være ganske nøyaktig den samme før og etter utbyggingen ved normal drift. Ved driftsstans blir vannstanden ca. 5 cm høyre etter utbygging. Ved større vannføringer viser kurvene noe lavere vannstander etter utbygging, mens det motsatte er tilfelle ved mindre vannføringer. På grunn av feilmarginene som vannstandskurvene er beheftet med ved kritisk vannføring for Farsund bru, finner NVE det vanskelig å fastslå om utbyggingen øker risikoen for at brua vil bli ødelagt ved flom. Søker er derfor bedt om å utrede økonomiske og vannstandsmessige konsekvenser av å installere en luke i dammen. I følge søker vil det koste 3,5 mill. kroner å installere en 50 m^2 luke som muliggjør manøvrering etter dagens vannføringskurve like oppstrøms dammen. En vil følgelig også opprettholde dagens kurve ved Farsund bru. NVE anbefaler vilkår om at luka skal installeres slik at en får visshet om at kraftutbyggingen ikke øker vannstanden ved kritiske vannføringer under Farsund bru.

Behov

Sunnfjord Elektrisitetsverk driver detaljforsyning av elektrisk kraft til kommunene Førde, Naustdal og Jølster. Kraftforbruket var i 1985 171,8 GWh hvorav ca. 5 pst. ble dekket av egenproduksjon i Brulandsfossen. Resten ble kjøpt fra andre kraftleverandører. Kraftprognosene tilsier et forbruk på 236,8 GWh i 1990. Sogn og Fjordane Energiverk driver enøkarbeide i distriktet. De regner med et enøkpotensiale på 10 pst. av energiforbruket hos abonnentene. Tidsperspektivet for å vinne inn mesteparten av denne energien anslås til 15–20 år.

Vurdering av andre

Førde kommune krever at krona for overløpsdammen legges på samme nivå som for den gamle dammen eller at det alternativt bygges inn flomluker i dammen. Kommunen ønsker utredning av fiskepotensialet i vassdraget. Forøvrig kreves konsesjonsvilkår som dekkes av DN's forslag.

Sogn og Fjordane fylkeskommune anbefaler at Sunnfjord Elektrisitetsverk får konsesjon som omsøkt.

Fylkesmannen i Sogn og Fjordane anbefaler at søknaden innvilges. Han forutsetter at de sidene av saken som det er merknader til vil få en tilfredsstillende løsning gjennom konsesjonsvilkårene.

Riksantikvaren og Historisk museum framhever den gamle Brulandsfoss kraftstasjon som et verdifullt kulturminne. Riksantikvaren ber om at det nåværende miljøet omkring den gamle kraftstasjonen blir dokumentert før arbeidet med den nye blir igangsatt.

I tilleggsuttalelse av 2. oktober 1987 uttaler imidlertid Riksantikvaren at krav om bevaring av den eldste kraftstasjonen i Brulandsfoss frafalles mot at en tilfredsstillende dokumentasjon av stasjonen framskaffes før en eventuell riving.

Faglig utvalg for naturforvaltning har ingen innvending mot den foreslåtte tilleggsregulering.

Direktoratet for naturforvaltning har foreslått vilkår for tillatelsen som blant annet pålegger fiskesperre ved utløpet av kraftverket og bygging av fisketrapp i Brulandsfossen.

Statens forurensningstilsyn antar at de forurensningsmessige ulempene ved utbyggingen blir små. Et generelt vilkår om tiltak mot forurensning foreslås likevel inntatt i konsesjonen.

Statens Vegvesen påpeker at økning av flomvannstanden ved Farsund bru ikke kan aksepteres.

Fiskeridepartementet har ikke merknader til søknaden under forutsetning av at utbyggingen ikke vil føre til endringer i vannføringen i Jølstra.

Grunneierne på Bruland og Vie har, foruten krav som sammenfaller med DN's forslag til vilkår, krevd fri strøm til Førde Elveeigarlags klekkeri og settefiskanlegg og kraftverksutløp ut i fossehølen.

Huldrefossen Grunneigarlag har ingen innvendinger mot prosjektet under forutsetning av at sjansen for at Farsund bru demmer under storflom ikke øker. Det forutsettes også at ny og gammel vannstandskurve for Bergavatn faller sammen ved vannføringer mellom 120 m^3/s og 300 m^3/s.

Konklusjon

Norges vassdrags- og energiverk anbefaler at søknaden fra Sunnfjord Elektrisitetsverk på vedlagte vilkår innvilges i sin helhet.

Tillatelse til forhåndstiltredelse skal ifølge oreigningslovens § 25 normalt ikke gis før skjønn er påstevnet. NVE kan ikke se at det foreligger sterke grunner for å fravike den normale prosedyre i dette tilfellet. En vil derfor anbefale at slik tillatelse ikke gis nå, men at søker anmodes om å sende inn ny søknad om å få igangsatte arbeidene før det foreligger rettskraftig skjønn etter at skjønnet er påstevnet.

Prosjektet er befart den 7. oktober 1987 av administrasjonen i Vassdragsdirektoratet.

Bemerkninger til vilkårene

Ervervsvilkår

Fallene i Brulandsfossen er tidligere eid konsesjonsfritt av Førde kommunale Elektrisitetsverk. Bakgrunnen for ervervssaken er at tidligere eier i forbindelse med omorganisering av elforsyningen i distriktet er innlemmet i Sunnfjord Elektrisitetsverk slik at konsesjonsplikt er utløst for de aktuelle fall. Sammenslutning av el-verk til større enheter gjøres i den hensikt å rasjonalisere elektrisitetsforsyningen og etter initiativ fra NVE. En finner det da lite rimelig å pålegge de nye enhetene større byrder enn hva som følger av nåværende lovgivnings minimumskrav. Arbeidet med slik rasjonalisering til fortsette i tida framover, og for ikke å vanskeliggjøre dette arbeidet mener NVE at byrdene for konsesjonssøker bør gjøres minst mulig.

Både Staten ved Olje- og energidepartementet og fylkeskommunen har frasagt seg forkjøpsretten til fallene.

Post 1. Konsesjonstid

Da Sunnfjord Elektrisitetsverk er et rent interkommunalt selskap foreslås konsesjo-

nen gitt på ubegrenset tid, med revisjonsadgang etter 50 år.

Post 2. Konsesjonsavgifter

I tråd med ovenstående foreslås avgiftssatsene satt til kr 1 pr. nat.hk. både til stat og kommuner. Dette er gjeldende minimumssatser etter ervervsloven.

Avgiftsgrunnlaget er 3 720 nat.hk. beregnet på grunnlag av median regulert vannføring.

Post 4. Byggefrister

De vanlige byggefrister foreslås, 2 år fra konsesjonsdato for påbegynnelse og ytterligere 5 år for fullførelse.

Reguleringsvilkår

I vassdragsreguleringslovens § 14, punkt 2 er bestemt at reguleringstillatelser ikke kan overdras. Dette er imidlertid alltid blitt tolket slik at forbudet bare gjelder særskilt overdragelse, og at man står mer fritt når søkeren disponerer de fall hvor reguleringene utnyttes. En vil foreslå at reguleringskonsesjonen overføres uten andre endringer av vilkårene enn at avgiftssatsene bringes opp på minimumsgrensen. Det vil si at avgiftssatsen til staten heves til kr 1 pr. nat.hk. mens avgiftssatsen for kommuner beholdes på kr. 5,87 pr. nat.hk. Manøvreringsreglementet foreslås beholdt uendret.

Vilkår etter vassdragsloven

Post 1. Nivå inntaksdam

NVE anbefaler under henvisning til drøftingene foran at inntaksdammen bygges med overløp på kote 38,4. Det skal monteres en luke i dammen. Luka skal manøvreres som angitt i vilkårenes post 1.

Post 2. Vilt og fisk

Vilkåret er, med visse korreksjoner, tatt med etter tilråding fra Direktoratet for naturforvaltning. Punkt 1 har NVE endret fra å gjelde naturforholdene generelt til å gjelde vilt- og fiskebestanden. Det vises til kommentarene i konsesjonssaken ang. Tussakrafts søknad om erverv og regulering av Litlebøelva i Dale. Punkt II c) er tatt ut da de omtalte forhold dekkes av post 3. Under punkt II f) har NVE foreslått å endre teksten «å bekoste planlegging, bygging, vedlikehold og drift av fisketrapp forbi Brulandsfossen» til «å betale merkostnadene ved eventuell bygging av fisketrapp i Brulandsfossen som kraftverksutbyggingen medfører. I tilfelle tvist treffes avgjørelse om merkostnadens størrelse av skjønnet. «Da det ikke har vært oppgang av fisk forbi Brulandsfossen tidligere finner man ikke tilstrekkelig grunnlag for å pålegge elverket å besørge slik oppgang i forbindelse med kraftutbyggingen. NVE vil imidlertid bemerke at man finner det rimelig at utbygger utfører visse tekniske tiltak i damfeste og i nedre del av en eventuell fisketrapp bl.a. ved bygging av terskelbasseng der Vassdragsdirektoratet forutsettes å gi nærmere vurdering av omfanget av tiltaket. NVE's vurdering går også ut på at det ikke oppstår mer omfattende skader på fisket enn at disse i det alt vesentlige vil kunne bli kompensert for ved tiltak etter vilkåret forøvrig.

Vilkåret innebærer en plikt for konsesjonæren til å sørge for at kraftverksdriften ikke medfører brå vannføringsendringer til skade for fisk i deler av vassdraget.

NVE anbefaler ikke at det under punkt III tas med noe vilkår om at vannspeilet skal balansere mot damkronen. Konsesjonæren vil klart ha økonomisk interesse av å innfri dette kravet slik at størst mulig fallhøyde oppnås.

Pålegg som Direktoratet for naturforvaltning kan gi medhold av vilkåret forutsettes å ha sammenheng med skadevirkninger som kraftverket har eller kan ha påført vassdraget, eller vil kunne påføre det.

Post 4. Forurensning

Vilkåret, som er tatt med etter forslag fra Statens forurensningstilsyn, er hjemlet i forurensningslovens § 11.

Øvrige merknader

Grunneierne på Bruland og Vie har fremmet en rekke krav i forbindelse med konsesjonssøknaden. De fleste av disse samsvarer med DN's forslag til vilkår som enten er tatt med i NVE's forslag til vilkår eller kommentert foran. Når det gjelder kravet om gratis strøm til Førde Elveeigarlag sitt klekkeri/framforingsanlegg viser man til post 2, II litr. a og b i utbyggingsvilkårene. Hvorledes utbygger praktisk og på mest økonomisk måte skal oppfylle dette vilkår vil være en vurdering som utbygger må gjøre. Eget pålegg i konsesjonen finner NVE derfor ikke grunn til å oppstille.

Søkeren har stilt seg positive til grunneierens krav om å føreavløpsvannet ut i fossehølen. NVE forutsetter at utløpet utformes i samarbeid med grunneierne og fiskesakkyndige.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i NVE's råd 12. oktober 1987. Rådet slutter seg enstemmig til NVE's anbefaling.»

Norges vassdrags- og energiverks forslag til vilkår for tillatelse for Sunnfjord Elektrisitetsverk til å erverve fallrettighetene i Brulandsfossen i Jølstra i Førde kommune:

«1.

(Konsesjonstid)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

(Konsesjonsavgifter og næringsfond)

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 1,– pr. nat.hk., beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbyggingen og reguleringen kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 1,– pr. nat.hk., beregnet på samme måte.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Plikten til å betale avgiftene inntrer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 18 pst. rente.

Konsesjonsavgiftsmidlene danner et fond som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen.

Vedtekter for fondet skal være undergitt godkjennelse av Kommunaldepartementet.

3.

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og om kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 14, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 1 000.

5.

(Bruk av norske varer)

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell – 10 pst. – i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette avgjøres spørsmålet av Olje-og energidepartementet.

Olje- og energidepartementet kan dispensere fra reglene om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Hva angår leveranse fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler anleggenes eier hver gang etter avgjørelse av Olje- og energidepartementet en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

(Forsikring)

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Olje- og energidepartementet kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

(Helsetjeneste m.v.)

Konsesjonæren er forpliktet til, når Sosialdepartementet forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan kraftverket etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

(Husrom for ansatte)

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom. Kommunaldepartementet kan gi nærmere bestemmelser om dette.

9.

(Forsamlingslokale, allmenndannende virksomhet m.v.)

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis Olje- og energidepartementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f.eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 20 000 til rådighet for allmenndannende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

(Godkjenning av planer, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE/Vassdragsdirektoratet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for vassdragets utbygging. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, masseuttak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanleggene kan ikke overdras til andre uten NVE/Vassdragsdirektoratets samtykke.

11.

(Veger m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

12.

(Naturforekomster, fornminner m.v.)

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Direktoratet for naturforvaltning underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fornminner som er fredet i henhold til lov av 9. juni 1978 nr. 50, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum og/eller Riksantikvaren. Viser det seg først mens arbeidet er

i gang at det kan virke inn på fornminne som ikke har vært kjent, skal melding sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsene i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

13.

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens Kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

14.

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren plikter å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet til den kommune hvor kraftanlegget ligger eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner.

Fordelingen av kraften bestemmes av Olje- og energidepartementet. Staten forbeholdes rett til inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter Olje- og energidepartementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 3. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2,– pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

15.

(Kontroll med overholdelse av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 14 eller 15 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i ervervslovens § 26.

For overtredelse av de i konsesjonen inntatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000 pr. dag eller kr. 2 000 for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

16.

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende, jfr. ervervslovens § 2.»

Norges vassdrags- og energiverks forslag til vilkår for tillatelse for Sunnfjord Elektrisitetsverk i h.t. vassdragsloven til å bygge nytt Brulandsfoss kraftverk i Jølstra (§§ 104–105) og til å ekspropriere nødvendig grunn og rettigheter (§ 62):

«1.
(Inntak)

Inntaksdammen tillates bygd med overløpsterskel på kote 38,4. I dammen skal installeres en luke.

Ved varierende vannføringer skal luken manøvreres slik at vannstanden ved målestav like oppstrøms eksisterende dam ikke overstiger:

1)	kote	38,40	ved vannføring lik	25	m³/s
2)	»	38,40	»	50	»
3)	»	38,45	»	75	»
4)	»	38,60	»	100	»
5)	»	38,75	»	125	»
6)	»	38,85	»	150	»
7)	»	38,95	»	175	»
8)	»	39,05	»	200	»
9)	»	39,25	»	250	»
10)	»	39,40	»	300	»
11)	»	39,70	»	400	»
12)	»	39,95	»	500	»
13)	»	40,30	»	620	»

2.
(Fiske og vilt)
I

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt og fiskeforholdene som berøres av utbyggingen, reguleringen og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forbygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdraget, samt om nødvendig dekke utgiftene til nødvendig jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning:

a) å sette ut yngel og/eller settefisk av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes.
b) å sørge for fangst av stamfisk og dekke alle utgifter til klekking, oppfôring og transport.
c) å bygge sperre for oppgående laks og sjøaure ved utløpet fra kraftverket,
d) å bygge sperre og/eller ledearrangement for å hindre at utvandrende fisk blir ført inn i innløpstunnelen til kraftverket,
e) å betale merkostnadene ved eventuell bygging av fisketrapp i Brulandsfossen som kraftverksutbyggingen medfører, og å sørge for nødvendig vann til trappa. I tilfelle tvist treffes avgjørelse om merkostnadenes størrelse av skjønnet,
f) å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen.
g) å bekoste undersøkelser for å kontrollere om utbyggingen fører til gassovermetning i avløpsvannet fra kraftstasjonen. Dersom dette er tilfelle kan regulanten pålegges å bekoste tiltak for å hindre dette.

III.

Konsesjonæren plikter ved kraftverksdriften å sørge for at alle vannføringsendringer skjer ved myke overganger. Spesiell forsiktighet må utvides ved en reduksjon i vannføringen for at fisk i elveprofilens ytterkant skal få tid til å trekke mot sentrum.

3.
(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer), foreta elvekorreksjoner, opprenskinger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

4.
(Forurensning)

Utbyggeren plikter etter vedkommende departements nærmere bestemmelse å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkninger av forurensning som står i forbindelse med ombyggingen.»

Innkomne uttalelser til NVE's innstilling av 13. oktober 1987:

Jølster kommunestyre har i møte 1. 12 1987 behandlet saken og fattet følgende vedtak:

«Jølster kommunestyre har ikkje noko å merke til innstillinga frå NVE dagsett 13. oktober 1987 vedk. søknaden frå Sunnfjord Elverk om utbygging av nytt Brulandsfoss Kraftverk.»

Førde formannskap fattet i møte 2. november 1987 følgende innstilling i saken:

«Samrøystes framlegg:
Kommunestyret har ikkje merknad til utbygging av nytt Brulandsfoss Kraftverk etter Norges Vassdrags- og energiverk si innstilling dagsett 13. oktober 1987.»

Førde kommunestyre behandlet saken i møte 18. november 1987 og fattet følgende vedtak:

«Formannskapet har hatt saka føre i møte 2. november 1987, sak 354/87 F.
Orf. Sverre Øygaard gjorde framlegg om at det vert tilført eit nytt pkt. til framlegget frå formannskapet såleis:

2. Kommunestyret meiner at utbyggaren må ta heile kostnaden med bygging av laksetrapp i Brulandsfossen.

Samrøystes vedtak:
Formannskapet sitt framlegg med tillegg av eit nytt pkt. 2 vert godkjent.»

Landbruksdepartementets brev av 4. november 1987:

«Sogn og Fjordane fylkeslandbruksstyre handsama søknaden frå Sunnfjord Elektrisitetsverk i møte 29. april 1987.
Vi viser til deira fråsegn.
Landbruksdepartementet har ingen merknader ut over dette til innstillinga frå Norges Vassdrags og energiverk.»

Sogn og Fjordane fylkeslandbruksstyres brev av 29. april 1987:

«Fylkeslandbruksstyret ser små konflikter mellom landbruket og planane for nytt kraftverk i Brulandsfossen. Fylkeslandbruksstyret kan såleis tilrå utbygginga, men føreset at eventuelle framtidige flaumproblem som fylgje av utbygginga vert eliminert ved turvande tiltak. Styret føreset at bygginga av laksetrapp kan gjennomførast også etter bygginga av kraftverket.»

Kommunal- og arbeidsdepartementet har i brev av 11. november 1987 uttalt som følger:

«Vi viser til brev av 20. oktober 1987.
Kommunaldepartementet har ingen vesentlige merknader til Innstillingen fra Norges vassdrags- og energiverk av 13. oktober 1987 i ovennevnte sak.»

Samferdselsdepartementet har i brev av 1. desember 1987 uttalt som følger:

«Det vises til Olje- og energidepartementets brev m/vedlegg av 26. oktober 1987.
Saken har vært forelagt våre etater og avdelinger som ikke har noen merknader til søknaden om utbygging av nytt Brulandsfoss kraftverk i Førde kommune.»

Finansdepartementet har i brev av 10. desember 1987 uttalt som følger:

«Det vises til Olje- og energidepartementets brev av 20. oktober 1987, vedlagt NVE's innstilling i saken. Videre vises til telfonsamtaler med byråsjef Alstad i Olje- og energidepartementet.

1. Søknaden fra Sunnfjord Elektrisitetsverk gjelder:
- Tillatelse etter vassdragslovens §§ 104–105 til å bygge ny kraftstasjon i Brulandsfossen i henhold til framlagte planer.
- Tillatelse etter vassdragslovens § 62 til å ekspropriere nødvendig grunn og rettigheter til å kunne gjennomføre utbyggingen.
- Tillatelse etter oreigningsloven § 25 til å igangsette arbeidene før det foreligger rettskraftig skjønn.
- Tillatelse etter ervervslovens § 4 til erverv av fallrettigheter i Brulandsfossen som er overdratt fra Førde kommunale Elektrisitetsverk.

Fallene i Brulandsfossen er tidligere eid konsesjonsfritt av Førde Kommunale elektrisitetsverk. Førde kommunale elektrisitetsverk er nå innlemmet i Sunnfjord elektrisitetsverk slik at konsesjonsplikt er utløst for de aktuelle fall.
Finansdepartementet har ingen merknader til NVE's innstilling vedrørende disse deler av søknaden.

2. Søknaden fra Sunnfjord Eleketrisitetsverk gjelder videre:
- tillatelse til å overta reguleringskonsesjon for Jølstervatn fra Førde kommunale Elektrisitetsverk.

Eksisterende reguleringskonsesjon for Jølstervann utløper i 2002. NVE foreslår at reguleringskonsesjonen overføres «uten andre endringer av vilkårene enn at avgiftssatsene bringes opp på minimumsgrensen». Finansdepartementet forstår dette slik at det heller ikke foreslås endringer i konsesjonstidens varighet, slik at denne fortsatt vil utløses i 2002. Under denne forutsetningen har Finansdepartementet ikke merknader til NVE's innstilling på dette punkt.
Når det gjelder reguleringsvilkår foreslår NVE at satsene for konsesjonsavgift til kommunene og stat settes til henholdsvis 5,87 kr og 1 kr. pr. nat.hk. Etter Finansdepartementets oppfatning bør konsesjosavgiften til staten settes til 2 kr. pr. nat.hk.»

Fiskeridepartementet har i brev av 27. oktober 1987 uttalt som følger:

«En viser til Olje- og energidepartementets brev av 20. oktober 1987.
Fiskeridepartemente kjenner til at Fiskeridirektoratets havforskningsinstitutt har vært i kontakt med NVE for at NVE skal gi data for ferskvannsavrenningen til fjordsystemer før og etter eventuell regulering og at virkningene av eventuelle endrede avrenningsforhold blir vurdert. En antok derfor at passussen i departementets brev av 9. april 1987 jnr. 2484/87:

> «Det er i søknaden uttalt at utbyggingen ikke vil føre til endringer i vassføringen i Jølstra. Under forutsetning av at dette er korrekt»

var en tilstrekkelig påminnelse.
En kan ikke se at det i NVE's innstilling datert 13. oktober 1987 er gitt data som kan bekrefte siterte påstand, jfr. innstillingen side 27 a og b, punkt 4.1 og første setning i pkt. 4.2.
En vil førøvrig bemerke at Fiskeridepartementet gjentatt ganger muntlig har bedt om å få tilsendt 2 eksemplarer av søknader, innstillinger m.v. i kraftverkutbyggingssaker for å kunne spare tid ved fremsendelse til våre to underlagte direktorater. En vil med dette anmode Olje- og energidepartementet om utvirke at dette ønsket blir oppfylt.»

Fiskeridepartementets brev ble oversendt NVE til uttalelse. Den 20. november 1987 mottok departementet følgende uttalelse fra *NVE:*

«Man viser til Departementets brev av 2. ds. m/vedlegg.
Bygging av nytt kraftverk i Brulandsfossen vil bare medføre mindre lokale endringer i vannføringsforholdene på utbyggingsstrekningen. Hevingen av vannstanden i inntaket med 0,40 m betyr øket fallhøyde i kraftverket uten at det blir økning av vintervannføringen. Nye magasiner blir ikke bygget og forholdene i fjorden blir ikke endret.
Våre rutiner omfatter oversendelse av søknaden i 1–2 eks. til Fiskeridepartementet når islegging o.l. i fjorden antas å oppstå og/eller når sjøfisket antas å bli berørt. Vi har notert oss ønske om at 2 eks. blir oversendt i slike tilfeller.»

Ved oversendelse av 23. november 1987 fra NVE mottok departementet følgende brev fra *Statens Vegvesen, Sogn og Fjordane:*

«Vi viser til Deres brev av 23. september 1987.
Vi vil ikke satse vesentlig på å sikre Farsund bru bedre mot flom. Vi regner med at brua er bra nok bare flomforholdene ikke blir værre enn i dag.
Dersom det vil medføre liten kostnad å øke lukestørrelsen på dammen er vi likevel villige til å vurdere å betale for ekstra sikring. Med liten kostnad i dette tilfelle mener vi mindre enn 50–60 000 kr.
Dersom en større luke vil gi vesentlig bedre flomsikring og kan monteres for den prisen vi har nevnt, vil vi be om at Sunnfjord Elektrisitetsverk tar saken opp med oss med angivelse av hvor stor opprinnelig luke vil være, hvor stor en større luke vil bli og kostnadsforskjellen.»

NVE avga følgende uttalelse til Statens Vegvesen, Sogn og Fjordanes brev:

«Vi viser til NVE's innstilling av 13. oktober 1987 i saken. Det framgår av denne at det er foreslått at dammen utstyres med luke for manøvrering av vannstanden i inntaket. Dette vilkår er i vesentlig grad betinget av at man ønsket å oppnå økt sikkerhet for at flomvannstanden ved Farsund bru ikke ville bli øket. Vilkåret pålegger kraftutbygger å bære kostnadene. Bidrag fra Statens vegvesen er derfor ikke forutsatt.»

Miljøverndepartementet har i brev av 23. desember 1987 uttalt som følger:

«Vi viser til Deres brev av 20. oktober 1987 vedlagt innstillingen fra Norges vasdrags- og energiverk til ovenstående søknad.

Tiltaket
Det omsøkte tiltak innbefatter bygging av ny kraftstasjon i Brulandsfossen og nytt inntak.

Innstilling fra NVE
NVE anbefaler at søknaden fra Sunnfjord Elektrisitetsverk innvilges på vilkår vedlagt innstillingen.

Samlet plan
Det omsøkte prosjektet er behandlet i Samlet plan og plassert i kategori I, gruppe 1.

Kulturminner
Det foreligger ingen bemerkninger til de foreslåtte konsesjonsvilkår.

Vilt, fisk og naturvern
Departementet ser det som naturlig at vilkårene post 2 utformes til å dekke de fagfelt som går inn under Direktoratet for naturforvaltnings ansvarsområde, og ikke bare fisk og vilt.
Selv om det ikke tidligere har vært oppgang av laks forbi Brulandsfoss, har det lenge vært planlagt å bygge laksetrapp for å utnytte potensialet på strekningen Brulandsfoss – Jølstervatnet. Bygging av kraftverket vil medføre merkostnader ved eventuell bygging av laksetrapp. Kraftverket vil også medføre skader på fisket. På bakgrunn av dette vil en foreslå følgende vilkår:

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser fra Direktoratet for naturforvaltning å betale kr. 1 000 000 som tilskudd til eventuell bygging av laksetrapp i Brulandsfoss og å sørge for nødvendig vann i trappen.

Angående Direktoratet for naturforvaltnings forslag til vilkår av 8. juni 1987, pkt III om sikring av kontinuerlig vanntilførsel i elva nedenfor kraftverket, anser departementet som svært viktig at dette vilkår tas inn i en eventuell konsesjon.

Forurensning

Det foreligger ingen ytterligere merknader til innstillingen fra NVE.

Konklusjon

Departementet har utover ovennevnte ingen innvendinger til at fremlagte søknad innvilges.

Behandling etter lov om vern mot forurensninger og om avfall

Det kan gis tillatelse etter forurensningsloven på følgende vilkår:

- Utbyggeren plikter etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkning av forurensning som står i forbindelse med reguleringen.»

Fylkesutvalget i Sogn og Fjordane har i møte 9. desember 1987 fattet følgende vedtak:

«Sogn og Fjordane fylkeskommune har ikkje merknader til at Sunnfjord Elektrisitetsverk vert gjeven konsesjon for utbygging av nytt kraftverk i Brulandsfossen i Førde kommune i samsvar med innstilling frå NVE.»

Departementets bemerkninger:

a) Innledning

Sunnfjord Elektrisitetsverk er et interkommunalt elektrisitetsverk som ble opprettet 1. januar 1985 ved sammenslutning av Førde og Naustdal interkommunale Elektrisitetsverk og Jølster kommunale Elektrisitetsverk. Førde kommunale Elektrisitetsverk og Naustdal kommunale Elektrisitetsverk ble slått sammen 1. januar 1975. De nydannede selskapene har suksessivt overtatt Førde kommunale Elektrisitetsverks fallrettigheter og reguleringskonsesjon av 30. mai 1952, fornyet 12. desember 1958, uten at dette er bragt formelt i orden etter vassdragslovgivningen.

Prosjektet er plassert i kategori I i Samlet plan. Brutto fallhøyde er redusert fra 22 m til 20,4 m fordi planene om kanalisering ved utløpet er forlatt av hensyn til lakseinteressene.

Søknaden gjelder:

- tillatelse etter vassdragslovens §§ 104–105 til å bygge ny kraftstasjon i Brulandsfossen i henhold til fremlagte planer.
- tillatelse etter vassdragslovens § 62 til å ekspropriere nødvendig grunn og rettigheter for å kunne gjennomføre utbyggingen.
- tillatelse etter oreigningslovens § 25 til å igangsette arbeidene før det foreligger rettskraftig skjønn.
- tillatelse etter ervervslovens § 4 til erverv av fallrettigheter i Brulandsfossen som er overdratt fra Førde kommunale Elektrisitetsverk.
- tillatelse til å overta reguleringskonsesjonen for Jølstervatn fra Førde kommunale Elektrisitetsverk. Konsesjonen som tillater 1,25 m regulering av vatnet, løper ut i år 2002.

b) Prosjektet

Det er planlagt innstallert en Kaplanturbin med slukeevne 65 m³/s og effekt 11 MW. Kraftstasjonen vil bli bygd i dagen like nedstrøms eksisterende kraftstasjon.

Dagens aggregat på 1 MW og med ca. 8 m³/s slukeevne forutsettes holdt i drift i 10–20 år til.

I følge søker er gjennomsnittlig terskelhøyde på eksisterende dam kote 37,60.

Ved vannføring mindre enn 70 m³/s vil man få heving av vannstanden i Bergavatn med opptil 40 cm når stasjonen er ute av drift og 25 cm når stasjonen er i drift. Midlere avløp er 42,8 m³/s. Ved vanlig drift av kraftstasjonen vil vannstanden like oppstrøms eksisterende dam tilnærmet følge dagens forløp ved vannføringer mellom 70 og 150 m³/s. Ved mindre vannføringer blir vannstanden høyere enn idag. Ved vannføringer større enn 150 m³/s blir vannstanden inntil 15 cm høyere enn idag. Når kraftstasjonen er ute av drift vil vannstanden her bli opptil 80 cm høyere ved små vannføringer.

Privat grunn og rettigheter som det søkes ekspropriasjonstillatelse for gjelder damfeste på Vie-siden, sjakt ved inntak, tunneltrasé, ny adkomstveg til inntak, opprusting av eksisterende veg og riggplasser.

c) Produksjon og økonomi

Vassdragsdirektoratet har beregnet midlere produksjonsevne til 53,3 GWh/år hvorav 33,0 GWh er sommerproduksjon og 20,3 GWh er vinterproduksjon. Utbyggingsprisen er beregnet til 77,5 mill. kr., tilsvarende 1,45 kr./kWh for prisnivå 1. januar 1986. Prosjektet er meget gunstig ut fra en teknisk/økonomisk vurdering. Energidirektoratet har beregnet middelproduktsjon til 47,9 GWh/år og betegner prosjektet som meget lønnsomt sammenlignet med alternative kraftutbygginger.

Søkeren har justert kostnadsoverslaget til 93,4 mill. kr. pr. 1. juli 1987.

Med tillegg av 3,5 mill. kr. til luke i dammen, jfr. under, vil dette overslaget øke til 96,9 mill. kr. tilsvarende en utbyggingspris på 1,82 kr./kWh.

d) Andre fordeler

Heving av vannstanden mellom Movatn og dammen ved midlere vintervannføring vil nedsette vannhastigheten noe. Dette vil kunne føre til noe mer stabilt isdekke på denne strekningen i perioder med kaldt vintervær og lite tilsig. Området fra fossefoten til utløpet av kraftstasjonen vil også islegges lettere i vintermånedene dersom utløpskanalen beholder den planlagte retningen. Dette skyldes redusert gjennomstrømning.

e) Skader og ulemper

Brulandsfossen vil bli tørrlagt en større del av tiden enn tidligere. Søker oppgir at det etter utbygging vil renne vann over dammen i ca. 20 pst. av tiden i et midlere vannår mens det idag nesten alltid er overløp. Fossens verdi som landskapselement må derfor regnes å bli redusert.

Det drives idag utsetting av yngel og settefisk ovenfor Brulandsfossen. En utbygging vil medføre at utvandringsmulighetene for smolten reduseres, dersom det ikke settes igang tiltak for å hindre dette. Det foreligger idag planer for bygging av laksetrapp i fossen, disse planene må endres ved en utbygging.

Fra Statens Vegvesen har det vært pekt på at utbyggingen ikke bør medføre økt flomvannstand ved Farsund bro. NVE finner det vanskelig å fastslå om utbyggingen øker risikoen for at Farsund bro blir ødelagt ved flom. På grunn av denne usikkerheten anbefaler NVE at det tas med vilkår om at det innstalleres en luke i dammen og at denne innstalleres slik at en får visshet om at utbyggingen ikke øker vannstanden ved kritiske vannføringer under Farsund bro.

f) innkomne uttalelser

Jølster kommune har ingen merknader til NVEs innstilling.

Førde kommune mener at utbygger må ta hele kostnaden med bygging av laksetrapp, men har ellers ingen merknader til NVEs innstilling.

Landbruksdepartementet tilrår at det gis konsesjon på vilkår som nevnt av fylkeslandbruksstyret.

Kommunal- og arbeidsdepartementet har ingen merknader til NVEs innstilling.

Samferdselsdepartementet har ingen merknader til NVEs innstilling.

Finansdepartementet påpeker at når det gjelder overføringen av reguleringskonsesjonen har de ingen merknader under forutsetning av at konsesjonstidens varighet ikke blir forandret, slik at denne fortsatt vil utløpe i år 2002. Videre foreslår Finansdepartementet at det gjøres følgende forandring i reguleringsvilkårene: konsesjonsavgiften til staten økers til 2 kr. pr. nat.hk. Finansdepartementet har ingen merknader forøvrig.

Miljøverndepartementet mener at man skal beholde Direktoratet for naturforvaltnings forslag til post 2 i konsesjonsvilkårene, slik at det gjelder naturforholdene generelt og ikke bare vilt- og fiskebestanden som foreslått av NVE.

Videre foreslår Miljøverndepartementet at post 2 IIe for følgende ordlyd: «Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser fra Direktoratet for naturforvaltning (DN) å betale kr. 1 000 000 som tilskudd til eventuell bygging av laksetrapp i Brulandsfoss og å sørge for nødvendig vann i trappen. Miljøverndepartementet her senere gått med på å endre denne post. Posten skal lyde:

«Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser fra Direktoratet for naturforvaltning å betale inntil kr. 1 million til dekning av merutgifter ved eventuell bygging av laksetrapp i Brulandsfossen samt dekke merutgiftene ved fremtidig vedlikehold. Konsesjonæren plikter også å sørge for nødvendig vann i trappen.

Direktoratet for naturforvaltning kan bestemme at det i tilknytning til anleggsarbeidet for kraftverket utføres forberedende arbeider for laksetrappen. Kostnadene ved disse arbeider skal gå til fradrag ved fastsettelsen av tilskuddet fra konsesjonæren.»

Miljøverndepartementet forutsetter at beløpet justeres etter Statistisk Sentralbyrås byggkostnadsindeks for vannkraftanlegg (betongddamarbeider) med basis i indekstallet pr. 1. oktober 1987.

Miljøverndepartementet ber også om at DNs forslag til post III om sikring av kontinuerlig vanntilførsel i elva nedenfor kraftverket tas inn i vilkårene.

Miljøverndepartementet anbefaler at det gis tillatelse etter lov om vern mot forurensninger og avfall på de vilkår som er tatt inn i post 4 i NVEs forslag til vilkår.

Fiskeridepartementet bemerker at det i NVEs innstilling ikke er gitt noen data som bekrefter at utbyggingen ikke medfører endringer i vannføringen i Jølstra.

Statens Vegvesen, Sogn og Fjordane uttaler at de er villige til å betale en del av summen ved innstallering av luke i dammen. I konsesjonsvilkårene er utbygger pålagt å bære kostnadene for dette. Bidrag fra Statens Veg-

vesen, Sogn og Fjordane er derfor ikke forutsatt.

Sogn og Fjordane fylkeskommune har ingen merknader.

g) Departementets vurdering

Konsesjonsbehandlingen har vist at interessemotsetningene er relativt beskjedne i nærværende sak, da ingen av høringsinstansene har gått imot at konsesjon gis.

Departementet har videre merket seg at de samfunnsøkonomiske kostnader ved prosjektet er tilfredsstillende ved en utbyggingspris på 1,82 kr./kWh.

OED er etter en helhetsvurdering kommet til at samfunnsnytten ved utbyggingen er større enn skadene for de offentlige og/eller allmenne interesser. Dermed er vilkårene i vassdragslovens § 106 oppfylt, jfr. samme lovs §§ 104–105.

Videre finner departementet at vilkårerne er til stede for å gi ekspropriasjonstillatelse etter vassdragslovens § 62 vedr. ekspropriering av nødvendig grunn og rettigheter tilknyttet utbyggingen.

Departementet finner at også vilkårene i ervervslovens § 4 er oppfylt. Konsesjonæren gis således tillatelse til erverv av fallrettigheter i Brulandsfoss som Førde komm. E-verk tidligere eide konsesjonsfritt.

Når det gjelder søknaden etter oreigningslovens § 25 om forhåndstiltredelse av arealene før skjønn er påstevnet, finner departementet – i likhet med NVE – at vilkårene ikke er oppfylt. Søknaden blir således ikke å ta til følge for så vidt gjelder dette punkt. Spørsmålet om forhåndstiltredelse kan eventuelt tas opp som egen sak så snart skjønnsbegjæringen foreligger. Departementet er delegert myndighet til å avgjøre spørsmålet.

Når det gjelder den delen av søknaden som gjelder overføring av reguleringskonsesjonen for Jølstervatn, finner departementet – i likhet med NVE – at dette ikke vil komme i konflikt med bestemmelsen i vassdragsreguleringslovens § 14 nr. 2, for så vidt som konsesjonæren samtidig gis ervervskonsesjon for de fallrettigheter hvor denne reguleringen utnyttes. Departementet vil derfor tilrå at den tidligere gitte reguleringskonsesjonen for Jølstervatn overføres på uendrede vilkår, dog slik at konsesjonsavgiften til staten økes til kr. 2 pr. nat.hk.

Med de endringer som det er redegjort for foran, finner departementet å kunne tilrå at konsesjon gis i samsvar med nedenfornevnte vilkår.

h) Departementets bemerkninger til de enkelte vilkår

1. Vilkår for ervervskonsesjonen

Post 1 Konsesjonstid

Fallene er tidligere eid konsesjonsfritt av Førde kommunale Elektrisitetsverk. Hverken staten eller fylkeskommunen har gjort forkjøpsrett gjeldende.

NVE foreslår at konsesjon gis på ubestemt tid, med revisjonsadgang etter 50 år. Departementet slutter seg til dette.

Post 2 Konsesjonsavgifter

NVE foreslår at satsene settes til gjeldende minimumssatser etter ervervsloven dvs. 1. kr. pr. nat.hk. til både stat og kommune. Departementet slutter seg til dette.

Post 4 Byggefrister

NVE foreslår 2 år fra konsesjonsdato for påbegynnelse av anleggsarbeidene og ytterligere 5 år for fullførelse. Departementet slutter seg til dette.

Post 5 Bruk av norske varer

I henhold til kgl. res. av 22. januar 1988 om endring av vilkåret om preferanse for norske varer i konsesjoner innen energiforsyningen går 4. avsnitt i NVE's innstilling ut og erstattes med følgende:

«Vilkårene skal praktiseres i samsvar med avtaler med fremmede stater som Norge er bundet av på dette området.»

2. Vilkår for overdragelse av reguleringskonsesjonen

Ved kgl. res. av 30. mai 1952, fornyet 12. desember 1958, ble Førde komm. E-verk gitt tillatelse til regulering av Jølstervatn med 1,25 m. Konsesjonen utløper i år 2002.

Ifølge ordlyden i vassdragsreguleringslovens § 14 pkt. 2 kan reguleringskonsesjoner ikke overdras. Bestemmelsen skal imidlertid forstås dithen at reguleringskonsesjoner tillates overdratt når vedkommende konsesjonær samtidig meddeles ervervskonsesjon for de berørte fallrettigheter.

NVE har på denne bakgrunn anbefalt at konsesjonen overdras. Departementet slutter seg til dette. NVE foreslår videre at det ikke gjøres andre endringer i vilkårene enn at avgiftssatsene bringes opp til minimumsgrensen. Det vil si at satsen til staten heves til 1 kr., mens avgiftssatsen til kommuner beholdes på 5,87 kr. pr. nat.hk. Finansdepartementet anbefaler av avgiftssatsen til staten økes fra 1 kr til 2 kr. pr. nat.hk. Olje- og energidepartementet slutter seg til Finansdepar-

tementets anbefaling. NVE foreslår videre at det ikke foretas endringer i manøvreringsreglementet. Departementet slutter seg til dette.

3. Vilkår etter vasdragsloven

Post 1 Nivå inntaksdam

NVE anbefaler at inntaksdammen bygges med overløp på kote 38,4, og at det monteres luke i dammen. Departementet slutter seg til dette. Manøvreringen av luken skal foretas som angitt under denne post.

OED har innhentet NVEs svar på Fiskeridepartementets uttalelse. Her heter det at utbyggingen bare vil medføre mindre lokale endringer i vannføringsforholdene. Hevningen av vannstanden i inntaket med 0,4 m medfører ikke at det blir økning av minstevannføringen. Forholdene i fjorden blir ikke endret.

Post 2 Vilt og fisk

Miljøverndepartementet vil i tråd med Direktoratet for naturforvaltnings forslag at «vilt- og fiskebestanden» forandres til «naturforholdene».

NVE har i sine bemerkninger gitt uttrykk for at de ikke ønsker en slik forandring da dette er et for vidtfavnende begrep.

Departementet finner likevel å kunne ta inn Miljøverndepartementets forslag under den forutsetning at det med «naturforholdene» forstås de områder som faller inn under Direktoratet for natuforvaltnings saksområde dvs. fiske, vilt, naturvern og friluftsliv.

Videre har Miljøverndepartementet foreslått at det gjøres visse forandringer i pkt. II litra e vedrørende bygging av en eventuell laksetrapp. OED slutter seg til dette.

Som ny post 2 litra e foreslås:

«Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser fra Direktoratet for naturforvaltning å betale inntil kr. 1 million til dekning av merutgifter ved eventuell bygging av laksetrapp i Brulandsfossen samt dekke merutgiftene ved fremtidig vedlikehold. Konsesjonæren plikter også å sørge for nødvendig vann i trappen.

Direktoratet for naturforvaltning kan bestemme at det i tilknytning til anleggsarbeidet for kraftverket utføres forberedende arbeider for laksetrappen. Kostnadene ved disse arbeider skal gå til fradrag ved fastsettelsen av tilskuddet fra konsesjonæren.»

Departementet forutsetter at beløpet justeres etter Statistisk Sentralbyrås byggekostnadsindeks for vannkraftanlegg (betongdamarbeider) med basis i indekstallet pr. 1. oktober 1987.

Miljøverndepartementet vil også at det tas inn følgende tillegg i pkt. III: «Videre plikter konsesjonæren å sørge for at vannspeilet i inntaksdammen balanseres mot damkronen, eventuelt å innstallere en automatisk forbislippingsmekanisme i kraftverket slik at et utfall av kraftverket ikke fører til en stans i vanntilførslen til de nedenforliggende delene av elva». Dette forslaget er i samsvar med Direktoratet for naturforvaltnings forslag. NVE har i sin innstilling uttalt at de ikke fant det hensiktsmessig å ta inn dette da konsesjonæren vil ha økonomisk interesse av å innfri dette kravet slik at størst mulig fallhøyde oppnås. Departementet finner i likhet med Miljøverndepartementet det riktig å ta inn dette tillegget, da man på denne måte er sikret kontinuerlig vanntilførsel i elva nedenfor kraftverket.

Post III forslås endret til:

«Konsesjonæren plikter ved kraftverksdriften å sørge for at alle vannføringsendringer skjer ved myke overganger. Spesiell forsiktighet må utvides ved en reduksjon i vannføringen for at fisk i elveprofilens ytterkant skal få tid til å trekke mot sentrum. Videre plikter konsesjonæren å sørge for at vannspeilet i inntaksdammen balanseres mot damkronen, eventuelt å innstallere en automatisk forbislippingsmekanisme i kraftverket slik at et utfall av kraftverket ikke fører til stans i vanntilførselen til de nedenforliggende delene av elva.»

Post 4 Forurensning

Vilkåret i NVEs innstilling er i samsvar med Miljøverndepartementets vilkår for å anbefale tillatelse etter forurensningslovens § 11. Departementet slutter seg til forslaget.

4. Øvrige merknader

Departementet viser til NVE's innstilling under dette punkt, og slutter seg til dette.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

1) I medhold av ervervsloven av 14. desember 1917 nr. 16 og vassdragsreguleringsloven av s.d. nr. 17 gis Sunnfjord Elektrisitetsverk tillatelse til erverv av fallrettigheter i Brulandsfossen og til å få overført eksisterende reguleringskonsesjon til Jølstervatn meddelt ved kgl. res. av 30. mai 1952.
2) I medhold av vassdragsloven av 15. mars 1940 nr. 3 §§ 62, 104 og 105 og forurensningsloven av 13. mars 1981 nr. 6 § 11 gis Sunnfjord Elektrisitetsverk tillatelse til utbygging av nytt Brulandsfoss kraftverk og til ekspropriasjon av nødvendig grunn

og rettigheter for å kunne gjennomføre utbyggingen.

Konsesjonene gis på de vilkår som er inntatt i Olje- og energidepartementets foredrag av 22. januar 1988.

4. Hafslund Metall a.s.

(Konsesjon på leie av 52 MW/410 GWh fastkraft og 30 MW/200 GWh tilfeldig kraft fra Hafslund a.s. til selskapets virksomhet i Skjeberg kommune.)

Kongelig resousjon av 29. januar 1988.

1. Innledning.

Med virkning fra 1. januar 1987 er Metalldivisjonen i Hafslund a.s. skilt ut som eget aksjeselskap under navnet Hafslund Metall a.s. Aksjekapitalen eies idag 100 pst. av Hafslund a.s.

Under henvisning til dette søker Hafslund Metall a.s. i brev av 6. mai 1987 om konsesjon på leie av kraft fra Hafslund a.s.

2. Søknaden m. v.

Av søknaden fremgår at det nye selskap har inngått en kraftleveringsavtale med Hafslund a.s. Kontrakten omfatter levering av 44MW/350 GWh fastkraft og 30 MW/200 GWh tilfeldig kraft tilført gjennom Hafslund a.s. system iht. etableringstillatelsen datert 27. februar 1976. I tillegg omfatter kontrakten levering av 8 MW/60 GWh fastkraft til dekning av behov ved utvidet produksjon, iht. avtale mellom Østfold Kraftforsyning og Hafslund a.s.

3. Kraftleiekontrakten.

Ifølge kontrakten av 10. april 1987 har Hafslund a.s. påtatt seg å levere inntill 44 MW/350 GWh pr. år fastkraft fra egen produksjon og inntil 30 MW/200GWh pr. år tilfeldigkraft. Fastkraften skal fordeles med 30 GWh i januar og mars og 29 GWh i de øvrige måneder.

I forbindelse med økt produksjonskapasitet hos Hafslund Metall a.s. har Hafslund a.s. fra 1. januar 1987 forpliktet seg til å levere ytterligere inntil 8 MW/60 GWh fastkraft.

Kraften skal leveres som trefaset vekselstrøm med 50 kV i Hafslund Metalls koplingsanlegg og 5 kV i Hafslund transformatorstasjon.

Kraften skal måles på 50 kV og 5 kV i Hafslund transformatorstasjon ved hjelp av måleutstyr som registrerer uttatt energi samt gjennomsnittlig forbruk av effekt.

For fastkraft skal betales 9,01 øre/kWh referert kraftstasjon. I tillegg skal betales overføringsavgift etter årlig avtale. Prisen skal reguleres med samme prosentsats som Hafslunds levering av Al-kraft til Østfold Kraftforsyning.

For tilfeldigkraft skal etter nærmere regler betales en pris lik Samkjøringens tilfeldigkraftpris tillagt taps- og avgiftkoreksjonsledd og et påslag etter årlig avtale. Minstepris er fastsatt til 1,5 øre/kWh. Den skal være gjenstand for årlig regulering, første gang 1. juli 1987.

Kontrtakten er gjort gjeldende fra 1. januar 1987 og kan deretter sies opp av hver av partene med to års varsel. Kontrakten skal gjelde så lenge Hafslund Metall a.s. er heleid datterselskap av Hafslund a.s.

4. Innkomne uttalelser.

4.1. Skjeberg kommunestyre har i møte 27. august 1987 etter innstilling fra formannskapet enstemmig vedtatt å anbefale søknaden innvilget.

4.2. Østfold fylkeskommune har i brev av 15. september 1987 til Østfold Kraftforsyning meddelt:

«Ovennevnte sak ble behandlet i fylkesutvalgets møte 10. september 1987 hvor det ble fattet følgende vedtak:

1. Hafslund Metall A/S søknad av 6. mai 1987 om konsesjon på kraftleie av 44 MW/350 GWh og 8 MW/30 GWh fastkraft og 30 MW/200 GWh tilfeldig kraft fra Hafslund A/S anbefales imøtekommet.
2. Det forutsettes at kraften blir brukt til de formål som er angitt i etableringstillatelse/kontrakt.
3. At eventuell ledig kraft blir disponert i Østfold i henhold til betemmelsene i hovedavtale av 12. oktober 1973 mellom Hafslund og Østfold fylke. Ved eventuell kraftmangel forutsettes at bestemmelsene i leveringsavtalen av 19. mars 1979 også gjelder for omsøkt levering.»

Hafslund har ikke hatt noe å bemerke, jfr. brev av 26. oktober 1987.

4.3. Fylkesmannen i Østfold har i brev av 6. oktober 1987 til NVE meddelt at det ikke er fremkommet innvendinger mot søknaden.

Fylkesmannen avbefaler søknaden imøtekommet.

4.4. Industridepartementet har i brev av 25. mai 1987 til NVE uttalt:

«Det vises til brev av 14. april 1987 fra Norges vassdrags- og energiverk, Energidirektoratet.

Hafslund Metall A/S som er et selskap stiftet 1. januar 1987 ved utskillelse av Metalldivisjonen i Hafslund som eget aksjeselskap

søker om å få leie 410 GWh fastkraft og 200 GWh tilfeldig kraft fra sitt moderselskap Hafslund A/S som produserer denne kraftmengden selv.

Metalldivisjonen i Hafslund brukte 350 GWh fastkraft og 200 GWh tilfeldig kraft. De overskytende 60 GWh fastkraft som det søkes for, har Hafslund hittil solgt eksternt. Hafslunds økte interne kraftbehov oppstår ved at bedriften i 1986 har etablert ny type produksjon – sekundæraluminium og hurtignedkjølt ferrosilisium i pulverform, samt noe videreforedling av sitt tradisjonelle smelteverkprodukt, standard ferrosilisium.

Industridepartementet har ingen merknader til dette og anbefaler konsesjon.»

5. NVE's uttalelse.

NVE har ingen innvendinger til søknaden og anbefaler at Hafslund Metall a.s. gis tillatelse til å leie i alt inntil 52 MW/410 GWh pr. år fastkraft og inntil 30 MW–200 GWh pr. år tilfeldigkraft fra Hafslund a.s.

Tillatelsen foreslås gitt for en 10-års periode som vanlig, dvs. til 1. juli 1997.

For øvrig anbefales tillatelsen gitt med vanlige vilkår, herunder med vilkår om at styrets flertall, formannen innbefattet, skal være norske statsborgere og om en årlig avgift til staten av kr. 4,– pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes. Vilkår om kraftavståelse forutsettes sløyfet i samsvar med praksis.

NVE viser ellers til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.

6. Departementets bemerkninger.

Søknaden fra Hafslund Metall a.s. gjelder konsesjon på leie av ialt inntil 52 MW/410 GWh pr. år fastkraft og inntil 30 MW/200 GWh pr. år tilfeldigkraft fra Hafslund a.s. til virksomheten i Skjeberg. Kraftleverandør er Hafslund a.s.

Hafslund Metall a.s. ble med virkning fra 1. januar 1987 skilt ut fra Hafslund a.s. som eget aksjeselskap. Det er idag Hafslund a.s. som eier 100 pst. av aksjene.

Departementet vil i tilslutning til NVE's innstilling tilrå at Hafslund Metall a.s. gis konsesjon på leie av inntil 52 MW/410 GWh pr. år fastkraft og inntil 30 MW/200 GWh pr. år tilfeldig kraft fra Hafslund a.s. Kraften skal brukes til drift av selskapets smelteovn for ferrosilisum og til produksjon av sekundær alluminium og hurtig nedkjølt ferrosilisium i pulverform samt noe videre foredling av standard ferrosilisium. Olje- og energidepartementet forutsetter at anvendelen av kraften er i overensstemmelse med etableringstillatelen av 27. februar 1976. Konsesjonen foreslås gitt for en 10-års periode, dvs. til 1. juli 1997.

For øvrig foreslås konsesjonen gitt på vanlige vilkår, herunder vilkår om at styrets flertall, formannen innbefattet, skal være norske statsborgere og om en årlig avgift til staten av kr. 4,– pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes. Vilkår om kraftavståelse forutsettes sløyfet i samsvar med praksis.

Konsesjonsvilkårene er som følger:

1. Leietid.

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Hafslund a.s måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. juli 1997.

2. Styre.

Selskapet skal ha sitt sete her i riket. Styrets flertall, herunder formannen, skal til enhver tid være norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi.

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Olje- og energidepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1,– en krone – pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet.

4. Norsk arbeid og materiell.

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m.v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (det forutsettes da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 % over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 prosent av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Vilkårene skal praktiseres i samsvar med avtalen med fremmede stater som Norge er bundet av på dette området.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæ-

ren en bot til statskassen på inntil 15 – femten – % av den verdi som varen har.

Det forutsettes at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f.eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 100 000 av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 100 000 av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

5. Trygd.

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

6. Avgift.

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 4 pr. kW beregnet etter formelen:
kWh/8 760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter 6 % årlig rente. De nærmere bestemmelser om avgiftens beregning og erleggelse fastsettes av vedkommende departement.

7. Kontroll.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Olje- og energidepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Olje- og energidepartementet.

8. Overtredelse av konsesjonsvilkårene.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 – kroner to tusen – pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 7 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr. § 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917. Lovens §§ 31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

Dersom selskapet bruker energien til å drive virksomhet som p.g.a. utslipp, støy, stråling o.l. kan være til skade eller ulempe for miljøet, må det foreligge tillatelse fra forurensningsmyndighetene etter forurensningsloven § 11 jfr. § 7.

Ny tillatelse er nødvendig dersom kraftkonsesjonen medfører at et tidligere utslipp kan bli til økt skade eller ulempe, eller som sammen med annen forurensende miljøpåvirkning kan bli til skade eller ulempe for miljøet.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 6, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og energiverk.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Olje- og energidepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m.v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m.v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 – jfr. lovens § 34 første ledd – samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medtører konsesjonsplikt etter § 36 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Olje- og energidepartementet forbeholder seg for øvrig rett til å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 7.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

I medhold av lov nr. 16. av 14. desember 1917 kap. IV gis Hafslund Metall a.s. konsesjon på leie av 52 MW/410 GWh fastkraft og 30 MW/200 GWh tilfeldig kraft fra Hafslund a.s. til selskapets virksomhet i Skjeberg kommune.

Konsesjonen gis på de vilkår som det er gjort framlegg om i Olje- og energidepartementets foredrag av 29. januar 1988.

5. ASEA AB og BBC Brown Boveri Ltd.

(Konsesjon for erverv av aksjer i Elektrisk Bureau A/S, A/S Norsk Elektrisk & Brown Boveri og ASEA-Per Kure A/S.)

Olje- og energidepartementets samtykke 10. februar 1988.

«Det vises til selskapenes felles søknad av 19. november 1987.

Det opplyses at søknaden gjelder følgende erverv:

1. ASEA AB har ervervet ytterligere 43 pst. av aksjene i Elektrisk Bureau A/S.
2. BBC Brown Boveri Ltd. har ervervet ytterligere 47 pst. av aksjekapitalen i A/S Norsk Elektrisk & Brown Boveri.
3. Elektrisk Bureau's erverv av 100 pst. av aksjene i ASEA-Per Kure A/S.
4. Elektrisk Bureau's erverv av inntil 100 pst. av aksjene i A/S Norsk Elektrisk & Brown Boveri.
5. ASEA Brown Boveri Ltd.'s erverv av inntil 63 pst. av aksjene i Elektrisk Bureau A/S.

De aktuelle everv er konsesjonspliktige idet A/S Elektrisk Bureau, A/S Norsk Elektrisk & Brown Boveri og ASEA-Per Kure A/S innehar kraftleiekonsesjoner i henhold til lov av 14. desember 1917 nr. 16 (industrikonsesjonsloven) kap. IV.

I medhold av industrikonsesjonslovens § 36 og bemyndigelse gitt ved kgl. res. av 11. januar 1978 gis følgende konsesjoner:

1. For ASEA AB's erverv av ytterligere 43 pst. av aksjene i Elektrisk Bureau A/S.
2. For BBC Brown Boveri Ltd's erverv av ytterligere 47 pst. av aksjekapitalen i A/S Norsk Elektrisk & Brown Boveri.
3. For Elektrisk Bureau's erverv av 100 pst. av aksjene i ASEA-Per Kure A/S.
4. For Elektrisk Bureau's erverv av inntil 100 pst. av aksjene i A/S Norsk Elektrisk & Brown Boveri.
5. For ASEA Brown Boveri Ltd.'s erverv av inntil 63 pst. av aksjene i Elektrisk Bureau A/S.

Konsesjonen er gitt på følgende vilkår:

1.

Elektrisk Bureau A/S skal være et selvstendig norsk aksjeselskap med sete i Norge. Et flertall av styrets medlemmer, herunder formannen, skal være norske statsborgere.

2.

Inntil 63 pst. av selskapets aksjekapital kan eies av ASEA Brown Boveri Ltd., Sveits, og inntil 8 pst. av Telefonaktiebolaget L. M. Ericsson eller Aktiebolaget Patricia. Videre kan ytterligere 4 pst. av aksjekapitalen eies av andre utenlandske eller helt eller delvis utenlandskontrollerete rettssubjekter. Selskapets aksjebok skal angi samtlige aksjonærers statsborgerskap, eventuelt sete.

Selskapets totale utenlandsandel skal innen 1. januar 1990 reduseres til 65 pst. av aksjekapitalen.

3.

EB-konsernet skal blant annet av beredskapshensyn opprettholde muligheter for innenlandsk produksjon av elektroteknisk kraftforsyningsmateriell tilsvarende produksjonen til selskaper i EB-konsernet, A/S Norsk Elektrisk & Brown Boveri og ASEA-Per Kure A/S før sammenslåingen.

Hvis det i fremtiden skulle oppstå vanskeligheter med å innfri ovennevnte forpliktelser skal Olje- og energidepartementet underrettes på et tidlig tidspunkt, og eventuelt godkjenne avvik fra konsesjonsvilkårene før de settes i verk.

4.

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Olje- og energidepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir overholdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet.

5.

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 – kroner to tusen – pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av vilkårene kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake, jfr. § 26 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917.

En gjør oppmerksom på at det i og med ovenstående vedtak ikke er gjort noen endring angående de nevnte kraftleiekonsesjoner eller de tilknyttede vilkår. Det forutsettes imidlertid at det skjer en koordinering av søknadene ved kommende fornyelse av kraftleiekonsesjonene.»

6. Alcoa International Holding Corporation.

(Konsesjon for erverv av aksjer i Norsk Alcoa A/S.)

Olje- og energidepartementets samtykke 24. februar 1988.

«En viser til Deres søknad av 12. februar d. å.

Det opplyses i søknaden at Alcoa International Holding Corporation har ervervet 97,79 pst. av aksjene i Norsk Alcoa A/S.

Det aktuelle erverv er konsesjonspliktig idet Norsk Alcoa A/S innehar kraftleiekonsesjon i henhold til lov av 14. desember 1917 nr. 16 (industrikonsesjonsloven) kap. IV.

I medhold av industrikonsesjonsloven § 36 og bemyndigele gitt ved kgl. res. av 11. januar 1978 gis Alcoa International Holding Corporation konsesjon for erverv av inntil 97,79 pst. av aksjene i Norsk Alcoa A/S. Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen.

En gjør oppmerksom på at det i og med ovenstående vedtak ikke er gjort noen endring angående de nevnte kraftleiekonsesjoner eller de tilknyttede vilkår.»

7. A/S Istad Kraftselskap.

(Ombygging av Angvik Kraftstasjon. – Kongelig resolusjon av 1. november 1985. Tillatelse til ekspropriasjon av kraftstasjonstomt og fallrettigheter for ombygging av kraftanlegg i Angvikelva.)

Kongelig resolusjon av 4. mars 1988.

I. Innledning.

A/S Istad Kraftselskap har ved kgl. res. 1. november 1985 fått tillatelse etter vassdragsloven av 15. mars 1940 til ombygging av kraftanlegg i Angvikelva i Gjemnes kommune. Ved selskapets konsesjonssøknad av 29. august 1979 ble det ikke søkt om rett til å foreta ekspropriasjon av nødvendig fallrett og tomt for ny kraftstasjon, da det var forventet at berørte rettighetshavere ville gå med på avståelse ved frivillig avtale.

Det har nå vist seg at selskapet ikke har greid å oppnå frivillig avtale eller frivillig skjønn for å kunne erverve nødvendig fallrett og tomt for kraftstasjon. A/S Istad Kraftselskap søker derfor med dette om tillatelse til å kreve avståing av vannfall etter § 148 i vassdragsloven og avståing av grunn for kraftverk etter § 62 i samme lov.

Søknaden gjelder nødvendige rettigheter for å foreta ombygging av kraftanlegg i Angvikelva i følge tillatelse gitt ved kgl. res. 1. november 1985.

II. NVE's innstilling.

Fra A/S Istad Kraftselskap har NVE mottatt følgende søknad datert 30. september 1987:

«Bakgrunn.

A/S Istad Kraftselskap har ved kgl. res. av 1. november 1985 fått tillatelse etter Vassdragsloven av 15. mars 1940 til ombygging av kraftanlegg i Angvikelva i Gjemnes kommune. Ved selskapets konsesjonssøknad av 29. august 1979 ble det ikke søkt om rett til å foreta ekspropriasjon av nødvendig fallrett og tomt for ny kraftstasjon, da en forventet at berørte rettighetshavere ville gå med på avståelse ved frivillig avtale.

Oppsummering.

Da det nå har vist seg at vi ikke vil kunne oppnå frivillig avtale eller frivillig skjønn for å kunne erverve nødvendig fallrett og tomt for kraftstasjon, søker A/S Istad Kraftselskap med dette om tillatelse til å kreve avståing av vassfall etter § 148 i Vassdragsloven og avståing av grunn for kraftverk etter § 62 i samme lov. Søknaden gjelder nødvendige rettigheter for å foreta ombygging av kraftanlegg i Angvikelva iflg. tillatelse gitt ved kgl. res. av 1. november 1985.

Vedtak om å søke om rett til ekspropriasjon ble gjort av slskapets styre i møte 24. september d. å.

Beskrivelse av prosjektet.

A/S Istad Kraftselskap har fått tillatelse til ombygging av kraftanlegg i Angvikelva.

Det tidligere anlegget, som nå er forfalt og er ute av drift, eies av Angvik Møbelfabrikk. Ombyggingen består i reparasjon av nåværende dam, legging av ny rørgate og bygging av ny kraftstasjon nedenfor den tidligere stasjonen. Ved ombyggingen vil en utnytte en større fallhøyde (ca. 6 m mer) enn det tidligere anlegget gjorde.

De viktigste tekniske data for anlegget er flg.:

Nedslagsfelt: 31,4 km².
Midlere vassføring: 1,39 m³/s.
Regulert vassføring (dvs. her «alminnelig lavvassføring»): 0,14 m³.
Turbin: Type Francis, P max=1 125 kW, n=750 o/min.
Generator: Trefase asynkrongenerator 1 125 kW.
Midlere årsproduksjon: 3 790 MWh.

Hydrologiske data er etter anbefaling fra NVE, Vassdragsdirektoratet, Hydrologisk avdeling basert på vannmerke 651 Svorka som hovedgrunnlag.

Maskintekniske og elektrotekniske data er valgt i samsvar med revidert plan utarbeidet av Sørumsand Verksted A/S pr. 2. mars d. å.

For nærmere beskrivelse vises også til vår konsesjonssøknad av 29. august 1979.

Kostnader.

Totalkostnadene for anlegget ble pr. 1. mars 1987 beregnet til 11,3 mill. kr. Utbyggingsprisen pr. samme tidspunkt var da 298 øre/kWh.

Begrunnelse for utbygging.

A/S Istad Kraftselskap har iflg. vedtektene som formål «å drive produksjon, overføring og fordeling av energi med sikte på å dekke etterspørselen etter energi for alminnelig forsyning» i kommunene Midsund, Aukra, Molde, Fræna, Gjemnes og Eide. Selskapet er eid av disse kommunene, og dessuten er Nesset kommune og Møre og Romsdal fylkeskommune aksjonærer.

Brutto fastkraftforbruk i området var i 1986 550 GWh. Fastkraftbidraget fra egenproduksjon er 20 GWh. Selskapet har hittil ikke lykkes i å sikre dekningen av et økende forbruk i området med deltakelse i utbyggingsprosjekter utenfor eget område, og det har heller ikke vært mulig å få tilsagn om framtidig fastkraftkvantum som fylkeskraft fra A/S Møre og Romsdal Kraftselskap.

Ønsket om ombygging av Angvik kraftverk er derfor et forsøk på å utnytte en lokal energikilde for å bidra til å dekke energibehovet for alminnelig forsyning. Selv om bidraget er lite i forhold til forbruket i området og utbyggingsprisen blir høy, anses et produksjonstilskudd som dette ute i fordelingsnettet å være gunstig.

Nåværende rettighets- og eiendomsforhold.

Fallrettigheter og eiendomsrett for nødvendig grunn for det tidligere kraftverket tilhører Angvik Møbelfabrikk. A/S Istad kraftselskap har ved avtale datert 3. juni 1980 med Angvik Møbelfabrikk A/S rett til å overta kraftanlegget i Angvikelva med tilhørende rettigheter «hvis konsesjon blir meddelt og Istad finner utbygging regningssvarende».

Vedlagte kartutsnitt viser det aktuelle området for utvidelse av utnyttelsen av fallet i Angvikelva.

Fallretten fra tidligere til planlagt kraftstasjon er i privat eie. På kartet er angitt berørte eiendommer langs elva for den aktuelle utvidelsen.

Vassretten i elva er ved eiendomsoverdragelse og utskillelse av eiendommer langs elva holdt utenfor slik at vassretten pr. i dag tilligger g.nr. 83 b.nr. 1 og g.nr. 83 b.nr. 70 i Gjemnes kommune. Det er ikke andre rettighetshavere på den aktuelle elvestrekningen.

Kraftselskapets behov for tomt for ny kraftstasjon er markert på det vedlagte kartutsnittet. Nødvendig areal for stasjonstomt og atkomstveg ligger i sin helhet på eiendommen g.nr. 83 b.nr. 70, med hjemmelshaver Thore B. Skjølsvik.

Ved søknad om konsesjon i 1979 ble det antatt at de nødvendige tilleggsrettigheter ville kunne erverves ved avtale mellom rettighetshavere og utbygger.

Framdriften vedr. erverv av fallrett og eiendom.

P.g.a. den langvarige behandlingstiden for konsesjonssøknaden, var det nødvendig å gjennomgå plan og kostnadsberegning på nytt etter at konsesjon var gitt. Generalforsamlingen i A/S Istad Kraftselskap vedtok 19. desember 1986 å foreta utbygging på grunnlag av revurdert plan og kostnadsberegning.

Det har etter dette vært ført forhandlinger med de berørte rettighetshavere for å erverve nødvendig fallrett for de nederste 6 m fallhøyde og nødvendig tomtegrunn for kraftstasjon og adkomstveg.

Forhandlingene har til nå ikke ført fram, og det synes vanskelig å komme til enighet om betingelser for en avtale om avståelse av rettigheter.

Rettighetshaverne for fallretten har meddelt at de ikke ønsker betingelsene for avståelse fastsatt ved frivillig skjønn.

Søknad om rett til ekspropriasjon.

På bakgrunn av utviklingen i forhandlingene vedr. erverv av fallrett og kraftstasjonstomt, ønsker A/S Istad Kraftselskap med dette å søke om rett til avståelse av vassfall etter § 148 i Vassdragsloven av 15. mars 1940, og avståelse av grunn etter § 62 i samme lov for ombygging av kraftanlegg i Angvikelva, samt rett til forhåndstiltredelse før skjønn er holdt.

Søknaden gjelder flg. rettigheter og hjemmelshavere:

Fallrett:
G.nr. 83 b.nr. 1 Hjemmelshaver: Ketil Angvik, 6636 Angvik.
G.nr. 83 b.nr. 70 Hjemmelshaver: Thore B. Skjølsvik, 6636 Angvik.

Grunn:
G.nr. 83 b.nr. 70 Hjemmelshaver: Thore B. Skjølsvik, 6636 Angvik.»

Søknaden har vært forelagt de berørte grunn- og rettighetshavere. Ketil Angvik og Thore B. Skjølsvik har avgitt fellesuttalelse angående ekspropriasjon av fallrettigheter i brev av 13. november 1987:

«Vedrørende søknadens 2. avsnitt – Oppsummering – bemerker vi:

Her står det bl. a. at det nå har vist seg at vi ikke vil kunne oppnå frivillig avtale for å kunne erverve nødvendig fallrett.

Vi har fra første stund av gitt uttrykk for at vi var villige til å selge fallretten, og vi kom frem til en frivillig avtale med A/S Istad Kraftselskap om avståelse av den fallrett som var aktuell og til omforent pris.

Det som førte til at forhandlingene kjørte seg fast var at vi som selgere krevde å få tilføyet et eget pkt. til avtalen der vi krevde at A/S Istad Kraft skulle dekke omkostningene med å holde en frivillig voldgift for selgerne.

Voldgiftsretten skal tolke en erklæring fra 1905 om vannrett, og videre fastsette fordeling mellem selgerne av det totale beløp som fallretten blir betalt med.

Det er ikke enighet mellem selgerne innbyrdes om betydningen av denne erklæring som er hjemmel for den ene av selgerne sitt eierforhold til fallretten.

Vi har grunn til å tro at kostnadene ved å holde denne voldgiftsretten, som skal bestå av tre medlemmer, ikke vil overstige kr. 10 000,–.

Det kan nemnes at etter at Istad Kraft i telefonsamtale den 25. september tilkjennega at de ikke ville akseptere dette pt. tilbød den ene av selgerne seg til å frafalle dette kravet slik at risikoen for det omtrentlige beløp ble redusert til det halve.

Vi kan forstå Istad Kraft når de mener at dette er kjøper uvedkommende ved å se isolert på dette pt., men samtidig ser vi det slik at det er den aktuelle situasjon som fremtvinger en avklaring av eierforholdet.

Sett på bakgrunn av den avtale vi kom fram til med A/S Istad Kraftselskap mener vi at vårt tilleggspt. til denne avtale kostnadsmessig er så lite, sett i denne sammenheng, at det etter vår oppfatning ikke skulle vere grunn for ekspropriasjon.»

Thore B. Skjølsvik har i brev av 14. november 1987 uttalt følgende vedrørende ekspropriasjon av grunn:

«Merknad til søknadens 2. avsnitt – Oppsummering.

Når det her bl. a. står at det nu har vist seg at vi ikke vil kunne oppnå frivillig avtale for å kunne erverve tomt til kraftstasjon er dette ikke et riktig uttrykk for situasjonen etter at forhandlingene ble sluttført vedrørende dette punkt.

Det ble ved forhandlingen enighet om avtale om avståelse av tomtegrunn til ny kraftstasjon, adkomst til denne, og nødvendig rett til å legge turbinrør over selgerens ovenforliggende elvegrunn, etter kjøperens ønske, og til omforent pris.

Avtalen ble endelig utformet av A/S Istad Kraftselskap og tilsendt meg for undertegning.

Avtalen ble underskrevet av meg sammen med nødvendige vitner den 27. september 1987 og er senere bekreftet mottatt av A/S Istad Kraftselskap.

Forhandlingene om tomtegrunn ble ført isolert og uavhengig av øvrige forhandlinger om erverv i forbindelse med utbyggingen.

Det skulle således ikke være grunn til å hevde at frivillige forhandlinger på dette punkt ikke har ført frem fordi om det ennu gjenstår å få i stand avtale om erverv av fallrett, der andre eiere kommer inn, enten dette kan oppnåes ved frivillig avtale eller ved ekspropriasjon.

Vedrørende forhandling om fallrett som søknaden også omhandler, vises til merknad i eget brev fra eierne.»

A/S Istad Kraftselskap har ved brev av 10. desember 1987 kommentert uttalelsene slik:

«Brev av 13. november 1987 fra Ketil Angvik og Thore B. Skjølsvik. Grunnen til at vi ikke kunne gå med på grunneiernes krav om dekning av omkostningene ved en voldgiftssak var først og fremst at vi anså en slik sak som oss helt uvedkmmende.

Under forhandlingene som hadde pågått i 7 måneder hadde det stadig kommet frem nye momenter/krav som vi i forsøk på å få til frivillig avtale hadde gått med på. Med det vi allerede hadde gått med på var vi kommet langt høyere enn det som etter vår oppfatning kunne forventes å være en rimelig erstatning for fallretten, og styret vedtok derfor 24. september 1987 å søke om ekspropriasjon etter Vassdragsloven.

Dette ble meddelt grunneierne i brev av 30. september 1987 samtidig som de fikk oversendt kopi av vår søknad. I samme brev ble vårt tilbud om kjøp ved frivillig avtale trukket tilbake.

Brev av 14. november fra Thore B. Skjølsvik.

Her gjelder stort sett det samme som nevnt under pkt. 2 at vi etter hvert på grunn av stadig nye momenter var kommet høyere enn det vi mente var rimelig for grunnen.

Det er riktig at Skjølsvik den 27. september 1987 skrev under et forslag til frivillig avtale om tomt som vi mottok her 29. september 1987, men ikke om fallrettigheter. Styret hadde ved sitt vedtak 24. september 1987 om å søke ekspropriasjonstillatelse satt en siste frist for godtakelse av begge avtaler til 28. september 1987, og dette var meddelt grunneierne i brev av 25. september 1987. Tilbudet ble trukket tilbake ved brev av 30. september 1987.

Når det gjelder pris for grunn har selskapet fulgt den linje at det ikke vil være prissettende (prisdrivende) i et område og har derfor ved flere anledninger valgt avtaleskjønn når det mente prisen kom over det som var vanlig i berørte område.

Til slutt nevner vi at vi flere ganger under forhandlingene foreslo avtaleskjønn for vår regning, men dette ble avvist av grunneierne bl. a. i brev av 30. mars 1987.

NVE vil bemerke:

«Den foreliggende sak gjelder søknad om ekspropriasjon av nødvendige grunn- og fallretter for å kunne foreta ombygging av Angvik kraftverk, jfr. kgl. res. 1. november 1985. Fallet mellom gammelt og nytt utløp, i alt 6 m, søkes ekspropriert i.h.t. vassdragslovens § 148. Kraftstasjonstomt søkes ekspropriert i.h.t. samme lovs § 62.

Det samlede fall i det planlagte Angvik kraftverk utgjør mindre enn 1 000 nat.hk., og selskapet trenger derfor ikke ervervskonsesjon for å gjennomføre ombyggingen.

Av foranstående går det fram at det har vært forhandlet om overdragelse av grunn- og fallrettigheter, men at forhandlingene som helhet ikke har ført fram pga. uenighet om økonomiske spørsmål. Rettighetshaverne har bl. a. fremmet ønske om å få avgjort ved voldgift fordeling av erstatningsbeløpet mellom de berørte. Kraftselskapet finner at dette er et spørsmål som er det helt uvedkommende. Som følge av dette har A/S Istad Kraftselskap trukket de avtalene det tidligere har vært enige om.

NVE kan ikke se at en ekspropriasjon kan stanses på dette grunnlag. Ombyggingen av Angvik kraftverk vil fremme almene interesser, jfr. vassdragslovens § 126, og NVE tilrår at A/S Istad Krafselskaps søknad innvilges.

Kraftselskapet har også søkt om rett til forhåndstiltredelse for å nytte de eksproprierte rettigheter før skjønn er avholdt. NVE kan ikke ta stilling til en slik søknad før endelig tillatelse til ekspropriasjon foreligger.»

III. Departementets bemerkninger.

Den foreliggende sak gjelder søknad om ekspropriasjon av nødvendige grunn- og fallrettigheter for å kunne foreta ombygging av Angvik kraftverk, jfr. kgl. res. 1. november 1985. Fallet mellom gammelt og nytt utløp, i alt 6 m, søkes ekspropriert iht. vassdragslovens § 148. Kraftstasjonstomt søkes ekspropriert iht. samme lovs § 62.

Det samlede fall i det planlagte Angvik kraftverk utgjør mindre enn 1 000 nat.hk., og selskapet trenger derfor ikke ervervskonsesjon for å gjennomføre ombyggingen, jfr. ervervsl. § 1,1.

Det har vært forhandlet om overdragelse av grunn til fallrettigheter, men forhandlingene som helhet har ikke ført frem pga. uenighet om økonomiske spørsmål.

Norges vassdrags- og energiverk går inn for at det gis tillatelse til ekspropriasjon etter §§ 62 og 148 i vassdragsloven.

Fordelene ved en ombygging ble vurdert som klart større enn ulempene da det ble gitt tillatelse til ombygging av Angvik kraftverk ved kgl. res. 1. november 1985.

Det tilrås at det gis tillatelse til ekspropriasjon av nødvendige fallrettigheter iht. vassdragsl. § 148 og tillatelse til ekspropriasjon av kraftstasjonstomt iht. samme lovs § 62 for ombygging av kraftanlegg i Angvikelva, jfr. nevnte kgl. res.

Det er også søkt om forhåndstiltredelse, jfr. oreign.l. § 25. Dette spørsmålet kan først avgjøres når ekspropriasjonstillatelse foreligger.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

At det i medhold av vassdragslovens §§ 62 og 148 gis tillatelse til ekspropriasjon av henholdsvis kraftstasjonstomt og nødvendige fallrettigheter for ombygging av kraftanlegg i Angvikelva, Gjemnes kommune, jfr. kongelig resolusjon 1. november 1985.

8. L/L Tussa Kraft.

(Tillatelse til erverv og regulering av Litlebøelva i Volda kommune.)

Kongelig resolusjon 4. mars 1988.

1 Innledning.

L/L Tussa Kraft har i brev av 10. mars 1986 søkt om erverv av fall, regulering og utbygging i Litlebøelva i Volda kommune.

Saken har vært forelagt NVE som i brev av 10. mars 1987 har uttalt følgende:

«Fra L/L Tussa Kraft har NVE mottatt følgende søknad datert 10. mars 1986:

«På grunnlag av vedtak i styret søker L/L Tussa Kraft herved om

1. I medhold av Lov om erverv av fall 14. desember 1917, tillatelse til erverv av fallene i Litlebøelva, fra Litlebøvatn kote 645,0 til kote 20.
2. I medhold av Lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 tillatelse til
   a. regulering av Litlebøvatn ved 3,0 m senking og 4,0 m heving fra normalvannstanden på kote 645,0, en regulering på ialt 7,0 m.
   b. overføring til Litlebøvatn av avløpet fra 0,7 km² av nedbør-feltet til Litlebøelva på høyre bredd (Bakkheia/Tverrelva).
   c. overføring til Litlebøvatn av avløpet fra 0,3 km² av nedbørs-feltet til Litlebøelva på venstre bredd (Øvstegardgrova).
3. I medhold av Lov om vassdragene av 15. mars 1940 tillatelse til å
   a. bygge ut *Dale kraftverk* etter de framlagte planer.
   b. foreta nødvendig erverv og ekspropriasjon av grunn for utbyggingen, eventuelt med mindre vesentlige endringer i den tekniske utførelsen i forhold til de framlagte planer.
4. Nødvendig tillatelse etter Lov om vannforurensing av 26. juni 1970»

Fra søknadens beskrivende del gjengis hovedinnholdet:

«2 Utbyggingsplanene — teknisk/ økonomisk beskrivelse

2.1 Innledning

Tussa Kraft foretok en foreløpig kartlegging av utbyggingsmulighetene i vassdraget i 1977 — for å vurdere teknisk-økonomisk gjennomførbarhet.

Forprosjektet ble utarbeidet i februar 1984 og revidert i mai 1985. På grunnlag av forprosjektet ble det sendt melding om planlegging til Vassdragsdirektoratet i henhold til Vassdragsreguleringslovens § 4 a brev av 14. juni 1985 fra Ingeniør A. B. Berdal A/S.

Orienteringsbrosjyre i § 4 a-fasen er utarbeidet og distribuert. Etter at forhåndsmeldingen ble sendt, er prosjektet blitt bearbeidet videre slik at all dokumentasjon av teknisk-økonomisk art samt virkningene av en

utbygging for andre brukerinteretsser fyller de krav til slik dokumentasjon som Vassdragsreguleringsloven krever.

Det er blant annet utført grunnundersøkelser og kartlegging som grunnlag for en endelig dimensjonering av anleggets enkelte deler, først og fremst magasin- og installasjonsstørreler. Videre er det utført naturfaglige og andre undersøkelser av ikke-teknisk art for å ha godt nok faglig grunnlag for å bedømme virkningene.

2.2 Beskrivelse av vassdraget og distriktet

Litlebøelva renner ut i Dalsfjorden ved Dale i Volda kommune. Nedbørsfeltet ligger mellom Dalsfjorden og Voldafjorden/Kilspollen og grenser mot Bjørkedalsvassdragets nedbørfelt i sør og Folkestadelvas felt i nord.

Nedbørfeltet ved utløp i fjorden er ca. 22 km², Gjennomsnittlig vassføring er ca. 1,6 m³/s. Det meste av feltet ligger under kote 1 000, men med topper opp mot 1 300 m o.h. (Trollvasstinden, kote 1 285).

Terrenget faller bratt mot fjorden på begge sider og gir lite rom for løsmasseavsetninger. Ved Litlebøvatnet er det derimot markerte morenerygger ved utløpet. Landskapet for øvrig har alpint preg med egger og tinder.

Vassdraget har to hovedgrener, Dalselva (Storeelva) som ikke berøres av utbyggingsplanen, og Litlebøelva som kommer fra Litlebøvatnet og har et fall på 645 m på den ca. 3 km lange strekningen fra vannet til utløi fjorden.

Litlebøelva og Dalselva renner sammen ca. 250 m før utløpet i fjorden. Ved samløpet er Dalselva's nedbørfelt ca. 13,6 km² og Litlebøelva's 8,5 km².

Klimatisk og hydrologisk kan vassdraget og distriktet sies å være typisk vestlandsk med forholdsvis varme vintre i lavlandet og kjølige somre.

En relativt detaljert beskrivelse av distriktet som gjelder bosetting, folketall, næringsliv og sysselsetting, kommunikasjoner o.l. er angitt i vassdragsrapporten for vassdraget (391 Litlebøelva) i Samlet Plan.

2.3 Tidligere planer om kraftutbygging i vassdraget. Samlet Plan for vassdrag

Avdeling for vasskraftundersøkelser i NVE utarbeidet i 1975 en plan for utbygging av vassdraget. Kraftstasjonen ble her forutsatt lagt ved Kilspollen og vannet overført dit. Litlebøvatnet ble forutsatt senket 15 m med et antatt magasin på 8,5 mill. m³. Det ble ikke regnet med oppdemming. Bare Litlebøvatnet's eget nedbørfelt ble utnyttet. Beregnet produksjon var 18,5 GWh.

I Samlet Plan for vassdrag (SP) er prosjektet vurdert i to alternativer; utbygging mot Kilspollen, alternativt mot Dale. Magasin: 6,8 mill. m³ tilløp: 15,4 mill. m³ og produksjon: 22,5 GWh, er likt i begge alternativ. I alternativet Kilspollen forutsettes imidlertid vannet ført ca. 1 km i tunnel og 1,4 km i rør ned til kraftstasjonen, mens alternativ Dale forutsetter rør hele veien. Ved kanalisering overføres avløpet fra ca. 1 km² ekstra nedbørfelt til Litlebøvatnet i begge alternativ.

2.4 Beregningsforutsetninger og planunderlag

2.4.1 Kart og høydegrunnlag

Vassdraget er ikke nivellert. Planen bygger derfor på høyder tatt fra de kart som finnes. Foruten NGO-kart i 1:50 000, M711-serien, med 20 m ekvidistanse, er økonomisk kartverk i 1:5 000 med ekvidistanse 5 m utvidet fra kote 600 til kote 700 i planområdet og dekker dermed nedbørfeltet ca 50 m høyere enn det planlgte magasinet i Litlebøvatnet. Utvidelsen er utført i forbindelse med utbyggingsplanene.

Det er for øvrig konstruert loddekart for Litlebøvatnet ned til kote 620 i målestokk 1:5 000 og damstedkart i målestokk 1:500.

2.4.2 Hydrologi

Avløp fra utbyggingsfeltene er beregnet på grunnlag av utkast til isohydatkart over området utarbeidet av NVE-Hydrologisk Avdeling i desember 1984. Midlere spesifikt avløp er etter dette satt til 75 l/s km².

I forbindelse med produksjonsberegninger er det nødvendig å vite avløpets fordeling over året. Det er ingen vannmerker i vassdraget. Vannmerke 630 Øye i Bygdaelva i Hellesylt er derfor brukt til slike beregninger. Vannmerket har en lang og pålitelig observasjonsserie (1916-d.d.) tilgjengelig for EDB-behandling.

Som kontroll på avløpsfordelingen over året for Øye er det gjort en sammenligning med vannmerke 1457-0 Steinkvivatn som ligger i Åmela innerst i Dalsfjorden og som har 9 års observasjonstid. Dette vannmerket må regnes å være representativt for Litlebøelva. Det viser seg at avløpsfordelingen for Øye og Steinkvivatn vannmerker er godt overensstemmende.

2.4.3 Geologi og grunnforhold

Berggrunnen i området er dominert av gneisbergarter med ubetydelige innslag av olivin. Dette er typisk for distriktet for øvrig. Den forslåtte planløsning forutsetter daganlegg og ingen arbeider i fjell, og det er derfor ikke utført noen ingeniørgeologisk kartlegging.

For dam Litlebøvatn er det utført seismiske målinger i damsted. I kraftstasjonstomten er det løsmasser.

2.4.4 Kostnadsgrunnlag

Kostnadene for de bygningsmessige arbeider er basert på erfaringstall fra de siste anbud for tilsvarende arbeider, dels også på opplysninger fra entreprenører.

For maskin- og elektroteknisk utstyr er kostnadene basert dels på forspørsler hos leverandør, dels på erfaringstall fra anbud. Forøvrig vises til kostnadsoverslaget.

2.4.5 Verdigrunnlag for energi og effekt

I dimensjonerings- og nytteverdiberegninger er det nødvendig å sette verdi på energi og effekt. Disse verdiene bygger på rapporter fra Energidirektoratet. Prinsippet i Energidirektoratets beregninger er at et nytt prosjekt verdsettes etter hva det vil koste å skaffe samme kraftmengde på billigste alternative måte, for eksempel vannkraft eller varmekraft.

Nåverdien av den ekstrakostnaden en pådrar seg ved at dyrere prosjekter må rykke fram i tid, summert gjennom den økonomiske levetid for det aktuelle prosjektet som vurderes, blir da investeringskriteriet for dette prosjektet.

Av de variable i denne beregningen er for eksempel takten i forbruksutviklingen, kostnadene for alternativene, kalkulasjonsrenten og tidspunktet for idriftssettelse. Kalkulasjonsrenten kan defineres som den samfunnsmessige kostnad på kapital idet det kreves en realavkastning på kapital anvendt i kraftutbygging som er like stor som på andre områder som også har udekket kapitalbehov. For tiden anbefaler Finansdepartementet 7 % p.a. Med 40 års levetid må de årlige inntekter kapitaliseres med en fak-
tor på 13,33 for å gi nåverdien. Konsekvensen ved å bruke 5 % rente undersøkes også.

Basert på prisnivået 1. kvartal 1985, idriftssettelse omkring 1990 og med støtte i Energidirektoratets rapporter, anslås fastkraftverdien (indifferenskostnaden) til ca. *30 øre/kWh eller kapitalisert 30 x 13,33 = 400 øre/kWh* ved 7 % p.a. rente. For 5 % p.a. rente fås tilsvarende ca. 27 øre/kWh eller 467 øre/kWh kapitalisert. Verdien på tilfeldigkraft anslås til 50 % av fastkraftverdien.

Disse verdiene vil være samfunnsøkonomiske verdier som ikke nødvendigvis vil være gjeldende for den enkelte utbygger eller kraftverkseier, og som derfor heller ikke kan nyttes i forbindelse med intern budsjettering. Ved en ren bedriftsøkonomisk analyse vil økonomien ved prosjektet måtte bedømmes ut fra de finansieringsmuligheter som foreligger, dvs. først og fremst lånebetingelsene som oppnås.

Når det gjelder den effektmessige verdien av en tilleggsinstallasjon utover verdien av den energien som vinnes inn, er det for tiden lite å holde seg til av offentlige utredninger.

Ved en bedriftsøkonomisk vurdering er det naturlig å sammenligne med hva effekt koster å kjøpe og dimensjonere etter det.

En økning av installasjonen betinger lave marginalkostnader for driftsvannveien. For Dale kraftverk er en økning av rørdimensjonen kostbar og det er ikke økonomisk å dimensjonere med hensyn på effekt.

2.5 Teknisk beskrivelse av prosjektet

2.5.1 Kort sammendrag, tegn 1655—012

Denne planen går ut på å bygge ut Litlebøelva i Volda fra Litlebøvatnet, NV kote 645, til ca. kote 20. Avløpet fra Litlebøvatnet, som foreslås regulert 7 m mellom kote 642,0 og kote 649, føres i rør til kraftstasjonen ved Dale sammen med avløpet fra ca. 1 km² av restfeltet som kanaliseres over til Litlebøvatnet.

Magasinet i Litlebøvatnet blir 6,3 mill. m³. Stasjonen får en maksimal ytelse på 4,6 MW og en midlere årlig produksjon på 21,8 GWh.

Vannet slippes ut i elva av hensyn til vannforsyning til Dalsfjord Laks A/S. Fra Lillebø bygges ca. 4,3 km adkomstveg til Litlebøvatn.

2.5.2 Nedbørfelt og tilløp

Nedbørfeltene er oppmålt på kart i målestokk 1:50 000 dels også i 1:5 000.

Spesifikt avløp er basert på NVE's utkast til isohydatkart av desember 1984.

Felt	Areal km²	Avløp l/s km²	Avløp m³/s	Avløp mill. m³/år
Utløp Litlebøvatn	5,5	75	0,41	13,0
Kanal nord (Tverrelva m.fl.)	0,7	75	0,05	1,7
Kanal sør (Sollifossen, Øvstegardsgrova)	0,3	75	0,02	0,7
Nyttbart Dale kraftverk	6,5	75	0,48	15,4
Restfelt Litlebøelva før samløp med Dalselva	2,0	70	0,14	4,4
Dalselva før samløp Litlebøelva	13,6	70	0,95	30,0
Utløp i fjorden	22,1	71	1,57	49,8

2.5.3 Fallhøyde og energiekvivalent

Midlere vannstand i Litlebøvatn, beregnet ved driftssimulering	kote 645,7
Turbinsenter	» 22,0
Midlere brutto fallhøyde	623,7 m
Falltap ved maksimal driftsvannføring	27,1 m
Midlere netto fallhøyde ved qmax	569,6 m
Midlere falltap beregnet ved driftssimulering	15,0 m
Midlere netto fallhøyde ved qmidl.	608,7 m

På grunnlag av midlere aggregatvirkningsgrad på 0,878 fås midlere energiekvivalent:

$e = 608{,}7 \times 9{,}81 \times 0{,}878/3600 = 1{,}45\ kWh/m^3$.

2.5.4 Regulering Litlebøvatn, tegn, 1655—015

Beskrivelse

Magasinet i Litlebøvatn blir inntaksmagasin og eneste reguleringsmagasin i utbyggingen. En gammel fyllingsdam ved utløpet må fjernes. Vannet foreslås senket 3 m fra normalvannstanden på kote 645,0 til kote 642,0 og hevet 4 m til HRV på kote 649. Senkingen skjer ved at tilløpsrøret for kraftstasjonen graves/sprenges ned i grøft i tilstrek-

kelig dybde: ca. 1 m under LRV. Røret blir liggende under dammen og fungerer også som omløp i byggetiden. Den øverste rørseksjonen som legges for dette formålet må da ha en avledningsevne som er stor nok for en antatt byggetidsflom.

Oppdemmingen skjer ved at det bygges en fyllingsdam med morenetetting ved utløpet av vannet.

Dammen får en største høyde på 8 m over eksisterende terreng og et volum på 8 400 m³.

Kronelengden blir 95 m og bredden 4 m. Fribord over HRV blir 3,2 m og over DFV 2,5 m.

Flomløpet blir liggende på dammens venstre side og utføres som et fast overløp med 6 m bredde. Flomløpskanalen utføres som jordkanal og plastres med sortert stein. Kanalen har en midlere bredde på 4 m og et gjennomsnittlig fall på 9 %.

Magasinvolumet er beregnet til 6,3 mill. m³ hvorav 2,5 mill m³ oppnås ved senking og 3,8 mill. m³ ved oppdemming, se kurve, side 11.

Foran dammen støpes en inntakskonstruksjon med varegrind og føringer for bjelkestengsel. Reguleringen av magasinet antas å skje ved hjelp av ventil som installeres nedstrøms dammen. I tillegg til reguleringsventilen installeres også rørbruddsventil.

For gjennomføring av damarbeidene vil det bli bygget ca. 4,3 km anleggsvei fra Lillebø. Fyllingskurven, side 12 er beregnet ut fra at magasinet er tilsiktet fylt 01.10 og tømt 01.05. (Det forutsettes en liten reserve om våren for å dekke vannbehovet til oppdrettsanlegget i Dale i tilfelle sen snøsmelting).

Begrunnelse

Kostnadene for dam og senking er beregnet til 6,9 mill. kr. inklusive andel av felleskostnader (byggherrens indirekte kostnader). I tillegg kommer kostnadene til veien, 4,0 mill. kr. inkl. felleskostnader som i hovedsak må belastes dammen. Marginal magasinkostnad ved HRV er beregnet til 1,73 kr./m³.

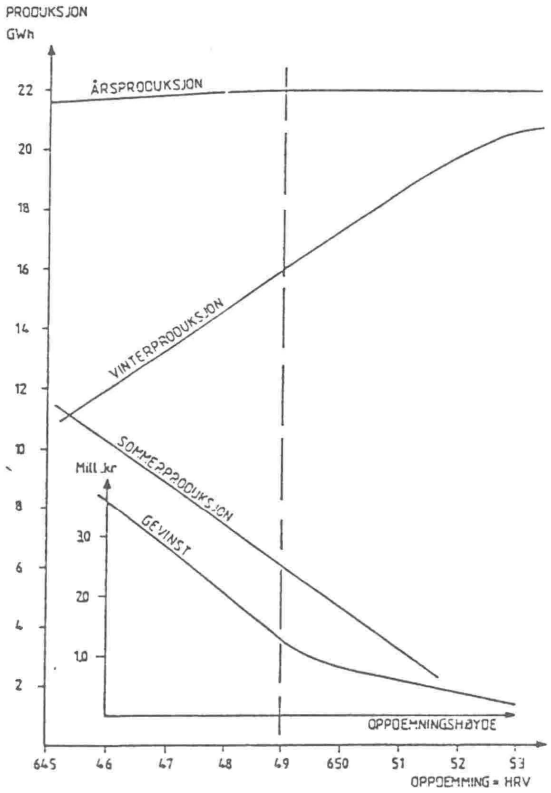

Produksjon og fortjeneste ved økt regulering

Som det fremgår av kurvene ovenfor er det lite årsproduksjonen øker ved oppdemning ut over kote 648,0.

Fordelen ved økt regulering ligger først og fremst i foredling av sommerkraft til vinterkraft, men som man ser av kurven for gevinst avtar den sterkt over kote 649. Dette skyldes at damprofilet da får en sterk utvidelse.

Et forhold som også spiller inn er at med en oppdemning til kote 649 har man en minnelig avtale med grunneiere og fallsrettshavere. Økes oppdemningen risikerer man ekstra utgifter til skjønn og man vil måtte flytte en hytte som da vil komme for nær strandkanten.

På denne bakgrunn er HRV valgt lik kote 649,0.

2.5.5 O v e r f ø r i n g e r, t e g n. 1 6 5 5—0 1 3

Beskrivelse

For å samle opp avløpene fra ca. 1,0 km² nedbørfelt nord og sør for utløpet av Litlebøvatnet, foreslås gravd en kanal nordover mot Bakkeheia/Tverrelva på ca. 1 500 m og en sørover mot Øvstegardsgrova på ca. 1 100 m. Den siste kan eventuelt anlegges som en grøft for veien til Litlebølvatn et stykke.

Kanalene blir lagt på ca. kote 660—670 og går i jevnt terreng med løsmasser. Arbeidet synes enkelt å utføre.

Begrunnelse

Kostnadene er beregnet til 1,5 mill. kr. inklusive andel i felleskostnader. Overført

vannmengde fra det ca. 1 km² store feltet er 2,4 mill. m³ tilsvarende et produksjonsbidrag på ca. 3,4 GWh, vesentlig vinterkraft. På grunnlag av verdiforutsetningene, pkt. 2.4.5, er brutto verdi beregnet til ca. 13,0 mill. kr.

Overføringene er derfor klart lønnsomme.

2.5.6 Kraftstasjon med vannveier, tegn. 1655—016,—017

Beskrivelse

Dale kraftverk bygges i dagen. Stasjonen vil ligge ved Litlebøelva, 50—75 m ovenfor samløpet med Dalselva.

I stasjonen installeres et horisontalt Peltonaggregat med ytelse 4,62 MW for en maksimal vannføring på 0,9 m³/s og midlere netto fallhøyde på 596,6 m.

Maskinene konstrueres for en maksimal netto fallhøyde på 599,9 m og yter ved denne fallhøyden på 599,9, m og yter ved denne fallhøyden 4,65 MW. Omdreiningstallet blir 1 000 o/min. Kraften transformeres opp til 22 kV og mates inn på linjen som passerer like i nærheten av kraftstasjonen.

Tilløpsrøret blir ca. 2 825 m langt hvorav de øverste ca. 1 315 m forutsettes å være betongrør. Ca. 75 m av betongrørene blir liggende under dammen og har en diameter på 1,6 m, mens de resterende 1 240 m har en diameter på 0,8 m. De nederste 1 510 m blir stålrør med diameter 0,60 m. Røret vil dels bli nedgravd, dels bli opplagt på betongfundamenter.

Valg av installasjon

Til tross for høyt fall er marginal installasjonskostnad beregnet til 3 000—3 500 kr./kW. Den høye kostnaden pr. kW skyldes den lange rørledningen og at dette er en liten stasjon.

Valg av installasjon er gjort på grunnlag av driftssimuleringer hvor marginale produksjonsbidrag er beregnet ved trinnvis økning av slukeevnen. Ved den valgte dimensjonen balanserer verdien av marginal produksjon med kostnadene. Brukstiden blir etter dette 4 700 timer.

2.5.7 Veier, tipper og kraftlinjer, tegn. 1655—012

I forbindelse med bygging av dam Litlebøvatn må det bygges ca. 4,3 km vei fra Lillebø til dammen.

Det må dessuten bygges en kort adkomstvei fra fylkesveien til kraftstasjonen. Nye kraftlinjer blir praktisk talt ikke bygget. Ved dammen antas kraftbehovet dekket ved dieseldrift og i kraftstasjonsområdet tas anleggskraft fra eksisterende linje som går like forbi. På denne linjen mates også kraften inn når stasjonen kommer i drift.

2.5.8 Riggområder, tegn. 1655—012

Det blir ett riggområde for boliger, og det blir plassert ved Dalselva.

Mannskapsbehovet vil bli ca. 20—25.

I tillegg til mannskapsbrakker vil det bli nødvendige bygg for lager og verksted i kraftstasjonsområdet og ved Litlebøvatn.

2.5.9 Massetak, tegn. 1655—012

Det er ikke utført undersøkelser med hensyn til massetak for dambygging ved Litlebøvatn.

I og like i nærheten av damstedet synes det å være store forekomster av morenemasser, og et egnet sted er antydet på tegningen. I området ved dammen er det vanskelig å anlegge massetak for stein. Et egnet sted kan være langs adkomstveien til Litlebøvatn; som vist på tegningen.

2.6 Produksjonsberegning

2.6.1 Beregningsmetode

Produksjonsberegningene er utført ved hjelp av driftsstimuleringer i den hydrologiske normalperioden 1930—60.

Det hydrologiske grunnlaget er gjort rede for under punkt 2.4.2.

Det er anvendt en EDB-modell som simulerer driften av kraftverket detaljert for hvert døgn. Det holdes regning med vannstanden i magasinet på grunnlag av innlest magasinkurve. Falltapet beregnes på grunnlag av pådraget og antatte falltapskoeffisienter.

Tappingen styres etter siktemål for magasinfyllingen til gitt tidspunkt på året. Siktemålene for magasinfyllingen tilpasses de hydrologiske forholdene i vassdraget. Det er her tatt sikte på fullt magasin ved vinterens begynnelse, 1. oktober, tilnærmet tomt 1. mai. For å sikre vannforsyningen til lakseoppdrettsanlegget i Dale foreskrives en viss minstevannføring gjennom stasjonen hele året.

Det legges således ikke økonomiske kriterier til grunn ved magasindisponeringe, idet kraftmarkedets priser til enhver tid og beregninger av hva kraftens verdi ville ha vært hvis den eventuelt ble produsert senere, ikke inngår i tappestrategien.

For et lite anlegg som dette anses imidlertid verdien å bli tilstrekkelig nøyaktig beregnet ved en beskrevne metode. Ut fra erfaringer fra tilsvarende anlegg vil man også med rimelig god nøyaktighet kunne angi nytten i et større samkjørende system. Se pkt. 2.6.3 og 2.7.

2.6.2 Produksjon

Beregningene har gitt følgende produksjonstall:

Vinterproduksjon pr. år i 9 av 10 år	12,76 GWh
Rest vinterproduksjon	2,74 GWh
Midlere vinterproduksjon pr. år	15,50 GWh
Sommerproduksjon pr. år i 9 av 10 år	3,21 GWh
Rest sommerproduksjon	3,09 GWh
Midlere sommerproduksjon	6,30 GWh
Midlere årsproduksjon	21,80 GWh

På grunnlag av erfaringstall fra andre kraftverk med tilsvarende magasinforhold anslås at utbyggingen vil gi et fastkraftbidrag i samkjøringssystemet på 90—95 % eller *20,0 GWh.*

Hvor stor fastkraftandelen blir for Tussa Kraft er avhengig av hvordan anlegget kan samkjøres med utbyggerens egne anlegg inklusive kontraktsfestet kjøp. Normalt er det rimelig å tro at et stort system vil omsette en større del av produksjonen som fastkraft enn et lite. På den andre siden vil

overføringstapene også være større i det store systemet.

På grunn av de gode magasinforholdene og sentrale beliggenhet i forsyningsområdet, synes det forsvarlig å anta en fastkraftandel på *90 % eller 19,5 GWh.*

2.6.3 Naturhestekrefter

Fallrettighetene erstattes normalt etter kraftmengden i naturhestekrefter i bestemmende år utbyggingen gir. Konsesjonsavgifter og konsesjonskraft beregnes etter *innvunnet* kraftmengde i bestemmende år hvis vassdragsreguleringsloven legges til grunn og i median år hvis ervervsloven legges til grunn. Endelig beregning gjøres av Vassdragsdirektoratet.

Regulert vannføring i bestemmende år etter vannmerke Øye blir 88,5 %:
0,48 x 0,885 = *0,42 m³/s*
Naturhestekrefter *i alt:*
Nat.hk = 13,33 x Hbrutto x qreg
= 13,33 x 626,7 x 0,42 = *3 510 Nat.hk.*
Alminnelig lavvannføring utgjør ca. 6 %.
Naturhestekrefter *innvunnet:*
3 510 x 0,94 = **3 300 Nat.hk.**

2.7 Utbyggingskostnad

Kostnadsgrunnlaget er gjort rede for under pkt. 2.4.4. Kostnadene er referert 1. kvartal 1986 og omfatter alle kostnader som er nødvendig for å lever kraften på høyspentnettet inklusive anslag for skjønn, erstatninger og fallrettigheter. Renter i byggetiden er beregnet med 13 % p.a. og investeringsavgift med 10 %.

For å bedømme samfunnsøkonomisk nytteverdi av prosjektet er kostnadene også beregnet med 7 alternative 5 % p.a. rente. Dette er de rentesatsene Finansdepartementet for tiden anbefaler brukt for kalkulasjonsrenten i nytteverdiberegninger. Disse satsene må da også brukes ved beregning av renter i byggetiden slik at kostnader og kapitaliserte inntekter sammenlignes på samme grunnlag på idriftssettelsestidspunktet.

Sammendrag:

	mill. kr.
A Bygningsmessige arbeider ...	*14,3*
B Maskinelt utstyr	*15,7*
C Elektroteknisk utstyr	*9,2*
D Anleggskraft	*0,1*
E Diverse og uforutsett i tillegg til det som er tatt med under de enkelte poster	*0,7*
	40,0
F Investeringsavgift, 10 %	*4,0*
G adm. forarb. prosjektering ...	*3,0*
H Renter i byggetiden (2 år) .... *13 % p.a.*	*6,0*
I Skjønnsutgifter, erstatninger, skjønn etc.	*1,5*
Sum	*54,5*

Utbyggingskostnad pr. kWh
54,5/21,8 ..... = *2,50 kr/kWh*
Kostnad inkl. 7 % p.a. rente:
51,8 mill kr. ..... = *2,38 kr/kWh*
Kostnad inkl. 5 % p.a. rente:
50,9 mill. kr. ..... = *2,33 kr/kWh*

2.8 Rentabilitet og nytteverdi

Når myndighetene skal vurdere verdien av utbyggingen må prosjektet kunne sammenlignes med andre tiltak og stilles de samme krav til ved beregningen av avkastningen gjennom prosjektets økonomiske levetid. I slike analyser for kraftverk avskrives anleggskostnadene over 40 år selv om teknisk levetid er lenger.

For samfunnsøkonomiske kostnadsanalyser regnes kostnader i verdifaste kroner, dvs. i realverdier. Samfunnets krav til avkastning på offentlig investert kapital uttrykkes ved kalkulasjonsrenten. Finansdepartementet anbefaler for tiden 7 % p.a., men at også virkningen av 5 % undersøkes. For at sammenligningen skal bli riktig må derfor også rentebelastningen i byggetiden regnes etter de samme satser.

Ut fra verdiforutsetningen i pkt. 2.4.5 og produksjonstallene under pkt. 2.6.2 fås:

A. Beregnet etter kalkulasjonsrente 7 % p.a.:

	mill. kr.
Årlig verdi av fastkraft 0,30 x 20 ...	= 6,00
Tilfeldig kraft (antar 50 % av fast) 0,15 x 1,8	= 0,27
Årlig brutto inntekt	= 6,27
Drifts- og vedlikeholdskostnader, settes til 2 øre/kWh	= 0,44
Netto årlig inntekt	= 5,83
Kapitalisert etter 7 % p.a. og 40 års levetid: 5,83 x 13,33	= 77,7
Utbyggingskostnad (7 % p.a. rente)	= 51,8
Netto samfunnskøonomisk nyttverdi	= 25,9

B. *Beregnet etter kalkulasjonsrente 5 % pa.:*

Årlig verdi av fastkraft: 0,27 x 20 ..	= 5,40
Tilfeldig kraft: 0,135 x 1,8	= 0,24
Årlig brutto inntekt	= 5,64
Drifts- og vedlikeholdskostnader, 2 øre/kWh	= 0,44
Netto årlig inntekt	= 5,20
Kapitalisert etter 5 % p.a. og 40 års levetid 5,20 x 17,16	= 89,2
Utbyggingskostnad (5 % p.a. rente)	= 50,9
Netto samfunnsøkonomisk nytteverdi	= 38,3

Som gjort rede for under pkt. 2.4.5 er dette en samfunnsøkonomisk betraktning som ikke nødvendigvis gjelder for utbyggeren. Her spiller finansieringsbetingelser, alternativ krafttilgang, framtidige kraftpriser etc. en viktig rolle.

En god pekepinn om verdien gir utbyggingskostnaden 2,50 kr/kwh (inkl. 13 % p.a. byggetidsrenter) og vinter/sommerfordelingen som etter den magasinmanøvrering som er forutsatt blir 71 % vinter og 29 % sommer.

I ovenstående oppstilling der det ikke tatt hensyn til verdien av effekt.

3. *Virkninger for allmenne interesser og næringsvirksomhet*

3.1 Innledning

En vassdragsregulering vil i alminnelighet berøre andre brukerinteresser i vassdraget i større eller mindre grad. På enkelte områder kan andre brukere dra nytte av reguleringen, men ofte er interessene motstridende. Økt kunnskap om vassdragsreguleringenes virkning og økt interesse blant publikum, men også økte krav til dokumentasjon fra konsesjonsmyndighetenes side, har ført til at omfanget av undersøkelser og utredninger som gjøres på disse områdene har økt sterkt de senere år.

For å ha bakgrunn for å uttale seg om konsekvensene av reguleringene har det vært nødvendig å engasjere flere bidragsytere innen forskjellige fagområder for å avgi uttalelser om virkningene av utbyggingen.

Rapportene fra disse er brukt som støtte, dels direkte sitert i den etterfølgende omtale. Rapportene er dessuten lagt ved konsesjonssøknaden som bilag. Oversikt over disse rapportene er gitt i bilagsfortegnelsen. Materiale utarbeidet for Samla Plan-formål er også brukt.

3.2 Jord- og skogbruk

Fylkeslandbrukskontoret i Møre og Romsdal har utarbeidet rapport om dette emnet for Samla Plan. Konklusjonen i SP er «små negative konsekvenser». Dette gjelder for utbygging mot Kilspollen. Det demmes ned noe beite rundt Litlebøvatn, dessuten et naust. Vannføringsreduksjonen i elva antas ikke å ha innvirkning på jord- og skogproduksjonen da elva ligger dypt i terrenget.

Sjølgjerdeeffekten ovenfor Sollidfossen vil falle bort.

En mulig fremtidig bruk av elva for vannforsyning og jordbruksvanning vil neppe være aktuelt på grunn av vannføringsreduksjonen.

3.3 Viltinteresser

Direktoratet for naturforvaltning DFN har foretatt en befaring i området og kommet med en uttalelse, se *Bilag 4.*

Uttalelsen har følgende konklusjon:

Utbyggingen medfører inngrep av svært moderat karakter. Skadevirkningene på vilt vil derfor bli tilsvarende. Hjortetrekk vil berøres av kanal/rørgate, uten at dette forventes å gi negative virkninger. Oppdemning av Litlebøvatn vil redusere beitepotensialet for hønsefugl og hare i liten målestokk, og ventes ikke å medføre negative virkninger. Anleggskraftlinjer og anleggsveier må plasseres slik i terrenget at de nødvendige hensyn til viltet blir tatt.

3.4 Fisk

Zoologisk muesum, Universitetet i Bergen har utarbeidet rapport om dette emnet. Konklusjonen fra denne rapport er nedenfor gjengitt i sin helhet.

Fisken i Litlebøvatnet er av relativt god kvalitet og burde være attraktiv i sportsfiske- og fritidsfiske-sammenheng. Kvaliteten ligger noe over gjennomsnittet for tilsvarende vann på Vestlandet. Det finnes minst fire forskjellige stammer av ørret i Litlebøvatnet, og den fineste fisken tilhører stammen som gyter i Trollvannselva. I Grøthornselva gyter også en liten stamme som er småvokst sammenlignet med fisken i Trollvannselva. De øvrige stammene gyter i selve vannet fra 1/2 til 5 meter dyp. Siden gytingen foregår fra september til ut i november betyr det at gytingen i selve vannet faller bort etter reguleringen. Når gytingen inntrer er vannstanden høyere enn før reguleringen. Fisken vil da gyte delvis i de neddemte områdene. Når vi kommer ut på våren og klekkingen setter inn, vil rogna ligge tørt. Derfor vil det være små muligheter for at gytingen i vannet vil kunne bli suksessfull etter reguleringen.

Når det gjelder gytingen i Grøthornselva er den ikke av noen særlig betydning i dag, og skulle den falle ut vil det ikke bety noe for den totale rekrutteringen av fisk til vatnet.

Spørsmålet om rekrutteringen til vatnet etter reguleringen vil derfor være knyttet til reproduksjonen i Trollvannselva. Ved Trollvannselvas utløp finnes det store avsetninger av sand og grus. Når vannet reguleres vil elva grave seg ned og dermed kan det bli vanskelig for fisk å komme opp i Trollvannselva. Hvis denne gravingen kan stoppes på et slikt nivå at fisken ikke blir hindret i å komme opp i elva, vil elva kunne produsere like mye fisk som tidligere og rekrutteringen til Litlebøvatnet være sikret også etter reguleringen. Siden den øvrige rekrutteringen faller ut vil det bli mindre med fisk i vatnet, men nok til at vatnet vil være like attraktivt som sportsfiskeobjekt som tidligere. Spørsmålet blir i stedet om der vil produseres mat nok i vatnet til at fisken kan bli like feit og stor etter reguleringen som før reguleringen. I dag er det bunnlevende insektlarver og zooplankton som utgjør hovedmengden av føden for fisken. Siden fjærmyggene, steinfluene, vårfluene og døgnfluene utgjør mer enn 90 % av denne føden vil vi måtte regne med en stor tilbakegang av føde for fisk, men samtidig reduseres også fiskemengden. Det endelige resultateet vil derfor antakelig bli at vi får lite med fisk i vatnet, men den blir like stor som i dag om ikke større, og sannsynligvis av like god kvalitet. Hvis fiskemengden blir for liten bør man sette ut fisk, men det bør en vente med inntil en får se hvordan det går.

Når det gjelder fremtiden for fisk i elva fra Litlebøvatnet til kraftstasjonen, vil den bli så godt som tørrlagt om vinteren og i tørkeperioder forøvrig. Her må en regne med at alt fritidsfiske går tapt. Dette stykket har imidlertid liten interesse som fiskeområde i dag. Derimot knytter det seg større interesse til den lakseførende delen av elva, det vil si elvestykket fra samløpet med Dalselva og til havet. Her blir situasjonen den at det blir lite vann om sommeren, særlig i tørkeperioder, siden Dalselva ikke har permanente vannmagasin. Det er vannføringen fra Litlebøvatnet som er den stabiliserende faktor for vannføringen om vinteren og om sommeren. Om vinteren vil vi få for mye vann i elva slik at næringsdyrene vil bli spylt på havet. En mulighet for å regulere vanntilførselen til elva etter reguleringen og opparbeidelse av standplasser for fisk om sommeren, når vannføringen blir liten, er tiltak som sterkt vil kunne redusere ska-

devirkningene. Dette vil også kunne gjøre elva mer attraktiv som sportsfiskeelv.

3.5 Vannforsyning

I dag blir Litlebøelva brukt som vannkilde for et mindre vannverk på Dale. Vannverket forsyner ca. 30 p.e. Vanninntaket er på kote 100.

Kraftutbyggingen vil medføre sterk reduksjonen av vannføringen i elven, men ventes ikke å forringe vannkvaliteten. I tørkeperioder med liten vannføring i Litlebøelva vil drikkevannskummen, som er felles for grendehus, skole, fabrikk og noen bolighus, kunne etterfylles fra tilløpsrøret til kraftverket. Utbyggeren vil kunne montere en trykkreduksjonsventil på tilløpsrøret til det bruk

Volda kommune har som ledd i sin fremtidsplanlegging for Dalsbygda forutsatt bygget et større vannforsyningsanlegg med inntak i Litlebøelva på ca. kote 300. Også dette anlegget vil kunne få sin supplerende vannforsyning fra kraftverkets tilløpsrør. Utbyggeren vil sørge for at de som har sin vannforsyning fra Litlebøelva ikke blir skadelidende, men eventuelt blir skaffet vann på annen måte.

Et settefiskanlegg har sitt vanninntak på ca. kote 20 i Litlebøelva, og har behov for en vannføring på 280 l/sek. året rundt.

I lavvannsperioder er det ikke nok vann i Litlebøelva og anlegget må ta vann fra Storelva (Dalselva). I Storelva er det imidlertid stor risiko for forurensning, og det er lite ønskelig å bruke denne som vannkilde. For å være garantert en minstevannføring på 280 l/s ved settefiskanleggets inntak i Litlebøelva må det anlegges et magasin i Litlebøelva på ca. 3,5 mill. m^3.

Ved en utbygging av Litlebøelva til kraftproduksjon vil kraftstasjonen bli plasert oppstrøms inntaksbassenget for vannforsyningen til settefiskanlegget. Kraftutbyggeren forpliker seg til at uregulert vannføring i Litlebøelva sammen med avløp fra kraftverket ikke skal være mindre enn 280 l/s året rundt, ved setteviskanleggets vanninntak.

3.6 Resipientforhold

Norsk institutt for vannforskning, NIVA, har på bakgrunn av befaring og vannprøver vurdert prosjektets innvirkning på resipientforholdene. Rapporten fra undersøkelsen ligger ved som *Bilag 2.*

Kort referert er konklusjonen følgende:

Etter dagens forhold er nedre deler av Daleselva moderat forurenset. I Litlebøelva er vannkvaliteten god.

Vannkvaliteten i Litlebøelva vil sannsynligvis forbli tilfredsstillende også etter regulering. Nederst i Dalselva vil vannkvaliteten trolig bli bedret om vinteren og noe forverret om sommeren. Reguleringen vil føre til sikrere leveranse av godt vann til smoltanlegget til Dalsfjord Laks.

3.7 Vanntemperatur, isforhold og klima

Iskontoret ved NVE har utarbeidet rapport om emnet is og vanntemperatur for Samla Plan. Konklusjonene i SP er «ingen negative konsekvenser».

Fagsjef Bjørn Aune, DNMI, Oslo, har utarbeidedt rapport om emnet klima for Samla Plan. Konklusjonen i SP er «ingen negative konsekvenser».

Begge de ovenfor nevnte rapporter gjelder en utbygging mot Kilspollen. En utbygging mot Dale vil få de samme konklusjoner.

Litlebøvatn er islagt hele vinteren og ferdselen er knyttet til friluftsaktiviteter. I strandsonen vil isen sprekke opp ved tapping fra magasinet, men dette vil ikke være til særlig hinder for eventuell ferdsel på vannet. Utover dette er det ikke ventet forandring i isforhold.

Det er ventet å bli små forandringer i vanntemperaturforholdene. På grunn av redusert vannføring i Litlebøelva kan dette resultere i noe høyere middeltemperatur, spesielt på forsommeren. Det er lite sannsynlig at det blir målbare lokale klimaforandringer som følge av den planlagte utbygging.

3.8 Landskap og friluftsliv

Faglig utvalg for Naturforvaltning ved Per Faugli har utredet dette emnet, som nedenfor er gjengitt i sin helhet.

Litlebøelva tilhører den naturgeografiske regionen «Nordfjord og Sunnmøre fjordstrøk». Tidligere er Bondalsvassdraget, Nordangsvassdraget. Hornindalselv og Vesterålselv vernet i denne regionen.

Landformene har et alpint preg med botner, egger og tinder. Ned mot fjorden er det skogli og fjorden er et markert trekk i landskapet. Elva faller bratt ned mot fjorden.

Nedbørfeltet er velegnet som turområde både sommer og vinter. Litlebøvatnet representerer et område som er lett tilgjengelig. — Terrenget er varierende og aktiviteten kan tilpasses etter behov hele året. Ved Litlebøvatnet ligger det en hytte. Ved Sætrevatnet er det derimot en stor konsentrasjon av hytter.

Fjellområdet er mye brukt av folk fra Folkestadbygda og Dalsbygda, både når det gjelder ski om vinteren og for fotturer om sommeren. Dette gjelder både i samband med hytteturer og som dagsturer.

Det er imidlertid ingen turistruter i området, se *Bilag 5.*

3.9 Fortids- og kulturminner

Historisk Museum i Bergen har foretatt en befaring av Litlebøvassdraget og området rundt Litlebøvatnet. Ifølge rapporten ble det ikke registrert kulturminner eldre enn reformasjonen i Litlebøvassdraget. Historisk Museum har etter registreringen ingen merknader til utbyggingsplanen. Se *Bilag 6.*

De kulturminner som til nå er kjent er av nyere tid, og er nær knyttet til utnytting av vannkraft. Det er registrert 2 kvernhus ved Litlebøelva. Det har også vært et bygdekraftverk ved elva, bygget ca. 1918. Bare rester av dette eksisterer i dag.

3.10 Naturvitenskapelige forhold

Faglig utvalg for Naturforvaltning ved Per Faugli har utredet dette emnet, som nedenfor er gjengitt i sin helhet.

Berggrunnen i nedbørfeltet er dominert av gneiser og skiller seg således lite fra ho-

vedtrekkene i distriktet ellers. Her er også mindre innslag av olivin.

De største løsmasseavsetningene i vassdraget finnes ved utløpet fra Litlebøvatnet, der det nå er markerte morenerygger. I nedre deler av vassdraget er det grusavsetninger.

I områdene rundt Litlebøvatn og ned til Litlebøsetra dominerer lavalpin hei. Litlebøvatn virker næringsfattig. I lia nordvest for Litlebøelva dominerer en storvokst bestand av osp, men med innslag av furu og storvokst einer. Opp mot tregrensen vokser det vesentlig subalpin bjørkeskog. I området like før samløpet med Dalselva er det en storvokst granskog. På sørvestsiden av Litlebøelva ovenfor de dyrka områdene dominerer storvokst einer, men med innslag av or og bjørk. Veien fra Dalsdalen til Litlebøvatnet er planlagt gjennom disse områdene. Deler av feltet nyttes av Volda lærerhøgskole til ekskursjoner.

Ved Litlebøvatnet er registrert hekking av smålom og ellers av arter som enkeltbekkasin, strandsnipe og fossekall. Det antas å være en relativt rik spurvefuglefauna i nedre deler av skogsliene, og en del områder kan være interessante med hensyn til spetter.

3.11 Sysselsetting, næringsliv og kommunal økonomi

Anleggsperioden ved bygging av Dale kraftverk vil strekke seg over ca. 2 år, og det vil i gjennomsnitt være behov for ca. 20—30 arbeidere ved anlegget. Aktiviteten vil være størst i sommerperioden, men det vil også foregå byggearbeider vinterstid. Det vil være behov for anleggsarbeidere, funksjonærer og brakkepersonale. Dersom entreprisen havner innen regionen vil den lokale sysselsettingen bli høy. Erfaring fra lignende anlegg viser at den lokale sysselsettingen vil være stor selv om entreprisen havner utenfor regionen.

Etterspørsel etter varer og tjenester fra anlegget eller dem som arbeider på anlegget vil ha en positiv virkning på næringslivet i regionen. De deler av næringlivet som denne etterspørselen retter seg mot, er i første rekke handel, sagbruk, betongfabrikker, mekaniske verksteder og transportselskap.

Under anleggsperioden vil kommunen få skatteinntekter fra sysselsatte som er skattepliktige i kommunen. Etter anleggsperioden vil Volda kommune få inntekter i form av skatter og avgifter.

3.12 Ras og erosjonsfare

Litlebøelva går gjennom et område som er dekket av 10—12 m løsmasser, opptil 20 m på sine steder. Elven har derfor skåret seg ned i disse massene til den er kommet ned på fjell eller har dannet et relativt stabilt elveleie. — Man finner i dag ingen synlige tegn på ras eller erosjon langs elven. Heller ikke under flom synes dette å være tilfellet. Etter samløpet med Dalselven har elven et slakere forløp og er delvis forbygget mot flom.

3.13 Vannføringsforhold før og etter utbygging

Utbyggingen utnytter til kraftproduksjon avløpet fra nedbørfeltene fra Litlebøvatn i tillegg to mindre felter som naturlig drenerer til Litlebøelva. Vannføringsforholdene i Litlebøelva like oppstrøms utløpet fra kraftstasjonen er vist på kurver side 25. Kurvene viser vannføringen før og etter utbygging for øvre kvartil (1964), median år (1932) og nedre kvartil (1937). Perioden 1931—60 er lagt til grunn for beregningene. Etter utbygging består vannføringen av avløpet fra restfeltet og i tillegg eventuelt flomvann fra magasinet.

Vannføringsforholdene etter samløp mellom Litlebøelva og Dalselva er vist på kurver side 26, og er beregnet på øvre kvartil, median år og nedre kvartil. Kurvene viser vannføringen før og etter utbygging. Etter utbygging består vannføringen av avløpet fra Dalselva, restfeltet til Litlebøelva, eventuelt flomvann fra magasinet og avløpet fra kraftstasjonen, mens det er tatt bort 280 l/s som går til settefiskanlegget.

4 Fallrettigheter og eierforhold

L/L Tussa Kraft har sikret seg håndgivelse på fallrettighetene i elva fra Litlebøvatn og ned til ca. kote 25 på gnr. 122, bnr. 1.

Dalsfjord Laks A/S, som har etablert et settefiskanlegg på Dale, har hånd om fallrettighetene på de ca. 25 nederste fallmeter. Settefiskanlegget har sitt vanninntak på ca. kote 20, og *L/L Tussa Kraft* har fått tillatelse til å utnytte fallet ned til inntakskoten for settefiskanlegget.

Det er ikke foretatt noen oppmåling som viser hvor stort fallet er for den enkelte grunneier, men under pkt. 2.6.3 er utnyttbar naturhestekraft for utbyggingen beregnet.

Tegn. 1655—018 viser eiendomsgrensene for de forskjellige rettighetshaverne langs Litlebøelva.

I den nedenforstående liste er tatt med de aktuelle rettighetshaverne langs Litlebøelva.

Fallrettigheter	Gnr./Bnr.	Eier	Adresse
Høyre bredd	123/sameie	Sameie	Dale
» »	122/sameie	Sameie	»
» »	122/1	Tore Åmelfot	»
» »	122/2	Odd Dahle	»
Venstre bredd	123/sameie	Sameie	»
» »	123/5	Ottar Giskegjerde	»
» »	123/4	Jarle Lillebø	»
» »	123/1	Elias Nilsen	»
» »	123/2—3	Sten Roger Lillebø	»
» »	122/1	Toree Åmelfot	»
» »	122/2	Odd Dahle	»

Nedenforstående liste omfatter de grunneiere som fysisk berøtes av inngrep i forbindelse med utbyggingen av Dale kraftverk.

Konstruksjon	Gnr./Bnr.	Eier	Areal dekar
Kraftstasjonsområdet	122/1	Tore Åmelfot	1,8
»	122/2	Odd Dahle	1,8
Rørtrasé	122/1	Tore Åmelfot	5,8
»	122/2	Odd Dahle	1,4
»	122/sameie	Sameie	3,0
»	123/sameie	Sameie	0,6
Veg til Litlebøvatn	123/6	Harald Nordal	2,2
»	123/2—3	Sten Roger Lillebø	4,6
»	123/1	Elias Nilsen	3,1
»	123/4	Jarle Lillebø	4,0
»	123/5	Ottar Giskegjerde	5,3
»	123/sameie	Sameie	11,7
Riggområde ved Dalselva	123/2—3	Sten Roger Lillebø	4,0
Verksted/lager ved Litlebøvatn	123/sameie	Sameie	5,0
Massetak, stein	123/sameie	Sameie	4,0
Massetak, morene	123/sameie	Sameie	3,0
Dam, Litlebøvatn	123/sameie	Sameie	5,0
Overføringskanal, Øvstedalsgrova	123/sameie	Sameie	22,0
Overføringskanal, Bakkeheia	123/sameie	Sameie	4,6
Overføringskanal, Bakkeheia	122/sameie	Sameie	26,0

5 Tiltak

Det kan i forbindelse med utbyggingen bli behov for å gjennomføre tiltak for å avbøte eller redusere visse uheldige virkninger for andre interesser i området.

I forbindelse med utbyggingen vil det bli bygd veg til Litlebøvatn. Traséen er bestemt av Jordbruksetaten i Volda, og vegen vil fungere som samleveg for skogen, og gi vegløsning for dyrkbare arealer ved lillebøheida og Bakkeheida. Vegen vil bli bygget i henhold til normene for skogsveier vegklasse III.

Masserampen langs kanalen til Bakkeheia vil bli anordnet slik at den blir kjørbar med traktor.

7 Forslg til manøvreringsreglement

A Regulering

Magasin	Naturlig vannstand	Reguleringsgrenser HRV	Reguleringsgrenser LRV	Reguleringshøyde m
Litlebøvatn	645,0	649,0	642,0	7,0

Høyden refererer seg til økonomisk kartverk, målestokk 1:5 000.

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker.

Ved vannføringer mindre enn 280 l/s ved settefiskanleggets inntak i Litlebøelva skal det tappes fra magasinet for å oppfylle dette kravet.

Ellers disponeres magasinet etter kraftverkets behov.

B Overføringer

Avløpet fra 2 nedbørfelter overføres til litlebøvatn,

Bakkeheia/Tverrelva — 0,7 km²
Øvstedalsgrova — 0,3 km²

C Det skal passes på at tappeløp og flomløp ikke hindres av is og lignende og at dam og luker til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og vannstandene.

Til å forestå manøvreringen ansettes en norsk borger godkjent av vedkommende departement.

Viser det seg at manøvreringen etter dette reglementet medfører skadelige virkninger av stort omfang for almene interesser, kan kongen uten erstatning til konsesjonæren fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Søknaden har vært kunngjort to ganger i Norsk Lysingsblad og i lokalpressen. Søknadsdokumentene har vært forelagt distriktet, Miljøverndepartementet, Landbruksdepartementet, Fiskeridepartementet og Faglig utvalg for naturforvaltning. Dokumentene har dessuten vært lagt ut til ettersyn på kommunekontoret i Volda.

Volda kommunestyre har i møte 2. juli 1987 gjort følgende vedtak i 3 punkter. Punktene 1 og 2 ble vedtatt enstemmig, mens punkt 3 ble vedtatt med 21 mot 11 stemmer:

«2. Volda kommune har ikkje vesentlege innvendingar mot L/L Tussa Kraft sin søknad om regulering og utbygging av Litlebøelva i Volda kommune.
2. Kommunen vil likevel gjere merksam på at den kommunale bygdevegen har låg standard. Kommunen føreset at L/L Tussa Kraft vil halde vegen i forsvarleg stand og om nødvendig ruste han opp for anleggstransport.
3. Volda kommune føreset også at vassforsyninga til eit eventuelt mindre bustadfelt i bygda vert sikra, i tillegg til den vassforsyninga som skal sikrast iflg. avtalar L/L Tussa Kraft har inngått.»

Møre og Romsdal fylkeskommune har hatt saken til behandling i nærings- og sysselsetjingsstyret 9. februar 1987, i fylkesutvalget 16. februar 1987 og i miljø- og planutvalget 31. mars 1987. I alle disse utvalgene ble det gjort slik enstemmig tilråding:

«Møre og Romsdals fylkeskommune rår til at det blir gitt konsesjon for regulering og utbygging av Litlebøelva i Volda kommune i samsvar med søknad datert 10. mars 1986 frå L/L Tussa Kraft.»

Møre og Romsdal fylkeslandbruksstyre sier i sin uttalelse av 24. april 1987 at styret slutter seg til merknader fra landbruksnemnda i Volda og fylkesskogsjefen som ber om at detaljplanleggingen av rørgata må skje i samarbeid med skogbruksetaten for at det skal bli mulig å krysse rørgata med en skogsveg.

Fylkesfriluftsnemnda i Møre og Romsdal i møte 8. mai 1987 vedtok enstemmig følgende uttalelse:

«Søknadsdokumentent inneholder ingen vurdering av de ulempene utbyggingen vil medføre for ålmenta sin bruk av området i friluftssammenheng. Nemndas kjennskap til området, både når det gjelder kvaliteter og bruk, er noe mangelfull. Ut fra den lokalkunnskap nemnda har, vil den ikke motsette seg at Litlebøelva blir utbygd etter de planer som foreligger en forutsetning må være at ålmenta sin bruk av området kan opprettholdes som før og at de områder der utbygningen medfører hindringer for friluftslivet, blir erstattet med avbøtende tiltak. Det er også viktig at alle inngrep i naturen utføres på en skånsom måte og at det blir satt i verk avbotende tiltak der inngrepa blir størst. Nemnda har ellers vesentlige merknader til søknaden.»

Fylkesmannen i Møre og Romsdal har i brev av 9. juli 1987 vist til at de faglige uttalelser til konsesjonssøknaden peker på relativt moderate virkninger av en eventuell utbygging, mens Volda kommune ikke har vesentlige innvendinger og Møre og Romsdal fylkeskommune tilrår konsesjon. På dette grunnlaget vil Fylkesmannen tilrå søknaden imøtekommet med de kompensasjonstiltak som er nevnt i uttalelsene.

Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen er en av de instansene det vises til i fylkesmannens brev av 9. juli 1987. Vi siterer fra Miljøvernavdelingens brev til Direktoratet for naturforvaltning 8. juli 1987:

«*Naturverdier.* Geologisk institutt (UNIB) påpeker i sin rapport (1986) at det er knyttet betydelig faglig interesse til de store endemorenene ved Litlebøvatnets utløpsos og vestover, terrassene langs vatnets SV-side, samt dødislandskapet ved østenden.

Botanisk institutt (UNIB) sier i sin rapport (1986) at vassdraget er artsfattig og at de fleste artene er lite næringskrevende. Vassdragets størrelse og ensformige vegetasjon med fravær av mange vegetasjonstyper som er vanlige i distriktet, gjør at det ikke er egnet som typevassdrag. Vassdraget er dessuten sterkt kulturpåvirket (dyrking, planting og beiting).

Miljøvernavdelinga har tidligere pekt på at i viltsammenheng er området mellom Nautvik og Litlebø et lokalt viktig overvintringsområde for hjort, og har en bra bestand av orrfugl. Videre at det er ei lokal trekkrute for hjort på vestsida av Sandhornet. De øvrige deler av nedbørsfeltet utgjør jamt gode produkts- og helårsområder for li- og fjellrype, mens det årvisst har hekket smålom i Litlebøvatnet.

På bakgrunn av prøvefiske sier Zoologisk muesum (UNIB) i sin rapport (1986) at fisken i litlebøvatnet er av relativt god kvalitet, faktisk noe over gjennomsnittet for tilsvarende vann på Vestlandet. Bunnlevende insektlarver og zooplankton utgjør hovedmengden av føden for fisken. Av gytelokalitetene er Trollvannselva spesielt verdifull.

Friluftsliv. Gjellområdet er mye brukt som utfartsområde både sommer og vinter for lokalbefolkningen, men i økende grad også av folk fra Volda sentrum.

Landskap. Rundt Litlebøvatnet har landskapet et alpint preg, men fjelltopper opp mot 1 300 m. Mot Dalsfjorden faller vassdraget bratt gjennom ei skogsli. Berggrunnen domineres av gneisbergarter. Ved utløpet av Litlebøvatnet setter morenerygger sitt preg på landskapet.

Konsekvenser av en eventuell utbygging, forslag om avbøtende tiltak. For geofagene vil utbyggingen føre til forringelse av de faglige verdier er påvist. Det er derfor nødvendig å gjennomføre konsesjonsbetingede undersøkelser slik at de faglige interesser kan bli dokumentert og arkivert.

De botaniske interesser synes også å være relativt trivielle. Verdireduksjonen er derfor ikke forventet å bli så stor at det er aktuelt å foreslå spesielle tiltak.

For viltinteressene vil ei eventuell regulering få små negative virkninger. Det mest nærliggende er å peke på at magasinområdet har vært hekkelokalitet for smålom. Det

foreslås derfor at det blir lagt ut en eller flere hekkeflåter i vannet.

Reguleringen av Litlebøvatnet vil føre til reduksjon i tilgangen på både næring og reproduksjonsmuligheter for fisk. Det bør derfor sikres hjemmel for å pålegge regulanten videre fiskeribioologiske undersøkelser i Litlebøvatnet, og dersom det skulle vise seg nødvendig også å gjennomføre fiskekultiveringstiltak i Litlebøvatnet og i den lakseførende del av elva. Det bør også vurderes å bygge erosjonshindrende terskler i Trollvannselvas utløpsos for å sikre denne viktige gytelokalitet.

Trolig er det de landskapsmessige virkninger av veibygging, massetak, dam, rørledning og et tørrlagt elveleie som er de mest fremtredende ved hele prosjektet. Disse inngrepene vil redusere opplevelsesverdien av området, og det er derfor spesielt viktig at de ulike inngrepene utføres så skånsomt som mulig. Det bør dessuten vurderes om det er mulig å sikre ei viss minstevassføring i elva med tanke på landskapsbildet, evt. som en del av de tiltak som er nødvendig for å sikre vannforsyningen til bosetting og settefiskanlegg.

For friluftslivet er selvsagt redusert opplevelsesverdi negativt, men samtidig vil bedret tilgjengelighet oppfattes positivt av en del av dem som bruker området.

Kanalene mot Bakkeheia/Tverrelva og mot Øvstegardsgrova vil kunne virke ferdselshindrende, og det er derfor aktuelt å foreslå at de blir opparbeidet tilstrekkelig med passasjemuligheter, noe som også vil være positivt i viltsammenheng.»

Direktoratet for naturforvaltning (DN) uttaler i brev av 17. august 1987 til Miljøverndepartementet:

«De største konsekvensene er knyttet til reguleringen av Litlebøvatn, tørrlegging av Litlebøelva, kanaliseringene og veibyggingen. De landskapsmessige endringene vil bli betydelige og det må tas sikte på å gi inngrepene en best mulig landskapsmessig tilpasning.

I forbindelse med kanalene må det av hensyn til ferdselen etableres passasjemuligheter. Disse vil også være av betydning for viltet i området. For øvrig foreslår Fylkesmannen utlegging av hekkeflåter i Litlebøvatn av hensyn til viltet, da det må forventes at hekkemulighetene for smålom vil bli ødelagt som følge av reguleringen.

I Litlebøvatn vil næringsgrunnlaget og reproduksjonsområdene for fisk bli negativt påvirket. Fiskeutsettinger kan bli nødvendig, men samtidig er det i den fiskerisakkyndige utredningen pekt på at Trollvannselva kan gi tilstrekkelig rekruttering dersom fiskeoppgangen blir sikret gjennom tiltak som forbinder erosjon.

Litlebøelva ned til samløp med Dalselva har liten interesse so fiskeområde i dag. Strekningen fra samløpet ned til sjøen er imidlertid lakseførende og har interesse som fiskeområde. På denne strekningen vil vassføringa bli påvirket av kraftstasjonskjøringa og om sommern kan det oppstå perioder med liten vannføring. Det må derfor vurderes å foreta biotopforbedrende tiltak for å skape oppholdssteder for fisk samt fiskeplasser i denne delen av elva.

Faglig utvalg for naturforvaltning har pekt på at avsetningene omkring Litlebøvatn er relativt spesielle for distriktet og av stor verdi i faglig sammenheng. En kartlegging av disse områdene må derfor foretas før inngrepene finner sted.

Forslag til konesjonsvilkår:

I

Konsesjonæren plikter å påse at han selv hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på naturforholdene som berøres av utbyggingen, reguleringene og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdragene, samt å dekke utgiftene til nødvendig jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning:

a. å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også smolt og annen flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes,
b. å sørge for fangst av stamfisk og dekke alle utgifter med klekking, oppfôring og transport,
c. å bekoste biotopforbedrende tiltak i lebøvassdraget og i Daleelva nedenfor samløpet med Litlebøelva, for å sikre oppgang og fremme fiske av laks, sjøaure og innlandsfisk, herunder bygging av terskler, gjennomføre opprenskninger, hindre erosjonsskader m.m., for å redusere skadevirkninger på fisket.
d. å bekoste biotopforbedrende tiltak for viltet i det berørte området,
e. å anordne sperregitter foran tappetunneler og utløpet av kraftstasjonene,
f. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingene og reguleringene,
g. å foreta utfiskinger (uttynninger) dersom reguleringene fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold,

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning, å bekoste en kvartærgeologisk undersøkelse av reguleringsområdet ved Litlebøvatn før inngrepene finner sted.

IV

Etter avsluttet anleggsdrift skal alle berørte arealer ryddes for alt som ikke vedkommer det ferdige anlegg og alle synlige spor etter anleggsdriften fjernes så langt det er mulig.

Massetak, tipper, provisoriske veier, skjæringer, fyllinger og andre berørte arealer planeres til former som harmonerer

med det omgivende landskap og med god tilslutning til tilstøtende terreng.

V

Dersom det som følge av kraftutbyggingene og reguleringene oppstår skader som berører naturforholdene i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet eller den dette bemyndiger bestemmer, så framt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

VI

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelse av ovenfornevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.»

Statens forurensningstilsyn (SFT) uttaler seg i brev av 3. april 1987 til Miljøverndepardementet videresendt til NVE 1. juni 1987:

«Fallet mellom Litlebøvatnet og Litlebøelva like oppstrøms samløper med Dalselva (Storeelva) er planlagt bygget ut. Utbyggingen vil medføre at Litlebøelva får sterkt redusert vannføring og et elva nedenfor samløpet med Dalselva vil få lavere sommervannføring og høyere vintervannføring enn nå.

Det er noen gårdsbruk nederst ved Litlebøelva. Ellers mottar ikke Litlebøelva forurensninger. Dalselva er noe påvirket av utslipp fra bebyggelse og avrenning fra jordbruksområder. Se vedlegg der utbyggingsplanene og rourensningsforholdene er nærmere beskrevet.

Det vil neppe oppstå vesentlig forurensningsmessige ulemper i Litlebøelva som følge av utbyggingen. Vannkvaliteten i Dalselva (etter samløp med Litlebøelva) vil bli noe dårligere om sommeren og noe bedre om vinteren enn nå.

Reguleringen av Litlebøvatnet vil bare i liten grad føre til erosjon. Et vannverk for ca. 30 personer og et vanninntak for et settefiskanlegg blir berørt av utbyggingen. Utbygger har foreslått å ta ut vann fra tilløpsrøret til kraftverket som erstatning for vannverket. — Settefiskanlegget vil få bedret sin vannforsyning ved at avløpet fra kraftverket og uregulert vnnføring i Litlebøelva ikke skal underskride 280 l/sek på noe tidspunkt. SFR forutsetter at disse tiltakene blir gjennomført.

Vi foreslår at det tas med vilkår etter forurensningsloven (§ 11) om tiltak mot forurensninger og at forholdene følges opp med undersøkelser. Forslaget til vilkår lyder:

Utbyggeren plikter etter vedkommende departements nærmere bestemmelser:

— å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkningen av forurensning som står i forbindelse med utbyggingen.
— å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser av vannkvaliteten i de berørte vassdrag.»

Riksantikvaren sendte sine merknader til Miljøverndepartementet 20. februar 1987, mottatt i NVE 1. juni 1987:

«Utbyggingsprsjektet ble befart i forbindelse med Samlet Plan sommeren 1982. Det ble da ikke påvist særlige store verdier for nyere tids kulturminner. Konflikten med det totale Kulturminnevernet ble i Samlet Plan vurdert til å være middels store negative.

Riksantikvaren deler denne oppfatningen når det gjelder kulturminner innen institusjonenes ansvarsområde.

Deler av inngrepsområdene er imidlertid ikke befart, det gjelder særlig veitrasé, 2 kanaltraséer, stasjonsområde og rørgate.

Vi vil derfor be om at disse inngrepene må bli undersøkt i felt kommende sommer, og vil spesielt henlede oppmerksomheten på veitraséens nærhet til Litlebøsetra og rørgatas trasé ve Raude Seter.

Forutsatt at det blir brakt sikkerhet for at disse inngrepene ikke vil skade eller unødig skjemme nyere tids kulturminner, har Riksantikvaren ingen motforestilling til at konsesjonssøknaden blir innvilget.

Vi vil be om at fylkeskonservator blir kontaktet for å få befart de ovenfor nevnte potensielle konfliktområdene, og at denne befaringen blir belastet tiltakshaver.

Vi forutsetter ellers at følgende standardformuleringer blir knyttet til konsesjonsvilkårene:

«Anleggets eier plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Såfremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Anleggets eier skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fornminner som er fredet i henhold til lov av 9. juni 1978 nr. 50, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum og Riksantikvaren. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det virker inn på kulturminner som ikke har vært kjent, skal melding sendes med en gang og arbveidet stanses.

Om bestemmelsen i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.»»

Statens vegvesen, Møre og Romsdal i brev 12. januar 1987 visr til sine merknader av 23. oktober 1985 til forhåndsmeldingen. Det forutsettes der at vannledningen til settefiskanlegget blir tilstrekkelig dimensjonert slik at skader på fylkesvegene unngås. Videre ber vegvesenet om å få tilsendt søknad om avkjørselstiltak før bygging settes i verk.

Faglig utvalg for naturforvaltning uttaler i brev av 25. mars 1987 følgende:

«Vi har ingen innvendinger mot gjennomføringen av den foreslåtte utbygging, men vil be om at de kvartærheologiske forekomster i reguleringsområdet ved Litlebøvatnet kartlegges før inngrepene finner sted.»

Fra den naturvitenskapelige sluttvurdering gjengis konsekvensvurderingen og konklusjonen:

«Konsekvensvurdering

De største naturfaglige konsekvensene ved den planlagte reguleringen knytter seg til oppdemmingen av Litlebøvatn, tørrlegging av Litlebøelva, kanaliseringer og veibygging. Dette vil medføre at natrudokumenter vil gå tapt og i noen områder vil naturmiljøet endres. Geofaglig har de store endemorenene ved Litlebøvatnets utløpsos og vestover, terrassene langs vatnets SV-side, samt dødislandskapet ved østenden betydelige faglige interesser. Disse inneholder informasjon om isavsmeltningsforløpet i sluttfasen i siste istid, både når det gjelder innlandsisen og lokalbreer. De store avsetningene i dette området ser ut til å være relativt spesielle i dette distriktet og er dermed av større verdi i faglig sammenheng.

For de biologiske fagene er det ikke registrert forekomster som er av spesielt stor verdi i de områdene som blir berørt.

Konklusjon

Litlebøelv tilhører den naturgeografiske regionen «Nordfjord og Sunmøres fjordstrøk». Tidliger er Bondalsvassdraget, Norangervassdraget, Hornindalselv og Vesteråselv vernet, og regionen er sledes relativt bra dekket med vernete vassdrag. Med unntak for geofag, er det ikke registrert kvaliteter som ikk er dekket ved de tidligere vernete vassdragene.

På denne bakgrunn vil en ikke gå imot den planlagte reguleringen av Litlebøelv. Men det må gjennomføres en konsesjonsbetinget kvartærgeologisk undersøkelse i reguleringsområdet ved Litlebøvatn.»

Fiskeridepartementet, med de underliggende organ Kystdirektoratet og Fiskedirektoratet, har i brev av 15. april 1987 ingen merknader til den foreliggende søknad.

Grunneier Elias Nilsen har etter fullmakt fra samtlige bruk på g.nr. 123 gitt følgende uttalelse i brev av 10. mars 1987:

«Viser til dei oppgidde opplysningane i konsesjonssøknaden over ovenfor nemde anlegg, og det er her spesielt to punkt eg vil sette merksemda mot:

1. Overføringskanal på Lillebøheida, nemd i punkt 2. C. i konsesjonssøknaden, som er planlagd for å utvide det faktiske nedbørsområde med 0,3 km².

Dette inngrepet vil medføre at vassveita til sæterstøylen blir tørrlagd, samtidig vil vassforsyninga til minst eit av bruka på Lillebø bli truga.

Dette punktet er medkome i planen etter at vi som grunneigarar underteikna handgivelsesavtalen, der det tydeleg er presisert at avtalen skal utførast etter planforslag utarbeidd av ingeniørfirmaet A B Berdal av 17. februar 1984.

Dette spørsmålet må det såleis forhandlast om, for om muleg å kome fram tilei tjeneleg løysing.

2. For å minke på skadevirkningane etter ei mindre vassføring i nedre delen av elva, bør den gamle inntakskummen, som no ligg i elva om lag 100 m ovafor det planlagte kraftverket, sprengast. Dette for at ein i vassrike perioder då kunne gi høve for t.d. sjøaure, og likevel kunne trekke noko oppover i vassdraget.»

Grunneier Tore Aamelfot og Odd Dahle, g.nr. 122, b.nr. 1 og 2, har avgitt følgende uttalelse i brev av 18. mars 1987:

«Ved gjennomgåelse av konsesjonsøknaden og prosjekteringsplanen finn vi å kome med følgande merknader.

Rørledninga frå Litlebøvatn til kraftstasjonen er i 1 410 m lenge tenkt lagd på betongsolar. Dette vil føre til store ulemper for buskap som beiter i heile området. Likeeins vil den verte til hinder for ein påtenkt skogsveg som på mange plassar vil måtte krysse ledninga.

Vi krev at rørledninga vert lagd i grøft i si heile lengde, og at L/L Tussa Kraft vert pålagd meirkostnaden i kryssingane med skogsvegen.

L/L Tussa Kraft vert også gjort ansvarleg for ureining av vasskjelda til gardsbruka og att merkesteinar i terrenget ikkje vert flytt eller nedgravne.

Ein førbeheld seg også rett til ei justering av nødløpstraseen.»

«L/L Tussa Kraft, som har fått seg forelagt alle de innkomne uttalelsene har i brev av 31. august 1987 gitt følgende kommentarer:

«L/L Tussa Kraft sine kommentarer til innkomne uttalelser til søknaden om utbygging av Litlebøelva:

1. Statens vegvesen
   Tussa Kraft har ingen bemerkning til uttalelsen. Søknad om avkjøringstillatelse med planer som viser hvor avkjørselen skal være vil bli sendt i god tid før byggearbeidene starter.
2. NVE — Forbyggingsavdelingen, Førde.
   Tussa Kraft har ingen bemerkning til uttalelsen.
3. Elias Nilsen.
   a. Det vil i løpet av sommeren 1987 i samarbeid med grunneierne, bli foretatt en registrering av vannforsyningskildene i de berørte områder. Det vil deretter bli utarbeidet en plan for sikring av vannforsyningen til de som måtte bli berørt.
   b. De inntakskonstruksjoner nederst i Litlebøelva som er nødvendige for å sikre vann til oppdrettsanlegget for laks hindrer all oppgang av fisk i elven. Dette vil også være tilfellet etter at Dale Kraftverk er bygget. Sjøauren har derfor ingen mulighet til å komme opp til den gamle inn-

takskummen oppe i elven. Behovet for å rive den gamle inntakskummen oppe i elven. Behovet for å rive den gamle kummen synes ikke å være tilstede.

4. Tore Aamelfot og Odd Dahle
   a. Tilløpsrøret er ca. 2 800 m langt. De øverste 1 300 m går i slakt moreneterreng. Rørledningen vil på denne strekningen bli nedgravd. Også de nederste 250 m der rørledningen går over dyrket matk, vil rørledningen bli nedgravd. Den resterende strekning går i bratt og ulendt terreng med lite og ingen løsmasseoverdekning. Her vil rørledningen måtte legges oppå terrenget. Å legge rørledningen i grøft vill gi uakseptabelt store utgifter og stor ravasje i terrenget. Men det vil med jevne mellomrom bli anordnet muligheter for å krysse over eller under rørledningen.
   b. Det vil før anleggsarbeidene starter bli foretatt befaringer med grunneierne slik at man får registrert spesielle ting elle forhold som det må tas hensyn til mens byggearbeidene pågår.
5. Faglig utvalg for naturforvaltning.
   Tussa Kraft har ingen kommentarer til uttalelsen.
6. Fiskedepartementet.
   Tussa Kraft har ingen kommentarer til uttalelsen.
7. Møre og Romsdal fylkeskommune.
   Tussa Kraft har ingen kommentarer til uttalelsen.
8. Volda kommune.
   L/L Tussa Kraft har merket seg at Volda kommune ikke har vesentlig merknader til konsesjonssøknaden.

   a) Vannforsyningen til lakseoppdrettsanlegget er, som det fremgår av bilagene til konsesjonssøknaden, sikret i en avtale mellom Tussa Kraft og Dalsfjord Laks (i dag Juvel Laks Dalsfjord A/S) hvori anlegget blant annet er sikret minstevannføring på 280 l/s.
   b) Alle som i dag har sin vannforsyning fra det vannverket som har sitt inntak i Litlebøelva vil få sin vannforsyning sikret.
      Andre, med vannkilde som måtte bli berørt, vil også få tilfredsstillende vannforsyning. Som nevnt under post 3, vil arbeidet med registrering av vannforsyningskilder og utarbeidelse av en plan for erstatningsvann bli foretatt høsten 1987.
   c) Et eventuelt mindre boligfelt i Litlebøvassdragets nedre del vil bli sikret vannforsyning på lik linje med de som i dag har sin vannforsyning fra elva. Av samtaler med kommunen har vi forstått det slik at det kan dreie seg om 4—5 nye husstander, — og vi forutsetter at boligfeltet blir plassert slik at det kan nytte den samme inntakskummen som de øvrige.
9. Statens forurensningstilsyn.
   Tussa Kraft har ingen kommentarer til uttalelsen.
10. Riksantikvaren.
    Tussa Kraft har ingen kommentarer til uttalelsen.
11. Fylkesmannen i Møre og Romsdal.
    Tussa Kraft har ingen kommentarer til uttalelsen.
12. Direktoratet for naturforvaltning.
    Tussa Kraft har ingen kommentarer til uttalelsen.»

Norges vassdrags- og energiverk (NVE) bemerker:

Generelt

Denforeliggende søknaden gjelder erverv av fall, regulering og utbygging i Litlebøelva i Volda kommune. I Samlet Plan for vassdrag er dette prosjektet plassert i gruppe 3, kategori I.

Bak søknaden står L/L Tussa Kraft som er interkommunalt kraftselskap for kommunene Vanylven, Sande, Herøy, Ulstein, Hareid, Volda, Ørsta, Sykkylven og Stranda. Av kommunene har Ørsta og Volda de største eierandelene med henholdsvis 26 % og 16,5 %. Møre og Romsdal fylkeskommune har en eierandel på 18 %.

Planene

Utbyggingsplanene går ut på å nytte Litlebøelva til kraftproduksjon i et kraftverk ved Dale. Det er fallet fra Litlebøvatnet på kote 645 til samløpet med Dalselva på ca. kote 20 som utnyttes. Vassdraget, som renner ut i Dalsfjorden ved Dale, har to hovedgrener, Dalselva som ikke blir utbygd og Litlebøelva.

I Litlebøvatnet er det planlagt en regulering på 7 m ved 4 m oppdemning og 3 m senkning. to oppsamlingskanaler øker det naturlige nedbørfeltet fra 5,5 km² til ca. 6,5 km².

Fra dammen blir dt bygd en knapt 3 km lang rørledning p nordsida av Litlebøelva ned til kraftstasjonen som blir et bygg i dagen like ovenfor samløpet med Dalselva.

Kraftverket er tiltenkt en installasjon på 4,6 MW og den horisontale peltonturbinen får 0,9 m³/s som maksimal vannføring. Kraften blir transforert opp til 22 KV i stasjonen og ført inn på en eksisterende 22 KV-linje.

Kraftproduksjon, kostnader m.v.

Søkeren oppgir midlere års kraftproduksjon til 21,8 GWh. Med en magasinprosent i Litlebøvatnet på ca. 41 blir produksjonen fordelt med 15,8 GWh på vinterkraft og 6,3 GWh på sommerkraft.

Med det planlagte magasin antar NVE at det i et medianår kan beholdes en regulert

vannføring i kraftverket på 0,47 m³/s. Etter dette vil innvunnet kraftmengde bli ca. 3 900 nat.hk.

Utbyggingskonstnadene for prosjektet er i søknaden beregnet til 51,8 mill. kroner referert til 1. kvartal 1986 med 7 % rente i byggetiden. Vassdragsdirektoratet har funnet overslaget litt snaut og antyder med de samme forutsetninger en kostnad på 55 mill. kroner noe som tilsvarer kr. 2,50 pr. kWh.

Energidirektoratet har gått gjennom søknaden og har funnet at prosjektet har en netto nytteverdi på vel 21 mill. kroner (1. kv. 1986). Dette tilsvarer en nyttefaktor på 1,36.

Skader og ulemper

Ved Litlebøvatnet blir neddemt ca. 140 daa, vesentlig beitemark, og et naust må flyttes. Anleggsvegen fram til damstedet vil legge beslag på noe grunn. På den annen side vil vegen også være fordelaktig for jord. og skogbruk.

Tilløpsrøret blir gravd ned på øvre delen og der det går over dyrket mark. I skogsterreng er røret tenkt lagt på betongfundament og dette kan bli noe generende for skogsdriften. Rør og overføringskanalene kan også tenkes å få noe betydning for hjortetrekk i området.

På utbyggingsstrekningen vil Litlebøelva få en sterkt redusert vannføring. Vassdraget blir helt tørrlagt like nedenfor dammen. Ved samløpet med Dalselva har Litlebøelva i dag en middelvannføring på 0,62 m³/s. Denne blir redusert til 0,14 m³/s ved utbygging. Etter samløpet med Dalselva blir det ingen reduksjon i middelvannføring, men sommervannføringen blir stort sett redusert med 25—30 %, mens vintervannføringen blir økt med tilsvarende vannmengde.

Reguleringen vil få skadelig virkning på fisk og fiske. Litlebøvatnet har fisk av relativt god kvalitet, men det blir dårlige reproduksjonsmuligheter etter regulering for de stammene som gyter i selve vannet. Den fineste fiskestammen gyter i Trollvannselva som renner inn i sør-østenden av vannet. Med noen tiltak i denne elva regnes det med å sikre rekruttering for et brukbart fiske i Litlebøvatnet også etter regulering. Hele Litlebøelva ovenfor kraftstasjonen må regnes som tapt for fritidsfiske. Denne strekningen har forøvrig liten interesse som fiskeområde allerede i dag.

Den lakseførende del av vassdraget, nedenfor samløpet mellom Litlebøelva og Dalselva, blir også påvirket i negativ retning i og med redusert sommervannføring. Noe av dette kan motvirkes ved tiltak.

Foreliggende vurderinger av søknaden

Ingen av de foreliggende uttalelser går mot at Tussa Kraft får tillatelse. Det foreligger enstemmige vedtak fra kommune og fylkeskommune. som vanlig har NVE mottatt forslag til vilkår fra en del av høringsinstansene og dette kommer vi tilbake til nedenfor under bemerkningene til vilkårene.

NVE's vurdering

NVE tilrår at L/L Tussa Kraft får tillatelse til erverv av fallrettigheter og regulering av Litlebøelva i det omfang som søknaden gjelder.

Vi har vurdert de innkomne uttalelser og merknader i saken, og finner ette en samlet vurdering at skadevirkningene og ulempene er klart mindre enn fordelene ved regulering og utbygging.

Representanter for NVE har foretatt befaring av prosjektet og har i den forbindelse konferert med Volda kommune om søknaden. Kommunens og fylkets positive holdning til søknaden har vært tillagt vekt, likeledes at prosjektet har relativt moderate kostnader.

Tillatelsen foreslås tilknyttet vilkår som framgår av vedlagte utkast. Til enkelte av postene har vi følgende merknader:

Konsesjonsavgifter, næringsfond, post 2

Volda kommune har ikke uttalt seg om avgiftssatser eller næringsfond.

Etter NVE's syn skal avgiftene dels gi kommunen en andel i de økonomiske fordeler konsesjonæren får av utbyggingen, dels gi en viss kompensasjon for skader som påføres lokalsamfunnet. Denne utbyggingen er verken spesielt billig, eller har store skadevirkninger, og vi har derfor foreslått avgiftssatser som for tiden er vanlige ved slike utbygginger, kr. 18,— pr. nat.hk. til kommuner og kr. 6,— pr. nat.hk. til staten.

Næringsfond begrunnes gjerne på samme måte som avgiftene. NVE er kommet til at det i dette tilfelle ikke er grunnlag for pålegg om næringsfond. Det er da lagt vekt på L/L Tussa Krafts positive holdning til et kommunalt vannfrsyningsanlegg i dale og det forutsettes atkonsesjonæren etter kommunens ønske deltar med midler til fremtidig vedlikehold av vegen opp til Litlebøvatnet. Nærmere om dette under kommentarene til post 11., veger m.v.

Allmenndannende virksomhet, m.v., post 9

Vi foreslår at det stilles inntil kr. 10 000,— til rådighet for allmenndannende virksomhet.

Godkjenning av planer, tilsyn m.v., post 9

Posten er gitt den vanlige generelle formulering. NVE vil likevel framheve betydningen av særlig aktsomhet ve detaljplanleggingen og utførelsen av steinbrudd for stein til dammen ved Litlebøvatnet og ved utførelsen av de to overføringskanalene som skal lede mere vann inn i Litlebøvatnet.

Når det gjelder vegen opp fra Dale til Litlebøvatnet må det legges betydelig vekt på å få en best mulig terrengtilpsaning.

Alle disse inngrepene, og også rørgata, blir liggende i til dels åpne, eksponerte områder. Det er derfor meget viktig at anleggsarbeidene blir utført så skånsomt som mulig og at områdene blir istandsatt etter inngrepene.

Veger m.v., post 11

L/L Tussa Kraft har delvis av hensyn til grunneierinteressene valgt å prosjektere med veg til Litlebøvatnet.

Volda kommune er meget interessert i at vegen skal være åpen for allmenn ferdsel i framtida og ønsker derfor at den blir vedlikeholdt.

NVE oppfatter det slik at når anlegget først blir utført med veg, er det stor interesse for vegen etter anleggsperiodens slutt. Også kraftverket vil da ha nytte av den til vedlikehold av dam, rørgate, kanaler m.v.

Vi vil derfor understreke at vegen bygges ut med tanke på fremtidig bruk og vedlikehold av dam, rørgate, kanaler m.v.

Vi vil derfor understreke at vegen bygges ut med tanke på fremtidig bruk og vedlikehold, jfr. vilkårenes post 10.

NVE finner det i denne saken rimelig om ansvaret for vegen og det fremtidige vedlikehold ivaretas av kommunen. Siden reguleringsloven bare omfatter forholdet til konsesjonæren og hans bruk av vegen, må i så fall kommunen ved avtale med berørte grunneiere eller ekspropriasjon sikre seg hjemmel for allmennhetens fremtidige bruk av vegen. Da det er sannsynlig at L/L Tussa Kraft vil komme til å benytte anleggsvegen også for sitt ilsyn og vedlikehold av anlegget, finner vi det riktig om selskapet dekker 20 % av de løpende vedlikeholdskostnader.

Naturforekomster, fornminner m.v. post 14

Direktoratet for naturforvaltning har foreslått at konsesjonæren skal bekoste en kvartærgeologisk undersøkelse av reguleringsområdet ved Litlebøvatn før inngrepene finner sted.

NVE antar i dette tilfelle at ppst 14 i sin generelle form i tilstrekkelig grad ivaretar de vitenskapelige interesser knyttet til kvartærgeologi.

Fiske og vilt, post 19

Posten bygger på DN's utkast (gjengitt foran) og omfatter bl.a. plikt til å sette ut yngel og/eller settefisk, å sørge for fangst av stamfisk, og å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser.

Tre punkter i DN's utkast er tatt ut fordi de forhold disse punktene omhandler er ivaretatt i andre konsesjonspålegg. Dette gjelder:

1. Pkt. II c) om tiltak for å siker oppgang av fisk, — slike tiltak antas å være dekket av terskelvilkåret, post 12.
2. Pkt. III om kvartærgeologiske undersøkelser som vi har henført til post 14, jfr. kommentarene til denne post.
3. Pkt. IV om opprydding etter anleggsdriften. Dette dekkes av de generelle tilsynsvilkåret, post 10.

Punktene I og V i DN's forslag til konsesjonsvilkår er generelt formulert og velkjent fra tidligere saker. Det er nå imidlertid foreslått en vesentlig endring, idet punktenes virkeområde ikke lenger er tenkt å være «Vilt- og fiskebestandene», men «naturforholdene».

NVE finner ikke å kunne godta DN's nye formulering uten videre. Vilkåfene knyttet til vassdragskonsesjonene er detaljerte og spesifiserte på ulike områder og interessefelt. Under posten Fiske og vilt kan det derfor ikke tilknyttes vilkår som går på det vidtfavnende begreper «naturforholdene».

Dersom DN ønsker vilkår av denne type som uten reservasjoner omfatter naturforholdene generelt, bør det tas opp på prinsipielt grunnlag sammen med en klar avgrensning av ansvarsområder. Vi viser i denne sammenheng også til at DN fortsatt foreslår vilkår som allerede er inntatt i NVE's standardvilkår, jfr. ovenfor om terskelvilkåret og det generelle tilsynsvilkåret.

Inntil videre foreslår vi at de to punktene I og V blir tatt med i den tidligere formen og gjeninnfører altså «Vilt- og fiskebestanden» istendenfor «naturforholdene».

Forurensning m.v., post 20

Posten er i samsvar med forslag fra SFT.

Manøvreringsreglement

Med noen mindre redaksjonelle endringer er søknadens forslag til reglement fulgt.

Øvrige merknader

Riksantikvaren har i sin uttalelse bedt om at fylkeskonservatoren blir kontaktet for å unngå at nyere tids kulturminnet blir skadet eller skjemmet. Vi forutsetter at dette lar seg gjøre i forbindelse med detaljplanleggingen og vise forøvri til post 14 i vilkårene.

Grunneir Ellias Nilsen har uttrykt frykt for at vannforsyningen til g.nr, 123 skal bli truet som følge av reguleringen. Tussa Kraft har gitt forsikringer om at alle so får sine vannkilder berørt skal få tilfredsstillende vannforsyning også i framtida. NVE viser til denne garanti og forøvrig vil alle andre eventuelle skadevirkninger på private interesser bli vurdert og erstattet ved skjønn.

Grunneierne tore Aamelfot og Odd Dahle har bl.a. stilt krav om at rørledningen blir nedgravd i hele sin lengde og at konsesjonæren ordner med kryssinger for skogsvegen. Vi viser også her til at Tussa Kraft i sine kommentarer viser vilje til å imøtekomme grunneierne og skogsdriften så langt som mulig. I mangel av enighet må erstatningsspørsmål avgjøres med skjønn. Vi går videre ut fra at skogbruksetaten også trekkes inn i detaljplanleggingen av rørgata slik som bedt om av fylkeslandbruksstyret.»

NVE foreslår følgende vilkår for erverv og og reguleringstillatelser:

«1.

(Konsesjonstid)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd, og vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

(Konsesjonsavgifter og næringsfond)

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 6,– pr. nat.hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbyggingen og reguleringen kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 18,– pr. nat.hk, beregnet på samme måte.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Plikten til å betale avgiftene inntrer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 18 % rente.

Konsesjonsavgiftsmidlene danner et fond som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen.

Vedtekter for fondet skal være undergitt godkjennelse av Kommunaldepartementet.

3.

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og om kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 18 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskasen av kr. 1 000,–.

5.

(Bruk av norske varer)

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er

utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen – samt til en pris som ikke med mer enn 10 % overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell – 10 % – i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 % av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette avgjøres spørsmålet av Olje-og energidepartementet.

Olje- og energidepartementet kan dispensere fra reglene om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranse fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler anleggenes eier hver gang etter avgjørelse fra Olje- og energidepartementet en mulkt av inntil 15 % av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

(Forsikring)

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Olje- og energidepartementet kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

(Helsetjeneste m.v.)

Konsesjonæren er forpliktet til, når Sosialdepartementet forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan kraftverket etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

(Husrom for ansatte)

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom. Kommunaldepartementet kan gi nærmere bestemmelser om dette.

9.

(Forsamlingslokale, allmenndannende virksomhet m.v.)

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis Olje- og energidepartementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f.eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 10 000,00 til rådighet for allmenndannende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

(Godkjenning av planer, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE/Vassdragsdirektoratet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for vassdragets utbygging. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVE/Vassdragsdirektoratets samtykke.

11.

(Veger m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

12.

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer), foreta elvekorreksjoner, opprenskinger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

13.

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm lange. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom intet annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 1,5 m høye, eller har over 5 cm stammediameter målt 25 cm fra bakken. I rimelig grad kan departementet pålegge ytterligere rydding.

Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført senest 2 år etter første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14.

(Naturforekomster, fornminner m. v.)

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Direktoratet for naturforvaltning underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fornminner som er fredet i henhold til lov av 9. juni 1978 nr. 50, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum og/eller Riksantikvaren. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fornminne som ikke har vært kjent, skal melding sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsene i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter. Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger som NVE/Vassdragsdirektoratet godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vasslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr.

10 000,– for hver gang etter Olje- og energidepartementets nærmere bestemmelse.

16.

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens Kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

17.

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

18.

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren plikter å avgi inntil 10 % av den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet til den kommune hvor kraftanlegget ligger eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner. Fordelingen av kraften bestemmes av Olje- og energidepartementet.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av den gjennomsnittlige kraftmengde.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter Olje- og energidepartementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2,– pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

19.

(Fiske og vilt)

I

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestanden som berøres av utbyggingen, reguleringene og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdragene, samt dekke utgiftene til nødvendig jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning:

a. å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også smolt og annen flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den stør-

relse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes,
b. å sørge for fangst av stamfisk og dekke alle utgifter med klekking, oppfôring og transport,
c. å bekoste biotopforbedrende tiltak for viltet i det berørte området,
d. å anordne sperregitter foran tappetunneler og utløpet av kraftstasjonene,
e. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingene og reguleringene,
f. å foreta utfiskinger (uttynninger) dersom reguleringene fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold.

III

Dersom det som følge av kraftutbyggingene og reguleringene oppstår skader som berører vilt- og fiskebestanden i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet eller den dette bemyndiger bestemmer, så fremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

IV

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenfornevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

20.

(Forurensning m.v.)

Utbyggeren plikter etter Miljøverndepartementets nærmere bestemmelse:

- å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkningen av forurensning som står i forbindelse med utbyggingen.
- å bekoste helt eller delvis oppfølgingsundersøkelser av vannkvaliteten i det berørte vassdrag.

21.

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

22.

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 15, 18 eller 22, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i ervervslovens § 26 og vassdragsreguleringslovens § 12, post 17.

For overtredelse av de i konsesjonen inntatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000,– pr. dag eller kr. 5 000,– for hver overskridelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.»

NVE's forslag til manøvreringsreglement for regulering av Litlebøvatnet i Volda:

«1.

A. Regulering

Magasin	Normal vannstand	Reguleringsgrenser Øvre	Reguleringsgrenser Nedre	Heving m	Senking m	Rg.høyde m
Litlebøvatn	645,0	649,0	642,0	4	3	7

Høyden refererer seg til økonomisk kartverk, M 1:5 000, Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

B. Overføringer

a. Avløpet fra Bakkheia/Tverrelva, 0,7 km² overføres til Litlebøvatnet.
b. Avløpet fra Øvstegardgrova, 0,3 km² overføres til Litlebøvatnet.

2.

Ved vannføringer mindre enn 280 l/sek. ved settefiskanleggets vanninntak i Litlebøelva skal det tappes fra magasinet for å oppfylle dette kravet.

For øvrig kan manøvreringen foregå etter kraftverkets behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander. Dersom det forlanges, skal også nedbørmengder, temperaturer, snødybde m.v. observeres og noteres. NVE/Vassdragsdirektoratet kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av NVE/Vassdragsdirektoratet.

4.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Forandringer i reglementet kan bare foretas av Kongen etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

2. Innkomne uttalelser til departementet

Volda kommune uttaler i brev av 1. des. 1987:

«Punkt 1:

Volda kommunestyre har ikkje innvenningar mot at L/L Tussa Kraft får konsesjon for erverv av fallrettar, regulering og utbygging av litlebøelva i samsvar med NVE si innstilling av 13. oktober 1987.

Volda kommunestyre føreset at anleggsvegen blir bygd med tanke på at den seinare skal kunne nyttast av ålmenta utan vanskar. Volda kommunestyre reknar og med at L/L Tussa Kraft vert pålagt å dekke det meste av vedlikehaldskostnadane for denne vegen etter at anlegget er ferdig.

Volda kommunestyre føreset at eksisterande busetnad og verksamder på indre og ytre Dale kan sikrast tilfredsstillande vassforsyning også etter utbygginga.

Punkt 2:

Med bakgrunn i den svært vanskelege høringsmessige situasjonen i området, bed ein om at også næringsfond vert vurdert.»

Møre og Romsdal fylkeskommune uttaler i brev av 11. november 1987:

«Møre og Romsdal fylkeskommune har mottatt Deres brev av 16. oktober 1987 vedlagt Innstilling fra Norges Vassdrags- og energiverkav 13. oktober 1987 i forbindelse med ovennevnte søknad.

NVE tilrår at L/L Tussa Kraft får tillatelse til erverv av fallrettigheter og regulering av Litlebøelva i det omfang som søknaden gjelder.

NVE's tilråding er i samsvar med vedtaket fylkesutvalget gjorde i møte 16. februar 1987 der det ble tilrådd at den omsøkte konsesjon ble gitt.»

Miljøverndepartementet uttaler i brev av 21. desember 1987:

«Vi viser til Deres brev av 16. oktober 1987 vedlagt innstilling fra Norges vassdrags- og energiverk i ovennevnte sak.

Tiltaket

Det omsøkte tiltak omfatter regulering av Litlebøelva for utnyttelse av fallet til kraftproduksjon i Dale kraftverk.

Innstillingen fra NVE

NVE tilrår at L/L Tussa Kraft får tillatelse etter framlagte søknad.

Forholdet til Samlet Plan. Prosjektet er behandlet i Samlet Plan og plassert i gruppe 3, kategori I.

Kulturminner

Det foreligger ikke vesentlige merknader til innstillingen fra NVE vedrørende kulturminner.

Riksantikvaren vil imidlertid gjenta sin henvisning til områdene ved Litlebøsetra og Raude seter i forbindelse med post 14 i konsesjonsvilkårene.

Vilt, fisk og naturvern

NVE har i sine vilkår tatt inn deler av N's forslag til vilkår. Videre er det foreatt noen endringer i vilkårsforslagene, nens andre deler av DN's forslag er innarbeidet i NVE's standardvilkår.

Vilkårenes pkt. 19 har tradisjonelt vært begrenset til vilt og ferskvannsfisk. Dette har sammenheng med at det var det tidligere Direktoratet for filt og ferskvannsfisk som fremmet forslag til vilkår etter denne posten. Direktoratet for naturforvaltning har ansvar også for naturvern og friluftsliv.

Departementet ser det som naturlig at vilkårenes pkt. 19 nå utformes til å dekke de fagfelt som går inn i direktoratets ansvarsområde.

På denne bakgrunn slutter en seg til direktoratets forslag om at det ikke bare er vilt og fisk, men naturforholdene som bør gå inn under pkt. 19 I og III. Overskriften på post 19 bør være i samsvar med dette. Det vises forøvrig til vilkårene gitt i konsesjon for Nedre Vinstra gitt 7. november 1986 hvor formuleringen «naturfaglige forhold» er brukt under post 3 Flora og fauna.

NVE har antatt at konsesjonsvilkårnes pkt. 14 ivaretar de vitenskapelige interesser

knyttet til kvartærgeologi. Dersom denne posten også omfatter hjemmel til å gi pålegg om å bekoste kvartærgeologisk undersøkelser, har en ikke merknader til direktoratets forslag til post 19 III utgår. Konsesjonen bør i så fall gjøres oppmerksom på at nevnte kostnader kan pålegges i medhold av post 14.

Departementet slutter seg til direktoratets forslag til post 19 II c. Bygging av terskel og gjennomføring av sikringsarbeider ved ras o.l. forutsettes likevel behandlet etter vilkårenes post 12.

Departementet forutsetter at massetak, tipper, provisoriske veger, skjæringer og fyllinger omfattes av begrepene hoved- og hjelpeanlegg i vilkårenes pkt. 10. På denne bakgrunn mener en at direktoratets opprinnelige forsslag til post 19 IV kan utgå, jfr. NVE's innstilling side 24.

Forurensning

Det foreligger ikke ytterligere merknader ti innstilligen vedrørende forurensning.

Konklusjon

Departementet har ike innvendinger til at konsesjon gis for omsøkte tiltak.

Behandling etter lov om vern mot forurensning og om avfall

Det kan gis tillatelse etter lov om vern mot forurensning og om avfall § 11 på følgende vilkår:

Utbyggeren plikter etter Miljøverndepartementets nærmere bestemmelser:

— å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkningen av forurensning som står i forbindelse med utbyggingen.
— å bekoste helt eller delvis oppfølgningsundersøkelser av vannkvaliteten i det berørte vassdrag.»

Landbruksdepartementet uttaler i brev av 5. november 1987:

«Fylkeslandbruksstyret i Møre og Romsdal handsama søknaden frå L/L Tussa Kraft i møte 24. mars 1987.

Vi viser til deira fråsegn.

Landbruksdepartementet har ingen merknader til innstillinga frå NVE. Vi går, liksom NVE, ut frå at utbyggar søkjer samarbeid med landbruksstyresmaktene ved detaljplanlegging av røyrgata.»

Kommunal- og arbeidsdepartementet uttaler i brev av 11. november 1987:

«Vi viser til brev av 16. oktober 1987.

Kommunaldepartementet har ingen vesentlige merknader til Innstillingen fra Norges vassdrags- og energiverk av 13. oktober 1987 i ovennevnte sak.»

Fiskeridepartementet uttaler i brev av 14. desmber 1987:

«En viser til olje- og Energidepartementets brev av 16. oktober 1987 og til vedlegget som fulgte brevet.

Saken har vært forelagt Kystdirektoratet og Fiskedirektoratet. Kystdirektoratet uttaler i brev av 17. novemter 1987 at det slutter seg til 3. distriktskontors uttalelse om at det ikke har noe å bemerke til innstillingen.

Fiskeridepartementet på sin side har ikke noe vesentlig å bemerke til innstillingen.»

I brev fra Fiskeridepartementet av 14. desember 1987 heter det:

«I tilknytning til Fiskeridepartementets brev av 30. november 1987, jnr. 10643/87, oversendes vedlagt kopi av Fiskeridirektoratet uttalelse av 1. november 1987 og kopi av vedleggene som fulgte brevet.

Uttalelsen medfører ingen endringer i Fiskeridepartementets uttalelse, men en vil peke på Fiskerirettlederens uttalelse forsåvidt angår ferskvannskvaliteter.»

I Fiskeridirektoratets brev av 1. desember 1987 heter det:

«En viser til Fiskeridepartementets ekspedisjon av 27. oktober vedrørende ovennevnte.

Innstillingen fr NVE har vært forelagt Fiskeridirektoratets havforskningsinstitutt og fiskerisjefen i Møre og Romsdal. Fiskerisjefen har oversendt Innstillingen til fiskerirettlederen i Sande, Vanylven og Volda til uttalelse. Kopi av fiskerirettlederens uttalelse av 24. november 1987 følger vedlagt. EN ber om at det tas hensyn til denne.

Forøvrig har en ingen merknader til Innstillingen.»

I brev fra fiskerirettleiaren i Sande, Vanylven og Volda av 26. novemver 1987 heter det:

«Dei endringar slik utbygging som er framlagde i sakspapira kan forventast få for den tradisjonelle fiskerinæring i området, synest å være minimale, eller ubegydelege.

Utslepp av ferskvatn til andre tider og i andre mengder enn ein normalt kunne forvente vil etter den størrelse utbygginga har vere innafor ei ramme som ein vanskeleg kan venta merkbar endring av.

Imidlertid vil vi nemne at Settefiskanlegget Juvel Laks Dalsbygd er avhengig av tilførsler av kvalitetsvatn frå dette vassdraget. Dette er tekje hensyn til i utbyggingsplanane. Anlegget skulle dermed være sikra sitt grunnlag for vidare uendra drift og utvikling.

Under utbygging og ved oppstarting er det svært viktig at uhell eller uforsiktighet ikkje må utsette anlegget for stor risiko for tap, då fisken til ulike tider er svært sårbar for endring i vasskvalitet.

Dette skulle med rimelighet kunne reduseras ved at partane held god kontakt under utbygging, innkøyring og ved seinare vedlikehald.

Av problem som kan melde seg ved mangel på samarbeid vil vi nemne:

Sterkt ureint vatn frå anleggsarbeidet kan kome inn i anlegget. Avfall som spillolje, vaskemiddel, løysningsmiddel og

brennolje frå anleggsmaskiner, sement eller avrenning frå betongkonstruksjonar kan ha uheldige fylgjer. Spyling av rørgate bør vere tilstrekkeleg før vatn til anlegget vert nytta. Betongrør kan endra pH-verdi til faregrensa under innkøyring og lakkerte stålrøyr kan avgi giftstoff. Likeeins kan plastrør avgi giftstoff. Uheldige konsentrasjonar av dette som kan oppstå under uheldige forhold kan medføre fare.

Elles under vedlikehold eller aktivitet ved stasjonen bør liknande varsemd visast.

Overnemnde merknader synest vere innafor ramma av ordinære ansvarleg oppførsel for å unngå skade på andre og slik ansvarleg haldning ventar vi Tussa Kraft vil vise. På slik bakgrunn kan ein ikkje finne grunnlag for negativ vurdering då ein vonar at settefiskanlegget kan nytte den positive del som utbygginga kan føre me seg i form av meir stabil vassføring, stabil temperatur og eventuelt andre føremoner som ein ikkje er kjend med i dag.»

4. Departementets bemerkninger

Den foreliggende søknaden gjelder erverv av fall, regulering og utbygging i Litlebøelva som renner ut i Dalsfjorden ved Dale i Volda kommune. Nedbørfeltet ligger mellom Dalsfjorden og Voldafjorden/Kilspollen og grenser mot Bjørkedalsvassdragets nedbørfelt i sør og Folkestadelvas felt i nord. I samlet plan for vassdrag er dette prosjektet plassert i gruppe 3, kategori 1.

Bak søknaden står L/L Tussa Kraft som er et interkommunalt kraftselskap for kommunene Vanylven, Sande, Herøy, Ulstein, Hareid, Volda, Ørsta, Sykkylven og Stranda. Av kommunene har Ørsta og Volda de største eierandelene med henholdsvis 26 % og 16,5 %. Møre og Romsdal fylkeskommune har en eierandel på 18 %. Utbyggingsplanene går ut på å nytte Litlebøelva til kraftproduksjon i et kraftverk ved Dale. Det er fallet fra Litlebøvatnet på kote 645 til samløpet med Dalselva på ca. kote 20 som utnyttes.

Søkeren oppgir midlere års kraftproduksjon til 21,8 GWh. Med en magasinprosent i Litlebøvatnet på ca. 41 blir produksjonen for delt med 15,8 GWh på vinterkraft og 6,3 GWh på sommerkraft.

Utbyggingskonsnadene for prosjektet er i søknaden beregnet til 51,8 mill. kroner referert til 1. kvartal 1986 og med 7 % rente i byggetiden. Vassdragsdirektoratet har funnet overslaget litt snaut og antyder med de samme forutsetninger en konstnad på 55 mill. kroner, noe som tilsvarer kr. 2,50 pr. kWh.

Energidirektoratet har gått gjennom søknaden og har funnet at prosjektet har en netto nytteverdi på vel 21 mill. kroner (1. kvartal 1986). Dette tilsvarer en nyttefaktor på 1,36.

Av skader utbyggingen antas å ville medføre kan nevnes at 140 daa, vesentlig beitemark, blir neddemt. Anleggsveien frem til damstedet vil legge beslag på noe grunn, — men på den andre siden vil veien være fordelaktig for jord- og skogbruksinteressene. Litlebøelva vil få en sterkt redusert vannføring på utbyggingsstrekningen, og vassdraget vil bli helt tørrlagt like nedenfor dammen. Etter samløpet med Dalselva vil det ikke skje noen reduksjon i middelvannføringen. Imidlertid vil sommervannføringen stort sett bli redusert med 25—30 % — mens vintervannføringen vil øke tilsvarende.

Reguleringen vil få skadelige virkninger på fisk og fiske, — og hele Litlebøelva ovenfor kraftstasjonen må regnes som tapt for fritidsfiske.

NVE's innstilling har vært forelagt følgende instanser: Volda kommune, Møre og Romsdal fylkeskommune, Landbruksdepartementet, Kommunaldepartementet, Finansdepartementet, Miljøverndepartementet og Fiskeridepartementet. Ingen av høringsinstansene hadde vesentlige bemerkninger til innstillingen.

Olje- og energidepartementet finner på denne bakgrunn at fordelene ved ytbyggingen er større enn ulempene. Departementet tilrår at L/L Tussa Kraft får tillatelse til erverv av fall og regulering av Litlebøelva for utbygging av Dale kraftverk. I tillatelsen inngår og nødvendig tillatelse etter forurensningslovens § 11. Tillatelsen foreslås gitt på de vilkår NVE har foreslått med visse endringer.

Det er lagt til grunn at konsesjonæren selv har det fulle ansvar for finansiering av utbygging og drift.

Olje- og energidepartementets bemerkninger til de enkelte vilkårene:

Post 2 (Konsesjonsavgifter og næringsfond)

Volda kommune ber om at næringsfond blir vurdert. NVE har ikke foreslått næringsfond utover det som følger av vilkårenees post 2.

Oje- og energidepartementet vil her peke på at bruken av næringsfond relateres til utbyggingens størrelse og de skadevirkninger reguleringen vil medføre for bestående næringer. På denne bakgrunn finner departementet ikke å kunne anbefale næringsfond i dette tilfellet.

Post 5 (Bruk av norske varer)

I henhold til kgl. res. av 22. januar 1988 om endring av vilkåret om preferanse for norske varer i konsesjoner innen energiforsy-

ningen går 3. ledd, 3 pkt. i NVE' innstilling ut og erstattes med følgende:

«Vilkårene skal praktiseres i samsvar med avtaler med fremmede stater som Norge er bundet av på dette området.»

Post 10 (Godkjenning av planer, tilsyn m.v.)

Miljøverndepartementet forutsetter at massetak, tipper, provisoriske veger, skjæringer og fyllinger omfattes av begrepene hoved- og hjelpeanlegg. Olje- og energidepartementet slutter seg til denne forståelsen.

Post 11 (Veger m.v.)

Volda kommune hevder at anleggsvegen bør bygges med tanke på at den senere skal kunne nyttes av allmennheten uten vansker. Kommunen fremholder også at L/L Tussa Kraft bør pålegges å dekke det meste av vedlikeholdskostnadene for vegen etter at anlegget er ferdig. Olje- og energidepartementet forutsetter at vegen planlegges i samråd med kommunen. Det er imidlertid ikke grunnlag for å pålegge L/L Tussa Kraft forpliktelser mht. vedlikehold av vegen ut over det behovet selskapet selv har for å holde vien i tilfredsstillende stand. Departementet vil bemerke at dersom veien holdes åpen for allmennheten, er det enforutsetning at den holdes i forsvarlig stand.

Post 14 (Naturforekomster, fornminner m.v.)

Miljøverndepartementet forutsetter at denne posten gir hjemmel til å gi pålegg om å bekoste kvartærgeologiske undersøkelser. Olje- og energidepartementet antar at denne bestemmelse ikke gir hjemmel til å gi pålegg som medfører utgifter til konsesjonæren. Slik bestemmelse bør derfor tas inn i post 19.

Post 19 (Fiske og vilt)

Miljøverndepartementet vil at «fiske og vilt» forandres til «naturforholdene».

Oje- og energidepartementet finner å kunne gå med på dtte under den forutsetning at det med «naturforholdene» forstås de områder som faller inn under Direktoratet for naturforvaltnings saksområde, dvs. fiske, vilt, naturvern og friluftsliv. Uttrykket «naturforholdene» er imidlertid ikke tilstrekkelig konkret, og en skal derfor ta opp med Miljøverndepartementet spørsmål om å finne en begrensning av området slik at en vet mere hva en har å holde seg til.

Når det gjelder pålegg om kvartærgeologiske undersøkelser, foreslås at følgende bestemmelse tas inn i post 19 III:

«Konsesjonæren plikter å bekoste en kvartærgeologisk undersøkelse av reguleringsområdet ved Litlebøvatn. Undersøkelsen skal ikke være til hinder for anleggsstart. Utgiftene skal begrenses oppad til 20 000 kroner.»

Post 20 (Forurensning m.v.)

Miljøverndepartementet går inn for at det gis tillatelse etter lov om vern mot forurensning og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6 § 11 på de vilkår som er satt av NVE under dette punkt.

Volda kommune forutsetter at eksisterende bosetning og virksomheter på indre og ytre Dale kan sikres tilfredsstillende vannforsyning. Departementet legger til grunn at utbyggingen ikke fører til en forringelse av vannføringen i vassdraget med de derav følgende dårligere vannfornsyning til de nevnte områder.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r :

I medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 og lov om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. av 14. desember 1917 gis L/L Tussa Kraft tillatelse til erverv og regulering av Litlebøelva på de vilkår som fremgår av Olje- og energidepartementets foredrag av 4. mars 1988.

Det fastsettes manøvreringsreglement i samsvar med det i ovennevnte foredrag inntatte utkast som gjeldende inntil videre.

9. Sunnfjord Elektrisistetsverk

(Konsesjon for kjøp av lutar i L/L Svultingen.)

Olje- og energidepartementets samtykke 10. mai 1988.

«Vi viser til søknad av 10. juni 1987 om konsesjon for kjøp av lutar i L/L Svultingen.

Kjøpet er konsesjonspliktig etter industrikonsesjonslova av 17. desember 1917 nr. 16 § 36. L/L Svultingen eig vassfall som etter same lov ikkje kan tileignast utan knsesjon.

Søknaden er lagt fram for fylkesmannen i Sogn og Fjordane, som har sendt saken på høyring til Sogn og Fjordane fylkeskommune, Hyllestad kommune, Høyanger kommune og Jølster kommune.

Fylkeskommunen og Hyllestad kommune har kravd at det vert sett som konsesjonsvilkår for kjøpet at Sunnfjord Elektrisistetsverk forpliktar seg til å delta i det vidare arbeidet med sikte på å få istand eitt integrtert kraftselskap i Svultingenområdet. Fylkesmannen har ikkje noko å merka til at eventuelle særvilkår vert gjeve.

Norges vassdrags- og energiverk har på bakgrunn av dei innkomne fråsegnene tilrådd at det vert sett vilkår om samanslutning med L/L Svultingen og seinare med Sogn og Fjordane Energiverk. Kopi av brevet frå NVE av 25. april 1988 ligg ved.

Departementet ser det som svært viktig å få til ein omorganisering av el-forsyninga mot større einingar. Under behandlinga av energimeldinga 1985 i Stortinget viste energi- og industrikomitéen til at den sterke oppdelinga av elektrisitetsforsyninga fører med seg mange negative utviklingstrekk. Komitéen peika på at ei samanslåing av distribusjonsverk til meir berekraftige einingar er ønskjeleg. Eitt vertikalt integrert energiverk i kvart fylke eller med andre naturlege avgrensningar, må vera målet.

I medhold av industrikonsesjonslova § 36 og fullmakt gjeve ved kgl. res. av 11. januar 1978 får Sunnfjord Elektrisistetsverk konsesjon på kjøp av 10,25 pst. lutmedel i L/L Svultingen.

I medhold av § 36 tredje ledd set departementet vilkår om at Sunnfjord Elektrisitetsverk forplikter seg til å delta i arbeidet med å få i stand eitt vertikalt integrert energiverk i Svultingenområdet og til å gå inn i ei slik eining så snart tilhøva ligg til rette for det.

Ein gjer merksam på at det i og med ovennemnde vedtak ikkje er gjort noko endring i tidlegare gjevne konsesjonar eller vilkår knytt til dei.»

10. Trondheim Elektristetsverk

(Erverv og regulering m.v. for bygging av Nedre Nea kraftverk. Kongelig resolusjon 3. mai 1985.Tillatelse til planendring.)

Kongelig resolusjon 13. mai 1988.

Trondheim Elektrisitetsverk
Nedre Nea kraftverk. Planendring

Den foreliggende sak gjelder en søknad av 9. juli 1986 fra Trondheim Elektrisitetsverk om tillatelse til planendring vedrørende konsesjons- og ekspropriasjonstillatelse meddelt kongelig resolusjon av 3. mai 1985.

Norges vassdrags- og energiverk har i brev av 31. august 1987 avgitt følgende innstilling i saken:

«Trondheim Elektrisitetsverk (TEV) har 9. juli 1986 sendt inn følgende søknad:

«Vi viser til konsesjons- og ekspropriasjonssøknad for Nedre Nea kraftverk datert 30. september 1981 og tillatelse meddelt ved kongelig resolusjon 3. mai 1985.

TEV søker hermed om tillatelse til:

1. Planendring for utløp i Nea ved Bogstadhølen,
2. Planendring for overføring av Rotla/Krossåa,
3. Inntak av Halvdagsåa på tilløpstunnelen,
4. Økning av maksimalvassføringen gjennom kraftverket.

Begrunnelsen for planendring er blant annet kostnadsbesparelsen på vel 15 millioner kroner (prisnivå 3. kvartal 1985) som de to førstnevnte tiltakene gir, uten reduksjon i produksjonsevnen.

Planendringen for utløp i Nea og overføring av Rotla/Krossåa har vært ute til høring og vi håper på en forenklet og rask saksbehandling.

Skader og ulemper på grunn av planendringen antas å bli små både absolutt og i forhold til besparelsen den vil medføre.

Vi viser til vedlagt redegjørelse datert 9. juli 1986 som sendes i 25 eks. til NVE, Vassdragsdirektoratet.»

TEV har senere trukket tilbake søknaden vedr. pkt. 4, som gjaldt adgang til å øke kraftverkets maksimalvannføring fra 80 m³/sek. (som tillatelse fra 1985 bygget på) til 90 m³/sek. TEV har i denne forbindelse uttalt at «byggeperioden er nå kommet så langt at turbin med maksimalvassføring på 80 m³/sek. er bestilt og tunneltverrsnittene er bestemt».

I det følgende har vi derfor verken tatt med TEVs redegjørelse vedr. dette punkt eller innkomne uttalelser om samme.

Om de øvrige tre punktene i søknaden heter det i redegjørelsen blandt annet:

«Del 1: Planendring for utløpet i Nea ved Bogstadhølen

1.1 Kort beskrivelse

TEV søker primært om å få bygge utløp i Bogstadhølen etter alternativ 2, subsidiært alternativ 3 som nedenfor beskrevet.

Det er tre alternativ for utløpet i Nea ved Bogstadhølen:

Alt. 1: Utløpssted som konsesjonssøknaden, tverrslag endret.
Alt. 2: Utløpsstede ca. 400 m oppstrøms alt. 1.
Alt. 3: Utløpssted i Bogstadelva ved Tronset og ca. 300 m kanal ut i Bogstadhølen.

Bilag 1.1 består av tegninger som viser de tre alternativene. Alt. 1 har samme utløpssted i Nea som konsesjonssøknaden, men tverrslaget eller transporttunnelen er flyttet 600 m lenger øst. Dette er gjort for å komme med tunnelmassen nærmere tippene og fordi området ved det opprinnelige tverrslaget i mellomtida er dyrket opp av grunneieren.

Plasseringen av det nye tverrslaget er felles for alle alternativene. Det samme gjelder tipplassering, riggområde etc.

Alternativ 2 har utløp i Nea ca. 400 m lenger oppe i Bogstadhølen enn alternativ 1, og får dermed 470 m kortere avløpstunnel.

Alternativ 3 har utløp i Bogstadelva og får 170 m kortere tverrslag og 790 m kortere avløpstunnel enn alternativ 1. I tilleggg kommer en ca. 300 m lang åpen kanal fra utløpet til ut i Bogstadhølen.»

Av kostnadsoverslag (fra 3. kvastal 1985) går det frem at alt. 2 sammenlignet med alt. 1 gir en redusert byggekostnad på 7,61 mill. kroner og en kapitalisert produksjonsgevinst på 0,13 mill. kroner, – til sammen 7, 74 mill. kroner. Alt. 3 gir tilsvarende en redusert byggekostnad på 10,32 mill. kroner, men her kommer til fradrag et kapitalisert produksjonstap på 4,14 mill. kroner, slik at det sammenliget med alt. 1 blir en besparelse på 6,18 mill. kroner.

TEV har innhentet sakkyndig uttalelse fra cand. real. Carl A. Boe om frostrøykforhold ved de tre alternativene særlig med hensyn på en av de mest utsatte eiendommene, Elvebakk. Om de to omsøkte alternativene 2 og 3 har Boe uttalt:

«Alternativ II

Som ved alt I vil elva ovenfor kraftverksutløpet få både tidligere, årviss og mer stabil islegging enn i dag og dermed gi mindre grunnlag for frostrøykutvikling.

Men ved at tunnelutløpet blir plassert ca 200 m oppstrøms Elvebakk, vil grensen mellom islagt og åpen elv bli å finne minst 200 m oppstrøms Elvebakk, og det er klart at dette vil gjøre eiendommen mer utsatt for frostrøykplager enn ved alt I etter at elva ovenfor Bogstadhølen islegger seg.

Imidlertid har tilstrømmende luft lav fuktighet slik at det tar en viss tid fra lufta siger inn over den åpne vannflata til frostrøyken dannes og siden rekker å vokse fra lav til velutviklet frostrøyk.

Den lokale lille vindtrekken fra sør ned i dalsøkket ved Mogårds garasje vil dessuten presse nydannet frostrøyk ut fra land på sørsiden av elva. Denne vindtrekken vil snarere bli forsterket enn svekket ved at utløpet flyttes oppover fra alt I til II.

Dersom etableringen av rigg- og brakkeområdet samt de to tippene, og da særlig tippp I, fører til at det blir åpnere og friere passasje fra ovenforliggende nedslagsfelt og langs Bogstadelva ut mot Nea, vil dette kunne bidra til å etablere yttrligere en nærliggende kaldluftsdrenering rettet mot kraftverksutløpet og råkens øvre ende. Denne vindtrekken vil i så fall være med å presse nydannet frostrøyk raskere fra Bogstadhølen og nedover elva.

Konklusjonen er følgelig at alt II neppe vil gi fullt så gunstige frostrøykforhold som alt I ved Elvebakk. Sammenlignet med dagens situasjon vil frostrøyken ved alt II bli langt mindre utviklet og til mindre plage i den tiden det i dag tar å få utviklet et isdekke i og ovenfor Bogstadhølen både på forvinteren og i ustabile perioderi en relativt «normal» vinter. I lange, stabile perioder med streng kulde som ikke gir frostrøyk ved Elvebakk i dagens situasjon, må en imidlertid vente at det ved alt II vil dannes frostrøyk som for det meste ennå vil bli lav og lite utviklet så nær utløpet som ved Elvebakk, men som allikevel kan tenkes nå og da ville nå opp til husene på eiendommen.

Alternativ III

I og med at kraftverksutløpet blir liggende i Bogstadelva hele 650 m ovenfor Elvebakk, vil muligheten være stor for at frostrøyken skal nå et langt mer utviklet stadium enn ved alt II innen den når ned til Elvebakk.

Alternativet fortoner seg derfor klart ugunstigere enn både alt I og II.

Sett i forhold til dagens situasjon vil antakelig også alt III være å foretrekke på forvinteren og i ustabile perioder i en «normal» vinter, men sikkert være ugunstigere i lange, stabile perioder med streng kulde.»

Del 2: Planendring for overføring av Rotla/Krossåa.

2.1 Kort beskrivelse

TEV søker om planendring for overføring av Rotla og Krossåa.

Bilag 2.1 viser traséen for overføringstunnel og inntaksdammer i samsvar med konsesjonssøknaden og de nye planene for overføring av Rotla og Krossåa.

Planendringen går ut på at inntaket i Krossåa bygges ca. 700 m lenger oppe i elva enn tidligere foreslått. Herfra føres Krossåa i en 450 m lang tunnel og 200 m lang kanal fram til Sternesbekken. Sternesbekken kanaliseres for å kunne ta økningen i vassføring. Der det er nødvendig vil kanalen forbygges med tunnelstein.

Tunnelstein vil ellers i første rekke bli benyttet til en kombinert bekkeforbygning/skogsveg langs venstre side av Sternesbekken sett nedstrøms etter forslag fra skogbruksetaten.

Inntaket i Rotla bygges ca. 570 m lenger oppe i elva enn tidligere foreslått. Dette gir kor-

test mulig overføringstunnel og et damsted som er brukbart tilgjengelig fra eksisterende skogsbilveg.

2.2 Kostnadsbesparelse

Planendringen medfører ingen målbar endring i produksjonsevnen. Nedbørfeltene som overføres får en liten reduksjon mens kapasiteten på overføring av vann øker på grunn av at Rotla tas inn høyere.

Gevinsten ved planendringen ligger i en reduksjon i tunnellengder på vel 800 m.

Som det framgår av bilag 2.2 innebærer planendringen en kostnadsbesparelse på 7,6 mill. kroner.»

Det går ellers frem av redegjørelsen at TEV i møte i Selbu med grunneierne og kommunen – og etter ønske fra disse – har påtatt seg å gjennomføre følgende tiltak dersom planendringen kommer til utførelse:

«1. Dam/inntak i Krossåa legges slik at den kan tjene som overgang for turgåere. Alternativt bygges gangbru på gamle brukar like nedenfor dammen.
2. Oppretting av mur like ovenfor dam/inntak. Muren er en del av turistvegen.
3. Eventuell ledig steinmasse fra tunnel brukes til vegbygging (traktorveg) fra tunnelutløp og østover.»

«Del 3: Inntak av Halvdagsåa på tilløpstunnelen

TEV søker om å ta inn Halvdagsåa på tilløpstunnelen til Nedre Nea kraftverk som beskrevet i Leif Nordseths notat av 30. juni 1986 som er vedlagt som bilag 3.1.

Av notatet framgår det at overføringen vil gi enårlig energigevinst på 1,0 GWh (millioner kWh) for en kostnad på 0,6 mill. kroner.

Inntaket er plassert ved veg på kote 325 og ligger rett over tilløpstunnelen og ca. 700 m fra inntaket i Bjørgabassenget

Inntak og tørrlegging av Halvdagsåa berører grunneier:

Bardo Hegseth, gnr./bnr. 114/1,2 7596 Flaknan.

Planen har ikke vært ute til høring, men vi har hatt muntlig kontakt med Bardo Hegseth og fått inntrykk av at han ikke vil motsette seg at den blir gjennomført.»

Fra det nevnte notat tas med:

«Halvdagsåa renner ut i Nea ca. 500 m nedenfor Hegsetdammen. Det er mulig å ta denne bekken uregulert inn på tilløpstunnelen til Nedre Nea kraftverk. Inntaksstedet ligger på kote 325 og like ved veg. Det er fjell i dagen ved inntaksstedet.

Nedslagsfeltet er på ca. 6 km^2 og det er antatt et årlig tilsig på 6 mill. m^3 i middel.

For produksjonsberegning antas at 25 % av til siget går tapt i flom. Det antasat 20 % av årstilsiget er vintertilsig. Virkningsgraden i Nedre Nea kraftverk er 0,229 kWh/m^3.

Årsproduksjon:	$6 \times 0{,}75 \times 0{,}229$	= 1,0 GWh/år
Vinterproduksjon:	$6 \times 0{,}2 \times 0{,}229$	= 0,3 »
Sommerproduksjon:	1,0–0,3	= 0,7 » »

Søknaden har på vanlig måte vært kunngjort i Norsk lysingsblad og i tre lokalaviser. Søknadsdokumentene har vært lagt ut til ettersyn på kommunekontoret og har vært forelagt distriktet, Miljøverndepartementet og Landbruksdepartementet.

Selbu formannskap fattet i møte 18. desember 1986 følgende vedtak:

«1. Når det gjelder planendringen for overføring av Rotla/Krossåa og for utløpet ved Bogstadhølen, viser vi til tidligere avgitte uttalelser fra Selbu kommune.
Planendringen medfører kostnadsreduksjon i forhold til de planer konsesjon er gitt på, og det skulle gi grunnlag for å imøtekomme de krav om tiltak det er pekt på for å bøte på de tilleggsskader og merulemper planendringen medfører.
Til TEV's kommentar til kommunens uttalelse om planendringen ved Bogstad, bemerkes at kommunen har sett planendringen i forhold til opprinnelig søknad og ikke i forhold til dagens situasjon ved elva.
2. Kommunen har ingen spesielle merknader til planene om inntak av Halvdagsåa.
– – –
4. Selbu kommune har ved flere anledninger tidligre påpekt behovet for å se utnyttingen av hele Neavassdraget og Selbusjøen i sammenheng og vil også nå gjenta dette kravet på nytt. Både tappingen fra fjellsjøene og minstevannføringen i Nidelva har betydinig for vannstandsforhold i Nea og Selbusjøen.»

Selbu kommunes nevnte tidligere uttalelse om planendring ved Rotla-Krossåaoverføringen er av 19. desember 1985 og lyder:

«1. Kommunestyret vil påpeke at de nye planene for overføring av Krossåa og Rotla til Nea medfører endel tilleggsskader og ulemper i forhold til planene som lå til grunn for konsesjonsbehandlingen.
2. Kommunen finner ikke å kunne gå imot de nye planene for overføring av Krossåa og Rotla til Nea.
3 Det er en forutsetning for kommunestyrets standpunkt i denne saken at utbyggeren sier seg villig til å treffe tiltak som kan redusere skadevirkningene jfr. de tiltak som er skissert i TEV's notat av 20. september d.å. og i landbrukskontorets uttalelse av 5. november d.å.»

Disse tiltakene er de samme som tidligere er omtalt, nemlig bekkeforbygning, veibygging og etablering av gangbru over Krossåa.

Selbu formannskaps uttalelse vedrørende Bogstadhølen er av 20. mai 1986 og lyder:

«Til forslag om planendring for utløpstunnelen fra Nedre Nea Kraftverk ved Bogstad vil Selbu formannskap bemerke:

1. Planalternativ II gir større skadevirkninger enn planalternativ I som lå til grunn for konsesjonssøknaden. Det vises bl.a. til konklusjonen i uttalelsen fra Carl A. Boe.
2. Kommunestyret er samtidig klar over den kostnadsreduksjon planendringen vil medføre den økonomiske gevinst dette gir.
3. For de totale virkninger i nærområdet vil de tiltak utbyggeren er villig til å iverksette (vegbygging, oppfylling med tunnelmasse m.m.) være av stor betydning. Dersom det i forståelse med de sterkest berørte grunneiere kan komme istand en avtale med utbyggeren om tiltak til nytte for nærområdet vil kommunestyret ikke motsette seg at planendring (alt. II) blir gjennomført.
4. Kontaktkomiteen gis fullmakt til å videreføre kommunens behandling av denne saken.»

I tilknytning til vedtak har Selbu kommune uttalt følgende i brev til TEV 10. juni 1986:

«Som det framgår av vedtaket vil Selbu kommune ikke motsette seg planendringen, dersom man kommer fram til avtale om tiltak som kan kompensere for de større skadevirkningene nærområdet får som følge av planendringen. Dette må drøftes videre mellom utbygger og kommunen og de mest berørte grunneiere.»

Fylkesmannen i Sør-Trøndelags miljøvernavdeling har i brev av 11. desember 1986 uttalt:

«1. Utløp i Bogstadhølen

Ut fra våre kunnskaper er alternativ 1 å foretrekke av naturvernhensyn. For fiskeinteressene vil alternativ 1 ikke andre forholdene sett i relasjon til de opprinnelige planene. Bygging av terskler i Bogstadhølen er en forutsetning.

Alternativ 2 vil kunne føre til erosjon av ørene og øyene i området, og dermed har negativ effekt for den relativt varierte vegetasjon samt arealer for vannfugl. Alternativ 3 med kanal medfører et større terrenginngrep, og er derfor ikke å foretrekke både av naturvern- og friluftshensyn. Det er vanskelig å uttale seg med sikkerhet om alternativ 2 og 3 vil bedre eller forverre forholdene for produksjon og fiskeutøvelse i Bogstadhølen. Bygging av terskler kan vise seg unødvendig ved valg av alternativ 2 eller 3. Ut fra fiskeinteressene kan alternativ 2 derfor aksepteres.

Samtidig må det nevnes at Hestøya som ligger like oppstrøms Bogstadhølen har store naturverdier. TEV blir herved gjort oppmerksom på dette, slik at en kan unngå anleggsarbeid eller fyllinger inn mot denne øya.

2. Overføring av Rotla og Krossåa

De nye inntakspunktene for Krossåa og Rotla, samt de nye overføringsplanene anses som svært negative for naturverninteressene, spesielt de botaniske verdier. De endrede planene medfører stor skade, kanskje den størst mulige av alle potensielle overføringspunkter/metoder, når en ser på de nedre delene av Rotldalen og Krossådalen.

Området er svært rikt og verdifullt botanisk sett. Dette ble tydelig dokumentert og beskrevet etter undersøkelser i 1976 og 1977, utført av DKNVS – Museet på oppdrag av Trondheim Elektrisitetsverk (rapport 1981). Rapporten med vegetasjonskart viser store botaniske verdier i liene langs Rotla ved det sist foreslåtte inntakspunktet. Her er lågurt- og høgstaudegranskoger med høge artstall. Slike skoger ligger også ved det nye inntakspunktet i Krossåa. Rike skoger har vi etterhvert mindre av i fylket, slik at de stadig blir mer verdifulle.

I Rotldalen finnes noen rike skoger som ikke berøres av reguleringa lengre oppe i dalen, men disse utgjør ikke så store arealer som i området Rotla–Sterneset–Krossåa. I tillegg finnes ved Sterneset ekstremrike og rike myrer, noe som også er sjeldent i disse dalene.

Både lokalisering av inntakspunkter, overføring i kanal og Sternesbekken i stedet for i tunnel, samt alle terrenginngrep som følger av veibygging og anleggsarbeid har negative konsekvenser for naturverninteressene, spesielt de botaniske verdiene.

Når det gjelder fugleliv, sjeldne dyrearter og -samfunn er det manglende opplysninger og lite kjennskap å bygge på. Området burde vært undersøkt nærmere.

For friluftslivet i det aktuelle området har de få rolige strekningene i Krossåa stor verdi (tilgjengelighet, fisk – rekreasjon), nettopp fordi det er å få av dem. En slik strekning vil bli tørrlagt ved at inntakspunkt flyttes oppover. Inngrep her vil gjøre det nødvendig å bygge terskler for å beholde et vannspeil i området ved og nedenfor brua over Krossåa samtidig som det sikres en minimumsgjennomstrømming.

Redusert vannføring i Rotla og Krossåa vil virke negativt inn på fisket. Forbygning og økt vannføring i Sternesbekken vil forsterke de negative virkningene selv om fisket har begrenset verdi.

Den omsøkte planendring vurderes å være en svært stor endring i forhold til hva konsesjonen innebærer. I forhold til de opprinnelige utbyggingsplanene vil den ha negative konsekvenser for fisk, friluftsliv og naturvern/landskapsvern generelt, samt svært store negative konsekvenser for botanisk naturverninteresser.

Miljøvernavdelingen vil bestemt fraråd at de foreslåtte planendringer for inntak og overføring av Rotla og Krossåa blir gjennonført. Overføring av Krossåa til Rotla må skje i tunnel.

3. Inntak av Halvdagsåa

Vi mangler kjennskap til naturvern- og friluftslivsverdiene ved det planlagte inntakspunktet i Halvdagsåa. For fiske og fiskeproduksjon er inngrepet uten betydning. Ut fra

generelle vurderinger vil vi ikke se på inntak av Halvdagsåa som noe stort inngrep.

Imidlertid vil tilsiget til Nea nedenfor Bjørgamagasinet bli redusert. Selv om det forutsettes at minstevannføringen blir opprettholdt ved slipping av vann vil elveleiet i Nea bli ytterligere tørrlagt. Miljøvernavdelingen savner en vurdering av minstevannføringen i Nea også sett i sammenheng med prosjektet Usma/Gardåa lenger ned. En slik vurdering bør etter vår oppfatning gjennomføres.

– – –

Konklusjon

Utløp i Bogstadhølen foretrekkes etter alternativ 1. Alternativ 2 og 3 anbefales ikke.

Miljøvernavdelingen frarår bestemt de foreslåtte planendringer for inntak og overføring av Rotla og Krossåa. Terskeldammer i Krossåa ved minimumsvannslipping forlanges dersom planendringene allikevel skulle bli valgt.

Til inntak av Halvdagsåa har miljøvernavdelingen den innvending av det bør først lages en plan som vurderer minstevannføringen i Nea.»

Sør-Trøndelag fylkeskommune har 29. januar 1987 meddelt at fylkets plan- og næringsstyre 28. s.m. behandlet søknaden og gjorde følgende vedtak:

«1. Plan- og næringsstyret finner ikke å motsette seg at Trondheim elektrisitetsverk får godkjent de 4 planendringene i henhold til søknad av 9. juli 1986.
2. Plan- og næringsstyret har ingen merknader til de vilkår og forutsetninger Selbu kommune har tatt inn i sine vedtak i saken.
3. Terskelbygging i Krossåa må vurderes, eventuelt i kombinasjon med minstevannsføring.»

Forut for styrebehandlingen hadde plan- og næringsavdelingen gitt følgende merknader:

«For planendring nr. 1 (pkt. 3.1 foran) kan vi ikke se at det er dokumentert konflikter i en størrelsesorden som det synes forsvarlig å sette opp mot beregnet kostnadsreduksjon (6–8 mill.). Miljøvernavdelingen har prioritert alt. 1 (som konsesjonssøknaden), og frarådd alt. 2. Selbu kommune mener at alt. 2 kan aksepteres på visse vilkår (pkt. 4.1 foran). Vår vurdering er sammenfallende med kommunens på dette pkt.

Planendring nr. 2 fraråds bestemt av fylkesmannens miljøvernavdeling. Terskelbygging og minstevannføring i Krossåa forlanges dersom endringene blir godkjent.

Det er særlig hensynet til de botaniske verdiene i liene langs Rotla som legges til grunn.

I den sammenheng må det opplyses at det er bygd skogsbilveg fram til damsted/påhugg i Rotla som omsøkes. Skal utbygging gjennomføres etter plan lagt til grunn ved konsesjon, må det bygges ny anleggsveg ca. 600 m nedover langs Rotla. Dette er forhold som etter vår vurdering har vesentlig større negativ betydning for de botaniske verdier i liene langs Rotla. Damsted og påhugg vil beslaglegge arealmessig like mye uansett alternativ.

Ved Krossåa blir nødvendig vegbygging noenlunde likeverdig.

Størst ulempe ved planendring nr. 2 synes å være knyttet til vannspeil og fiskeplasser i Krossåa. Miljøvernavdelingen har her påpekt behovet for terskalbygging hvis mulig. Selbu kommunes vedtak (pkt. 4.1 – 3. ledd foran) knyttes til følgende:

1. Dam/inntak i Krossåa bygges slik at den kan tjene som overgang for turgåere. Alternativt bygges gangbru på gammelt brukar like nedenfor dammen.
2. Oppretting av mur like ovenfor dam/inntak. Muren er en del av turistvegen.
3. Eventuell ledig steinmasse fra tunnel brukes til vegbygging (traktorveg) fra tunnelutløp og østover.

Kostnadsreduksjon på 7,6 mill. kroner må vurderes opp mot dokumenterte og antatte ulemper. Videre har fylkesutvalget som anført i pkt. 2 foran vedtatt at ytterligere regulering i Rotla bør vurderes nærmre (nr. 2.6 i vedtaket).

Etter vår vurdering faller endringene inn under de rammer som fylkesutvalget tidligere har signalisert m.h.t. Rotla.

For Krossåa er det knyttet landskaps- og friluftsmessige interesser til den aktuelle elvestrekningen. Ulempene disse interessene påføres delvis kompenseres ved tiltak som terskelbygging og minstevannføring. De foreslåtte endringene medfører en kostnadsreduksjon på 7,6 mill. kroner, og det burde derfor være grunnlag for relativt omfattende kompensasjonstiltak.

Til endring nr. 3 har vi ingen merknad.»

Sør-Trøndelag fylkeslandbruksstyre fattet i møte 17. november 1986 slikt vedtak:

«Det vises til landbruksnemndas merknader til den foreslåtte planendring for Nedre Nea, jfr. brev fra Trondheims elektrsitetsverk den 9. juli 1986.

En ber om at nødvendige tiltak blir satt i verk for å bøte på ulemper som oppstår ved at Kråssåa går ut som naturlig beiteskille på enkelte strekninger.

Deponering av tunnelmasser må gjøres i samråd med grunneierne og landsbruksmyndighetene.

Fylkeslandbruksstyret har ellers ingen merknader som er så vesentlige at det gir grunnlag for å gå i mot at planendringa godkjennes og at det gis tillatelse til ekspropriasjon av nødvendig grunn og rettigheter i den forbindelse.»

Landbruksnemnda i Selbus merknader, som fylkeslandbruksstyret viste til, lyder:

«Del 1: *Planendring for utløpet i Nea ved Bogstadhølen*

Landbruksnemnda mener fortsatt at utløpet av tunneler i Nea ovenfor dyrka mark vil medføre problemer for jordbruket med frostrøyk, teledannelse m.m. Imidlertid vil ikke endringsforslaget medføre større ulemper to-

talt sett for jordbruket, enn det opprinnelige forslaget, men ulempene vil bli noe annerledes fordelt blant grunneierne.

Del 2: *Planendring for overføring av Rotla/Krossåa*

Landbruksnemnda slutter seg til uttalelsen fra landbrukskontoret 5. november 1985 om de ulemper dette medfører, og ber om at de bemerkninger som er gjort, blir etterkommet. Grunneierne må holdes skadesløse. Landbruksnemnda har ellers ingen merknader.

Del 3: *Inntak av Halvdagsåa på tilløpstunnelen*

Landbruksnemnda mener at dette på det nåværende tidspunkt ikke har betydning for jord/skogbruksdrift, og har ingen bemerkninger til endringen.»

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag har 6. februar 1987 gitt følgende vurdering:

«Den totale anleggskostnad for Nedre Neautbyggingen var i konsesjonssøknaden (prisnivå 1. kvartal 1980) beregnet til 373 mill. kroner. En prisbesparelse på ca. 15 mill. kroner (prisnivå 3. kvartal 1985) tilsvarer ca. 4 prosent av utbyggingskostnaden.

Fylkesmannen finner ikke disse besparelsene så store at de alene kan forsvare gjennomføring av planendringene. Dersom konfliktene er større ved de nye planene enn de gamle, må dette tillegges stor vekt.

Fylkesmannen finner det utilstrekkelig at kompenserende tiltak, kanaliseringer og erosjonsbeskyttelse ikke er kostnadsberegnet i søknaden. Dette bør gjennonføres før endelig avgjørelse tas i saken.

Når det gjelder planendringen i Bogstadhølen finner Fylkesmannen å kunne akseptere at alternativ II velges. En slik endring må kunne sies å ligge innenfor de grenser som gjelder for endring av opprinnelige planer i en konsesjonssøknad. Det synes også klart at grunneierne i området får en tilfredsstillende kompensasjon for de ulemper de blir påført. De miljømessige virkninger er noe negative for vannfugl, men kan avdempes ved forsiktig anleggsvirksomhet i området.

Utbygging av Nedre Nea kraftverk ble i Stortingsproposisjon 130 1981/82 holdt utenfor Samlet plan for vassdrag av hensyn til kraftoppdekkingen. En planendring som endret inntak av Krossåa og Rotla innebærer, ville ved behandling i Samlet plan normalt medført at en vassdragsrapport ville blitt utarbeidet og en påfølgende høringsrunde gjennomført. Ut fra de konflikter mot naturvern og friluftsinteresser som er kommet frem fra fylkesmannens miljøvdernavdeling, er det grunn til å tro at prosjektet neppe ville bli rangert i kategori I, dvs. klar for konsesjonsbehandling.

Fylkesmannen finner planendringen å være endel konfliktfylt, som det ellers fremgår av miljøvernavdelingens uttalelse som følger vedlagt. Det er ellers heftet mangler ved TEV's fremstilling av de totale kostnader ved inngrepet. Det vises ellers til at 2 av de berørte grunneiere gjennom brev av 11. november1985 har gått imot planene. NVE's Natur- og landskapsavdeling har i brev av 24.februar 1986 forøvrig konkludert med at det opprinnelige alternativ bør velges. Fylkesmannen vil derfor fraråå at planendringen aksepteres.

Når det gjelder inntaket av Halvdagsåa viser Fylkesmannen til at ingen høringsinstanser går imot dette. En vurdering av minstevannføringsforholdene i Nea bør imidlertid utredes nærmere av TEV før det gis tillatelse til å gjennomføre planendringen.»

Statens forurensningstilsyn har 5. januar 1987 uttalt:

«Statens forurensningstilsyn (SFT) har ingen merknader til de tre planendringsforslagene som gjelder selve Nedre Nea kraftverk. Endringen i vannkvaliteten antas å bli liten.

– – –

SFT foreslår at de samme vilkår etter forurensningsloven (§ 11) som ble fastsatt i tillatelsen til utbygging av Nedre Nea kraftverk gjøres gjeldende for planendringen.»

Faglig utvalg for naturforvaltning har uttalt følgende 23. desember 1986:

«*A. Planendring for utløpet i Nea ved Bogstadhølen*

Alternativ 1: Utløp nedenfor Bogstadhølen (som konsesjonssøknaden). Tverrslag fra Bogstadelva (flyttet 600 m).

Alternativ 2: Utløp flyttet til Bogstadhølen ca. 400 m oppstrøms alt. 1. Tverrslag på samme sted som alt. 1.

Alternativ 3: Utløp i Bogstadelva med kanalisering til Nea, ca. 300 m. Tverrslag på samme sted som alt. 1.

For botanikk er alternativ 1 å foretrekke fordi verdifulle områder i og ved Bogstadhølen da blir minst berørt. Både alternativ 2 og 3 kan føre til erosjon av øyene og ørene i området. Alternativ 3 medfører det største inngrepet i forhold til botaniske interesser på grunn av knanaliseringen.

For ferskvannsbiologi og ornitologi er forskjellene mellom alternativene små, men særlig alternativ III kan endre noe på lokale fiskeforhold i Bogstadhølen.

Totalt sett er altrnativ 1 å foretrekke, mens alternativ 3 er minst ønskelig.

B. Planendring for overføring av Rotla/Krossåa

Inntaket i Krossåa flyttes ca. 700 m lenger opp i elva og vannet overføres i 450 m og 200 m kanal til Sternesbekken. Sternesbekken kanaliseres også. Inntaket i Rotla flyttes ca. 570 m lenger opp i elva.

Botanisk er Sternesområdet svært rikt og verdifullt. Planendringen er karakterisert som «Sannsynligvis ... den største mulige skade på botaniske verdier av alle tenkelige overføringsssteder og -måter i nedre del av Rotladalen og Krossådalen». Verdien av Sternesområdet er dokumentert i DKNVS, Rapport, Bot. Ser. 1981-3 av A. Moen og Lucie Kjelvik på oppdrag fra Trondheim Elektrisitetsverk. Området har en rik skogs- og myrvegetasjon med varmekjære arter. De nedre

delene av Rotladalen representerer en sjelden og produktiv vegetasjon. Kanaliseringen og det nye inntaksområdet i Rotla ved Sterneset er svært negativ sammenliknet med den planen det er gitt konsesjon for.

For ferskvannsbiologi vil planendringen ikke ha vesentlig naturvitenskapelig betydning sammenlignet med opprinnelig plan, men en av de få roligere strekninger med gode lokliteter for fisk vil bli tørrlagt i Krossåa. Det tilrås å følge den opprinnelige planen som det er gitt konsesjon for.

Det er ikke gjort ornitologiske undersøkelser i nedre deler av Rotla eller Krossåa og det er derfor ikke mulig å komme med konkrete uttalelser om planen i forhold til ornitologi. Det som er kjent om botanikk i Sternesområdet tyder på at området har grunnlag for en variert fuglefauna med god produksjon som bør skånes for de inngrep som foreslås i planendringen.

Totalt sett er den nye planen for overføring fra Rotla–Sternesbekken–Krossåa meget uheldig fra naturfaglig synspunkt. Endringen frarådes sterkt. Det er også meget uheldig og beklagelig at det allerede er startet vegbygging til de nye inntaksstedene i Rotla/Krossåa, før konsesjon for planendring er gitt (jf vedlagte uttalelse fra K. M. Andersen).

C. *Inntak av Halvdagsåa på tilløpstunnelen og økning av maksimalvassføringen gjennom kraftverktet*

Vi har ingen vesentlige kommentarer til disse punktene i planendringen.»

Direktoratet for naturforvaltning har 11. mars 1987 uttalt:

«Direktoratet har mottatt gjenparter av uttalelsene fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag, DKNVS museet, Riksantikvaren og Faglig utvalg for Naturforvaltning. Direktoratet mener at de gir en bred vurdering av planendringene ved utløpet og oveføringer av Rotla/Krossåa.

Inntaket av Halvdagsåa på tilløpstunnelen og økingen av slukeevnen på turbinen fra 80 m^3/s til 90 m^3/s vil føre til generelt mindre vassføring i elva mellom Halvdagsåa og Bogstadhølen. Videre vil tida med minstevassføring i elva øke. Altså betyr disse endringene en reduksjon av vassføringa i elva fra forholdene beskrevet i konsesjonssøknaden. TEV har ikke dokumentert hvor store disse endringene blir. Det bør gjøres en vurdering av konsekvensene for periodene med minstevassføring i elva.

– – –

Planendringene som TEV søker tillatelse for, er ikke ubetydelige. Direktoratet mener det er svært uheldig at såpass store endringer behandles etter og ved siden av selve konsesjonssøknaden. I dette tilfellet tok konsesjonsbehandlingen drøyt 3½ år. Bare noen måneder etter at konsesjon ble gitt har TEV begynt drøftinger med grunneier som vil bli berørt av endringene.

DN vil understreke betydningen av at konsesjonssøknader gir et så komplett bilde av reguleringen som mulig. Den beste behandlingen av konsesjonssøknader kan bare gjøres når alle sider av utbyggingen det søkes om er kjent og kan vurderes under ett.»

John L. Mogård, eier av gården Elvebakk, har i brev av 20. desember 1986 uttalt:

«TEV har uttalt at de ønsker å flytte utløpet ca. 400 m lenger opp i Bogstadhølen. om denne endringen har cand. real. Boe funnet at «det er klart at dette vil gjøre eiendommen mer utsatt for frostrøykplager enn ved alternativ I etter at elva ovenfor Bogstadhølen islegger seg».

Boe's sammenligner av alternativ II med dagens forhold er ikke så entydig, men så vidt skjønnes vil min eiendom i visse perioder («lange perioder med streng kulde») få større frostrøykplager ved utløp som planlagt i TEV's alternativ II, enn ved dagens situasjon. I tillegg til dette kommer den *usikkerhet* Boe gir uttrykk for ved alternativ II i motsetning til alternativ I. Frostrøyk «kan tenkes nå og da å ville nå opp til husene på eiendommen» ved alternativ II, mens han for alternativ I uttaler at dette «vil føre til en radikal bedring av frostrøykhyppigheten ved Elvebakke».

I tillegg til de problemer klima og frostrøyk medfører for min eiendom, vil alt. II medfører at det må bygges et lukearrangement ved utløpet, og dette blir liggende så tett inntil husene på gården at det vil bli skjemmende.

– Etter disse uttalelser kan det ikke utelukkes at forholdene for min eiendom ved alternativ II *kan bli verre* enn det Boe har beskrevet. De skadevirkningene han har gitt uttrykk for – i tillegg til det usikre omfang ulempene – gjør at jeg på *det mest bestemte må gå imot* den planendringen TEV har uttrykt ønske om. Den plan for plassering av utløpet som er søkt av TEV og godkjent av Olje-og energidepartementet må jeg kreve fastholdt.

Skulle likevel TEV få godkjent den omsøkte planendring, vil jeg subsidiært be om at konsesjonsmyndighetene vurderer de tiltakskrav jeg har framsatt ovenfor konsesjonssøkeren. Med den planlagte utfylling av masse (jfr. plan utarbeidet av landbrukskontoret i Selbu) vil vindtrekken på en helt annen måte føre frostrøken bort fra husene på min eiendom. Det vises i den forbindelse til uttalelse til planalternativ II fra den issakkyndige.»

TEV, som har fått seg forelagt de innkomne uttalelsene, har i brev av 26. mars 1987 bemerket:

«*1. Planendring for utløp i NEA ved Bogstadhølen*

Til uttalelsene fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (11. desember 1986) og Faglig utvalg for naturforvaltning (23. desember 1986) vil vi bemerke at alternativ 2 neppe vil føre til erosjon av ørene og øyene i området. Tunnelen munner ut i elva nedstrøms øyene hvor hovedstrømmen går i dag og hvor det er fjell i bunn og sider av elva.

Fylkesmannens anmodning om å unngå anleggsarbeid eller fyllinger mot Hestøya har ingen ting med planendringen å gjøre, men den er tatt til etterretning i det vi i et nylig framlagt forslag til terskelplan, ikke har foreslått terskler i dette området.

2. *Planendring for overføring av Rotla/Krossåa.*

Faglig utvalg for naturforvaltning (23. desember 1986) påpeker at gode lokaliteter for fisk vil bli tørrlagt i Krossåa, at økte vannmengder i Sternesbekken vil erodere løsmassene både i og langs elveløpet, og beklager at det er startet vegbygging fram til inntaksstedene.

Til det vil vi bemerke at planendringen gir muligheter for terskler i kanalen fra ca. 100 m nedstrøms tunnelutløpet og videre ca. 300 m nedover Sternesbekken.

Erosjonsproblemene videre nedover Sternesbekken kan dels reduseres ved graving på de mest utsatte partier og dels ved at kapasiteten på overføringen reduseres til 10 m^3/s ved at damhøyde og terskel foran tunnelinntaket i Krossåa avpasses i forhold til hverandre. Nedbørfeltet til Krossåa ved inntaket (etter planendringen) er på 36 km^2, middelvannføringen 1,7 m^3/s og middelflommen 13 m^3/s.

Vegbyggingen i området har skjedd i henhold til en overenskomst av 2. desember 1982 mellom Trondheim Elektrisitetsverk og fløtningsberettigede i Rotla og Krossåa. TEV har i denne avtalen sikret seg vegrett til de vegstrekninger som er aktuelle for bygging og drift av Nedre Nea kraftverk.

Fylkesmannen i Sør-Trøndelag (11. desember 1986) går imot planendringen særlig av hensyn til de botaniske verdiene i liene langs Rotla.

Til det vil vi bemerke, i likhet med Sør-Trøndelag fylkeskommune (29. januar 1987), at hvis det opprinnelige inntaksstedet i Rotla skal beholdes, må det bygges ytterligere 600 m veg nedover langs Rotla. Dette inngrepet har vesentlig større negativ betydning for de botaniske verdier i liene langs Rotla enn planendringen.

3. *Inntak av Halvdagsåa på tilløpstunnelen*

Ingen bemerkninger.»

Miljøverndepartementet har i brev av 8. mai 1987 gjengitt utdrag av uttalelser som foreligger fra forskjellige fagorganer og som er sitert ovenfor. Departementet har følgende konklusjon/tilråding:

«De innkomne uttalelser påpeker at enkelte av planendringene vil være skadelige ut fra hensynet til naturmiljøet. Uttalelsene gir uttrykk for at det er behov for ytterligere dokumentasjon/undersøkelser på flere områder.

Miljøverndepartementet ser det som viktig at en får et så komplett bilde som mulig av konsekvensene av den omsøkte planendring.

Vi ber NVE sørge for at konsesjonæren tar kontakt med berørte fagorganer, slik at den nødvendige dokumentasjon kan framskaffes.

I FUNs brev av 23. desember 1986 blir det påpekt at det er startet vegbygging til de nye inntaksstedene i Rotla/Krossåa før konsesjon for planendringen er gitt. Miljøverndepartementet ber om at NEV tar dette opp med TEV.»

Etter at vi i tråd med Miljøverndepartementets ønske henvendte oss til TEV, har elektrisitetsverket i brev av 10. juli 1987 uttalt:

«Som det framgår av vedlagte kopi av brev og uttalelser har vi arrangert møte og befaring med de aktuelle fagorganer i henhold til anmodning i nevnte brev fra Miljøverndepartementet.

Følgende materiale oversendes:

Vedlegg 1. Brev av 26. mai 1987 fra TEV
» 2. Brev av 19. juni 1987 fra TEV
» 3. Notat av 24. juni 1987 vedr. inntak av Halvdagsåa
» 4. Notat av 26. juni 1987 – møtereferat
» 5. Brev av 1. juli 1987 fra Faglig utvalg for naturforvaltning
» 6 . Brev av 8. juli 1987 fra Forbygningsavdelingens Trøndelagskontor

Som det framgår av vedlegg 4, side 3, lovte Ivar Baste fra Direktoratet for naturforvaltning, DN, etter befaringen i Selbu å ta spørsmålet om mer dokumentasjon opp med de fagpersoner det gjelder i DN og sende et brev i sakens anledning med det første. Dette brevet er ennå ikke mottatt, men vil bli ettersendt så snart det foreligger.

Vi har i likhet med NVE mottatt kopi av brev datert 26. juni 1987 fra Fylkesmannen i Sør-Trøndelag til Miljøverndepartementet. I brevet er det vist til Fylkesmannens samordnede uttalelse som er datert 6. februar 1987, ikke 6. august 1987, og det forlanges at komplett kostnadsoverslag og minstevassføring i Nea må utredes.

Som opplyst i søknaden om planendring har Selbu kommune og grunneierne/rettighetshaverne foreslått diverse tiltak som TEV har påtatt seg å utføre. Fylkesmanen etterlyser kostnader ved disse tiltakene. Til dette vil vi bemerke at ved Bogstadhølen har TEV lovet å skaffe (legge ut) stein i en eventuell omlegging av fylkesvegen i området. Konf. bilag 1.3 i søknaden. Vegvesenet har ennå ikke presentert noen plan for omleggingen, men det inntrykk vi har etter befaring med folk fra Vegvesenet og kommunen er at det er en beskjeden justering det er aktuelt å foreta.

De kompenserende tiltak som vegbygging og oppfylling av tunnelmasser etc. ved Rotla/Krossåa, konf. bilag 2.3 i søknaden, vil koste mindre enn den sparte vegbygging langs Rotla fra nytt til konsesjonsgitt inntak i Rotla, som heller ikke er med i kostnadsoverslaget. I størrelsesorden vil det dreie seg om kr. 300 000,–. Terskelbygging i Krossåa vil koste ca. kr. 30 0000,– pr. terskel. Kanalisering av Sternesbekken er med i kostnadsoverslaget, bilag 2.2 i søknaden.

Vassføringsforholdene i Nea som følge av inntaket i Halvdagsåa er beskrevet i bilag 3. Virkningen på vassføringsforholdene i Nea som følge av en eventuell overføring av Usma til Slind kraftverk, er vel denne saken uvedkommende, men er som påpekt i bilag 4, utredet i forbindelse med Samlet plan.

Som opplyst i vårt brev av 26. mars 1987 har vegbygging i området skjedd i henhold til en

overenskomst av 2. desember 1982 mellom Trondheim Elektrisitetsverk og fløtningsberettigede i Rotla og Krossåa. TEV har i denne avtalen sikret seg vegrett til de vegstrekninger som er aktuelle for bygging og drift av Nedre Nea kraftverk.

Faglig utvalg for naturforvaltning, FUN, påstår i sitt brev av 23. desember 1986 at det er startet vegbygging til de nye inntaksstedene. Til det vil vi bemerke at det er grunneierne, John O. Evjen, og ikke TEV som for egen regning har bygd skogsveg langs Krossåa fra brua over Krossåa og ca. 100 m oppover langs Krossåa i retning planlagt nytt inntak. Veg ned til planlagt nytt inntak i Rotla er bygd av TEV fordi denne vegen inngår i den planlagte vegtrasé ned til det konsesjonsgitte inntaket i Rotla.

FUN skriver i sitt brev av 1. juli 1987 at dersom det konsesjonsgitte alternativ for inntak av Rotla velges, må det vurderes hvorvidt eventuell vegtilknytning til damstedet bør skje nedenfra eller ovenfra. Til dette vil vi bemerke at nedenfra må det bygges vel 1 000 m veg for å komme fram til det konsesjonsgitte inntaksstedet, mens det ovenfra klarer seg med 600 m ut over det som allerede er bygget. Bygging av veg nedenfra og konsesjonsgitt inntak i Rotla vil sannsynligvis komme nærmere den registrerte hekkelokalitet for kongeørn enn bygging etter planendringen. Konf. brev av 13. januar 1983 fra Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, side 3 og 6.

Vi håper at det materiale som nå er oversendt, er tilstrekkelig for å sluttbehandle søknaden om planendring og vi ber av hensyn til anleggsdriften og det verserende vassdragsskjønn om en så rask saksbehandling som mulig.»

Faglig utvalg for naturforvaltning har i ovenfor nevnte brev av 1. juli 1987 denne konklusjon:

«1. Vi har ingen innsigelser mot valg av Alt. 2 ved utslippet i Bogstadhølen dersom dette alternativ ikke medfører fare for tilbakeskridende erosjon. Alt. 3 er fortsatt uønsket.
2. Den gjennomførte bygging av skogsbilvei langs Sternesbekken og Rotla, har langt på vei ødelagt de botaniske og eventuelt de ornitologiske verdier knyttet til området. Forskjellen mellom de to overføringsalternativene synes derfor små. En vurdering av alternativene bygget på faglig dokumentert viten vil kreve en relativt omfattende undersøkelse innenfor ornitologi.
3. Vi vil be om at valg av veitrasé til nederste damsted blir vurdert i samråd med botaniker.»

Forbygningsavdelingens Trøndelagskontor brev til TEV 8. juli 1987, der avdelingen har vurdert erosjonsforholdene i Bogstadhølen ved alt. II, lyder:

«Bogstadhølen er i dag et relativt bredt parti av elva. I midtre og indre del av elveløpet har det dannet seg stabile, vegetasjonsrike øyer og grusbanker. Hovedstrømmen følger yttersving inn mot det planlagte tunnelutløpet. Det foregår jevnlig uttak av grusmasser på indre del av elveløpet.

Slik tunnelutløpet er planlagt til vannet fra tunnelen føres relativt vinkelrett (noe vinklet i nedstrøms retning) ut på strømmen i elva. Ved maksimal utnyttelse av tunnelen vil vannhastigheten like innenfor tunnelutløpet være ca. 1,1 m/s.

I en ellers nærmest tom elv vil vannhastigheten fra tunnelvannet reduseres betraktelig allerede noen meter fra utløpet.

I flomsituasjoner (stor elv) vil hovedstrømmen fra vannmassene *i elva* dominere strømningssituasjonen.

Observasjoner gjort i forbindelse med gravearbeidene i elva tyder på at øyene består av relativt grove ør-masser. Vi mener det er lite sannsynlig at tunnelutløpet vil skape et strømningsbilde som vil øke vannhastigheten i en slik grad at erosjon oppstår.

Skulle det mot formodning oppstå erosjon, er det flere mulige tiltak utenom forbygging som kan vurderes. Bl.a. kan de uheldige strømforholdene styres ved tiltak eller det utsatte området kan sikres med erasjonsnett som tilsåes og som trolig vil armere melen i tilstrekkelig grad. Dette vil være tiltak som estetisk ikke forringer området.»

Direktoratet for naturforvaltnings bebudede tilleggsuttalelse er datert 7. juli 1987 og har følgende konklusjon:

«Det bør innhentes en uttalelse fra faglig kompetent hold som vurderer faren for erosjon av øyene og ørene i Bodgstadhølen, ved utløp etter alternativ 2.

Dersom det er fare for vesentlig erosjon i området bør søknad om planendring på dette punkt avslåes. Dersom det er liten fare for erosjon i området foretrekker DN en planendring etter alternativ 2.

Planene for den omsøkte endringen forelå allerede under konsesjonsbehandlingen av Nedre Nea kraftverk. Ifølge TEV ba imidlertid NVE om at planendringene ble holdt utenfor konsesjonsbehandlingen, og at de isteden ble framsatt i egen søknad etter at konsesjon var gitt. En slik praksis har skapt en uoversiktlig situasjon ved behandling av de planlagte inngrepene. For å kunne ivareta hensynet til de neturfaglige forholdene i de berørte områdene er det svært viktig å kunne se alle inngrepene i sammenheng. DN vil derfor sterkt beklage framgangsmåten i denne saken.

DN vil ikke gå imot den omsøkte planendring for inntakene i Krossåa og Rotla, da inngrepene i området allerede er store. Vi vil imidlertid sterkt beklage at det allerede er lagt veg inn til det omsøkte inntakspunktet i Rotla. TEV's framgangsmåte i denne saken har gjort det svært vanskelig å ivareta hensynet til de naturfaglige forholdene i området på en tilfredsstillende måte. Dersom det gis konsesjon etter planendringen, må konsesjonæren av hensyn til fiskeforhold og landskapsmessige forhold i Krossåa, pålegges å slippe minstevassføring i elva. Vi foreslår en minstevassføring på 0,1 m^3/s^{-1} i tiden 1. mai–1. oktobrer. Videre må konsesjonæren kunne pålegges å bygge terskler og/eller

foreta andre biotopforbedrende tiltak også i overføringskanalen mellom Rotla og Krossåa.

Under konsesjonsbehandlingen av Nedre Nea kraftverk gikk DVF inn for en betydelig økning av minstevassføring i Nea. Etter DN's oppfatning er minstevassføringen i Nea nå for lav sett fra et fiskeribiologisk synspunkt. Overføringen av Halvdagsåa vil medføre ytterligere mindre vassføring i Nea. Endringene er såvidt små at DN ikke finner å gå imot overføringen av Halvdagsåa. DN mener imidlertid at det av hensyn til vassføringen og de fiskeribiologiske forhold i Nea, nå må knyttes et nytt vilkår til konsesjonen. Dette må gi adgang til å endre reguleringsreglementet for Nedre Nea kraftverk dersom det bygges nye vannkraftanlegg i vassdraget som påvirker vassføringen i de deler av Nea som er berørt av reguleringen.

Vi har følgende forslag til konsesjonsvilkår utover de som er gitt i kgl. res. av 3. mai 1985:

I

Konsesjonæren plikter av hensyn til utseende og fisket å slippe en vannmengde på 0.1 m^3/s^{-1} i Krossåa, målt ved inntakspunktet i tiden 1. mai–1. oktober.

II

Ved bygging av nye vannkraftanlegg som påvirker vassføringen i de deler av Nea som er berørt av reguleringen kan manøvreringsreglementet, etter nærmere bestemmelse fra Departementet, tas opp til ny vurdering, dersom hensynet til fisk, naturfaglige forhold, resipientforhold, friluftsliv eller utseende gjør dette nødvendig.

III

Konsesjonæren plikter etter Departementets nærmere bestemmelse å bekoste biotopforberedende tiltak i overføringskanalen fra Krossåa til Rotla for å fremme fiske av innlandsfisk, herunder bygging av terskler, gjennomføre opprenskninger og hindre erosjonsskader.»

TEV har 14. juli 1987 knyttet disse kommentarene til uttalelsen:

«Det er en misforståelse at TEV har bygget veg inn i området ved Rotla og Krossåa. Som tidligere påpekt er vegene bygget i henhold til en avtale mellom TEV og fløtningsberettigede i Rotla og Krossåa. Som det framgår av vedlagte overenskomst av 2. desember 1892 er vegene planlagt og godkjent av skogoppsynet mens TEV har gitt bidrag til finansieringen med 35 % av kostnaden. Stikkveger til de enkelte anleggssteder må imidlertid TEV bekoste fullt ut.

Det var OED, ikke NVE, som ba oss vente med søknad om planendring til etter at konsesjon var gitt. Spørsmålet ble tatt opp med underdirektør Jens Landmark Paulsen under en befaring i området 25. oktober 1984. Saksbehandlingen for Nedre Nea kraftverk var da kommet så langt at det var naturlig å vente.

Den foreslåtte minstvassføring i Krossåa vil, med en energiekvivalent på 0,23 kWh/m^3, representere et årlig produksjonstap på ca. 300 000 kWh. For å unngå eller redusere de økonomiske og praktiske ulempene med et minstevassføringspålegg, vil vi heller foreslå at det bygges tette terskler i Krossåa og i det flate partiet av overføringskanalen mellom Krossåa og Rotla.»

NVE vil bemerke:

Innledningsvis må vi langt på veg si oss enig med Direktoratet for naturforvaltning som i sin første uttalelse i saken finner det uheldig at det bare vel 1 år etter at konsesjon er gitt, og etter en konsesjonsbehandling som varte mer enn 3½ år, skal være nødvendig med i alt opprinnelig 4 (nå 3)endringer av planene for en overføring/utbygging som i seg selv synes relativt oversiktlig.

Fra miljøvernhold og naturvitenskapelig hold ble søknaden stort sett møtt med generell skepsis, og dette var vel også årsaken til at Miljøverndepartementet tok til orde for nærmere kontakt mellom søker og berørte fagorganer. Etter at denne kontakt ble etablert, og etter møte og befaring, er det tydelig at forskjellene i oppfatningen av virkningene av konsedert og omsøkt altrnativ ikke lenger er så store som det fra først av kunne se ut.

Vi vil i det følgende komme noe nærmere inn på hvert enkelt av de tre punktene i endringssøknaden.

Utløpet ved Bogstadhølen

I søknaden er omtalt to alternative plasseringer av utløpet. I tillegg til plasseringen etter den konsederte utbyggingsplanen. Under sakens gang synes det imidlertid klarlagt at bare det såkalte alt. II fortsatt er aktuelt. I dette alternativet er utløpet trukket ca. 400 m oppover elva, noe som medfører at avløpstunnelen blir forkortet med ca. 470 m. Dette vil ifølge søkeren slå ut med 7,6 mill. kroner (1985) besparelse på byggekostnadene.

Brutto fallhøyde i kraftverket vil bli redusert med 12 cm, men da beregnet falltap i tunnelen samtidig vil gå ned med 13 cm, vil det produksjonsmessig bare bli ubetydelig endring, – og da i positiv retning.

Både fra fylkesmannens miljøvernavdeling og fra faglig utvalg for naturforvaltning ble det i første omgang av søknadsbehandlingen påpekt at flytting av utløpet kunne føre med seg erosjon av ørene og øyene i området, til skade både på vegetasjon og fugleliv. Når det derimot gjelder fiskeribiologiske forhold, har Direktoratet for naturforvaltning gitt uttrykk for at planendringen er å foretrekke, fordi det da vil bli mer vann i selve Bogstadhølen. Etter dette går DN inn for endring, dersom faren for erosjon er liten.

NVEs forbygningsavdeling har senere gjort det klart at det er lite sannsynlig at ero-

sjon vil oppstå. Selv om så skulle skje, vil det etter avdelingens syn være enkelt å sikre eventuelle utsatte områder på forsvarlig måte, også estetisk sett.

Planendring ved Bogstadhølen vil trolig ikke berøre andre eiendommer enn gården Elvebakk. Ut fra den foreliggende sakkyndige utredningen om frostrøyk, synes det klart at denne eiendommen nok vil bli noe uheldigere stillet enn om den konsederte planen var blitt fulgt. Når det derimot sammenlignes med dagens situasjon, vil forholdet bli mer komplekst. Elva ovenfor vil etter utbygging få lavere vannføring og følgelig bli islagt langt raskere enn i dag, og frostrøyk på forvinteren vil derfor bli sjeldnere og av vesentlig mindre omfang enn nå. På den annen side kan det i lange kaldværsperioder senere på vinteren oppstå noe frostrøyk fra selve utløpsområdet, der det under dagens forhold ville ha vært stabilt isdekke.

Vi mener likevel at planendringen – sammenlignet med dagens forhold – neppe vil føre til nevneverdig øking eller endring av frostrøykplagen for eiendommen, når hele vinteren ses under ett. Etter en samlet vurdering vil vi derfor anbefale denne delen av endringssøknaden.

Overføring av Rotla/Krossåa

Etter den konsederte planen vil det bli sprengt tunnel sammenhengende fra Hegsetdammen til Krossåa, mens Rotla blir tatt inn på denne tunnelen gjennom en sjakt.

Planendringen går ut på å avslutte hovedtunnelen ved Rotla, mens Krossåa føres over dit via en mindre bekk, Sternesbekken. Krossåaoverføringen skjer ellers gjennom en relativt kort tunnel og kanal, men også Sternesbekken må delvis kanaliseres og forutsettes forbygget i nødvendig utstrekning.

Inntakene i Rotla og Krossåa vil bli plassert henholdsvis ca. 570 m og ca. 700 m lenger oppstrøms enn opprinnelig planlagt.

Planendringen innebærer ifølge TEV en besparelse på 7,6 mill. kroner (1985), mens kraftproduksjonen blir uendret.

Etter den konsederte planen vil de direkte skadevirkningene ved overføring i alt vesentlig være konsentrert om følgene av tørrleggingen av de to elvene. Etter den nå omsøkte planen kommer i tillegg inngrepene i forbindelse med kanalisering og forbygging m.v. i Sternesbekken.

Når derfor bare de rene *vassdrags*inngrepene vurderes, sier det seg selv at planendringen stiller seg ugunstigst. Imidlertid vil det i denne saken være andre sider som det også må tas hensyn til virkningen av, bl.a. hjelpeanlegg og da i første rekke anleggsveger til inntaksstedene.

Her er forholdet at TEV vil gjøre seg nytte av skogsbilveger som allerede er bygget langs Sternesbekken og et stykke nedover langs Rotla ned til omsøkt inntakssted. Dersom konsedert plan skulle følges, måtte denne vegen forlenges innpå 600 m i et område/terreng som etter faguttalelsene å dømme kan være av betydelig verdi i uberørt tilstand, både botanisk og ornitologisk. Med bilvegen som nå er bygget, synes området langs Sternesbekken ikke lenger å være så intressant som før, verken naturvitenskapelig eller i landskapssammenheng. DN uttaler således at direktoratet ikke vil gå mot planendringen, og FUN mener at forskjellen mellom de to overføringsalternativene er liten.

Også NVE er kommet til at de to alternativene stiller noenlunde likt hva angår totale skadevirkninger. Vi forutsetter at det ved overføring etter den foreliggende søknaden vil bli foretatt utvidelser av Sternesbekkens naturlige løp og at sikringsarbeider i form av forbyggende og/eller terskler blir gjennomført. Selv om disse arbeidene skulle beløpe seg til noe mer enn det som er regnet med i kostnadsoverslaget – nemlig ca. 1 mill. kroner – vil det fremdeles være mye å gå på før kostnadsforskjellen på 7,6 mill. kroner er utlignet. Vi vil derfor anbefale også denne del av søknaden.

Både FUN, DN og MD har berørt spørsmålet om vegbygging i Rotla/Krossåa-området, og DN synes å antyde at TEV skulle ha gått frem på en nærmest klanderverdig måte.

Vi finner grunn til å understreke at selv om TEV har deltatt i finansieringen av aktuelle skogsbilveger med 35 %, er vegene bygget ut fra skogbrukets interesser for delvis avløsning av tømmerfløtingen i de to vassdragene. Vegene er ellers både planlagt og godkjent av skogoppsynet. Det er derfor etter vårt syn ikke her tale om omgåelse verken av vassdragsreguleringslovens ånd eller bokstav. Vegbyggingen synes for øvrig å være gjennomført i nøye samsvar med de opplysninger som ble gitt i den opprinnelige søknaden, jfr. bl.a. «Meddelte vassdragskonsesjoner» for 1985, s. 28, 1 sp.

Inntak av Halvdagsåa

Etter TEVs beregninger vil innføring av Halvdagsåa gi en årlig energigevinst på 1 GWh for en kostnad av 0,6 mill. kroner, – med andre ord en utbyggingskostnad på 0,60 kr./kWh. I beregningene er lagt til grunn et midlere årlig tilløp på 6 mill. m^3, hvorav 25 % er antatt å gå tapt under flom når det i alle tilfelle er overløp over Hegsetdammen.

Vi har ikke noe å bemerke til tap så langt, men mener at det også bør tas hensyn til tap som følger av minstevannføringspålegget som gjelder i perioden 1. mai–1. oktober og er på 1,5 m³/sek. målt ved Tuset bru. Målestedet ligger ca. 4 km nedenfor dammen, – og nedenfor det stedet der Halvdagsåga renner ut i Nea. Nedbørfeltet mellom Hegsetdammen og målestedet kan anslås til ca. 45 km². Dersom Halvdagsåa tas bort, blir restfeltet ca. 39 km². For at dette feltet alene skal kunne gi 1,5 m³/sek., må avløpet følgelig være minst 38 l/sek./km².

Hydrologisk avdelings målestasjon i Rotla har i perioden 1963–83 hatt som gjennomsnittsavløp i månedene juli, august og september henholdsvis ca. 40 l/sek./km², 27 l/sek./km² og 50 l/sek./km². Det er derfor uten videre klart at Halvdagsåga i en rekke år ikke ville gi nevneverdig tilskudd til kraftproduksjon i disse tre månedene.

Vi har ikke funnet grunn til å gjennomføre mer nøyaktige beregninger av hva dette forhold vil kunne bety, men etter et grovt anslag vil vi tro at det kan medføre et produksjonstap av størrelsesorden 0,2 GWh. Selv med et slikt fradrag vil imidlertid Halvdagsåga representere et meget billig krafttilskudd, så meget mer som TEV underhånden har gitt til kjenne at det trolig i alle tilfelle ville bli sprengt en luftesjakt fra driftstunnelen i dette området ut fra anleggstekniske årsaker. I så fall vil de direkte kostnadene med innføring av bekken bli omtrent halvert.

Skadevirkninger ved at Halvdagsåa tas inn, vil etter vårt syn bli svært små og må i tilfelle skyldes virkninger av redusert restvannføring i hovedelva. Når det gjelder denne vannføring, må det være klart at fastsatt minsteslipping i sommerhalvåret ikke vil bli uendret fordi Halvdagsåga's vannføring da vil bli kompensert for ved tilsvarende økt slipping fra Hegsetdammen. Heller ikke vil flommene og deres spyleeffekt bli endret. Det som *blir* redusert, er derfor avløpet i vinterhalvåret og i tillegg de perioder om sommeren når spesifikt avløp ligger mellom normalavløp og flom. Sammenlignet med konsedert plan vil vannføringen i disse periodene bli redusert med inntil samme forhold som reduksjonen i nedbørfelt, – altså med ca. 6/45 eller ca 13 %, alt referert til målestedet ved Tuset bru. For vassdraget videre nedover fra Tuset bru vil reduksjonen – i prosent – bli gradvis mindre.

Fra lokalt hold foreligger ingen innvendinger, og NVE finner ingen grunn til å motsette seg at søknaden om innføring av Halvdagsåa blir imøtekommet.

Vi tilrår følgelig at TEVs søknad om planendring blir imøtekommet for alle tre punkters vedkommende som er aktuelle.

DN har foreslått at planendringen skal tilknyttes tre tilleggsvilkår ut over de ordinære vilkårene som er fastsatt i konsesjonen av 3. mai 1985. Om disse forslagene vil vi si følgende:

1. DN mener at det fra inntaket i Krossåa må slippes en minstevannføring på 0,1 m³/sek. i tiden 1. mai–1. oktober «av hensyn til utseende og fisket».

   Når det gjelder fisket, vil det etter vår oppfatning være lite vunnet ved den foreslåtte ordning. Ettersom pålegget bare skal gjelde i 5 sommermåneder, sier det seg selv at det ikke vil kunne opprettholdes en fiskestamme på den 700 m lange strekningen det her er tale om, fordi elva må antas å ville bunnfryse vinterstid.

   Heller ikke det utseendemessige vil kunne forbedres vesentlig med 0,1 m³/sek. i et relativt bredt, steinet og ujevnt elveleie med tildels sterkt fall. Vi mener at TEVs forslag om bygging av tette terskler på egnede steder, såvel i Krossåa som i overføringskanalen, vil være en langt bedre løsning. Hjemmel for pålegg om dette finnes i post 12 i konsesjonsvilkårene.
2. DN foreslår at manøvreringsreglementet skal kunne tas opp til ny vurdering, dersom det bygges «nye vannkraftanlegg som påvirker vassføringen i de deler av Nea som er berørt av reguleringen».

   DN har ikke gitt til kjenne hvilke nye anlegg det her er tenkt på, men ut fra fylkesmannens miljøvernavdelings uttalelse (gjengitt foran), går vi ut fra at det først og fremst gjelder sidevassdraget Usma–Gardåa. Til dette er å si at det i SP-sammenheng er vurdert to alternative løsninger for utbygging av dette vassdraget. Ved alt. A vil utbyggingen forgå langs eget løp og uten magasiner, slik at vannføringen i Nea på Nedre Nea kraftverks utbyggingsstrekning ikke vil bli påvirket i det hele tatt. Dette alternativet som vil gi en midlere årsproduksjon på 32 GWh til en kostnad av 2,47 kr./kWh (1982), er plassert i kategori I, gruppe 5.

   Ved alt. B er avløpet fra felter på i alt ca. 78 km² i Usma–Gardåa tenkt overført til Slindvassdraget og utnyttet i kraftverkene Julskaret og Slind. Restvannføringen i Neavassdraget vil bli sterkt redusert ved en slik overføring. I SP-sammenheng er dette alternativet vurdert å gi en økning i midlere årsproduksjon på 43 GWh til en kostnad på 2, 54/kWh (1982). Alt. B er plassert i kategori II, gruppe 8.

Utbygging etter alt. B ville i 1987 trolig komme på over 4,00 kr./kWh og er ut fra rent økonomiske betraktninger lite sannsynlig i dagens situasjon. Skulle utbygging likevel bli aktuelt senere, sier det seg selv at vannføringsforholdene i Nea ville bli sentrale i vurderingene som måtte gjøres forut for en eventuell konsesjon. Vi finner det derfor unødvendig å gå nærmere inn på dette nå og anser det overflødig med vilkår i denne forbindelse, – også fordi vannføringsendringene ved den foreliggende planendringssøknaden innskrenker seg til virkningen av innføringen av Halvdagsåa med sine 6 km² nedbørfelt.

3. DN foreslår at TEV skal pålegges plikt til å «bekoste biotopforbedrende tiltak i overføringskanalen fra Krossåa til Rotla for å fremme fiske av innlandsfisk, herunder bygging av terskler, gjennomføre opprenskninger og hindre erosjonsskader». Vi mener at dette er dekket av konsesjonsvilkårenes post 12 som omhandler terskalbygging, opprenskning, erosjonssikring m.v., sammenholdt med fiskevilkåret, post 16 IV om ytterligere tiltak, dersom det oppstår skader for vilt og fisk.

Etter dette blir vår konklusjon at planendringene i og for seg ikke gjør det nødvendig med nye vilkår i tillegg til dem som allerede er fastsatt i konsesjonen.

Likevel vil vi foreslå en tilføyelse til gjeldende vilkår, om enn vedrørende andre forhold enn de som er omtalt ovenfor. Tilføyelsen har tilknytning til overføringene, der det under uheldige omstendigheter vil kunne oppstå fare for luftovermetning dersom det ikke tas særlige forholdsregler. Siden Hovedstyret ga innstilling om Nedre Nea i april 1984, er det blitt stadig mer klart at hovedkildene til luftovermetning ligger i selve inntakene, og at risikoene for skadevirkninger er størst dersom kraftverket har Francisaggregat. Vi vil derfor anbefale at siste setning i post 16, I, gis en tilføyelse vedrørende luftovermetning, slik at setningen da vil lyde:

«Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdragene, bl.a. luftovermetning, samt dekke utgiftene til nødvendig jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.»

Øvrige merknader

Selbu kommune har på ny reist krav om at utnyttingen av hele Neavassdraget og Selbusjøen må ses i sammenheng.

I denne forbindelse vil vi vise til Hovedstyrets innstilling av 12. april 1984 om Nedre Nea-utbyggingen, der det på s. 58–59 ble gitt en relativt bred fremstilling av forholdene. Dersom Selbus gjentakelse av kravet skulle ha noen mening i det hele tatt i forbindelse med den foreliggende søknaden, måtte dette i tilfelle etter vårt syn være i tilknytning til det opprinnelige punkt 4 om økning av maksimalvannføringen gjennom kraftverket. Som nevnt er denne delen av søknaden senere trukket tilbake, og vi finner derfor ikke grunn til ytterligere kommentarer.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i NVE's råd 24. august 1987. Rådet sluttet seg enstemmig til NVEs anbefaling.»

Innkomne uttalelser til NVE's innstilling:

Selbu kommune har i brev av 8. oktober 1987 til departementet uttalt følgende:

«Det vises til departementets brev av 4. september 1987 hvor innstillingen fra Norges Vassdrags- og energiverk av 31. august 1987 i denne saken er oversendt til uttalelse.

Selbu Formannskap har i møte 28. september 1987 uttalt:

> «Selbu kommune henviser til tidligere uttalelse om planendringen for Nedre Nea Kraftverk og har ikke spesielle merknader til NVE's innstilling.»

Det vises til formannskapets vedtak.»

Sør-Trøndelag fylkeskommune har i brev av 10. september 1987 til departementet uttalt følgende:

«Det vises til ekspedisjon hit av 4. september 1987.

Vi finner at Norges Vassdrags- og elektrisitetsvesen's innstilling er i samsvar med vår tilråing/vedtak i saken, og har ingen merknad til realitetene.

Vi er også enig i NVE's presisering av realitetene bak den vegbyggingen som har funnet sted i området (s. 24 – 3. avsnitt).

Vi har 2 merknader av formell art:

1. Innstillingen (s. 22) 3. avsnitt nedenfra rettes til: Både fra *fylkesmannens* miljøvernavdeling og . . .(ikke fylkets . . .)
2. S. 27 årstall for behandling i NVE's råd rettes til 1987 (ikke 1984).»

Landbruksdepartementet har i brev av 7. oktober 1987 til departementet uttalt følgende:

«Fylkeslandbruksstyret i Sør-Trøndelag har tidligere uttalt seg til søknaden fra Trondheim elektrisitetsverk om planendring for Nedre Nea kraftverk.

Vi viser til denne uttalelsen.

Landbruksdepartementet har forøvrig ingen merknader til saken.»

Finansdepartementet har i brev av 14. oktober 1987 til departementet uttalt følgende:

«Det vises til Olje- og energidepartementets brev av 4. september 1987 vedlagt NVE's innstilling i denne saken.
Trondheims Elektrisitetsverk søker om tillatelse til:

1. Planendring for utløp i Nea ved Bogstadhølen.
2. Palnendring for overføring av Rotla/ Krossåa.
3. Inntak av Halvdagsåa på tilløpstunnelen.

Begrunnelsen for planendringen er blant annet kostnadsbesparelser på ca. 15 millioner kroner. (1985 krone-nivå).
Finansdepartementet har ingen merknader til NVE's innstilling i den foreliggende sak.»

Miljøverndepartementet har i brev av 6. november 1987 til departementet uttalt følgende:

«Vi viser til deres brev av 4. september vedlagt innstillingen fra Norges vassdrags- og energiverk vedrørende ovennevnte sak.

Tiltaket
Det omsøkte tiltaket gjelder en planendring i forhold til den konsesjon som ble gitt 3. mai 1985. Planendringen er som følger:

1. Planendring for utløp i Nea ved Bogstadhølen.
2. Planendring for overføring av Rotla/ Krossåa. Inntaket i Krossåa bygges 700 meter lenger oppe i elva. Herfra føres Krossåa i en 450 meter lang tunnel og 200 meter lang kanal fram til Sternesbekken som også kanaliseres.
   Inntaket i Rotla bygges 570 meter lenger oppe i elva.
   De betydelige botaniske verdiene i området er allerede redusert p.g.a. en ny veg som er bygget ned til det omsøkte inntakspunktet i Rotla.
3. Inntak av Halvdagsåa på tilløpstunnelen.

Innstillingen fra NVE
NVE anbefaler at Trondheim Elektrisitetsverk gis konsesjon på omsøkte planendring for Nedre Nea kraftverk uten ytterligere vilkår utover det som ble gitt ved Kgl. res. av 3. mai 1985. Likevel forslår NVE at post 16, I, gis en tilføyelse vedr. luftovermetning.

Innhentede uttalelser
Departementet har forelagt innstillingen fra NVE for Statens forurensningstilsyn og Direktoratet for naturforvaltning til uttalelse.

Statens forurensningstilsyn
SFT's forslag til vilkår framsatt i forbindelse med søknadsvurderingen, er inntatt i innstillingen fra NVE.

Direktoratet for naturforvaltning
DN's forslag til vilkår utover de som blir gitt i Kgl. res. av 3. mai 1985, er av NVE i innstillingen vurdert som unødvendige.

Konklusjon
Miljøverndepartementet vil peke på de meget store botaniske verdier som er knyttet til områdene langs Rotla og Krossåa, noe som er framhevet av bl.a. Fylkesmannens miljøvernavdeling og Direktoratet for naturforvaltning. Det er derfor beklagelig at det er bygget veg i området som langt på veg ødelegger den botaniske verdien.
Departementet vil på bakgrunn av at området botanisk sett langt på veg er ødelagt, ikke motsette seg at konsesjon gis for de omsøkte planendringer, under forutsetning av at følgende forslag fra DN tas inn i konsesjonsvilkårene:

1. *Overføring av Rotla og Krossåa*
   DN's forslag til vilkår er som følger:

   «Konsesjonæren plikter av hensyn til utseende og fisket å slippe en vannmengde på 0,2 m^3/s i Krossåa, målt ved inntakspunktet, i tiden 1. mai–1. oktober.»

Departementet er av den oppfatning at slipping av vann i Krossåa vil medføre at det opprettholdes en viss produksjon i elva da elvestrekningen i sommerhalvåret vil bli tilført fisk fra områdene ovenfor inntaksstedet. En viss vannføring vil være viktig for å bevare landskapskarakteren. Plan for terskelbygging i området bør utarbeides i samarbeid med miljøvernmyndighetene, da landskapet er av en slik karakter at terskler på endel steder kan framstå som uheldige element i landskapet.

2. *DN har følgende forslag til vilkår når det gjelder faren for luftovermetning:*
   «Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse fra Direktoratet for naturforvaltning å bekoste undersøkelser for å kontrollere om utbyggingen fører til luftovermetning i avløpsvannet fra kraftstasjonen. Dersom dette er tilfellet kan regulanten pålegges å bekoste tiltak for å hindre dette.»

Departementet mener denne formuleringen er mer passende enn NVE's forslag til tilføyelse til gjeldende vilkår.

Behandling etter lov om vern mot forurensning og om avfall
Det kan gis tillatelse etter Lov om forurensninger og om avfall § 11, det vil si at gjeldende vilkår gitt ved Kgl. res. av 3. mai 1985 også gjøres gjeldende for planendringen:

«Utbyggeren plikter etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkning av forurensning som står i forbindelse med reguleringen.»

Over telefon den 11. november 1987 har Miljøverndepartementet kommet med følgende tilføyelse:

«Plassering av evt. nye tippområder bør gjøres i samråd med miljøvernmyndighetene.»

Kommunaldepartementet har i brev av 11. november 1987 til departementet uttalt følgende:

«Kommunaldepartementet har ingen vesentlige merknader til Innstillingen fra Norges vassdrags- og energiverk av 31. august 1987 i ovennevnte sak.»

Departementets bemerkninger:

Den foreliggende søknad gjelder tillatelse til planendring vedr. konsesjons- og ekspropriasjonstillatelse for bygging av Nedre Nea kraftverk, meddelt ved kongelig resolusjon av 3. mai 1985.

Endringssøknaden har nå 3 punkter (mot opprinnelig 4):

1. Planendring for utløp i Nea ved Bogstadhølen
2. Planendring for overføring av Rotla og Krossåa
3. Inntak av Halvdagsåa på tilløpstunnlen.

Trondheim elerktrisitetsverk har regnet ut av endringene vil medføre kostnadsbesparelser på vel 15 mill. kroner (prisnivå 1985, 3. kvartal) uten at produksjonsevnen reduseres.

Ad planendring nr. 1:

Når det gjelder endringen av utløpet ved Bogstadhølen, er planen at utløpet trekkes 400 meter oppover Nea-elva, og avløpstunnelen vil da bli forkortet med ca. 470 m. I forhold til de opprinnelige kostnadskalkyler, vil dette innebære besparelser på ca. 7,6 mill. kroner.

Erosjonsfaren for ørene og øyene i området har vært vurdert, og NVE's forbygningsavdelingen har senere gjort det klart at det er lite sannsynlig at erosjon vil oppstå, samt at evt. utsatte områder kan sikres på en forsvarlig måte, også estetisk sett. Planendringen vil gi mer vann i selve Bogstadhølen, og dette medfører fiskeribiologiske fordeler. Også Direktoratet for Naturforvaltning går etter dette inn for planendringen.

Imidlertid vil en eiendom, gården Elvebakk, bli noe uheldigere stillet mht. frostrøykplager enn det som ville følge av den kondenserte plan. Men sammenlignet med dagens forhold, vil planendringen ifølge NVE neppe medføre nevneverdig økning eller endring av frostrøykplagen for eiendommen, når hele vinteren ses under ett. Planendringen vil ikke endre størrelsen av produksjonen. NVE anbefaler at søknaden om planendringen gis medhold.

Ad planendring nr. 2:

Når det gjelder overføringene av Rotla og Krossåa, innebærer planendringen at overføringstunnelen delvis forkortes (med vel 800 meter) og delvis legges om, og dette ventes å medføre besparelser på ca. 7,6 mill. kroner, uten at kraftproduksjonen endres.

Etter den konsederte planen vil en sammenhengende tunnel bli sprengt fra Hegsetdammen til Krossåa, mens Rotla blir tatt inn på denne tunnelen via en sjakt.

Planendringen vil innebære at hovedtunnelen fra Hegsetdammen avsluttes ved Rotla, der inntaket vil legges ca. 570 m lenger oppstrøms enn opprinnelig planlagt. Krossåa føres over til Rotla via en mindre bekk, Sternesbekken, ca 700 m lenger opp i elva enn det konsederte tunnelinntaket. Fra det nye inntaket føres så Krossåa i en 450 m lang tunnel og en 200 m lang kanal til Seternesbekken, som også kanaliseres og forbygges.

De direkte skadevirkningene ved overføringene vil etter den konsederte planen i alt vesentlig være konsentrert om følgene av tørrlegging av de to elvene. Med planendringen kommer i tillegg inngrepene i forbindelse med kanalisering og forbygging m.v. i Sternesbekken. Ser en på skadene ved de rene vassdragsinngrepene helt isolert, vil disse bli størree etter den omsøkte planendring enn etter den konsederte plan.

Imidlertid vil planendringen innebære at Trondheim Elektrisitetsverk kan nyttiggjøre seg allerede eksisterende skogsbilveier langs Sternesbekken og et stykke nedover langs Rotla til det omsøkte inntakssted. Hvis den konsederte plan ble fulgt, måtte en ny 600 m vei bygges i et område som både ornitologisk og botanisk kan være av betydelig verdi i uberørt tilstand.

De skogsbilveier som allerede er bygget langs Sternesbekken har nok på den annen side allerede redusert området slik at det ikke anses som så interessant som før, verken landskapsmessig eller naturvitenskapelig.

Både fra naturvernhold og fra NVE er man kommet til at de to alternativene stiller nokså likt hva angår totale skadevirkninger, og på denne bakgrunn anbefales den omsøkte planendring.

Ad planendring nr. 3:

Når det gjelder forslaget om et inntak av Halvdagsåa på tilløpstunnelen, beregnet Trondheim Elektrisitetsverk at dette ville gi en årlig energigevinst på 1 GWh for en kostnad av 0,6 mill. kroner (dvs. en utbyggingskostnad på 0,60 kV/KWh). NVE har lagt til grunn at Halvdagsåa i en rekke år fremover i månedene juli, august og september ikke vil

gi nevneverdig tilskudd til kraftproduksjonen, og dette vil kunne innebære et årlig produksjonstap på ca. 0,2 GWh. Men selv med et slikt fradrag, har NVE funnet at inntak av Halvdagsåa representerer et meget billig krafttilskudd.

Skadevirkninger ved at Halvdagsåa tas inn er av NVE vurdert som svært små, og vil evt. skyldes virkninger av redusert restvannføring i hovedelven Nea. Den fastsatte minsteslipping i sommerhalvåret for Nea vil imidlertid ikke bli endret, fordi Halvdagsåas vannføring da vil bli kompensert for ved tilsvarende økt slipping fra Hegsetdammen. Heller ikke flommene og deres spyleeffekt vil bli endret.

Men, vannføringen i vinterhalvåret og i de perioder om sommeren når spesifisert avløp ligger mellom normalavløp og flom, vil bli redusert sammenlignet med den konsederte plan med ca 13 % ved målestedet ved Tuset bru. Lenger ned i vassdraget vil reduksjonen – i prosent – bli gradvis mindre.

Fra lokalt hold foreligger imidlertid ingen innvendinger, og NVE anbefaler at det gis tillatelse til innføring av Halvdagsåa.

NVE's innstilling har vært forelagt Selbu kommune, Sør-Trøndelag fylkeskommune, Landbruksdepartementet, Kommunaldepartementet, Finansdepartementet og Miljøverndepartementet til uttalelse.

Ingen av høringsinstansene har motsatt seg at konsesjon gis for de omsøkte planendringer, men Miljøverndepartementet har fremsatt visse tilleggskrav, se nedenfor.

Olje- og energidepartementet finner i likhet med NVE å kunne anbefale den omsøkte planendring, da nytten anses å være langt større enn evt. skader. Samtidig vil departementet dog peke på uheldigheten av at spørsmålet om planendring er kommet opp så raskt etter at konsesjon for bygging av Nedre Nea Kraftverk ble gitt i 1985.

Olje- og energidepartementet tilrår at det i medhold av vassdragsreguleringsloven gis tillatelse til de omsøkte planendringer. For planendringen skal gjelde de vilkår som er fastsatt i tillatelse gitt ved kgl. res. av 3. mai 1985 med tillegg som nevnt nedenfor. I denne tillatelse inngår også nødvendig tillatelse etter forurensningsloven § 11.

Departementets kommentar til Miljøverndepartementats tilleggskrav:

a) vilkår om minstevannføring:

Miljøverndepartementet har satt som forutsetning at det av hensyn til utseendet og fisket tas inn et vilkår om minstevannføring i Krossåa på 0,2 m³/sek., målt ved inntakspunktet, i tiden 1. mai til 1. oktober. Det vises til at slipping av vann etter departementets oppfatning vil medføre at det opprettholdes en viss fiskeproduksjon i Krossåa, da elvestrekningen i sommerhalvåret vil bli tilført fisk fra de områdene ovenfor inntaksstedet. Da DN foreslo dette på et tidligere stadium i konsesjonsbehandlingen, fant NVE forslaget lite fruktbart, fordi elven forventes å bunnfryse vinterstid, slik at det ikke blir mulig å opprettholde noen fiskestamme. Etter Miljøverndepartementets oppfatning vil den produksjon sommerstid som sideelvene bidrar til i seg selv være så verdifull at forholdene må legges best mulig til rette for å ivareta et godt sommerfiske.

Den andre begrunnelsen for å ta inn et vilkår om minstevannføring, går på det estetiske. Miljøverndepartementet fremholder at en viss vannføring er viktig for å bevare landskapskarakteren. NVE mener på sin side at landskapet ikke vil kunne forbedres vesentlig utseendemessig med den foreslåtte minstevannføring på 0,2 m³/sek., da det er et bredt, steinet og ujent elveleie med tildels sterkt fall. Ifølge Miljøverndepartementet vil utseendet forbedres, og spesielt vil friluftsinteressene begunstiges ved at fiskeforholdene blir bedre.

NVE har derfor foreslått at en i stedet for pålegg om minstevannføring heller bør bygge tette terskler på egnede steder både i Krossåa og i overføringskanalen ved Sternesbekken. Hjemmel for dette pålegg finnes allerede i den gitte konsesjon av 3. mai 1985, vilkårenes post 12. Miljøverndepartementet mener imidlertid at landskapet er av en slik karakter at terskler på en del steder kan fremstå som uheldige element i landskapet, og anser derfor ikke terskelpålegg alene som noen god erstatning for pålegg om minstevannføring.

En minstevannføring på 0,1 m³/sek. i det tidsrommet det er tale om, vil gi et produksjonstap på ca. 0,2 GWh/år. Dette vil gi et økonomisk tap på 30 000 kroner pr. år dersom en går fra en kilowattpris på 15 øre.

Olje- og energidepartementet har i samråd med Miljøverndepartementet kommet frem til følgende formulering av vilkår om minstevannføring, som tas inn i manøvreringsreglementet gitt ved kgl. res. av 3. mai 1985 post 3 i. f.:

«Konsesjonæren kan etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet bli pålagt etter en prøvetid på 5 år å slippe en minstevassføring i Krossåa ved inntakspunktet på inntil 0,2m³/sek. av landskapsestetiske grunner og av hensyn til fiske i tiden 1. mai til 1. oktober. Slik minstevassføring kan bare pålegges dersom kostnadene ved slipping av

minstevassføring står i forhold til de fordelene som minstevassføring vil gi. En skal også ta i betraktning det en måtte oppnå til fordel for det lanskapsestetiske og til fordel for fiske ved de tiltak (terskler) som foretas i forbindelse med kanalen som går til Sternesbekken.»

Miljøverndepartementet har under hånden fått seg forelagt denne formulering og er enig. Meningen er at en skal se på det berørte område som en helhet både når det gjelder det landskapsmessige og fiske. En må således se på hva som kan oppnås ved bygging av terskler i selve Krossåa og i forbindelse med kanalen som går til Sternesbekken. Ved bedømmelsen av kostnadene skal en også se på området i sin helhet og ta med i bedømmelsen kostnadene ved bygging av terskler og eventuelt andre naturbevarende tiltak.

Miljøverndepartementet har presisert at plan for terskelbygging bør utarbeides i samarbeid med miljøvernmyndighetene. Olje- og energidepartementet er enig i dette, og NVE's forslag til terskelplan bør således forelegges bl.a. Direktoratet for naturforvaltning og Fylkesmannens miljøvernavdeling. Dette er for øvrig i samsvar med den nåværende praksis.

b) vilkår om luftovermetning:

NVE har i sin innstilling foreslått en tilføyelse til gjeldende vilkår av 3. mai 1985 post 16 I som knytter segtil evt. fare for luftovernetning:

«Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdragene, bl. a. luftovermetning, samt dekke utgiftene til nødvendig jakt- og fiskeoppsyn.»

Miljøverndepartementet ønsket i sin høringsuttalelse å gå enda lenger, og fremsatte i samråd med Direktoratet for naturforvaltning følgende forslag til vilkår:

«Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse fra Direktoratet for naturforvaltning å bekoste undersøkelser for å kontrollere om utbyggingen fører til luftovermetning i avløpsvannet fra kraftstasjonen. Dersom dette er tilfellet kan regulanten pålegges å bekoste tiltak for å hindre dette.»

Olje- og enmeygideparttementet har forelagt dette kravet for NVE, som viser til at luftovermetningsfaren egentlig er mindre etter den omsøkte planendring som etter den konsederte plan. Dette skyldes bl. a. at når tunnelstrekket nå forkortes, vil skakten ikke bli så høy og faren for luftovermetning vil dermed reduseres betraktelig. Det synes derfor unødvendig med et vilkår av den ordlyd som Miljøverndepartementet her foreslår. Etter å ha vært forelagt disse forhold, har Miljøverndepartementet trukket sitt forslag tilbake, og godtar den ordlyd som NVE har foreslått i sin innstilling.

Olje- og energidepartementet fastholder etter dette den ordlyd som fremgår av NVE's innstilling, og tilrår at post 16 I i kgl. res. av 3. mai 1985 får den foreslåtte tilføyelse.

c) krav om plassering av tippmasser:

Miljøvrndepartementet har videre bedt om følgende tilføyelse:

«Plassering av evt. nye tippområder bør gjøres i samråd med miljøvermmyndighetene.»

Olje- og energidepartementet vil i denne forbindelse vise til post 10 i konsesjonen fra 1985, og holde fast ved dagens ordning som er at det er NVE som har hovedansvaret når det gjelder godkjenning av planer mv., men det forutsettes at kommunen, lanbruksmyndighetene og Fylkesmannen får anledning til å uttale seg om planene for massetak og plassering av overskuddsmasser. Gjennom fylkesmannen og dennes miljøvernavdeling vil da miljøvernmyndighetene komme inn og vil kunne få uttale seg.

d) tillatelse etter lov om vern mot forurensning og mot avfall av 13. mars 1980 nr. 6 § 11:

Miljøverndepartementet går inn for at gjeldende vilkår gitt ved kgl. res. av 3. mai 1985 også kan gjøres gjeldende for planendringen:

«Utbyggeren plikter etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkning av forurensning som står i forbindelse med reguleringen.»

Dette er i samsvar med Olje- og energidepartementets tilråding.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

I medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 gis Trondheim Elektrisitetsverk tillatelse til planendring vedrørende Nedre Nea kraftverk på de vilkår som fremgår av Olje- og energidepartementets foredrag av 13. mai 1988.

11. Norsk Hydro A.S. og Hydro Aluminium A.S.

(Konsesjon for fortsatt regulering av Høyangervassdraget.)

Kongelig resolusjon av 20. mai 1988.

Stortinget har i møte 24. mars 1988 fattet følgende vedtak:

1. Staten v/ Norges vassdrags- og energiverk iverksetter hjemfall av de av Årdal og Sunndal Verk a.s. reguleringsanlegg m. v. i Høyangervassdragene som etter tidligere gitte konsesjoner er undergitt hjemfallsrett.
2. Staten iverksetter hjemfall av 5 tjenesteboliger knyttet til kraftanlegget.
3. Det inngås tilleggsavtale mellom staten og Norsk Hydro a.s. og Hydro Aluminium a.s. om bortleie av reguleringsanleggene til Norsk Hydro a.s. og Hydro Aluminium a.s. etter hjemfall.
4. Norsk Hydro a.s. og Hydro Aluminium a.s. tildeles ny reguleringskonsesjon på de samme anleggene.
5. Balestrand kommune tildeles i samsvar med proposisjonen og innstillingen en andel av det hjemfalte. Andelen som knytter seg til perioden fra 19. november 1980 og frem til betaling skjer, belastes kap. 2454 Statskraftverkene, post 24 Driftsresultat.

Vedtaket var i overensstemmelse med innstillingen fra energi- og industrikomitéen i Innst. S. nr. 124 (1987–88). Denne bygget på departementets tilråding i St.prp. nr. 17 (1987–88), men fravek proposisjonen når det gjaldt utkast til vilkår for reguleringsbestemmelsene på følgende punkter:

Konsesjonsavgift. Konsesjonsavgifter til Balestrand kommune ble i proposisjonen satt til kr. 10,– i samsvar med maksimalavgiften i hjemfallsåret 1980. Etter gjeldende regler skal avgiften justeres hvert 5. år. Fra 1985 vil avgiften være 14,57. De gamle konsesjoner ble i 1979 justert til kr. 9,29 som i 1984 ble justert til kr. 15,75. I proposisjonen foreslås det at det ikke kreves tilbakebetalt det som er for meget utbetalt. Komitéen er enig i dette.

Balestrand har krevet konsesjonsavgift på kr. 18,–. Etter at proposisjonen er lagt frem, er det meddelt bruksrettskonsesjon til Hydro Aluminium for Høyangerfallene i forbindelse med sammenslåingen av Norsk Hydros aluminiumdivisjon og ÅSV. Etter denne vil Høyanger kommune få kr. 18,– regnet fra 1987. Dette er ikke bestemt for Balestrand, idet denne kommunen ikke har fall og derfor ikke bruksrettskonsesjon. Komitéen mener at å forrykke forholdet mellom avgiftene er uheldig og viser til kgl. res. 22. januar 1988 om Hydro Aluminium hvor intensjonene er at kommuner innen samme vassdragsområder bør ha samme avgiftssats. Komitéens innstilling går ut på at Balestrand får konsesjonsavgift på kr. 18,– regnet fra 1987.

Næringsfond til Balestrand kommune. Beløpet er hevet fra 0,5 mill. kroner til 1 mill. kroner.

Etter de av Stortinget vedtatte endringer, samt avgiftssatsene, er innarbeidet får reguleringsbestemmelsene følgende innhold:

Vilkår for Norsk Hydro a.s. og Hydro Aluminium a.s. til fortsatt regulering av Høyangervassdraget.

1.

(Konsesjonstid)

Konsesjonen gjelder for den tid leieavtalen mellom staten og konsesjonæren står ved makt, dog ikke utover 31. desember 2006.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vassfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

(Konsesjonsavgifter og næringsfond)

For den øking av vannkraften som ved regulering innvinnes for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter:

Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 3,– pr. nat.hk.

Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 18,– pr. nat.hk regnet fra 1. januar 1987.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny vurdering etter de tidsintervaller som loven til en hver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre ut over den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregning av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en slik måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres

med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Plikten til å betale avgiftene inntrer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

Når konsesjon er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale til Balestrand kommune 1 mill. kroner som avsettes til næringsfond for kommunen. Konsesjonsavgiftsmidler og næringsfond danner ett og samme fond som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen.

Vedtektene for fondene skal være undergitt godkjennelse av Kommunaldepartementet.

Etter forfall av avgifter og næringsfond svares rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m. m. § 3, første ledd.

3.

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og om kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 17, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Bruk av norske varer)

Konsesjonæren skal ved eventuell ombygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen, samt til en pris som ikke med mer enn 10 % overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell – 10 % – i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 % av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette avgjøres spørsmålet av Olje-og energidepartementet.

Olje- og energidepartementet kan dispensere fra reglene om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranse fra EFTA-land vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler anleggenes eier hver gang etter avgjørelse av Olje- og energidepartementet en mulkt av inntil 15 % av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

5.

(Forsikring)

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Olje- og energidepartementet kan dispensere fra denne bestemmelse.

6.

(Helsetjeneste m.v.)

Konsesjonæren er forpliktet til, når Sosialdepartementet forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan kraftverket etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

7.

(Husrom for ansatte)

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom. Kommunaldepartementet kan gi nærmere bestemmelser om dette.

8.

(Forsamlingslokale)

Konsesjonæren plikter ved større vedlikeholdsarbeiders begynnelse å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis Olje- og energidepartementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

9.

(Godkjenning av planer, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med eventuell ombygging og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE/Vassdragsdirektoratet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding etter tidligere og eventuelle nye anleggsarbeid i utbyggingsområdet. Oppryddingen etter tidligere anleggsarbeid må være ferdig senest 2 år etter at fornyet konsesjon er gitt, og ved nye anleggsarbeid senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVE/Vassdragsdirektoratets samtykke.

10.

(Veger m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

11.

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer), foreta elvekorreksjoner, opprenskinger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

12.

(Naturforekomster, fornminner m.v.)

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Direktoratet for naturforvaltning underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fornminner som er fredet i henhold til lov av 9. juni 1978 nr. 50, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum og/eller Riksantikvaren. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fornminne som ikke har vært kjent, skal melding sendes med en gang og arbeidet stanses.

Ved temporære senkninger eller vassføringsreduksjoner pga. vedlikehold av dammer e. l. skal vedkommende museum og/eller Riksantikvaren varsles i god tid på forhånd for eventuelle undersøkelser i den aktuelle perioden. Rimelige undersøkelser skal bekostes av konsesjonæren. Dersom det som følge av manøvreringen eller på annen måte oppstår skader som berører kulturminnene i området, tilpliktes konsesjonæren å bekoste tiltak som Miljøverndepartementet eller den dette bemyndiger bestemmer.

Om bestemmelsene i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

13.

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter. Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger som NVE/Vassdragsdirektoratet godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vannslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 10 000,– for hver gang etter Olje- og energidepartementets nærmere bestemmelse.

14.

(Bruk av reguleringsvann til annet formål enn kraftproduksjon)

Dersom det skulle være behov for å benytte noe av reguleringsvatnet til annet formål enn kraftproduksjon utover det enhver grunneier til vassdraget normalt har rett til å bruke i henhold til vassdragslovens §§ 14 og 15, kan Olje- og energidepartementet bestemme at en del av reguleringsmagasinet skal stilles til disposisjon til annet nærmere bestemt bruk. Brukere av denne del av magasinvolumet betaler regulantens investeringsutgifter og driftsutgifter i forhold til det magasin de disponerer.

15.

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens Kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

16.

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godkjennelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

17.

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren plikter å avgi inntil 10 % av den gjennomsnittlige kraftmengde som de konsederte vannfallene etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet til den kommune hvor kraftanlegget ligger eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner.

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvatn er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som Olje- og energidepartementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 % av den for hvert vassfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 2).

Fordelingen av kraften bestemmes av departementet. Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter Olje- og energidepartementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er

tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel. Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 3. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2,– pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

18.

(Fiske og vilt)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av direktoratet for Naturforvaltning:

a) å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også smolt og annen flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes,
b) å sørge for fangst av stamfisk og dekke alle utgifter med klekking, oppfôring og transport,
c) å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingene og reguleringene,
d) å foreta utfiskinger (uttynninger) dersom reguleringene fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold.

II

Fra og med det år konsesjon er gitt plikter konsesjonæren å innbetale et årlig beløp til Høyanger kommune på kr. 15 000,– og et årlig beløp til Balestrand kommune på kr. 10 000,–. Beløpet skal indeksreguleres med 10 års mellomrom, og de skal nyttes i samsvar med vedtekter fastsatt av Miljøverndepartementet eller den dette bemyndiger.

III

Dersom det som følge av kraftutbyggingene og reguleringene oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet eller den dette bemyndiger bestemmer, så fremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

IV

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenfornevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

19.

(Vassverk)

Hvis minnelig ordning ikke kommer istand, skal konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av skjønnet avgi vann, treffe tiltak, sørge for nye eller endret vannforsyning og delta i finansieringen av dette for så vidt gjelder Høyanger og Vadheim Vassverk. Det skal herunder tas hensyn til eventuell fremtidig utvidelse av vannverkene. Konsesjonæren tilpliktes etter nærmere bestemmelse av skjønnet også å betale merkostnadene til endret vannforsyning for andre som blir berørt som følge av reguleringen.

20.

(Naturvern og friluftsliv)

Konsesjonæren plikter etter NVEs anvisning å utføre de tiltak man idag gjør for å avbøte de landskapsmessige inngrep dersom steintipper, skjæringer, anleggstomter og liknende fortsatt er skjemmende.

Konsesjonæren plikter å utføre tiltak som innen rimelige kostnadsrammer vil bidra til at det eksisterende reguleringsinngrepet blir til minst mulig sjenanse for friluftslivet. Eventuelle tiltak bestemmes av Miljøverndepartementet eller den dette bemyndiger.

21.

(Kontroll med overholdelse av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 13 eller 17, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringslovens § 12, post 17.

For overtredelse av de i konsesjonen inntatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000,– pr. dag eller kr. 5 000,– for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

22.

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

Manøvreringsreglement for reguleringer i Høyangervassdraget:

1.

A. Reguleringer:

Magasin	Reguleringsgrenser Øvre kote	Reguleringsgrenser Nedre kote	Oppdemning i m	Senkning m	Reg.høyde m
Uldalsvatn	597,6	575,6	5,0	17,0	22,0
Bergsvatn	597,35	568,74	29,69	–	28,61
Vassdalsvatn	683,3	673,7	6,0	3,6	9,6
Siploelv	524,0	520,0	6,0	–	4,0
Øvre Breidalsvatn	799,3	771,5	5,59	22,21	27,8
Nedre Breidalsvatn	735,5	721,55	3,13	10,81	13,95
Roesvatn	627,2	623,5	0	3,7	3,7
Høgsvatn	694,0	687,0	6,1	0,9	7,0
Norddalsvatn	804,0	777,0	11,45	15,55	27,0
Nedre Gruvlebotnvatn	811,0	796,5	2,5	12,0	14,5
Øvre Gruvlebotnvatn	872,0	834,0	7,6	30,4	38,0
Kaldosvatn	714,0	703,3	3,8	6,9	10,7
Stølsvatn	771,0	739,0	5,8	26,2	32,0
Harbakkevatn	830,6	785,25	14,0	31,35	45,35
Langevatn	611,5	607,0	3,0	1,5	4,5

Kotehøydene for Bergsvatn og Langevatn refererer seg til havets middelvasstand målt i Høyanger i 1961. De øvrige er basert på lokale høydesystemer. Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlige godkjenner.

B. Overføringer:

Avløpene fra følgende nedbørfelter overføres via tunneler til Bergsvatn:

Sæbotn	3,4	km²
Roesvatn	74,4	»
Gautingsdalen (med Kringletevatn, Langevatn og Holmevasselv)	29,7	»
Tverrelvene: Vassoelv, Botnelv, Ekreelv, Vårstølelv og Grøvla	13,8	»
Siplo (Vassdalen/Smådalen)	3,8	»

Avløpet fra Siplos restfelt ved K. 518,0, 1,5 km², føres inn i driftstunnelen for kraftstasjonen K. 5.

Krekjavatn og Langevatn i Kråkevassdraget, 2,5 km², føres til Uldalsvatn/Bergsvatn.

2.

Det skal ved manøvreringen has for øye at vassdragenes naturlige flomvassføringer ikke forøkes.

I kraftstasjonen K 2 skal vassføringen ikke være under 5 m³/sek. i tiden 1. juni–15. september. I tiden 16. september–31. mai skal vassføringen på samme sted ikke være under 0,7 m³/sek.

Forøvrig kan vannslippingen foregå etter kraftverkenes behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vasstander samt observeres og noteres om det forlanges, nedbørsmengder, tem-

peratur, snødybder m. v. Norges vassdrags- og energiverk kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare så lenge reguleringene består.

4.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av vedkommende departement. Norges vassdrags- og energiverk kan bestemme hvor damvokteren skal bo, og at han skal ha telefon i sin bolig.

5.

Mulig tvist om forståelse av dette reglement avgjøres av departementet.

6.

Viser det seg at vannslippingen etter reglementet medfører skadelige virkninger for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Endringer i reglementet kan bare foretas etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.

Departementet skal bemerke:

Etter at proposisjonen ble fremlagt ble det vedtatt en sammenslåing mellom Norsk Hydros aluminiumsdivisjon og ÅSV. Som følge av dette er i vedtaket Årdal og Sunndal Verk a.s. endret til Norsk Hydro a.s. og Hydro Aluminium a.s.

Olje- og energidepartementet tilrår at Norsk Hydro a.s. og Hydro Aluminium a.s. gis konsesjon for fortsatt regulering av Høyangervassdraget. Konsesjonen tilrås gitt på de vilkår og med det manøvreringsreglement som fremgår av Stortingets vedtak. I tillatelsen inngår også tillatelse etter lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensning og om avfall § 11, jfr. § 7.

Stortinget har besluttet at staten v/Norges vassdrags- og energiverk iverksetter hjemfall av reguleringsanleggene m. v. i Høyangervassdragene som etter tidligere gitte konsesjoner er undergitt hjemfallsrett.

Når det gjelder Høyanger kommunes andel av det hjemfalte har Stortingskomitéen merket seg at departementet vil søke å få i gang forhandlinger med Høyanger kommune om en reduksjon av utbetalingene til Høyanger kommune. Slik at kommunens andel av statens netto leieinntekter fra reguleringen av Høyangervassdraget reduseres til 24 %, for derved å være mer i overensstemmelse med intensjonene bak Stortingets vedtak fra 18. mai 1983. Komitéen mener at det vil være rett å forsøke å få i gang forhandlinger med Høyanger kommune. Departementet skal sørge for at slike forhandlinger blir satt i gang.

Komitéen er enig i departementets forslag om at Balestrand kommune, for utbetalinger i forbindelse med kommunens hjemfallsandel, får en rentesats på 12 % for hele perioden fra forfallstidspunktet frem til betaling skjer.

På bakgrunn av de vedtatte bruksrettsavgifter, får fastsettelsen av reguleringsavgifter på kr. 18,– ingen selvstendig betydning for Høyanger kommune.

Når det gjelder spørsmålet om hvordan kraftmengden skal beregnes, viser komitéen til uttalelser i Innst. S. nr. 208 for 1985–86 om Saudavassdraget. Konsesjonskraftberegningen gir samme resultat som om det var gitt konsesjon på bruksrett til vannfall etter ervervsloven. Denne forståelsen skal legges til grunn i øvrige saker hvor det er inngått avtaler om foregrepet hjemfall. Post 17 om konsesjonskraft er utformet i henhold til dette.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917 nr. 17 gis Norsk Hydro a.s. og Hydro Aluminium a.s. konsesjon for fortsatt regulering av Høyangervassdraget på de vilkår som er nevnt i Olje- og energidepartementets foredrag av 20. mai 1988.
2. Det fastsettes manøvreringsreglement for regulering i samsvar med det inntatte utkast i foredraget.

12. Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S

Vassdragskonsesjoner ved sammenslutning av elforsyningsenheter.

Kongelig resolusjon 27. mai 1988.

Foreliggende sak gjelder søknad fra Midt-Gudbrandsdal Energiverk (tidligere Midt-Gudbrandsdal Elverk) om overtakelse av reguleringskonsesjon for Djupen, Gopollen, Våssjøen og Grunnesvann, gitt til Moksa kraftanlegg ved kgl. res. av 7. mars 1947, samt ny ervervskonsesjon for det utnyttede fall i Moksa.

Søknaden er en følge av omorganisering innen elforsyningen for å oppnå større enheter og derved en mer rasjonell elforsyning.

Foreliggende sak er en av 7 likeartede saker som er fremlagt i en innstilling av 20. juni 1985 fra Hovedstyret for NVE. Disse saker er generelt behandlet i en sak angående Niingen Kraftlag A/S hvor en tar opp spørsmålet om overgang fra tidsbegrensede til tidsubegrensede konsesjoner. To av de 7 sakene faller imidlertid utenom de øvrige idet disse helt fra begynnelsen av er gitt på ubegrenset tid. Dette gjelder Midt-Gudbrandsdal Energiverks søknad angående overføring av konsesjoner vedrørende Moksa, og Sør-Gudbrandsdal Elverks søknad om overføring av konsesjoner som tidligere er gitt til A/S Gauldal Elverk. Disse to saker kan derfor behandles for seg uten at en kommer inn på problemer som gjelder overgang til tidsubegrensede konsesjoner. Foreliggende sak gjelder Midt-Gudbrandsdal Energiverks søknad.

Søknad av 2. juni 1981 fra Midt-Gudbrandsdal Energiverk lyder:

«Ved kongelig resolusjon av 7. mars 1947 ble reguleringstillatelse for Moksa Kraftanlegg vedrørende sjøene Djupen, Gopollen, Våssjøen og Grunnesvann i Moksavassdraget stadfestet, samtidig som det ble gitt tillatelse til å foreta tilleggsregulering av Djupen. På vegne av Midt-Gudbrandsdal Elverk tillater jeg meg å søke om at reguleringskonsesjonen overføres til Midt-Gudbrandsdal Elverk.

Moksa Kraftanlegg eides tidligere av Øyer kommune. Øyer kommune gikk pr. 1. januar 1978 inn i et interkommunalt interessentskap med kommunene Nord-Fron, Sør-Fron og Ringebu. Nord-Fron, Sør-Fron og Ringebu hadde tidligere et interkommunalt selskap som hadde til formål å forestå elektrisitetsforsyningen i de tre kommuner. Dette selskap het Fron-Ringebu Elverk.»

Tilleggssøknad av 18. januar 1984:

«I tilslutning til min søknad av 2. juni 1981 om overføring av reguleringskonsesjon tillater jeg meg på vegne av Midt-Gudbrandsdal Elverk også å søke om at elverket får konsesjon til erverv av det utnyttede fall i Moksa.

Jeg skal få opplyse: Fallhøyden er 299 m. Regulert vannføring i median år 0,89 m³/s. Antall naturhestekrefter 3 847. Midlere årlig produksjon 10,6 GWh.»

Nevnte tilleggssøknad gjelder ny ervervskonsesjon.

Oppland fylkeskommune frafaller forkjøpsretten til fallet. Ellers ingen merknader i saken.

Hovedstyret vil bemerke:

«De fleste av de nevnte søknader gjelder overføring av tidligere gitt konsesjoner på erverv av vassfall og regulering av vassdrag. Overføring er blitt nødvendig fordi tidligere konsesjonshavere i hvert enkelt tilfelle har sluttet seg sammen til større elforsyningsenheter, som har overtatt kraftverker og reguleringsanlegg.

I to av tilfellene søkes det dessuten om ny ervervskonsesjon. Dette er blitt nødvendig fordi tidligere kommunale elverk satt med fallene konsesjonsfritt. Fallene er nå overdratt til interkommunale verk som trenger konsesjon pga. lovendringer som kom i 1969.

Som det fremgår av søknadene gjelder de sistnevnte tilfellene henholdsvis Midt-Gudbrandsdal Elverk, som har overtatt et fall i Moksa på ca. 300 m med ytelse 3 850 nat.hk., og Troms Kraftforsyning som har overtatt et fall i Osterelva på ca. 137 m med ytelse ca. 2 300 nat.hk.

Konklusjon

For samtlige søknader gjelder at de berørte kommuner og fylker enten anbefaler dem eller ikke har innvendinger. Hovedstyret rår til at søknadene imøtekommes med de modifikasjoner som følger av nedenstående.

I forbindelse med vilkårene for tillatelse vil Hovedstyret nevne at sammenslutningene av el-verker til større enheter er gjort i den hensikt å rasjonalisere elektrisitetsforsyningen, og at organiseringen er lagt opp i samarbeid med NVE. En finner det da lite rimelig å pålegge de nye enheter større byrder enn hva som følger av nåværende lovgivnings minimumskrav. Arbeidet med slik rasjonalisering vil fortsette i tida framover, og for ikke å vanskeliggjøre dette arbeidet mener Hovedstyret at en bl.a. bør unngå oppjustering av gjeldende avgiftssatser forutsatt at disse ikke underskrider kr. 1,00 pr. nat.hk. som er lovens minimumssats.

I vassdragsreguleringslovens § 14, pkt. 2 er bestemt at reguleringstillatelser ikke kan overdras. Dette er imidlertid alltid blitt tolket

slik at forbudet bare gjelder særskilt overdragelse, og at man står mer fritt når søkeren disponerer de fall hvor reguleringene nyttes. En vil foreslå at reguleringstillatelser overføres uten andre endringer av vilkårene enn nevnte avgiftsjustering.

For nye ervervskonsesjoner foreslås bare rent obligatoriske grunnvilkår i henhold til ervervsloven, herunder minimumssats for avgifter, kr. 1,00 pr. nat.hk. til såvel stat som kommuner, slik vedlagte utkast viser.

Når det gjelder tidligere gitte bruksretts- og ervervskonsesjoner så kan disse ikke uten videre overføres, men er å betrakte som nye konsesjoner i lovens forstand. Hovedstyret foreslår i disse tilfeller at vilkårene gis de endringer som er nødvendige etter någjeldende bestemmelser i grunnvilkårene. Nevnte tilfeller omtales nedenfor i samme rekkefølge som tidligere brukt.»

Hovedstyret gikk deretter over til å behandle de enkelte saker. Om saken vedrørende Midt-Gudbrandsdal Energiverk uttales:

«Sak nr. 2 gjelder ny ervervskonsesjon samt overføring av tidligere gitt reguleringstillatelse. En viser til det som er sagt ovenfor om slike tilfeller. Reguleringsavgiftene foreslås hevet til kr. 1,00 pr. nat.hk. til både staten og kommuner.»

Henvisningen gjelder følgende merknader:

«Satsen for avgifter til kommuner foreslås beholdt på kr. 5,76 pr. nat.hk., som den ble oppjustert til etter kgl. res. av 17. februar 1984. Avgiften til staten bør heves til kr. 1,00 pr. nat.hk. som nå er lovens minimumssats. Reguleringskonsesjonen foreslås overført uten andre endringer i vilkårene enn det som framgår foran, mens avgift også her settes til kr. 1,00 pr. nat.hk. til staten og kr. 5,76 pr. nat.hk. til kommuner.»

Behandlet i Hovedstyrets møte den 17. juni 1985.»

NVE har ved brev av 26. januar 1988 avgitt en tilleggsuttalelse i saken hvor det bl.a. uttales:

«På den annen side har det heller ikke vært meningen at avgiftsbyrdene skulle reduseres i forhold til hva de til enhver tid ville ha blitt med uendrede konsesjonærforhold. Dette ville imidlertid kunne inntreffe i noen av sakene, dersom vårt forslag til formulering av avgiftsvilkår ble fulgt. I forslaget er det nemlig uten forbehold sagt at avgiften «tas opp til ny prøvelse etter tidsintervaller som loven til enhver tid fastsetter». For tiden er dette som kjent 5 år. Dersom nye konsesjoner meddeles i 1988, ville justering følgelig ikke skje før i 1993, mens justeringen ville ha kommet allerede i 1989 (for konsesjoner justert pr. 17. februar 1984) såfremt de tidligere konesjonærforhold hadde stått ved lag.

For å unngå misforståelser vil vi foreslå at det i første avsnitt i avgiftsvilkåret tas inn følgende tilføyelse i parantes:

(Avgiftssatsen er fastsatt pr. 17 februar 1984.)»

Hovestyrets forslag til vilkår for ny ervervskonsesjon ved sammenslutning av elforsyningsenhet for Midt-Gudbrandsdal Energiverk i Moksa.

«1.

(Konsesjonstid)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjonen innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

(Konsesjonsavgifter og næringsfond)

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 1,00 pr. nat.hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som de konsederte vannfall etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 1,00 pr. nat.hk, beregnet på samme måte.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Plikten til å betale disse avgifter inntrer etter hvert som vasskraften tas i bruk. Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

Etter forfall svares rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m. m., § 3, første ledd.

3.

(Kontroll med betaling av avgifter m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og om kontroll med vassforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 14 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskasen av kr. 1 000,–.

5.

(Bruk av norske varer)

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen – samt til en pris som ikke med mer enn 10 % overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell – 10 % – i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 % av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette avgjøres spørsmålet av Olje-og energidepartementet.

Olje- og energidepartementet kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Hva angår leveranse fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren hver gang etter avgjørelse av Olje- og energidepartementet en mulkt av inntil 15 % av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

(Forsikring)

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Olje- og energidepartementet kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

(Helsetjeneste)

Konsesjonæren er forpliktet til, når Sosialdepartementet forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

(Husrom for ansatte)

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom. Kommunaldepartementet kan gi nærmere bestemmelser om dette.

9.

(Forsamlingslokale, allmenndannende virksomhet m.v.)

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis Olje- og energidepartementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

10.

(Godkjenning av planer, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE/Vassdragsdirektoratet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for vassdragets utbygging. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Opprydningen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVE/Vassdragsdirektoratets samtykke.

11.

(Veger m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

12.

(Naturforekomster, fornminner m.v.)

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Direktoratet for naturforvaltning underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fornminner som er fredet i henhold til lov av 9. juni 1978 nr. 50, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum og/eller Riksantikvaren. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fornminne som ikke har vært kjent, skal melding sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsene i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

13.

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens Kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

14.

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren plikter å avgi inntil 10 % av den gjennomsnittlige kraftmengde som de konsederte vassfallene etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vassføring år om annet til den kommune hvor kraftanlegget ligger eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner.

Fordelingen av kraften bestemmes av Olje- og energidepartementet. Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter Olje- og energidepartementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles, kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 3. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 4,– pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

15.

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 14 eller 15 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i ervervslovens § 26.

For overtredelse av de i konsesjonen inntatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000,– pr. dag eller kr. 2 000,– for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

16.

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende, jfr. ervervslovens § 2.»

Innkomne uttalelser i anledning Hovedstyrets innstilling:

Oppland fylkeskommune uttaler i brev av 6. august 1985:

«Konsesjonene berører i Oppland Moksa for Midt-Gudbrandsdal Elverk og Raua for Sør-Gudbrandsdal Elverk. Fylkeskommunen har tidligere frafalt forkjøpsretten for disse anleggene.

Fylkeskommunen har ingen spesielle merknader til de foreslåtte konsesjonsvilkår.

Saken har vært forelagt Oppland fylkes elverk.»

Øyer kommune, ved rådmannen, uttaler i brev av 2. september 1985:

«I det jeg viser til departementets brev av 27. juni 1985, ref. OED 84/3396, oversendes vedlagt særutskrift av kommunestyrets møtebok av 29. august 1985, sak 53/85.

Utskrift av møtebok for Øyer kommunestyre, sak 53:

Rådmannens innstilling:

I forbindelse med sammenslutning av Moksa kraftanlegg og Ringebu-Fron Elverk til Midt-Gudbrandsdal Elverk, søkte MGE om å få overta kommunens reguleringstillatelse for Moksa kraftanlegg vedr. Djupen, Gopollen, Våssjøen og Grunnesvann. I tillegg ble det søkt om å få overta konsesjon på utnyttelse av det utnyttede fall i Moksa. Ved sammenslutningen var det bl.a. en forutsetning at disse rettighetene skulle overføres MGE.

Søknadene er nå behandlet i hovedstyret for Norges Vassdrags og elektrisitetsvesen, som overfor Olje- og energidepartementet anbefaler at MGE får overta ovennevnte konsesjoner. Fra departementete er saken oversendt kommunen til uttalelse ved brev av 27. juni 1985.

Det er utarbeidet utkast til vilkår for nye ervervskonsesjoner ved sammenslutning av Moksa kraftanlegg og Ringebu-Fron kraftanlegg til Midt-Gudbrandsdal Elverk, som følger vedlagt brevet fra departementet og jeg viser til vedlagte kopi.

Overføringen er i samsvar med samarbeidsavtalen og skulle vel ikke trenge ytterligere kommentarer, og jeg vil derfor foreslå at formannskapet overfor kommunestyret fremmer slik

innstilling:

Kommunen har ingen bemerkning til den omsøkte overføring eller til utkast til vilkår for nye ervervskonsesjoner ved sammenslutning til Midt-Gudbrandsdal Elverk.

Formannskapets innstilling: Som rådmannens forslag.

Enstemmig vedtak: *Som formannskapets innstilling.*»

Kommunal- og arbeidsdepartementet uttaler i brev av 22. august 1985:

«Vi viser til brev av 27. juni 1985.

Kommunaldepartementet har følgende merknader til innstillingen fra Hovedstyret i Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen i ovennevnte sak:

I konsesjonsvilkårenes pkt. 2 (Konsesjonsavgifter og næringsfond) tas inn:

«Konsesjonsavgifter som innbetales til kommuner skal inngå i kommunale næringsfond. Vedtektene til disse skal god-

kjennes av Kommunal- og arbeidsdepartementet.»»

Landbruksdepartementet har over telefon 29. august 1985 meddelt at de ikke har noen bemerkninger til saken.

Finansdepartementet uttaler i brev av 22. oktober 1985:

«Det vises til brev fra Olje- og energidepartementet av 27. juni 1985.
Finansdepartementet har merket seg at det er tale om overføring av tidligere gitte konsesjoner på erverv av vassfall og regulering av vassdrag samt om ny ervervskonsesjon i to tilfelle hvor tidligere kommunale elverk satt med fallene konsesjonsfritt. I lys av at sammenslutningene av elverker til større enheter er gjort i den hensikt å rasjonalisere elforsyningen, har en ingen merknader til Hovedstyrets tilrådinger.»

Miljøverndepartementet uttaler i brev av 12. februar 1986 bl.a.:

«Søknadene om overtakelse er gjort i forbindelse med sammenslutning av el-verker til større enheter, i den hensikt å rasjonalisere elektrisitetsforsyningen. Miljøverndepartementet er prinsipielt av den oppfatning at slike sammenslutninger bør etterstrebes, og at det ikke bør legges hindringer i veien for dette. Vi finner det likevel rimelig å stille forslag om tidsmessige vilkår vedrørende de interesser som blir sterkest berørt av reguleringene, idet vi viser til den praksis som ble fulgt ved en tilsvarende overføring av rettigheter til Sør-Troms Elforsyning A/S. (Kgl. res. av 23. august 1985.)

Fisk og vilt

Direktoratet for naturforvaltning har følgende merknader til sakene:

Ad. sak 2

Reguleringskonsesjon for Djupen, Gopollen, Våssjøen og Grunnesvann inneholder vilkår om utsettinger og bygging av fisketrapper. Fisketrapper ble bygd, men da konsesjonsvilkårene er uklare m.h.p. vannforsyningen til trappene, skal trappenes drift ikke ha vært tilfredsstillende.
Det går fram av dette at de fleste av konsesjonene enten mangler, eller har utilstrekkelige vilkår av hensyn til vilt- og fiskeriinteressene. Som en følge av dette har det vært begrensede muligheter til å iverksette kompenserende tiltak.
Miljøverndepartementet ser det som naturlig at en setter vilkår av hensyn til allmenne interesser ved søknad om ervervskonsesjon når slike vilkår ikke tidligere er stilt i medhold av ervervs-, vassdrags- eller vassdragsreguleringslov. (J.f. ervervslovens §§ 2 nr. 14 og 2 nr. 23.)
Vi ber derfom om at følgende generelle vilkår tas inn i samtlige av konsesjonene, unntatt konsesjonene som inngår i sak nr. 6. Departementet presiserer at dette er generelle vilkår som bare vil bli benyttet i tilfeller der det blir fastslått at tiltakene står i rimelig forhold til det som vil bli oppnådd.

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelser av Miljøverndepartementet:

a. å sette ut yngel og/eller settefisk av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes,
b. å sørge for fangst av stamfisk og dekke alle utgifter med klekking, oppforing og transport,
c. å bekoste tiltak i vassdraget for å sikre oppgang og fremme fiske, herunder bygging av terskler, gjennomføre opprenskninger, hindre erosjonsskader m.m., for å redusere skadevirkninger på fisket,
d. å bekoste biotopforbedrende tiltak for viltet i det berørte området,
e. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingene og reguleringene,
f. å foreta utfiskinger (uttynninger) dersom reguleringene fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold,
g. å bekoste finrydding av fiskeplasser i reguleringssonen.

II

Dersom det som følge av kraftutbyggingene og reguleringene oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet eller den rette bemyndiger bestemmer, så fremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

III

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenfornevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

For konsesjonen i sak 2 ber vi om følgende tillegg under pkt. I:

h. å bekoste planlegging, bygging, vedlikehold og drift av fisketrapper forbi dammene, og sørge for nødvendig vann til trappene.

Tillatelse etter lov om vern mot forurensninger og om avfall

Det kan gis tillatelse etter lov om forurensninger og om avfall § 11 uten at det settes særlige vilkår.»

Departementets bemerkninger:

Foreliggende sak gjelder søknad fra Midt-Gudbrandsdal Energiverk om overtakelse av reguleringskonsesjon for Djupen, Gopollen, Våssjøen og Grunnesvann, gitt til Moksa kraftanlegg ved kgl. res. 7. mars 1947, samt ny ervervskonsesjon til erverv av det utnyttede fall i Moksa som tidligere har vært eiet konsesjonsfritt.

Midt-Gudbrandsdal Energiverk er et interkommunalt energiverk dannet av kommunene: Øyer, Nord-Fron, Sør-Fron og Ringebu.

I vassdragsreguleringslovens § 14 pkt. 2 er bestemt at reguleringskonsesjoner ikke kan overdras. Dette er imidlertid alltid blitt tolket slik at forbudet bare gjelder særskilt overdragelse, og at man står mer fritt når søkeren disponerer de fall hvor reguleringen nyttes.

Ervervslovens § 1 oppstiller vilkår som konsesjonsplikt dersom fallet antas å kunne utbringe mer enn 1 000 nat.hk. Fallet i Moksa er på 3847 naturhestekrefter og ervervslovens bestemmelser kommer til anvendelse. Midlere årlig produksjon er 10,6 GWh. Søknad om ervervskonsesjon er en følge av lovendring i 1969 om konsesjonsplikt for kommuner og sammenslutningen av elverkene.

Olje- og energidepartementet tilrår at Midt-Gudbrandsdal Energiverk får tillatelse til det omsøkte erverv av fallrettigheter og til å få overført til seg reguleringstillatelse for Moksa kraftanlegg stadfestet ved kgl. res. av 7. mars 1947. Tillatelse til erverv foreslås gitt på de vilkår som er foreslått av Hovedstyret for NVE. Reguleringstillatelsen gis på de vilkår og det manøvreringsreglement som ble fastsatt ved tillatelsen av 7. mars 1947 med de tillegg til vilkårene som er nevnt nedenfor. Det inngår i tillatelsen til overføring av reguleringstillatelsen nødvendig tillatelse til dette i medhold av lov om vern mot forurensninger og avfall.

Når det gjelder de vilkår som skal settes for overføring av reguleringskonsesjon og ny ervervskonsesjon, uttaler NVE at det vil være lite rimelig med strengere krav enn lovens minimumskrav. Dette på bakgrunn av at søknaden er ledd i et rasjonaliseringstiltak og at organiseringen er lagt opp i samarbeid med NVE. Eventuelle oppjusteringer vil kunne vanskeliggjøre fortsatt rasjonaliseringsarbeid. Det foreslås derfor at avgiftssatser bør unnlates oppjustert i den grad de tilfredsstiller lovens minimumskrav. For at avgiftsbyrden ikke skal reduseres i forhold til hva den til enhver tid ville ha blitt med uendrede konsesjonærforhold, har NVE foreslått tatt inn i vilkårene at avgiftssatsen skal anses fastsatt pr. 17. februar 1984. Departementet er enig i en slik vurdering mht. konsesjonsavgiftene og viser samtidig til tidligere praksis, jfr. kgl. res. 23. august 1985 angående Sør-Troms Elforsyning A/S.

For den nærmere vilkårsfastsettelse er det i de innkomne uttalelser fra Kommunal- og arbeidsdepartementet og Miljøverndepartementet foreslått endringer.

Kommunal- og arbeidsdepartementet ønsker i konsesjonsvilkårenes pkt. 2 tatt inn bestemmelse om at konsesjonsavgifter vil kommunene skal inngå i kommunale næringsfond, og at fondenes vedtekter er underlagt Kommunal- og arbeidsdepartementets godkjennelse. Olje- og energidepartementet viser til at slikt vilkår pålegges gjennom etablert praksis og finner at forslaget til endring tas inn i vilkårene.

Miljøverndepartementet har foreslått inntatt standardvilkår vedrørende fisk og vilt. Olje- og energidepartementet vil peke på at slike vilkår til ivaretakelse av fiske- og viltinteresser til vanlig blir stilt for reguleringskonsesjoner etter vassdragsreguleringsloven. Skadevirkningene vilkårene er ment å kompensere for knytter seg naturlig til utbygging og regulering av vassdrag.

Olje- og energidepartementet er enig med Miljøverndepartementet at det bør tas inn i vilkårene for reguleringstillatelsen de generelle vilkår om fisk som er nevnt i Miljøverndepartementets forslag I pkt. a–g, II og III. Etter å ha vært forevist Miljøverndepartementets forslag til fiskevilkår, har søkeren, Midt-Gudbrandsdal Energiverk, protestert mot forslaget i pkt. h om å bekoste, bygge m.v. fisketrapper idet det hevdes at dette kan føre til urimelige påkostninger. Olje- og energidepartementet er enig i dette og Miljøverndepartementet har underhånden meddelt at de kan gå med på å sløyfe dette forslag.

Miljøverndepartementet uttaler at det kan gis tillatelse etter lov om vern mot forurensninger og avfall § 11.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

I medhold av lov om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. av 14. desember 1917 nr. 16 og lov om vassdragsreguleringer av samme dato nr. 17. får Midt-Gudbrandsdal Energiverk konsesjon på erverv av fallretter og til å få overført til seg tidligere gitte reguleringskonsesjoner, for de vassdrag og på de vilkår som er inntatt i Olje- og energidepartementets foredrag av 27. mai 1988.

13. Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S

(Tillatelse til opprusning/nyutbygging m.v. av Moksa kraftverk.)

Kongelig resolusjon 27. mai 1988.

Foreliggende sak gjelder søknad fra Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S om nødvendige tillatelser til opprusting og nyutbygging m.v. av Moksa kraftverk i Øyer kommune.

Moksa Kraftanlegg fikk ved kgl.res 7. mars 1947 tillatelse til utbygging av Moksa kraftverk. Som en følge av omorganisering innen elforsyningen har Midt-Gudbrandsdal Energiverk fått tillatelse til å overta reguleringskonsesjonen som ble gitt Moksa Kraftanlegg, samt ny ervervskonsesjon for det utnyttede fall i Moksa.

Innstilling fra NVE av 8. mars 1988 lyder:

«Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S Moksa. – Erverv av fall. Ytterligere regulering av Våsjøen og opprusting/nyutbygging av Moksa Kraftverk.

Fra Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S (MGE) er innkommet følgende søknad datert 18. mars 1987:

«Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S søker herved om tillatelse til opprustning/nyutbygging av Moksa kraftverk i overenstemmelse med vedlagte planer.

1. Det søkes i henhold til vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 om tillatelse til:
   a) Tilleggsregulering av Våsjøen

Gammel konsesjon fra 1947	Ny konsesjonssøknad
HRV kt. 873.25 (868,0)*	HRV kt. 873,75
LRV kt. 870,25 (865,0)*	LRV kt. 869,75
Reguleringshøyde 3 m.	Reguleringshøyde 4 m.

   *) Kotehøyde i konsesjon fra 1947. Nye NGO-målinger har gitt andre kotehøyder.

2. Det søkes generelt om de nødvendige tillatelser etter vassdragsloven av 15. mars 1940 og således om:
   a. Tillatelse etter §§ 104 og 105 til utbygging av Moksa kraftverk.
   b. Tillatelse etter § 148 til ekspropriasjon av de nødvendige fall. Hvilken fallrettigheter det gjelder fremgår under kapittel 5, pkt. 2.
   c. Tillatelser etter § 62 til erverv av nødvendig grunn og rettigheter til gjennomføringen av utbyggingen. Hvilke eiendommer som berøres fremgår av kapittel 5, pkt. 1.
3. Det søkes om ervervstillatelse for fallene etter lov av 14. desember 1917.
4. Det søkes nødvendig tillatelse etter Forurensningsloven av 13. mars 1981.

Når det gjelder søknadens punkt 2 b) og c) kan vi opplyse at vil vil forsøke å få til minnelig avtale med alle berørte rettighetshavere.

Vi mener å ha funnet frem til alle som har rettigheter som berøres. For det tilfelle av vi skulle ha oversett noen eller det skulle bli mindre vesentlige endringer i utbyggingsplanene, ber vi om at ekspropriasjonstillatelsen gis til alt som er nødvendig for utbygging i det vesentligste overensstemmende med de fremlagte planer.

Vi vil være takknemmelige for en snarlig behandling.»

Fra utbyggingsplanen tas med:

«3.0 Innledning

Nåværende Moksa kraftanlegg er fra 1921 og anlegget er helt nedslitt. Samtidig med en opprustning av de gamle anlegget, ønsker vi å utnytte både vannføring og fallhøyde optimalt. Ingeniør Chr. F. Grøner A/S har vært bygningsteknisk konsulent, mens Nybro-Bjerck A/S har vært maskinteknisk konsulent.

Kapittel 3 er i hovedsak et sammendrag/forkortelse av bilag 1.

3.1 Beskrivelse av prosjektet

Beskrivelse av elva

Moksa ligger i Øyer kommune i Oppland fylke og er en sideelv til Gudbrandsdalslågen. Elva har sitt utspring på Øyerfjellet på østsiden av dalen, og renner ut i Lågen ved Tretten sentrum.

Den vesetnligste del av elvas nedbørsfelt ligger på fjellet fra ca. kt. 700 til litt over kt. 1000. Denne del av feltet består for en stor den av store myrområder og en del vann og mindre tjern, og terrenget er svært flatt og lite kupert. Fra dammen ved Grunna og ned til k. 820 ca. 1,2 km ovenfor samløpet med Kalvbekken, ca. 6 km i luftlinje, faller terrenget bare ca. 60 m tilsvarende 1:100, og videre ned til k. 695 ved Åkvisla, lengde ca. 3,4 km, er fallet ca. 1:27. Fra Åkvisla og ned til utløpet i Lågen har elva et fall på ca. 510 m. Korteste horisontale avstand fra Åkvisla til Lågen/Losna er 2 900 m. Det er derfor bare fallet nedenfor Åkvisla som det er økonomisk grunnlag for å utnytte.

Eksisterende anlegg

Nåværende Moksa kraftanlegg ble satt i drift i 1921, men det har vært kraftproduksjon i elva før den tid. Fra lang tid tilbake har det dessuten vært foretatt overføringer og reguleringer på fjellet, sannsynligvis i forbindelse med kverner, sagbruk etc.

Kraftverket

Eksisterende Moksa kraftverk ligger i Tretten sentrum og har en total fallhøyde på ca. 300 m. Kraftverket består av 2 kraftstasjoner: Moksa 0 nederst og ovenforliggende Moksa 1.

Moksa 0 kraftstasjon ligger i dagen på Stav og har utløp i Moksa. Inntaket er i elva, og driftsvannveien er stålrør i dagen. Stasjonen ble satt ut av drift i desember 1983, og Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S finner det ikke regningssvarende å sette den i drift igjen.

Moksa 1 kraftstasjon ligger i dagen like

ovenfor inntaket for Moksa 0. Opprinnelig gikk avløpet fra kraftstasjonen direkte inn i tilløpsrøret til Moksa 0, men etter at denne ble nedlagt har avløpet gått i elva. Inntaket er i et lite inntaksbasseng i elva på ca. k. 500, anslått volum 1 000–2 000 m³, oppnådd ved oppdemming av elva ved hjelp av en dam. Dammen er delvis utført som betongdam med forlengelse av en løsmassedam på sørsiden. På nordsiden er ca. 40 m av dammen utført som bukkedam.

Driftsvannveien til Moksa 1 er et 1 300 m langt rør, opprinnelig utført i 1920 som et stålrør i dagen. I 1965 ble ca. 500 m av stålrøret skiftet ut og erstattet med trerør, og i 1981 ble ca. 200 m av trerøret erstattet med GUP-rør.

Moksa 1 er fremdeles i drift, men er i meget dårlig forfatning. Særlig tilløpsrøret er svært dårlig, og Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S regner derfor med at kraftverkets gjenværende levetid er svært begrenset.

Følgende hoveddata gjelder for eksisterende Moksa kraftverk:

- Moksa 0
  Brutto fallhøyde 27 m
  Installasjon 0,6 MW
  Slukeevne 0,75m³/s
  Kraftproduksjon 0,6 GWh/år
- Moksa 1
  Brutto fallhøyde 272 m
  Installasjon 1,4 MW
  Slukeevne 0,75m³/s
  Kraftproduksjon 9,0 GWh/år

Reguleringsanlegg

Eksisterende Moksa kraftanlegg har i dag følgende reguleringsmagasiner:

Magasin	HRV kote	LRV kote	Volum mill. m³
Goppollen	979,10	976,90	3,0
Djupen	916,85	913,85	2,0
Grunna	881,00	880,00	0,5
Våsjøen	873,25	870,25	2,5
Sum			8,0

Data for kraftverket (uten restriksjoner):

1.0	Tilløpsdata	
	Nedbørsfelt (km²)	94,5
	Midlere tilløp inklusive flomtak ved inntaket (mill. m³/GWh)	55,0/64,9
	Magasin (mill. m³/%)	8,8/16
2.0	Stasjonsdata	
	Midlere brutto fallhøyde (m)	501
	Midlere energiekvivalent (kWh/m³)	1,18
	Installasjon ved midlere fallhøyde (MW)	15
	Maksimal slukeevne ved midlere fallhøyde (m³/s)	3,5
	Brukstid (timer)	3380
3.0	Produksjon	
	Midlere vinterproduksjon (GWh/år)	24,5
	Midlere sommerproduksjon (GWh/år)	26,2
	Midlere produksjon (GWh/år)	50,7
4.0	Utbyggingskostnad	
	Utbyggingskostnad (mill kr.)	82,4*)

*) Eksklusive investeringsavgift, erstatninger og rente i byggetiden.»

Når avgift, erstatninger og renter – kalkulasjonsrente 7 pst – er tatt med, er total utbyggingskostnad oppgitt til 99,5 mill. kr, tilsvarende 1,96 kr/kWh (prisnivå 4. kvartal 1986).

Byggetiden er anslått til 1½ år.

Om magasinene er uttalt:

«Goppollen og Djupen

Nåværende magasiner i Goppollen og Djupen utnyttes uten endringer av reguleringen.

Etter pålegg fra NVE, Tilsynskontoret, er dammen på disse stedene blitt utbedret og forsterket i den senere tid. Arbeidene på Djupendammen ble utført sommeren 1981 og på Goppollen sommeren 1985.

Grunna

Nåværende magasin i Grunna forutsettes utnyttet uten endring i reguleringen, men ved en eventuell fremtidig utbedring og forsterkning av dammen kan det bli aktuelt å vurdere en økning av reguleringen. Magasinet har i dag et volum på 0,5 mill. m³, og et midlere årlig tilsig på 9,6 mill. m³. Dette tilsvarer en magasinprosent på 5,2 pst.

Våsjøen

Kfr. tegning nr. 15040–014.

Våsjømagasinet har i dag et volum på 2,5 mill. m³, med en regulering på 3,0 m.

NVE, Tilsynskontoret, har gitt pålegg om utbedring og forsterkning av dammen ved Våsjøen. Særlig den delen som er utført som bukkedam må fornyes helt.

Utbedringsarbeidene skal være utført innen 1990, og i den forbindelse forutsettes derfor en økning av reguleringen med 1,0 m, 0,5 m heving og 0,5 m senking. Endringen av reguleringen vil øke magasinvolumet med 0,8 mill m³ til 3 mill. m³.

Utbedringsarbeidene på dammen vil få følgende omfang: Gammel stålbukkedam fjernes og erstattes av en ca. 10 m lang og ca. 4 m høy massiv betongdam. Nåværende tappeløp støpes igjen, og nytt tappeløp etableres i betongdammen så nær gammelt løp som mulig. Fyllingsdammen påbygges og forsterkes.

Det etableres nytt flomløp som fast overløp på betongdammen. Nåværende flomløp stenges ved påbygging av eksisterende betongterskel.

Det er i dag en fiskerenne i forbindelse med flomløpet. Ny fiskerenne etableres på samme sted, men på grunn av heving av HRV må rennen løftes tilsvarende. Endelig utforming av fiskerennen vil bli bestemt i samarbeide med fiskerikonsulenten i Oppland.

Heving av HRV med 0,5 m vil øke det neddemmede areal med 35 da.»

Magasinene er forutsatt manøvrert slik:

«Fra vårflommens begynnelse stenges alle 4 magasinene og kraftverket kjører på tilsiget fra det uregulerte feltet. Etter at magasinene er fulle produseres det kraft fra tilsiget til hele nedslagsfeltet inntil tapping fra magasinene starter medio desember.

I tappeperioden, og spesielt i høylastperioden, er kraftverket tenkt kjørt i intervall. For en uke er kjøreplan slik:

- 3,0 m³/s kl. 07.00–15.00 mandag–fredag
- 0,75 m³/s resten

Fra magasinene på fjellet tappes det jevnt hele uken. Inntaksmagasinet vil sørge for å regulere tilførselen til kraftverket. Fra kl. 07.00 til 15.00 vil magasinvolumet reduseres med ca. 50 000 m³.

Med fullt magasin kl. 07.00 vil vannstanden synke ca. 1 m frem til kl. 15.00.»

Utbyggingsplanen

Planløsningen er som følger:

- Kraftstasjonen plasseres i dagen på Stav og får avløp til et sideløp til Moksa i samme område som avløpet fra nedlagte Moksa 0.
- Driftsvannveien er et 3 300 m langt GUP-/stålrør, for det meste nedgravd.
- Inntaket plasseres i Moksa ca. 600 m nedenfor Åkvisla.
- Pumping fra gammelt inntaksmagasin.
- Tilleggsregulering av Våsjøen med 0,5 m heving og 0,5 m senking.

Inntaksmagasin

Krf. tegning nr. 15040–013.

Det etableres et inntaksmagasin på ca. 140 000 m³ i Moksa litt nedenfor Åkvisla. Magasinet oppnås ved en oppdemming av elva ved hjelp av en massiv betongdam ca. 600 m nedenfor Åkvisla. Dammens lengde er ca. 300 m og maks. høyde ca. 10 m, og den utføres med fast overløp for flomavledning og med bunntappeløp for tørrlegging av magasinet.

Magasinet får en regulering på 5,0 m med HRV på kt. 690,0 og LRV på kt. 685,0. Neddemmet areal ved fullt magasin er ca. 65 da.

På vestsiden av elva nær veien er det et ca. 100 m parti hvor terrenget er litt lavt, ca. i høyde med HRV. På dette partiet bygges en liten fyllingsdam med sentral tetning av en ca. 1 m høy betongvegg. På begge sider av veggen fylles opp med stedlige masser, grave- og sprengningsmasser fra damfot og nærliggende rørgrøft.

Inntaksmagasinet benyttes kun som dempnings- og døgnreguleringsmagasin. Magasinvolumet regnes derfor ikke med i anleggets magasinvolum.

Driftsvannvei

Kfr. tegning nr. 15050–010.

Driftsvannveien fra inntaket og ned til kraftstasjonen er totalt 3 300 m og utføres som GUP-/stålrør, for det meste nedgravd. Inntaket plasseres i dammen på vestsiden av elva, og forsynes med finvaregrind med bunnterskel på ca. k. 680. Nedstrøms for dammen er det ventilhus med ventiler, målerutstyr etc. Ved gammelt inntaksbasseng pumpes fra bassenget inn på tilløpsrøret.

Fra inntaket ned til gammelt inntaksbasseng er det 1 900 m nedgravd GUP-rør, dimensjon ∅ 1 400, ∅ 1 200 og ∅ 1 000 mm, og videre fra nordsiden av elva og ned til kraftstasjonen er det 1 400 m stålrør, dimensjon ∅ 1 000 mm. Røret krysser elva like nedenfor bassenget, og blir på dette partiet innstøpt, delvis i grøft. Fra sørsiden av elva følger røret gammel rørtrasé, og er for en stor del nedgravd. Bare på nederste ca. 300 m der traséen følger elva monteres røret delvis på fundamenter i dagen og delvis nedgravd.

Kraftstasjon

Kfr. tegning nr. 15040–011.

Kraftstasjonen plasseres i dag på Stav, og avløpet går ut i et sideløp til Moksa i samme område som avløpet fra tidligere Moksa 0. Undervannet senkes ved graving og opprensking i elva. I ca. 75 m lengde til nedstrøms for gammel bru (tidligere E6) føres avløpet i rør.

Total installasjon i kraftstasjonen blir på 15 MW med en slukeevne på 3,5 m³/s. På grunnlag av foreliggende opplysninger synes den gunstigste installasjon å være 2 stk. like store horisontale Pelton-aggregater, hver på 7,5 MW og med slukeevne 1,75 m³/s, men dette vil bli nærmere vurdert.

Den totale aggregatstørrelse må ansees som endelig bestemt, men spørsmålet om ett eller to aggregater vil bli vurdert videre. Endelig avgjørelse vil neppe bli tatt før det er innhentet bindende tilbud fra leverandører. En absolutt forutsetning for valg av installasjon er at kraftstasjonen skal kunne kjøres med en vannføring på 0,3 m³/s, og med en akseptabel virkningsgrad. Dessuten skal kraftverket kunne kjøres på tilsiget til elva selv om dette er meget lavt. Elva nedstrøms kraftstasjonen vil derfor ikke bli tørrlagt.

Driftsvannføringer for kraftverket:

- Qmaks = 3,50 m³/s
- Qmin = 0,3 m³/s
- Qoptimal = 2,75 m³/s

Overføringslinjen fra kraftstasjonen til Tretten transformatorstasjon får en lengde på ca. 900 m med driftsspenning 22 kV.

Linjen kan i henhold til uttalelse fra E-direktoratet bygges i medhold av vår områdekonsesjon av 1. desember 1980 og trenger således ingen spesiell konsesjon.

Pumping fra gammelt inntaksbasseng

Kfr. tegning nr. 15040–012.

Tilløpet til gammelt inntaksbasseng fra lokalfeltet nedenfor inntaksmagasinet ved Åkvisla utnyttes i kraftverket ved pumping

fra bassenget direkte inn på tilløpsrøret til kraftstasjonen. Pumpehuset plasseres på nedstrøms side av dammen, og det installeres 2 stk. pumper hver med kapasitet 0,1 m³/s, totalt 0,2 m³/s.

Pumpene benyttes bare når tilløpet til inntaksmagasinet ved Åkvisla er mindre enn kraftverkets driftsvannføring, 3,5 m³/s, og pumpene styres, stoppes/startes, slik at det unngås overløp på den nye inntaksdammen.

Det forutsettes at gammel inntaksdam må utbedres og delvis fornyes. Eksisterende bukkedam fjernes og erstattes med en massiv betongdam med fast overløp for flomavledning, damlengde ca. 40 m, høyde ca. 3,5 m.

Alternative planer

MGE har vurdert følgende hovedalternativer for utbyggingen:

«Alternativ I	Inntaket ved Åkvisla og utløp i Lågen/Losna. Fallhøyde ca. 500 m.
Alternativ II	Inntak i gammelt inntaksbasseng og utløp i Moksa. Fallhøyde ca. 300 m.
Alternativ III	Inntak i Moksa på k. 830 ca 1 500 m oppstrøms for samløp med Kalvbekken, og utløp i Lågen/ Losna. Fallhøyde ca. 640 m.

Den valgte utbyggingsplan tilsvarer i prinsippet alternativ I.»

Sammenlignet med alt. II gir alt. I 17,5 GWh høyere produksjon til en kostnad av 1,43 kr/kWh. Alt. III vil gi 7,5 GWh høyere produksjon enn alt. I. men produksjonsøkningen vil koste 5,33 kr/kWh.

MGE har også vurdert et nytt Moksamagasin på 10 mill. m³ litt nedenfor Våsjøbekkens utløp i Moksa, – samme sted der det i Samlet Plan-sammenheng ble operert med et magasin på 33 mill. m³. I SP er imidlertid området betegnet som meget verneverdig, og da det dessuten viste seg at magasinprosjektet var økonomisk ugunstig, er det ikke lenger aktuelt.

Endelig har MGE vurdert to mindre overføringer, Måsåmyrtjønnan i Våsjøområdet og Glømmebekken. Begge disse overføringene kan være kostnadsmessig akseptable, men da redusert vannføring i bekkene vil få betydelige uheldige konsekvenser for fiske, naturvern og vannforsyning, er de ikke tatt med i utbyggingsplanen.

Om berørte eiendommer er uttalt:

«Rørgate

Rørgaten går fra Åkvisla inntaksmagasin og ned til Stav i Tretten sentrum. Den er 3 300 m lang og vil for det meste bli nedgravd. På vedlegg nr. 3 er traséen inntegnet.

Kraftstasjonen blir liggende på Stav hvor vi eier grunnen. Området benyttes til lager for linjemateriell og tomt for en nedlagt kraftstasjon, Moksa 0.

Fra stasjonen følger traséen den gamle rørgaten. Første del ligger i elvekanten, og vi antar det ikke behøves nye avtaler for å erstatte/skifte ut det gamle røret med et nytt turbinrør.

Eiendomsgrensene er i dette området noe uklare. Vi vil gjennomføre grenseoppgang sommeren -87 for i detalj å fastlegge grenser og avklare gjeldende rettigheter.

Fra kote 250 til kote 490, som ligger like nedenfor det gamle inntaksmagasinet, krysser rørgaten eiendommene 96/4, 96/1 og 94/4. På denne strekningen eier vi fra før en bredde på 4 m langs det gamle røret. I tillegg har vi rett til adkomst for vedlikehold.

Traséen ligger delvis i utkanten av innmark og skoggrunn.

Fra det gamle inntaksmagasinet til det nye inntaket, krysser rørgaten eiendommene 104/8, 104/11, 104/3 og 106/4. Eiendommen 104/11 består av dyrket mark, og ellers er det skoggrunn i hele traséen.

Røret vil i hovedsak bli nedgravd, men på de bratteste partiene kan det bli aktuelt å legge det på fundamenter.

Berørt område vil bli fra 10 til 30 m bredde langs hele traséen. Etter at røret er nedgravd vil terrenget bli arrondert og grunneieren kan disponere grunnen. På deler av strekningen kan det, hvis grunneieren er interessert, bli anlagt en permanent skogsveg over selve røret.

I forbindelse med anleggsarbeidet må vi benytte TT-vegen, som går fra det gamle inntaksmagasinet til Åkvisla inntaksmagasin, og andre private gards-og skogsveger for adkomst til rørgatetraséen. Også for fremtidig vedlikehold og eventuelle reparasjoner er det nødvendig med adkomstmulighet.

På neste side finnes en oversikt over berørte grunneiere og private veger som vil bli berørt.

Alle avstander er tatt ut fra kart i målestokk 1:5000 og må derfor betraktes som omtrentlige.

Alle eiendommer er private, og det vil bli tatt kontakt med alle berørte grunneiere og forsøkt med minnelig avtale. Hvis ikke det er mulig vil eksproprioasjonsretten bli benyttet.»

«Inntaksmagasin

Åkvisla inntaksmagasin ligger like nedenfor bomhytten på Østfjellvegen.

På vedlegg nr. 3 er dammen med HRV og LRV inntegnet.

Inntaksmagasinet vil dekke et areal på ca. 66 da. Det forutsettes at vannstnaden vil pendle mellom kote 685 og 690.

Magasinvolumet er redusert i forhold til tidligere planer. Nåværende sted for krysing av Moksa med tømmertransport etc. vil trolig ikke bli berørt.

Inntaksdammen blir ca. 350 m lang og ca. 10 m på det høyeste. Den oppføres i betong og den rommer 140 000 m³ vann.

For transport av materiell og utstyr i anleggsperioden og for fremtidig vedlikehold, må TT-vegen benyttes. Den er en privat veg som går fra fylkesveg til damområdet.

Nedenfor er det satt opp en oversikt over berørte grunneiere med oppgave over neddemmet areal.

Alle eiendommene er private, og det vil bli tatt kontakt med alle berørte grunneiere og forsøkt med minnelig avtale. Hvis det ikke er mulig, vil ekspropriasjonsretten bli benyttet.

«Andre inngrep/konsekvenser

Inntaket skal flyttes fra kt. 495 til kt. 690. Det vil føre til at en lengre strekning av Moksa blir delvis tørrlagt. Fra det gamle inntaksmagasinet og ned til Stav vil den perioden hvor elva blir tørrlagt øke. For nærmere redegjørelse vises til kap. 4 pkt. 8.

I følge vannforsyningsrapporten vil en del vanninntak bli berørt. Det kan være til jordbruksvanning, hagevanning og drikkevannforsyning. På tegn. nr. 100. vedlegg nr. 2, er brønner/inntak tegnet inn.

Når det gjelder behov for gjerde langs Moksa vil vi i samråd med grunneierne bekoste gjerde langs Moksa der det måtte være behov, fra inntaksmagasinet og ned til gammel inntaksdam.

Alle brønner som ligger nedenfor det gamle inntaksmagasinet vil etter vår oppfatning i mindre grad bli berørt.

Den kritiske perioden for vanninntakene vil være i lavvannperiodene, og da har elva vært tørrlagt før også. Det vil ha liten betydning for tilføreselen at vannet blir borte også i småflommer. Den økte slukeevnen fra 0,75 m^3/s til 3,5 m^3/s betyr bare at en større del av flomvannet blir brukt til kraftproduksjon.

Nedenfor utløpet fra kraftstasjonen regner vi ikke med noen endringer i forhold til tidligere.

Av gardbrukerne har vi registrert 4 bruk som i dag nytter vann, eller har planer om å ta vann fra Moksa til jordbruksvanning.

I forbindelse med byggingen av den nye rørgaten vil traséen krysse nedgravd vannledning. Det gjelder spesielt ned mot Tretten sentrum.»

På tilsvarende måte er omtalt virkningene av hevingen av HRV i Våsjøen. Imidlertid har MGE under sakens gang frafalt denne del av søknaden, og omtalen tas derfor ikke med.

Med søknaden fulgte en rekke utredninger på forskjellige fagområder. Her gjengis et kort utdrag fra enkelte av konklusjonene:

Is og vanntemperatur (NVE, hydrologisk avdeling):

«Ombyggingen vil ikke medføre endringer av vesentlig betydning verken i vanntemperatur- eller isforholdene i vassdraget. Isen på de nye inntaksmagasinet Åkvisla vil bli usikker for ferdsel.»

Jordbruk (Fylkesagronom Ivar Råstad):

«Ved det nye inntaksmagasinet vil det bli neddemt ca. 118 da., og noe går tapt ved erosjon. På dette arealet vokser det granskog hvor bunnvegetasjonen vesentlig består av blåbærlyng og moser.

Det er således et mindre verdifullt beite som tapes. En mindre del av arealet betraktes som dyrkbar.

– – –

Rørledninga fra det nye inntaksmagasinet ned til det gamle inntaktet går for det meste gjennom et skogområde hvor bunnvegetasjonen vesentlig består av blåbærlyng og moser, altså et heller dårlig utmarksbeite. Dersom rørledningen graves tilstrekkelig dypt ned over de arealer som er dyrkbare og det legges ned rør som tåler trykket av tunge landbruksmaskiner, vil denne ledningen neppe gi noen varig skade eller ulemper for jordbruket på denne strekninga. Men på den nederste delen skjærer ledningen tvers over et fulldyrka jorde i ca. 120 m lengde. Den dyrka jorda kan berges dersom anleggsarbeidet gjøres samvittighetsfullt og på den rette måten. Men ved dårlig utført arbeid kan skadene bli store. Ledningen videre nedover til kraftstasjonen skal legges i den gamel rørgata og vil neppe føre til større varige skader eller ulemper for jordbruket enn det gamle anlegget.

Vassføringa i Moksa vil bli sterkt redusert nedenfor det nye inntaket. Uten minstevassføring vil elva bli på det nærmeste tørrlagt nedover til samløpet med de to bekkene som renner ned i Moksa fra øst. Avløpet fra disse bekken og tilsig ellers til Moksa ned til det gamle inntaksmagasinet er beregnet til 0,103 m^3/s i middel. Dette er omtrent 6 pst. av normal vassføring. Ved det gamle inntaksmagasinet skal det monteres en pumpestasjon som tar vatnet inn i røret, slik at vassføringa nedenfor blir minimal. Den reduserte vassføringa vil påføre jordbruket skader og ulemper av ymse slag. Mellom anna blir elva borte som naturlig gjerde for beitedyra og det kan i tørre år bli mangel på drikkevatn for de dyra som beiter i området. Videre kan vassforsyninga for enkelte gardsbruk bli truet, og elva blir borte som vasskilde for jordvatning. En god del av disse skader og ulemper kan langt på veg avverges ved en tilstrekkelig minstevassføring og noe gjerding langs elva.

Den sterke reduksjonen av vassføringa i elva kan kanskje også virke inn på grunnvatnstanden på en uheldig måte for jordbruket. Generelt antar en at virkningen blir liten. Men en kan ikke se bort ifra at det på enkelte steder kan gi merkbare utslag. Men dette er det vanskelig å si noe sikkert om, fordi strømningsforholdene langs elva er ganske kompliserte.»

Skogbruk (Mjøsen Skogeierforening):

«Bruk av arealer: Det vil totalt kreves ca. 240 da til anlegget, derav ca. 200 da. produktiv skogsmark som fordeler seg på i alt 15 private skogeiendommer.

Produksjonstap: Det framtidige tap av skogprodukson er beregnet til ca. 100 m^3 nyttbart virke pr. år.

Avskoging i forbindelse med utbyggingen anslås til ca. 1 500 m^3 nyttbart skogsvirke.

Ulemper for skogbruket

Utbyggingen vil føre til ulemper for drift av nærliggende skog både i anleggstiden og se-

nere. Ulempene kan reduseres ved at anleggsveger legges slik at de senere kan nyttes for skogen og videre ved bygging av broer over Moksa og klopper eller stikkrenner for ferdsel over kanaler.

Kantskader

Langs traséene for rørgater og kanaler må det på grunn av fristillingen regnes med skader på skog i kantene. Skadene vil påføres skogen ved økning av solvarme og vindstyrke. Skadene vil antagelig bli betydelig større i kantene av det nye vannmagasinet fordi dette blir et forholdsvis stort og vedvarende åpent areal. Det er også fare for frostskader på skogen rundt vannmagasinet p.g.a. høyere grunnvannstand. Dette kan særlig bli problematiske for reising av ny skog.»

MGE har i tilknytning til utredningene om jord- og skogbruk bemerket at arealbruk, avskoging og produksjonstap vil bli vesentlig redusert når inntaksmagasinet reduseres til ca 65 daa, – mens det i utredningene var gått ut fra 118 daa.

Vannforsyning og vannkvalitet (Ing. Chr. F. Grøner):

«Det er tatt vannprøver fra de vanninntak som ventes berørt av reguleringen. Vannprøvene er forskjellige, spesielt varierer jerninnhold og fargetall. Kvaliteten kan sies å være akseptabel for privat vannforsyning i kjemisk henseende, mens vannet i bakteriologisk henseende neppe er godt nok. Dette skyldes at beitemark inntil vassdragene kan gi tilrenning som er forurenset bakteriologisk.

Etter reguleringen må det regnes med at vannkvaliteten på grunn av den reduserte lavvannføring neppe forbedres i fysikalsk/kjemisk henseende, og at tilrenningen fra beitemark o.l. vil gjøre seg sterkere gjeldende i den reduserte vannføring.

Moksa vil få lavvannføringen nedenfor inntaksmagasin Åkvisla redusert fra ca. 370 l/s til 1 l/s på strekningen før samløp med Hundtjønnbekken; til det gamle inntaksbasseng 7 l/s. Moksa nedstrøms gammelt inntaksbasseng oppstrøms utløp kraftstasjon vil fortsatt ha lavvannføring 2 l/s.

Disse lavvannføringene vil kunne medføre at gnr. 104 bnr. 51 mister inntak for hagevanning ved k. 620, og at gnr. 104, bnr. 11/47 mister påberopt rett til vanningsvann. Gnr. 94 bnr. 3 bør få erstattet sitt vanninntak.

På strekningen nedstrøms gammelt inntaksbasseng vil forholdene forandres dithen at lavvannsperioden forlenges betydelig. Dette antas ikke å ha avgjørende betydning for bruksegenskapene for de etablerte brønner på denne strekningen.

Strekningen nedstrøms kraftstasjonen anses ikke å bli påvirket av utbyggingen i uheldig retning.»

Naturfag (Vassdragsforsk):

Geofag og landskap:

«En utbygging etter foreliggende planer vil ikke ha negative konsekvenser i geofaglig sammenheng.

De landskapsmessige inngrepene er lite konfliktfylte. Ved planlegging og landskapspleie vil konsekvensene kunne reduseres.»

Ornitologi:

«Vannfuglbestanden på Våsjøen viste relativ lav tetthet pr. arealenhet. De storr-rike vikene midt på vatnet pekte seg ut som en god hekkebiotop for ender. Utvidet reguleringshøyde kan gi lavere magasinfylling ved hekkestart, og vil i så fall innebære økt fare for mislykket hekking av vannfuglartene.

Selve utbyggingen vil .... ikke berøre spesielt viktige fuglelokaliteter.»

Botanikk:

«Den berørte elvestrekningen av Moksa sies å være representativ for regionen. Moksa er imidlertid allerede sterkt berørt av kraftutbygging, og vassdragets verdi som type- og referansevassdrag er derfor noe begrenset. De vegetasjonstyper som berøres ved utbyggingen er også vanlig forekommende forøvrig i området. Eventuell forekomst av bekkekløftvegetasjon vil sannsynligvis være representert i flere av de andre sidevassdragene til Lågen.»

Frostrøyk og klima (DNMI):

«Det er foretatt en vurdering av de klimatiske konsekvenser av en utbygging av Moksa kraftverk etter alternativ II. Dersom det etter utbyggingen blir endringer i isforholdene på strekningen Moksa kraftverk – Lågen, kan det over åpent vann forventes frostrøykdannelse av betydning; 15–20 døgn pr. år.»

Til dette har søkeren knyttet følgende kommentarer:

«I israpporten, pkt. 4.1, heter det at ombyggingen ikke vil medføre endringer av vesentlig betydning verken i vanntemperatur- eller isforhold.

Det betyr at eventuell frostrøykdannelse vil bli omtrent som i dag.

Avløpet for kraftstasjonen føres i rør forbi Tretten sentrum slik at eventuell frostrøyk i beskjeden grad vil berøre bebygelsen.»

Søknaden har vært kunngjort på vanlig måte i Norsk lysingsblad og i to lokalaviser. Den er forelagt distriktet, Miljøverndepartementet og Landbruksdepartementet. Videre har søknadsdokumentene vært lagt ut til alminnelig ettersyn på kommunekontoret i Øyer.

Øyer kommunestyre har i møte 27. august 1987 fattet følgende enstemmige vedtak:

«Konsesjonssøknaden fra Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S av 18. mars 1987 om bygging av Moksa Kraftverk og økt regulering av Våsjøen anbefales innvilget på følgende vilkår:

1. Konsesjonssøknaden reduseres slik at det ikke pumpes vann fra dammen ved Thorsheim, og inn på turbinrøret.

2. Konsesjonssøknaden reduseres slik at nåværende HRV på Våsjøen kote 873,25 beholdes. LRV senkes til kote 869,75 forutsatt at dette er faktisk LRV i dag.
3. Energiverket ordner og bekoster tilfredsstillende uttak av vann til brannslokking fra turbinrøret etter anvisning av brannsjefen.

I tillegg forutsetter kommunen at:

1. Energiverket utreder spørsmålet om varmegjenvinning av avløpsvannet fra Kraftstasjonen og kommer tilbake til kommunen med dette.
2. Energiverket kompenserer eventuelle ulemper for vinterturismen i området slik det er beskrevet på side 37 i søknaden. Det samme forutsettes for eventuelle ulemper som påføres næringsdrift som knytter seg til området, jfr. bl.a. kryssing av Moksa.
3. Energiverket utarbeider en plan for flerbruk av det nye inntaksmagasinet, jfr. rådmannens kommentarer foran, og kommer tilbake til kommunen med dette. Det forutsettes at energiverket ordner og bekoster gjennomføringen av planen.
4. Private interesser som blir skadelidende ved anlegget holdes skadesløse.»

Fylkeslandbruksstyret i Oppland sluttet seg 20. august 1987 enstemmig til Øyer landbruksnemnds vedtak som gikk ut på at MGE blir anbefalt gitt konsesjon på følgende vilkår:

«1. Alt vatn som når Moksafaret nedenfor nytt inntaksmagasin bør løpe fritt til Lågen.
2. Skogarealene øst for Moksa må sikres adkomst med ny bru, dimensjonert for tømmertransport.
3. Som kompensasjon for de skadevirkninger den økte reguleringshøgde av Våsjøen vil medføre, bør det kreves minstevannføring ut av vannet under oppfylling av magasinet slik at småfisk og gytefisk kan vandre tilbake fra utløpselva.»

Fylkesfriluftsnemnda i Oppland, enstemmig vedtak i møte 5. oktober 1987:

«1. Bygging av et nytt Moksa kraftverk og en økt regulering av Våsjøen med 0,5 m senking, vil medføre små negative konsekvenser for friluftslivet. Fylkesfriluftsnemnda vil derfor ikke motsette seg en slik utbygging. Nemnda ser imidlertid i dette tilfellet positivt på at allerede eksisterende reguleringer kan utnyttes mer effektivt slik at behovet for nye reguleringer blir mindre.
2. Der utbygginga skaper overvann eller åpent vann i elver og bekker, forutsetter fylkesfriluftsnemnda at det bygges bruer slik at ikke skiutfarten hindres.»

Fylkesutvalget i Oppland har 12. november 1987 mot 5 stemmer vedtatt følgende uttalelse:

«1. For å hindre midlertidig nedlegging av nåværende Moksa kraftverk og dersom sentrale myndigheter vurderer behov for tilgang av ny vannkraft nå, sett i en større sammenheng, vil Oppland fylkeskommune anbefale prosjektet.

Da kraftbalansen for fylket er sikret til år 2000, er det ikke på kort sikt regionalt behov for øket krafttilgang. På grunn av økonomisk belastning på kraftprisen i fylket, er det lite gunstig at utbygging av Moksa kommer samtidig med Dokkautbyggingen.
2. I forhold til andre utbyggingsprosjekt innen fylket vurderes det omsøkte prosjektet teknisk/økonomisk som et godt prosjekt.

Etter justering av konsesjonssøknaden vurderer fylkeskommunen plan og søknad å være rimelig godt utredet og avveiet med hensyn til andre brukerinteresser og lokalsamfunn.
3. Oppland fylkeskommune gjør bruk av forkjøpsrett til de tidligere ikke oppkjøpte fall, dvs. ca. 25 pst. Det forutsettes en tilsvarende eierandel i prosjektet.

Krav om forkjøpsrett fremmes med bakgrunn i energiplanens forutsetninger om samarbeide mellom energiverkene, prosjektets størrelse og behov for framtidig plansamordning for vassdragsressursene.
4. Oppland fylkeskommune forutsetter at det etableres samarbeidsavtale mellom MGE og OE.»

Fylkesmannen i Opplands miljøvernavdeling har i brev til Direktoratet for naturforvaltning 13. oktober 1987 uttalt bl.a.:

«Naturvern

Moksavassdraget er allerede i dag berørt av flere reguleringer. Vassdragets type- og referanseverdier er derfor betydelig redusert, og de vil i liten grad bli ytterligere redusert som følge av den planlagte utbygginga.

Den omsøkte utbygginga vil ikke berøre lokaliteter av særlig verdi for naturvernet.

Elvekløfta i Moksa har en forholdsvis interessant elve- og bekkekløftvegetasjon, men denne er likevel av låg prioritet i forhold til andre elve- og bekkeløfter i regionen. Utbygginga forventes derfor å medføre liten konflikt med botaniske verneinteresser.

Også de landskapsmessige inngrepene er lite konfliktfylte.

Den planlagte utbygginga vil derfor medføre små negative konsekvenser for naturverninteressene og kan derfor aksepteres.»

«Friluftsliv

Friluftsinteressene er store i de øvre og østre deler av vassdraget, mens de i de nedre deler er relativt små. Bruken er i særlig grad knyttet til turer til fots og på ski, dels som en følge av turstisystemet mellom Lillehammer og Rondane, men særlig med utgangspunkt i hyttene i området. Aktiviteter knyttet til vassdraget er også vanlig.

Den planlagte utbygginga vil i liten grad medføre konflikter med friluftslivet. Den eneste konflikten av betydning er de problemene åpne elver/bekker og overvann på disse vil medføre for skiutfarten. For at ikke skiutfarten skal bli hindret, må det derfor bygges bruer over elvene/bekkene på de steder skiløyper krysser vassdraget.

Under disse forutsetningene, vil utbygginga kunne aksepteres fra friluftsinteressene.»

«Fisk og fiske

Konsesjonssøknaden er utarbeidet slik at den tar hensyn til fiskeinteressene i stor grad.

Endel interesser har tatt opp behovet for minstevannføringer fra Våsjødammen og fra den nye inntaksdammen. For fiskeinteressene vil minstevannføringer på disse to strekningene være av marginal betydning. Det må være riktigere å prioritere fisketiltak i Moksas nedre del, og i inntaks/reguleringsmagasinene.

Nedre del av Moksa fungerer som gyte- og oppvekstområde for harr og aure fra Gudbrandsdalslågen. Det er viktig å komme fram til tiltak som sikrer dette området mest mulig når det gjelder manøvrering og eventuelle fisketiltak (utsetting av fisk, terskler etc.).

I inntaksmagasinet bør det satses på å legge til rette for fiske ved at strandsona ryddes noe og at det settes ut fisk. I bunnen av inntaksmagasinet må vegetasjonen fjernes.

Vilt og jakt

Det er ingen spesielle kommentarer til konsesjonssøknaden.

Oppsummering

Konsesjonssøknaden er utformet innen rammene for det prosjektet som er vurdert i Samlet plan.

Søkeren må pålegges tiltak for friluftslivet (bygging av klopper og bruer), likedan bør reguleringsdammer/inntaksmagasin kunne tilrettelegges for fiske og bading hvor det ligger tilrette. Fisketiltak i form av terskelbygging og utsetting av fisk må også vurderes nærmere.»

Fylkesmannen i Oppland, som med brev av 19. november 1987 har oversendt ovenstående distriktsuttalelser, har bemerket:

«Moksa er det første prosjektet i Oppland som er gjennomført i tråd med tilrådingene i Samlet plan. Fordi konfliktene i hovedtrekk var avklart i Samlet-planprosessen, har veien fram til et akseptabelt prosjekt gått greit.

Under konsesjonsbehandlingen har søkeren foretatt ytterligere prosjektmodifiseringer slik at miljøforbedringer er oppnådd med marginal senking av produksjonen.

Fylkesmannen vil berømme søkeren for profesjonell holdning til å finne helhetlige løsninger.»

Faglig utvalg for naturforvaltning har 10. november 1987 konkludert en lengre uttalelse slik:

«Regulering av magasiner vil redusere næringsgrunnlaget (bunndyr) for ørret. For alle vannene unntatt Grunnvatnet blir gyting på utløpsbekk sterkt begrenset eller umulig. Foruten en generell nedgang av ørretbestanden i Moksa på grunn av redusert vanndekket areal vil tørrlegging av elvestrekninger sterkt begrense fiskens vandringsmuligheter.

For naturfagene forøvrig er det ikke påpekt store konflikter i forhold til utbyggingsplanene. Fra botanisk og geofaglig hold er det framsatt ønske om at minstevannføring blir vurdert på elvestrekningen nedenfor magasinet ved Åkvisla for å hindre de skadevirkningene som en total tørrlegging vil medføre.

For friluftslivet vil faren for overvann og vansker med å krysse elver på vinterstid være et problem. Ved tørrlegging av elvestrekninger i sommerhalvåret reduseres også opplevelsesmulighetene i området. Raste- og badeplasser rundt Våsjøen blir ødelagt ved heving av HRV på 0.5 m. Ved evt. utbygginmg bør det legges bruer/klopper over elveløpene der det idag er vanlig å krysse dem og det bør vurderes å opprettholde en minstevannføring i elva i tørre perioder. Skulle det oppstå overvannsproblemer på sjøene bør nye løypetraséer opparbeides rundt vannene. Videre må forholdene for badeliv etc. ved Våsjøen legges til rette etter hevingen.»

Direktoratet for naturforvaltning har 18. november 1987 uttalt:

«DN har ingen merknader til selve konsesjonssøknaden mht planene og innholdet av konsekvensutredningene.

Når det gjelder omtale av konsekvensene for friluftslivslandskap/naturvern, vilt og fisk viser vi til fylkesmannens uttalelse. Vi har ikke ytterligere kommentarer.

Nødvendige kompensasjonstiltak

Fisk:

I reguleringsmagasinene Gopollen, Djupen og Grunna vil endringer av manøvreringen gjennom året påvirke næringsgrunnlaget for fisk i liten grad, mens rekrutteringen vil bli redusert. I Våsjøen vil økningen av reguleringshøyden gi en viss reduksjon av næringstilbudet for fisk. Rekrutteringen vil også reduseres som følge av neddemming av gyteområder i en innløpsbekk. Det vil derfor bli behov for kompensasjonsutsettinger av aure i alle magasinene. I inntaksmagasinet ved Nilsholmen vil sannsynligvis næringstilbudet bli for lite i forhold til rekrutteringen. Rydding i reguleringssonen vil være et egnet tiltak for å muliggjøre beskatning av fiskebestanden.

De nedre deler av Moksa har betydning som gyte- og oppvekstområde for Lågens aurebestand. Etter utbygging vil vassføringa oppstrøms kraftverksutløpet bli sterkt redusert og produksjonsmulighetene for fisk sterkt forringet. Nedstrøms kraftverksutløpet vil forholdene bli betinget av kraftverkskjøringen. For å sikre fortsatte oppholdssteder for fisk i perioder med liten vassføring må terskelbygging og andre biotopforbedrende tiltak vurderes.

Friluftsliv:

Ved regulering er det sannsynlig at det om vinteren kan bli vanskelig å krysse vannene og deler av elveløpet. Det skal tappes jevnt (fra desember til april) fra alle magasinene på fjellplatået ned til inntaksmagasinet ved Åkvisla, slik at Moksas vannføring fordobles.

Et problem for friluftslivsinteressene er at dette kan gi overvann og åpne elveløp. Som kompensasjon bør det legges bruer og klop-

per over elveløpene der det idag er vanlig å krysse dem.

Dersom det blir problemer med overvann på Våsjøen, Djupen, Goppollen og Grunnvatnet bør det opparbeides nye løypetraséer rundt vannene. Det bør ikke tappes av magasinene før isen har lagt seg om høsten. Isoppstuvinger i kantene skaper sjelden problemer ved overfart på ski, mens overvann er langt mindre akseptabelt.

Rundt Våsjøen er det i dag flere naturlige raste- og sole-/badeplasser. Ved en heving av vannstanden bør busker og trær ryddes, slik at tilgjengeligheten til vannet ikke forringes for hytteeierne. Det bør tilkjøres sand/grus på myrpartiene nedenfor hyttefeltet, slik at Våsjøen fortsatt kan være et rekreasjonsområde for de ferierende.

Demningen bør i form og farge tilpasses naturomgivelsene, slik at den ikke skjemmer landskapet.

Forslag til vilkår

I

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på naturforholdene og vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingen, reguleringene og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdragene, samt dekke utgiftene til nødvendig jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning:

a. å sette ut yngel og/eller settefisk av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes,
b. å sørge for fangst av stamfisk og dekke alle utgifter med klekking, oppfôring og transport,
c. å bekostde tiltak i Moksa-vassdraget for å sikre oppgang og produksjon, herunder bygging av terskler, gjennomføre opprenskninger og biotopforbedredende tiltak, hindre erosjonsskader m.m., for å redusere skadevirkninger på fisket,
d. å bekoste biotopforbedrende tiltak for viltet i det berørte området,
e. å anordne sperrgitter i utløpet av kraftstasjonen,
f. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingene og reguleringene,
g. å foreta utfiskinger (uttynninger) dersom reguleringene fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold,
h. å foreta finrydding av reguleringssonen i inntaktsmagasinet for Moksa kraftverk.

III

Konsesjonæren plikter å bekoste kompensasjonstiltak som kommer friluftslivet til gode, etter nærmere detaljutforming fra miljøvernmyndighetene.

a. å bygge bruer og klopper over elver og vann der det i dag er vanlig å krysse dem dersom tapping medfører passasjevansker,
b. å opparbeide nye løypetraséer rundt Våsjøen, Djupen, Gopollen og Grunnvatnet dersom det blir problemer med overvann,
c. å rydde busker og trær rundt Våsjøen slik at tilgjengeligheten til vannet ikke forringes for hytteeierne, og å tilkjøre sand/grus på myrpartiene nedenfor hyttefeltet.

IV

Dersom det som følge av kraftutbyggingene og reguleringene oppstår skader som berører naturforholdene i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet eller den dette bemyndiger bestemmer, så fremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

V

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenfornevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.»

Statens forurensningstilsyn har 30. oktober 1987 uttalt:

«De eksisterende reguleringsmagasiner beholdes med reguleringer slik de er i dag, bortsett fra at det for Våsjøen er planlagt å øke reguleringen med 1 m slik at reguleringshøyden blir 4 m.

Middelvannføringen i Moksa nedstrøms det planlagte inntaksmagasinet vil reduseres 70 til 80 pst. Moksa er i dag lite påvirket av forurensninger. Siden elva renner gjennom et område med beitemark antar vi at forurensningene som følge av areal-avrenning vil øke, men at forurensningsvirkningene fortsatt vil være små.

Den reduserte vannføringen vil berøre vannforsyningen til tre eiendommer ved Moksa.

Selv om forurensningsvirkningene blir små, finner vi det likevel riktig å foreslå at det i en eventuell tillatelse til utbygging som ansøkt, tas med et generelt vilkår om tiltak mot forurensningsvirkninger som står i forbindelse med utbygging og drift av Moksa kraftverk.

Under henvisning til det ovennevnte og til lov av 13. mars 1981 nr. 6 om vern mot forurensning og om avfall, § 11, vil vi foreslå at det tas med følgende vilkår:

Konsesjonæren plikter etter vedkommende departementests nærmere bestemmelse å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere forurensningsvirkninger som står i forbindelse med utbygging og drift av Moksa kraftverk.»

Riksantikvaren har i brev av 2. november 1987 uttalt bl.a.:

«Kulturminnebestanden fra nyere tid er i stor grad knyttet til utnytting av Moksas kraftpotensiale gjennom svært lang tid. Her

har vært tallrike sager, kverner og møller, og det er registrert stående bygninger, ruiner og tufter etter denne virksomheten. I vårt århundre har produksjon av elektrisk kraft kommet i tillegg. Stasjonen Moksa I fra 1921 er omtalt som et verdifullt kulturminne fra denne epoken.

De tallrike kulturminnene langs Moksa belyser en viktig forutsetnig for framveksten av tettstedet Tretten knyttet til nyttbar vasskraft. Det er derfor ønskelig at dette miljøet ikke blir utsatt for flere fysiske inngrep enn nødvendig. Riksantikvaren ser derfor positivt på konsesjonssøkers uttalelse i søknaden om at Moksa I og Stavheim Sag vil kunne beholdes fri for inngrep (s. 37).

På denne bakgrunn har Riksantikvaren ingen innvendinger mot konsesjonssøknaden eventuelt blir innvilget.

Vi forutsetter at det knyttes følgende standardbetingelser til en innvilging av søknaden:

«*Naturforekomster, kulturminner m.m.*

Anleggets eier plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter, å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Anleggets eier skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fornminner som er fredet i henhold til lov av 9. juni 1978 nr. 50, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum og Riksantikvaren. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det virker inn på kulturminner som ikke har vært kjent, skal melding sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsen i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underetning.»

Vi forutsetter at vilkårene foran medfører at konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av kulturvernmyndighetene og innenfor en rimelig økonomisk ramme:

a) å bekoste undersøkelser og dokumentasjon av kulturminner
b) å utføre tiltak for å minske skadevirkning for kulturminner
c) å forelegge kulturvernmyndighetene planene for hovedhjelpeanlegg og andre anlegg inkl. veier som følger av utbyggingen.

Dette innebærer at det må foretas tilfredsstillende dokumentasjon av kulturminner fra nyere tid som blir berørt eller ødelagt av fysiske inngrep.

Vi ber om å bli kontaktet dersom dette blir aktuelt.»

Norsk Ornitologisk Forening, avd. Oppland har i brev av 4. august 1987 følgende kommentarer til utbyggingsplanene:

I Vassdragsforsk's rapport nr. 86/07 blir det påpekt at Våsjøens midtre, storrike partier fortsatt er et godt produksjonsområde for ender, men at økt regulering innebærer utsikter for lavere hekkesuksess for disse og andre vannfuglarter. Dette sammenholdt med at alle de store vatnene innenfor Moksas nedbørsfelt allerede er regulert, gjør oss svært betenkte over å påføre vannfuglfaunaen ytterligere skadevirkninger. Ved en evt. utbygging henstiller vi om ikke å endre dagens regulering av Våsjøen.

I fuglerapporten utarbeidet av Vassdragsforsk merker vi oss at Moksa oppstrøms inntaksmagasinet ved Nilsholmen ikke ventes å bli utsatt for såpass store endringer i vannføringen at vannfuglfaunaen blir vesentlig skadelidende. Det tas imidlertid forbehold om Våsjøbekken p.g.a. ukjente utslippsplaner fra Våsjøen. Av konsesjonssøknaden framgår det at utslippene fra alle de 4 magasinene innen nedbørsfeltet blir helt avstengt fra tidlig på våren. Vi savner en oversikt over når de forskjellige magasiner forventes fylt, men av erfaring fra tidligere år trenger flere av disse vatnene en god del lenger tid enn selve snøsmeltingsperioden for å kunne fylles opp. Med en tørrlagt bekk fra Våsjøen og sterkt redusert vannføring nedstrøms de 3 andre magasinene i hele vår- og forsommerperioden, d.v.s. i selve etableringsfasen for vannfuglene, ligger det til rette for klart større skadevirkninger enn det som framgår av forannevnte rapport. Dette vil slå hardest ut for ande- og vadefuglartene, mens fossekall- og strandsnipebestanden lenger nedover i vassdraget (i barskogsonen) neppe vil bli berørt i samme grad.

De øvre deler av Moksavassdraget renner gjennom svært produktive myrområder med en fuglefauna av regional verneverdi (jfr. fuglerapport om Moksa-/Tromsavassdraget, 1982). En konsesjonssøknad som forutsetter mindre utlippsmengde eller endrete reguleringsrutiner for noen av de 4 magasinene vil ikke kunne aksepteres fra ornitologisk hold. Konsesjonssøker må her garantere en viss minstevassføring til alle årstider.

Magasinet ved Nilsholmen er redusert i areal i forhold til tidligere planutkast, fra ca. 150 da til ca. 65 da. Neddemmingen forventes dermed å berøre en samlet hekkebestand (vesentlig spurvefugl) i størrelsesorden 25 par. Denne neddemmingen berører ingen spesielt viktig biotoptype for fugl og er å betrakte som relativt lite kontroversiell i ornitologisk sammenheng. Fra magasinet må det imidlertid garanteres en minstevassføring. Dette vil i det minste bidra til å opprettholde litt av den fuglefaunaen som er avhengig av rennende elvevatn. En fullstendig tørrlegging av dette elvepartiet ser vi på som svært uheldig og kompromistløst.

Nedstrøms nåværende kraftstasjon finner strandsnipe, fossekall og den sjeldne vintererla tilhold. At elva nå tenkes ført i rørgate helt ned til brua for gamle E-6 frarøver disse artene dette oppholdstedet. Vi ser det som viktig å slippe vatnet ut i sitt eksisterende løp direkte fra kraftstasjonen.

Isolert sett er ikke de nye kraftutbyggingsplanene for Moksa-vassdraget av de mest omfattende m.h.t. skader på fuglefaunaen, men de hensyn til fuglelivet som vi her har nevnt anser vi som nødvendige og framfor alt realistiske kompromisforslag ved en evt. utbygging.

När det gjelder vannkraftutbygging har vi imidlertid over lang tid opplevd en «bit for bit» politikk, der leveområder for fugl og dyr til stadighet krymper inn. Spesielt alvorlig er inngrepene for de arter som er strengest tilpasset uregulerte vatn og elver.

Samlet Plan er utarbeidet i den hensikt å gi våre forvaltningsmyndigheter et bedre grunnlag for helhetsvurderinger. Framlagte konsesionssøknad er her klassifisert i kategori I, d.v.s. «prosjekter som det er mulig å bygge ut innen år 2000 dersom kraftbehovet tilsier dette». Vurderingen i Samlet Plan er forståelige ut fra den eksisterende regulering av vassdraget. Svakheten er imidlertid at alle slike «mindre» prosjekter vurderes isolert ved fastsettelse av konsekvenser og konfliktgrad. En risikerer ved dette å frigi en rekke vassdrag for utbygging, som i sum kanskje er i besittelse av enestående naturkvaliteter. Fossekallen kan her nevnes som et godt eksempel i ornitologisk sammenheng. Slike mindre vassdrag er i dag dens viktigste reproduksjonsområder. Noen få par i hvert vassdrag er lite å sette opp mot utbyggingsinteressene, men i sum er ødeleggelsen av nasjonalfuglens hekkebiotop av urovekkende størrelse.

Norsk Ornitologiske Forening, avd. Oppland legger avgjørende vekt på slike helhetssyn ved utbygginger som Moksavassdraget. En ny og utvidet Moksautbygging må derfor bestemt frarådes fra vår side.

Dersom en utbygging likevel blir gjennomført så forutsetter vi at det blir tilstrekkelig minstevassføring i hele vassdraget.»

Øyer Natur- og miljøvern har 22. oktober 1987 disse bemerkningene til søknaden:

«*I. Fiske:* Etter de forskjellige utredninger ser det ut til at de mest negative sidene ved utbyggingen rammer fiske og friluftsliv.

Vi går imot en tilleggsregulering av Våsjøen, da dette ødelegger det lille gyteområdet i innløpsbekken. Det vil dessuten hindre rekrutter og større fisk i å vende tilbake i Våsjøen fra utløpsbekken. I den sammenheng vil
vi understreke nødvendigheten av å sikre minstevannføring nedafor *alle* regulerte vann.

Ved oppjustering av demningen på Grunnavatnet, bør mulighet for innvandring av fisk fra Grunnåa sikres. Tilleggsregulering av Grunnavatnet kan ikke under noen omstendighet aksepteres.

Vi ønsker også en minstevannføring nedstrøms det nye inntaksmagasinet.

Utbyggeren må pålegges å sette ut tilstrekkelig med settefisk for å sikre optimal fiskebestand i de regulerte vannene.

Fiskerenna ved demningen nedstrøms. Djupen må utbedres, da det her er så grov stein at vannføringa blir for lite konsentrert til at fisken kan gå motstrøms.

Den nederste delen av Moksa må gis en stabil vannføring for å sikre viktige gyteområder for ørret fra Lågen.

II. Rørgata: Når rørgata er foreslått nedgravd, er det viktig at den graves skikkelig ned, også på strekninger med grunnlendt mark. Av sikkerhetsmessige og estetiske hensyn bør også nederste delen av rørgata graves ned. Alle sår i naturen som følge av arbeidene må utbedres.

III. Friluftsliv: Som kompensasjon for økt vannføring bør det legges bruer og klopper over elveløpene der det er vanlig å krysse dem med skiløyper og annen ferdsel.

Utbyggeren bør gjøre det mulig å krysse utløpsosen ved Våsjøen over demningen til fots, på ski og også med snøcooter. Dammen og demningen ved Åkvisla må sikres med gjerde eller liknende.

Vi vil ellers understreke viktigheten av pkt. 11 i Vassdragsforsk's «Friluftsliv og andre utendørsaktiviteter langs Moksa i Gudbrandsdalen».»

Oppland Naturvern har 26. oktober 1987 uttalt:

«Oppland Naturvern viser til at konsesjonssøknaden har samanheng med opprusting av eksisterande kraftverk.

Vi ser positivt på opprusting av eldre anlegg, slik at dette kan gi større kraftproduksjon uten omfattande naturøydeleggingar.

Vi vil likevel koma med nokre merknader:

- Tilleggsregulering av Våsjøen vil ha negativ verknad for fisken ved at viktige delar av gytebekken blir neddemt. Desse uheldige verknadene blir skapt utan at tilleggsreguleringa har særleg stor betydning for prosjektet, og bør derfor unngås.
- Minstevassføring må sikrast gjennom heile året nedafor inntaksmagasinet ved Nilsholmen, og elles nedanfor alle magasin og kraftstasjonen for å få minst mogleg skadeverknad på naturen av utbygginga.
- Ei eventuell tilleggsregulering av Grunnesvatnet kan vi ikkje godta ut frå ulempene dette vil medføre.

Vi håper at desse merknadene vil bli tillagt vekt ved den vidare konsesjonshandsaminga.»

MGE har i brev av 11. desember 1987 gitt disse opplysningene:

«Siden søknaden ble sendt har det vært diskusjoner og forhandlinger med Øyer kommune og den tekniske planleggingen har gått videre. Det har ført til visse modifiseringer av planen.

1. Våsjøen.

Hevingen av sjøen sløyfes slik at HRV blir uendret. Den omsøkte senkningen på 0,5 m opprettholdes.

Endring av søknaden 1 a) side 3.

a) Tilleggsregulering av Våsjøen.

Gammel konsesjon fra 1947	Ny konsesjonssøknad.
HRV kt. 873,25 (868,0)*	HRV kt. 873,25
LRV kt. 870,25 (865,0)*	LRV kt. 869,75
Reguleringshøyde 3,0 m.	Reguleringshøyde 3,5 m.

*) Kotehøyde i konsesjon fra 1947.

2. Pumpestasjon ved gammelt inntaksmagasin, side 15 i konsesjonssøknaden.

Siden behovet for brannvann er løst ved ett uttak på turbinledningen faller det økonomiske grunnlaget for pumpestasjonen bort. Lavvannføringen fra det gamle inntaket og ned til utløpet av kraftstasjonen øker derved i forhold til tidligere.

Pumpestasjonen utgår fra planen.

3. Inntaksmagasinet nedenfor Akvisla, side 15 i konsesjonssøknaden.

I søknaden er det forutsatt en reguleringshøyde på 5 m med HRV på kt. 690,0. Den videre planlegging med sjakting i damfoten har avdekket tildels betydelige løsmassemektigheter. Det fører til at damkostnaden går vesentlig opp. I søknaden er det antatt et magasinvolum på ca. 140 000 m³. Ved å endre LRV og HRV vil henholdsvis kt. 684,0 og 688,0 får vi et volum på ca. 70 000 m³. Marginalkostnaden på dammen viser at det er vesentlig billigere å øke damvolumet ved å grave ut løsmassen i magasinet enn å øke damhøyden. I anbudsinnbydelsen vil vi legge opp til en optimalisering av magasinvolum og damhøyde.

Vi anser imidlertid at det ikke er aktuelt med en HRV høyere enn kt. 688. Det fører til at overflaten på magasinet reduseres. Ved kt. 688 er overflaten 32 da., men ved utgraving av løsmassen vil overflaten øke. Vi mener at ferdig magasin vil få en overflate på ca. 45 da., som er betydelig mindre enn de 65 da. i konsesjonssøknaden. Vi ønsker å endre reguleringshøyden på inntaksmagasinet ved Akvisla fra 5 til 4 m og med LRV lik kt. 684,0 og HRV lik kt. 688,0.

Disse planendringene fører til en liten endring i kraftproduksjonen.

Side 23, pkt. 3.4 i søknaden.

		Sommer	Vinter	Året
Dagens regulering	(GWh)	26,1	23,1	49,2
Bidrag fra økt regulering av Våsjøen	(GWh)	÷0,1	0,4	0,3
Sum	(GWh)	26,0	23,5	49,5

I søknaden var det beregnet en samlet produksjon på 50,7 GWh.»

MGE har ellers følgende kommentarer til de innkomne uttalelsene.

Norsk Ornitologisk forening avdeling Oppland

1. Våsjøen, med økt reguleringshøyde på 1 meter.

Kommentar:
Siden HRV blir uendret vil virkningene bli svært små.

2. Tørre elveleier nedenfor de 4 vannmagasinene

Kommentar:
Dette punktet må bero på en misforståelse. Situasjonen nedstrøms magasinene vil bli uendret i sommerperioden. Før snøsmeltingen starter, stenges tappeventilene på alle magasinene og sjøene fylles gradvis opp som ved nåværende situasjon.

3. Tørrlagt elveleie nedstrøms inntaksmagasin ved Nilsholmen

Kommentar:
Vi vil på det sterkeste fraråd krav om minstevannsføring. Elva renner i en slukt ned mot det gamle inntaksmagasinet og nedenfor dette inntaket vil lavvannføringen øke fordi restfeltet øker. Den strekningen som blir endret er fra det gamle inntaket og opp til det nye. Vi mener derfor det ikke skulle være noe stort allment behov for minstevannsføring.

4. Tørrlagt elveleie fra kraftstasjonen og forbi Tretten sentrum som følge av at elvevannet her forutsettes ført i rør.

Kommentar:
Dette kravet viser til fulle de konflikter og motsetninger som er i en kraftutbygging. Vår begrunnelse for å legge avløpet i kulvert, ca. 100 m, var å redusere eventuelle frostrøykplager mest mulig.

Vi har ingen innvendinger om vi får pålegg om å sløyfe avløpskulverten såfremt at avløpet kan lukkes i 10 til 15 m fra kraftstasjonsveggen.

Statens forurensningstilsyn

1. Konsesjonæren plikter etter vedkommende departements nærmere bestemmelse å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere forurensningsvirkningene som står i forbinelse med utbygging og drift av Moksa kraftverk.

Kommentar:
Vi har ingen merknader til SFT's forslag til vilkår.

Riksantikvaren

1. Riksantikvaren ser derfor positivt på konsesjonssøkerens uttalelser i søknaden om at Moksa I og Stavheim Sag vil kunne beholdes fri for inngrep (s. 37).

Kommentar:
Etter befaring med fylkeskonservator Arnfinn Engen har vi fått klarsignal til å rive Stavheim Sag. Vi har tatt på oss å registrere og dokumentere restene etter den gamle sagen før bygget rives.

Vi har forøvrig ingen merknader til betingelsene.

Faglig utvalg for naturforvaltning

1. For alle vannene unntatt Grunnvatnet blir gyting på utløpsbekker begrenset eller umulig.

Kommentar:
Vi mener at forholdene på GOPPOLLEN og DJUPEN ikke skal blandes inn i konsesjonssøknaden siden det ikke er noen forandringer i forhold til dagens situasjon. Når HRV på VÅSJØEN blir uendret vil virkningene også der bli minimale.

2. For friluftsliv vil faren for overvann og vansker med å krysse elver på vinterstid være et problem.
Kommentar:
Vi vil bygge klopper over Moksa der faste skiløyper krysser elva. Etter vår oppfatning kan det være aktuelt to steder.

3. Ved tørrlegging av elvstrekninger i sommerhalvåret reduseres opplevelsesmulighetene i området.
Kommentar:
Det vil ikke oppstå noen endringer i forhold til dagens situasjon på sommers tid. Opplevelsesmulighetene kan vanskelig sies å bli forringet ved denne utbyggingen.

4. Raste og badeplasser rundt Våsjøen blir ødelagt ved heving av HRV på 0,5 m.
Kommentar:
Raste og badeplasser rundt Våsjøen vil ikke bli berørt siden HRV ikke endres.

Direktoratet for naturforvaltning

1. Det vil derfor bli behov for kompensasjonsutsettinger av aure i alle magasinene.
Kommentar:
Vi har vanskelig for å forstå at parallell tapping fra sjøene vil føre til redusert rekruttering i forhold til tidligere.

2. Etter utbygging vil vassføringa oppstrøms kraftverksutløpet bli sterkt redusert og produksjonsmulighetene for fisk sterkt redusert.
Kommentar:
Vi antar denne setningen må bero på en misforståelse. Det planlagte kraftverket vil ha utløp i Moksa på nøyaktig samme sted som det gamle anlegget Moksa 0. Siden inntaket er flyttet lenger opp vil lavvannføringen oppstrøms kraftverksutløpet øke fra 2 til 9 l/s når det tas hensyn til at pumpestasjonen sløyfes.

3. Rundt Våsjøen er det i dag flere naturlige raste- og sole-/badeplasser. Ved en heving av vannstanden bør busker og trær ryddes, slik at tilgjengeligheten til vannet ikke forringes for hytteeierne. Det bør tilkjøres sand/grus på myrpartiene nedenfor hyttefeltet, slik at Våsjøen fortsatt kan være et rekreasjonsområde for de ferierende.
Kommentar:
Siden HRV blir uendret vil dette punktet etter vårt skjønn være uaktuelt.

4. FORSLAG TIL VILKÅR, samt dekke alle utgifter til nødvendig jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.
Kommentar:
Vi vil påpeke at dette er et bestående anlegg som skal rustes opp. Anleggsområdet ligger i hovedsak i bebyggelsen og virksomheten berører i liten grad jakt- og fiskeinteresser. Vi formoder at eventuelle krav bare vil dreie seg om deltidsjobb for en oppsynsmann.

5. FORSLAG TIL VILKÅR
Pkt. II b.
å sørge for fangst av stamfisk og dekke alle utgifter med klekking, og foring og transport.
Kommentar:
Etter vår oppfatning vil det være urasjonelt og uakseptabelt at MGE rent fysisk skal stå for fangst av stamfisk og klekking.
Vi vil foreslå at det bygges videre på en ordning som praktiseres i dag, hvor fjellstyret står for den praktiske delen og vi betaler kostnaden som reguleres etter bestemte regler.

6. FORSLAG TIL VILKÅR
Pkt. e
å anordne fiskegitter i utløpet av kraftstasjonen.
Kommentar:
Vil vil foreslå at dette punktet sløyfes. Å lage et gitter som skal hindre fisk å komme inn i avløpet vil være svært vanskelig. Gitteret må dekke hele avløpet og i perioder med løvtransport i elva vil gitteret kunne tettes med det resultat at vannstanden kan stige opp i kraftstasjonen og forårsake ødeleggelser. Maskevidden i gitteret må være så stor at småfisk i alle tilfelle vil gå igjennom.
Nytten og hensikten med dette kravet er vi litt i tvil om. Ved en Pelton-turbin vil det være fritt vannspeil under turbinen. Eventuell fisk som kommer inn i avløpet vil ikke kunne skades. Den vil tvert imot ha et basseng å oppholde seg i hvor den vil være tilnæret «fredet».

7. FORSLAG TIL VILKÅR
Pkt. g
å foreta utfiskinger (uttynninger) dersom reguleringene fører til overbefolkning eller forverring av naturlige forhold.
Vi må få lov til å si at vi er meget forbauset. I punkt a og b blir vi pålagt å sette ut fisk og fange stamfisk for så i pkt. g, å kunne bli pålagt å bekoste oppfisking av den samme fisken.

8. FORSLAG TIL VILKÅR
Kompensasjonstiltak
Pkt. III a
er å rydde busker og trær rundt Våsjøen slik at tilgjengeligheten til vannet ikke forringes for hytteeierne, og å tilkjøre sand/grus på myrpartiene nedenfor hyttefeltet.
Kommentar:
Se kommentar til punkt 3.

Fylkeslandbruksstyret

1. Frostskader rundt inntaksmagasinet.
Kommentar:
Siden arealet reduseres fra 65 til ca. 45 da. vil skadevirkningene avta.

2. Alt vann som når Moksafaret nedenfor nytt inntaksmagasin bør løpe fritt til Lågen.
Kommentar:
Siden pumpestasjonen utgår vil alt tilsig nedenfor inntaket løpe fritt til Lågen.

3. Skogarealet øst for Moksa må sikres adkomst ved ny bru, dimensjonert for tømmertransport.
Kommentar:
Siden HRV er senket 2 m, fra kt. 690 til kt. 688, vil ikke eksisterende tømmerveg i øvre ende av magasinet bli berørt. Grunnlaget for å kunne kreve ny bru vil derfor ikke være til stede.

Øyer kommunestyre

1. Konsesjonssøknaden reduseres slik at det ikke pumpes vann fra dammen ved Thorsheim, og inn på turbinrøret.

Kommentar:

Søknaden er endret etter avtale med Øyer kommune.

2. Konsesjonssøknaden reduseres slik at nåværende HRV på Våsjøen kote 873,25 beholdes. LRV senkes til kote 869,75 forutsatt at dette er faktisk LRV i dag.

Kommentar:

Søknaden er endret etter avtale med Øyer kommune. Når det gjelder hva som har vært det faktiske forhold tidligere viser vi til brev av 29. september 1987 hvor vi redegjorde for saken.

For å gjenta en del av innholdet i brevet tar vi med at det var først ved en gjennomgang av en rekke vannføringsdata i forbindelse med det nye anlegget at vi selv ble klar over forholdet. Vannstanden måles ca. en gang pr. måned av maskinisten på kraftstasjonen. Observasjonene sendes hydrologisk avdeling i NVE regelmessig.

Målingene viser at fra 1973 til i dag har vannstanden helt inne ved dammen vært under LRV på slutten av vinteren i 9 år.

Vi vil imidlertid påpeke at målingene er foretatt i tappeløpet og de behøver ikke å korrespondere med vannstanden i magasinet. Like oppstrøms for dammen ligger 2 gamle dammer som muligens kan opprettholde riktig LRV vha. bjelkestengsel.

Vi vil, ved ombyggingen av dammen, sikre oss at det ikke blir mulig å komme under LRV under vanlig tapping.

3. Energiverket ordner og bekoster tilfredstillende uttak av vann til brannslokning fra turbinrøret etter anvisning av brannsjefen.

Kommentar:

Siden det ikke er noe krav om opprettholdelse av den gamle inntaksdammen har vi akseptert å ordne og bekoste uttak av brannvann på turbinledningen.

4. Energiverket utreder spørsmålet om varmegjenvinning av avløpsvannet fra kraftstasjonen og kommer tilbake til kommunen med dette.

Kommentar:

Spørsmålet om utnyttelse av tapsvarmen i kraftstasjonen er under utredning. Foreløpig ser det ut for å være dårlig økonomi i et slikt prosjekt.

5. Energiverket kompenserer eventuelle ulemper for vinterturismen i området slik det er beskrevet på side 37 i søknaden. Det samme forutsettes for eventuelle ulemper som påføres næringsdrift som knytter seg til området, jfr. bl.a. kryssing av Moksa.

Kommentar:

Vi viser til pkt. 2 under *Faglig utvalg for naturforvaltning* og pkt. 3 under *Fylkeslandbruksstyret.*

6. Energiverket utarbeider en plan for flerbruk av det nye inntaksmagasinet, jfr. rådmannens kommentar foran, og kommer tilbake til kommunen med dette. Det forutsettes at energiverket ordner og bekoster gjennomføringen av planen.

Kommentar:

Så snart vi har bestemt optimal damhøyde vil vil lage en plan for masseuttak og arrondering. Når anlegget er slutt vil vi på vanlig måte sørge for opprydding og finpussing.

7. Private interesser som blir skadelidende ved anlegget holdes skadesløse.

Kommentar:

Grunneierne og andre berørte får advokatbistand og arbeidet med minnelig avtaler er igang.

Fylkesfriluftsnemnda

1. Der utbyggingen skaper overvann eller åpent vann i elver og bekker, forutsetter fylkesfriluftsnemnda at det bygges bruer slik at ikke skiutfarten hindres.

Kommentar:

Vi viser til pkt. 2 under *Faglig utvalg for naturforvaltning.*

Oppland fylkeskommune

1. Oppland fylkeskommune gjør bruk av forkjøpsretten til de tidligere ikke oppkjøpte fall, dvs. ca. 25 pst. Det forutsettes en tilsvarende eierandel i prosjektet.

Krav om forkjøpsretten fremmes med bakgrunn i energiplanens forutsetninger om samarbeid mellom energiverkene, prosjektets størrelse og behov for framtidig plansamordning for vassdragsressursene.

Kommentar:

Vi har søkt om og vi ønsker selv konsesjon for hele fallet. Skulle OE's krav om deltakelse føre til en forlengelse av saksbehandlingstiden er gamle MOKSA i en slik forfatning at en utsettelse av saken ikke må skje.

Skulle en nærmere vurdering av saken fra NVE's side medføre lengre saksbehandlingstid finner vi å måtte gi vår tilslutning til OE's medvirkning for ikke å forsinke konsesjonsbehandlingen.»

Universitetet i Oslo, Oldsaksamlingen, har 26. januar 1988 uttalt:

«Universitetets Oldsaksamling gjennomførte arkeologisk registreringsarbeid i området for utbyggingsplanene i tidsrommet 31. august – 11. september 1987. Som det går fram av registreringsleder Isa Trøims rapport (se vedlegg) ble det registrert tre jernvinnelokaliteter, en steinalderlokalitet og en rydningsrøys langs Våsjøen, og en kullgrop ved Gløm-mesbekken.

Etter Oldsaksamlingens fornminneutvalgs vurdering av saken i møte den 18. januar 1988, vil vi ikke reise krav om ytterligere arkeologiske registreringer i området på det nåværende tidspunkt. Vi vil imidlertid be om å få opplyst så snart som mulig om Våsjøen etter gjeldende planer vil bli hevet eller senket. Hvis vannstanden heves, er det fare for at de registrerte fornminner vil ta skade. Dersom vannstanden senkes, vil vi reise krav om å foreta registreringer i neddemmingssonen.»

Oppland Energiverk har i brev av 2. mars 1988 uttalt:

«Vi viser til vårt brev av 16. november 1987 med Oppland fylkeskommunes uttalelse til konsesjonssøknad vedrørende Moksa Kraftverk. Uttalelsens punkt 3 fastslår at Oppland fylkeskommune vil gjøre bruk av sin forkjøpsrett til vannfall etter Staten til de tidligere ikke ervervede fall.

Etter at uttalelsen ble avgitt har det kommet til nye momenter i saken. Dette har medført at vi har tatt spørsmålet om bruk av forkjøpsrett opp til ny vurdering. Dette har resultert i at OE administrativt tilrår Energistyret og Fylkesutvalget i Oppland å frafall forkjøpsretten til fordel for Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S. I stedet tas det sikte på å inngå en avtale mellom OE og MGE som gir OE rett til uttak av 25 pst. av produksjonen i det nye kraftverket til selvkostende. Til orientering vedlegges et foreløpig utkast til avtale.

Administrasjonens saksframlegg og tilråding vil bli behandlet i Energistyret 11. mars 1988 og Fylkesutvalget 22. mars 1988. Med forbehold om at disse instanser vedtar det framlagte forslag, vil Oppland fylkeskommune frafalle sin forkjøpsrett og ikke delta i utbyggingen med noen eierandel.»

NVE vil bemerke:

I en innstilling av 20. juni 1985 vedrørende sammenslutning av elforsyningsenheter, anbefalte NVE's hovedstyre at Midt-Gudbrandsdal Elverk ble meddelt ervervskonsesjon i forbindelse med overdragelse av fall i Moksa-vassdraget. Fallet var på 299 m og er utbygget av den tidligere eieren, Moksa Kraftanlegg. Hovedstyret gikk inn for at ervervskonsesjon bare ble tilknyttet rent obligatoriske grunnvilkår. Videre ble anbefalt at Moksa Kraftanleggs reguleringstillatelser ble overført på i alt vesentlig uendrede vilkår.

Midt-Gudbrandsdal Elverk har senere endret navn til Midt-Gudbrandsdal Energiverk (MGE).

MGE søker nå om nødvendige tillatelser i forbindelse med en planlagt generell opprusting av anleggene i vassdraget, idet både det gamle kraftverket, rørgaten og reguleringsdammene etter hvert er blitt i svært dårlig forfatning.

For kraftverkets vedkommende vil opprustingen bestå i en betydelig utvidelse både av slukeevnen og fallhøyden. Slukeevnen økes fra tidligere 0,75 m³/sek til 3,5 m³/sek, og fallhøyden økes ca 200 m ved at inntaket flyttes høyere opp i vassdraget til nedenfor Åkvisla. I søknaden er regnet med at vannstanden i inntaksbassenget skal kunne variere 5,0 m mellom kotene 690 og 685. Under sakens gang har nærmere undersøkselser ved damstedet ført til at MGE ønsker å redusere oppdemmingen til kote 688 og regulseringshøyden til 4 m. Etter dette vil brutto fallhøyde bli 497,7 m, – herav blir 198,7 m konsesjonspliktig ved nyutbyggingen.

I Moksa er det i dag konsederte reguleringer i 4 sjøer, Goppollen, Djupen, Grunna og Våsjøen, med et samlet magasininnhold på 8,0 mill m³. I forbindelse med utbedringsarbeider ved dammen ved Våsjøen har MGE her søkt om tillatelse til ytterligere 0,5 m oppdemming og 0,5 m senkning, noe som ville øke reguleringshøyden i dette magasinet fra 3,0 til 4,0 m. Etter at det både fra lokalt hold og fra miljøvernmyndighetenes side kom sterke innvendinger mot oppdemmingen, er imidlertid denne delen av tilleggsreguleringen trukket tilbake. Det som gjenstår, er følgelig 0,5 m senkning, – dette vil øke nåværende magasin med ca. 0,4 mill m³.

I søknaden inngikk ellers at avløpet fra nedbørsfeltet mellom den nye og den gamle inntaksdammen skulle pumpes inn på rørgaten, men også dette punktet er senere trukket tilbake.

Etter dette regner vi med at regulert vannføring i et medianår vil bli 0,95 m³/sek. Avgiftsgrunnlaget for ervervskonsesjon (198,7 m) vil da bli ca 2 500 nat.hk.

I et bestemmende år, som legges til grunn i forbindelse med økingsberegninger etter vassdragsreguleringsloven, blir regulert vannføring 0,66 m³/sek. Tilleggsreguleringen i Våsjøen bidrar imidlertid med bare 0,02 m³/sek av dette. I Moksa Kraftverks totale fall – 497,7 m – tilsvarer dette ca 130 nat.hk.

I søknaden er regnet med en midlere årlig kraftproduksjon på 50,7 GWh. Etter de nevnte reduksjonene oppgir MGE at produksjonen vil gå ned til 49,5 GWh.

Opprinnelig kostnadsoverslag pr 4. kvartal 1986 lød på 99,5 mill kr innkl. renter i byggetiden, investeringsavgift m.v. På grunnlag av opplysninger i overslaget antar vi at dette kan reduseres med ca 3,5 mill kr når oppdemmingen av Våsjøen og pumpingen fra det gamle inntaksbassenget bortfaller.

Etter dette ville søkerens utbyggingskostnad bli 1,95 kr/kWh.

Vassdragsdirektoratet er kommet til vesentlig høyere kostnad, nemlig ca 121 mill kr pr 4. kvartal 1986. Oppjustert til november 1987 etter Statistisk Sentralbyrås prisindeks vil kostnadene bli ca 138 mill kr. Forskjellen ligger stort sett i byggetekniske arbeider og i at søker ikke har regnet noen verdi for eksisterende kraftverk Moksa I.

Ut fra prisnivået pr 1. januar 1986, som for tiden er gjeldende referansetidspunktet for teknisk/økonomiske vurderinger, blir utbyggingsprisen 2,29 kr/kWh, og Vassdragsdirektoratets konklusjon er at prosjektet i denne sammenheng er gunstig.

Energidirektoratet betegner prosjektet som rimelig, etter å ha beregnet dets nytteverdi til ca 56 mill kr og nyttefaktoren til 1,46.

Skader og ulemper

Ettersom det nå for reguleringenes vedkommende bare er tale om 0,5 m senkning av LRV i Våsjøen, vil det etter vårt syn bli helt ubetydelige skader. Av de uttalelser som foreligger og som har gått mot tilleggsregulering, går det helt klart fram at det er forventede skader ved den opprinnelig omsøkte oppdemming som har vært avgjørende for standpunktet.

For øvrig finner vi grunn til å påpeke at det særlig fra fiskesakkyndig hold synes å være oppstått misforståelser i forbindelse med raguleringen av vassdraget. Til tross for at det i de tre magasinene Goppollen, Djupen og Grunna ikke skal gjøres endringer i reguleringen i det hele tatt, er det fra DN's side fremholdt at det vil bli redusert rekruttering, trolig fordi direktoratet har gått ut fra at utløpet fra disse magasinene fra nå av vil bli sperret. Bakgrunnen for misforståelsen kan være å finne i søknadens omtale av manøvreringsreglementet, der det blir hevdet at alle 4 magasinene stenges fra vårflommens begynnelse og at kraftverket deretter kjører på tilsiget fra det uregulerte feltet. Dette er imidlertid ikke korrekt. Gjeldende manøvreringsreglement, fastsatt ved kgl.res. av 7. mars 1947, har nemlig i § 2 bestemmelse om at lavvannføringen fra magasinene ikke skal minkes til skade for andres rettigheter, – men at vannslippingen for øvrig kan skje etter behovet for fallene i Moksa. Det er ikke søkt om tillatelse til å endre dette reglementet. For vassdraget ovenfor det nye inntaket vil det følgelig ikke bli noen endring av minstevannføringsforholdene overhodet.

Ved det nye inntaksbassenget nedenfor Åkvisla var det i søknaden regnet med at 66 daa – vesentlig produktiv skog – ville bli satt under vann. Skadene må imidlertid antas å bli en god del redusert etter at MGE som ovenfor nevnt har funnet å måtte innskrenke oppdemmingen med 2 m slik at arealet begrenses til 45 daa. Det foreligger ikke oppgaver over hvor stort produksjonstap for skogbruket det nå er tale om, men ut fra en pro rata-beregning i forhold til hva som er angitt i fagutredningen, kan det dreie seg om ca 40 m^3 pr år.

Elveløpet mellom det nye og det gamle inntaket vil få sterkt redusert vannføring og vil på det nærmeste være tørrlagt utenom flomperiodene. Også nedenfor det gamle inntaket vil vannføringen bli redusert i lange perioder.

Dersom økt tørrlegging vil få konsekvenser for 4 bruk som i dag nytter vann fra Moksa til jordvanning – eller har planer om dette –, går vi ut fra at mulige problemer på dette området relativt enkelt kan løses ved tiltak, f.eks. ved uttak fra rørgaten.

Omlegging av vintertappingen fra magasinene kan til tider føre til at det kan oppstå fare for overvann på elveisen og dermed vansker for skiløpere som skal krysse elven. Her har imidlertid MGE sagt seg villig til å bygge klopper eller lette bruer på aktuelle steder.

I det hele tatt synes utbyggingsplanen å medføre relativt sett svært små skadevirkninger. Det foreligger da heller ikke noen innvendinger mot planen slik den nå fremstår, verken fra lokalt hold eller fra faginstanser innen natur- og kulturvitenskap og miljøvern.

Departementet har 10. februar 1988 tiltrådt NVE's tilråding om at Staten ikke gjør bruk av sin forkjøpsrett til de aktuelle fallrettighetene. Når det gjelder Oppland fylkeskommunes subsidiære rett, har det vært ført forhandlinger med MGE. Den seneste utviklingen i saken er at Oppland Energiverks administrasjon, med forbehold om at energistyret og fylkesutvalget gir sin tilslutning, har anbefalt at også fylkeskommunen frafaller forkjøpsretten.

Med denne forutsetning vil NVE tilrå at søknaden blir imøtekommet på vilkår som er oppstilt i vedlagte utkast.

Utbyggeren antas å bli enerådende i vassdraget, og som vanlig i slike tilfelle har vi slått vilkårene for erverv og regulering sam-

men. (Da tilleggsreguleringen er så beskjeden hva økning angår – 0,02 m³/sek i Moksa –, regner vi med at den ikke vil få utslagsgivende virkning for kraftverkene i Lågen og nedenfor Mjøsa).

Til enkelte av postene har vi følgende kommentarer:

Konsesjonsavgift, post 2

Øyer kommunestyre har ikke berørt spørsmålet om avgift.

Vi finner det naturlig å foreslå avgiftssatser på nivå med det som i den senere tid har vært vanlig, kr 18,– pr nat.hk til kommuner, kr 6,– pr nat.hk til staten.

Videre vil vi foreslå at Øyer kommune tildeles et næringsfond, slik at kommunen får en andel i den verdiskapning MGE oppnår. Næringsfondets størrelse foreslås satt til 1 mill kr.

Fiske og vilt, post 16.

Posten er utformet med utgangspunkt i DN's forslag. Imidlertid er dette forslaget satt opp på bakgrunn av den opprinnelige søknaden, der det også var tale om oppdemming i Våsjøen. Videre har DN - som tidligere - etter vårt syn gått ut fra at utbyggingsplanen ville medføre langt mer omfattende inngrep i bestående forhold enn tilfelle vil bli.

Vi har derfor tatt ut enkelte punkter som vi mener enten er dekket opp av vanlige standardvilkår eller ikke er relevante i en sak med så små virkninger. Dette gjelder bl.a. punktene om fangst av stamfisk, om sperregitter i utløpet fra kraftstasjonen, om opparbeidelse av nye løypetraséer rundt de fire reguleringsmagasinene og om rydding rundt Våsjøen, mens vi har begrenset utfiskingsforslaget til bare å gjelde inntaksbassenget. Tiltak som terskelbygging, opprenskning og rydding av reguleringssonen m.v. er som vanlig tatt med i egne poster 11 og 12.

Generelt finner vil det uheldig at DN stadig endrer ordlyden i sine utkast til vilkår på en slik måte at ansvaret kan bli forskjøvet og splittet. Dersom DN ikke er fornøyd med praktiseringen av gjeldende standardvilkår idag, bør dette heller komme frem i prinsipielle diskusjoner direktoratene imellom.

Forurensning, post 17.

Posten er uavkortet som foreslått av Statens forurensningstilsyn.

Manøvreringsreglement.

Ettersom denne ytterligere reguleringen er ytterst beskjeden både absolutt og relativt sett, finner vi ikke grunn til å foreslå andre endringer i gjeldende reglement enn det som direkte har sammenheng med LRV i Våsjøen og med endret høydegrunnlag (0-pkt). Utkast til revidert § 1 i reglementet følger vedlagt.

Øvrige bemerkninger

Øyer kommunestyre har i sitt vedtak anbefalt den omsøkte senkning av Våsjøen til kote 869,75, «forutsatt at dette er faktisk LRV i dag». Rådmannen i Øyer har i sin innstilling anført at det fra søkerens side var opplyst at senkningen mer var «å legalisere nåværende praksis enn å gi ny konsesjon. Energiverket har registrert at laveste reguleringshøyde ligger ca 0,5 m under konsesjonsgrensa på 870,25. Er dette riktig, kan ikke jeg se noen betenkeligheter i at man aksepterer søknaden på dette punkt.»

Av senere redegjørelser fra MGE går det frem at overtredelsene av manøvreringsreglementet (underskridelsen av LRV) staret allerede mens den tidligere eier forestod manøvreringen. Årsaken har mest sannsynlig vært vanskelige og uoversiktelige avlesningsforhold ved de gamle senkningsanleggene. Mangelfull oversikt har videre ført til at manøvreringen også etter at MGE overtok, har foregått på samme måte som før helt frem til da forholdene ble avdekket i forbindelse med oppmålinger for de nye utbyggingsplanene.

Etter MGE's redegjørelse å dømme, anser vi det vanskelig i ettertid å kunne dokumentere i hvor stort omfang ulovlig manøvrering har funnet sted. Trolig må det regnes med at LRV har vært understreket med ca 0,5 m. Det er imidlertid intet som tyder på at dette har ført med seg skader av noe slag, - overtredelene har såvidt vites i det hele tatt ikke vært registrert før MGE selv har gjort dem kjent.

Objektivt sett må det uten videre være på det rene at manøvreringen til tider har vært i strid med reglementet og at regulanten derfor kunne ilegges bot i medhold av post 17 i vilkårene for den tidligere reguleringstillatelsen.

Slik omstendighetene i dette tilfelle har vært, vil vi likevel tilrå at denne reaksjonsform ikke blir benyttet. Vi vil imidlertid overfor MGE innskjerpe reglementets bestemmelser, - også når det gjelder oppsetting av faste og tydelige merker som viser reguleringsgrensene.

Sakens dokumenter følger vedlagt.

Behandlet i NVE's råd 1. februar og 7. mars 1988. Rådet sluttet seg enstemmig til NVE's anbefaling.»

NVE's forslag til vilkår for tillatelse for Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S til å erverve fallrettigheter og å foreta ytterligere regulering i Moksavassdraget:

«1.

(Konsesjonstid)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgang til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, jfr. konsesjonslovens § 4, 3. ledd, og vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

(Konsesjonsavgifter og næringsfond)

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 6,– pr. nat.hk, beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som det konsederte vannfall etter den foretatte utbyggingen og reguleringen kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 18,– pr. nat.hk, beregnet på samme måte.

For den ved den ytterligere reguleringen innvunne øking av vannkraften i den øvrige del av Moksa Kraftverks fall skal konsesjonæren betale en årlig avgift til staten av kr. 6,– pr. nat.hk og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer av kr. 18,– pr. nat.hk.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet i 350 dager av året. Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Plikten til å betale disse avgifter inntrer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

Når konsesjon er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale til Øyer kommune kr. 1 000 000,– som avsettes til næringsfond til kommunen. Konsesjonsavgiftsmidler og næringsfond danner ett og samme fond som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen.

Vedtekter for fondet skal være undergitt godkjennelse av Kommunaldepartementet.

Etter forfall av avgifter og næringsfond svares rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m. m., § 3, første ledd.

3.

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og om kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 16 skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskasen av kr. 100,–.

5.

(Bruk av norske varer)

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen – samt til en pris som ikke med mer enn 10 % overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte

prisforskjell – 10 % – i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 % av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette avgjøres spørsmålet av Olje-og energidepartementet.

Olje- og energidepartementet kan dispensere fra reglene om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Vilkårene skal praktiseres i samsvar med avtaler med fremmede stater som Norge er bundet av på dette området.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler anleggenes eier hver gang etter avgjørelse fra Olje- og energidepartementet en mulkt av inntil 15 % av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

(Forsikring)

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Olje- og energidepartementet kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

(Helsetjeneste m.v.)

Konsesjonæren er forpliktet til, når Sosialdepartementet forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan kraftverket etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

(Husrom for ansatte)

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom. Kommunaldepartementet kan gi nærmere bestemmelser om dette.

9.

(Godkjenning av planer, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE/Vassdragsdirektoratet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for vassdragets utbygging. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVE/Vassdragsdirektoratets samtykke.

10.

(Veger m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

11.

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring

eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer), foreta elvekorreksjoner, opprenskinger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

12.

(Rydding av reguleringssonen i inntaksbassenget)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm lange. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom intet annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 1,5 m høye, eller har over 5 cm stammediameter målt 25 cm fra bakken. I rimelig grad kan Olje- og energidepartementet pålegge ytterligere rydding.

Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført senest 2 år etter første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

13.

(Naturforekomster, fornminner m.v.)

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Direktoratet for naturforvaltning underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fornminner som er fredet i henhold til lov av 9. juni 1978 nr. 50, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum og/eller Riksantikvaren. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fornminne som ikke har vært kjent, skal melding sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsene i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

14.

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger som NVE/Vassdragsdirektoratet godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vannslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 5 000,– for hver gang etter Olje- og energidepartementets nærmere bestemmelse.

15.

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens Kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

16.

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren plikter å avgi inntil 10 % av den gjennomsnittlige kraftmengde som de

konsederte vannfallene etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet til den kommune hvor kraftanlegget ligger eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner. Videre plikter konsesjonæren å avgi til kommunene inntil 10 % av den i den øvrige del av Moksa kraftverks fall innvunne øking av kraften, beregnet som angitt i post 2.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av den gjennomsnittlige kraftmengde i det konsederte fallet og inntil 5 % av den innvunne øking av kraftmengden i den øvrige del av fallet.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter Olje- og energidepartementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2,– pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert.

Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

17.

(Fiske og vilt)

I

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på naturforholdene og vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingen, reguleringen og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdragene, samt dekke utgiftene til nødvendig jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

II

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning:

a. å sette ut yngel og/eller settefisk av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes,
b. å bekoste biotopforbedrende tiltak for viltet i det berørte området,
c. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingen og reguleringen,
d. å foreta utfiskinger (uttynninger) dersom det oppstår overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold i inntaksbassenget.

III

Konsesjonæren plikter etter nærmere detaljutforming fra miljøvernmyndighetene å bygge bruer eller klopper der det idag er vanlig å krysse elvene dersom tapping medfører passasjevansker.

IV

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenfornevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

18.

(Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter vedkommende departements nærmere bestemmelse å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere forurensningsvirkninger som står i forbindelse med utbygging og drift av Moksa kraftverk.

19.

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.

20.

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 14, 16 eller 20, første eller annet ledd, kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i ervervslovens § 26 og vassdragsreguleringslovens § 12, post 17.

For overtredelse av de i konsesjonen inntatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000,– pr. dag eller kr. 5 000,– for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.»

Forslag til revidert § 1 i manøvreringsreglementet for Moksavassdraget:

Reguleringsgrensene er:

Magasin	Øvre reg.grense	Nedre reg.grense	Reg.høyde m
Djupen	916,85	913,85	3,00
Grunna	881,00	880,00	1,00
Goppollen	979,10	976,90	2,20
Våsjøen	873,25	869,75	3,50

Høydene refererer seg til statens kartverks høyder.

Reguleringsgrensene betegnes ved faste og tydelige merker som det offentlige godkjenner.»

Innkomne uttalelser:

Øyer kommunes brev av 2. mai 1988:

«Under henvisning til Deres brev av 18. mars 1988, oversendes vedlagt særutskrift fra Øyer kommunestyres møte 28. april 1988, sak 79/88, vedrørende ovennevnte.

Kommunen forutsetter at kommunestyrets merknader blir lagt til grunn ved den videre konsesjonsbehandling.

Rådmannens innstilling:

Konsesjonssaken er nå ferdig behandlet av Norges Vassdrags- og Energiverk, og oversendt Olje- og energidepartementet ved brev av 8. mars 1988. Før Olje- og energidepartementet avgjør konsesjonssøknaden, er bl.a. kommunen gitt mulighet innen 28. april 1988 å komme med eventuelle kommentarer, jfr. brev fra departementet av 18. mars 1988.

Konsesjonssøknaden ble behandlet i kommunestyrets møte 27. august 1987, sak 57/87, hvor kommunestyret gjorde slikt enstemmig vedtak:

«Konsesjonssøknaden fra Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S av 18. mars 1987 om bygging av Moksa Kraftverk og økt regulering av Våsjøen anbefales innvilget på følgende vilkår:

1. Konsesjonssøknaden reduseres slik at det ikke pumpes vann fra dammen ved Thorsheim, og inn på turbinrøret.
2. Konsesjonssøknaden reduseres slik at nåværende HRV på Våsjøen kote 873,25 beholdes. LRV senkes til kote 869,75 forutsatt at dette er faktisk LRV i dag.
3. Energiverket ordner og bekoster tilfredsstillende uttak av vann til brannslokning fra turbinrøret etter anvisning av brannsjefen.

I tillegg forutsetter kommunen at:

1. Energiverket utreder spørsmålet om varmegjenvinning av avløpsvannet fra Kraftstasjonen og kommer tilbake til kommunen med dette.
2. Energiverket kompenserer eventuelle ulemper for vinterturismen i området slik det er beskrevet på side 37 i søknaden. Det samme forutsettes for eventuelle ulemper som påføres næringsdrift

som knytter seg til området, jfr. bl.a. kryssing av Moksa.
3. Energiverket utarbeider en plan for flerbruk av det nye inntaksmagasinet, jfr. rådmannens kommentarer foran, og kommer tilbake til kommunen med dette. Det forutsettes at energiverket ordner og bekoster gjennomføringen av planen.
4. Private interesser som blir skadelidene ved anlegget holdes skadesløse.»

I henhold til dokumentene som er tilsendt fra NVE er kommunens merknader imøtekommet for alle unntatt punktet om utarbeiding av en plan for flerbruk av det nye inntaksmagasinet. I konsesjonsbestemmelsenes pkt. 12 vedrørende rydding av reguleringssonen i inntaksbassenget har NVE foreslått følgende:

«Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm lange. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom intet annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 1,5 m høye, eller har over 5 cm stammediameter målt 25 cm fra bakken. I rimelig grad kan Olje- og energidepartementet pålegge ytterligere rydding.

Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført senest 2 år etter første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsynet med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.»

I min innstilling til kommunestyret skrev jeg følgende vedrørende det nye inntaksmagasinet ved Nilsholmen:

«Her mener jeg energiverket må legge forholdene til rette for friluftsaktiviteter slik som bl.a. bading og fisking. Spesielt bør dette gjelde arealet som ligger nærmest Østfjellvegen, men også strandsonen rundt hele magasinet bør i størst mulig utstrekning gjøres tilgjengelig. Det bør videre legges arbeid i å få ryddet området skikkelig før neddemming, slik at man skaper best mulig forhold for bl.a. fisking i magasinet. Når man ser hvilken flid energiverket legger for dagen i opprydding og pynting av sine anlegg, tviler jeg ikke på at dette også blir gjort ved Moksautbyggingen. Men jeg mener i foreliggende sak at energiverket bør gå lenger og aktivt vise initiativ som muliggjør flerbruk av magasinområdet, gjerne ved utarbeiding av en plan som blir å ta opp med kommunen før arbeidene settes igang. Jeg håper energiverket på denne måten vil bidra slik at ennå flere kan få erfare at kraftutbygging ikke bare betyr kilowatt og neddemming, tørre elveløp og alskens andre ulemper. Merkostnadene dette medfører for energiverket skulle ikke være uoverkommelig og vil ganske sikkert være en lønnsom investering på sikt.»

Jeg mener fortsatt at energiverket bør pålegges og aktivt gå inn for å gjøre inntaksmagasinet og områder rundt attraktivt for friluftsaktiviteter.

Når det gjelder kommunestyrets forutsetning om at energiverket utreder spørsmålet om varmegjenvinning av avløpsvannet fra kraftstasjonen, opplyser energiverket i sine kommentarer at dette er under utredning, men at det foreløpig synes å være dårlig økonomi i prosjektet. Jeg går ut fra at dette spørsmålet blir forelagt kommunen når utredningen er ferdig.

For øvrig har ikke jeg noe å bemerke til utkastet til vilkår for konsesjonen som følger vedlagt til orientering. Spesielt bør man merke seg § 2 vedrørende konsesjonsavgifter og næringsfond, hvor bl.a. kommunen er foreslått tilkjent et næringsfond på 1 mill. kroner.

Med disse kommentarene vil jeg foreslå at formannskapet overfor kommunestyret fremmer slik

innstilling:

Kommunen vil gjenta sin forutsetning i uttalelsen av 27. august 1987, vedrørende energiverkets medvirkning til å utarbeide en plan for flerbruk av det nye inntaksmagasinet. Kommunen mener dette må pålegges energiverket i forbindelse med at konsesjon gis.

For øvrig har ikke kommunen noen bemerkninger til saken.

Formannskapet fremmet slikt forslag til vedtak:

«Saken utsettes til neste møte».

Vedtak:

Saken utsettes til neste møte. Enstemmig.

Formannskapets innstilling:

Kommunen til gjenta sin forutsetning i uttalelsen av 27. august 1987, vedrørende energiverkets medvirkning til å utarbeide en plan for flerbruk av det nye inntaksmagasinet. Kommunen mener dette må pålegges energiverket i forbindelse med at konsesjon gis.

For øvrig har ikke kommunen noen bemerkninger til saken.

Odd Bræin foreslår følgende tillegg til 1. avsnitt i formannskapets innstilling:

«Det forutsettes at dette skjer i forståelse med grunneierne.»

Ottar Moe fremmet følgende forslag:

«Det forberedes *på aller enkleste måte* for senere utnyttelse av kjølevarmen.»

Etter forslag fra Turid Korslund ble det holdt gruppemøte.

Avstemming:

1. avsnitt i formannskapets innstilling – Enstemmig vedtatt.

Forslaget fra Odd Bræin falt med 14 mot 11 stemmer.
Forslaget fra Ottar Moe – Enstemmig vedtatt.
2. avsnitt i formannskapets innstilling – Enstemmig vedtatt.

Vedtak:
Kommunen vil gjenta sin forutsetning i uttalelsen av 27. august 1987, vedrørende energiverkets medvirkning ti å utarbeide en plan for flerbruk av det nye inntaksmagasinet. Kommunen mener dette må pålegges energiverket i forbindelse med at konsesjon gis.
Det forberedes *på aller enkleste måte* for senere utnyttelse av kjølevarmen.
For øvrig har ikke kommunen noen bemerkninger til saken.»

Oppland fylkeskommunes brev av 14. april 1988:

«Det vises til Deres brev av 18. mars 1988, og på vegne av Oppland fylkeskommune uttales:

Fylkesutvalget behandlet saken på nytt i møte 3.88 og det ble gjort slikt vedtak:

> «Oppland fylkeskommune frafaller sin forkjøpsrett til ikke ervervede fall i forbindelse med opprustning/nyutbygging av Moksa Kraftverk. Det forutsettes imidlertid at det inngås avtale mellom Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S og Oppland energiverk som gir OE stedsevarende rett til uttak av 25 pst. av produksjonen i det nye kraftverket til selvkostende.
> En ber om at bearbeidet forslag til avtale forelegges fylkesutvalget for endelig godkjenning.»

Som det framgår av dette gjorde fylkesutvalget om sitt vedtak fra 12. november 1987 om bruk av forkjøpsrett til tidligere ikke oppkjøpte fall. Utifra dette tilrås at Midt-Gudbrandsdal energiverk A/S gis konsesjon som ønsket.
Fylkeskommunen har ingen bemerkninger til NVEs utkast til konsesjonsvilkår.
Sakn ble referert for styret i energiverket 13. april 1988.»

Kommunal- og arbeidsdepartementets brev av 27. april 1988:

«Vi viser til Olje- og energidepartementets brev av 18. mars 1988.
Kommunaldepartementet har ingen vesentlige merknader til innstillingen fra Norges vassdrags- og energiverk av 8. mars 1988 i ovennevnte sak.»

Landbruksdepartementets brev av 27. april 1988:

«I uttalelsene av 20. august 1987 har fylkeslandbruksstyret anbefalt konsesjon på tre vilkår. Etter telefonsamtale med herredsagronom og energiverk 25. april 1988 forstår vi at energiverket ikke har vansker med to av disse vilkår. Men i uttalelse av 11. desember 1987 har energiverket avvist kravet om ny bru for å sikre tømmertransport under henvisning til at redusert inntaksmagasin ikke berører nåværende tømmervei over elva.
Konsesjonsvilkår fremmes imidlertid ut fra optimale helhetsbetraktninger. Subsidiært foreslo også kraftselskapet 25. april 1988 å forlenge adkomstveien til dammen over elva, og bygget som skogsbilveg klasse III. Mot denne bakgrunn slutter vi oss til fylkeslandbruksstyrets krav og anbefaling.»

Miljøverndepartementets brev av 10. mai 1988:

«Vi viser til Deres brev av 18. mars 1988 vedlagt NVE's innstilling i saken.
Prosjektet kan gi 49,5 GWh økning i den midlere produksjonen i Moksa kraftverk. Det er plassert i kategori I i Samlet Plan og er relativt rimelig.
Utbyggingen går ut på å øke fallhøyden i Moksa kraftverk fra 299 meter til 498 meter, øke installasjonen samt å etablere et nytt lite inntaksmagasin. Det søkes dessuten om en ytterligere senkningsregulering på 0,5 meter i Våsjøen. Dette innebærer en legalisering av nåværende ulovlige praksis.
NVE skriver om disse overtredelsene: «Det er imidlertid intet som tyder på at dette har ført med seg skader av noe slag, – overtredelse har såvidt vites i det hele tatt ikke vært registrert før Midt-Gudbrandsdal energiverk selv har gjort dem kjent».
Vi må ta prinsipiell avstand fra et slikt resonnement. Alle senkninger av vatn vil måtte føre med seg skadevirkninger, selv om de ofte er små og ikke alltid er så lette å påvise, ikke minst fordi biologiske for- og etterundersøkelser oftest er av begrenst omfang. Det at ingen har klaget på forholdet kan ikke tas til inntekt for at ingen skade er påført, men kan skyldes at alle, i likhet med regulanten, har levd i den tro at manøvreringen skjedde i tråd med gitt reguleringskonsesjon. De skadevirkninger som nå i ettertid evt. kan påvises av en slik regulering, må derfor kompenseres på vanlig måte.
Departementet har forøvrig ingen merknader til at søknaden blir imøtekommet. Vi vil her gjerne sitere fylkesmannen som i sin uttalelse av 19. november 1987 skrivers som følger: «Moksa er det første prosjektet i Oppland som er gennomført i tråd med tilrådingene i Samlet Plan. Fordi konfliktene i hovedtrekk var avklart i Samlet Plan-prosessen, har veien fram til et akseptabelt prosjekt gått greit. Under konsesjonsbehandlingen har søkeren foretatt ytterligere prosjektmodifiseringer slik at miljøforbedringer er oppnådd med marginal senking av produksjonen. Fylkesmannen vil berømme søkeren for profesjonell holdning til å finne helhetlige løsninger».
Direktoratet for naturforvaltning foreslo i sin uttalelse til søknaden vilkår som bare delvis er imøtekommet av NVE (post 17). Vi har følgende merknader til dette, og tar i kommentarene utgangspunkt i direktoratets forslag.

Til punkt II:
II b Fangst av stamfisk osv.

Dette vilkåret er foreslått av DN for å utfylle pkt. II a som omhandler utsetting av fisk.

Vilkåret kommer til anvendelse dersom det viser seg at utsettinger må baseres på bruk av stamfisk fra vassdraget. Slike utsettinger er ikke vanlige for innenlandsfisk i dag, men kan bli aktuelle dersom biologiske årsaker tilsier dette i framtida. Vi mener derfor at vilkåret må inntas. Forøvrig kan bemerkes at dette i dag er vanlig i konsesjoner hvor det fastsettes vilkår om utsetting av fisk.

II c Tiltak for å sikre oppgang og produksjon osv.

Departementet kan akseptere at dette vilkåret sløyfes under forutsetning av at det blir dekket opp av de generelle vilkårene.

II e Sperregitter

Det foregår i dag utviklingsarbeid når det gjelder konstruksjon på sperregitter, og departementet mener dette vilkåret som det er vanlig å ha med der det er relevant, bør opprettholdes. Det er stor risiko for at fisk på gytevandring vil søke opp i kraftverksutløpet. Vi mener derfor det må være mulighet til å gi pålegg om sperregitter dersom behovet melder seg, og kostnadene står i rimelig forhold til det som oppnås.

II g Utfisking

NVE har begrenset vilkåret til å gjelde inntaksmagasinet. Slukeevnen i kraftverket er forutsatt å øke til nesten det femdobbelte, noe som vil kunne endre den nåværende manøvreringen av magasinene selv om manøvreringsgrensene opprettholdes. Ved siden av ørret, er sik registrert i nedslagsfeltet. Endret manøvrering kan derfor føre til at bestanden av denne øker på bekostning av ørreten. Vi mener derfor vilkåret bør omfatte alle magasinene, og tas i bruk dersom reguleringene gir opphav til overbefolkning.

II h Finrydding i reguleringssonen

Vilkåret er utelatt av NVE med henvisning til pkt 12 i utkastet til vilkår. Dette innebærer at ryddingen er begrenset til trær over 1,5 m høyde, eller over 5 cm stammediameter. Vi anser det som nødvendig med en finrydding som muliggjør fiske med ulike redskap. Slik finrydding er ikke uvanlig og foregår ved at fiskerisakkyndige anviser soner hvor rydding er nødvendig. Det vises forøvrig til at Fylkesmannen i Oppland v/Miljøvernavdelingen har prioritert fisketiltak bl.a. i inntaksmagasinet framfor minstevannføring fra Våsjødammen og fra inntaksmagasinet, og at Øyer kommune går inn for flerbruksplan for inntaksmagasinet.

Til pkt. III

III b Løypetraseer

Vilkåret om å opparbeide nye løypetraseer rundt Våsjøen, Djupen, Gopollen og Grunnvatnet var begrunnet ut fra at dersom tapping starter opp før isen har lagt seg, kan det bli problemer med overvann slik at skiløyper over vannet blir ødelagt. Vi mener at disse skiløypene må sikres med alternativer.

III c Ryddingd m.m. rundt Våsjøen

I og med at søknaden om ytterligere oppdemming av Våsjøen er frafalt, kan vi akseptere at dette vilkåret sløyfes.

Til pkt. IV

Dette vilkåret som går på ytterligere tiltak osv. er sløyfet av NVE uten nærmere begrunnelse. Vilkåret inntas i de fleste konsesjoner og skal gi mulighet for ytterligere kompensasjonstiltak dersom de øvrige vilkårene blir stående som foreslått av Direktoratet.

Manøvreringsreglement

Vi har følgende merknader:

I NVE's forslag til manøvreringsreglement er det kun inntatt reguleringsgrenser for magasinene. Vi må be om at også pkt. 2 i gjeldende reguleringskonsesjon gitt ved kgl. res. av 7. mars 1947 blir fastsatt i det reviderte reglementet.

Vi har følgende forslag som pkt. 3 i manøvreringsreglementet for å redusere risikoen for skader på fisk nedenfor kraftverksutløpet som følger av store variasjoner i driftsvannføringen. Dette vilkåret er det nå vanlig å ha med der det er relevant: «Alle endringer i kraftverkets driftsvannføring skal skje med myke overganger. Spesiell forsiktighet må utvises ved en reduksjon i vannføringen for at fisk i elveprofilens ytterkant skal få tid til å trekke inn mot sentrum. Ovennevnte vannslippingsbestemmelser kan tas opp til revisjon etter 10 år fra igangsetting av kraftverket dersom kraftverkskjøringen forårsaker skader».

Kulturminner

Oldsaksamlingen gjør oppmerksom på at det er aktuelt å gjennomføre arkeologiske registreringer i reguleringssonen i Våsjøen når vannet er nedtappet.

Tillatelse etter lov om forurensninger og om avfall

Det kan gis tillatelse til utbyggingen etter lov om forurensninger og om avfall § 11 på følgende vilkår:

- Utbyggeren plikter etter vedkommende departementets nærmere bestemmelser å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkning av forurensning som står i forbindelse med utbyggingen.

For øvrig minner vi om at særskilt tillatelse etter samme lov for utføringen av anleggsarbeidet må innhentes hos fylkesmannen.»

Departementets bemerkninger:

Innledning

Foreliggende sak gjelder søknad fra Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S om tillatelse til opprusting/nyutbygging m.v. av Moksa kraftverk, idet såvel selve kraftverket som rørgaten og reguleringsdammene etter hvert er blitt i en svært dårlig forfatning.

Tillatelse til utbygging av Moksa kraftverk ble gitt til Moksa Kraftanlegg ved kgl. res. 7. mars 1947. I forbindelse med omorganisering innen elforsyningen har Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S fått tillatelse til å overta reguleringskonsesjonen som ble gitt Moksa

Kraftanlegg, samt ny ervervskonsesjon for det utnyttede fall i Moksa. Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S eies av de kommuner som forsynes med kraft og er i dag det eneste kraftselskap i Gudbrandsdalslågens sideelv Moksa.

Staten har frafalt forkjøpsretten til fall i Moksa. Likeledes har Oppland fylkeskommune frafalt sin forkjøpsrett.

Søknaden omfatter tillatelse etter vassdragsreguleringsloven for tilleggsregulering av Våsjøen, tillatelse i henhold til vassdragslovens §§ 104–106, ekspropriasjonstillatelse etter samme lovs §§ 62 og 148 samt ervervskonsesjon og tillatelse etter forurensningsloven.

Den foreliggende utbyggingsplan er i Samlet Plan plassert i kategori I.

Økonomi – produksjon

Det nye kraftverket som vil bli bygget er planlagt for en ytelse på 15 MW og vil ifølge søker gi en årlig kraftproduksjon på 49,5 GWh, noe som representerer en økning på ca. 40 GWh i forhold til dagens produksjon.

Kostnadsoverslaget pr. 4. kvartal 1986 er av NVE beregnet til 121 mill. kr. Det er da regnet med at det eksisterende kraftverk har en verdi. Oppjustert til november 1987 etter Statistisk Sentralbyrås prisindeks vil kostnadene bli ca. 138 mill. kr., noe som gir en utbyggingspris på 2,29 kr./kWh. Nytteverdien er beregnet til 56 mill. kr. og nyttefaktoren til 1,46.

Sammenlignet med andre utbyggingsprosjekter i Oppland fylke vurderes omsøkte prosjekt som teknisk/økonomisk gunstig.

Utbyggingsplanene

Opprustingen av kraftverket består i en betydelig utvidelse både av slukeevnen og fallhøyden. Slukeevnen økes fra tidligere 0,75 m³/s til 3,5 m³/s, mens fallhøyden økes ca. 200 m ved at inntaket flyttes høyere opp i vassdraget til nedenfor Åkvisla.

Det vil bli bygget et inntaksbasseng på ca. 70 000 m³ nedenfor Åkvisla som skal benyttes som dempnings- og døgnreguleringsmagasin. Magasinet oppnås ved en oppdemming av elva med en massiv betongdam. Vannstanden i bassenget skal kunne varieres 4 m mellom kotene 684 og 688.

Søknaden omfatter videre tillatelse til ytterligere 0,5 m senkning av LRV i Våsjøen til kote 869,75. Dette vil øke det nåværende magasin med 0,4 mill. m³.

Regulert vannføring i et medianår vil bli 0,95 m³/s. Avgiftsgrunnlaget for ervervskonsesjonen er ca. 2 500 nat.hk.

Skader og ulemper

0,5 m senkning av LRV i Våsjøen vil etter det som er opplyst ikke medføre større skader.

Ved det nye inntaksbassenget vil det bli neddemmet ca. 45 daa produktiv skog. Det foreligger ikke opplysninger om hvor stort produksjonstap skogbruket vil bli påført, men NVE har anslått det til ca. 40 m³ pr. år.

Elveløpet mellom det nye og det gamle inntaket vil få sterkt redusert vannføring og bli nærmest tørrlagt utenom flomperioder. Også nedenfor det gamle inntaket vil vannføringen bli redusert.

Økt tørrlegging kan få konsekvenser for 4 bruk som idag nytter vann fra Moksa til jordvanning. Dette bør ifølge NVE enkelt la seg bøte på ved f.eks. uttak fra rørgaten.

Vintertappingen etter de nye planene kan til tider føre til overvann på isen og dermed vansker for skiløpere. Utbygger har imidlertid sagt seg villig til å bygge klopper eller lette bruer på aktuelle steder.

Innkomne uttalelser

Norges vassdrags- og energiverks innstilling har vært forelagt Øyer kommune, Oppland fylkeskommune, Landbruksdepartementet, Kommunal- og arbeidsdepartementet, Finansdepartementet og Miljøverndepartementet.

Øyer kommune anbefaler søknaden konsesjonsgitt. Det foreslås at utarbeidelse av flerbruksplan for det nye inntaksmagasinet settes som vilkår for konsesjon.

Oppland fylkeskommune tilrår NVE's innstilling. Det blir forøvrig vist til planene om avtaleinngåelse mellom Oppland Energiverk og utbygger som vil gi Oppland Energiverk stedsevarende rett til uttak av 25 pst. av produksjonen i det nye kraftverket til selvkostende.

Kommunal- og arbeidsdepartementet har ingen merknader til NVE's innstilling.

Finansdepartementet har ingen merknader til NVE's innstilling.

Landbruksdepartementet foreslår som vilkår for konsesjon at utbygger bekoster ny bru for å sikre tømmertransport i samsvar med fylkeslandbruksstyrets krav og anbefaling.

Miljøverndepartementet har ingen merknader til at søknaden imøtekommes, men flere merknader til vilkårene. Disse vil bli nærmere kommentert under bemerkningene til vilkårene.

Departementets vurdering

Foreliggend planer gjelder opprusting og nyutbygging av eksisterende anlegg. Det nye kraftverket vil med øket innstallasjon og mer fallutnyttelse utnytte vassdraget på en langt bedre måte. Kraftproduksjonen vil derfor bli kraftig øket. Prosjektet samsvarer med intensjonene i flere stortingsmeldinger hvor det er nedfelt målsettinger om å utnytte opprustingspotensialet i eksisterende anlegg.

Utbyggingsplanene vil medføre relativt små skadevirkninger. Det foreligge da heller ikke noen vesentlige innvendinger mot utbyggingen hverken fra lokalt hold eller fra faginstanser innen miljøvern.

Olje- og energidepartementet har merket seg at foreliggende planer vil gi et teknisk/økonomisk gunstig prosjekt som i liten grad vil komme i konflikt med andre interesser. Departementet legger vekt på at det er god ressursutnyttelse å gjøre bruk av utbyggingspotensialet i eksisterende anlegg.

Departementet finner derfor at tiltaket medfører slik nytte for samfunnet at skadene på allmenne interesser mer enn oppveies. Departementet tilrår at Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S gis tillatelse etter vassdragslovens §§ 104–106, ekspropriasjonstillatelse etter samme lovs §§ 62 og 148, tillatelse i henhold til vassdragsreguleringsloven for ytterligere regulering av Våsjøen samt konsesjon til erverv av fallrettigheter i henhold til ervervsloven. I tillatelsen inngår også nødvendig tillatelse etter forurensningsloven.

Det legges til grunn at utbygger har det fulle ansvar for finansiering av utbygging og drift av det planlagte kraftverket.

Departementets bemerkninger til vilkårene

Post 1 Konsesjonstid

NVE har foreslått at ervervs- og reguleringsvilkårene gjøres gjeldende for ubegrenset tid med adgang til alminnelig revisjon etter 50 år. Posten samsvarer med ervervslovens og vassdragsreguleringslovens bestemmelser. Departementet tiltrer derfor NVE's innstilling.

Post 2 Konsesjonsavgifter og næringsfond

Øyer kommune har ikke berørt spørsmålet om avgift. NVE har foreslått avgiftssatser på kr. 18,– pr. nat.hk. til kommuner, kr. 6,– pr. nat.hk. til staten. Videre har NVE foreslått næringsfond på 1 mill. kr. Departementet viser til at dette samsvarer med det nivå som i den senere tid har vært vanlig og tiltrer derfor NVE's innstilling.

5. ledd, 3. puktum endres dog til et nytt 8. ledd og blir sålydende: «Etter forfall av avgifter og næringsfond svares rente...».

Post 10 Veger

Landbruksdepartementet har i likhet med Oppland fylkeslandbruksstyre krevd at skogarealene øst for Moksa sikres adkomst med ny bru dimensjonert for tømmertransport.

Olje- og energidepartementet slutter seg til dette.

Post 13 Naturforekomster, fornminner m.v.

Miljøverndepartementet har gjort oppmerksom på at det kan være aktuelt å gjennomføre arkeologiske undersøkelser i reguleringssonen i Våsjøen når vannet er nedtrappet.

Post 17 Fiske og vilt

Miljøverndepartementet har foreslått flere vilkår på dette punkt.

Til pkt. II b foreslås vilkår om fangst av stamfisk. Det bemerkes at slike utsettinger ikke er vanlig i dag, men kan bli aktuelt dersom biologiske årsaker tilsier dette i fremtiden.

Til pkt. II d foreslås vilkåret utvidet til å omfatte alle reguleringsmagasinene.

Som pkt. II e foreslås vilkår om sperregitter, såfremt behovet viser seg og kostnadene står i rimelig forhold til nytten.

Som pkt. II h foreslås vilkår om finrydding i reguleringssonen i inntaksmagasinet.

Når det gjelder pkt. III foreslås det inntatt vilkår om at det må opparbeides løypetraseer rundt reguleringsmagasinene for det tilfelle at eksisterende traseer over vann umuliggjøres pga. at tappingen starter før isen har lagt seg med påfølgende overvann på isen.

Videre foreslås det tatt inn et punkt IV som foreslått av Direktoratet for naturforvaltning om ytterligere kompensasjonstiltak.

Dette lyder: «Dersom det som følge av kraftutbyggingen og reguleringene oppstår skader som berører naturforholdene i området tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet eller den dette bemyndiger bestemmer, såfremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes».

Olje- og energidepartementet slutter seg til Miljøverndepartementets forslag. Når det gjelder vilkåret om finrydding av reguleringssonen har dette sammenheng med forslaget fra Øyer kommune om utarbeidelse av flerbruksplan for det nye inntaksmagasinet.

Departementets bemerkninger til manøvreringsreglementet

Gjeldende manøvreringsreglement, fastsatt ved kgl. res. 7. mars 1947 vil gjelde for den nye tillatelsen med de endringer som er foreslått av NVE. Miljøverndepartementet

har foreslått vilkår som samsvarer med gjeldende reglement, disse faller derfor bort.

Miljøverndepartementet har i tillegg foreslått følgende vilkår: «Alle endringer i kraftverkets driftsvannføring skal skje med myke overganger. Spesiell forsiktighet må utvises ved en reduksjon i vannføringen for at fisk i elveprofilens ytterkant skal få tid til å trekke inn mot sentrum. Ovennevnte vannslippingsbestemmelser kan tas opp til revisjon etter 10 år fra igangsetting av kraftverket dersom kraftverkskjøringen forårsaker skader».

Olje- og energidepartementet slutter seg til dette.

Øvrige bemerkninger

Øyer kommune har foreslått at det settes som vilkår for konsesjon at utbygger utarbeider flerbruksplan for det nye inntaksmagasinet. Olje- og energidepartementet slutter seg til dette. Forslaget tas inn som vilkårenes pkt. 21.

Miljøverndepartementet uttaler at det kan gis tillatelse etter lov om forurensninger og om avfall § 11 på vilkår som foreslått av NVE.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

I medhold av lov om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v. av 14. desember 1917 nr. 16, lov om vassdragsreguleringer av samme dato nr. 17, lov om vassdragene av 15. mars 1940 nr. 3 §§ 104–106 og samme lovs §§ 62 og 148, gis Midt-Gudbrandsdal Energiverk A/S tillatelse til opprusting/nyutbygging m.v. av Moksa kraftverk på de vilkår som er inntatt i Olje- og energidepartementets foredrag av 27. mai 1988.

14. Bergesen d. y. A/S.

(Konsesjon for erverv av aksjer i Elkem A/S.)

Olje- og energidepartementets samtykke 7. juni 1988.

«Det vises til Deres søknad av 30. juni 1987.

Det opplyses i søknaden at Bergesen d. y. A/S har ervervet 14,84 pst. av aksjene i Elkem A/S.

Ervervene er konsesjonspliktige idet Elkem A/S' datterselskaper innehar fallrettigheter og kraftleiekonsesjoner i henhold til lov av 14. desember 1917 nr. 16 (industrikonsesjonsloven) kap. IV.

I medhold av industrikonsesjonsloven § 36 og bemyndigelse gitt ved kgl. res. av 11. januar 1978 gis Bergesen d. y. A/S konsesjon for erverv av 14,84 pst. av aksjene i Elkem A/S. Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen.

En gjør oppmerksom på at det i og med ovenstående vedtak ikke er gjort noen endring i de tidligere meddelte konsesjoner eller de tilknyttede vilkår.»

15. Entreprises Maggi S.A., Sveits.

(Konsesjon for erverv av aksjer i A/S Nestle Norge.)

Olje- og energidepartementets samtykke 20. juni 1988.

«En viser til Deres søknad av 10. mai d. å., mottatt her 13. juni.

Det opplyses i søknaden at Entreprises Maggi S.A, Sveits har ervervet 53,8 pst. av aksjene i A/S Nestle Norge.

Det aktuelle erverv er konsesjonspliktig idet A/S Nestle Norge innehar kraftleiekonsesjon i henhold til lov av 14. desember 1917 nr. 16 (industrikonsesjonsloven) kap. IV.

I medhold av industrikonsesjonsloven § 36 og bemyndigelse gitt ved kgl. res. av 11. januar 1978 gis Entreprises Maggi S.A., Sveits konsesjon for erverv av inntil 53,8 pst. av aksjene i A/S Nestle Norge. Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen.

En gjør oppmerksom på at det i og med ovenstående vedtak ikke er gjort noen endring angående de nevnte kraftleiekonsesjoner eller de tilknyttede vilkår.»

16. Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap.

(Tillatelse til bruksrett i Hellandsfossen i Modalen kommune. Kongelig resolusjon 6. mai 1983. Ny bruksrettskonsesjon.)

Kongelig resolusjon 24. juni 1988.

1. Innledning.

Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap har ved brev av 4. februar 1987 søkt om forlengelse av bruksrettskonsesjon for Hellandsfoss anleggskraftverk i Modalen kommune, Hordaland. Den gamle konsesjonen, som ble gitt ved kgl. res. av 6. mai 1983, løp ut 1. november 1987.

Saken har vært forelagt NVE som i brev av 17. desember 1987 har uttalt følgende:

«NVE har mottatt følgende søknad fra BKK datert 4. februar 1987:

«Med kgl. res. av 6. mai 1983 ble kraftselskapet meddelt bruksrett for anleggskraftverket i Hellandsfossen i Modalen kommune.

Konsesjonen har begrenset varighet og gjelder fram til 1. november 1987.

Kraftverket ble satt i drift 1. november 1977 for å avhjelpe kraftsituasjonen under byggingen av Steinsland kraftverk. Det utnytter fallet i Hellandsfossen og blir drevet parallelt med et eldre kraftverk tilhørende Modalen kommune. Installasjonen er to aggregat, hvert med en ytelse på 1 500 kVa. De to kraftverkene utnytter bare en del av den regulerte vannføringen i vassdraget. Det arbeides med planer for en full utnyttelse av kraftpotensialet i den nedre del av Modalsvassdraget. Dette er det redegjort nærmere for i det etterfølgende.

Rettighetene i fossen disponeres av Modalen kommune, BKK har som tredje part idag både avtale med kommunen og grunneierne. Spørsmålet om fornyelse av disse avtalene tas opp parallellt med denne søknad slik at alle parter er informert.

Videre planer for utnyttelse av fallet foreligger. Prosjektet er plassert i kategori I i Samlet plan, det omfatter to kraftverk og et pumpekraftverk. Vi har tidligere sendt melding om videre planlegging etter § 4 a, og vedlegger til Deres orientering 2 eksemplarer av den utsendte brosjyre. Forskjellige faglige undersøkelser i vassdraget er kommet igang. Dersom konsesjon blir gitt vil Hellandsfossen kraftverk bli påbegynt først. Det burde være mulig å ha anlegget driftsklart i løpet av 1993. Planarbeidet ledes av en styringsgruppe der Modalen kommune er representert sammen med grunneierne og elveeigarlaget.

Forlengelse av konsesjonen er nødvendig fram til det nye kraftverket er i drift.

Vi søker med dette om fornying av gjeldende bruksrettkonsesjon fra 1. januar 1987 og inntil det nye kraftverket kommer i drift dog begrenset til 10 år, det vil si til 1. november 1997.»

Vassdragsdirektoratet forlangte i brev av 13. februar 1987 nærmere opplysninger om fallrettighetenes disponering etter 1. november 1987 og ba at en ny leieavtale med rettighetshaverne måtte ordnes før søknaden kunne tas til behandling. BKK besvarte denne henvendelsen 27. april 1987. Det siteres fra svarbrevet:

«Som nevnt i vårt brev av 4. februar har vi tatt opp med grunneierne og kommunen fornyelse av gjeldende avtale.

Kopi av dette brev vedlegges til Deres orientering.

Modalen kommunes rettigheter i Hellandsfossen er begrenset til 75 år med utøp i 2028.

Rettighetene begrenser seg ifølge grunneierne til den nødvendige vannmengde til Modalen kraftlag sitt aggregat, 1,5 ^{3}/s. Dagens pålegg om minstevannsføring på 2 ^{3}/s. hele året ut av Steinslandsvatnet gjør at kraftlagets aggregat alltid vil ha nok vann.

Til orientering vedlegges avtale mellom Modalen kraftlag og BKK om drift av kraftverkene i Hellandsfossen.

Som det fremgår av vedlegg 1 er der ialt 18 grunneiere i Hellandsfossen. Av disse har 4 svart på vår henvendelse.

Vi antar at det er i alle fall to grunner til at ikke flere har svart. For det første vet man ikke om at avtale med grunneierne skal foreligge før behandling. Grunneierne regner antakelig å ha rikelig tid til å svare.

Dernest har det vært uttrykt ønske fra kommunen om å få delta i den nye utbyggingen i Hellandsfossen. Både kommunen og grunneierne har videre bedt om at kun fossen bygges ut og ikke fallet fra Almeli slik det er redegjort for i Samlet plan og kraftselskapets forhåndsmelding.

Vi antar at en del av grunneierne avventer svar på disse spørsmål før de svarer.

En avklaring om utbyggingsalternativ vil fra kraftselskapets side skje i løpet av sommeren i og med innsending av konsesjonssøknad for utbygging av «nye Hellandsfossen kraftverk».

Slik saken står er vi redd for at vi ikke vil få bekreftelse fra samtlige grunneiere om en forlengelse av gjeldende driftsavtale for kraftverket i Hellandsfossen tidsnok til at NVE etterpå rekker å behandle saken innen 1. november 1987.

Vi ber derfor om at De behandler vår søknad om forlengelse av bruksrettskonsesjonen i Hellandsfossen med innitl 10 år uavhengig av avtalen mellom BKK og grunneierne.

Vi ber også om en redegjørelse for saksgang og hvor lang tid De regner med at behandling av søknaden vil ta.

Til Deres orientering vil vi på nytt gjøre en henvendelse til de grunneiere som ikke har besvart vår henvendelse.»

Hovedpunktene i den vedlagte gamle avtale mellom Modalen kraftlag BKK om drift av kraftverkene i Hellandsfossen lød som følger:

«Innledning.

Mellom eierne av Hellandsfossen i Moelvi og Bergenshalvøens kommunale Kraftselskap (B.K.K.) er avtalt at B.K.K. får bygge anleggskraftverk i Hellandsfossen.

Venstre halvdel av fallet tilhører gnr. 76 Mo, bnr. 1, 2, 3, 4, 5, 6, 7, 8 og 10.

Høyre halvdel av fallet tilhører gnr. 78 Helland nedre, bnr. 1, 2, 3, 4, 17 og 18.

Avtalen godkjennes av Modalen Kommune som ifølge kontrakt av 1952 har «uinnskrenket bruksrett» til Hellandsfossen for 75 år.

B.K.K.'s rettigheter.

B.K.K. får utnytte vannet i Hellandsfossen til 2 turbiner, hver på 1 400 kW til anleggskraft for utbygging av Steinsland kraftverk. Grunn for kraftstasjon, rørgate og inntak ordnes ved særavtale med den eller de oppsittere på Helland hvis grunn benyttes. Kraften

føres ut fra stasjonen over Modalen Kraftlags eksisterende ledninger etter egen avtale mellom B.K.K. og Modalen Kraftlag.

B.K.K. får rett til å nytte kraftverket i inntil 10 år regnet fra 1. november 1977. Etter utløpet av 10 år skal kraftverket, dersom ikke annet er avtalt, nedlegges. Hvis kraftverket nedlegges før 10 år er gått, bortfaller vederlaget til grunneierne.

Grunneiernes rettigheter (vederlag).

B.K.K. leverer gratis strøm 8 kW til gnr. 76 Mo, og 8 kW til gnr. 78 Helland nedre med en brukstid på 5 000 t/år. Leveringen ordnes ved at B.K.K. betaler til Modalen Kraftlag abonnement for de enkelte oppsitterne etter tariff H 3. merverdiavgift betales av B.K.K. Eventuelle nye statlige avgifter skal ikke belastes B.K.K.»

Vassdragsdirektoratet kunne fortsatt ikke godta søknaden og ba om å få tilsendt kopi av ny avtale med Modalen kommune og med private rettighetshavere.

Etter ytterligere noen tid og drøftinger mellom BKK, Modalen kommune og grunneierne mottok NVE følgende brev fra BKK, datert 27. august 1987:

«Vi viser til Deres seneste brev, datert 22. juni, om fornyelse av konsesjonen.

Kraftselskapet har nå kommet til enighet med kommunen om videre drift av anleggskraftverket.

Kopi av avtalen følger vedlagt.

Kopi av avtalen i undertegnet stand vil bli ettersendt når den har vært behandlet i kommunestyret i Modalen.

Vi regner med at De nå kan ta opp vår søknad av 4. februar til behandling.

Til deres orientering har Modalen kommune påtatt seg å skaffe til veie tillatelse fra grunneierne.

Kommunen har avtale med grunneierne om fallrettene, bortsett fra en som har protestert på utnyttelse av fossen. Dersom det ikke lykkes kommunen å komme til enighet med vedkommende må vi komme tilbake til spørsmål om ekspropriasjon av de manglende rettene.

Da saken nå haster må vi be om at saksforberedelsene videreføres slik at det ikke blir problemer med drift av anlegget etter 1. november 1987.

Kommunen har gitt uttrykk for at de støtter fullt opp om å få avtalen klar så snart som mulig.»

Det vedlagte avtaleutkast hadde følgende ordlyd:

«AVTALE

mellom

Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap (B.K.K.)

og

Modalen kommune (M.K.)

om anleggene og rettighetene i Hellandsfossen i forbindelse med fornyelse av bruksrettskonsesjonen for anleggskraftverket.

1) Kraftselskapet gies rett til å drive anleggskraftverket i inntil 10 år frem til 1. november 1997, eller til eventuell annen gjennomført utbygning avløser avtalen, mot en årlig godtgjørelse på *kr. 125 000,–*. Godtgjørelsen reguleres med samme prosentsats som medlemsprisen.
2) Kraftselskapet betaler en overføringsavgift på all kraft som produseres i Hellandsfossen ÷ Modalen kraftlags uttak. Avgiften er fast og settes til 1,0 øre/kWh. Modalen forutsettes å dekke alle kostnadene med 20 kV linjenettet inkl. tap. Konsesjonskraften leveres, måles og avregnes i Hellandsfossen sålenge det er tilstrekkelig produksjon der.
3) Kraftselskapet blir abonnent hos Modalen Kraftlag for kraftforbruk i koblingsstasjonen på Nygaard og boligfelt på Øvre Helland. Det tas hensyn til kraftselskapets installasjoner på 20 kV siden ved prisfastsettelsen også etter denne avtale utløper.
4) Ved eventuelt fremtidige utbygninger i Modalen gis kraftselskapet rett til å overføre anleggskraft på 20 kV nettet, mot å foreta nødvendige utbedringer og installasjoner.
5) Det opprettes en avtale om drift og tilsyn med kraftverkene i Hellandsfossen og 20 kV anleggene for disse verkene. Utgangspunkt er gjeldende avtale for driftsamarbeid med forutsetning at BKK dekker ⅔ av lønnsutgiftene i avtalens pkt. 6. Driftsavtalen tilpasses forøvrig pkt. 2, 3 og 4 i denne avtale.

Nesttun, den .....

For Modalen Kommune	For Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap»

Søknaden av 4. februar 1987, sammen med tilleggsopplysningene av 27. april 1987, 27. august 1987, ble så i brev fra NVE 11. september 1987 forelagt Modalen kommune, Hordaland fylkeskommune via fylkesmannen. Det ble bedt om uttalelse så snart som mulig.

Modalen kommunestyre, i møte 6. oktober 1987 la til grunn for sin behandling et skriv fra h.r.advokat Ingolf Vislie av 21. september 1987 og fattet følgende enstemmige vedtak:

«1. Modalen kommune har ikkje noko å innvenda mot at BKK vert gjeve mellombels bruksrettskonsesjon i inntil 10 år slik det er søkt om.
2. Kommunen forutset at NVE og/eller organ som kan gje konsesjon ikkje har in-

vendingar mot avtaleforslaget som vart sendt frå BKK 27. august 1987.

Kommunestyret har i sak 55/87 samrøystes godkjend avtalen.

3. Kommunen forutset likeeins at avtalen vert godkjend i BKK sine avgjerande organ.»

Skrivet fra *h.r.advokat Ingolf Vislie* er formet som et forslag til brev fra Modalen kommune til Fylkesmannen, NVE og BKK og har følgende ordlyd:

«1. BKK har i brev av 4. februar 1987 søkt om fornying av gjeldende bruksrettskonsesjon fra 1. november 1987 og inntil det nye kraftverket kommer i drift, dog begrenset til 10 år, dvs. 1. november 1997.
2. BKK har i brev av 27. april 1987 gitt uttrykk for at Modalen kommunes rettigheter begrenser seg til Modalen kraftlag sitt aggregat. BKK ber samtidig om at søknaden av 4. februar 1987 blir behandlet uavhengig av grunneiernes svar.
3. H.r.advokat Ingolf Vislie ga i brev av 3. juni 1987 til BKK med gjenpart til NVE en fullstendig redegjørelse for rettsforholdene i forbindelse med Hellandsfossen kraftverk. NVE uttalte etter dette i brev av 22. s. m.:

> «Etter det som er opplyst har Modalen kommune bruksrett til de aktuelle grunneieres rettigheter til 17. desember 2027, jfr. skjøte av 30. mars 1974. Denne bruksrett dekker perioden frem til 1. november 1997 som BKK's søknad om ny bruksrettskonsesjon gjelder. Modalen kommune har derfor grunnlag for å inngå bruksleiekontrakt med BKK om hele fallet som nyttes i kraftverket. En eventuell bruksrettskonsesjon vil ikke endre dagens eierforhold.»

4. Det ble holdt forhandlingsmøte mellom partene 2. juli og 25. august. Til det sistnevnte møte forelå et brev fra h.r.advokat Eivind Roll, som trakk Modalen kommunes rettigheter i tvil. Under møtet 25. august ble av BKK erkjent at h.r.advokat Roll ikke hadde lest h.r.advokat Vislies redegjørelse av 3. juni, og BKK's forhandlere aksepterte pånytt Modalen kommunes rettigheter.
5. Under møtet 25. august ble partenes forhandlere enige om å anbefale godtatt av henholdsvis BKK's styre og kommunestyret i Modalen den overenskomst som ble sendt NVE i brev av 27. s.m. Denne overenskonst er behandlet av Modalen kommunestyre 1. september d.å., og godkjent der.
6. Modalen kommune er nå i ferd med å innhente underskrifter på avtalen mellom Modalen kommune og grunneierne. Her har alle innenbygdsboende undertegnet. Det gjenstår noen få utenbygdsboende. Etter kommunens mening er det ikke strengt nødvendig å ha undertegnet avtale med grunneierne. Kommunen mener at den i henhold til bruksrettskontrakt av 17. desember 1952 og skjøte av 30. mars 1974 har rett til ensidig å inngå midlertidig 10 års avtale, men har likevel ønsket å få en ny avtale med grunneierne for at disse ikke skal føle seg forbigått. Avtalen med grunneierne må forsåvidt betraktes som et tilbud som kommunen gir grunneierne uten å erkjenne rettsplikt.

   En regner med å få avklart i løpet av 2 uker om alle grunneiere går inn på kommunens avtaleforslag. Skjer ikke dette, vil en rå til at BKK får tillatelse til «i nødvendig utstrekning å ekspropriere det som trengs av rettigheter for en ytterligere 10 års forlengelse». En vil da ha ekspropriasjonsadgangen åpen, dersom dette skulle vise seg nødvendig.
7. I avtale mellom kommunen og BKK fra 1977 er bestemt:

> «Etter utløpet av 10 år skal kraftverket, dersom ikke annet er bestemt, nedlegges.»

   Ved avtale av 25. august 1987 er bestemt at BKK gis rett til å drive kraftverket i inntil 10 år frem til 1. november 1997 eller til eventuell annen gjennomført utbygging avløser avtalen. Modalen kommunes samtykke til fortsatt drift gjelder altså for 10 år, men heller ikke lenger. Fra 1. november 1997 faller man igjen tilbake til den i 1977 opprettede og i dag gjeldende avtale hvoretter kraftverket skal nedlegges, dersom ikke annet blir bestemt. Denne situasjon synes i dag lite aktuell, men for ordens skyld bør forholdet likevel være presisert.
8. Merknadene foran har til formål å klargjøre hvor partene står rettdslig. På dette grunnlag har Modalen kommune ikke noe å innvende mot at BKK gis midlertidig bruksrettskonsesjon for inntil 10 år som omsøkt. Det er en uttrykkelig forutsetning for Modalen kommunes standpunkt at NVE og/eller andre konsesjonsmyndigheter ikke har innvendinger mot avtaleforslaget som ble sendt NVE fra BKK 27. august d. å. Likeledes er det en uttrykkelig forutsetning at ordningen godtas av BKK's bestemmende organer. Brister noen av disse forutsetninger, bortfaller også grunnlaget for Modalen kommunes samtykke. Som påpekt i brevet fra h.r.advokat Vislie av 3. juni 1987, opphører Modalen kommune i nærværende sak ikke som høringsinstans, men som part med eiendomsrett til dam, vei, kraftlinje og bryteranlegg og med privatrettslig beskyttet bruksrett til fallene i 75 år fra det opprinnelige kraftverk ble bygget – altså iallfall til år 2027.»

Hordaland fylkeskommune har i brev av 28. september 1987 til fylkesmannen ingen merknader til saken og rår til at søknaden blir imøtekommet.

Fylkesmannen i Hordaland, i brev av 2. november 1987, har ingen merknader til at BKK får forlenget bruksrettskonsesjon som omsøkt.

BKK oversendte 2. november 1987 kopi av avtalen mellom Modalen kommune og BKK i undertegnet stand.

Norges vassdrags- og energiverk bemerker:

Hellandsfossen i Modalselven ble i 1952 utbygget som et kommunalt kraftverk, og A/L Modalen kraftlag fikk ved kontrakt i 1952 rett til uten vederlag å nytte eierens fallrettigheter i Hellandsfossen i 75 år.

A/L Modalen kraftanlegg overdro etter generalforsamlingsvedtak 16. juni 1973 alle sine aktiva og passiva til Modalen kommune.

Ved kgl. res. 25. juli 1975, med planendring 18. mai 1977, fikk BKK tillatelse til å bygge Steinsland kraftanlegg. Dette anlegg ligger noe høyere opp i vassdraget enn Hellandsfossen. For å sikre anleggskraft til Steinsland kraftverk, bygget BKK et anleggskraftverk i Hellandsfossen i 1977. Avtale om dette ble inngått med grunneierne, og gjaldt i 10 år, dvs. fram til 1. november 1987. Avtalen er også godkjent av Modalen kommune. Det er således to kraftverk i Hellandsfossen, et kommunalt kraftverk og BKK sitt kraftverk.

NVE – Energidirektoratet ga, med brev av 18. februar 1976 konsesjon for den elektriske utrustningen i anleggskraftverket. Denne tillatelse gjaldt til 1. januar 1986.

Det regulerte avløpet fra Steinsland kraftanlegg etter at dette kom igang utgjorde en del av tilløpet til Hellandsfossen og anleggskraftverket fikk dermed en ytelse av en slik størrelse at det ble konsesjonspliktig etter ervervsloven. BKK søkte derfor i 1980 om bruksrettskonsesjon for de rettigheter deres avtale med grunneieren ga dem. Slik konsesjon ble meddelt ved kgl. res. av 6. mai 1983 med gyldighet til 1. november 1987.

Foreliggende søknad gjelder en fornying av bruksrettskonsesjonen med utløpstidspunkt 1. november 1987. BKK arbeider med planer for større utnyttelse av kraftpotensialet i nedre Modalsvassdraget og bygger på et prosjekt i kategori I i Samlet Plan. Fårhåndsmelding for dette prosjektet foreligger, men da det vil ta noe tid før et eventuelt nytt Hellandsfoss kraftverk kan komme i drift, ønsker BKK i mellomtiden en ny bruksrettskonsesjon fra 1. november 1987 og inntil det nye kraftverket er ferdig dog begrenset til 10 år, dvs. til 1. november 1997.

Når det gjelder Modalen kommunes rettigheter i Hellandsfossen legger NVE til grunn at Modalen kommune har grunnlag for å inngå bruksleiekontrakt med BKK om hele fallet som nyttes i anleggskraftverket. Avtale om dette foreligger i undertegnet stand.

Det skjer ingen endringer ved fortsatt drift av Hellandsfossen anleggskraftverk. Eventuelle skader er som tidligere begrenset til redusert vannføring av selve fossen. I og med at kraftverket er bygget, blir det ingen ytterligere skader.

NVE viser til at verken Modalen kommune, fylkeskommunen eller fylkesmannen har gått imot søknaden.

Ut fra det forannevne tilrår NVE at BKK får bruksrettskonsesjon for det eksisterende anleggskraftverket i Hellandsfossen som omsøkt og på vilkår som følger i vedlagte utkast.

På grunn av at Hellandsfossen anleggskraftverk tenkes avløst av et nytt, større kraftverk innenfor en tiårsperiode, har vi beholdt de samme vilkårene som i den gamle tillatelsen av 6. mai 1983 uten hensyn til at kraftverket er fullt ut etablert. Derfor er også vilkår som til vanlig gjelder ved bygging av anlegget fortsatt med.

Vi har følgende bemerkninger til vilkårene:

Konsesjonstid, post 1.

BKK's avtale med Modalen kommune gjelder i 10 år til 1. november 1997 dersom ikke et nytt kraftverk kommer i drift før den tid. NVE vil derfor anbefale at konsesjon gis fra 1. november 1987 og inntil et nytt kraftverk i Hellandsfossen kommer i drift, dog ikke utover 1. november 1997.

Årlige avgifter, post 2.

Avgiftssatsene er fastsatt i tråd med det som er vanlig for nye konsejoner, nemlig kr. 18,– pr. nat.hk. til kommuner og kr. 6,– pr. nat.hk. til staten.

NVE har ingen ytterligere bemerkninger.»

NVE foreslår følgende vilkår for bruksrettskonsesjon:

1.

(Konsesjonstid)

Konsesjonen gjelder inntil et nytt Hellandsfossen kraftverk kommer i drift, dog ikke utover 1. november 1997. Konsesjonen kan ikke overdras. Anleggene må ikke i konsesjonstiden nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

(Konsesjonsavgifter)

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 6,– pr. nat.hk., beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som de konsederte vannfallene etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til de fylkes-, herreds- og by-

kommuner som Kongen bestemmer av kr. 18,– pr. nat.hk., beregnet på samme måte.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Plikten til å betale disse avgifter inntrer etter hvert som vannkraften tas i bruk. Avgiftene har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares rente som fastsatt i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m. m. § 3 første ledd.

3.

(Kontroll med betaling av avgifter m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 14, skal med bindende virkning for hvert enkelt tilfelle fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Byggefrister m. v.)

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 1 000,–.

5.

(Bruk av norske varer)

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen samt til en pris som ikke med mer enn 10 pst. overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell – 10 pst. – i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges.

Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 pst. av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette avgjøres spørsmålet av Olje- og energidepartementet.

Olje- og energidepartementet kan dispensere fra reglene om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

Hva angår leveranse fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler konsesjonæren hver gang etter avgjørelse av Olje- og energidepartementet en mulkt av inntil 15 pst. av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

(Forsikring)

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Olje- og energidepartementet kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

(Helsetjeneste)

Konsesjonæren er forpliktet til, når Sosialdepartementet forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan konsesjonæren etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

(Husrom for ansatte.)

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelig vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sundt og tilstrekkelig husrom. Kommunaldepartementet kan gi nærmere bestemmelser om dette.

9.

(Forsamlingslokale, allmenndannende virksomhet m. v.)

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeidere og den øvrige be-

folkning som er knyttet til anleggene, eller hvis Olje- og energidepartementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f. eks. samfunnshus.

10.

(Godkjenning av planer, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE/Vassdragsdirektoratet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for vassdragets utbygging. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVE/Vassdragsdirektoratets samtykke.

11.

(Veger m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning.

Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

12.

(Naturforekomster, fornminner m. v.)

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Direktoratet for naturforvaltning underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fornminner som er fredet i henhold til lov av 9. juni 1978 nr. 50, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum og/eller Riksantikvaren. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fornminne som ikke har vært kjent, skal melding sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsen i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

13.

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

14.

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren plikter å avgi inntil 10 pst. av den gjennomsnittlige kraftmengde som de konsederte vannfallene etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet til den kommune hvor kraftanlegget ligger eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner.

Fordelingen av kraften bestemmes av Olje- og energidepartementet. Staten forbeholdes rett til inntil 5 pst. av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter Olje- og energidepartementets bestemmelse i kraftstasjo-

nen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 3. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2,– pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

15.

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 14 eller 18 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i ervervslovens § 26.

For overtredelse av de i konsesjonen inntatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000,– pr. dag eller kr. 5 000,– for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

16.

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende, jfr. ervervslovens § 2.»

2. Innkomne uttalelser til departementet.

Modalen kommune uttaler i brev av 18. mars 1988:

«Frå Olje- og energidepartementet har Modalen kommune motteke innstilling frå Norges Vassdrags- og Energiverk, dat. 17. desember 1987 vedkomande bruksrettskonsesjon som BKK har søkt om.

Innstillinga har vore førelagt adv. Vislie i LVK. Vislie har ikkje noko å merka til konsesjonsvilkåra, etter det som BKK har anført i si saksframstilling og kunne rå til at Modalen kommune godkjende vilkåra som er føreslege.

Som det går fram av saksdokumenta har det vore mange drøftingar og møte før NVE har handsama konsesjonssøknaden. Modalen kommunestyre har i møte 6. oktober 1987 samrøstes vedteke å tilrå at BKK får mellombels bruksrettskonsesjon. Sjå side 6 i vedlegget.

Søknaden skal no handsamast i Olje- og Energidepartementet og Modalen kommune skal på ny gjeva sitt syn til kjenne.

Framlegg til vedtak:

1. *Modalen kommunestyre godkjenner NVE sitt framlegg av 14. desember 1987 til bruksrettskonsesjon i Hellandsfossen.*
2. *Det er ein forutsetning at avtalen mellom Modalen kommune og BKK om anlegga og rettar i Hellandsfossen, vert godkjent av det organ som gjev konsesjon.*

Samrøystes vedteke.»

Hordaland fylkeskommune uttaler i brev av 8. januar 1988:

«Hordaland fylkeskommune har ingen merknad til innstilling frå NVE i ovanfornemnde sak.»

Miljøverndepartementet uttaler i brev av 13. januar 1988:

«Vi viser til Deres brev av 29. desember 1987 vedlagt NVE's innstilling i saken.

Departementet har ingen merknader til at BKK får forlenget bruksrettskonsesjon på de vilkår som NVE foreslår.»

Landbruksdepartementet uttaler i brev av 23. februar 1988:

«Landbruksdepartementet har ingen merknader til at Bergenshalvøens kommunale kraftselskap gis fornyet bruksrettskon-

sesjon i ti år for Hellandsfossen anleggskraftverk.»

Kommunal- og arbeidsdepartementet uttaler i brev av 17. februar 1988:

«Vi viser til Olje- og energidepartementets brev av 29. desember 1987.

Kommunaldepartementet har følgende merknader til Innstilling fra Norges vassdrags- og energiverk av 17. desember 1987 i ovennevnte sak:

I konsesjonsvilkårenes pkt. 2 (konsesjonsavgifter) tas inn:

> «Konsesjonsavgiftsmidler danner fond som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen.
> Vedtektene for fondet skal være undergitt godkjennelse av Kommunaldepartementet.»

3. Departementets bemerkninger.

Den foreliggende søknaden fra Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap (BKK) gjelder bruksrettskonsesjon for Hellandsfoss anleggskraftverk i Modalen kommune i Hordaland. Kraften skal nyttes til alminnelig forsyning i Modalen kommune. Eventuelt overskudd vil inngå i BKK's forsyningsområde.

BKK fikk ved kgl. res. 25. juli 1975, med planendring 18. mai 1977, tillatelse til å bygge Steinsland kraftanlegg i Modalen kommune, Hordaland. For å sikre anleggskraft til Steinsland kraftanlegg bygget BKK et anleggskraftverk i Hellandsfossen i 1977. Avtale om dette ble inngått med falleierne og gjelder frem til 1. november 1987. Avtalen er også godkjent av Modalen kommune, som for øvrig driver et kommunalt kraftverk i samme Hellandsfoss.

Anleggskraftverket var opprinnelig av en slik størrelse at konsesjon etter ervervslovens regler ikke var nødvendig. Etter oppstartingen av Steinsland kraftanlegg ble imidlertid tilløpet til Hellandsfoss anleggskraftverk økt, – med derav følgende økning i produksjonsevnen. Ved kgl. res. av 6. mai 1983 ble derfor BKK meddelt bruksrettskonsesjon for Hellandsfoss anleggskraftverk. Konsesjonen hadde gyldighet til 1. november 1987.

Foreliggende søknad gjelder en fornying av bruksrettdkonsesjonen med utløp 1. november 1987. BKK har under utarbeidelse et større prosjekt for økt utnyttelse av kraftpotensialet i nedre Modalsvassdraget. Dette bygger på et prosjekt i kategori I i Samlet plan. BKK ønsker bruksrettskonsesjon for Hellandsfoss anleggskraftverk inntil det nye kraftverket er ferdig, – dog begrenset til 10 år, – dvs. til 1. november 1997.

Olje- og energidepartementet vil bemerke at vurderingen av BKK's nye prosjekt i nedre Modalsvassdraget vil skje uavhengig av den foreliggende søknad.

I og med at kraftverket er bygget, blir det ingen økning i kvalifiserte skader utover tidligere forhold.

Olje- og energidepartementet har ingen innvendinger mot avtalen mellom Modalen kommune og BKK angående anleggene og rettighetene i Hellandsfossen i forbindelse med bruksrettskonsesjonen for anleggskraftverket.

NVE's innstilling har vært forelagt følgende instanser: Hordaland fylkeskommune, Modalen kommune, Landbruksdepartementet, Kommunaldepartementet, Finansdepartementet og Miljøverndepartementet. Ingen av høringsinstansene hadde vesentlige bemerkninger til innstillingen.

Olje- og energidepartementet vil på bakgrunn av søknaden og avgitte uttalelser i forbindelse med denne tilrå at bruksrettskonsesjon i Hellandsfossen innvilges BKK, jfr. ervervslovens § 4. Tillatelsen foreslås gitt på de vilkår NVE har foreslått med den endring som er nevnt nedenfor.

Olje- og energidepartementets bemerkninger til de enkelte vilkårene:

Post 1 *(Konsesjonstid).*

Konsesjonen gjelder inntil et nytt Hellandsfoss kraftverk kommer i drift, dog ikke utover 1. november 1997.

Post 2 *(Konsesjonsavgifter).*

Kommunaldepartementet ønsker følgende tilføyelse: «Konsesjonsavgiftsmidler danner fond som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen.

Vedtektene for fondet skal være undergitt godkjennelse av Kommunaldepartementet.»

Olje- og energidepartementet finner å kunne gå med på dette.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

I medhold i lov om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom av 14. desember 1917 gis Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap tillatelse til bruksrett til fall i Hellandsfossen i Modalen kommune, Hordaland, i samsvar med Olje- og energidepartementets foredrag av 24. juni 1988.

17. Stripa Mine Service A.B.

(Konsesjon for erverv av aksjer i A/S Nordisk Grubekompani.)

Olje- og energidepartementets samtykke 11. juli 1988.

«Det vises til Deres søknad av 30. januar 1985. Søknaden ble oversendt fra Industridepartementet i brev av 12. september 1985. Olje- og energidepartementet oversendte saken til Norges vassdrags- og energiverk til uttalelse i brev av 15. november 1985.

Saken ble deretter sendt distriktet på høring gjennom fylkesmennene i Nordland og Troms. Fylkesmannen i Troms avga uttalelse i brev av 19. september 1986, mens uttalelsen fra Fylkesmannen i Nordland først forelå ved brev av 4. august 1987.

NVE avga uttalelse til Olje- og energidepartementet i brev av 20. mai 1988. Gjenpart av uttalelsen vedlegges til orientering.

Det opplyses i søknaden at Stripa Mine Service A.B. har ervervet 100 pst. av aksjene i A/S Nordisk Grubekompani.

Ervervet regnes som konsesjonspliktig idet A/S Nordisk Grubekompani eier vannfall av konsesjonspliktig størrelse i henhold til lov av 14. desember 1917 nr. 16 (industrikonsesjonsloven) kap. I.

Av de tre fallene som eies av A/S Nordisk Grubekompani faller Lysåvassdraget i Kvæfjord kommune under konsesjonsgrensen. Storelva i Lødingen representerer ikke et økonomisk nyttbart utbyggingspotensiale, og Vestpollelv i Lødingen er vurdert som et av Nordlands dårligste utbyggingsprosjekt økonomisk sett og er derfor lite aktuelt for utbygging. Begge fallene i Lødingen må anses å ligge nær konsesjonsgrensen i industrikonsesjonsloven. Det foreligger ingen utbyggingsplaner for vassdragene. I tillegg er det opplyst at eiendomsretten til deler av fallen skal være omstridt.

Ut fra formålene bak industrikonsesjonsloven har departementet kommet til at søknaden ikke skal omfattes av kap. I. Søknaden er tatt under behandling etter industrikonsesjonslovens kap. V om konsesjon for erverv av aksjer.

I medhold av industrikonsesjonsloven § 36 og bemyndigelse gitt ved kgl. res. av 11. januar 1978 gis Stripa Mine Service A.B. konsesjon for erverv av 100 pst. av aksjene i A/S Nordisk Grubekompani.

Dersom et eller flere av fallene senere skulle bli utbygget, må konsesjonæren på forhånd gi melding om dette til departementet. Ved en eventuell utbygging forbeholder departementet seg å fastsette de vilkår som anses nødvendig etter industrikonsesjonslovens § 2 herunder om konsesjonskraft, konsesjonsavgifter og hjemfall.

En gjør oppmerksom på at departementet ikke har tatt noe standpunkt hva angår rettighetene til fallene.»

18. Sira-Kvina Kraftselskap

(Tillatelse til midlertidig overføring av vann fra Blåsjø til Svartevatn.)

Kongelig resolusjon av 5. august 1988.

I Innledning

Ved kgl. res. av 13. september 1974 ble det bestemt at Blåsjøfeltet skulle reguleres og overføres til Ulla-Førre.

Ved kgl. res. av 22. april 1977 ble det gitt tillatelse til midlertidig overføring av vann fra Bratteliåna som ikke kunne lagres i Blåsjø, til Sira.

Ved kgl. res. av 17. juni 1983 ble det gitt tillatelse til midlertidig overføring av vann fra Blåsjø til Sira.

Begge tillatelsene må regnes som bortfalt etter idriftsettelsen av Saurdal kraftverk i Ulla-Førre-anleggene.

Den foreliggende sak gjelder en søknad fra Statskraftverkene på vegne av Sira-Kvina kraftselskap om midlertidig overføring av vann fra Blåsjø til Svartevatn i perioden 1. august til 31. desember 1988.

II Norges vassdrags- og energiverks innstilling

Norges vassdrags- og energiverk har i brev av 20. juli 1988 avgitt følgende innstilling i saken:

«Sira-Kvina Kraftselskap (S.-K.K.) midlertidig overføring av vann fra Blåsjø til Svartevatn

Vedlagt følger brev fra Statskraftverkene 27. juni 1988 – mottatt her 13. juli 1988 – der det på vegne av S.-K.K. søkes om tillatelse til overføring av vann fra Blåsjø til Svartevatn i perioden 1. august 1988 til 31. desember 1988.

S.-K.K. fikk ved kgl. res. 22. april 1977 tillatelse til midlertidig overføring av Bratteliåna til Svartevatn «inntil Bratteliånas avløp kan utnyttes (magasineres) i Ulla-Førre-anleggene». Videre fikk S.-K.K. ved kgl. res. 17. juni 1983 tillatelse til midlertidig overføring av vann fra Blåsjø til Sira «inntil avløpet fra de overførte feltene kan magasineres og utnyttes i større fallhøyde på Ulla-Førre-siden».

Begge tillatelsene er ansett bortfalt etter at Saurdal kraftverk ble satt i drift i 1985.

Når spørsmålet om overføring igjen blir tatt opp, har dette sammenheng med førstegangsoppfyllingen av Blåsjømagasinet, der det ut fra rutinemessige sikkerhetspålegg i forbindelse med setnings- og deformasjonsmålinger ved steinfyllingsdammer er påpudt langsom oppfylling. Dersom det blir stort tilløp utover høsten, vil derfor Ulla-Førre-verkene kunne bli tvunget til å kjøre ut kraft mens markedsprisen er lav, – i verste fall måtte vann tappes forbi stasjonene når kapasiteten overskrides.

Vi er enige i søknadens påstand om at dette er dårlig ressursutnyttelse, og vil derfor anbefale at tillatelse til overføring til Svartevatn blir gitt. Uttalelser som ble innhentet fra distriktshold og fra fagkyndige i forbindelse med de to tidligere tillatelsene, viste at overføringen hadde relativt små skadevirkninger. Vi har derfor ikke funnet grunn til å forelegge saken på ny for de forskjellige instansene.

En tillatelse i samsvar med søknaden vil komme til å gjelde en svært kort periode, – bare 5 måneder. Ettersom alle fysiske reguleringsinngrep forlengst er gjennomført, og på bakgrunn av ovennevnte små skadevirkninger, finner vi det lite hensiktsmessig å foreslå andre vilkår enn bestemmelser om konsesjonstid og avgifter, jfr. vedlagte utkast.

Om avgifter vil vi bemerke: I tillatelsen fra 1983 ble fastsatt årlige avgifter til staten og til kommuner på henholdsvis kr. 2,– pr. nat.hk. og kr. 9,– pr. nat.hk. Vi foreslår at nye satser settes til henholdsvis kr. 3,– og kr. 13,–, som tilnærmet tilsvarer en oppjustering i takt med konsumprisindeksen for siste femårsperiode.

Vi vil understreke at det i den foreliggende saken vil være uråd å gjennomføre en økingsberegning på forhånd, idet det utelukkende er tilløpsforholdene i de kommende månedene som avgjør om og i hvilken utstrekning tillatelsen vil bli utnyttet. I dette spesielle tilfellet er vi derfor innstilt på å foreta en avregning i ettertid, når det på grunnlag av registreringer er fastslått hvor mye vann som er blitt overført. Tar vi utgangspunkt i en samlet brutto fallhøyde på Sira-siden på ca. 870 m og at Svartevatnmagasinet gir full regulering av tilløpet representerer hver mill. m^3 overført vann en kraftmengde på 367 nat.hk. på årsbasis.»

Norges vassdrags- og energiverks forslag til vilkår for tillatelse for Sira-Kvina Kraftselskap til å foreta midlertidig overføring av avløp fra Ulla-Førres nedbørsfelt til Sira.

«1.
(Konsesjonstid)

Konsesjonen gjelder for perioden 1. august 1988 – 31. desember 1988.

2.
(Konsesjonsavgifter)

For den økning av vannkraften som ved overføringen innvinnes for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgnde årlige avgifter: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 3,– pr. nat.hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 12,– pr. nat.hk.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som overføringen antas å ville medføre utover den vannføring som har kunnet påregnes år om annet med de tidligere gjennomførte reguleringer i vassdraget. Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinene utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Plikten til å betale avgiftene inntrer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

Konsesjonsavgifter som innbetales til kommuner skal inngå i kommunale næringsfond. Vedtektene for disse skal godkjennes av Kommunal- og arbeidsdepartementet.»

III Søknaden

Statskraftverkenes søknad av 27. juni 1988 på vegne av Sira-Kvina kraftselskap lyder som følger:

«Søknad om midlertidig tillatelse til overføring av vann fra Blåsjø til Svartevann

I forbindelse med utbyggingen av Ulla-Førre ble det gitt midlertidig tillatelse til overføring av vann fra Blåsjø (Ulla-Førre) til Svartevann (Sira-Kvina kraftselskap).

I forbindelse med oppfyllingen av Blåsjømagasinet er det nå en situasjon hvor det igjen kan være ønskelig å overføre vann fra Blåsjø til Svartevann.

Førstegangsoppfylling av Blåsjø

Vassdragsdirektoratet har bestemt at ved førstegangsoppfylling av Blåsjømagasinet skal vannstandshevingen ikke overstige 10 cm pr. døgn og ikke overstige 50 cm pr. uke for de øverste 5 meter. Tidligere er første-

gangsoppfylling foretatt opp til kote 1 051. Det vil si at det gjenstår 4 m til HRV er nådd. Statskraftverkene regner med at vannstanden i Blåsjø har nådd kote 1 051 tidlig på høsten i år, slik at førstegangsoppfylling kan fortsette etter de gitte krav.

Ved små tilsig vil vannet kunnelagres i magasinet uten spesielle tiltak. Oppfyllingskravet på 10 cm pr. døgn tilsvarer et tilsig på 8 Mm^3 pr. døgn eller 92,6 m^3/s. Dersom tilsiget overstiger denne verdien vil kraftstasjonene kunne kjøres med en slukeevne på inntil 120 m^3/s. Ved en slik tvungen kjøring vil en kunne risikere å måtte kjøre kraftstasjonene under ugunstige økonomiske betingelser. For å kunne holde kravene til maksimal vannstandsheving vil tilsig som overstiger 212,6 m^3/s uansett måtte tappes forbi kraftstasjonene uten å bli benyttet til kraftproduksjon. Dette er svært uøkonomisk for Ulla-Førres eiere, og må i en samfunnsmessig sammenheng betraktes som en dårlig utnyttelse av ressursene.

Som det fremgår av det ovenstående er det utfra en samfunnsmessig begrunnelse ønskelig å kunne overføre vann fra Blåsjø til Svartevann.

Tekniske forhold

Vannveien som ble benyttet under den tidligere overføring av vann fra Storvatn til Svartevann, kan relativt lett gjøres operativ. Et bjelkestengsel må fjernes og gjennom lukene i Storvatn vil vannet kunne overføres til Svartevann og magasineres der til senere utnyttelse i Sira-Kvina kraftselskaps stasjoner. Det er ikke nødvendig med ytterligere tiltak i området. Det er en forutsetning at overføringen ikke vil forverre flomforholdene nedenfor Svartevann. Den tidligere benyttede målestasjonen mellom Storvatn og Svartevann vil bli satt i drift for registrering av den overførte vannmengden. Selv om denne overføringen vil bli vesentlig mindre enn de overføringene som det tidligere er gitt tillatelse til, vil vi vise til våre søknader for disse overføringene hva angår eventuelle virkninger av overføringene.

Avtale mellom kraftselskapene

Det er inngått en avtale mellom Statskraftverkene og Sira-Kvina kraftselskap som regulerer forholdet mellom selskapene ved en slik overføring. Avtalen vedlegges søknaden til orientering. Avtalen er gjort tidsbegrenset for perioden 1. august til 31. desember 1988. Søknaden om tillatelse til overføringen av vann vil gjelde samme periode. Dersom den resterende førstegangsoppfylling ikke er gjennomført i denne perioden, vil vi eventuelt senere komme tilbake til spørsmålet om en fornyet tillatelse til overføring.

Tilsigsforholdene vil være avgjørende for om en eventuell tillatelse vil bli benyttet, og det er på forhånd vanskelig å anslå størrelsen på vannmengden som vil bli overført. Dersom det skal pålegges konsesjonsavgifter bør derfor disse knyttes til den overførte vannmengden.

Søknad

På vegne av Sira-Kvina kraftselskap søker Statskraftverkene herved om tillatelse til overføring av vann fra Blåsjø til Svartevann i perioden 1. august til 31. desember 1988.»

IV Avtalen mellom Statskraftverkene og Sira-Kvina kraftselskap

Avtalen mellom Statskraftverkene og Sira-Kvina kraftselskap har følgende ordlyd:

AVTALE

mellom

Sira-Kvina kraftselskap

og

Ulla-Førre-verkene v/Statkraft

angående midlertidig overføring av vann fra Blåsjø til Svartevann.

1.

Varighet: fra 1. august 1988 til 31. desember 1988.

2.

Overført vannmengde måles ved hjelp av Sira-Kvinas målestasjon nedstrøms Djupatjørna.

3.

For avregning brukes midlere energiekvivalent i Sirs-Kvina på 2,055.

75 pst. av den overførte energien godskrives Ulla-Førre. Resten inngår som tilsig i Sira-Kvinas vannregnskap.

Energien som godskrives Ulla-Førre, lagres i Sira-Kvina systemet som meruttaksretter til Statkraft.

4.

Eventuell skatt og konsesjonsavgift for overføringen betales i forhold til godskrevet energi.

75 pst. betales av Ulla-Førre.

25 pst. betales av Sira-Kvina.

V Innkomne uttalelser til NVE's innstilling av 20. juli 1988

Sirdal kommunes uttalelse av 28. juli 1988:

«Det vises til OED's telefaks datert 27. juli 1988 og til telefonsamtale med byråsjef Mathisen 26. juli 1988.

Etter å ha drøftet saken med sjefsing. Leif Nesse i Sira-Kvina kraftselskap kan vi uttale følgende:

«Sirdal kommune har ingen innvendinger mot midlertidig overføring av vann fra Blåsjø til Svartevatn i tidsrommet 1. august 1988 til 31. desember 1988. Vi går ut fra at:

1. Overføringen ikke medfører noen som helst skattemessige følger.
2. Den økte kraftproduksjon i Sira Kvina kraftselskap forutsettes belastet med konsesjonsavgiften til kommunen pr. nat.hk. på vanlig måte.

3. Dersom overføringene blir så betydelig at den evt. sammen med store nedbørsmengder vil medføre flomfare i Sira vassdraget, må overføringene stoppes.»

Fylkesmannen i Vest-Agders uttalelse av 29. juli 1988:

«Det vises til ekspedisjon av 26. juli 1988 fra Olje- og energidepartementet vedlagt brev av 20. juli 1988 fra NVE i ovennevnte sak.
Fylkesmannen har ikke merknader til at overføring skjer, som omsøkt, jfr. tidligere tillatelse.
Det vises til uttalelse herfra i saken, datert 26. mai 1982 til NVE.
Det bør vurderes om en sakkyndig person bør foreta en befaring langs overføringstraceen før overføring skjer, for å påvise evt. oppståtte ulemper eller muligheter for skadevirkninger.»

Miljøverndepartementets uttalelse av 29. juli 1988:

«Vi viser til brev av 20. juli 1988 fra NVE til Dem.
Miljøverndepartementet har ingen merknader til at tillatelse til overføring blir gitt.
Vi savner en redegjørelse for hvilke skader som er oppstått ved de tidligere overføringer som er skjedd. Vi antar dette i første rekke vil være landskapsmessige skader. Det bør derfor, om praktisk mulig, foretas en befaring før overføring skjer denne gang, jfr. også uttalelse fra fylkesmannen.
Vi forutsetter at de landskapsmessige skadene ved Djupatjørn og like nedenfor som er oppstått ved tidligere bruk av overføringstunnelen, og nye som evt. oppstår nå, avbøtes ved tiltak som f.eks. bygging av terskler. Vi viser her til NVE's innstilling av 24. august 1982.

Tillatelse etter lov om vern mot forurensning og om avfall

Det kan gis tillatelse etter lov om vern mot forurensninger og om avfall § 11 på følgende vilkår:

Konsesjonæren plikter etter Miljøverndepartementets nærmere bestemmelser å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkning av forurensning som står i forbindelse med overføringen.»

VI Departementets bemerkninger

Statskraftverkene har i brev av 27. juli 1988 søkt om tillatelse til midlertidig overføring av vann fra Blåsjø (Ulla-Førre) til Svartevann (Sira-Kvina kraftselskap) i perioden 1. august 1988 til 31. desember 1988.

Søknaden ble sendt på vegne av Sira-Kvina Kraftselskap som er et interessentskap hvor staten deltar med 32,1 pst. De øvrige interessenter er Lyse Kraftverk med 41,4 pst., Vest-Agder Elektrisitetsverk med 12,2 pst. og Skiensfjorden Kommunale Kraftselskap med 14,6 pst.

Den opprinnelige konsesjon på reguleringer og overføringer i Sira-Kvina-vassdraget ble meddelt ved kgl. res. av 5. juli 1963 til Sira-Kvina Kraftselskap.

Ved kgl. res. av 13. september 1974 ble det bestemt at Blåsjøfeltet reguleres og overføres til Ulla-Førre.

Ved kgl. res. av 22. april 1977 ble det gitt tillatelse til midlertidig overøføring av vann fra Bratteliåna, som ikke kan lagres i Blåsjø til Sira.

Ved kgl. res. av 17. juni 1983 ble det gitt tillatelse til midlertidig overføring av vann fra Blåsjø til Sira.

Tillatelsene av 1977 og 1983 må anses bortfalt etter idriftsettelsen av Saurdal kraftverk i Ulla-Førre-anleggene.

Bakgrunnen for søknaden har sammenheng med førstegangsoppfyllingen av Blåsjømagasinet, der det ut fra rutinemessige sikkerhetspålegg i forbindelse med steinfyllingsdammer er påbudt langsom oppfylling. Ulla-Førre-verkene kan ved stort tilsig av nedbør utover høsten derfor blir tvunget til å kjøre ut kraft når prisen er lav eller i verste fall tappe vann forbi kraftstasjonen når kapasiteten overskrides for å overholde sikkerhetspålegget.

Olje- og energidepartementet viser til at den midlertidige overføringen ikke vil medføre fysiske reguleringsinngrep utover de som ble gjennomført i forbindelse med tillatelsene av 1977 og 1983. Ut fra de uttalelsene som dengang ble innhentet vil også skadevirkningene være små ved overføringen. Skader og ulemper vil ikke bli større ved denne midlertidige overføring.

NVE har i sin innstilling påpekt at uttalelser som ble innhentet fra distriktshold og fra fagkyndige i forbindelse med de to tidligere tillatelsene viste at overføringene hadde relativt små skader. NVE har derfor ikke funnet grunn til å forelegge saken på ny for de forskjellige instansene. Departementet har likevel valgt å innhente høringsuttalelser fra Miljøvernavdelingen hos Fylkesmannen i Vest-Agder, fra Sirdal kommune og fra Miljøverndepartementet, jfr. pkt. V.

NVE viser til at manglende mulighet til midlertidig overføring vil være dårlig ressursutnyttelse og anbefaler derfor at tillatelsen til overføring til Svartevatn gis.

Sirdal kommune har ingen innvendinger mot overføringen, men går ut fra at overføringen ikke får noen skattemessige følger, at økt kraftproduksjon i Sira-Kvina kraftselskap belastes med konsesjonsavgifter til kommunen på vanlig måte og at overføringen stoppes dersom den sammen med store nedbørsmengder medfører flomfare i Sira vassdraget.

Fylkesmannen i Vest-Agder v/Miljøvernavdelingen har ingen merknader til overføringen.

Miljøverndepartementet har ingen merknader til at tillatelse til overføring blir gitt, og anbefaler at det gis tillatelse etter lov om vern mot forurensninger og om avfall § 11 på følgende vilkår:

Konsesjonæren plikter etter Miljøverndepartementets nærmere bestemmelser å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkning av forurensning som står i forbindelse med overføringen.

Olje- og energidepartementet vil bemerke at overføringens eventuelle skattemessige følger ligger utenfor departementets myndighetsområde. Forholdet må avklares mellom de berørte kommuner og skattemyndighetene. Når det gjelder anførslen om konsesjonsavgifter finner departementet at denne er i samsvar med pkt. 2 i NVEs utkast til vilkår som departementet slutter seg til. Departementet forutsetter at overføringen stoppes og at eventuelt andre nødvendige tiltak iverksettes dersom overføringen sammen med store nedbørmengder medfører flomfare i Sira-vassdraget. Videre forutsetter departementet at konsesjonæren foretar en befaring av overføringstraceen før overføringen skjer, for å påvise eventuelle ulemper eller muligheter for skadevirkninger.

Departementet finner at fordelene ved overføringen er betydelig større enn de skader og ulemper den medfører. Departementet har lagt vekt på at samtlige høringsinstanser har gått inn for søknaden og at de to tidligere midlertidige tillatelser har vist at skadene og ulempene er små. Kravet i vassdragsreguleringslovens § 8 synes derfor oppfylt. Olje- og energidepartementet tilrår på bakgrunn av dette at Sira-Kvina kraftselskap gis tillatelse etter vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 nr. 17 til midlertidig overføring av vann fra Blåsjø til Svartevatn i perioden 5. august 1988 til 31. desember 1988 på de vilkår som er foreslått av NVE. Videre tilråds det at det gis tillatelse etter lov om vern mot forurensning og om avfall av 13. mars 1981 nr. 6 § 11, i samsvar med Miljøverndepartementets forslag.

Departementet vil tilrå at det fastsettes reguleringsbestemmelser i samsvar med NVEs innstilling.

Departementet kan ikke se at det er behov for å innhente samtykke fra Stortinget for denne midlertidige overføringen. Uansett den kraftmengden som kan overføres er tillatelsen av svært begrenset varighet – i underkant av 5 måneder. Overføringen medfører ingen fysiske reguleringsinngrep utover de som ble gjennomført ved de tidligere tillatelser som nå er bortfalt. Skadevirkningene vil også være små og ikke gå utover de som fulgte av de tidligere tillatelser. Saken kan avgjøres av Kongen i statsråd uten å innhente Stortingets samtykke.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

I medhold av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 nr. 17 gis Sira-Kvina kraftselskap tillatelse til midlertidig overføring av vann fra Blåsjø til Svartevatn, på de vilkår som er inntatt i Olje- og energidepartementets foredrag av 5. august 1988.

19. Bergenshalvøens Kommunale Kraftselskap.

(Reguleringer og overføringer i Eksingedalsvassdraget m.fl. i forbindelse med bygging av Evanger kraftstasjon. Kongelig resolusjon 4. mars 1966. Planendring.)

Olje- og energidepartementets samtykke 12. august 1988.

«Vi viser til Deres søknad av 4. mai 1988 angående ovennevnte.

Olje- og energidepartementet gir med dette tillatelse til den omsøkte planendring i forbindelse med konsesjon gitt ved kgl. res. av 4. mars 1966.

Planen går ut på å føre avløpet fra Kaldevatn over til Volavatn slik at avløpet kan ytes i Oksebotn kraftverk.

De fastsatte konsesjonsvilkårene gjøres gjeldende også for overføringen.

Manøvreringsreglementets post B 1c Teigdalsvassdraget gis følgende tilføyelse:

«Kaldeåa med et nedbørsfelt på 3,5 km² overføres til Volavatn.»

Av søknaden og senere tilleggsopplysninger går det fram at BKK har alle nødvendige rettigheter både i selve vassdraget og hva angår traseen for overføringkanalen. Derimot er det ennå uvisst om det vil bli oppnådd minnelig ordning vedrørende fremføring av anleggsvei over tredjemanns grunn. BKK har imidlertid gjort det klart at dersom slik ordning ikke kommer i stand, vil gravemaskiner og annet utstyr bli fraktet med helikopeter, slik at ekspropriasjon av rettigheter ikke vil komme på tale i noe tilfelle.»

20. Elkem A/S

(Endring av konsesjonsvilkår.)

Olje- og energidepartementets samtykke 30. august 1988.

«Det vises til Deres brev av 10. august d.å.

Med hjemmel i lov av 14. desember 1917 nr. 16 § 34 jfr. § 37 og fullmakt gitt ved kgl. res. av 11. januar 1978 gis det tillatelse til å endre Elkem A/S's eksisterende konsesjoner slik:

«Tilsammen inntil 33 pst. av selskapets aksjekapital kan eies av utenlandske og helt eller delvis utenlandsk kontrollerte rettssubjekter.

Utover dette kan inntil 20 pst. av aksjene eies av Bergesen D.Y. A/S.»

21. Buskerud energiverk

(Tillatelse til erverv og ekspropriasjon m.v. for utbygging av Pikerfoss kraftverk i Numedalslågen. Kongelig resolusjon 14. november 1980. Minstevannføring.)

Kongelig resolusjon 23. september 1988.

I Innledning

Buskerud energiverk fikk ved kgl. res. 14. november 1980 tillatelse etter ervervsloven og vassdragsloven til utbygging av Pikerfoss kraftverk.

Ifølge konsesjonsvilkårene etter vassdragsloven skal Kongen fastsette endelig minstevannføring om sommeren etter en prøveperiode på 5 år. Sommervannføringen i prøveperioden har vært 10 m/s, mens minstevannføringen om vinteren ble endelig fastsatt i konsesjonen til 0,5 m/s.

I kapittel II følger NVE's innstilling, kapittel III inneholder Miljøverndepartementets uttalelse i saken og i kapittel IV finnes departementets bemerkninger.

II Innstiling fra NVE 21. juni 1988:

«Numedalslågen.
Pikerfossen kraftverk. Minstevannføring

Vi viser til Kgl. res av 14. november 1980 som ga Buskerud Energiverk tillatelse til utbygging av Pikerfoss Kraftverk.

Utbyggingen medfører redusert vannføring over en strekning på ca. 1 km. Konsesjonæren tilpliktes iflg. vilkårenes pkt. 2 å slippe en minstevannføring på 10 m³/sek. i perioen 1. juni–31. august over en prøveperiode på 5 år fra 1982–83. Buskerud E-verk ble også pålagt å bekoste nærmre undersøkelser i prøveperioden, og når prøveperioden var over skulle endelig minstevannføring fastsettes på grunnlag av de foretatte undersøkelser.

Direktoratet for naturforvaltning har gjennomført fiskeribiologiske undersøkelser fra 1981–85 for å vurdere effekten av den reduserte vannføringen. Resultatene fra undersøkelsen foreligger i DN's rapport 1981–1985, «Virkning av redusert vannføring på bunndyr, fisk og fiske ved regulering av Pikerfoss-Numedalslågen fra 1981–85».

Rapporten gir forslag til tiltak og minstevannføringsreglement som bl.a. konkluderer med følgende:

> «Det som til slutt blir avgjørende fra et fiskeribiologisk synspunkt for størrelsen på sommervannføringen er at fisken sikres skikkelige passasjemuligheter. Med tanke på de forholdene som blir skapt på strekningen etter at tersklene er bygd, skulle 2 m³/s være tilstrekkelig. Resultatene fra tellingen i fisketrappa viste at det var liten vandring ved 10 m³/s.
>
> Vannføring på 2 m³/s skulle ikke gjøre det vanskelig å finne trappeåpningen hvis fisken forøvrig vandrer oppover elvestrekningen. Sommervannføring på 2 m³/s ville også skape et forhold mellom vinter- og sommervannføring som mer tilsvarer det en har for midlere vannføring i elva ellers. En vil derfor foreslå at sommervannføringen ved Pikerfoss settes til 2 m³/s fra 1. juni–31.august. Hvis det senere skulle bli aktuelt med laks så langt oppover Numedalslågen som til Pikerfoss må minstevannføringsreglementet tas opp til ny vurdering.»

På den nevnte strekningen er det bygd tre betongterskler som alle er utstyrt med fisketrapper. Den siste fisketrappen ble bygd ferdig høsten 1987.

Strekningen fra dammen til utløpet har vært vurdert med forskjellige vannføringer, og den 26. mai 1987 ble det arrangert en befaring med deltakelse av naturverninspektør Bo Anderson, Fylkesmanen i Buskerud – vassdragsforvalter Anders Horgen, sjefsing. Finn Johannessen, Buskerud E-verk – avd.ing Midthun, Buskerud E-verk og overing. Sæveraas, NVE-VN. Det ble sluppet minstevannføringer på 0,5 m³/s, ca 4,8 m³/s og ca 1,2 m³/s.

Pikerfossenområdet er også etter utbygging attraktivt for rekreasjon og sportsfiske, og området på tippen oppstrøms dammen er en populær rasteplass.

Forsøket med forskjellige minstevannføringer viste at det kan oppnås et brukbart landskapsmessig resultat med ca 3 m³/s med de tersklene som nå er bygd, men området ved dammen vil få et noe bedre utseende med ca 4 m³/s.

Ut fra landskaps- og friluftsmessige vurderinger mener vi minstevannføringen i perioden 1. juni–31. august helst bør være 4 m³/s, men ikke under 3 m³/s.»

III Uttalelse fra Miljøverndepartementet 26. juli 1988:

«Buskerud Energiverk. Fastsettelse av minstevannføring ved Pikerfoss kraftverk

Vi viser til Deres brev av 6. oktober 1986.

Buskerud Energiverk (tidligere Buskerud Kraftverk) fikk konsesjon på erverv av bl.a. Pikerfoss ved kgl. res. 14. november 1980.

Det ble samtidig gitt tillatelse etter vassdragsloven til utbygging av fallet.

I tillatelsen het det at vannføringen bl.a. (post 2 i vilkårene etter vassdragsloven) at konsesjonæren tilpliktes i perioden 1. juni–31. august å slippe en minstevannføring på 10 m³/s i en prøveperiode på 5 år. Endelig minstevannføring skulle fastsettes på grunnlag av foretatte undersøkelser i løpet av prøveperioden. Bakgrunnen for prøveperioden var å kartlegge effekten av redusert vannføring på fisk og fiske over den berørte elvestrekningen.

I perioden 1. september til 31. mai ble minstevannføringen fastsatt til 0,5 m³/s.

Miljøverndepartementet foreslo i sin uttalelse til NVE's innstilling at det ble installert et miniaggregat i inntaksdemningen for å kompensere for produksjonstap ved slipp av minstevannføring. Buskerud Energiverk fant dette interessant og har satt av plass for dette.

Buskerud energiverk ble i brev av 14. september 1983 fra vassdragsdirektoratet pålagt å bygge terskler. Tersklene er nå ferdige.

Direktoratet for naturforvaltning-Reguleringsundersøkelsene fikk i oppdrag å foreta fiskeribiologiske undersøkelser. Disse ble gjennomført i 1983, 1984 og 1985. Resultatene foreligger i rapport 1981–1985 fra Dn-Reguleringsundersøkelsene. Av rapporten går det fram at aurens gyteareal er begrenset på den 6 km lange utbygde elvestrekningen. Dette skyldes den lave minstevannføringen om vinteren. På grunn av redusert bunndyrproduksjon som følge av tørrleggingen om vinteren, er strykstrekningen lite egnet som fiskebiotop også ved sommervannføring. Rapporten konkluderer med at det derfor vil være tilstrekkelig med sommervannføring på 2 m³/s for fiske og for å sikre fiskens frie gang mellom terskelbassengene. Dersom det imidlertid senere skulle bli aktuelt å føre laks forbi Pikerfoss, må spørsmålet om minstevannføring tas opp på nytt.

På bakgrunn av denne rapporten foreslår Direktoratet for naturforvaltning at minstevannføringen i perioden 1. juni– 31. august settes til 2 m³/s.

Den aktuelle elvestrekningen har imidlertid også andre brukerinteresser. Muntlig meddelelse fra Norges kajakk- og kanoforbund v/Rekdal peker på at padleinteressene er avhengig av minimum 3 m³/s.

Videre er landksapsverdiene ved det aktuelle vassdragsavsnittet av stor betydning. Miljøvernavdelingen i Buskerud har i 1987 sammen med Buskerud Energiverk og NVE prøvd ulike vannføringer i Pikerfoss. Dette for å finne fram til en vannføring som er tilstrekkelig for å ta vare på landskapsverdiene i vassdragsavsnittet. På bakgrunn av disse forsøkene, går Fylkesmannen i Buskerud ved miljøvernavdelingen i brev av 27. april 1988 til Miljøverndepartementet, inn for at minstevannføringen i sommermånedene fastsettes til 4 m³/s.

NVE går i brev av 21. juni 1988 til OED inn for at minstevannføringen om sommeren helst bør være 4 m³/s, men ikke under 3 m³/s.

Fylkesmannens miljøvernavdeling har tatt opp spørsmålet om endret minstevannføring også om vinteren ut fra at en økt minstevannføring vinterstid ville gitt bedre gyte- og produksjonsforhold for fisken. Miljøvernavdelingen anmoder også om at sommervannføringen opprettholdes fram til 1. oktober.

Departementet vil, på bakgrunn av de utredninger og uttalelser som foreligger, peke på at det synes akseptabelt at minstevannføringen om sommeren settes ned fra 10 til 4 m³/s. Det synes imidlertid å være behov for å øke sommerperiodens lengde og for å øke vintervannføringen.

Vi foreslår derfor at det fastsettes et minstevannføringspålegg (nedenfor kalt reglement) som gir rom for fleksibilitet. Fleksibiliteten bør ivaretas ved at en gruppe som nedsettes av OED rådgir Buskerud Energiverk. Hensikten med fleksibiliteten er at minstevannføringen om sommeren i perioder med høy kraftverdi (tørrår), kan minskes mot at brukerinteressene «får dette igjen» senere ved at sommerperiodens lengde økes og/eller at vintervannføringen økes. Også andre tiltak til beste for almenheten kan være aktuelle. I OED's foredrag til den kgl. res. bør formålet med fleksibiliteten og sammensetningen av den rådgivende gruppen beskrives.

Vi foreslår at den rådgivende gruppen består av en representant for fylkesmannens miljøvernavdeling, en representant for kommunen og en representant for grunneierne, med energiverket som sekretariat. Vi antar at gruppen når dette av tidsmessige grunner er nødvendig kan behandle sakene telefonisk.

Ubalansen som kan oppstå ved at energiverket gjentatte ganger«tar» vann uten å «gi» noe igjen vil forutsetningsvis sikres ved at gruppen da benytter seg av sin vetorett når sommervannføringen på 4 m³/s neste gang skal underskrides.

Forslag til reglement:

> «Konsesjonæren tilpliktes i perioden 1. juni–31.august å slippe en vassføring på minimum 4 m³/s.
>
> I perioden 1. september til 31. mai tilpliktes konsesjonæren å slippe en vassføring på minimum 0,5 m³/s.
>
> Konsesjonæren kan, etter at dette først har vært godtatt av en rådgivende gruppe, i perioder minske sommervassføringen ned til minimum 2 m³/s».»

IV Departementets bemerkninger

Buskerud energiverk fikk ved kgl. res. 14. november 1980 tillatelse etter ervervsloven og vassdragsloven til utbygging av Pikerfoss kraftverk.

Post 2 i vilkårene etter vassdragsloven har følgende ordlyd:

«Konsesjonæren tilpliktes i perioden 1. juni–31. august å slippe en minstevannføring på 10 m³/s i en prøveperiode på 5 år. Utbygger skal bekoste nærmere undersøkelser i prøveperioden. Når prøveparioden er over, fastsetter Kongen den endelige minstevannføringen på grunnlag av de foretatte undersøkelser. I perioden 1. september–31. mai tilpliktes konsesjonæren å slippe en minstevannføring på 0,5 m³/s.»

Etter prøveperioden har Direktoratet for Naturforvaltning (DN) foretatt fiskerifaglige

undersøkelser. På bakgrunn av stor forskjell mellom vanndekket areal sommer og vinter etter dagens ordning, fant DN å kunne gå inn for en sommervannføring på 2m/s ut fra hensynet til fisken.

Representanter fra NVE, fylkesmannen i Buskerud, Buskerud energiverk og naturverninspektøren har så foretatt undersøkelser for å vurdere den sommervannføring som er nødvendig ut fra landskapsmessige hensyn. Det konkluderes med at det kan oppnås brukbart landskapsmessig resultat med ca. 3 m³/s med de tersklene som nå er bygd, men området ved dammen vil få et noe bedre utseende med ca. 4 m/s. NVE tilrår i sin innstilling at minstevannføringen i perioden 1. juni–31. august helst fastsettes til 4 m³/s, og i hvert fall ikke under 3 m³/s.

Det følger av uttalelsen fra Miljøverndepartementet at det godtas at minstevannføringen om sommeren settes ned fra 10 til 4 m/s. Det påpekes imidlertid at det på grunnlag av uttalelse fra fylkesmannens miljøvernavdeling synes å være behov for å øke sommerperiodens lengde og for å øke minstevannføringen om vinteren. Miljøverndepartementet foreslår derfor innføring av et fleksibelt manøvreringsreglement.

Olje- og energidepartementet finner at spørsmålet om fleksibelt manøvreringsreglement er interessant, men for lite utredet. Departementet har derfor foreslått overfor Miljøverndepartementet at slike ordninger utredes nærmere, men at man ikke innfører et fleksibelt reglement i den konkrete sak.

Miljøverndepartementet har godtatt dette standpunkt, under forutsetning av at det pålegges en minstevannføring om sommeren på 4 m³/s.

Olje- og energidepartementet tilrår at det i samvar med NVE's innstilling og med tilslutning fra Miljøverndepartementet fastsettes en minstevannføring om sommeren på 4 m³/s. Minstevannføring om vinteren er som tidligere bestemt 0,5 m³/s.

OLje- ogenergidepartementet

tilrår:

Minstevannføringen i perioden 1. juni–31. august for Pikerfoss kraftverk fastsettes til 4 m/s, jfr. kgl. res. 14. november 1980.

22. Hafslund Nycomed AS

(Konsesjon for å øke den utenlandske eierandelen.)

Olje- og energidepartementets samtykke 26. september 1988.

«Det vises til søknad av 19. juli 1988.

Med hjemmel i lov av 14. desember 1917 nr. 16 § 34, 2. ledd, jfr.§ 37 og fullmakt gitt ved kgl. res. av 11. januar 1978 gis det tillatelse til å øke den utenlandske eierandelen fra 20 %til 33⅓ % av stemmeberettiget aksjekapital. Det gis likeledes tillatelse til å uttstede inntil 50 % av den totale aksjekapital som stemmerettsløse aksjer som kan eies av utlendinger.

Konsesjonen gis med følgende vilkår:

Hafslund Nycomed AS skal ha sete i Norge, og selskapets styre skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.»

23. A/S Stormgård

(Konsesjon for erverv av aksjer i Norsk Elektrokemisk Aktieselskab.)

Olje og energidepartementets samtykke 26. september 1988.

«Det vises til Deres søknad av 17. mars 1988.

Det opplyses i søknaden at A/S Stormgård har ervervet 10,4 % av aksjene i Norsk Elektrokemisk Aktieselskab.

Norsk Elektrokemisk Aktieselskab og dets datterselskaper innehar vannfall med utbygde kraftverker i Kragerøvassdraget, Kvina og Drammenvassdraget som er konsesjonspliktige i henhold til lov av 14. desember 1917 nr. 16 (industrikonsesjonsloven) kap. IV.

Søknaden har vært forelagt berørte kommuner og fylkeskommuner til uttalelse gjennom fylkesmannen. Høringsinstansene hadde ingen innvendinger med unntak av Kvinesdal kommune som ikke finner å kunne tilrå konsesjon med mindre konsesjonssøkerne vil opprette nye arbeidsplasser i kommunen.

Olje- og energidepartementet finner ikke at det er grunnlag for å sette slikt vilkår i forbindelse med en konsesjon av aksjeerverv.

I medhold av industrikonsesjonsloven § 36 og bemyndigelse gitt ved kgl. res. av 11. januar 1978 gis A/S Stormgård konsesjon for erverv av 10,4 % av aksjene i Norsk Elektrokemisk Aktieselskab.

Tillatelsen meddeles på følgende vilkår:

Departementet finner at det av allmenne hensyn bør fastsettes konsesjonsvilkår om anvendelsen av kraftproduksjonen i Norsk Elektrokemisk Aktieselskab og dets datterselskaper. Det forutsettes at selskapene ikke skal være forpliktet til å levere kraften på andre vilkår enn det som er vanlig for tilsvarende kraftalg. I samsvar med vanlig praksis fastsettes vilkår om styresammensetning og selskapenes seter. Når det gjelder kraftpotensialet ved Holmen-Hellefos forutsetter de-

partementet at De er innforstått med advokat Thommessens brev av 5. mars 1984 om medvirkning til en økning av den samlete kraftproduksjon i vassdraget. Kopi av brevet vedlegges.

1. Departementet kan, ved endret disponering, fastsette nærmere bestemmelse om anvendelsen av kraftproduksjonen i Norsk Elektrokemisk Aktieselskab, A/S Vafos Brug, A/S Trælandsfoss og A/S Holmen-Hellefos.
2. A/S Stormgård og de under pkt. 1 nevnte selskaper skal ha sete i Norge, og selskapenes styrer skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.»

24. Orkla Borregaard A.S.

(Konsesjon for erverv av aksjer i Norsk Elektrokemisk Aktieselskab.)

Olje- og energidepartementets samtykke 26. september 1988.

«Det vises til deres søknad av 2. mars 1988.

Det opplyses i søknaden at Orkla Borregaard A.S. har ervervet ytterligere 24,46 % av aksjene i Norsk Elektrokemisk Aktieselskab.

Norsk Elektrokemisk Aktieselskab og dets datterselskaper innehar vannfall med utbygde kraftverker i Kragerøvassdraget, Kvina og Drammensvassdraget som er konsesjonspliktige i henhold til lov av 14. desember 1917 nr. 16 (industrikonsesjonsloven) kap. IV.

Søknaden har vært forelagt berørte kommuner og fylkeskommuner til uttalelse gjennom fylkesmennene. Høringsinstansene hadde ingen innvendinger med unntak av Kvinesdal kommune som ikke finner å kunne tilrå konsesjon med mindre konsesjonssøkerne vil opprette nye arbeidsplasser i kommunen.

Olje- og energidepartementet finner ikke at det er grunnlag for å sette slikt vilkår i forbindelse med konsesjon for aksjeerverv.

I medhold av industrikonsesjonsloven § 36 og bemyndigelse gitt ved kgl. res. av 11. januar 1978 gis Orkla Borregaard A.S. konsesjon for erverv av ytterligere 24,46 % av aksjene i Norsk Elektrokemisk Aktieselskab.

Departementet finner at det av allmenne hensyn bør fastsettes konsesjonsvilkår om anvendelsen av kraftproduksjonen i Norsk Elektrokemisk Aktieselskab og dets datterselskaper. Det forutsettes at selskapene ikke skal være forpliktet til å levere kraften på andre vilkår enn det som er vanlig for tilsvarende kraftsalg. I samsvar med vanlig praksis fastsettes vilkår om styresammensetning og selskapenes seter. Når det gjelder kraftpotensialet ved Holmen-Hellefos vises til Deres brev av 5. mars 1984 om medvirkning til en økning av den samlede kraftproduksjon i vassdraget.

Tillatelsen meddeles på følgende vilkår:

1. Departementet kan, ved endret disponering, fastsette nærmere bestemmelse om anvendelsen av kraftproduksjonen i Norsk Elektrokemisk Aktieselskab, A/S Vafos Brug, A/S Trælandsfoss og A/S Holmen-Hellefos.
2. Orkla Borregaard A.S og de under pkt. 1 nevnte selskaper skal ha sete i Norge, og selskapenes styrer skal til enhver tid bare bestå av norske statsborgere.»

25. Nordkyn Kraftlag A/L

(Tilleggsregulering av Reinoksvatn i Lebesby kommune.)

Kgl. res. av 30. september 1988.

Den foreliggende sak gjelder søknad av 13. februar 1986 fra Nordkyn Kraftlag A/L om tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til å foreta tilleggsregulering av Reinoksvatn i Lebesby kommune.

Norges vassdrags- og energiverk har i brev av 2. juli 1987 avgitt følgende innstilling i saken:

«Nordkyn Kraftlag A/L.
Søknad om tilleggsregulering av Reinoksvatn i Lebesby kommune

Finnmark Kraftforsyning har på vegne av *Nordkyn Kraftlag A/L* sendt NVE følgende søknad datert 13. februar 1986:

«Vi viser til vår forhåndsmelding 18. mars 1982. vedlagt følger konsesjonssøknad i 20 eksemplarer. Når søknaden først kommer nå beror det på at anlegget først var aktuelt når Nordkynvegen er kommet fram til Reinoksvatn.

Anlegget ble tatt med i Samlet Plan, men er der akseptert frigitt om dette ble aktuelt. Nå er det klassisfisert i kategori I og klarert for konsesjonsbehandling straks.

Verdien av tilleggsregulering er langt større enn det som er registrert i Samlet Plan, hvilket vi forlengst har gjort oppmerksom på.

Som det fremgår av søknaden har reguleringen små, om noen, negative konsekvenser. Vi kan ikke unnlate å peke på forskjeller i konsekvensklasse for kulturminnevern i SP og rapportene i søknaden.»

Fra den vedlagte søknaden av 12. februar 1986 siteres:

«1. Søknad

1.1 Regulering

I henhold til lov om vassdragsreguleringer av 14. desember 1917, søker vi på vegne av Nordkyn Kraftlag A/L om tillatelse til å foreta følgende tilleggsregulering av Reinoksvatn i Fosselva, i Lebesby kommune:

Tilleggsregulering av Reinoksvatn:

(Ref. lokalt høydesystem: Nåv. HRV, tp. overløp dam, kt. 295,5)

Vannstand:

Naturlig vannstand	LRV	HRV
Kt. 290,5	kt. 290,5	kt. 297,5

Regulering:

Tidl. reg.		Tilleggsreg.		Total-regulring	
Ned	Opp	Ned	Opp	Ned	Opp
0	5,0 m	0	2,25 m	0	7,25 m

3. Utbyggingsplan

3.1 Beskrivelse av kraftverket

Mårøyfjord kraftverk ble bygget av Nordkyn Kraftlag A/L i perioden 1954–1956, og utnytter fallet fra Fossvatn (tegn nr. 12-203) til sjøen. Fossvatn er inntaksmagasin og reguleres 11 m; HRV = kt. 234,0, LRV = kt. 223,0, NV = 223,80. Reinoksvatn er hovedmagasin for Mårøyfjord kraftverk. Reinoksvatn tillates nå regulert ved heving 5,0 m. Tapping og overløp fra Reinoksvatn følger Fosselva til Fossvatn.

Vannveien fra inntaket i Fossvatn til kraftstasjonen består av ca. 1 150 m lang tunnel, tverrsnitt 4 m og 530 m turbinrør; ∅ 950 mm i øvre halvdel og ∅ 850 mm i nedre halvdel. I selve kraftstasjonen er installert to peltonturbiner, hver på 2,2 MW. Kraftverk og reguleringsanlegg ligger på statsgrunn.

Denne konsesjonssøknaden gjelder kun for en tilleggsregulering av Reinoksvatn med 2,25 m slik at total regulering av Reinoksvatn blir 7,25 m. Dette vil gi et magasininnhold som gir full utnyttelse av den installerte maskinkapasitet for produksjon av vinterkraft. Effektivt magasininnhold er nå tilsammen ca 15,9 mill. m³, fordelt med 2,2 mill. m³ i Fossvatn og 13,7 mill. m³ i Reinoksvatn. Det ble opprettet en målestasjon for avløp i Nordmannseth, ca 15 km nord for Mårøyfjord, i 1961, vannmerke nr. 1314. Avløpsmålinger her, samt observasjoner av overløp ved Mårøyfjord kraftverk bekrefter en mulig øking av magasinet i Reinoksvatn.

For tilleggsreguleringen blir neddemmet areal ca 1,2 km², herav innsjøer, vatn 0,6 km² og landareal 0,6 km².

3.2 Hydrologiske data for beregninger, jfr. bilag A10

3.2.1Hydrologisk grunnlag

Som hydrologisk grunnlag for vannføringsberegningene er brukt data for Nordmannseth vannmerke nr. 1314, samt vurderinger av nedbørfeltene for Nordmannseth vannmerke og Mårøyfjord kraftverk. Nedbørfeltet for Nordmannseth vannmerke beskrives av at kupert terreng med mange mindre trange daler med elver og mindre vatn. Sjøarealet er ca. 2,0 km² fordelt på 20 mindre vatn, og sjøprosenten blir ca 11. Feltet ligger mellom kote 0 og ca kote 250, fjelltopper unntatt. I den nederste del av feltet er terrenget skogbevokst med tilhørende skogbunn.

Feltet for Mårøyfjord kraftverk ligger på et fjellplatå fra kote 230 til ca kote 400. nedbørfeltet består for det meste av blokkmark og fjell i dagen. Det er få myrer, lite jordmark, og bare små vatn, foruten Reinoksvatn.

Nedbørfeltet for Nordmannseth vannmerke synes derfor å ha bedre selvregulering enn feltet for Mårøyfjord kraftverk. Dessuten ligger feltene i forskjellige høydenivåer. Det er derfor nærliggende å anta at avløp ved flom og vintertilsig for Mårøyfjord kraftverk, slik tegn.nr. 12-207 viser. Avløp fra feltene sommer og høst forutsetteså være tilnærmet like.

Avløp

Nedbørfelt for Reinoksvatnet	45 km²
Nedbørfelt for Fossvatn (inntaksmagasin)	15 km²
Nedbørfelt for Mårøyfjord kraftverk	60 km²
Spesifikt avløp	43 l/sek/km²
Midlere avløp	2,58 m³/sek
Midlere årsavløp	81 mill. m³

3.22 Reguleringsmagasin, dimensjonering

Tilleggsregulering skal skje i Reinoksvetn som har en overflate ved nåværende HRV på 4,0 km². Arealkurve og magasinkurve er vist på tegn.nr. 12-205.

Magasinet er dimensjonert etter fgølgende forutsetning:

Magasinet skal inneholde den vannmengde som er nødvendig for kontinuerlig vinterproduksjon (1. okt.–1. mai) med 85 % belastning av installerte maskiner i kraftstasjonen.

Nødvendig vannmengde i Reinoksvatn for kontinuerlig vinterproduksjon:

Q = Qmax · 85 %: 2,36 m³/s · 0,85	=	2,0 m/sek.
Nødv. vannmengde: 212 24 · 3 600 ·2,0	=	36,6 mill. m³
÷ vintertilsig i middelåret, 13 % av Qm	=	10,4 mill m³
		26,2 mill. m³
÷ magasin i Fossvatn		2,1 mill. m³
		24,1 mill. m³
+ tillegg for is		1,9 mill m³
Nødv. magasininnh. i Reinoksvatn		26,0 mill. m³

Iflg. magasinkurven (tegn.nr. 12-205) oppnås nødvendig magasin iflg. forannevnte forutsetninger ved å heve Reinoksvatn 2,25 m over nåværende HRV.

Reguleringen blir da:	LRV	kt. 290,5
	HRV	kt. 297,75
	NV	kt. 290,5

(Lokalt høydesystem, ref. nåværende topp overløp dam, kt. 295,5.)

Vedr. hydrologiske forhold vises til tegn.nr. 12-207, og tegn.nr. 12-208.

3.23 Flomavledning

Flomberegningene utføres i h.t. Rapport nr. 2-78, Hydrologisk avd., NVE; «Regional flomfrekvensanalyse for Norske vassdrag».

Nedbørfeltet for Reinoksvatn er et typisk høyfjellsfelt, med vårflommer hovedsakelig forårsaket ved snøsmelting og høstflommer (begrensede) med opprinnelse i regn. For

Nordmannseth vannmerke (nr. 1314) er største registrerte avløp ved vårflom målt til 1 700 % av middelvannføringen, Qmiddel. Største registrerte høstflom (pentademiddel) er 540 %av Qmiddel. Høyeste pentademiddel under vårflom er målt til 1 250 % av Qmiddel. Registreringsperioden er 1962–1978.

Det er ingen øverføringer til nedbørfeltet for Reinoksvatn. Tilløpsflommen vil dempes gjennom vannstandsstigning i magasinet, dvs. Reinoksvatn. Når magasinet er fullt vil overløpsvannet følge sitt tidligere elveleie, Fosselva.

2.23.1 Dimensjonerende flomvanntstand (DFV)

Dim. tilløpsflom settes her lik dim. avløpsflom, selv om magasinfyllingen vil dempe flommen en del. Overløpshøyden (flomvannstand) i flomløpet beregnes etter formelen:

$Q = Co \cdot L \cdot Ho^{3/2}$ Co settes til 2,15.

Nåværende hoveddam er utført som steinfyllingsdam med utvendig planketetting på oppstrøms side. Dammens totale lengde er nå ca. 140 m, hvorav 50 m er overløp, et overløp med lengde 25 m mot hvert damfeste, med steinfyllingsdammen i midten. Ved heving av dammen, forlenges hvert overløp med 10 m. Dimensjonerende flomvannstand blir da ca 0,55 (0,53 m) over HRV, dvs. DFV = 298,3.

I tillegg til hoveddammen er der en sperredam i den nord-vestre del av vannet. Denne er utført som steinfyllingsdam med betong tetningskjerne. Planene for påbygging av dammen er ikke forelagt Kraftforsyningens Sivilforsvarsnemnd.

3.24 Vannstandsvariasjon i reguleringsmagasinet

Vannstandsvariasjonen i Reinoksvatn er vist på tegn.nr. 12-209 som viser følgende:

Tidspunkt	Middelår (1962–78)	Ugunstigste år (1962–78)
15. mai	kt. 291,8	291,20
15. juni	» 297,75	297,0
1. juli	» 297,75	297,75
1. aug.	» 297,75	297,75

3.3 Produksjon

3.31 *Forutsetningen* for dimensjoneringen av magasinet er at man skal kunne utnytte installerte maskiner med god virkningsgrad, dvs. med 85 % belastning, kontinuerlig i tiden 1. oktober til 1. mai (vinterproduksjon). Tegn.nr. 12-207 og 12-208 viser «vannhusholdningen» i et middelår og i ugunstigste år.

3.32 Økning i produksjon pga. tilleggsreguleringen

Med en tilleggsregulering på 2,25 m i Reinoksvatn vil en få følgende produksjonsøkning i Mårøyfjord kraftverk:

Midlere årsavløp		
0,043 · 60 · 31,536	=	81,36 mill. m³
Midlere vannføring		2,58 m³/sek
Tidligere regulering:		
Magasin		17,6 mill. m³
Magasin i % av årsavløpet		21,6 %
Regulert vannføring i %		50 %
REgulert vannføring		
2,58 · 0,50		1,29 m³/sek
Tilleggsregulering:		
Magasin		28,3 mill. m³
Magasin i % av årsavløpet		34,8 %
Regulert vannføring i %		71 %
Regulert vannføring		
2,58 · 0,71		1,83 m³/sek.
Økning pga. tilleggsreguleringen (1,83–1,29) m³/sek	=	0,54 m³/sek
Økning i vannkraft:		
9,82 · 1,36 · 0,54 · 223	=	1 606 nat.hk.

3.33 Middelproduksjon

«Vannhusholdningen» i et middelår er vist i tabellform, tegn.nr. 12-207.
Middelproduksjonen blir:

Vintrprod. 1. oktober–30.april:
212 døgn à 2,0 m³/sek · 0,0864 = 36, 63 mill. m³ : 0,517 = 18,94 GWh

Sommerprod. 1. mai–30. september:

75 døgn à 2,3 m³/sek · 0,0864 = 14,9 mill. m³ · 0,517	= 7,71 GWh	
25 døgn à 2,0 m³/sek · 0,0864 = 4,32 mill. m³ · 0,517	= 2,23 »	
25 døgn à 1,75 m³/sek · 0,0864 = 3,78 mill m³ · 0,0864	= 1,95 »	
28 døgn à 1,0 m³/sek · 0,0864 = 2,42 mill. m³ · 0,517	= 1,25 »	13,14 »
Midlere årsproduksjon		32,08 GWh

Fordeling av produksjon: Vinter 59 %
Sommer 41 %

Nåværende vinterproduksjon, middelprod. 1963–1982 er 10,0 GWh. Midlere sommerprod. i samme tidsrom er 10,2 GWh. Man vil kunne få en merproduksjon om vinteren på ca 9 GWh pga. tilleggsreguleringen.

3.4 Dammer, veger og kraftlinjer

3.41 Dammer

For nåværende regulering av Reinoksvatn er bygd 2 fyllingsdammer. Hoveddammen har damtetning av 2 lag impregnert plank på vannsiden medsyøttefylling av sprengstein, overløp i betong. Dam II har tetningskjerne av betong og støttefylling av sprengstein. Begge dammene er fundamentert på fjell. Tilleggsreguleringn planlegges utført med direkte påbygging av dammene, forutsatt

Demningstilsynet godkjenning. Tegninger blir sendt Damtilsynet før evt. byggestart.

3.42 Veger

For adkomst til hoveddammen ved Reinoksvtn, fra den nå grovplanerte «Nordkynvegen», RV 888, må det bygges ca 1,8 km vei. Veien tenkes bygd etter tracé inntegnet på oversiktskart, tegn.nr. 12-203. Mellom hoveddammen og sperredammen på vestsiden av Reinoksvatn ble det bygd vei, da kraftverket ble bygd i 1954–56. Denne veien er fremdeles i brukbar stand.

3.43 Kraftlinjer

Mårøyfjord kraftverk er knyttet nordover til Kjøllefjord med en 132 kV-linje, og innover Laksefjorden med en 22 kV-linje.

For å kunne fjernstyre tappeventilen i Reinoksvatn samt opprette vannstandsmåling, må det bygges 22kV-linje fra Mårøyfjord kraftstasjon til hoveddammen ved Reinoksvatn. Linja blir ca. 5,5 km lang. Tracéen er inntegnet på oversiktskart, tegn.nr. 12-203.

3.5 Byggetid og kostnad

3.51 Straks konsesjon for tilleggsreguleringenen eventuelt gis, kan arbeidene med tilleggsreguleringen starte, under forutsetning av at Vegvesenet gir tillatelse til å bruke RV. 888, som nå er grovplanert fram til Reinoksvatn.

Byggestart bør skje så tidlig som mulig etter at snøen er smeltet og veien åpnet. Ved å arbeide parallelt med steinuttak og betongarbeider skal det være mulig å gjennomføre utbyggingen i løpet av en sesong, (juni–november). Forslag til fremdriftsplan er vist på tegn.nr.12-214.

3.52 Kostnadsoverslag

Kostnadsoverslag er satt opp på grunnlag av masseberegninger/anslag samt kostnadsberegninger, basert på innhentede priser fra entreprenører og konsulenter. Kostnadsoverslaget er utført av Finnmark Kraftforsyning. Det er regnet med ca 10 % uforutsette kostnader i overslaget.

Totale kostnader er kalkulert til kr. 7 600 000,– pr. jan. 1986.

3.53 Kraftpris

Utbyggingsprisen blir etter pkt. 3.52 og pkt. 3.33 følgende:

$$\frac{7{,}6 \text{ mill. kr.}}{12\text{GWh}} = \text{kr. } 0{,}63 \text{ pr. kWh}$$

Iflg. NVE's tabell over kostnadsklasser pr. 1. januar 1983 vil denne utbyggingen/utvidelsen av magasinet i Reinoksvatn ligge i kostnadsklasse I, som er gunstigste klasse for kraftutbygginger. Øvre grense for klasse I er pr. 1. januar 1983 kr. 1,28 i utbyggingspris.

3.54 Kraftbehov

Kraftforbruket i forsyningsområdet for Nordkyn Kraftlag A/L var i 1985 53,13 GWh. Siden 1980 har økningen vært ca 9,6 GWh. Planer for ENØK-tiltak vurderes.

3.6 Undersøkte alternativer

Mårøyfjord kraftverk har to magasiner; Fossvatn (ca 2 mill m³) som er inntaksmagasin, og Reinoksvatn som er den største innsjøen innenfor nedbørfeltet til kraftverket, med et effektivt innhold på ca 26 mill. m³ etter omsøkte tilleggsregulering.

Det finnes ikke andre større innsjøer innenfor nedbørfeltet til Mårøyfjord kraftverk, som kan reguleres med samme gevinst som Reinoksvatn. Det gis dermed ikke alternative utbyggingsmuligheter av magasinkapasiteten andre steder innenfor nedbørfeltet.

Pkt. 3.22 viser forutsetningen for dimensjoneringen av tilleggsreguleringen.

Forslag til manøvreringsreglement er vedlagt som bilag nr. A9.

4. Skader og ulemper

4.1 Vassdraget

4.11 Erosjonsforhold

Nedbørfeltet til Mårøyfjord kraftverk har ingen overføringer av andre nedbørfelt. Tilløpsflommen vil ytterligere dempes ved vannstandsstigning i Reinoksvatn etter en tilleggsregulering, enn ved den tidligere regulering.

Bunnen i elveleiet består for det meste av fjell i dagen, men også steinblokker og steinur finnes. Erosjonsskader i det berørte elveleie er derfor usannsynlig.

4.12 Resipientforhold

Det finnes ingen form for utslipp i Fosselvvassdraget, herunder hele nedbørfeltet. Ved tilleggsreguleringen vil der ikke bli endrede resipientforhold.

4.13 Isforhold

På grunn av den beskjedne økningen av ferskvannstilførselen og hevingen av vannstanden i Reinoksvatn, regner man ikke med vesentlige endringer av isforholdene hverken i Reinoksvetn, vassdraget eller i Mårøyfjord.

4.14 Vannforsyning

Da det ikke er bebyggelse langs Fosselva eller ved utløpet i Mårøyfjord, er det ingen som bruker vassdraget til vannforsyning.

4.2 Ferdsel

4.21 Reguleringsområdet

Pga. vanskelig og lang tilkomst til reguleringsområdet har det vært minimal ferdsel i området. Terrengets beskaffenhet med for det meste steinblokker og ur, er ikke særlig innbydende for turgåing o.l.

Forlengelsen av Rv 888 mellom Bekkarfjord og Hopseidet er nå under bygging. Denne veien går langs Reinoksvatn; på øst- og sørsiden av vannet. I nordenden er riksveien ca 1,5 km i luftlinje fra hoveddammen. Her vil man bygge en adkomstvei mellom riksvegen og hoveddammen. Nedbørfeltet for Reinoksvatn ligger i sommerbeite-distrikt nr. 13 «Ifjordgruppen».

4.3 Fiske

4.31 Fiskerikonsulenten i Finnmark utførte i slutten av juli 1982 fiskeribiologiske forundersøkelser i Reinoksvatn og Fosselvvassdraget. Fra Fiskerikonsulentens rapport siteres:

«Regulering og virkning på fiskebestanden

Ved ytterligere 2 m heving av Reinoksvatn vil endel gressmyr etc. bli neddemt, og næringsmengden i vatnet vil ta seg opp i en periode. Deretter vil en risikere en utarming av vatnet p.g.a. utvasking av næringsstoffer fra de produktive bunnarealene i strandsonen.

Dette vil ikke nødvendigvis føre til noen alvorlig reduksjon av røyebestanden eller fiskens kvalitet, da røye vil kunne livnære seg på plankton og stingsild. I Fossvatn ser det ut til å være en mer seinvoksende og fåtellig røyebestand, og vatnet virker også næringsfattigere enn Reinoksvatn. Vi tror heller ikke at en tilleggsregulering vil ha noen særlig betydning for fisken i Fossvatn.

5.1 Konklusjon

Vi kan ikke se at en tilleggsregulering av Reinoksvatn vil forringe produksjon eller kvaliteten av røyebestanden i større grad enn den tidligere reguleringen eventuelt gjorde.

Fra fiskeribiologisk hold har vi således få innvendinger mot en tilleggsregulering i området.

Beliggenhet, landskap og klima har hittil gjort bruksveien ubetydelig. Den planlagte Nordkynveien er tenkt ført forbi Reinoksvatn. Dette vil føre til øket fiske i området. Vatna bør derfor prøvefiskes etter noen år og eventuelle pålegg i forbindelse med fiskekultivering revurderes da.»

4.32 Sjøfiske

Med de små vannmengder og vassføringsendringer det er snakk om, antas utbyggingen ikke å ha innvirkning på fisket i sjøen.

4.4 Reindrift

4.41 Omfang

Reinoksvatn ligger innenfor et område som brukes til sommeren og tidlig høstbeite for reinbeitedistrikt nr. 13 «Ifjordgruppen». Denne gruppen har 14 driftsenheter og ca 5 000 rein, og har beitetid 1. april–1. november. Beiteområdet er begrenset av et sperregjerde i sør, som stort sett følger riksveien over Ifjordfjellet, og et sperregjerde i nord på Hopseidet.

I tillegg er dette området gjennomflyttingsområde for reineierne fra Polmak reinsogn, beitedistrikt nr. 9, som bruker Nordkynhalvøya til sommerbeiteområde.

Totalvidda for sommerbeiteområdet, distrikt 13, er ca 1 260 km. Anslagsvis er ca 390 km steinur og fjell i dagen, mens ca 890 km er nyttbar vidde, iflg. «Norske fjellbeite» bind XV. Boka gir også en beskrivelse av området Reinoksvatn:

> «Rundt Reinoksvatn og vestover mot Mårøyfjorden er det mye ur, anslagsvis ca 70–80 % av arealet. Lendet er også mye kupert, særlig mot Fosselva, og det er bratt mot fjorden. Rundt de mange små vatna sør for Fosselva er det flekker med snøleier, og det er det også her og der mot Storhaugen og Dalhaugen. Nedover langs bekken er det smale striper med gras-vierkratt. Kreklingheiene, som det også er en del av, er tynne og nærmest fri for lav og dvergbjørk. I det heile er det lite beite, og ikke vårbeite på denne strekningen.»

Ved den omsøkte tilleggsregulering blir ca 0,6 km² landareal neddemt. Av dettekan ca 0,12 km² regnes som areal med en grønnlig fargetone om sommeren, og mulig reinbeite.

4.42 Rapporter, uttalelser

I forbindelse med valg av trasé for Rv 886, «Nordkynvegen», ble det utført beiteundersøkelser av de forskjellige forslag til trasé for veien. Undersøkelsene ble utført av sakkyndige, siv.agr. Hans Prestbakmo. (Rapportene ligger vedlagt som bilag nr. A3.)

Før veitraséen ble endelig bestemt, forlå det et forslag til veitrasé fra reindriftsutøverne; vestre alternativ, som ville være til minst skade for dem. Forslaget måtte tolkes dithen at veien ikke måtte komme øst for deres avmerkede linje (se kart, bilag nr. A4). Iflg. rapporten fra Hans Prestbakmo, (bilag nr. A3), bekrefter han reineiernes krav om at veien bør legges etter vestre alternativ, reineiernes forslag, på strekningen fra Torskefjorddalen, nordover forbi *Reinoksvatn*, og til Smielvdalen. Veien går her gjennom uproduktive områder, og er til minst skade for reindriften. Veier bygges nå etter Vestre alternativ forbi Reinoksvatn, som nå søkes tilleggsregulert. Vi antar derfor at skadevirkningene ved en eventuell tilleggsregulering blir små, og kan aksepteres av reindriftsutøverne. Reinoksvatn ligger vest for, og nært opp til deres forslag til trasé for Nordkynveien, i et område hvor steinur og fjell i dagen er fremtredende.

Tillitsmannsutvalget for Reinbeitedistrikt nr. 13 har behandlet saken vedr. tilleggsregulering av Reinoksvatn, den 4. januar 1984, sak 1/84. Utskrift av møteprotokoll er lagt ved som bilag A2. I vedtaket nevnes at det «tidligere er gjennomført større inngrep i distriktet slik som utbyggingen av Adamselvvassdraget og diverse veier». Vurdert i sammenheng med bl.a. dette, kan ikke Reinbeitedistrikt nr. 13 godta ytterligere inngrep. Når det gjelder skadevirkningene av Adamselvreguleringen, som berører en annen reindriftsgruppe «Adamselvgruppen», i beitedistrikt nr. 13, må vi opplyse at skadene her ikke kunne være så store, da reintallet i området har økt betydelig siden Adamselvutbyggingen var ferdig.

Veier utover anleggsveien ved Adamselvreguleringen, som er bygget i den senere tid i dette området, kjenner vi ikke til.

Når det gjelder bruken og nytten av anleggsveien ved Adamselv kraftverk, har vi fått inntrykk av at veien er til stor nytte og lettelse i utøvelsen av reindriftsyrket. Dette gjelder kanskje veier generelt. Planlagt nedbygging av en del av anleggsveien ved Adamselv kraftverk godtok ikke reindriftsutøverne.

Noen utbygging av Ifjordvassdraget blir vel ikke aktuelt, selv om det er tatt med i «Samlet plan for vassdrag». Dette vassdrag ble konsesjonssøkt i 1967, og avslått.

Også tillitsutvalget i Reinbeitedistrikt nr. 9 har behandlet saken vedr. tilleggsregulering av Reinoksvatn, og fattet følgende vedtak:

«Denne reguleringa vil ikke berøre vår flyttetrase. Saken anses derfor uvedkommende for vårt distrikt.»

4.5 Jordbruk

Det drives ikke noen form for jordbruk i reguleringsområdet.

4.6 Fauna

Eventuelle skader på faunaen i området må vurderes ut fra ornitologisk rapport fra zoologisk avdeling ved Tromsø UNiversitet, og rapport fra viltkonsulenten i Finnmark.

Zoologisk avdeling ved Universitetet i Tromsø har foretatt ornitologisk undersøkelse i reguleringsområdet i tiden 6.–8. juli 1983. Fra rapporten vedr. denne undersøkelsen siteres siste avsnitt:

«Områder som tilsvarer Reinoksvatn finnes det flere av utover Nordkynnhalvøya. Dette området har som nevnt et meget skrinn fuglefauna. Av de artene som er registrert i området er ingen truede eller sjeldene arter. Den eneste «overraskelsen» var hagesanger ved kraftstasjonen, men den får ikke forandret sitt habitat ved en etterregulering. En ytterligere oppdemming vil ikke føre til at tap av verdifull ornitologiske verdier, da tilsvarende finnes andre steder på Nordkynhalvøya. Fra ornitologisk synspunkt vil det ikke være innvendinger mot reguleringen.»

4.7 Botanisk avdeling ved Universitetet i Tromsø har foretatt botaniske undersøkelser i området rundt Reinoksvatn, og nedover til Mårøyfjord.

I denne søknaden vil vi nøye oss med å sitere konklusjonen i rapporten fra undersøkelsen. Hele rapporten med artslister m.m. er tilgjengelig, men ligger ikke ved søknaden:

«Konklusjonar

Bjørkeskogsområdet nede ved Mårøyfjord virka nokså interessante ut frå eit nokså overfladisk inntrykk. Dei blir imidlertid ikkje berørt av etterreguleringa. Det same gjeld for to lavlokalitetar og ein moselokalitet, som må seiast å vere det mest interessante som dukka opp under befaringa.

Floraen og vegetasjonen ved Reinoksvatn var svært fattige og utarma. Det var einast tre område som må seiast å vere interessante. Det var dei to blandingsbestandane av snøsoleie og polarsoleie pluss det relativt høgproduktive myrområdet i sørvest. Sidan dei tilliggande områda ikkje er undersøkt er det litt vanskeleg å fastslå om det finnest erstatningsområde for desse. På den godt undersøkte norddelen av Nordkynhalvøya (nord for Hopseiedet) finnest det ikkje slike. Sjølv om Varangerhalvøya, med unntak av kystområda, er svært dårleg undersøkt, er det grunn til å tru at slike område finnest representert her. Sjølv om desse usikre faktorane, vil vi ikkje rangere dei tre lokalitetane så høgt at vi synest det burde ha konsekvensar for planane om etterregulering. Når det gjeld det botaniske, har vi såleis ingen innvendingar mot dei eksisterande etterreguleringsplanane.»

4.8 Geologi

Tromsø Museum v/Per Bøe foretok 8. og 9. august 1983 en geofaglig vernebefaring av Reinoksvatn.

Området på halvøya mellom Laksefjord og Tanafjord er ikke dekket av tidligere offentliggjorte undersøkelser, og representerer dermed et av de strøk av landet hvor det mangler en detaljert berggrunnsgeologisk oversikt. Det som imidlertid er kjent, er at området berggronnsgeologisk ligger innenfor det store felt i Finnmark med sandsteiner av senprekambrisk til kambrisk alder. Området dekkes av planlagt geologisk kart «Honningsvåg» (M 1:250 000), som er under utarbeidelse ved Norges geologiske undersøkelse.

Fra rapporten siteres siste avsnitt:

«Vurdering

Det geofaglig spesielle og verdifulle ved Reinoksvatn er rikdommen på godt bevarte sedimentære strukturer. Området fremtrer som godt egnet for studier av grunne kystnære avsetningsmiljøer. Strukturene er i første rekke påvist langs vannkanten hvor fjellet og blokkene er reinvasket av vann og is. Orienterende undersøkelser i Reinoksvatnans umiddelbare nærhet og i området mellom vatnene og fjorden avdekket imidlertid vid utbredelse av disse strukturer. En ytterligere oppdemming av Reinoksvatnan som foreslått vil ikke føre til tap i geofaglig henseeende etter som de verdifulle trekk opptrer hyppig over mye større områder enn det som blr berørt av de planlagte inngrep. Fra geofaglig hold er drt ingrn innvendinger mot en ytterligere heving av Reinoksvatnans vannstand.»

4.9 Friluftsliv

4.91 Landskapets karakter

Reinoksvatnet ligger på et fjellplatå omtrent midt på vestsida av halvøya mellom Laksefjorden og Tanafjorden. Selva landskapet rundt Reinoksvatn er småkupert, med høyder opp til 100 m høyere enn selve vatnet, bestående av fast fjell i dagen, ur og steinblokker av tildels stor stein. Kun i sørenden av Reinoksvatn finnes det endel humus hvor man finner endel planter. Ellers er landskapet meget karrig, og det virker kaldt og øde. Været er meget skiftende med lave gjennomsnitts sommertemperaturer.

4.92 Friluftsliv i området

Området benyttes i svært liten grad til friluftsliv på grunn av vanskelig adkomst. Det steinete terrenget innbyr heller ikke til noe friluftsliv eller ferdsel i området. Når «Nordkynvegen» blir ferdig, vil nok Reinoksvatn bli belastet med flere sportsfiskere enn nå, da veien kommer til å følge sydøst og sydbredden av vatnet. Der finnes forståelig nok ingen turistruter eller hytter i området eller hytter i området, heller ikke eiendommer, gammer o.l.

5. Verneinteresser

5.1 Kulturvern

Arkeologisk og Samisk-etnografisk avdeling ved Universitetet i Tromsø har foretatt undersøkelser i området.

Arkeologisk avdeling finner ingen konfliktforhold mellom arkeologiske interesser og tilleggsreguleringen av Reinoksvatn.
Heller ikke samisk-etnografisk avdeling har påvist faste kulturlevninger av bevaringsverdig karakter.

5.2 Naturvern; vitenskapelige undersøkelser
Ved de utførte undersøkelser vedrørende flora og vegetasjon, ornitologi og geografi, er det ikke funnet lokaliteter av vernverdig karakter.

6. Tiltak

6.1 Reindrift
I forbindelse med en eventuell utbygging av magasinkapasiteten i Reinoksvatn, vil man søke å tilpasse fremdrift og aktivitet slik at dette blir til minst mulige ulemper for reindriften. Man ønsker i denne forbindelse et nært samarbeide med reindriftsutøverne i anleggsperioden.

6.2 Adkomstvei
Nordkyn Kraftlag A/S har søkt Finnmark Jordsalgskontor pr. januar 1986, om å få bygge adkomstvei til reguleringsdammen ved Reinoksvatn. Dette for å lette adkomsten til reguleringsanleggene for drift og vedlikehold.
Dersom den 1 800 m lange adkomstveien påvises til ulempe for reindriftsnæringen kan veien stenges for alminnelig ferdsel både i anleggsperioden og for ettertid.»

Etter at Vassdragsdirektoratet hadde påpekt feil i det hydrologiske grunnlagsmaterialet, ga *Finnmark Kraftforsyning* følgende kommentar i brev av 9. juni 1986:

«Vedlagt følger vannføringstabell, tegn.nr. 12-218, vannføringskurve, tegn.nr. 12-219, og fyllingskurve for Reinoksvatn, tegn.nr. 12-220. Dette er utarbeidet etter Deres pålegg i tilknytning til vår konsesjonssøknad vedr. tilleggsregulering av Reinoksvatn, med avløpsgrunnlag i Deres oppgitte isohydatverdier. Materiale er beregnet for et spesifikt avløp på 35 sl/km². Vi må igjen presisere at magasinet søkes økt for å få tilstrekkelig vannmengde for en best mulig vinterproduksjon med kraftverkets *bestående installerte maskiner*. Det viktigste med avløpsberegningene er å vise at tilsiget er stort nok til å fylle magasinet for vinterproduksjon. Avløpsberegningene for ugunstigste år (1962–1978), tegn.nr. 12-208, viser at det også i dette tilfellet gir tilstrekkelig magasinpåfylling. I en slik teoretisk avløpsberegning må sommerproduksjon blir underordnet.
Hvorvidt utbyggingsprisen blir kr 0,63 pr. kWh, som beregnet i konsesjonssøknaden for middelproduksjonen, eller blir kr 0,78 pr. kwh, når totalproduksjonen i middel beregnes ut fra et spesifikt avløp på 35 sl/km² gir i praksis samme resultat. Dette er en meget lønnsom utbygging i alle fall.»

Fra bilagene til søknaden siteres:
Notat av 17.oktober 1983 fra fylkesmannen i Troms i forbindelse med Samlet Plan:

«900 01 *Mårøyfjord*
Reinoksvatn er tidligere i forbindelse med vannkraftutbygging regulert opp 5 m.
Ifølge VU-notat nr 22/83 og arbeidsskisse av 1. juni 1983, vil den forhåndsanmeldte tilleggsregulering gi økt produksjon i kraftstasjonen med 5,6 GWh i forbindelse med regulering av Reinoksvatn 2 m opp. Som følge av økt andel av totalproduksjonen tas ut som vinterkraft. Den økte vintervannføring gir ikke målbare endringer i Reinkalvvatn og Fosselva (utløpselv) der eksisterende inntak og kraftstasjon ligger i dag.
Etter den arbeidsskisse som foreligger, vil tilleggsreguleringa demme ned arealer i størrelsesorden 0,6 km² hovedsakelig i sørlige halvdel av Reinoksvatn, øst- og vestsida av vatnet.
Geologi/morfologi
Nordkynhalvøya er geologisk sett ensarta og områdene fra Bekkarfjorden/Langfjorden og videre nordover består hovedsakelig av sandsteinskifer og leirskifer i veksling. Landskapet er dominert av åsrygger bestående av fast fjell og løse steinmasser. Fjellklipper og bratte skrenter finnes knapt annet enn ut mot havet. Fosselvdalen må kunne sies å være frodig og vakker i motsetning til fjellet innover som er karakterisert som «noe av det mest karrige jeg har sett i Finnmark». (Sitat B. Frantzen fagrapport ornitologi.)

Naturvern/friluftsliv
Ytterligere oppdemming av Reinoksvatn vil slik dette området nyttes i dag få ubetydelige konsekvenser for naturvern/friluftsliv. Området er i naturvernsammenheng deler av et større ensarta område. I svært liten grad benyttes området til friluftsliv blandt annet fordi det ligger svært isolert og vanskelig tilgjengelig. Det er utreda flere forslag til vei mellom Bekkarfjorden og Hopsfjorden, og det vestligste alternativet (som også synes å være mest aktuelt) går mindre enn 500 m fra Reinoksvatn på østsida. Eventuell veibygging i dette området vil gi sammenhengende forbindelse fra E6 og ut hele Nordkynhalvøya.
Det er ingen fast bosetning i området. Nordkyn Kraftlag har bolig i Mårøyfjord og campingvogn ved Reinoksvatn. Kraftstasjonen fjernkontrolleres i dag fra kraftlagets hovedbase i Kjøllefjord.

Reindrift
Mårøyfjord–Reinoksvatn tilhører de nordlige deler av Ifjordfjellet reinbeitedistrikt, Øst-Finnmark reinbeiteområde, og benyttes til sommer- og tidlig høstbeite. Særlig gode beiter på sørsida av Reinoksvatn. Området ligger utsatt til med hensyn til den planlagte veien. Det vestlige alternativet forbi Reinoksvatn er et kompromiss mellom reindrifta og veiplanleggerne og vil gi minst skadevirkninger. Sett i sammenheng med beitetap på sør- og østsida avvatnet som følge av reguleringa, vil de totale inngrepene gi området betydelig mindre bruksverdi. Reinoksvatn ligger innafor grensene for kalvingsland på Nordkynhalvøya, men inngrepet vil ikke direkte berøre slike områder. Konklusjonen for reindrifta vil være at området har middels verdi for brukerne og konsekvensene av ei eventuell utbygging vil være middels store til små.

Fisk og vilt

Vassdraget fører røye og trepigget stingsild. Fisken i Reinoksvatn er av varierende kvalitet, hvor spesielt eldre fisk er av dårlig kvalitet. I Reinkalvvatn er fisken av samme kvalitet og gjennomsnittlig noe mindre. Vatna brukes lite til sommerfiske, mens det forekommer noe isfiske. Avkastninga i vatna er ukjent. Av vilt nevnes, ifølge lokalkjente, at det til tider kan være mye fjellrype i området under jakta. Verdiendring ved ei eventuell tilleggsregulering vil både for fisk og vilt føre til ubetydelige negative konsekvenser.

Kulturminner

Konklusjonen i de fagrapporter som blir skrevet etter befaring i år vil være at der ikke finnes områder hvor arkeologiske eller samiske kulturminner går tapt ved tilleggsreguleringa. Eventuelle slike verdier gikk tapt ved de første reguleringa (5 m) da områdene nærmets vatnet ble satt under vann.

Vannforsyning/forurensning

Ingen konflikter eller konsekvenser ved ei slik tilleggsregulering.

Jord-/skogbruk

Tar med fra områdebeskrivelsen i den ornitologiske fagrapporten hvor det blant annet sies, sitat: «Inne på fjellet er det bare stein og atter stein å se, brutt av en og annen snøflekk. Man må se godt etter ned mellom steinene for å finne litt gras og annen vegetasjon.»

Konfliktgrad og konsekvenser sier seg sjøl!

Konklusjon

Prosjekt 900 01 Mårøyfjord med tilleggsregulering av Reinoksvatn 2 m opp, totalt 7 m da vatnet tidligere er regulert 5 m, vil gi neddemming av arealer på omlag 0,6 km². Reindrifta er eneste bruksform og interesse i vassdraget som i nevneverdig grad vil berøres med tap av noe beiteland. En har i konsekvensvurderinga her også tatt hensyn til den planlagte veien som vil gå langs østsida av Reinoksvatn.»

Tillitsmannsutvalget, Reinbeitedistrikt nr. 23 vedtok følgende uttalelse i møte 4. januar 1984:

«Tillitsmannsutvalget vil avgi følgende uttalelse:

«Tillitsmannsutvalget vil påpeke at det innen distrikt 13 allerede er tatt med 2 vassdrag i «Samlet plan for vassdrag». Utbygging av Ifjordvassdraget og Utvidelse av Mårøyvassdraget. I tillegg er utbyggingen av Nordkynveien satt igang etter et trasevalg som vil medføre betydelige ulemper og skader for reindriftsnæringen.

Tidligere er det gjennomført større inngrep i distriktet slik som utbyggingen av Adamselvvassdraget og diverse veier.

Oppdemningen av Reinoksvatn fører til at beiteområder langs søndre og vestre del av vannet går tapt, og at trekkveien mellom 2 små vann på vestsiden av Reinoksvatn stenges.

Tillitsmannsutvalget betrakter de resterende områder innen distriktet som særverdiområder. Vurdert i sammenheng med tidligere inngrep i Reinbeitedistrikt 13 kan ikke tillitsmannsutvalget godta ytterligere inngrep i distriktet.

I det vi viser til ovenstående vil tillitsmannsutvalget gå imot ytterligere regulering av Reinoksvatn.»»

Det nasjonale kontaktutvalg for vassdragsreguleringer sluttet seg i brev av 20. desember 1983 til følgende vurdering fra sitt regionale utvalg i Nord-Norge:

«Saken ble behandlrt i det regionale kontakt utvalg for naturvitenskapelig utredningsarbeid i nordnorske vassdrag (LK – Tromsø). Da vatnet er tidligere regulert, fant LK – Tromsø at det var unødvendig med egne ferskvannsbiologiske undersøkelser, men befaringer i fagene geofag, botanikk og ornitologi for å avgjøre konsesjonsspørsmålet.

På oppdrag fra Nordkyn Kraftlag har Tromsø Museum utført naturvitenskapelige befaringer i geofag, botanikk og ornitologi. Reinoksvatn ligger på Nordkynhalvøya, sør for Hopseiedet, Lebesby kommune i Finnmark (se kart) UTM35 W-NU- 140 380 – 200 500.

Reinoksvatn (292 m o.h.) er tidligere regulert opp 5 m. Det neddemte areal er ca. 2,2 km² (arealet ved naturlig vannstand var ca. 2,1 km²). I forbindelse med den tidligere reguleringen er det gravd grunne kanaler mellom vatnene 308, 300 og 294 (vest for Reinoksvatn). Den planlagte tilleggsreguleringen medfører en ytterligere heving på 2 m av HRV. Tilleggsreguleringen ventes ikke å få ytterligere virkninger for elva mellom Reinoksvatn og Fossvatn.

Reinoksvatn ligger klimatisk på høyfjellet, vel 100 m over skoggrensa. Området rundt vatnet er et platå på ca. 300 m o.h. med grunne, slake dalfører.

Geofag

Berggrunnen er dominert av sandstein. Tykkere lag sandstein adskilt av tynnere lag leirskifer er enerådende i området. Langs store deler av Reinoksvatn er det sammenhengende blokkmark (opptil 1–1,5 m) med fullstendig mangel på finere materiale. Langs vestsida er blokkmark mindre dominerende og med en del finere materiale.

Geofaglig er Reinoksvatn verdifull pga. rikdommen på godt bevarte sedimentære strukturer. Strukturene har imidlertid vid utbredelse i området og en tilleggsregulering vil ikke føre til tap av de geofaglige verdiene.

Botanikk

Lavere deler av Nordkynhalvøya ligger i den nordboreale regionen. Reinoksvatn ligger i et blokkhavsområde øverst i lågalpin sone.

Bjørkeskogområdene ved Mårøyfjord virker nokså interessante, men de blir ikke berørt av tilleggsreguleringen. Flora og vegetasjon rundt Reinoksvatn er svært fattig og utarmet. Kun tre områder synes interessante: To blandingsbestander av snøsoleie og polarsoleie som ikke blir berørt av tilleggsre-

gulering samt relativt høgproduktive myrområder i sør. Det er vanskelig å fastslå om det finnes erstatningsområder for disse. Det er grunn til å tro at slike områder finnes på Varangerhalvøya. Botanisk skulle det derfor ikke være innvendinger mot tilleggsreguleringen.

Ornitologi

I området finnes det knapt våtmark. Fjellklipper finnes knapt annet enn mot havet. Området har en meget skrinn fuglefauna. Eksempelvis er ikke engang steinskvett eller heipiplerke vanlige. Heilo og snøspurv finnes kun sporadisk. Ingen registrerte arter er sjeldne eller truede. Områder som tilsvarer Reinoksvatn finnes det flere av utover Nordkynhalvøya. En ytterligere oppdemming vil ikke føre til tap av verdifulle ornitologiske verdier.

Samlet naturvitenskapelig vurdering

Ved befaringene som er gjort er det ikke registrert så store naturvitenskapelige verneverdier at tilleggsreguleringen kan frarådes. Mht. ferskvannsbiologi/limnologi er vatnet allerede regulert og såpass påvirket allerede at tilleggsreguleringen neppe endrer påvirkningen vesentlig. LK – Tromsø finner det heller ikke nødvendig med konsesjonsbetingede undersøkelser (arkiverings- eller etterundersøkelser) hvis konsesjon gis.

LK –Tromsø har ikke vurdert eventuelle skadevirkningerav reguleringen på jakt og fiske.»

Tromsø Museum har ved brev av 25. april 1984 sendt søkeren følgende konklusjon etter befaring i tidsrommet 15.–20. august 1983:

«Under befaring 15. og 16. august 1983 i planlagte neddemmingsssone og i arealene like ovenfor denne ble ikke registrert kulturminner som er fredet iflg. Lov om kulturminner av 1978.

Det må påpekes at kultursporene ved slike fjellvann oftest ligger i nærheten av strandsonen. Ved reguleringen i 1955 ble vannstanden i Bårs'ejáv'ri (Fossvatn) hevet med 11 m og i Sárvisjavri med 4,5 m. Om det har vært eldre spor av menneskelig virksomhet ved disse innsjøer, må en anta at de allerede er lagt under vann.

Sammenligner en kart 1:50 000 serie M711 utgave 1952 med tilsvarende utgave av 1977 (blad 2236 III) vil en se at ganske betydelige arealer ble satt under vann ved reguleringen av 1955. 2 m heving av vannstanden ved ny regulering vil bety at mindre inngrep. Men en del frodig beitemark blir berørt.

Således vil i Sárvisjavris SØ-hjørne på begge sider av elva bli neddemmet med grasrike myrsletter med godt beite. På Ø- og V-siden av vannet vil bare mindre arealer bli berørt, men noen steder gjelder dette de frodigste partier i et ellers godt og steinet viddelandskap. Den store, nå landfaste holmen på V-siden (rute 16/46) vil bli mindre tilgjengelig for rein ved heving av vannstanden. Den er nå meget benyttet av simler med kalv om våren og forsommeren. Trafikken langs V-siden av vannet vil bli hindret ved at tangen mellom Sárvisjáv'ri (høyde 295,5) og tilstøtende vann (høyde 296) blir brutt. Her er betydelig ferdsel av rein i sommerhalvåret. Samlingsgjerdet for rein på Ø-siden av Kabelhaugen (rute 15/44) vil neppe kunne benyttes etter ny regulering.

Som naturinngrep må tilleggsreguleringen karakteriseres som moderat.

Den vil neppe få noen negativ effekt for den fastboende befolknings bruk av området.

For reindriftssamene fra Karasjok som har beiteland her i sommerhalvåret (distrikt 13) og de fra Polmak som har gjennomflytting i disse trakter til og fra Nordkynhalvøya (distrikt 9), vil reguleringen medføre at området får redusert bruksverdi. Tilleggsreguleringen vil neppe få så dyptgripende følger at den resulterer i brudd i reindriftssamenes lange brukstradisjon. Men sett i sammenheng med den tidligere regulering og annet planlagt inngrep (vegbygging Ø for vannet er ikke riktig å bagatellisere inngrepet.

Denne side av saken må utredes av reindriftens organer.

Det ble ved befaringen ikke gjort observasjoner som medfører oppgaver for kulturminnevernet i samband med tilleggsreguleringen.»

Finnmark Jeger- og Fiskerforbund uttalte i brev av 14. oktober 1982:

«Finnmark Jeger- og Fiskerforbund (FJFF) viser til uttalelse angående reguleringen av Frikarfjordvassdraget, der vi peker på de negative konsekvenser enhver utbygging har for våre interesser. Også i dette tilfelle anser vi det som nødvendig at det inngås en avtale som sikrer et forsvarlig kultiveringsarbeid innen fiskesektoren og her anser vi det riktig med at kultiveringsprosjekt som dekker hele Nordkynhalvøya.

Når det gjelder tilleggsreguleringen av Reinoksvatn vil dette medføre en ubetydelig forandring fra nåværende situasjon og derfor i liten utstrekning skade våre interesser.»

Søknaden har vært kunngjort i juni 1986 og sendt distriktet m.v. til uttalelse med følgende resultat:

Lebesby kommunestyre fattet i møte 7. november 1986 følgende enstemmige uttalelse:

«Lebesby kommunestyre har ingen merknader til søknad fra Nordkyn Kraftlag A/L datert 12. februar 1986 om tilleggsregulering av Reinoksvatn i Lebesby kommune.

Lebesby kommunestyre forutsetter at anleggsveien fra riksveg 888 blir åpen for alminnelig ferdsel etter at anleggsperioden er avsluttet.»

Fylkesmannen i Finnmark uttalte i brev av 17. november 1986:

«Vedlagt oversendes uttalelser til saken fra Lebesby kommune. Finnmark fylkeskommune, Finnmark fylkesfriluftsnemnd og Finnmark fylkeslandbruksstyre. De innkomne uttalelser viser at den planlagte tilleggsreguleringen anses som lite konfliktfylt.

Fylkesmannens miljøvernavdeling har uttalt seg til Direktoratet for naturforvaltning når det gjelder fagfeltene naturvern, friluftsliv, vilt og ferskvannsfiske. Den planlagte tilleggsreguleringen anses i svært liten grad å komme i konflikt med disse interessene, jfr. vedlagte kopi av brev til DN datert 24. oktober 1986.
Fylkesmannen har ingen ytterligere merknader til konsesjonssøknaden.»

Fylkesmannens miljøvernavdeling uttalte i brev av 24. oktober 1986 til Direktoratet for naturforvaltning:

«Tilleggsregulering av Reinoksvatn med 2 m er behandlet i Samlet Plan (Mårøyfjord, 9000 Fosselva).
For våre fagområder naturvern, friluftsliv, vilt og fisk er områdets verdi for utbygging vurdert til liten/ingen verdi (*). En vil gjøre oppmerksom på at det er ført opp feil verdier på dette punktet både i vassdragsrapporten og fylkesrapporten. Det har skjedd en forbytting av områdeverdiene med prosjekt 89401 Vidjevatn/Ifjord, noe SP-sekretariatet i MD og SP-medarbeideren i Troms/Finnmark på et tidlig tidspunkt ble gjort oppmerksom på.
For fagområdene naturvern, friluftsliv og vilt er konsekvensene av en 2 m tilleggsregulering vurdert til ingen negative (0) og for fisk små negative (÷1).
I konsesjonssøknaden søkes det om en tilleggsregulering på 2,25 m. En slik ytterligere regulering på 0,25 m i dette området vil ikke forandre på de vurderinger som er gjort med hensyn til konsekvensene av en tilleggsregulering.
Fylkesmannen har derfor ingen merknader til det konsesjonssøkte prosjektet med hensyn til naturverne-, friluftsliv-, vilt- og fiskeinteresser.»

Fylkesrådmannen i Finnmark uttalte i brev av 30. oktober 1986:

«Fylkesrådmannen har med følgende begrunnelse ingen innvendinger mot at det blir foretatt en tilleggsregulering av Reinoksvatn:

Mårøyfjord kraftverk har pr. i dag store uutnyttede overløp fra magasinet i Reinoksvatn, som er et hovedmagasin. Beregninger viser at ved å øke dammen med 2,25 m slik at reguleringen øker fra +5 til + 7,5 meter, får en et magasin som tar vare på det meste av et større tilsig.
Undersøkelsen viser at tilleggsreguleringen ikke får noen konsekvenser for naturvern og friluftsliv. Den eneste innvendingen mot tilleggsreguleringen som fylkesrådmannen kjenner til, er kommet fra den ene av de to reinbeitedistriktene som grenser mot Reinoksvatn. Innvendingene fra dette reinbeitedistriktet er ikke av en så avgjørende betydning at fylkesrådmannen ser noen grunn til å gå imot tilleggsreguleringen.»

Fylkesfriluftsnemndas vedtak, oversendt ved brev av 28. oktober 1986 hadde følgende ordlyd:

«Fylkesfriluftsnemnda kom ut fra de forundersøkelser og fagrapporter som foreligger ikke se at en evt. tilleggsregulering av Reinoksvatn vil berøre vesentlige naturvern- eller friluftsinteresser.
Finnmark fylkesfriluftsnemnd har dermed ingen innvendinger mot at det gis konsesjon til Nordkyn kraftlag for tilleggsregulering av Reinoksvatn i Lebesby kommune.»

Fylkeslandbrukskontoret i Finnmark uttalte i brev av 4. september 1986:

«Omsøkte tilleggsregulering av Reinoksvatn, Mårøyfjord Kraftverk vil ikke berøre noen jordbruksinteresser. Det er derfor ingen merknader til søknaden ut fra jordbruksmessige hensyn.»

Reindriftsadministrasjonen i Alta uttalte i brev av 25. november 1986:

«Vi viser til vedlagte uttalelse fra Reindriftsagronomen i Øst-Finnmark, sendt Dere den 10. november 1986.
På grunn av kort høringsfrist, sendte Reindriftsagronomen uttalelsen fra distrikt 13, samt egne vurderinger direkte til Dere, uten at søknaden ble behandlet i Områdestyre for Øst-Finnmark.
Reindriftsadministrasjonen ser det som svært viktig at høringsrutinene blir fulgt også i denne saken. Områdestyrets behandling er derfor svært viktig.
Reindriftsadministrasjonen viser til vurderingen i vassdragsrapporten for 900 Fosselva, der konsekvensene av en tilleggsregulering på 2 meter (omsøkt 2,25 m) er vurdert.»

Uttalelse av 10. november 1986 fra *Reindriftsagronomen i Øst-Finnmark* sitres:

«Saken er mottatt fra Reindriftadministrasjonen i Alta den 17. september 1986, og dagen etter (18. september) er den oversendt distrikt 13 – Ifjordfjellet til uttalelse. Den 6. november har en mottatt saken i retur med vedlagte uttalelse fra styret for distriktet. Konklusjonen av denne uttalelsen er at styret går imot ytterligere regulering av Reinoksvann.
Da svarfristen (1. november 1986) allerede er overskredet, finner en det mest riktig å oversende saken direkte uten behandling i Områdestyret, da neste møte blir holdt omkring 15. desember d.å.
Administrasjonen vil imidlertid komme med følgende bemerkning til saken, selv om distriktsstyret har gitt et negativt svar:
Omsøkte tilleggsregulering blir liten, ca 0,6 km², og bør kunne aksepteres. Skadevirkningene blir ikke større enn at de bør kunne tåles. Det beitetap og de ulemper reindriftsnæringa blir påført kan erstattes av kraftlaget på vanlig måte.
Et samarbeide – god kontakt og orientering – med de berørte reineiere må kunne opprettes slik at unødige skader og tap kan avverges både under anleggstiden og senere.
Området rundt Reinoksvatn består av mye ur og stein, og er dåelig beitemark. Tapet av beite vil derfor bli minimalt.»

Reinbeitedistrikt 13 fattet følgende vedtak i møte i distriktsstyret 30. oktober 1986:

«Distriktsstyret vil påpeke at innen distrikt 13 er det satt igang utbygging av Nordkynveien som vil medføre betydelige ulemper og skader for reindriftsnæringen.

Tidligere er det gjennomført større inngrep i distriktet slik som utbyggingen av Adamselvvassdraget og diverse veier.

Oppdemning av Reinoksevann fører til at beiteområdene langs søndre og vestre del av vannet går tapt, og at trekkveien mellom 2 små vann på vestsiden av Reinoksevann stenges.

Distriktsstyret betrakter de resterende områder innen distriktet som særverdiområder. Vurdert i sammenheng med tidligere inngrep i reinbeitedistrikt 13, kan ikke distriktsstyret godta yttrligere inngrep i distriktet.

I det vi viser til ovenstående vil distriktsstyret gå imot ytterligere regulering av Reinoksevann.»

Nordisk samisk institutt uttalte i brev av 28. oktober 1986:

«Det påfølgende inneholder en foreløpig vurdering av de samiske interesser i forbindelse med videreføring av Samlet Plan for vassdrag. Vurderingene er ment å inngå som supplement til innholdet i vassdragsrapporten i Samlet plan om det aktuelle vassdragsprosjekt. Vurderingene blir foretatt av Nordisk Samisk Institutt etter oppdrag fra Miljøverndepartementet. En endelig rapport vil foreligge 31. mai 1987.

Samisk samfunn, sysselsetting og bosetting.

Prosjektet ligger på Nordkynhalvøya i Lebesby kommune. Kommunen omfatter landet omkring Laksefjorden. Kommunen er geografisk delt i tre: Nordkynområdet lokalisert til Kjøllefjord, Kifjord og Dyfjord, Indre Laksefjord-området lokalisert fra Mårøyfjord til Kunes og Veidnes-området.

Indre deler av Laksefjord er gammelt samisk bosettingsområde. Omkring 1 700 var det i dette området 22 sjøsamefamilier og en fjellsmamesiida benevnt som Adamselv bestående av 7 familier. I dette området, avgrenset av henholdsvis Veidnes på vestsiden og Mårøyfjord på østsiden, var samene alene om ressursene helt fram til første halvdel av 1800-talltet. Først fra 1826 har man informasjon om kvensk og norsk innslag i befolkningen i dette området.

Nordisk Samisk Institutt har i DEIDUT nr. 5 1985 publisert resultatene fra et prosjekt om samiske næringers plass i samfunnsplanlegginga. Her framgår det at samene, etter registreringene på grunnlag av folketellinga i 1900, var spredt rundt hele Laksefjorden. Sterkest konsentrasjon av samisk befolkning var det likevel innerst i fjorden i området fra Ifjord til Laksefjordbotn. Her var 90 % av befolkningen samisk. Av den totale fastboende befolkningen i kommunen hadde 45,6 % samisk som første språk.

Med referanse til folketellinga i 1930 framgår det at andelen av befolkning med samisk som første språk i kommunen har gått ned til 27,8 % av totalbefolkningen, mens det fremdeles er en andel på 44,1 % med samisk opphav. Fremdeles er over 90 % av befolkningen i området Ifjord til Laksefjordbotn samisk.

Med referanse til folketellinga i 1970 framgår det at andelen samer av totalbefolkninga har sunket endel til 35,5 %. Fortsatt bor de flestesamer i de indre fjordstrøk. Forskernes feltarbeid i 1981 i området langs Laksefjord fra Bekkarfjord til Veidnes bekrefter inntrykket av samiskhet i befolkningnen fra folketellinga i 1970.

Fordeling av sysselsettingen i % mellom ulike næringer framgår av følgende tabell:

Fiske	23,2
Industri	19,0
Off./priv tjenesteyting	11,4
Bygg/anlegg	10,2
Samferdsel/sjøtransport	10,0
Varehandel	8,5
Jordbruk	5,9
Off. adm.	4,9
Annet	6,9

Nordkynområdet består historisk sett praktisk talt av rent norsk bosetting og sysselsettinga er vesentlig basert på fiske. Indre Laksefjord-området som har en relativt stor andel av samisk befolkning er vesentlig sysselsatt i jordbruk, fjordfiske, bygg og anlegg, utmarksnæring og turisme. Veidnes-området er nærmest utelukkende sysselsatt i jordbruk og fiske.

I Mårøyfjord hvor det i henhold til folketellinga i 1900 bodde 76 mennesker, derav 65,8 % med samisk som 1. språk har det skjedd en gradvisavfolkning. I dag bor der ingen fast lenger.

Samiske næringer

Samiske næringer er definert som:

1. Primærnæringer (jordbruk, reindrift, fiske, jakt og annen utnyttelse av utmark) som er i samsvar med samisk økologisk tradisjon for utnyttelse av ressurser og bærere av samisk kultur
2. Sekundær- og tertiærnæringer som utnytter eller bearbeider produktene fra de samiske primærnæringene eller produserer/bearbeider for disse næringers behov.
3. Kombinasjonsnæringer som foruten næringene nevnt i pkt. 1 og 2 også omfatter næringer som kan drives i samsvar med disse. (NORDISK SAMRÅD).

Som næring betraktet er det overveiende reindriften som nytter prosjektområdet. Området utgjør en vesentlig del av reinbeitedistrikt 13 sommerbeiter og ligger sentralt i hele sommerbeitelandet. Reinbeitedistrikt 13 består av to reindriftsgrupper, nemlig Ifjordfjell-og Måsevanngruppen. Distriktet har vinterbeiter i Karasjok kommune.

Distriktet har to adskilte sommerhjorder. En vesentlig årsak til dette er at det gir mulighet til en mer intensiv utnytting av allerede knappe sommerbeiter. Knapphet på sommerbeiter har oppstått som følge av at interesser utenfor reindriften har beslaglagt vesentlige ressurser.

Kraftutbyggingen i Adamsfjordvassdraget har resultert i tap av verdifulle sommerbeiter og medført betydelige driftsmessige ulemper. Anleggsveien i forbindelse med kraftut-

byggingen har medført økt ferdsel i området. Økt ferdsel skaper uro for reinen i beitet, noe som igjen gir negative konsekvenser for næringsopptak og energiforbruk hos dyrene.

Den allerede foretatte kraftutbyggingen i forbindelse med det angjeldende prosjekt har tilsvarende med ført tap av allerede knappe beiteressurser.

Riksvei 98 og riksvei 888 har stor trafikk i sommerhalvåret. En vesentlig del av trafikkantene benytter sommerbeiteområdet som rekreasjonsområde med derav påfølgende negative konsekvenser for reindriften i området. Den påbegynte Nordkynveien vil tilsvarende påføre reindriften negative konsekvenser i form av tap av beiter og forstyrrelser av dyrene i beitet. Veien vil også åpne sommerbeiteområdet for turister og friluftsinteresserte, noe som ytterligere vil påvirke reindriften negativt. Nordkynveien vil også føre til at et hittil helt beiteområde blir oppdelt. Det vil medføre driftsmessige ulemper for distriktet og øke tapet av dyr på beite i forbindelse med trekkene frem og tilbake over veien.

Tap av beiteland og inngrep i reinens trekkveier i forbindelse med videre utbygging av det angjeldende prosjekt må sees i sammenheng med den beskrevne totalsituasjon med hensyn til inngrep i beitelandet i dette distriktet.

Isolert sett er det Ifjordfjellgruppa som blir direkte berørt av den planlagte reguleringen. Ifjordfjellgruppa består av 15 driftsenheter med totalt ca. 5 000 rein. På grunn av kompleksiteten i reindriftsystemet vil imidlertid en reduksjon av beiter hos en gruppe snart få konsekvenser for en annen gruppe. Det som en driftsenhet taper ett sted vil det måtte ta igjen et annet sted. Det angjeldende prosjektalternativ vil følgelig berøre hele distrikt 13 og nabodistriktene distrikt 9 og 7.

Områdets kultur- og identitetsverdi.

I omtalen om vurderingene av områdets kulturverdi legges til grunn en oppfatning av kultur som det tradisjonsoverleverte ide- og verdisystem, det språk og de skikker som særmerker den samiske befolkning i forhold til andre befolkningsgrupper i området.

I omtalen og vurderingene av områdenes identitetsverdi legges det til grunn en oppfatning av identitet som noe som refererer til individenes selvoppfatning på grunnlag av kjennetegn delvis forbundet med bruken av området. Vurderingene refererer også til kjennetegn som kan begrunnes i samfunnets oppfatning dels forbundet med bruken av området.

Kulturminneregistreringene viser at samenes bruk av området har lange tradisjoner. Området har vært nyttet både av sjøsamene og fjellsamene. Som følge av avfolkingen av Mårøyfjord har sjøsamenes bruk av området avtatt. Til gjengjeld er reindriftssamenes bruk blitt intensivert. Krav om tilpasning til den generelle velstandsutviklingen i det norske samfunnet kan ha ført til dette resultat.

I den grad området fremdeles benyttes av den sjøsamiske befolkning i Laksfjordområdet så vil området ha verdi for identifikasjon av kulturen hos den del av befolkningen som har tradisjoner i bruken av området. For disse har området indentitetsverdi forsåvidt som området er med på å bestemme deres tilhørighet i et bestemt lokalmiljø.

For reindriftsamene er områdets kultur- og identitetsverdi først og fremst knyttet til utøvelse av reindriften.

Området utgjør en vesentlig del av arealgrunnlaget for reindriften og reindriften er i henhold til formuleringene i reindriftsloven en viktig bærer av samisk kultur.

For samene som ett folk er kultur- og identitetsverdien først og fremst knyttet til oppfatningen av området som en del av et samisk territorium. Området er en del av et sammenhengende territorium som samiske organisasjoner forfekter eiendomsretten til.

Vurdering

Prosjektområdet er en del av et sammenhengende område som samene i generesjoner har nyttet i sin næringsøkonomiske og kulturelle tilpasning. Området har i dag særlig verdi for reindriftssamene. En ytterligere regulering av området for vasskraftformål vil redusere områdets kultur- og identitetsverdi for samenes generelt og spesielt medføre problemer for reindriftsamenes tilpasning.»

Norske Reindriftsamers Landsforbund oversendte ved brev av 20. august 1986 følgende uttalelse fra Karasjok Flyttsamelag:

«Jfr. tabell i Samlet Plan er det samlede utbyggbare vannkraftpotensiale i Finnmark beregnet til 2 842 GWh i midlere år. Av disse er varig vernet 632 og foreslått varig vernet 210.

Det er stort sett den samiske befolkningen som blir berørt av utbyggingene, spesielt primærnæringene.

Styret i Karasjok Flyttsamelag savner en samlet konsekvensanalyse av vassdrag og andre inngrep som ligger i områder hvor reindrift utøves. Når prosjektene tas opp isolert som i dette tilfelle gis det ikke riktig bilde av virkningene totalt sett ved en evt. utbygging. F.eks. kan en utbygging i Kautokeino kommune gi ringvirkninger for reindrift i Karasjok. Styret mener at det burde gjøres en konsekvensanalyse av prosjekter som berører reindrift i hele landet.

Videre at det burde gjøres en konsekvensanalyse med sosiale og kulturelle aspekter av allerede utbygde vassdrag og inngrep i samiske områder.

Videre konstaterer styret at det ikke er utredet hvor mye den samiske reindrift må yte av beiteland til vannkraftutbygginger og andre utbygginger i landet.

Samene i Norge er en minoritetsgruppe i Norge med egen kultur, språk, næringsformer og de har krav på vern for å kunne eksistere videre i samfunnet. Grunnleggende mål må være at alle samiske næringer i landet skal opprettholdes og sikres utviklingsmuligheter.

Når det gjelder vassdrag som berører Karasjok reinsogn vil vi vise til planens 98401 Vidjevatn/Iford som har fått prioritetsgruppe 11 (skala 1–16). Utifra reindriftsmessige hensyn må vi bestemt fraråde utbygging her. Det er meget positivt at det ved vurderingen er lagt størst vekt på reindrift.

Ang. 90001 Mårøyfjord som ligger i samme kommune som Vidjevatn og som har fått prioritetsgruppe 2 ved vurderingen av prosjektet så er det i planen lagt vekt på at konsekvensene er små eller ingen.

Isolert sett kan det synes som om utbygging av Mårøyfjord gir småe konsekvenser, men ser en fremtidige utbyggingsplaner og allerede utbygde prosjekter samlet i denne kommunen er det helt klart at konsekvensene for reindrift blir store.

Ved en utbygging vil søndre og vestre del av Reinoksvannet gå tapt og gammel trekkvei mellom 2 små vann på vestsiden av Reinoksvannet stenges.

Utifra en samlet vurdering kan ikke styret foreslå ytterligere oppdemning av Mårøyfjord.»

Miljøverndepartementet har ved brev av 12. desember 1986 oversendt uttalelse fra sine faglige instanser. Disse er gjengitt nedenfor:

Statens forurensningstilsyn uttalte i brev av 30. oktober 1986 bl.a.:

«Vassdraget nyttes ikke som drikkevannskilde.

På bakgrunn av det ovennevnte mener SFT at tilleggsreguleringen ikke vil medføre noen vesentlig vannkvalitetsforringelse som går ut over andre brukerinteresser. Vi foreslår likevel at det tas med et generelt vilkår etter forurensningslovens § 11 i en eventuell tillatelse til tilleggsreguleringen av Reinoksvatn:

> Utbygger plikter etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkning av forurensning som står i forbindelse med reguleringen.»

Direktoratet for naturforvaltning uttalte i brev av 12. november 1986:

«Fylkesmannen i Finnmark har avgitt uttalelse til DN i brev av 24. oktober 1986 med gjenpart til MD. DN har ikke ytterligere kommentarer til planene om tilleggsregulering, men vil be om at det fastsettes nye vilkår for fiske som er i tråd med de vilkår som i dag knyttes til nye reguleringskonsesjoner. Dette er generelle vilkår som åpner adgang for å iverksette kompenserende tiltak dersom dette skulle vise seg nødvendig.

Forslag til vilkår:

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning:

a. å sette ut yngel og/eller settefisk av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes,
b. å sørge for fangst av stamfisk og dekke alle utgifter med klekking, oppfôring og transport,
c. å bekoste biotopforbedrende tiltak for viltet i det berørte området,
d. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingene og reguleringene,
e. å foreta utfiskinger (uttynninger) dersom reguleringne fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold.

II

Dersom det som følge av kraftutbyggingen og reguleringene oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tilttak som departementet eller den dette bemyndiger bestemmer, så fremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

III

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenfornevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.»

Riksantikvaren uttalte i brev av 28. november 1986:

«Tilleggsreguleringen av Reinoksvatnet med 2,25 m innebærer følgende nye inngrep i forhold til den tidligere utbygging av vassdraget:

- Heving av HRV i Reinoksvatnet med 2,25 m.
- 1,8 km adkomstevei.
- Ny kraftlinje, 5,5 km lang.

Befaringer i forbindelse med Samlet Plan og veganlegg Bekkarfjord–Hopseidet har ikke frambrakt data som tyder på at nyere tids kulturminner i vesentlig grad vil bli skadet ved tilleggsreguleringen.

Riksantikvaren anser det lite sannsynlig at prosjektet vil kunne føre til slike konflikter med kulturminner under institusjonens ansvarsområde at konsesjon bør frarådes.

Deler av inngrepsområdene er imidlertid ikke befart, og en vil derfor understreke varslingsplikten i følgende standardvilkår som forutsettes knyttet til en eventuell innvilgning av konsesjonssøknaden:

Naturforekomster, kulturminner m.m.

Anleggets eier plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter, å unngå ødeleggelser av naturforekomsten og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Statens naturvernråd underrettes i god tid på forhånd.

Anleggets eier skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fornminner som er fredet i henhold til lov av 9 juni 1978 nr. 50, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum og Riksantikva-

ren. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det virker inn på kulturminner som ikke har vært kjent, skal melding sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsen i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsleder nødvendig underretning.»

Vi forutsetter at vilkårene foran medfører at konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av kulturvernmyndighetene og innenfor en rimelig økonomisk ramme:

a) å bekoste undersøkelser og dokumentasjon av kulturminner
b) å utføre tiltak for å minske skadevirkning for kulturminner
c) å forelegge kulturvernmyndighetene planene for hoved-hjelpeanlegg og andre anlegg inkl. veier som følger av utbyggingen.

Riksantikvaren har ellers ingen anmerkninger til at konsesjon skulle innvilges.»

Faglig utvalg for naturforvaltning uttalte i brev av 14. august 1986:

«Det nasjonale kontaktutvalg for vassdragsreguleringer (nå: Faglig utvalg for naturforvaltning) har tidligere i brev av 20. desember 1983 avgitt sin vurdering av konsekvensene vedrørende de nevnte utbyggingsplaner. Vurderingen er vedlagt søknaden. Utvalget hadde ingen innvendinger mot utbyggingen, og det ble heller ikke foreslått konsesjonsbetingede undersøkelser dersom konsesjon ble gitt.

Faglig utvalg for naturforvaltning har ikke ytterligere kommentarer til søknaden utover det som er gitt i nevnte helhetsvurdering.»

Fiskeridepartementet uttalte i brev av 30. oktober 1986:

«Fiskeridirektoratet har med brev av 24. september 1986 til Kystdirektoratet uttalt at det ikke har merknader til søknaden. Kystdirektoratet har med brev av 16. oktober 1986 uttalt at det ikke har merknader til søknaden.

Fiskeridepartementet henviser til disse uttalelser og har ikke merknader til søknaden.»

Statens vegvesen, Finnmark uttalte i brev av 10. oktober 1986:

«Vi har ingen spesielle merknader til ytterligere oppdemming av Reinoksvann.

Under planleggingen av Nordkynvegen har vi tatt hensyn til reguleringen slik at planumslinja ved kryssing av det nye bassenget ligger 1,75 m over ny HRV.»

Finnmark Kraftforsyning kommenterte innkomne uttalelser slik i brev av 19. desember 1986:

«Som følger vil vi kommentere enkelte av de innkomne uttalelser:

Uttalelse fra Nordisk samisk institutt

Uttalelsen fra Nordisk samisk institutt er gitt som en foreløpig uttalelse. Den endelige rapport opplyses å ville foreligge den 31. mai 1987. Den videre konsesjonsbehandling må, etter vår mening, kunne skje på grunnlag av denne foreløpige vurderingen, noe vi ber om tilbakemelding på. Vurderingen synes for oss å være meget generell, og bærer preg av aktuell samepolitikk tilhørende en av fraksjonene av to samepolitiske hovedgrupperinger. Rapporten omhandler ikke spesielt reguleringsområdet ved Reinoksvatn, som er prosjektområdet, og derfor ingen konkrete avgjørende momenter for konsesjonsssøknaden.

Etter at kraftverket i Mårøyfjord var ferdigbygget i 1957, tiltok fraflyttingen fra Mårøyfjord. Den siste som flyttet derfra var maskinisten på kraftstasjonen, da stasjonen ble ombygd til fjernstyring fra Kjøllefjord. Det finnes derfor ingen form for fast bosetning i Mårøyfjord, verken sjøsamebosetning eller reindriftsamebosetning. Det berørte Reinbeitedistrikt nr. 13 har sine sommerdriftsboliger ved riksvei 98 på Ifjordfjellet, ca. 30 km i luftlinje fra reguleringsområdet ved Reinoksvatn. Etter at Mårøyfjord ble fraflyttet har nærliggende områder ikke vært brukt pga. meget vanskelig tilgjengelighet.

I rapporten hevdes det at «området utgjør en vesentlig del av reinbeitedistrikt 13 sommerbeiter og ligger sentralt i hele sommerbeitelandet». Denne vurdering kan vi på ingen måte være enig i, ut fra de arealene det her dreier seg om. «Norsk fjellbeite» bind XV, av Erling Lyftingsmo, oppgir totalvidda for sommerbeitelandet for Reinbeitedistrikt nr. 13, til ca 1 283 km². Av dette regnes ca 390 km² som større impediment, mens nyttbar vidde er ca 893 km². Neddemmet landareal for prosjektområdet, dvs. Reinoksvatn, er ca 0,6 km². Av dette utgjør ca 0,12 km² areal med grønnlig fargetone om sommeren, som kanskje kan brukes som reinbeite. Dette utgjør ca 0,01 % av den nyttbare vidde! Påstanden om at dette utgjør en *vesentlig* del av sommerbeiteområdet må derfor avvises, da det heller ikke gis noen begrunnelse for påstanden, noe man skulle kunne forvente av Nordisk samisk institutt.

Det hevdes videre at«knapphet på sommerbeiter har oppstått som følge av at interesser utenfor reindriften har beslaglagt vesentlige ressurser». Heller ikke her begrunnes påstanden. Hva med den sterke økningen i antall rein i beitedistriktet, som har skjedd i det siste tiåret, til tross for påstanden om utenforstående beslaglegging av *vesentlige* ressurser? Man må også kunne sette spørsmålstegn ved påstanden fra Nordisk samisk institutt om at, sitat: «Det angjeldende prosjektalternativ vil følgelig berøre hele distrikt 13, og nabodistriktene distrikt 9 og 7.» Reinbeitedistrikt nr. 9, tillitsmannsutvalget, har fattet følgende vedtak: «Denne reguleringa vil ikke berøre vår flyttetrase. Saken anses derfor uvedkommende for vårt distrikt», (se side 19 i konsesjonssøknaden). At distrikt 7, som har sommerbeiter på Varangerhalvøya, skal bli berørt av denne tilleggsreguleringen i Reinoksvatn, er utenkelig, da hele Tanafjorden skiller disse distriktene. Tanafjorden må i denne sammenheng betraktes som et stykke hav.

Rapporten beskrivelse vedr. innledningen om områdets kultur- og identitetsverdi, har en svært akademisk utforming, som ikke kan identifiseres med dagens bosetning og be-

folkning i Mårøyfjordområdet, da der ikke finnes noen. Det hevdes at «kulturminneregistreringene viser at samenes bruk av området har lange tradisjoner», uten å vise til konkrete eksempler. Tromsø Museum konkluderer med at der ikke er registrert verneverdige kulturminner i området.

Uttalelser fra Reindriftsagronomen i Øst-Finnmark, og Reinbeitedistrikt 13, Idfjordfjellet:

«Vedtaket i distriktsstyret for Reinbeitedistrikt 13, Idfjordfjellet, er tilnærmet lik tidligere vedtak gitt pga. forhåndsmeldingne om tilleggsreguleringen, uten at nye momenter er kommet med.

Reindriftsagronomen i Øst-Finnmark gir, som fagmann og sakkyndig innen reindriften positiv uttalelse vedr. søknaden om tilleggsreguleringen, som mere i tråd med de faktiske forhold.

Uttalelse fra statens forurensningstilsyn

Eventuelt konsesjonsvilkår som foreslås, bør ikke kunne gi grunnlag for å pålegge utbyggeren kostnader til undersøkelser, hvor vesentlige forurensninger ikke påvises.

Øvrige innkomne uttalelser fra: Tromsø Museum, Faglig utvalg for naturforvaltning, Finnmark fylkesfriluftsnemnd, Lebesby kommune, Finnmark fylkeskommune, Fylkesmannen i Finnmark, Miljøvernavdelingen, Fylkeslandbrukskontoret i Finnmark, Statens Vegvesen, Finnmark, Det Kongelige Fiskeridepartement, NVE – Natur og landskapsavdelingen, og NVE – vassdragstilsynet, inneholder ingen innvendinger til at konsesjon for tilleggsregulering av Reinoksvatn kan gis.»

NVE vil bemerke:

Nordkyn Kraftlag A/L bygget i perioden 1954–56 ut Mårøyfjord kraftverk for utnyttelse av fallet fra Fossvatn (Reinkalvvatn) i Lebesby kommune til sjøen. Hovedmagasinet for kraftverket var Reinoksvatn, noe lenger opp i vassdraget, som ble regulert mellom kotene 310,4 og 305,4 i h.t. kronprinsregentens resolusjon av 29. juli 1955 (mellom kotene 295,5 og 290,5 i h.t. foreliggende søknad). Reguleringen innebar 4,5 m oppdemming og 0,5 m senking.

I forbindelse med utbyggingen har Nordkyn Kraftlag A/L inngått kontrakt med staten av 11. juni 1953 om leie av vann- og strandrettigheter som var nødvendige for Fosselvas regulering og utbygging. Leieforholdet gjelder inntil 50 år fra kontraktsdato. Reguleringskonsesjonen er gitt for den tid leieforholdet står ved makt, dog begrenset til et tidsrom av 50 år fra 11. juni 1953.

Plan og søknad

Foreliggende søknad gjelder tillatelse etter vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 til å øke reguleringen i Reinoksvatn med ytterligere 2,25 m oppdemming. Ny HRV vil dermed bli kt. 297,75 i lokalt høydesystem mens LRV fortsatt vil være kt. 290,50. Tilleggsreguleringen vil medføre at nye 0,6 km² landareal demmes ned.

Det er ikke planlagt endringer i Mårøyfjord kraftverk hvor reguleringen utnyttes.

Dimensjoneringsgrunnlaget for den omsøkte magasinutvidelsen er at en i en vinter med midlere tilsig skal være nok vann til kontinuerlig drift med 85 % belastning av installerte maskiner.

Tilleggsreguleringen er planlagt utført ved påbygging av eksisterende fyllingsdammer. Hoveddammen har damtetning av 2 lag impregnert plank på vannsiden med støttefylling av sprengstein og overløp i betong. Sperredammen i nordvestre hjørne av magasinet har tetningskjerne av betong og støttefylling av sprengstein.

Tilleggsreguleringen av Reinoksvatn er plassert i kategori I i Samlet Plan.

Fra Nordkynvegen til hoveddammen vil det bli bygd 1,8 km veg. For å kunne fjernstyre tappeventilen i Reinoksvatn og opprette vannstandsmåling vil det bli bygd 5,5, km 22 kV linje fra Mårøyfjord kraftstasjon til hoveddammen. Her blir det nødvendig med egen tillatelse etter elektrisitetsloven.

Utbyggingen er tenkt gjennomført i løpet av en sommersesong.

Produksjon

Mårøyfjord kraftverk har et nedbørfelt på 60 km² hvorav feltet til Reinoksvatn utgjør 45 km². Midlere årsavløp er 81,4 mill. m³. Magasinvolumet inkludert 2,2 mill. m³ i Fossvatn vil ved tilleggsreguleringen øke fra 15,9 mill. m³ til 28,2 mill. m³ tilsvarende en økning i magasinprosenten fra 19,9 til 34,6. Kraftverkets ytelse ved midlere fall er $2 \times 2{,}2$ MW mens slukeevnen er 2,3 m³/s.

Søker har oppgitt *produksjonsøkningen* ved tilleggsreguleringen til *11,9 GWh pr. år.* Vassdragsdirektoratet mener at dette tallet er for høyt. Etter å ha drøftet dette nærmere med søker vil man peke på at dagens drift mangler fjernstyring av tappeorganet for magasinet. Da dette også er vanskelig tilgjengelig har det ikke blitt utnyttet effektivt nok slik at det har oppstått unødig vanntap. I forbindelse med tilleggsreguleringen blir fjernstyring etablert. På denne bakgrunn finner vassdragsdirektoratet at netto kraftgevinst ved tilleggsreguleringen ikke bør settes høyere enn 4,1 GWh/år, fordelt på 4,3 GWh økning om vinteren og 0,2 GWh reduksjon om sommeren. Verdien av tilleggsregule-

ringen er beregnet til 17,0 mill. kroner pr. 1. januar 1986. For samme kostnadsnivå blir utbyggingskostnaden 8,7 mill. kroner tilsvarende 2,12 kr./kWh som gjør prosjektet klart lønnsomt.

Vassdragsdirektoratet bemerker også at installasjonen i kraftverket burde vært utvidet da den er meget trang. En nylig opprusting gjør imidlertid at dette ikke vil være lønnsomt i dag. Opprustingen har bestått av revisjon av generator og turbin, sandblåsing og maling av rørgata samt installasjon av fjernstyringsanlegg.

Tilleggsreguleringen vil medføre en økning av regulert vannføring i bestemmende år på 0,33 m ^{3}/s. I det 225 m høye fallet utgjør dette 990 nat.hk.

Kraftbehov

Kraftforbruket i Nordkyn Kraftlags forsyningsområde var i 1985 53,13 GWh. Økningen hadde da vært 9,6 GWH siden 1980. Planer for ENØK-tiltak vurderes. Før tilleggsregulering av Reinoksvatn produseres 20 GWh pr år i Mårøyfjord kraftverk, selskapets eneste produksjonsverk. Forbruket forøvrig er dekket med halvparten fra konsesjonskraft til kommunen og halvparten kjøp fra Finnmark Kraftforsyning.

Skader og ulemper

Reindriften er i henhold til høringsuttalelsene eneste interesse som blir berørt av tilleggsreguleringen. Av de 0,6 km^2 landareal som blir neddemt er ca. 0,12 km^2 mulig reinbeite. Reinoksvatn ligger innenfor et område som brukes til sommer- og tidlig høstbeite for reinbeitedistrikt nr. 13, Ifjordgruppen. Vatnet ligger også i gjennomflyttingsområde for reineiere fra Polmak reinsogn, beitedistrikt nr. 9 som bruker Nordkynhalvøya til sommerbeiteområde. Reinbeitedistrikt nr. 13 har iflg. søknaden et totalt sommerbeiteområde på ca, 1 280 km^2 hvorav ca. 890 km^2 er nyttbar vidde. Søkeren sier seg villig til å legge opp anleggsarbeidene i nært samarbeid med reindriftsutøverne slik at reindriften blir minst mulig skadelidende.

Konklusjon

NVE anbefaler at Nordkyn Kraftlag A/L på vedlagte vilkår gis konsesjon på omsøkte tilleggsregulering av Reinoksvatn i overensstemmelse med vedlagte utkast til manøvreringsreglement.

Bemerkninger til vilkårene

Konsesjonstiden, post 1

Konsesjonstiden for reguleringskonsesjonen av 29. juli 1955 er gitt for den tid leieforholdet mellom Nordkyn Kraftlag A/L og staten står ved makt, dog begrenset til et tidsrom av 50 år fra 11. juni 1953. Konsesjon på tilleggsreguleringen bør gis for samme periode, altså maksimalt til 11. juni 2003. Hjemfallsbestemmelsen er tatt med som vanlig i tidsbegrensede reguleringskonsesjoner.

Konsesjonsavgifter og næringsfond, post 2

Konsesjonsavgiftene i h.t. konsesjonen av 1955 ble 23. desember 1985 innløst med et engangsbeløp. For tilleggsreguleringen vil NVE anbefale at avgiftssatsene fastsettes, til kr. 3,– pr. nat.hk. til staten og kr. 18,– pr. nat.hk til kommuner. Avgiftsgrunnlaget er som foran nevnt 990 nat.hk. Statsavgiften er foreslått noe lavere enn vanlig.

På bakgrunn av de små skadevirkningene og den korte konsesjonstiden finner ikke NVE grunnlag for å anbefale at regulanten pålegges å stille noe næringsfond til disposisjon.

Byggefrister, post 4

De vanlige byggefrister er betinget: 2 år for påbegynnelse og ytterligere 5 år for fullførelse av anlegget.

Godkjenning av planer, tilsyn m.v., post 10

Vilkåret foreslås gitt den vanlige form med NVE/Vassdragsdirektoratet som godkjennende instans for utførelse av hoved- og hjelpeanlegg og for opprydding m.v.

Manøvreringsreglement m.v., post 15

Vassdragsdirektoratet har foreslått nytt manøvreringsreglement for vassdraget til erstatning for reglementet av 29. juli 1955.

Fiske og vilt, post 19

Vilkåret er tatt med etter forslag fra Direktoratet for naturforvaltning.

Forurensning, post 20

Vilkåret er hjemlet i forurensningsloven § 11 og tatt med i samsvar med anmodning fra Statens forurensningstilsyn.

Øvrige merknader

Som foran nevnt er det kun reindriftsinteressene som vil bli påført skade ved den omsøkte tilleggsreguleringen. Fra dette hold har det da også kommet protester mot inngrepet.

Reinbeitedistrikt 13 påpeker at beiteområdene langs søndre og vestre del av vannet går tapt og at trekkvegen mellom 2 små vatn på vestsiden av Reinoksvatn stenges. Sett i sammenheng med andre inngrep i deres område går distriktsstyret imot ytterligere regulering av Reinoksvatn.

Nordisk samisk institutt hevder at en ytterligere regulering vil redusere områdets kultur- og identitetsverdi for samene generelt og spesielt medføre problemer for reindriftssamenes tilpassing.

Norske reindriftssamers landsforbund mener at det burde vært utarbeidet en samlet oversikt og konsekvensanalyse over prosjekter som berører reindrift i hele landet. Landsforbundet kan ikke foreslå ytterligere oppdemming og viser til de samme argumenter som distrikt 13.

Reindriftsagronomen i Øst-Finnmark mener at tilleggsreguleringen bør kunne aksepteres forutsatt vanlig erstatnings oppgjør og god kontakt mellom regulant og berørte reineiere.

NVE vil peke på at berørte beteareales er relativt små i forhold til produksjonsmessig nytteverdi. Det forutsettes også at konsesjonæren tar kontakt med berørte reineiere i god tid før anleggsstart for å avtale et driftsopplegg.

Saken er avgjort av Generaldirektøren uten å ha vært forelagt NVE's råd.

Sakens dokumenter følger vedlagt.»

Innkomne uttalelser til NVE's innstilling av 2. juli 1987:

Lebesby kommune har i møte 11. september 1987 behandlet saken og fattet følgende vedtak:

«Innstilling

Lebesby formannskap har ingen merknader til innstilling fra NVE i forbindelse med søknad fra Nordkyn Kraftlag A/L om tilleggsregulering av Reinoksvannet.

Formennskapet viser til uttalelse vedtatt i kommunestyret 7. november 1986, sak 56.86.

Vedtak:

Administrasjonens innstilling vedtatt.
Enst.»

Finnmark fylkeskommune har i brev av 18. august 1987 uttalt som følger:

«Det vises til Deres oversendelse av 10. juli i år.

Fylkesrådmannen har ikke merknader eller innvendinger til Norges vassdrags- og energiverks søknad av 2. juli i år angående tilleggsregulering av Reinoksvatn i Lebesby kommune.

Fylkesrådmannen vil forøvrig vise til uttalelsen av 30. oktober 1986 til Fylkesmannens miljøvernavdeling. (Uttalelsen er gjengitt i NVE's søknad, side 23.)»

Landbruksdepartementet har i brev av 10. august 1987uttalt som følger:

«Fylkeslandbrukskontoret i Finnmark gav si fråsegn til søknaden frå Nordkyn Kraftlag A/L i brev dagsett 4. september 1986. Reindriftsagronomen i Øst-Finnmark uttalte seg i brev av 10. november 1986. Vi viser til desse fråsegnene.

Landbruksdepartementet har ingen merknader til innstillinga frå Norges Vassdrags- og energiverk.»

Norges vassdrags- og energiverks forslag til vilkår for tillatelse for Nordkyn Kraftlag A/L til å foreta ytterligere regulering av Reinoksvatn i Lebesby kommune:

«1.

(Konsesjonstid)

Reguleringskonsesjonen gis for den tid leieforholdet mellom Nordkyn Kraftlag A/L og staten står ved makt, dog begrenset til et tidsrom av 50 år fra 11. juni 1953.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Ved konsesjonstidens utløp har staten rett til å kreve avstått uten vederlag reguleringsanleggene med tilliggende grunn, og rettigheter og med de bygninger og andre innretninger som er oppført av hensyn til reguleringen.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

(Konsesjonsavgifter og næringsfond)

For den økning av vannkraften som ved reguleringen innvinnes for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 3,– pr. nat.hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer kr. 18,– pr. nat.hk.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av bestemmende vannføring som reguleringen antas å ville medføre utover den tidligere reguleringen av Reinoksvatn. Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert

enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Plikten til å betale avgiftene inntrer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares 6 % rente.

Konsesjonsavgiftsmidlene danner et fond som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen.

Vedtekter for fondet skal være undergitt godkjennelse av Kommunaldepartementet.

3.

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 18 kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligere frist av 5 år. Under særlige omstendigheter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 100,–.

5.

(Bruk av norske varer)

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktsomhet med hensyn til tiden for bestillingen – samt til en pris som ikke med mer enn 10 % overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale selv om dette tilbud er kostbarere, når bare ovennevnte prisforskjell – 10 % – i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 % av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette avgjøres spørsmålet av Olje-og energidepartementet.

Olje- og energidepartementet kan dispensere fra reglene om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Hva angår leveranse fra EFTA-land, vil dispensasjonsadgangen bli praktisert i samsvar med de forpliktelser som foreligger i forhold til disse land under forutsetning av full gjensidighet.

Vilkårene skal praktiseres i samsvar med avtaler med fremmede stater som Norge er bundet av på dette området.

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler anleggenes eier hver gang etter avgjørelse fra Olje- og energidepartementet en mulkt av inntil 15 % av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

(Forsikring)

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Olje- og energidepartementet kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

(Helsetjeneste m.v.)

Konsesjonæren er forpliktet til, når Sosialdepartementet forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan kraftverket etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

(Husrom for ansatte)

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelige vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom. Kommunaldepartementet kan gi nærmere bestemmelser om dette.

9.

(Forsamlingslokale, allmenndannende virksomhet m.v.)

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis Olje- og energidepartementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f.eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 5 000,– til rådighet for allmenndannende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

(Godkjenning av planer, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og senere vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram til NVE/Vassdragsdirektoratet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes i gang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitektoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVE/Vassdragsdirektoratets samtykke.

11.

(Veger m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

12.

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer), foreta elvekorreksjoner, opprenskinger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øker sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt og må gjennomføres så snart som mulig.

13.

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm lange. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom intet annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 1,5 m høye, eller har over 5 cm stammediameter målt 25 cm fra bakken. I rimelig grad kan Olje- og energidepartementet pålegge ytterligere rydding.

Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført senest 2 år etter første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14.

(Naturforekomster, fornminner m.v.)

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdets naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Direktoratet for naturforvaltning underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fornminner som er fredet i henhold til lov av 9. juni 1978 nr. 50, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum og/eller Riksantikvaren. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fornminne som ikke har vært kjent, skal melding sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsene i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsledere nødvendig underretning.

15.

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger som NVE/Vassdragsdirektoratet godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vasslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 1 000,– for hver gang etter Olje- og energidepartementets nærmere bestemmelse.

16.

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesse finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Statens Kartverk med opplysning om hvordan målingene er utført.

17.

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse eller erstatning for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

18.

(Konsesjonskraft)

De vannfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som Olje- og energidepartementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10% av den for hvert vannfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 2). Fordelingen av kraften bestemmes av departementet.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraftøkingen.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter Olje- og energidepartementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til

grunn blir uforholdsmessig høy fordi bare en mindre del av den kraft vassfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 2. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2,– pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

19.

(Fiske og vilt)

I

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for naturforvaltning:

a. å sette ut yngel og/eller settefisk (herunder også smolt og annen flerårig fisk) av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes,
b. å sørge for fangst av stamfisk og dekke alle utgifter med klekking, oppfôring og transport,
c. å bekoste biotopforbedrende tiltak for viltet i det berørte området,
d. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner som berøres av utbyggingene og reguleringene,
e. å foreta utfiskinger (uttynninger) dersom reguleringene fører til overbefolkning eller forverring av de naturlige forhold.

II

Dersom det som følge av reguleringen oppstår skader som berører vilt- og fiskebestanden i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departementet eller den dette bemyndiger bestemmer, så fremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

III

Alle utgifter med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenfornevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

20.

(Forurensning m.v.)

Utbyggeren plikter etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkningen av forurensning som står i forbindelse med reguleringen.

21.

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 18 eller 21 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringslovens § 12, post 17.

For overtredelse av de i konsesjonen inntatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000,– pr. dag eller kr. 5 000,– for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

22.

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.»

Norges vassdrags- og energiverks forslag til manøvreringsreglement for Nordkyn Kraftlag A/L's regulering av Fossvatn (Reinkalvvatn) og Reinoksvatn i Lebesby kommune i Finnmark:

«1.

Reguleringer

	Naturlig vannstands-kote (m)	Reguleringsgrenser		Regulerings-høyde (m)
		Øvre (m.o.h.)	Nedre (m.o.h.)	
Reinoksvatn	291,00	297,75	290,50	7,25
Fossvatn	223,00	234,00	223,00	11,00

Høydene refererer seg til F.M. nr. 10 ved dammen ved Fossvatn (239,42 m.o.h.) og F.M. nr. 3 ved dammen ved Reinoksvatn (298,00 m.o.h.).

Reguleringsgrensene skal betegnes med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

2.

Ved manøvreringen skal has for øye at vassdragets flomvannføring såvidt mulig ikke økes.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller liknende samt at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander samt observeres og noteres om det forlanges nedbørsmengder, temperatur, snødybde m.v. Norges vassdrags- og energiverk kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare så lenge reguleringen består.

3.

Til å forestå manøvreringen antas en norsk statsborger som godtas av NVE/Vassdragsdirektoratet.

4.

Mulig tvist om forståelse av dette reglement avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

5.

Viser det seg at vannslippingen etter reglementet medfører skadelige virkninger for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsettes de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

Endringer i reglementet kan bare foretas etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Innkomne uttalelser til NVE's innstilling av 2. juli 1987.

Lebesby kommune har i møte 11. september 1987 behandlet saken og fattet følgende vedtak:

«*Innstilling.*

Lebesby formannskap har ingen merknader til innstilling fra NVE i forbindelse med søknad fra Nordkyn Kraftlag A/L om tilleggsregulering av Reinoksvannet.

Formannskapet viser til uttalelse vedtatt i kommunestyret 7. november 1986, sak 56.86.

VEDTAK: Administrasjonens innstilling vedtatt. Enst.»

Finnmark fylkeskommune har i brev av 18. august 1987 uttalt som følger:

«Det vises til Deres oversendelse av 10. juli i år.

Fylkesrådmannen har ikke merknader eller innvendinger til Norges vassdrags- og energiverks søknad av 2. juli i år angående tilleggsregulering av Reinoksvatn i Lebesby kommune.

Fylkesrådmannen vil forøvrig vise til uttalelsen av 30. oktober 1986 til Fylkesmannens miljøvernavdeling. (Uttalelsen er gjengitt i NVE's søknad, side 23).»

Landbruksdepartementet har i brev av 10. august 1987 uttalt som følger:

«Fylkeslandbrukskontoret i Finnmark gav si fråsegn til søknaden frå Nordkyn Kraftlag A/L i brev dagsett 4. september 1986. Reindriftsagronomen i Øst-Finnmark uttalte seg i brev av 10. november 1986. Vi viser til desse fråsegnene.

Landbruksdepartementet har ingen merknader til innstillinga frå Norges Vassdrags- og energiverk.»

Fiskeridepartementet har i brev 18. august 1987 uttalt som følger:

«Fiskeridepartementet uttalte i brev 30. november 1986 til NVE at departementet ikke hadde merknader til søknaden. I samme brev ble det nevnt at hverken Fiskeridirektoratet eller Kystdirektoratet hadde merknader.

Fiskeridirektoratet har ikke merknader til NVE's innstilling.»

Finansdepartementet har i brev av 10. september 1987 uttalt som følger:

«Det vises til Olje- og energidepartementets brev av 10. juli 1987 vedlagt NVE's innstilling i denne saken, samt telefonsamtale med byråsjaf Solli 31. august 1987 angående overskridelse av svarfrist.

NVE foreslår at konsesjonsavgiften til kommune og stat settes til henholdsvis 18 og 3 kr. pr. nat.hk. Etter Finansdepartementets oppfatning bør konsesjonsavgiften til staten settes til 6 kr pr. nat.hk.

Finansdepartementet har forøvrig ingen merknader til NVE's innstilling i den foreliggende sak.»

Miljøvendepartementet har i brev av 22. september 1987 uttalt som følger:

«Vi viser til Deres brev av 10. juli 1987 vedlagt innstillingen fra Norges vassdrags-og energiverk vedrørende ovennevnte sak.

Tiltaket

Det omsøkte tiltaket gjelder en tilleggsregulering av Reinoksvatn med 2,25 meter som vil gi en totelregulering på 7, 25 meter. Tiltaket krever ingen endring i Mårøyfjord kraftverk. Eksisterende fyllingsdammer vil bli påbygd. Det vil bli bygd 1,8 km veg og 5,5 km 22 kV linje.

Innstillingen fra NVE

NVE anbefaler at Nordkyn kraftlag A/L gis konsesjon på omsøkte tilleggsregulering av Reinoksvatn på de vilkår som følger vedlagt innstillingen fra NVE.

Innhentede uttalelser

Departementet har forelagt innstillingen fra NVE for Statens forurensningstilsyn og Naturvernavdelingen i departementet til uttalelse.

Statens forurensningstilsyn

SFT's forslag til vilkår framsatt i forbindelse med søknadsvurderingen, er inntatt i innstillingen fra NVE. SFT har ikke ytterligere merknader til innstillingen.

Direktoratet for naturforvaltning

Vi viser til uttalelse for naturforvaltning av 12. november 1986 i forbindelse med søknadsvurderingen, med forslag til vilkår.

Konklusjon

Miljøverndepartementet har ikke innvendinger til at konsesjon gis for de omsøkte tiltak.

Behandling etter lov om vern mot forurensning og om avfall

Det kan gis tillatelse etter Lov om forurensninger og om avfall § 11 på følgende vilkår:

> «Utbyggeren plikter etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkning av forurensning som står i forbindelse med reguleringen.»»

Kommunal- og arbeidsdepartementet har i brev av 14. oktober 1987 uttalt som følger:

«Vi viser til brev fra Olje- og energidepartementet datert 14. juli 1987 vedrørende ovennevnte sak.

Kommunal- og arbeidsdepartementet har ingen merknader til saken.»

Departementets bemerkninger:

Innledning:

Den foreliggende sak gjelder en søknad av 13. februar 1986 fra Nordkyn Kraftlag A/L om tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til å foreta tilleggsregulering av Reinoksvatn i Lebesby kommune. Bakgrunnen for søknaden er at dette vil gi et magasininnhold som gir full utnyttelse av den installerte magasinkapasitet for produksjon av vinterkraft ved Mårøyfjord kraftverk.

Ved utbyggingen av Mårøyfjord kraftverk foretok man en regulering av hovedmagasinet Reinoksvatn som innebar 4,5 meter oppdemming og 0,5 meter senking.

Det ble inngått kontrakt med staten 11. juni 1953 om leie av vann- og strandrettigheter. Leieforholdet gjelder inntil 50 år fra kontraktsdato. Reguleringskonsesjon er gitt for den tid leieforholdet står ved makt, dog begrenset til et tidsrom av 50 år fra 11. juni 1953.

Tilleggsreguleringen av Reinoksvatn er plassert i kategori I, gruppe 2 i Samlet Plan.

Tiltaket:

Foreliggende søknad gjelder tillatelse etter vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 til å øke reguleringen av Reinoksvatn med ytterligere 2,25 meter som vil gi en totalregulering på 7,25 meter. Reguleringen vil medføre at nye 0,6 km² landareal neddemmes.

Dimensjoneringsgrunnlaget for den omsøkte magasinutvidelse er at det i en vinter med midlere tilsig skal være nok vann til kontinuerlig drift med 85 % belastning av installerte maskiner.

Det vil bli bygd en 1,8 km veg fra hoveddammen til Nordkynvegen. Det vil også bli bygd en 5,5 km 22 kV linje fra Mårøyfjord kraftstasjon til hoveddammen, her kreves en egen tillatelse etter elektrisitetsloven.

Det samlede magasinvolum vil ved tilleggsreguleringen øke fra 15,9 mill. m³ til 28,2 mill. m³, tilsvarende en økning i magasinprosenten fra 19,9 til 34,6. Kraftverkets ytelse ved midlere fall er 2 × 2,2 MW mens slukeevnen er 2,3 m³/s.

Tilleggsreguleringen vil medføre en økning av regulert vannføring i bestemmende år på 0,33 m³/s. I det 225 meter høye fallet utgjør dette 990 nat.hk.

Produksjon:

Produksjonsøkningen ved tilleggsreguleringen er av søker oppgitt til 11,9 GWh/år.

Vassdragsdirektoratet hevder at netto kraftgevinst ikke bør settes høyre enn 4,1 GWh/år fordelt på 4,3 GWh økning om vinteren og 0,2 GWh reduksjon om sommeren. Vassdragsdirektoratet begrunner dette med at magasinet ikke er blitt utnyttet effektivt nok slik at det har oppstått unødig vanntap. Dette fordi det har manglet fjernstyring av tappeorganet for magasinet (dette vil nå bli installert) og p.g.a. magasinets vanskelige tilgjengelighet. Vassdragsdirektoratet peker også på at installasjonen i kraftverket burde vært utvidet da den er meget trang, men en nylig opprusting gjør at dette i dag ikke vil være lønnsomt.

Kostnad:

Verdien av tilleggsreguleringen er beregnet til 17,0 mill. kroner pr. 1. januar 1986. For samme kostnadsnivå blir utbyggingskostnaden 8,7 mill. tilsvarende 2,12 kr./kWh som gjør prosjektet klart lønnsomt.

Kraftforbruket:

Kraftforbruket i Nordkyn Kraftlags forsyningsområde var i 1985 53,13 GWh, en økning på 9,6 GWh siden 1980. Det produseres i dag 20 GWh pr. år i Mårøyfjord kraftverk, selskapets eneste produksjonsverk. Forbruket forøvrig er dekket med halvparten konsesjonskraft til kommunen og halvparten kjøp fra Finnmark Kraftforsyning.

Skader og ulemper:

Det følger av NVEs innstilling at det bare er reindriftsinteressene som blir berørt av tilleggsreguleringen. Av det samlede neddemmede areal på 0,6 km² utgjør, ifølge søknaden, kun 0,12 km² mulig reinbeite. Dette området brukes av reinbeitedistrikt 13, Ifjordgruppen, som sommer- og tidlig høstbeite. I følge søker har reinbeitedistrikt 13 et totalt sommerbeiteområde på ca. 1 280 km², av dette er ca. 890 km² nyttbar vidde. Reinbeitedistrikt 13 har gått sterkt imot reguleringen da de vil miste beiteområder og en trekkrute for reinen på vestsiden av vannet. De får støtte i dette fra Norske reindriftssamers landsforbund som i likhet med Nordisk samisk institutt også har innvendinger av generell karakter vedrørende samiske rettigheter i Finnmark.

Reinoksvatn ligger i gjennomflyttingsområdet for reineeiere i Polmak reinsogn, reinbeitedistrikt 9, disse har ingen merknader til inngrepet.

Reindriftsagronomen i Øst-Finnmark mener tilleggsreguleringen kan aksepteres forutsatt vanlig erstatningsoppgjør og at blir opprettet god kontakt mellom kraftlaget og de berørte reineiere.

Innkomne uttalelser

Norges vasssrags- og energiverks innstilling harvært forelagt Lebesby kommune, Finnmark fylkeskommune, Landbruksdepartementet, Fiskeridepartementet, Finansdepartementet, Miljøverndepartementet og Kommunaldepartementet.

Lebesby kommune viser til vedtak i kommunestyret av 7. november 1986, og har ellers ingen merknader til NVEs innstilling.

Finnmark fylkeskommune viser til Fylkesmannens miljøvrnavdelings uttalelse av 30. oktober 1986, og har ellers ingen merknader til NVEs innstilling.

Landbruksdepartementet viser til Fylkeslandbrukskontoret i Finnmarks uttalelse 4. september 1986, og Reindriftsagronomen i Øst-Finnmarks uttalelse av 10. november 1986. Departementet har ingen merknader forøvrig.

Fiskeridepartementet har ingen merknader til NVEs innstilling.

Finansdepartementet foreslår at konsesjonsavgiften til staten økes til kr. 6,– pr. nat.hk., men har ellers ingen merknader.

Miljøverndepartementet har ingen innvendinger til at konsesjon gis for det omsøkte tiltak. Miljøverndepartementet tilrår at det gis tillatelse etter lov om vern mot forurensning og om avfall § 11.

Kommunalsepartementet har ingen merknader til NVEs innstilling.

Olje- og energidepartementet finner i likhet med NVE at de skader og ulemper som tilleggsreguleringen av Reinoksvatn vil medføre, er mindre enn den produksjonsmessige nytte av tiltaket. Departementet legger her vekt på at de berørte reinbeitearealer er relativt små, og at det er en stor fordel å få et magasininnhold som gir full utnyttelse av den installerte maskinkapasitet for produksjon av vinterkraft. Olje- og energidepartementet tilrår på bakgrunn av dette at det gis tillatelse etter vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 nr. 17, og på vilkår som foreslått av NVE med de endringer departementet har foreslått nedenfor. I tillatelsen inngår også nødvendig tillatelse etter forurensningslovens § 11

Departementets bemerkninger til reguleringsvilkårene:

Post 2. Konsesjonsavgifter og næringsfond

NVE foreslår en avgift på kr. 18,– pr. nat.hk. til kommunene og kr. 3,– pr. nat.hk. til staten. Etter Finansdepartementets oppfatning bør konsesjonsavgiften til staten settes til kr. 6,– pr. nat.hk.

Olje- og energidepartementet slutter seg til Finansdepartementets forslag når det gjelder avgiften til staten, og avgiften til kommunen tilrås fastsatt som foreslått av NVE.

Departementet foreslår videre at postens 4. ledd i.f. forandres slik at den samsvarer med vassdragsreguleringsloven § 11 nr. 3 slik den lyder etter lovforandringen av 12. juni 1987 lov nr. 63. Følgende ordlyd foreslås: *«Etter forfall svares rente som fastsatt i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd.»*

Post 5. Bruk av norske varer

Departementet foreslår at 2. ledd i.f. forandres slik at det samsvarer med den forandring som ble gjort av dette standardvilkåret ved kgl. res. av 22. januar 1988. Følgende ordlyd foreslås: *«Vilkårene skal praktiseres i samsvar med avtaler med fremmede stater som Norge er bundet av på dette området.»*

Post 19. Fiske og vilt

NVEs forslag er i samsvar med Direktoratet for naturforvaltnings tilråding.

Olje- og energidepartementet slutter seg til dette.

Post 20. Forurensning m.v.

NVEs forslag er i samsvar med Miljøverndepartementets vilkår for å tilrå at det gis tillatelse etter Lov om forurensning og om avfall § 11.

Olje- og energidepartementet slutter seg til dette.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

1. I medhold av vsassdragsreguleringslovens av 14. desember 1917 nr. 17 gis Nordkyn Kraftlag A/L tillatelse til tilleggsregulering av Reinoksvatn i Lebesby kommune, Finnmark fylke på de vilkår som er nevnt i Olje- og energidepartementets forslag av 30. september 1988.

26. Folla Industrier A/S

(Konsesjon på leie av inntil 30 MW fra Nord-Trøndelag Elektrisistetsverk til selskapets anlegg i Verran kommune.)

Kongelig resolusjon av 7. oktober 1988.

1. Innledning

Folla Industrier A/S har i brev av 28. juli 1987 søkt om konsesjon på leie av inntil 30 MW fra Nord-Trøndelsg Elektrisitetsverk til drift av selskapets anlegg i Verran kommune.

2.1 Søknaden

Søknaden lyder som følger:

«Driften går helkontinuerlig. I dag kjøres 320 døgn à 24 timer. Uttaket av elektrisk kraft varierer, men minimumsuttak vil være 19 MW.

Vi kan gi følgende opplysninger om bedriften:

Bedriften er en videreføring av tidligere Folla Fabrikker, som var eid av Nord-Trøndelag fylke og produserte slipmasse. I april 1983 ble bedriften med grunneiendommer og anlegg overdratt til det nystiftede Folla Bruk A/S. Ved fisjon pr. 1. januar 1985 ble Folla Industrier A/S utskilt slik at industrianlegget ble lagt til Folla Industrier A/S mens det vesentlige av eiendommen ble beholdt i Folla Bruk A/S.

I 1984 ble produksjonsprosessen ombygget og det gamle sliperiet nedlagt. Det produseres nå CTMP (kjemisk termomekanisk masse), som fremstilles av flis som etter en kjemisk impregneringsprosess blir nedmalt i skiveraffinører.

For å kunne bedre produktspekteret og sikre markedsandeler, er det under installasjon en ekstra raffinør (raffinør 3) for produksjon av en mer finmalt masse.

Design-kapasiteten for bedriften er ca. 240 tonn masse pr. døgn, omtrent det samme som i det gamle sliperiet, men produksjonen gjennom årene har måttet tilpasses markedsforholdene. For 1987 budsjetteres det med ca. 63 000 tonn.

I tillegg til treforedling har bedriften fra 1. januar 1987 overtatt Follafoss-avdelingen av Lyng Verksteder A/S, som har spesialisert seg på produksjon av stålkondtruksjoner av forskjellig slag.

På Deres anmodning oversendes kopi av avtale av 25. mai 1983 mellom Nord-Trøndelag fylkeskommune og Folla Bruk A/S.

Videre vedlegges enlinjeskjema over det elektriske høyspentanlegget og til orientering årsrapporten for 1985 og 1986.

Selskapets ledelse består av:

Styre: Adm. dir. Bjørn Lyng, Gran Canaria, formann
Dir. Ingvar Sæther, Leksvik
Professor Per Koch Christensen, Trondheim
Adm. dir. Jan E. Strand, Trondheim
Dir. Hjalmar Sørli, Oslo
1. operatør Magne Johansen, Follafoss
1. operatør Arne Våde, Follafoss

Administrasjon: Adm. dir. siv.ing. Per Kosberg
Markedsdir. siv.ing. Lars Bruun Edvardsen
Øk.dir. siv.øk. Annbjørn Breimo
Driftsleder elektro: Ing. Trond Normann.

Selskapets aksjekapital er på kr. 110 000 000.
Samtlige aksjeiere er norske statsborgere.»

3. *Avgitte uttalelser*

Verran kommunestyre har i møte 29. oktober 1987 etter innstilling fra formannskapet enstemmig vedtatt å anbefale at søknaden innvilges.

Nord-Trøndelag fylkeskommune har i brev av 30. oktober 1987 til fylkesmannen meddelt:

«Saken har vært forelagt Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk, som tilrår at konsesjon på kraftleie blir gitt. Det anbefales derfor at Folla Industrier A/S gis kraftleiekonsesjon for 30 000 MW fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk.»

Fylkesmannen i Nord- Trøndelag har i brev av 4. desember 1987 til NVE meddelt at han ikke har noe å bemerke utover uttalelsen fra fylkeskommunen og Verran kommune.

Industridepartementet har i brev av 6. august 1987 til NVE meddelt at departementet ikke har noe å bemerke til at søknaden blir innvilget.

4. *Kraftleiekontraktene*

4.1 *Kontrakt av 25. mai 1983 mellom Nord-Trøndelags fylkeskommune og søkeren*

Ifølge kontrakten overdro Nord-Trøndelag fylkeskommune Folla Fabrikker til et nytt aksjeselskap der Lyng Industrier A/S er hovedaksjonær. Selskapet ble stiftet med en aksjekapital på kr. 3 000 000,–. Lyng Industrier A/S skulle dessuten tilføre det nye selskapet en driftskapital på kr. 2 000 000,–.

Ifølge kontraktens pkt. 3 skal fylkeskommunen levere elktrisk energi til selskapet.

Til en pris av 3 øre pr. kWh + avgifter skal det leveres energi for tremasseproduksjon inntil 20 000 tonn 90 % tørr fibermasse pr. år. Energikvantumet som skal levers til nevnte pris er maksimert til 43 GWh/år.

Prisen skal gjelde fra 1. januar 1983 og blir deretter å regulere med virkning fra 1. januar hvert år. Reguleringe skal skje ved at kontraktprisen justeres med samme ørebeløp som det øre-beløp prisen for Statskraftverkenes levereing til treforedlingsindustrien har endret seg med i det foregående år. Prisen skal ikke være under 3 øre/kWh + avgifter.

For energi til produksjon over 20 000 tonn/år i tremassefabrikken, betales samme prissom til enhver tid er bestemt for Statskrafttverkenes levering til treforedlingsindustrien. Avtalen om levering til redusert pris skal gjelde i 15 år fra overtakelsen. Etter den tid skal selskapet betale den pris for hele forbruket til treforedling som til enhver tid er bestemt for Statskraftverkenes levering til treforedlingsindustrien, hvis ikke annet skulle bli avtalt. For kraftlevering for øvrig, skal det betales etter de til enhver tid gjeldende tariffer ved Nord-Trøndelag elektrisitetsverk.

4.2 *Kontrakt av 1. oktober 1987 mellom Statskraftverkene, Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk og søkeren*

Avtalen gjelder levering av 5 MW. Statskraftverkene er forpliktet til å stille dette kvantum til disposisjon for elektrisitetsverket for viderelevering til bedriften.

Basisprisen pr. 1. januar 1984 ved sentralt leveringssted er 8,4 øre/kWh. Basisprisen reguleres hvert år pr. 1. januar opp eller ned med den prosentvise endringen i engrosprisindeksen. Justeringen skal ikke for noe år føre til et tillegg i basisprisen på mer enn 6 %. som tillegg til prisen kommer konsesjonsavgift for kraftleien og avgifter som er eller blir pålagt produksjon og/eller levering/uttak av elektrisk kraft.

Kontrakten gjelder til 1. januar 1996.

5. *NVE's uttalelse:*

«Verran kommunestyre, Nord-Trøndelag fylkeskommune og Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk har anbefalt at søknaden innvilges. Fylkesmannen har ikke hatt noe å bemerke utover uttalelsene. Indutridepartementet har heller ikke hatt noe å bemerke til at søknaden blir innvilget.

NVE vil etter dette ikke innvende at Folla Industrier A/S gis tillatelse til å leie inntil 30 MW fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk til drift av selskapets anlegg i Verran kommune.

Tillatelsen foreslås gitt for en 10-årsperiode som vanlig.

For øvrig foreslås tillatelsen gitt med vanlige vilkår, herunder vilkår om at styrets flertall, formannen innbefattet til enhver tid skal være norske statsborgere og om en årlig avgift til staten av kr. 4,–pr kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes. Vilkår om kraftavståelse forutsettes sløyfet i samsvar med praksis.

NVE viser ellers til vedlagte fullstendige forslag til konsesjonsvilkår.

Det bør imidlertid bemerkes at den lave pris for levering av energi til tremasseproduksjonen vil få økonomiske konsekvenser for Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk som i løpet av årene 1939–1987 er tildelt en statsstønad på i alt ca. 44 mill. kroner. Vi viser i den

forbindelse til vårt brev av 24. november 1982 til Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk, jfr. vedlegg.

Kraftlevereingen innebærer i realiteten at større årlige beløp trekkes ut av everket og dermed svekker økonomien. Den representerer dermed et fundamentalt brudd med de prinsipper som ligger til grunn for statsstønadsordningen ved at den reduserer virkningen av den tildelte statsstønad som etter streng behovsprøving i årenes løp er blitt tildelt everket.

NVE finner på dette grunnlag å måtte påpeke at eventuelle nye søknader om statsstønad vil bli vurdert med hensyntagen til Nord-Trøndelag Elektrisitetsverks disposisjoner i forbindelse med denne kraftleveringen.

Vi vil forøvrig påpeke at kontraktsvilkårene bryter med norsk energipolitikk når det gjelder prissetting av elektrisk kraft. Om dette heter det i St.meld. nr. 38 (1986–87) Norges fremtidige energibruk og -produksjon: «En ledetråd i denne politikken har i senere år nettopp vært at energiprisen skal avspeile de samfunnsøkonomiske kostnadene ved å skaffe fram energien». Ifølge ST.prp. nr. 33 (1987–88) om vurdering av 1983-kontraktene for kraftintensiv industri og treforedlingsindustri og retningslinjene for salg/tilbakesalg av kraft fra kraftintensiv industri til Statkraft er langtidsgrensekostnad for kraft levert til treforedlingsindustri med 7 000 timers brukstid, begrenset med 6 %kalkulasjonsrente til 26,3 øre/kWh. Kontraktsvilkårene som er referert ovenfor, innebærer etter dette en lite effektiv ressursdisponering fordi kraften internt i bedriften vil bli verdsatt til 3 øre/kWh + avgifter mens den samfunnsøkonomiske kostnad ved å øke krafttilgangen til denne industri altså er 26,3 øre/kWh. Differansen mellom kontraktpris (pluss elavgift) og den samfunnsøkonomiske kostnad vil måtte dekkes av andre – i dette tilfelle i det vesentlige av de øvrige abonnenter i Nord-Trøndelag Elektrisitetesverks forsyningsområde.»

6. Departementet skal bemerke

Søknaden fra Folla Industrier A/S gjelder konsesjon på leie av inntil 30 MW fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk til produksjon av kjemisk termomekanisk masse og stålkonstruksjoner av forskjellige slag i Verran kommune. Av bedriftens totale behov på 30 MW har Statskraftverkene forpliktet seg til å stille 5 MW til disposisjon for Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk for viderelevering til bedriften.

Departementet vil i tilslutning til NVE tilrå at Folla Industrier A/S gis konsesjon på leie av inntil 30 MW til drift av selskapets virksomhet i Verran kommune.

Avtalen av 25. mai 1983 innebærer bl.a. levering av 43 GWh/år til en svært lav pris som vil få økonomiske konsekvenser for Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk.

Kraftleveringen lar seg vanskelig forene med de prinsipper som ligger til grunn for statsstønadsordningen ettersom den reduserer virkningen av tidligere tildelt statsstønad til Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk.

Departementet slutter seg til NVE's uttalelse om at eventuelle nye søknader om statsstønad må vurderes i lys av Nord-Trøndelag Elektrisitetsverks disposisjoner i forbindelse med denne kraftlevereingsavtalen.

Konsesjonen foreslås tidsbegerenset til 1. januar 1996.

Forøvrig foreslås konsejonen gitt med vanlige vilkår, herunder vilkår om at styrets flertall, formannen innbefattet, til enhver tid skal være norske statsborgere og med en årlig avgift til staten av kr. 4,– pr.kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes. Vilkår om kraftavståelse forutsettes sløyfet i samsvar med praksis.

Konsesjonsvilkårene er som følger:

1. Leietid

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk måtte bestå, dog ikke lenger enn til 1. januar 1996.

2. Styre

Selskapet skal ha sitt sete her i riket. Styrets flertall, herunder formannen skal til enhver tid være norske statsborgere.

3. Overdragelse av energi

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Olje- og energidepartementet.

4. Norsk arbeid og materiell

Forsåvidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m.v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (det forutsettes da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 prosent over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 prosent av prisen på den utenlangske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regelen om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd

sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige. Vilkårene skal praktiseres i samsvar med avtaler med fremmede stater som Norge er bundet av på dette området.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 – femten – prosent av den verdien som varen har.

Det forutsettes at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk msteriell f.eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp over kr. 100 000,– av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlanske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stort monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 100 000,– av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departementet om det alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreves opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

5. Trygd

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr likeså gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlig hensyn foreligger.

6. Avgift

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 4,– pr. kW beregnet etter formelen: kWh/8 760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter en rente som fastsatti medhold av lov av 17.desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd. De inndrives ved utpanting.

7. Kontroll

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Olje- og energidepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgifter med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av olje- og energidepartementet.

8. Overtredelse av konsesjonsvilkårene

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000,– – kroner to tusen – pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 7 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjomen bortfaller, jfr.§ 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917. Lovens§§31 og 32 kommer i så fall til anvendelse.

Dersom selskapet bruker energien til å drive virksomhet som p.g.a. utslipp, støy, stråling o.l. kan være til skade eller ulempe for miljøet, må det foreligge tillatelse fra forurensningsmyndighetene etter forurensningslovens § 11, jfr.§ 7.

Ny tillatelse er nødvendig dersom kraftkonsesjon medfører at et tidligere utslipp kan bli til økt skade eller ulempe, eller som sammen med annen forurensende miljøpåvirkning kan bli til skade eller ulempe for miljøet.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 6, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og energiverk.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Olje- ogenergidepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m.v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m.v. som ved endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 –jfr. lovens § 34 første ledd – samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 36 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Olje- og eneregidepartementet forbeholder seg forøvrig rett til å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 7.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV gis Folla Industrier A/S konse-

sjon på leie av inntil 30 MW fra Nord-Trøndelag Elektrisitetsverk til selskapets anlegg i Verran kommune.

Konsesjon gis på de vilkår som er foreslått i Olje- og energidepartementets foredrag av 7. oktober 1988.

27. Elektrisk Bureau A.S.

(Konsesjon for erverv av aksjer i EB Datakabel AS)

Olje- og energidepartemenetets samtykke 17. oktober 1988.

«Det vises til Deres søknad av 12. oktober 1988.

Det opplyses at Elektrisk Bureau a.s. har ervervet 100 % av aksjene i EB Datakabel AS (Tidl. A/S Norsk Elektrisk Kabelfabrikk).

Ervervene er konsesjonspliktige idet EB Datakabel AS innehar kraftleiekonsesjoner i henhold til lov av 14. desember 1917 nr. 16 (industrikonsesjonsloven) kap IV.

I medhold av industrikonsesjonsloven § 36 og bemyndigelse gitt ved kgl. res. av 11. januar 1978 gis Elektrisk Bureaua.s konsesjon for erverv av 100 % av aksjene i EB Datakabel AS. Det settes ingen særskilte vilkår for konsesjonen.

En gjør oppmerksom på at det i og med ovenstående vedtak ikke er gjort noen endring i tidligre meddelte konsesjoner eller de tilknyttede vilkår.»

28. Nora Industrier A.S

(Konsesjon på erverv av Moss Aktiemøllers del av Mossefossen i Østfold.)

Kongelig resolusjon 9. desember 1988.

1. Innledning

Ved ekstraordinære generalforsamlinger i Nora Industrier A.S., Idun-Gjærfabrikken A/S og Bjølsen Valsemølle A/S ble det besluttet at Idun-Gjærfabrikken A/S og Bjølsen Valsemølle A/S skulle fusjoneres inn i Nora Industrier A.S.

Forut for fusjonen ble det foretatt en fisjon av Idun-Gjærfabrikken A/S og Bjølsen Valsemølle A/S. Aksjekapitalen i de to selskapene ble nedskrevet til den andel av aksjekapitalen Nora Industrier A.S allerede var eier av (ca. 27 %). Dette medførte at Nora ble eneaksjonær i begge selskaper. De faste eiendommer, kraftrttigheter og fallrettigheter ble værende i selskapene.

De øvrige aksjonærer i Idun-Gjærfabrikken A/S og Bjølsen Valsemølle A/S fikk samtlige aksjer i de utfisjonerte selskaper, Idun Gjær A/S og Bjølsen V A/S. Driftsandelen av virksomhetene ble overført til Idun fabrikker A/S og Bjølsen Fabrikker A/S som er heleide datterselskaprer av holdingselskapene Idun Gjær A/S og Bjølsen V A/S. Deretter ble Idun Gjær A/S og Bjølsen V A/S med tilhørende driftsselskaper fusjonert inn i Nora Industrier A.S.

Den formelle sammenslåing ble gjennomført med virkning fra 1. januar 1986.

Fusjonen utløser konsesjonsplikt etter industrikonsesjonsloven. De konsesjonspliktige rettigheter som ble overdratt er 60 % av fallrettighetene i Mossefossen og flere kraftleieavtaler.

2. Søknadene

2.1 Søknaden etter industrikonsesjonslovens § 36

Nora Industrier har i brev av 11. oktober 1985 fra advokatfirmaet Bugge, Arentz-Hansen & Rasmussen søkt om konsesjon etter industrikonsesjonslovens § 36 for fusjonen med Bjølsen Valsemølle A/S og Idun-Gjærfabrikken A/S.

Søknaden lyder som følger:

«Ved ekstraordinær generalforsamling i de tre selskapene er det nå besluttet at Bjølsen Valsemølle A/S og Idun-GJærfabrikken A/S skal fusjoneres inn i Nora Industrier A.S (selskapene betegnes heretter som henholdsvis Bjølsen, Idun og Nora). Kopi av fusjonsavtalen vedlegges. Fusjonen gjennomføres på følgende måte:

Det foretas en fisjon av Bjølsen og Idun ved nedskrivning av aksjekapitalen i de to selskaper. Aksjekapitalen reduseres til å bli lik den andel av aksjekapitalen som Nora Industrier i dag kontrollerer. Denne aksjeandelen, som er ervervet i den senere tid, utgjør ca. 27 % i begge selskaper. Dette medfører at Nora blir eneaksjonær i såvel Bjølsen som Idun. De faste eiendommer i disse selskaper blir værende også etter fisjonen sammen med kraftrettigheter og rettigheter til vannfall.

De øvrige aksjonærer i Bjølsen og Idun får samtlige aksjer i de utfisjonerte selskaper. Disse selskaper, som vil hete henholdsvis Bjølsen V A/S og Idun Gjær A/S, vil få overført driftsdelen av Bjølsen og Idun. Driftsdelen vil deretter bli overført til henholdsvis Idun Fabrikker og Bjølsen Fabrikker, begge selskaper under stiftelse, som vil være heleide datterselskap av henholdsvis Bjølsen V og Idun Gjær. Endelig vil Idun Gjær og Bjølsen V bli fusjonert inn i Nora mot at aksjonærene i disse selskaper mottar aksjer i det overtagende selskap.

Etter at fusjonen er gjennomført til nåværende Bjølsen bestå av to selskaper, et drifts- og et eiendomsselskap, som begge vil være heleiede datterselskaper av Nora. Det samme vil være tilfelle for nåværende Idun.

For ordens skyld gjør vi oppmerksom på at de nåværende aksjonærer i Bjølsen og Idun som fusjonsvederlag vil motta aksjer i Nora

tilsvarende ca. 35 % av selskapets samlede aksjekapital. Reelt sett innebærer fusjonen derfor ikke et fullstendig skifte med hensyn til eierskap til de rettigheter som i dag innehas av Bjølsen og Idun.

Kraftleiekonsesjon

Idun ble ved brev fra Norges vassdrags- og elektrisitetsvesen datert 13. januar 1984, meddelt konsesjon for leie av inntil 6 200 kW fra Oslo Lysverker og inntil 600kW fra Rygge El-verk. Kopi av brevet vedlegges.

Bjølsens kraftleiekonsesjon skriver seg fra 3. september 1975. Ved selskapets brev datert 30. august i år er det søkt om forlengelse av konsesjonen, kraftbehovet er angitt til ca. 2 000 kW. Kopi av søknaden vedlegges.

Under henvisning til § 36, jfr. kapittel 4 i Konsesjonsloven av 1917, søkes om konsesjon for Noras aksjeerverv i henholdsvis Bjølsen og Idun. Det presiseres at Noras aksjeerverv ikke medfører noen endring i de to selskapers kraftbehov.

Konsesjon for erverv av vannfall

Bjølsen eier 100 % av aksjene i Moss Aktiemøller. Sistnevnte selskap representerer 60 % av eierinteressene i Moss Brukseierforening som ved Kongelig Resolusjon av 5. august 1983 fikk tillatelse til utbygging av Mossefossen i Moss kommune. Kopi av tillatelsen vedlegges. Moss Aktiemølle ervervet fallrettighetene til Mossefossen før konsesjonsloven av 1917 ble innført, og det er således ikke benyttet hjemfallsrett for staten til fallrettighetene. Under henvisning til § 36, jfr. kapittel 1 i Konsesjonsloven av 1917, søkes om konsesjon for Noras erverv i Bjølsen.»

> «Til orientering oversendes årsberetning og regnskap for 1984 for henholdsvis BJølsen, Idun og Nora.
>
> Fusjonen tenkes gjennomført med regnskapsmessig virkning fra 1. januar 1986. På denne bakgrunn er vi takknemlig for en så snarlig av gjørelse som mulig, og står selvsagt til tjeneste med ytterligere opplysninger dersom dette skulle være nødvendig.»

Etter samråd med Justisdepartementet ble søknaden om konsesjon etter industrikonsesjonslovens § 36, avvist av departementet ved vedtak av 18. januar 1988.

Olje- og energidepartementet legger til grunn at erverv av over 90 % av aksjene i et selskap som eier fallrettigheter som går inn under industrikonsesjonslovens § 1, skal behandles etter reglene i industri-F konsesjonslovens kap. I – ikke etter lovens kap. V. Ved slike erverv blir ikke bare aksjene overført, men man anser at det reelt skjer en overdragelse av selskapets verdier. Erverv av konsesjonspliktige rettigheter må følgelig konsesjonsbehandles på vanlig måte etter industrikonsesjonslovens kap. I.

Denne forståelse er best i samsvar med lovens forarbeider og de formål loven skal ivareta.

Avgjørende for å sette grensen ved 90 % av aksjene er de rettigheter som da oppstår for erveren etter aksjelovens bestemmelser.

Departementet legger den formelle overføring mellom rettssubjekter til grunn for konsesjonsbehandlingen. Det vil være vanskelig å praktisere en regel om å la de underliggende eierforhold i selskapene være avgjørende for konsesjonsbehandlingen. Standpunktet om å legge vekt på formell overdragelse i konsesjonsspørsmål har også støtte i domstolspraksis.

Olje- og energidepartementet finner ikke å kunne legge avgjørende vekt på om vannfallsrettighetene inngår som en liten del av en større transaksjon mellom selskaper. Etter lovens ordlyd er det ingen unntak der vannfallet bare utgjør en del av at større kompleks som er verves. Heller ikke lovens formål tilsier noen innskrenkende fortolkning på dette punkt. Nødvendigheten av offentlig kontroll er den samme selv om vannfallet kun utgjør en mindre del av ervervet.

Departementet finner det videre rimelig at overdragelsen av ikkekonsederte vannfall konsesjonsbehandles når det skjer et eierskifte. Hensynet til likebhandling tilsier konsesjonsbehandling etter kap. I i industrikonsesjonsloven uansett på hvilken måte den nye eier skaffer seg disposisjonsretten over vannflallet. Dette gjelder også ved fusjoner.

Nora Industrier A.S klaget i brev av 8. februar 1988 fra advokatfirmaet Bugge, Arentz-Hansen & Rasmussen på avvisningsvedtaket av 18. januar 1988.

Nora Industrier A.S.'s klage over Olje- og energidepartementets avvisningsvedtak av 18. januar 1988 ble avslått ved kgl. res. av 13. mai 1988.

Nora Industrier A.S ble samtidig oppfordret til å søke om konsesjon etter industrikonsesjonslovens kap. I.

2.2 Søknaden etter industrikonsesjonslovens kap. I

Nora Industrier søker i brev av 4. oktober 1988 fra advokatfirmaet Bugge, Arentz-Hansen & Rasmussen om konsesjon etter industrikonsesjonslovens kap. I og uttaler følgende:

> «Vi tillater oss å vise til samtaler samt tidligere korrespondanse i saken, sist Deres brev av 20. mai d.å. I dette brev ble vi på vegne av Nora Industrier A/S meddelt utfallet av vår klage, som ved Kgl. Res 13. mai d.å, ikke ble tatt til følge.
>
> Vi vil ikke unnlate å bemerke at utfallet av vår klage var skuffende og vi stiller oss i noen grad uforstående til det juridiske grunnlag for avgjørelsen i klagesaken. For vår klient, Nora Industrier A/S, som det overtagende selskap ved fusjonen er det imidlertid av storbetydning at også prosessøkonomiske hensyn trekkes inn ved vurderingen av hvorledes man skal forholde seg til regjeringens vedtak. Av denne grunn ber vi om at den tidligere konsesjonssøknad ses som en søknad i medhold av kapittel 1 i konsesjonsloven av 1917. Vi tillater oss å anta at den opprinnelige søknad inneholder den nødvendige dokumentasjon for behandling i henhold til lovens kapittel 1, men vi står naturligvis gjerne til tjeneste dersom ytterligere opplysninger skulle ønskes.
>
> Vi beklager at vi ikke har kommet tilbake til denne saken tidligere, men håper at den nå vil finne en avslutning.»

3. NVE's innstilling

3.1 NVE har i brev av 3. juli 1986 avgitt innstilling som følger:

«Ved departementets brev av 4. november 1985 fikk NVE oversendt søknad av 11. oktober 1985 fra advokatfirma Bugge, Arentz-Hansen og Rasmussen, på vegne av partene i fusjonsavtalen.

Ved likelydende brev av 11. november 1985 sendte NVE søknaden til Oslo kommune og til Fylkesmannen i Østfold til innhentelse av uttalelse fra Moss kommune og Østfold fylkeskommune.

Moss kommune (rådmannen) har ved brev av 25. november 1985 opplyst at søknaden ikke foranlediger noen uttalelse fra Moss kommunes side. Østfold fylkeskommune refererer i brev 3. februar 1986 vedtak i fylkesutvalget hvor søknaden anbefales imøtekommet, mens det bør stilles som betingelse at kraftproduksjonen i Mossefossen blir brukt i Østfold.

Oslo kommune har i brev av 3. mars 1986 meddelt at Oslo kommune ikke har noe å bemerke til konsesjonssøknaden. Kopi av uttalelsene følger vedlagt.

Av søknaden fremgår for det første at Nora Industrier A.S (nedenfor kalt Nora) har ervervet 27 % av aksjene i både Bjølsen Valsemølle A/S og Idun-Gjærfabrikken A/S.

Begge disse aksjeerverv utløser konsesjonsplikt innenfor NVE's forvaltningsområde etter ervervskonsesjonsloven av 1917, § 36. For ervervet av aksjer i Bjølsen Valsemølle A/S beror dette på at selskapet eier alle aksjer i Moss Aktiemøller, som igjen eier noe over halvdelen av Mossefossen (jfr. lovens § 39a, tredje ledd). Resten eies av M. Peterson & Søn A/S. Mossefossen ble i 1983 tillatt utbygget for kraftproduksjon, se Meddelte vassdragskonsesjoner 1983, s. 229 flg. Moss Aktiemøllers andel i fossen ble i utbyggingssaken angitt til 55,9 %, men er i søknaden nå angitt til 60 % og i selskapets årsmelding for 1984 angitt til ca. 61 %. Denne uoverenstemmelsen beror muligens på at M. Peterson & Søn A/S bruker ca. 1 m³/s til prosessvannn, slik at dette selskap ikke bidrar med hele sin del av vannføringen til kraftproduksjonen, NVE har ikke sett det nødvendig å oppklare forholdet i denne omgang.

Når eierandelene som her i utgangspunkt er basert på ene-eie av forskjellige fysisike deler av fallet, antar NVE at det i forhold til konsesjonsgrensen i ervervslovens § 1 må tas utgangspunkt i kraftmengden i de enkelte deler. NVE anser det likevel klart at Moss Aktiemøllers del av Mossefossen alene er på mer enn 1 000 nat.hk. Det utnyttede fall er på gjennomsnittlig 23 m og normal vassføring (regulert) på 10 m³/s. (Se søknad til tillatelsen av 1983.) Dette gir ialt 3 065 nat.hk.

NVE antar imidlertid at det ved beregningen i forhold til ervervslovens § 1 skal tas utgangspunkt i median regulert vannføring ved den høyest sannsynlige reguleringsgrad. NVE går ut fra at det ikke kan regnes som mulighet for regulering utover hva som nå er godtatt, og at en nå etter tillatelsen av 1983 bare kan regne 1,00 m til 2,50 m som nyttbar reguleringshøyde i Vansjø. Dette gir et magasin på 54 mill. m³, og med et normalt årstilsig på 315 mill. m³ blir median regulert vassføring 6,6 m³/s, hvilket gir 2 024 nat.hk. Moss Aktiemøllers del av dette er minst halvparten, altså mer enn 1 000 nat.hk. (55,9 % er ca. 1 130 nat.hk. og 61 % ca. 1 235 nat.hk.).

Vi vil tilføye at det ved beregningen åpenbart ikke kan gjøres fradrag for det prosessvann som brukes av M. Peterson & Søn A/S (ca. 0,8–1 m³/s), og NVE mener at det heller ikke skal gjøres fradrag for det vann som disponres av Moss-Rygge Vannverk (ca. 0,3 m³/s). Beregningsgrunnlaget etter ervervsloven § 1 må være den vannføring som teknisk lar seg utnytte til kraftproduksjon, uten hensyn til om falleieren for tiden er avskåret fra å bruke en del av vassføringen på denne måten.

Dessuten har Bjølsen Valsemølle A/S to kraftleiekonsesjoner. Den ene er (etter fornyelse og utvidelse) av 11. desember 1985 på leie av 2 000 kW fra Oslo Lysverker til anleggene i Sandakerveien. Den andre konsesjonen er av 16. juli 1984 og gjelder leie av 1 300 kW fra Oslo Lysverker til selskapets avdeling på Sjursøya. Begge konsesjonene er tidsbegrenset til 1. juli 1994. Kopi av konsesjonen med vilkår vedligger.»

«For ervervet av aksjer i Idun-Gjærfabrikken A/S beror konsesjonsplikten bare på kraftleiekonsesjon av 13. januar 1984 (for leie av inntil 6 200 kW fra Oslo Lysverker og 600 kW fra Rygge El-verk). Konsesjonen er tidsbegrenset til 1. januar 1994. Kopi av konsesjonen med vilkår vedligger.

Av konsesjonssøknaden og fusjonsavtalen fremgår at fusjonen skjer på en relativt komplisert måte og består av flere ledd:

Først skjer det fisjoner i såvel Bjølsen Valsemølle A/S som i Idun-Gjærfabrikken A/S, ved at produksjonen i begge selskaper overføres til nye selskaper; henholdsvis «Bjølsen V A/S» og «Idun Gjær A/S». De gamle selskapene blir rene eiendomsselskaper. Aksjekapitalen i begge de gamle selskaper nedskrives til den blir lik Noras eierandel. Nora blir altså eneaksjonær i begge eiendomsselskapene. Denne nedskrivningen av aksjekapitalen er konsesjonspliktig etter ervervslovens § 39a, siste ledd. De øvrige aksjonærer i de gamle selskaper overtar alle aksjer i de nye produksjonsselskapene. NVE vil anta at det er de selskaper som står for produksjonen som trenger kraftleiekonsesjon og dermed vil erverv av aksjer over konsesjonsgrensen i prinsippet utløse krav om aksjeervervskonsesjon. NVE mener likevel at en kan se bort fra dette, idet disse selskapene er rene overgangsfenomener, jfr. nedenfor.

Neste trinn i fusjonen er at driftsdelene overføres videre til enda et nytt sett selskaper, henholdsvis Bjølsen Fabrikker A/S og Idun Fabrikker A/S som vil være heleide datterselskaper av henholdsvis Bjølsen V A/S og Idun Gjær A/S, som deretter er rene holdingselskaper for driftsselskapene.

Det avsluttende trinn – og den egentlige fusjon – består i at holdingsselskapene Bjølsen V A/S og Idun Gjær A/S fusjoneres inn i

Nora. Alle aktiva i disse to selskaper overføres til Nora, og ansjonærene får oppgjør i form av aksjer i Nora, i alt 35 % av aksjekapitalen i Nora.

Såvel de to driftsselskapene Bjølsen Fabrikker A/S og Idun Fabrikker A/S som eiendomsselskapene Bjølsen Valsemølle A/S og Idun-Gjærfabrikken A/S vil dermed være heleide datterselskaper av Nora Industrier A/S.

Det er ikke søkt om konsesjon for overføringen av 35 % av aksjene i Nora til de (øvrige) tidligere aksjonærene i Bjølsen Valsemølle A/S og Idun-Gjærfabrikken A/S. Disse aksjene opplyses nemlig å være ganske spredt, slik at ingen enkeltaksjonær oppnår i nærheten av 10 % i Nora. Strengt tatt må likevel disse aksjonærers erverv rammes av bestemmelsen i § 36 om erverv som skal regnes sammen, idet ervervet jo åpenbart «er foregått etter forutgående innbyrdes overenskomst eller avtale». Dette ville innebære at hver enkelt av de tidligere aksjonærer i Bjølsen Valsemølle A/S og Idun-Gjærfabrikken A/S trengte konsesjon. Det store antall aksjonærer gjør imidlertid at det ville være praktisk umulig å gi hver enkelt konsesjon, og såvidt NVE kan se, ville en slik håndheving av konsesjonsplikten i dette tilfelle ikke ha noen fornuftige formål, idet de øvrige konsesjonspliktige ledd i fusjonstransaksjonene gir konsesjonsmyndighetene høve til å sette de betingelser en måtte ønske.

I den grad konsesjonsplikten utløses av kraftleiekonsesjoner, antar NVE at det heller ikke er noen grunn til å sette særlige vilkår for å gi konsesjon til Noras aksjeerverv. NVE vil imidlertid påpeke at det i fremtiden vil være de selskaper som står for driften (altså Bjølsen Fabrikker A/S og Idun Fabrikker A/S) som vil være avtakere av kraften og dermed trenger kraftleiekonsesjoner. NVE forutsetter at dette blir ordnet.

Det eneste alvorlige spørsmål transaksjonene kan sees å reise innen NVE's forvaltningsområde, utløses av den andel Moss Aktiemøller eier i Mossefossen. Denne andel er ervervet før konsesjonslovene og eies dermed konsesjonsfritt og uten hjemfallsrett for staten (I likhet med den andre andel i fossen som eies av M. Peterson & Søn A/S).

På bakgrunn av tidligere prinsipiell drøfting av spørsmålet, legger NVE nå til grunn at ved erverv av mer enn 90 % av aksjene i et selskap som (eventuelt gjennom datterselskap) eier fall over konsesjonsgrensen, skal ervervet betraktes som et direkte erverv av fallet, slik at det utløses konsesjonsplikt etter kap. I i ervervsloven av 1917. NVE vil tilføye at når det skjer en slik overføring av mer enn 90 % til en ny eier som er en juridisk person, antar vi at det ikke kan med føre lempninger i konsesjonsplikten om de tidligre eierinteresser også står bak den nye eier. De lempeligere konsesjonsregler for aksjeerverv ville ellers skape åpenbare omgåelsesmuligheter. En må forsåvidt fastholde skillet mellom selskapet og deltakerne.

I det foreliggende tilfelle har Nora ervervet 100 % av aksjene i Bjølsen Valsemølle A/S, som igjen eier samtlige aksjer i Moss Aktiemøller. Dette må dermed betraktes som et erverv av Moss Aktiemøllers del av Mossefossen, og utløser dermed konsesjonsplikt etter ervervsloven, kap. I. De tidligere aksjonærer i Bjølsen Valsemølle (utenom Nora) vil etter fusjonen riktignok ha 673 797 aksjer i Nora, dvs. litt under 13 % av den nye aksjekapitalen (se pkt. 2 i fusjonsavtalen), slik at det i en viss forstand bare er vel 87 % av eierinteressene i fossen som er kommet på nye hender. Men NVE antar som nevnte at en her må holde fast ved at den nye eier er en egen juridisk person. I tillegg kommer at også et eierskifte på 87 % ligger meget tett opp til de 90 % som antas alltid å utløse konsesjonsplikt etter kap. I.

Når ervervet er konsesjonspliktig etter ervervslovens kap. I, utløses forkjøpsrett etter §§ 6 og 9. NVE antar at forkjøpsrett for staten ikke vil være aktuell i dette tilfelle, men vil for sikkerhets skyld komme tilbake til spørsmålet når Statskraftverkene har fått anledning til å uttale seg. I NVE's brev av 11. november 1985 ble det gjort oppmerksom på fylkeskommunens mulige forkjøpsrett, men fylkeskommunen berører ikke spørsmålet i sin uttalelse av 3. februar 1986. NVE oppfatter dette dithen at fylkeskommunen ikke ønsker å gjøre forkjøpsretten gjeldende. Noen spørsmål om bruk av forkjøpsrett antas derfor ikke å ville oppstå.

Når det så gjelder selve konsesjonsspørsmålet, kan NVE ikke se noe som taler mot at konsesjon blir gitt. Overdragelsens form av aksjeerverv reiser imidlertid spørsmål om hvordan tillatelsen skal formuleres. Konsesjonsbehandlingen baseres jo på at Nora blir reell eier, mens det på den annen side Moss Aktiemøller fremdeles står som hjemmelsinnehaver. NVE vil anta at konsesjonen bør formuleres både som en tillatelse for Nora til å erverve fallet og som en tillatelse til aksjeervervet.

Om konsesjonsvilkår skal bemerkes:

Ettersom fallet er utbygd, vil de fleste standardvilkår være lite aktuelle. Delvis er de også dekket opp ved de vilkår som i 1983 ble satt for utbyggingstillatelsen. NVE antar derfor at det nå vesentlig er aktuelt å sette de vilkår som etter loven er ufravikelige, dvs. hjemfallsvilkår, konsesjonsavgifter og konsesjonskraft.

Utkast til vilkår vedlegges. Om de enkelte poster skal nærmere bemerkes:

Post 1, konsesjonstid. Lovens maksimumstid er valgt. Hjemfallsvilkåret følger automatisk av loven.

Post 2, konsesjonsavgifter. På bakgrunn av sakens noe spesielle karakter er vurdert om en skulle bruke lovens minstesatser, dvs. kr.1,– til såvel stat som kommune. NVE er imidlertid kommet til at dette lett kunne få uheldige konsekvenser. Når ervervet først skal behandles etter kap. I, mener NVE at det fullt ut må behandles som et ordinært erverv av fall. Det er derfor valgt satser som i dag er vanlige. Noe næringsfond anses ikke aktuelt.

Post 4, hydrologiske observasjoner. Tillatelsen av 1983 inneholder intetslikt vilkår, trolig fordi det er tvilsomt om vassdragsloven gir hjemmel for å sette et slikt vilkår. Ervervsloven gir imidlertid klar hjemmel, og NVE anser det hensiktsmessig å ha med et slikt vilkår.

Post 5, anvendelse av kraften. Østfold fylkeskommune har uttalt at det bør stilles som betingelse at kraftproduksjonen i Mossefossen blir brukt i Østfold. NVE antar at det er adgang til å sette slikt vilkår, som vi også anser rimelig, men vil påpeke at vilkåret bare kan gjelde Moss Aktiemøllers andel av kraftproduksjonen.

Post 6, konsesjonskraft. Vilkåret er ufravikelig. standard utforming er brukt. Selv om fallet må sies å være «helt utbygget» (jfr. ervervslovens § 2, post 12, første ledd, nestsiste pkt.) antas avgivelse av konsesjonskraft ikke å by på slike uforholdsmessige ulemper som kan begrunne fritak.

Søkeren er underhånden gjort kjent med et tidligere utkast til NVE's innstilling og er bedt om å komme med sine bemerkninger til at NVE behandler søknaden om aksjeervervskonsesjon som en søknad om ervervskonsesjon som en søknad om ervervskonsesjon for andelen i Mossefossen. Fra søkerens side er muntlig meddelt at en ikke aksepterer at ervervet er konsesjonspliktig etter ervervslovens kap. I, men at en ikke vil forsinke saksbehandlingen ytterligere ved å komme med noen skriftlig redegjørelse for NVE.

Søkeren har særlig framholdt at det reelt sett ikke skjer noe hundre prosent eierskifte for Moss Aktiemøller, ettersom de tidligere aksjonær i Bjølsen Valsemølle A/S fortsatt vil være aksjonærer i Nora. Om dette vil NVE vise til hva som er sagt ovenfor.

NVE vil således tilrå:

1. Nora Industrier A.S gis konsesjon for erverv av samtlige aksjer i Bjølsen Valsemølle A/S og i Idun Gjærfabrikken A/S, og til å erverve Moss Aktiemøllers del av Mossefossen. Det gis også forøvrig konsesjon til å gjennomføre fusjonsavtalen datert 11., 13. og 16. september 1985.
2. Konsesjon for erverv av Moss Aktiemøllers del av Mossefossen gis på de betingelser som framgår av det vedlagte utkast.»

3.2 NVE har i brev av 3. oktober 1986 supplert sin uttalelse som følger:

«Vi viser til NVE's innstilling av 3. juli 1986 der NVE antok at det ikke ville være aktuelt å nytte statens forkjøpsrett til den overdratte andel i Mossefossen, men tok forbehold om å komme tilbake til spørsmålet når Statskraftverkenes uttalelse forelå.

Statskraftverkene har nå bekreftet at det ikke ansesaktuelt å nytte statens forkjøpsrett i dette tilfellet, jfr. vedlagte kopi av brev av 29. september 1986.»

4. Spørsmålet om forkjøpsrett

4.1 Statens avkall på forkjøpsrett

Olje- og energidepartementet sendte den 3. mars 1987 et brev til Østfold Fylkeskommune ble gjort oppmerksom på at staten ikke ville gjøre bruk av sin forkjøpsrett til Moss Aktiemøllers del av Mossefossen etter industrikonsesjonslovens § 6, nr. 1, jfr. nr. 3.

Fylkeskommunen ble videre gjort oppmerksom på at den etter samme lovs § 9, nr. 1, jfr. nr. 2 kunne gjøre bruk av forkjøpsrett innen tre måneder etter mottatt melding om at staten ikke ville gjøre bruk av sin forkjøpsrett.

4.2 Østfold fylkeskommunes uttalelse om forkjøpsrett

Østfold kraftforsyning uttaler i brev av 3. juni 1987:

«Det vises til Deres brev av 3. mars d.å. vedrørende ovennevnte.

Fylkesutvalget behandlet saken i møte 21. mai d.å. og gjorde enstemmig følgende vedtak:

«1. Østfold fylkeskommune vil ikke gjøre sin forkjøpsrett gjeldende til Moss Aktiemøllers andel av Mossefossen i forbindelse med fusjon mellom Nora Industrier A/S, Bjølsen Valsemølle A/S og Idun-Gjærfabrikken A/S.
2. Forøvrig vises til fylkesutvalgets vedtak i sak A nr. 16/86 den 23. januar 1986 sålydende:

«Søknad om konsesjon for aksjeerverv i forbindelse med fusjonsavtale mellom Nora Industrier A/S, Bjølsen Valsemølle A/S og Idun-Gjærfabrikken A/S anbefales imøtekommet.

Det bør stilles som betingelse at kraftproduksjonen i Mossefossen blir brukt i Østfold.»

En kopi av fylkesutvalgssak A nr. 110/87, Østfold kraftforsynings styresak nr. 32/87 og utskrift fra fylkesutvalgets møtebok vedlegges til orientering.»

5. Departementets bemerkninger

5.1 De grunnleggende konsesjonsrettslige spørsmål

Noras søknad av 11. oktober 1985 er en søknad om konsesjon for erverv av aksjer med refereranse til industrikonsesjonslovens § 36 som er en del av lovens kap. V «Alminnelige bestemmelser».

Konsesjonssøknaden ble oversendt til NVE som ble anmodet om å avgi innstilling i saken.

NVE sendte saken til fylkesmannen i Østfold og Oslo kommune for innhenting av uttalelse fra berørte kommuner og fylkeskommune. I NVE's brev ble det pekt på at ervervet utløste konsesjonsplikt etter lovens kap. I.

Olje- og energidepartementet la deretter frem de generelle juridiske spørsmål om forholdet mellom kap. I og kap. V i industrikonsesjonsloven for Justisdepartementets Lovavdeling til vurdering. Lovavdelingen konkluderte i brev av 28. april 1986 med at erverv

av mer enn 90 % av aksjene i et slikt selskap skulle behandles som erverv av fallrettighetene og konsesjonsbehandles etter lovens kap. I.

Saken ble på ny lagt frem for Justisdepartementets Lovavdeling for å få belyst spørsmål vedrørende fusjoner. I brev av 28. november 1986 antar Lovavdelingen at fusjoner må sees som en reell overdragelse av selskapenes aktiva i forhold til indutrikonsesjonslovens bestemmeleser og som utløser konsesjonsplikt etter reglene i lovens kap. I.

NVE har kommet til at Nora Industrier A.S meddeles konsesjon for ervervet av aksjer i Bjølsen Valsemølle A/S og Idun-Gjærfabrikken A/S, jfr. lovens § 36 og at Nora Industrier A.S meddeles konsesjon for erverv av Moss Aktimøllers del av Mossefossen.

Som ovenfor beskrevet er Olje- og energidepartementet kommet til at erverv av aksjer i dette tilfellet skal behandles som et direkte erverv av fallrettigheter. Når en slik situasjon oppstår, må dette medføre at det ikke gis noen konsesjon for erverv av aksjer, men kun konsesjon for erverv av fallrettigheter.

Nora IndustrierA.S's erverv av Bjølsen Valsemølles datterselskap Moss Aktiemøller må derfor behandles som et erverv av Moss Aktiemøllers vannfallrettigheter i Mossefossen og behandles etter lovens kap. I.

For de øvrige erverv i forbindelse med fusjonen utløses konsesjonsplikt på grunnlag av kraftleiekonsesjoner.

Bjølsen Valsemølle A/S har to kraftleiekonsesjoner:

Konsesjon for Bjølsen Valsemølle A/S på leie av inntil 1 300 kW fra Oslo Lysverker til selskapets avdeling på Sjursøya, meddelt 16. juli 1984.

Konsesjon for Bjølsen Valsemølle A/S på leie av inntil 2 000 kW fra Oslo Lysverker til anleggene i Sandakerveien, meddelt 11. desember 1985.

Begge kraftleiekonsesjoner utløper 1. januar 1994.

Idun-Gjærfabrikken har følgende kraftleiekonsesjon:

Konsesjon for Idun-Gjærfabrikken A/S på leie av inntil 6 200 kW fra Oslo Lysverker og inntil 600 kW fra Rygge Elektrisitetsverk, meddelt 13. januar 1984.

Konsesjonen utløper 1. januar 1994.

Forut for fusjonen ble det gjennomført fisjoner i Bjølsen Valsemølle A/S og Idun-Gjærfabrikken A/S ved at produksjonen ble overført til to nye selskaper, Bjølsen V A/S og Idun Gjær A/S. Aksjekapitalen i de gamle selskapene BJølsen Valsemølle A/S og Idun-Gjærfabrikken A/S ble nedskrevet til den tilsvarte Noras eierandel i selskapene før fisjonen. Selskapene ble eiendomsselskaper uten konsesjonspliktige rettigheter.

Etter fisjonen ble driftsdelen overført fra Bjølsen V A/S til Bjølsen Fabrikker A/S og fra Idun Gjær A/S til Idun Fabrikker A/S. Bjølsen V A/S og Idun Gjær A/S er holdingselskaper for de nye driftsselskapene Bjølsen Fabrikker A/S og Idun Fabrikker A/S.

Disse driftsselskapene er nå kraftavtakere i motsetning til de nåværende konsesjonærer som etter fisjonen er blitt eiendomsselskaper. De nye produksjonsselskpene må derfor meddeles kraftleiekonsesjoner etter industrikonsesjonslovens kap. IV. Olje- og energidepartementet har på denne bakgrunn kommet til at de nye driftsselskapene Bjølsen Fabrikker A/S og Idun Fabrikker A/S skal gis kraftleiekonsesjon på samme vilkår som Bjølsen Valsemølle A/S' og Idun-Gjærfabrikken A/S' tidligere kraftleiekonsesjoner, men med unntak for konsesjonsavgiftssatsen til staten forsåvidt gjelder konsesjonene av 16. juli 1984 og 13. januar 1984 hvor avgiftssatsen er kr. 1,50 pr kW. Departementet går inn for at avgiftssatsen justeres til det nivå som nå praktiseres for kraftleiekonsesjoner. Avgiftssatsen settes derfor til kr. 4,– pr. kW. I konsesjonen fra 11. desember 1985 er avgiftssatsen allerede fastsatt til kr. 4,– pr. kW. Samtlige kraftleiekonsesjoner utløper 1. januar 1994. NVE meddeler kraftleiekonsesjonene i henhold til delegasjon.

Fusjonen ble avsluttet med at Bjølsen V A/S og Idun Gjær A/S ble fusjonert inn i Nora Industrier A.S. Fusjonen utløste her konsesjonsplikt etter industrikonsesjonslovens § 36 i det Nora Industrier A.S har ervervet samtlige aksjer i selskaper som innehar kraftleiekonsesjoner etter denne lov. Olje-og energidepartementet vil på vanlig måte meddele konsesjon for ervervet. Departementet kan ikke se at det er behov for å fastsette særskilte vilkår for en slik konsesjon.

5.2 Konsesjonsvilkårene

Moss kommune og Østfold fylkeskommune har som høringsinstanser uttalt seg til NVE og Olje- og energidepartementet. Moss kommune hadde ingen merknader, mens Østfold fylkeskommune mente at det burde stilles som vilkår at kraftproduksjonen fra Mossefossen skulle brukes i Østfold.

NVE fremhever i sin innstilling at de fleste standardvilkår vil være lite aktuelle ettersom fallet allerede er utbygd. De er også delvis dekket opp ved de vilkår som ble satt overfor Moss Brukseierforening ved utbyggingstillatelsen for Mossefossen fra 1983. NVE antar derfor at det nå særlig vil være aktuelt å sette vilkår som etter loven er ufravikelige, dvs.

vilkår om hjemfall, konsesjonsavgifter og konsesjonskraft.

5.2.1 Konsesjonstid

Konsesjonen foreslås i samsvar med vanlig praksis gitt for et tidsrom av 60 år fra konsesjonens datum, og med hjemfallsvilkår i tråd med ervervsloven § 2, 3. ledd, nr.17.

5.2.2 Konsesjonsavgifter

Moss Aktiemøller har som deleier av Moss Brukseierforening konsesjon etter vassdragslovens §§ 104 og 105 til utbygging av Mossefossen. Det fastsettes ikke vilkår om konsesjonsavgifter ved utbygging etter vassdragsloven. For ervervskonsesjoner er det etter loven et ufravikelig vilkår at det fastsettes avgifter målt i naturhestekrefter til staten og kommune.

NVE har foreslått en konsesjonsavgift på kr. 18,– pr.nat.hk. til den fylkes- og bykommune som Kongen bestemmer. Olje- og energidepartementet vil slutte seg til NVE's forslag på dette punkt. Den foreslåtte avgift ligger på det nivå som nå er vanlig ved meddelelse av konsesjoner.

Konsesjonsavgiften til staten foreslår NVE satt til kr. 4,– pr. nat.hk. Olje- og energidepartementet foreslår at avgiften fastsettes til kr. 6,– pr. nat.hk., som er det vanlige nivå for tiden ved avgifter til staten.

Med en andel i Mossefossen for Moss Aktiemøller som tilsvarer ca. 1 200 nat.hk. vil konsesjonsavgiftene medføre årlige utbetalinger på ca. 29 000 kroner. Avgiftene justeres i tråd med forskrifter om justering av avgifter fastsatt ved kgl. res. 4. desember 1987.

5.2.3 Hydrologiske observasjoner

NVE har tilrådd at det settes vilkår om hydrologiske observasjoner. Moss Brukseierforenings tillatelse til utbygging av Mossefossen fra 1983 inneholder ikke vilkår om hydrologiske observasjoner. Industrikonsesjonsloven inneholder imidlertid klar hjemmel for å sette slike vilkår, og NVE er av den mening at dette vil være hensiktsmessig. Olje- og energidepartementet vil slutte seg til NVE's forslag på dette punkt.

5.2.4 Anvendelse av kraften

Østfold fylkeskommune uttaler at det bør stilles vilkår om at kraftproduksjonen i Mossefossen skal brukes i Østfold. NVE anser at dette er et rimelig vilkår, men påpeker at vilkåret bare kan gjelde Moss Aktiemøllers andel av kraftproduksjonen i Mossefossen. Departementet kan ikke se at det er behov for vilkår om kraftanvendelse i konsesjon for erverv av andel av fallet i Mossefossen. Departementet viser til at den andelen det nå gis konsesjon på kun gjelder ca. 7 GWh. Dersom fylkeskommunen ønsket å sikre at denne begrensede kraftmengden skulle forbli i fylket for all fremtid, burde forkjøpsretten til fylkeskommunen vært benyttet.

5.2.5 Konsesjonskraft

Avgivelse av konsesjonskraft er et ufravikelig vilkår ved nyutbygginger, men kan unntas helt eller delvis når fallet er helt utbygget. Departementet kan ikke se at avgivelse av kraft vil medføre slike ulemper som kan berettige fritagelse fra plikten. Vilkåret er derfor inntatt på vanlig måte.

Konsesjonsvilkårene er som følger:

1.

(Konsesjonstid)

Konsesjonen gis for 60 år fra konsesjonens datum.

Konsesjonærens del av fallet, kraftstasjonen m.v. tilfaller deretter vederlagsfritt staten, i samsvar med reglene i lov om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom, § 2, tredjeledd, post 17.

Konsesjonen kan ikke overdras.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

(Konsesjonsavgifter)

Konsesjonæren skal betale en årlig avgift til staten av kr. 6,– pr. nat.hk., beregnet etter den gjennomsnittlige kraftmengde som de konsederte vannfallene etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet og en årlig avgift til den fylkes-og bykommune som Kongen bestemmer av kr. 18,– pr. nat.hk beregnet på samme måte.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse etter tidsintervaller som loven bestemmer.

Plikten til å betale disse avgifter inntrer etter hvert som vannkraften tas i bruk. Avgiftene har pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse. Etter forfall svares rente som fastsatt i medhold av lov 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.

Konsesjonsavgiftsmidlene danner et fond som etter nærmere bestemmelse av bystyret skal anvendes til fremme av næringslivet i byen.

Vedtekter for fondet skal være undergitt godkjennelse av Kommunaldepartementet.

3.

(Kontroll med betaling av avgifter m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket samt avgivelse av kraft, jfr. post 5 kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Hydrologiske observasjoner)

Konsesjonæren skal etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesser finnes påkrevet, og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

5.

(Konsesjonskraft)

Konsesjonæren plikter å avgi inntil 10 %av den gjennomsnittlige kraftmengde som de konsederte vannfallene etter den foretatte utbygging og regulering kan frembringe med den påregnelige vannføring år om annet til bykommune hvor anlegget ligger eller andre kommuner, derunder også fylkeskommuner.

Fordelingen av kraften bestemmes av Olje- og energidepartementet. Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraften.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter Olje- og energidepartementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, enten ledningsnettet tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik eller lockout, må ikke skje uten departementets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Konsesjonæren har rett til å forlange varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som er benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen av gjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 3. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr.2,– pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettiget til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

6.

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelse av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 5 eller 6 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i industrikonsesjonslovens § 26.

For overtredelse av de i konsesjonen inntatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000,– pr. dag, eller kr. 5 000,– for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

7.

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i den rettskrets hvor anlegget er beliggende, jfr. industrikonsesjonslovens § 2, fjerde ledd.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

Nora Industrier A.S gis konsesjon for erverv av Moss Aktiemøllers del av Mossefossen i medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. I.

Konsesjon gis på de vilkår som fremgår av Olje-og energidepartementets foredrag av 9. desember 1988.

29. Statoil A/S

(Konsesjon på leie av inntil 13,3 MW/80 GWh pr. år fra Norsk Hydro Produksjon A.S til Polyolefinanleggene på Rønningen i Bamle kommune.)

Kongelig resolusjon 16. desember 1988.

1. Innledning

Ved kgl. res. av 7. april 1978 fikk Statoil og Saga petrokjemi a.s. & Co. konsesjon på å leie hver 13,3 MW/80 GWh pr. år eller i alt inntil 26,6 MW/ 160 GWh pr. år fra Norsk Hydro Produksjon a.s. og Statskraftverkene til polyolefinanleggene på Rønningen i Bamble kommune. I/S Norpolefin ble eid av Statoil, Saga Petrokjemi a.s. og Norsk Hydro Produksjon a.s. med ⅓ hver.

Etter Statoils overtagelse og sammenslåing med Saga Petrokjemi fra 1. januar 1984 innehas nå konsesjonen av Statoil alene.

Når det gjelder Norsk Hydro Produksjon a.s. dreide det seg om kraft fra egne anlegg. Leveringen ble derfor ikke ansett for å være konsesjonspliktig.

Ved avtale av 15. juni 1987 mellom Statoil og Norsk Hydro forpliktet Hydro seg til å overdra til Satoil sine samlede interesser i I/S Norpolefin. Avtalen ble gjennomført med virkning fra 1. juni 1988.

2. Søknaden

I avtalen av 15. juni 1987 er det forutsatt at de nå gjeldende kraftleieavtaler også skal gjelde etter avtalens ikrafttreden.

Statoil søker derfor i brev av 16. november 1987 om konsesjon på leie av inntil 13,3 MW/80 Gwh pr. år fra Norsk Hydro Produksjon a.s. til polyolefinanleggene på Rønningen i Bamle kommune.

3. Kraftleieavtalene

3.1 Ifølge avtale 11. august 1977 har Statskraftverkene overfor Norsk Hydro a.s., I/S Noretyl, I/S Norpolefin og Borregaard A.S forpliktet seg til å levere i alt inntil 62,5 MW/ 500 GWh pr. år til diverse industrianlegg i Bamle, herunder polyolefinanleggene.

Kontrakten er gjort gjeldende til 31. desember 1995, dog ikke utover konsesjonstiden.

3.2 Ifølge avtale av 12. august 1977 har Norsk Hydro Produksjon a.s. overfor I/S Norpolefin forpliktet seg til å stille til disposisjon inntil 40 MW/240 GWh pr. år.

Avtalen skal ikke gjelde utover avtalen med Statskraftverkene og/eller konsesjonstiden for kraftleveranse til industrianleggene.

4. Avgitte uttalelser

4.1 *Bamle kommunestyre* har i møte 2. februar 1988 etter innstilling fra formannskapet enstemmig vedtatt å anbefale søknaden.

4.2 *Telemark fylkeskommune* har i brev av 6. mai 1988 til fylkesmannen likeledes anbefalt at konsesjon blir gitt.

4.3 *Fylkesmannen i Telemark* har i brev av 11. mai 1988 til NVE meddelt at han for sin del ingen merknader har til saken.

4.4 *Norsk Hydro a.s.* har i brev av 23. mars 1988 til NVE heller ikke hatt merknader til søknaden.

4.5 *Næringsdepartementet* har i brev av 18. januar 1988 til NVE uttalt:

«Det vises til Deres brev av 11. desember 1987 samt til vedlagte søknad fra Statoil om kraftleie for polyolefinanleggene i Bamle.

15. juni 1987 ble det inngått avtale mellom Statoil og Hydro om at Hydro skal overdra sin eierandel i I/S Norpolefin (33,33 %) til Statoil. Kraftforbruket ved anleggene er ca. 240GWh. Statoil har fra tidligere konsesjon på kraft tilsvarende sin eierandel, dvs. 160 GWh pr. år. De resterende 80 GWh er forutsatt levert fra Hydros anlegg. Denne delen har ikke vært konsesjonspliktig så lenge det kunne betraktes som leveranse til egne anlegg, i dette tilfelle Hydro som medeier.

Etter avtalen som er inngått blir Statoil eneeier av Norpolefin og må ha konsesjon på kraftleie fra Hydro.

Det søkes ikke om ny eller mer krafttildeling. Næringsdepartementet mener at eierskifte ikke gir grunn til å endre Norpolefins tidligere kraftavtaler, og anbefaler at søknaden imøtekommes.»

NVE's uttalelse

«Kraftbehovet til de tre polyolefinanleggene er begrenset til 40MW/240 GWh pr. år. Anleggene er en del av det petrokjemiske kompleks i Bamle. Anleggene er godkjent av Stortinget, jfr. St.prp. nr. 79 for 1973–74.

Kraftkvantumet fordeler seg slik på eierne av I/S Norpolefin:

13,3 MW/80 GWh	pr. år til Statoil
13,3 MW/80 GWh	pr. år til Saga Petrokjemi a.s. & Co. Fra 1. januar 1984 Statoil i og med fusjon med Saga Petrokjemi a.s.
13,3 MW/80 GWh	pr. år til Norsk Hydro Produksjon a.s.

Konsesjon er gitt ved kgl. res. 7. april 78 på leie fra Norsk hydro Produksjon a.s. og Statskraftverkene, jfr. OED's brev av 10. juli 1984 til Statoil.

For Norsk Hydro Produksjon a.s. dreide det seg om kraft fra egne anlegg. Leveringen ble derfor ikke undergitt konsesjonsplikt.

Ved avtale av 15. juni 1987 har Norsk Hydro

som nevnt forpliktet seg til å overdra til Statoil sine samlede interesser i I/S Norpolefin. Ifølge Statoil er avtalen godkjkent av Stortinget mai 1988 med virkning fra 1. juni 1988.

Etter dette vil det være nødvendig for Statoil med konsesjon på leie fra morsk Hydro Produksjon a.s.

På grunnlag av de foreliggende uttalelser vil NVE anbefale at Statoil som søkt om gis konsesjon på leie av inntil 13,3 MW/80 GWh pr. år fra Norsk Hydro Produksjon a.s.

Konsesjonen foreslås gitt samme tidsbegrensning som konsesjonen av 7. april 1978, dvs. så lenge kraftleieforholdet med Norsk Hydro Produksjon a.s. måtte gjelde, dog ikke lenger enn til 1. juli 2007.

For øvrig foreslås konsesjonen i det vesentlige gitt på de vilkår som nå gjelder, herunder vilkår om at styrets flertall, formannen innbefattet, til enhver tid skal være norsk statsborger, og om en årlig avgift til staten av kr. 4,– pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig nyttes.

Konsesjonen av 7. april 1978 har vilkår om kapital (post 3) og produksjon m.v. (post 4). Vi går ut fra at vilkåret om produksjon bør medtas. Derimot kan vi ikke se at vilkåret om kapital skulle være nødvendig. Vi går for øvrig ut fra at departementet nærmere vil vurdere dette.

Konsesjonen av 7. april 1978 har vilkår om legehjelp og sykehus (post 10), om husrom, tomter m.v. (post 11) og om beskyttelse av naturforekomster m.v. (post 13). Ifølge nåværende praksis er det ikke vanlig å ta med slike vilkår i en kraftleiekonsesjon. Vi forutsetter derfor at disse blir sløyfet.

Vilkår om kraftavståelse forutsettes likeledes sløyfet i samsvar med praksis.»

6. Departementets bemerkninger

Søknaden fra Den norske stats oljeselskap a.s. (Statoil) gjelder konsesjon på leie av inntil 13,3 MW/80 GWh pr. år fra Norsk Hydro Produksjon a.s. til polyolefinanleggene på Rønningen i Bamle kommune.

Grunnlaget for søknaden er at Statoil er blitt eneeier av I/S Nordpolefin ved avtale av 15. juni 1987 mellom Statoil og Norsk Hydro. Tidligere var Norsk Hydro Produksjon medeier i I/S Norpolefin med ⅓. Som medeier fikk Norsk Hydro Produksjon a.s. levert kraft fra egne anlegg. Kraftleveringen var dermed ikke undergitt konsesjonsplikt. Det søkes således ikke om ytterligere kraft til anleggene.

Statoils totale behov for elektrisk kraft er 240 GWh/år. I 1987 var forbruket 238 GWh, målt Porsgrunn transformatorstasjon. Hittil i år er forbruket tilnærmet lik forbruket i 1987. Statoils elektriske kraftforbruk er knyttet til prosessene samt belysning. Til oppvarming av lokaler (kontorer, bygninger etc.) anvendes damp. Elektrisk oppvarming benyttes bare når tilknytning til dampsystemet er uhensiktsmessig som f.eks. i midlertidige kontorbrakker etc.

Fra oppstart av fabrikkene og frem til i dag er forbruk av brenngass til dampproduksjon redusert med ca. 20 % som følge av diverse energiøkonomiseringstiltak. I samme periode er produksjonen økt med ca. 65 %.

For tiden pågår ombygging av polypropenfabrikken. Ombyggingen medfører en betydelig energiøkonomisering og vil gi ytterligere en halvering av dampbehovet. Kjelene vil av denne grunn bli modifisert. Ombyggingen vil også gi en viss reduksjon av el.kraftforbruket. Oppstart er beregnet til juni 89.

I 1987 var dampproduksjonen ca. 340 000 tonn hvorav ca. 320 000 tonn gikk direkte til produksjonslinjene og det øvrige ble benyttet til hjelpeanlegg og oppvarming av lokaler.

Som fyringsmedier til kjelene benyttes brenngass (50 mol % h_2/50 mol % CH_4), fyringsolje 1 tilsatt 20 % parafin, slopolje samt noe voks.

I 1987 tilsvarte energimengde tilført kjelene ca 237 GWh hvorav vanlig brenngass utgjorde ca. 90 %.

Som følge av ombyggingen av polypropenfabrikken, samt en større revisjonsstans våren 1989, vil Statoils elektriske kraftforbruk i 1989 blir ca. 225 GWh. I 1990 antas forbruket å bli ca. 235GWH, og fra 1991 forventes forbruket å øke ytterligere.

Alle høringsinstansene og NVE har anbefalt at konsesjon blir gitt.

Departementet vil i samsvar med innstillingen fra NVE anbefale at Statoil gis konsesjon på leie av inntil 13,3 MW/80 GWh fra Norsk Hydro a.s. til polyolefinanleggene i Bamle.

Konsesjonen foreslås gitt samme tidsbegrensning som konsesjonen av 7. april 1978, dvs. så lenge kraftleieforholdet med Norsk Hydro Produksjon a.s. måtte gjelde, dog ikke lenger enn til 1. juli 2007.

Departementet forslår videre at konsesjonen i det vesentligste gis på de vilkår som nå gjelder for meddelelser av kraftleiekonsesjoner, herunder vilkår om at styrets flertall, formannen innbefattet, til enhver tid skal være norsk statsborger og om en årlig avgift til staten på kr. 4,– pr. kW av den kraft som gjennomsnittlig benyttes. Vilkåret om produksjon opprettholdes.

Konsesjonen av 7. april 1978 inneholder vilkår som foreslås sløyfet her. Vilkåret om kapital er ikke tatt med ettersom Statoil nå er eneier i I/S Norpolefin. Da det ikke lenger er vanlig å sette slike vilkår, er det ikke satt vilkår om legehjelp og sykehus, om husrom, tomter m.v., og om beskyttelse av naturforekomster m.v. I samsvar med praksis er det heller ikke satt vilkår om kraftavståelse.

Konsesjonsvilkårene er som følger:

1. Leietid

Konsesjonen gjelder så lenge kraftleieforholdet med Norsk Hydro Produksjon a.s. måtte gjelde, dog ikke lenger enn til 1. juli 2007.

2. Styre

Selskapet skal ha sitt sete her i riket. Styrets flertall, fornannen innbefattet, skal til enhver være norske statsborgere.

3. Produksjon m.v.

Virksomheten ved polyolefinanleggene må ikke uten departementets samtykke være annen enn produsjon og salg av polypropylen. Low-density polyetylen, high-density polyetylen, samt hva dermed står i forbindelse. Produksjons- og salgsvirksomheten skal skje etter sunne forretningsmessige prinsipper.

Salg av produktene må ikke i noe tilfelle uten samtykke av departementet finne sted til priser som ligger under de til enhver tid gjeldende og oppnåelige priser på verdensmarkedet.

Selskapet må for øvrig ikke uten samtykke av departementet inngå i noen overenskomst til kunstig forhøyelse av priser her i riket på elektrisk kraft eller på de produkter som frembringes ved hjelp av elektrisk kraft.

4. Overdragelse av energi

Den kjøpte energi kan ikke overdras videre uten samtykke av Olje- og energidepartementet.

Handler selskapet mot denne bestemmelse, skal det for hver gang svare en løpende mulkt på opptil kr. 1,– – en krone – pr. kW pr. døgn etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet.

5. Norsk arbeid og materiell

For så vidt angår anskaffelse av det til kraftens utnyttelse nødvendige elektriske materiell, maskiner m.v. skal norsk vare fortrinnsvis brukes såfremt den er like så god som den utenlandske, kan skaffes tidsnok (det forutsettes da at den blir tinget i tide) og prisen på den ikke ligger mer enn 10 prosent over prisen på den utenlandske vare inklusive toll. Forutsetningen er dog at toll og prisforskjell tilsammen ikke skal overstige 25 prosent av prisen på den utenlandske vare (eksklusive toll). Når det gjelder valg mellom innenlandske tilbud, skal det tilbud velges som representerer mest norsk arbeid og den største innenlandske produksjon av råvarer og halvfabrikata, selv om dette tilbud er dyrere, når det bare ikke ligger over den prisgrense som gjelder i forhold til utenlandsk vare.

Vedkommende departement kan dispensere fra regler om bruk av norske varer. Søknaden om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendig.

Vilkårene skal praktiseres i samsvar med avtaler med fremmede stater som Norge er bundet av på dette området.

Ved overtredelse av bestemmelsene om bruk av norske varer kan vedkommende departement for hver gang ilegge konsesjonæren en bot til statskassen på inntil 15 – femten – prosent av den verdi som varen har.

Det forutsettes at konsesjonæren på alle måter søker å lette innkjøp av innenlandsk materiell f.eks. ved å dele opp ordrene når det er høve til det og ved lempninger med omsyn til leveringstid og andre vilkår.

Når det gjelder innkjøp for over kr. 100 000,– av en vare som også blir laget her i landet, må anbudsinnbydelse sendes ut dersom det skal innhentes tilbud fra utlandet. I anbudsvilkårene skal det kreves at det i tilbud om norske varer må opplyses om det er brukt utenlandske råvarer eller halvfabrikata til fremstillingen av varene og eventuelt i hvor stor monn dette er gjort. Alle tilbud skal åpnes samtidig og det må settes opp protokoll over forretningen. Blir det tinget for over kr. 100 000,– av en vare som er laget i utlandet, skal det straks sendes melding til vedkommende departement om det med alle de opplysninger som en må ha for å kunne avgjøre om konsesjonsvilkårene er fulgt. Når departementet finner grunn til det, kan det kreve opplyst på forhånd om konsesjonæren akter å kjøpe varer fra utlandet.

6. Trygd

Trygd skal fortrinnsvis tas i norske selskaper, hvis disse byr like så gode vilkår som utenlandske. Vedkommende departement kan dispensere fra denne bestemmelse når særlige hensyn foreligger.

7. Avgift

Av den kraft som gjennomsnittlig nyttes, erlegges til staten en årlig avgift av kr. 4,– pr. kW beregnet etter formelen: kWh/8760 = kW.

Avgiften forfaller til betaling ved hvert års utgang. Erlegges den ikke til forfallstid, svares deretter en rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3 første ledd. De inndrives ved utpanting.

8. Kontroll

Selskapet plikter å rette seg etter de bestemmelser som Olje- og energidepartementet måtte treffe til kontroll med at konsesjonsvilkårene blir holdt.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av selskapet etter nærmere bestemmelser av Olje- og energidepartementet.

9. Overtredelse av konsesjonsvilkårene

For overtredelse av vilkårene fastsettes en løpende mulkt på kr. 2 000 – kroner to tusen – pr. dag.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av de vilkår som er fastsatt i postene 2 og 8 eller overskridelse av den maksimale effekt konsesjonen lyder på kan medføre at konsesjonen bortfaller, jfr.§ 26, 2. ledd i lov nr. 16 av 14. desember 1917. Lovens §§ 31 og 32 kommer i såfall til anvendelse.

Dersom selskapet bruker energien til å drive virksomhet som p.g.a. utslipp, støy, stråling o.l. kan være skade eller ulempe for miljøet, må det foreligge tillatelse fra forurensningsmyndighetene etter forurensningsloven § 11 jfr. § 7.

Ny tillatelse er nødvendig dersom kraftkonsesjonen medfører at et tidligere utslipp kan bli til økt skade eller ulempe, eller som sammen med annen forurensede miljøpåvirkning kan bli til skade eller ulempe for miljøet.

Kraftuttaket vil være undergitt de til enhver tid gjeldende rasjoneringsregler.

Den årlige avgift til staten som er fastsatt i vilkårenes post 6, bes innbetalt til hovedkassen for Norges vassdrags- og energiverk.

Selskapet plikter innen 1. april hvert år å sende Olje- og energidepartementet oppgave pr. 31. desember året før vedrørende selskapets styre, aksjekapital m.v.

I forbindelse med eventuell omsetning av selskapets aksjer henleder man særlig oppmerksomheten på de bestemmelser om meldeplikt m.v. som endringslov av 19. juni 1969 er tatt inn i § 30 i konsesjonsloven av 14. desember 1917 – jfr. lovens § 34 første ledd – samt på bestemmelsen i første ledd § 37 a, hvoretter erverv av aksjer eller parter som medfører konsesjonsplikt etter § 36 eller § 37 i intet tilfelle er gyldig uten samtykke av selskapets styre.

Olje- og energidepartementet forbeholder seg for øvrig rett til å treffe enhver bestemmelse som måtte anses påkrevd i anledning av konsesjonsvilkårenes post 8.

Olje- og energidepartementet

tilrår:

I medhold av lov nr. 16 av 14. desember 1917 kap. IV gis Den norske stats oljeselskap a.s. konsesjon på leie av inntil 13,3 MW/80GWh pr. år fra Norsk Hydro Produksjon a.s. til polyolefinanleggene i Bamle kommune. Konsesjonen gis på de vilkår som er foreslått i Olje- og energidepartementets foredrag av 16. desember 1988.

30. Otteraaens Brugseierforening tillatelse til å overføre deler av Heisvassdraget til Hovatn i Bygland kommune, Aust-Agder

Kongelig resolusjon 23. desember 1988.

Innledning

Den foreliggende sak gjelder en søknad av 21. mai 1979 fra Otteraaens Brugseierforening om tillatelse til å overføre deler av Heisvassdraget til Hovatn i Bygland kommune.

Innstillingen fra NVE av 22 des. 1986:

«Otteraaens Brugseierforening

Søknad om tillatelse til å overføre deler av Heisvassdraget til Hovatn, Bygland kommune — Aust-Agder fylke.

Otteraaens Brugseierforening har sendt følgende søknad datert 21.5.79 til behandling.

«Otteraens Brugseierforening og Kristiansand Elektrisitetsverk tillater seg herved å søke om tillatelse til overføre deler av Heiselven til Hovatn, samt å erverve fallrettigheter i denne etc.

Ved utarbeidelsen av denne søknad er de enkelte opplysninger angitt i den rekkefølge som fremgår av «Retningslinjer for konsesjons- og eksproproasjonssøknader», utgitt av NVE/, Elektrisitetsdirektoratet, 1/11-75, pkt. 1, Anleggskonsesjoner og ekspropriasjonstillatelser, så langt dette passer i foreliggende tilfelle.

1. *Generell orientering*

Med kgl. res. av 16/6 1967 ble bestemt følgende:

«1. I medhold av lov om vassdragsreguleringer av 14/12 1917, tillates Otteraaens Brugseierforening å foreta ytterligere regulering av Hovatn, i det vesentlig i samsvar med foreningens søknad av februar 1966 og brev av 25/1 1967 fra Kristiansand Elektrisitetsverk og på de vilkår som er

fastsatt i industridepartementets tilråding av 16/6 1967.

2. Det fastsettes manøvreringsreglement i samsvar med utkast inntatt i samme tilråding som gjelder inntil videre.»

I søknaden av februar 1966 vedrørende utbyggingen av Hovatn kraftanlegg ble også søkt om blant annet å overføre deler av Heiss-vassdraget til Hovatn, men denne del av søknaden ble av forskjellige grunner den gang trukket tilbake.

Vi er imidlertid nå interessert i å foreta denne overføring for å øke kraftproduksjonen i Hovatn kraftanlegg.

Hovatn kraftanlegg ble bygget ut overensstemmende med den gitte tillatelse i tiden oktober 1968 til januar 1971, da stasjonen ble satt i drift.

Vedlagte bilag nr. 1 viser Hovatns beliggenhet i Otras nedslagsfelt, og av bilagene nr. 2 og 3 fremgår de viktigste hoveddata for anlegget.

Som man ser herav utnytter Hovatn kraftstasjon fallet mellom Hovatn og Byglandsfjorden, dvs. mellom kote 690,68 m og 203,0 m (HRV i Byglandsfjord) eller 487,68 m.

Det naturlige nedslagsfelt til Hovatn er 50 km², hvilket svarer til et midlere årsavløp på 63 mill. m³, og en årlig produksjon i Hovatn kraftstasjon på ca. 70 mill. kWh.

Reguleringen av hovatn skjer i dag mellom kotene HRV 690,68 m og LRV 673,84 m, ialt en rguleringshøyde på 16,84 m, hvorav 5,0 meter gammel oppdemning (fra 1915) og resten, 11,84 m, er senkning utført i forbindelse med bygging av Hovatn kraftanlegg.

Disse reguleringsgrenser gir et magasin på 80 mill. m³, som igjen svarer til en reguleringsprosent på 127.

Med en maskininstallasjon på 40 MW har stasjonen en slukeevne på ca. 10 m³/sek.

Magasinbeholdningen kan således kjøres ut i løpet av ca. 3 måneder.

Hele årsavløpet kan derfor utnyttes som vinterkraft.

2. *Søknaden*

Heiss-elv er et sidevassdrag til Otra.

Den munner ut på Otras østside ca. 1 km nord for Heistad-gårdene i Bygland, Setesdal.

I forbindelse med en planlagte overføring søkes om:

2.1. Tillatelse for Otteraaens Brugseierforening i henhold til «Lov om vassdragsreguleringer av 14/12-17» med senere endringer, § 5, å føre deler av Heiss-vassdragets nedslagsfelt over til driftstunnelen for Hovatn kraftanlegg slik det er beskrevet i det følgende.

2.2. Tillatelse for Kristiansand Elektisitetsverk i henhold til «Lov av 14/12-17 om erverv av vannfall, bergverk og annen fast eiendom m.v.» med senere endringer å erverve de fallrettigheter i vassdraget ovenfor Heiss-vatn som er nødvendig for å gjennomføre prosjektet.

2.3. Tillatelse for Kristiansand Elektrisitetsverk etter «Lov av 15/3-40 om vassdragene» med senere endringer § 148 til å ekspropiere de aktuelle fallrettigheter i Heiss-vassdraget fra Heiss-vatn og oppover til overføringsstedene og etter samme lovs § 62 å erverve nødvendige grunnarealer — jfr. Vassdragsreguleringsloven § 16.

2.4. Tillatelse for Otteraaens Brugseierforening og Kristiansand Eleltrisitetsverk til å gjennomføre prosjektet i henhold til Vassdragslovens §§ 104 og 105, samt vannforurensningslovens § 4.

Alle inngrep gjøres i Bygland kommune.

3. *Anleggets art*

Anlegget det søkes konsesjon for består i å overføre den øvre del av Heiss-vassdragets nedslagsfelt til Hovatn og tenkes i prinsippet utført som følger: (se bilag nr. 4, tegning KEV nr. 10716).

Ca. 10 m lavere enn utløpet av Brytingsvatn, ca. kote 725, stenges elven med en terskel.

Herfra ledes vannet i en ca. 500 m lang tunnel med minimumstverrsnitt mot sør-øst til det kan renne naturlig ned til vannet Fiskeløys på kote 698,50.

Naturlig avløp fra Fiskeløys, som går ned til Heiss-elven, stenges med en betongdam med fast overløp på ca. kote 699,50, altså 1,0 m høyere en naturlig vannstand.

Fra Fiskeløys ledes vannet i en ca. 3300 m lang tunnel med minimumstverrsnitt fram til driftstunnelen for Hovatn kraftanlegg i nærheten av topp trykksjakt for dette anlegg.

Vannet blir så utnyttet i Hovatn kraftanlegg uten noen som helst forandring i denne stasjon.

I de forholdsvis lange perioder av året som Hovatn kraftverk ikke er i drift, vil overført vann maganiseres i Hovatn.

Inntaket for overføringstunnelen utformes med overløp med høyde som naturlig vannstand i Fiskeløys.

4. *Hydrologi og produksjon.*

Det hydrologiske forhold i Heistad-vassdraget før og etter overføringen er behandlet særskilt og følger som eget bilag nr. 5.

Som det fremgår herav overføres et delfelt på 19,1 km², hvilket svarer til 43,80 % av totalfeltet ved utløpet i Otra, eller 44,84 % av vassdragets nedslagsfelt ved utløpet av Heisvatn.

Hva denne overføring vil representere av produsert energi i Hovatn kraftanlegg er behandlet i bilag nr. 6.

Som det fremgår der er økningen av energi produsert i Hovatn kraftstasjon 26,7 GWh pr. år, energi som også kan tas ut som vinterkraft på grunn av den fra før sterke regulering av Hovatn.

Overføringen bevirker at reguleringsprosenten i Hovatn reduseres fra 127 til 92.

5. *Tidspunkt for igangsettelse*

En er innstilt på å komme igang med arbeidene i marken så snart alle nødvendige tillatelser foreligger og finansieringen er i orden.

Muligens kan dette finne sted en gang i løpet av 1980.

Dersom dette holder vil det være mulig å ha anlegget utført i løpet av 1983.

6. *Begrunnelse*

Ved å foreta omsøkte overføring vil brukstiden for Hovatn kraftanlegg utvides fra ca. 3 til 4 måneder pr. år.

Produksjonen her økes tilsvarende fra ca. 70 mill. kWh til ca. 96 mill. kWh, eller med 26 mill. kWh pr. år, eller med 37 %.

Denne produksjonsøkning er som nevnt mulig å få istand uten å forandre noe på bestående installasjoner i Hovatn-anlegget. Innvirkningn her vil bare bli at Hovatnmagasinet fylles opp hurtigere enn nå etter nedtapping.

Under henvisning til skjønnene for Hovatnutbyggingen skulle dette være en ikke liten fordel.

7. *Forarbeider*

7.1. Tilpasningen til bestående anlegg fremgår av det foranstående.

7.2. Det er foreløpig ikke foretatt egne undersøkelser over hvilke skadelige innvirkninger overføringen vil kunne medføre i Heistad-vassdraget.

Imidlertid kan vi ikke se at det knytter seg spesielle interesser til området som vil bli vesentlig negativt påvirket av inngrepet.

Så vidt vites vil heller ikke fornminner bli berørt.

Et annet alternativ for overføringen har vært undersøkt.

Dette alternativ går i korthet ut på å føre vannet i en tunnel fra Fiskeløys østover til Gjuvatn og siden la det renne naturlig ned Drengsåna til nordvestre ende av Hovatn.

Gjuvatn ligger imidlertid ca. 5 m høyere enn Fiskeløys.

En overføring denne vei ville derfor medføre en vesentlig hevning av vannstanden i Fiskeløys.

En senkning av Gjuvatn har også vært sett på, men funnet urealistisk.

Under enhver omstendighet ville en overføring via Gjuvatn medføre større naturinngrep enn det alternativ som det søkes om, samtidig som omkostningene ville bli vesentlig større.

8. *Forhåndsuttalelser*

Med brev av 29/9 1978 bilagt en kort orientering om overføringen ble følgende instanser kontaktet og bedt om en forhåndsuttalelse:

Kontaktutvalget for vassdragsreguleringer, Universitetet, Oslo.
Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk, Trondheim.
Statens forurensningstilsyn, Oslo.

Fra samtlige instanser foreligger svar som går ut på at man vil foreta befaring for å se på forholdene våren 1979.

Etter en slik befaring vil så uttalelsene bli avgitt.

9. *Beskrivelse av anlegget*

Det er ikke utarbeidet detaljtegninger for de enkelte anleggsdeler enda, men det hele vil kunne utføres med velprøvede og konvensjonelle konstruksjoner.

Arbeidstegninger vil bli utarbeidt senere og forelagt de respektive myndighter for teknisk godkjennelse.

10. *Arealbehov — rettigheter*

Ved gjennomføring av prosjektet vil det bli nødvendig å legge beslag på en del arealer utover det som Kristiansand Elektrisitetsverk allerede disponerer i området i forbindelse med Hovatn kraftanlegg.

Det som må erverves og som vi i dag har oversikt over er i størrelsesorden som angitt nedenfor:

10.1. Ved utløpet av Byrtingsvatn trenges plass for dam, inntak og en mindre anleggsrigg. Behov ca. 3 da.

10.2. Plass for å deponere steinmasse fra tunnel fra foran omtalte dam/inntak ved Byrtingsvann.
Mengden utsprengt tunnelmasse utgjør ca. 4000 m³.
Nødvendig arealbehov inkl. påhugg nedstrømstunnel ca. 5 da.

10.3. Plass for dam ved utløpet av Fiskeløys, inntak med lukehus for overføringstunnelen herfra samt nødvendig riggplass. Behov ca. 5 da.

10.4 Ved tilknytningspunktet mellom driftstunnelen for Hovatn kraftanlegg og overføringstunnelen fra Fiskeløys, ved topp av eksisterende trykksjakt, disponerer KEV i det vesentlige nødvendig grunn fra før.
Hovedriggen for anlegget vil komme her. Riggområdet fra Hovatn-anlegget vil bli brukt, likesom tunnelmasse vil kunne plasseres som en utvidelse av eksisterende tipp her.
Til dette området er det også ført frem en 22 kV kraftlinje som vil kunne forsyne de nye anlegg med tilstrekkelig elektrisk kraft i byggeperioden.
Behov for nytt areal her vil som det fremgår av foranstående bli ubetydelig. Behov 0 da.

10.5. Vannstanden i Fiskeløys vil under flom kunne bli noe høyere enn til nå. En økning av vannstanden på 1,5 m vil berøre et areal langs bredden på ca. 25 da.

10.6. Fallrettighetene i fra Heissvatn og opp til der overføringen finner sted ved utløpet av Byrtingsvatn er i privat eie og må erverves. (se bilag nr. 6)

10.7. Når det gjelder areal for anleggsvei — se pkt. 11 nedenfor.

11. *Anleggsvei*

Under utbyggingen av Hovatn kraftanlegg bygget Kristiansand Elektrisitetsverk i samarbeid med interesserte grunneiere vei fra Austadbygden til topp av trykksjakten.

Skjønnsretten som vurderte virkningen av Hovatn-utbyggingen bestemte videre blant annet at det i tilknytning til denne anleggsvei skulle bygges skogsbilvei frem til nordre ende av Hovatn (Røynestøyl).

Dette er gjort, idet tiltaksveien ble overlevert til veieierforeningen den 29/8 1975.

I forbindelse med den her omsøkte utbygning aktes det å bygges en anleggsvei med standard som skogsbilvei klasse III frem til anleggsområdene ved Fiskeløys/Byrtingsvatn.

Traséen for denne vei vil etter vår mening

i store trekk best kunne følge traseen for overføingstunnel til Fiskeløys.

Til veianlegget trengs nødvendig grunn, men vi holder det for sannsynlig at de berørte grunneiere har så stor interesse av veien at vi vil kunne påregne fri grunn.

På nåværende tidspunkt må vi likevel la søknaden også omfatte ekspropriasjonstillatelse til nødvendig veigrunn for veien frem til Fiskeløys/Byrtingsvatn.

Se bilag nr. 4 hvor veitraseen er inntegnet.

12. *Plassering i terrenget*

Det vises her til oversiktskart, bilag 4, tegning KEV nr. 10716.

13. *Bianlegg*

Foruten veiforbindelsen beskrevet under pkt. 11 foran, vil det ikke bli nødvendig å etablere nye bianlegg, da slike innretninger allerede fins i forbindelse med Hovatn kraftanlegg.

14. *Allmenne interesser*

14.1. Så vidt vi kjenner til fins det ingen andre tekniske innretninger i Heistadvassdraget, herunder fløtningsanlegg, som vil bli påvirket av overføringen.

14.2. Inngrepene som skal foretas finner sted i så stor høyde over havet at utnyttelsen av områdene til jord/eller skogbruksformål ikke er aktuelt, bortsett fra til beite.

Beitemulighetene vil ikke merkbart forringes.

Den påtenkte veiforbindelse vil vel tvert imot gjøre arealet mer attraktivt til bruk som beiteområde for sau.

14.3. Det fins ingen permanent bebyggelse langs Heiss-elven eller i de områdene som blir berørt av overføringen.

15. *Friluftsliv*

Det aktuelle området har i dag en minimal utnyttelse til friluftsaktiviteter.

Det drives en del jakt ette småvilt og elg og kanskje av og til litt fiske i Heistadvatn og Fiskeløys.

Ved Fiskeløys er en eldre stølsbu som nå brukes som hytte av grunneieren.

Vi er kjent med at Bygland kommune har latt utarbeide en «delegneralplan for Austad sokn, Austhei, Eining 4 — Bygland kommune.»

På denne er lagt ut et hytteområde nord for topp trykksjakt. Den påtenkte vei til Fiskeløys vil passerer dette område, noe som vi antar vil være en fordel for å få realisert hytteprosjektet.

Vi viser forøvrig her til brev av 23/1 1979 fra Kristiansand Elektrisitetsverk til Bygland kommune, bilag nr. 7.

16. *Fornminner og andre kulturminner*

Som nevnt under pkt. 7.2 i denne søknad kjenner vi ikke til at det finns objekter i området som kommer inn under lov om fornminner.

17. *Private interesser*

17.1. De private interesser som knytter seg til det berørte området er de vanlige for slike heistrekninger i Setesdal.

Det er som før nevnt vesentlig utnyttelse til sauebeite og noe jakt.

Dersom generalplanens intensjoner blir realisert vil det bli en del hyttebygging i nærheten, uten at det kan sees at det skulle oppstå interessekonflikter av den grunn.

Det har vært avholdt et møte med de berørte grunneiere og mulighetene for å komme frem til en minnelig avtale er til stede.

Disse forhandlinger vil fortsette, men for det tilfelle disse ikke skulle føre til noe postivt resultat, søkes derfor også om skepropriasjonstillatelse som angitt pkt. 2.1. foran, se også pkt. 10 og pkt. 18.

18. *Grunneierfortegnelse*

Etter de opplysninger vi har innhentet blir følgende eiendommer berørt av overføringen:

Gnr. 10 br.nr. 1: Olav O. Heistad.
Gnr. 10 br.nr. 2: Olav B. Heistad.
Gnr. 10 br.nr. 6: Olav B. Heistad.
Gnr. 10 br.nr. 4: Gunnar O. Heistad.
Gnr. 10 br.nr. 7: Olav T. Heistad.

Det aktuelle område er for tiden under jordskifte.

Vedkommende jordskiftedommer har angitt de forskjellige eiendomsgrenser i området slik disse fremgår av bilag nr. 8. tegn KEV nr.10717.

19. *Eierforhold*

Overføringen vil representere både et bidrag til Otras regulering generelt og et bidrag til økt kraftproduksjon i Hovatn kraftanlegg.

Hovatn kraftanlegg er bygget ut og eies i dag av Kristiansand Elektrisitetsverk.

Otteraaes Brugseierforening har betalt et bidrag til Kristiansand Elektrisitetsverk for den økte regulering utbygningen medførte.

Det vil derfor bli naturlig at Kristiansand Elektrisitetsverk også vil bli stående som eier av det nye overføringsanlegget, inklusive nødvendige fallrettigheter.

Et unntak herfra er fallrettighetene på strekningen Otra — Heisvatn. Disse eies i dag av Auts-Agder Kraftverk og stilles til Kristiansand Elektrisitetsverks dosposisjon mot en leie i form av et visst antall kWh pr. år, se bilag nr. 9.

20. *Omkostningsoverslag*

Som bilag nr. 10 følger et omkostningsoverslag satt opp på det grunnlag som i dag foreligger.

Overslaget viser en sluttsum på kroner 22 500 000,—, hvilket svarer til en utbygningspris på 84 øre/kWh.»

Etter innsendelse av søknaden ble det utarbeidet rapport vedrørende kulturminner. For det etter søknaden aktuelle overføringsalternativ konkluderer rapporten med:

«Det ble i alt registrert 23 lokaliteter med kulturminner. Ingen av disse vil bli berørt ved en utbygging etter konsesjonssøknadens alternativ 1.»

Videre er det foretatt undersøkelser vedrørende «Fisk og bunndyr» samt «Hydrografi og dyreplankton».

Rapporten konkluderer med:

«Det ble ikke påvist ørret i Byrtingsvatn. I Heisvatn og Nystølstjern ble det tatt henholdsvis to og en ørret. Disse var 8 og 9 år gamle. Flest fisk ble tatt i Fiskeløys, der det tilsammen ble tatt 37 ørret. De fleste var 4 og 5 år gamle. Ørretene var i god kondisjon, og ørret i Fiskeløys større enn 25 cm hadde rød kjøttfarge. Hovednæringen hos ørret i august var buksvømmere. Dette indikerer små fiskebestander.

Det ble ikke påvist ørret på inn- og utløpselv til innsjøene. Ørret ble bare påvist helt nederst i Heiselva like før samløp med Otra.

De foreliggende planer vil ikke få konsekvenser for bunnfaunaen i innsjøene. En hevning av vannstanden i Fiskeløys vil på kort sikt ha en positiv effekt både på bunndyr og fisk. Fiskebestanden kan bare opprettholdes gjennom utsettinger.

Naturlig rekruttering finner i dag ikke sted i vassdraget. Så lenge surt vann er bestemmende for ørretbestandens størrelse, vil verken stengning av utløpselv fra Byrtingsvatn og Fiskeløys og redusert vannføring på inn- og utløp Nystølstjern og Heisvatn få konsekvenser for fiskebestandene i innsjøene.

For å opprettholde fisket i vassdraget bør kalkning og utsetting av bekkerøye vurderes.»

«Overføringen vil ikke påvirke plaktonsamfunnet i Byrtingsvatn. Fiskeløys har i dag et svært beskjedent nedbørfelt, og planktonsamfunnet er derfor ubedtydelig påvirket av gjennomstrømning. Ved overføring fra Byrtingsvatn vil nedbørfeltet mangedobles, og gjennomstrømningen vil øke betydelig. Dette vil medføre en utvasking av planktonorganismer i perioder med stor vannføring, og derfor virke utarmende på samfunnet.

Det motsatte vil være tilfelle i Nystølstjern og Heisvatn, som i dag er preget av stor gjennomstrømning. Den reduserte vannføringen vil derfor medføre en økning av planktonmengden i disse vannene.

Planktonorganismene kan i perioder spille en meget viktig rolle som fiskenæring. De undersøkte vannene mangler eller har en meget tynn bestand av ørret, forårsaket av lav pH. Endringer i planktonsamfunnet vil derfor ikke ha betydning for fisk. Som potensiell næringskilde for fisk vil imidlertid reduksjonen i Fiskeløys, og økningen i Nystølstjern og Heisvatn være av betydning.

Planktonsamfunnene i Heisvassdraget har stor likhet med samfunnene i øvre deler av tovdalen, og viser også stor likhet med samfunnene i andre områder av Telemark og Agder. En overføring synes derfor ikke å berøre lokaliteter og samfunn av spesiell karakter.»

Søker har revidert kostnadsoverslaget, og oppgitt kostnadene til 32 mill. kr. pr. 31.12.1983.

Søknaden har vært kunngjort i Norsk Lysingsblad og i tre lokalaviser, og har vært forelagt distriktet og Miljøverndepartementet. Søknadsdokumentene har videre vært lagt ut på kommunekontoret i Bygland kommune.

Bygland kommune har ved brev 8.3.85 oversendt følgend vedtak fra kommunestyret:

«1. Bygland kommune seier seg lei for at konsesjonssøkjaren ikkje var villig til å sluttføre tingingane med kommunen om overføring av delar av Heissvassdraget.
2. Bygland kommune tilrår at Otteraaens Brugseierforening får konsesjon for overføring av delar av Heissvassdraget, under føresetnad av at krava i kommunen sitt brev av 10.11. 1982 blir innfridde.»

Nevnte brev av 10.11.1982 til Otteraaens Brugseierforening er referert i saksframlegget for kommunens behandling:

«Det har tidlegare vore drøftingar om overføring av Heistadvassdraget til Hovatn Kraftverk, og ein viser til desse. Etter møtet 14.4. d.å. har kommunen gått gjennom konsesjonssaka på nytt, og forhandlingsutvalet meiner det burde vere mogeleg å kome fram til ein avtale om dei viktigaste spørsmåla når det gjeld krava både frå kommunen og grunneigarane.

Innleiingsvis vil ein peike på at utnyttinga av Heiselva er ein verdifull ressurs for kommunen. Sjølv om kraftmengdene ikkje er så store samanlikna med andr kraftverk i distriktet, vil også desse verdiane bli førde ut or bygda.

Når det gjeld utbyggingsprisen, vil denne liggja på ca. kr. 1,— pr. Kwh. Til samanlikning kan nemnast at dette er omlag det halve av kostnaden på krafta frå Tovdalsutbygginga. Dessuten er det grunn til å streke under at tilleggsproduksjonen frå Heiselva er særs verdifull vinterkraft. Nettovinsten for OB/KEV vert såleis svært høg i høve til investeringane, og det er difor naturleg at lokalsamfunnet får attende ein rimeleg del av denne.

Det er også grunn til å minne om at viktige vasskraftressursar i Bygland har vore utnytta gjennom mange tiår og at kompensasjonen for desse store verdiane har vore svært liten. For utbygginga som fekk konsesjon i 1912, var konsesjonsavgiftene berre 1,— kr. pr. naturhestekraft heilt fram til og med 1980. Frå 1981 vart det ei frivillig justering opp til kr. 2,50. Også denne avgifta er svært låg samanlikna med vanleg nivå i dag. Ein har dessutan merka seg at ikkje alle interessentane i Otteraaens Brugseierforening (OE) har slutta seg til denne justeringa.

Kommunen er ikkje interessert i at andre skal få utnytte naturrikdomane dersom lokalsamfunnet ikkje får attende ein større del av vinsten enn det som til no har vore vanleg.

Dersom det skal kunne bli ein avtale mellom OB/KFV og Bygland kommune, er det visse hovudpunkt som må drøftast vidare.

Dei krav som er aktuelle for kommunen er desse:

1. Bygland kommune ventar at Otteraaens Brugseierforening frivillig justerer konsesjonsavgiftene på eldre konsesjonar opp til vanleg avgiftsnivå i dag. (Dette må gjelde alle medlemmene).
2. Varige arbeidsplassar i samband med utnyttninga av vasskraftressursar i Bygland, slik som tilsyn og vedlikehald av stasjonar, anlegg og liknande, må bli verande i kommunen. Slike arbeidsplassar må ikkje bli sentraliserte over til større anlegg i andre kommunar.
3. OB/KEV må gje eit tilskot til grendehs på 1 mill. kroner. Til drift og vedlikehald må OB/KEV betale kr. 200 000,— kvart år. Denne summen må indeksregulerast.
   Kommunen vil ta opp spørsmålet om å nytte erstatninga på kr. 100 000,— for badeplassar i samband med Byglandsfjordskjønnet til grendehuset. Desse pengane må nyttast til badstoge og dusjanlegg. Det er ein føresetnad at KEV dekkar rente og rentesrente frå den tida denne erstatninga vart tiljkent Bygland kommune.
   OB/KEV vil kunne nytte grendehuset som velferdsbygg i anleggstida etter nærare avtale.
4. OB/KEV må gje tilskot på 1 mill. kroner til straum, vatn og kloakk på industriområdet på Austad.
   OB/KEV kan få tomt gratis til rigg og verkstad på dette arealet. Ein eventuell verkstad må byggast i samråd med kommunen, slik at kommunen kan overtake denne etter at anlegget er avslutta.
5. OB/KEV må gje tilskot til løn i lønssteg 22 til planleggar/sakshandsamar i kommunen frå og med eitt år før anleggsarbeidet startar, til og med eitt år etter.
   OB/KEV må gje eit tilskot til tiltaksplan for øvre del av kommunen, i samsvar med tidlegare søknad på kr. 20 000,— på kvar.
6. Dersom det vert aktuelt å bygge bustadhus i samband med dette anlegget, er kommunen interessert i å take over desse når anlegget er slutt.
7. Kommunen er samd i at næringsfond, konsesjonsavgifter og andre generelle pålegg, vert avgjort av konsesjonsstyremaktene.
8. OB/KEV dekker dei utgiftene kommunen har til juridisk hjelp i samband med tingingane.
9. Kommunen vil stø kravet frå grunneigarane om eit samarbeid om anleggsveg/skogsbilveg.

Kommunen ser positivt på tingingar med grunneigarane om erstatning for dei inngrepa som er aktuelle no, slik at det ikkje vert naudsynt å halde skjønn.
Tunnellmassen må kunne nyttast vederlagsfritt.»

Bygland Skogråd har i møte 4.2.1980 avgitt uttalelse:

«Skogrådet har ingen merknader til overføringane i konsesjonssøknaden. Områda det dreier seg om er såpass høgtliggande at dei kjem lite i berøring med produktiv barskog.
Når det gjeld den planlagte anleggsvegen til Fiskeløysvatn, så vil Bygland skogråd gå inn for å sette som vilkår for konsesjon, at denne vegen blir bygd frå Heistad — langs Heissvassdraget — og til Fiskeløysvatn. — Hovedgrunnen til dette er at det i området rundt Heisvatn og i tilgrensande arealer er betydelige mengder med hogstmogen skog. — Ein visar m.a. til delgeneralplan for Austad sokn Austhei i Bygland (s. 9 nederst).
— På denne måten vil denne utvidinga av kraftverket bidra til at skogen i området kan bli utnytta i dag og i framtida.
Veglina som kraftverket primært har gått inn for i konsesjonssøknaden sin, har etter Byglang skogråd's meining liten eller ingen betydning for utnytting av skogen i dette området.»

Aust-Agder Fylkesskogråd har i møte 21.3.1980 vedtatt følgende:

«Under forutsetning av at det skjer en samordning med skogbruksinteressene om trasévalget for anleggsvegen til Byrtingsvatn på strekningen Heistad — Fiskeløysvatn, vil fylkesskogrådet tilrå konsesjon.»

Jordstyret i Bygland har behandlet søknaden på møte 29.1.1980:

«Planene går i korthet ut på en bedre utnyttelse av nedslagsfeltene nord for Hovatn. Ved hjelp av dammer, terskler og tuneller samler en vannet frå Byrtingsvann, Fiskeløys, Gyvann m.fl. og fører det inn i det ferdigutbygde Heistad kraftstasjon.
Det er behov for en del mindre arealer i denne sammenheng. Etter en rask gjennomgåelse av dokumenter med vedlegg kan en ikkje se at verken jord- eller skoginteresser blir skadelidande. Dog vil ein nemne at muligheten for utnytting av sauebeitane kan svekkes. På den andre side lettes utnyttelsen av beitane p.g.a. veianleggane og dette betyr svært mykje for sauehaldet. Noko av det tyngste og mest arbeidskrevjande er saueleiting, og ein vesentlig del av dette er slitet med å komme opp på heia.
På denne bakgrunn har ein ingen merknader til at konsesjon og dei naudsynte delingsløyva vert gjeven.
På jordstyremøtet kom det fram at skogrådet hadde gått inn for å forlange at veien vart bygd fra dalen opp Heistadkleiva til Heissvatn. Dette stør jordstyret. Vidare vil ein peike på at der det er naudsynt med gjerde av omsyn til sauen må ein forlange ferist der ein kryssar veg.»

Fylkeslandbruksstyret har i møte 31.3. 1980 sluttet seg til jordstyrets vedtak.

Aust-Agder fylkes friluftsnemnd har i møte 2.5.1984 gjort følgende vedtak:

«Aust-Agder fylkes friluftsnemnd kan ikke se at planene om å overføre en del av Heissvassdraget til Hovatn får vesentlig innvirkning på friluftsinteressene i området. Fylkesfriluftsnemnda vil imidlertid vise til de fiskeribiologiske undersøkelsene og anbefale at det ved konsesjon blir gitt pålegg om tiltak som kan bedre fiskemulighetene i området.»

Søknaden er behandlet i *Fylkesutvalgets* møte den 15.11.1985 hvor det ble truffet slikt vedtak:

«Fylkesutvalget tilrår at Otteraaens Brukseierforening og Kristiansand Elektrisitetsverk får konsesjon for overføring av deler av Heistadvassdraget til Hovatn Kraftverk, slik det er søkt om.
Det forutsettes at det ved utformingen av konsesjonssøknaden blir tatt hensyn til de anførsler som fremgår av høringsinstansens uttalelser.»
I tillegg til de foran refererte fylkeskommunale uttalelser, er det i saksframlegget for møtet i fylkesutvalget referert følgende tiltak anbefalt av *Fiskerikonsulenten i Aust-Agder:*

«1. Regelmessig oppfølging av vannkvaliteten på flere steder i vassdraget.
2. Så lenge vassdraget er surt, kan to tiltakstyper gjennomføres:
   a) I Byrtingsvatn og Fiskeløys gis pålegg om å sette ut bekkerøye. Disse vannene vil få avløp til Hovatn, hvor det allerede finnes bekkerøye.
   b) Nystøltjern, eventuelt også Kottjern, vurderes kalket, med utsetting av aure. Stamfisk tas fra gjenlevende aure i Fieksløys.
3. Dersom det skjer en signifikant forbedring av forsuringssituasjonen, med en vannkvalitet som gir mulighet for reproduksjon, må tiltakene revurderes. Utsettingspålegg endres til aure. Det tilstrebes å etablere egen reproduksjon i alle innsjøene. Utløpselvene blir avstengt i Byrtingsvatn og Fiskeløys. Hvis dette fører til at bestanden ikke rekrutteres i disse innsjøene, må det settes ut aure.»

Fylkesmannen i Aust-Agder har ved oversendelse av uttalelser 28.11.1984 og 17.1.1986 selv uttalt:

«Planene vil etter fylkesmannens syn gi små konsekvenser for naturmiljøet og det er således en gunstig måte å øke kraftproduksjonen på.
Ut fra dette synspunkt vil fylkesmannen tilrå at det blir gitt konsesjon for overføringen.
Fylkesmannen vil imidlertid be om at det ved fastsetting av konsesjonsvilkår i størst mulig grad blir tatt hensyn til en samordning med skogbruksinteressene i området. Fylkesmannen vil også be om at hensynet til de fiskeribiologiske undersøkelsene og mulighetene til å opprettholde fisket i vassdraget vurderes.»

«Fylkesmannen vil slutte seg til fylkesutvalgets uttalelse og i likhet med fylkesrådmannen finner fylkesmann det berettiget at Bygland kommune blir tildelt maksimale konsesjonsavgifter.»

Direktoratet for naturforvaltning har i brev av 9.4.1985 følgende avslutning på en lengre uttalelse:

Virkninger av overføringen:

Fisk

Surt vann er i dag bestemmende for de biologiske forhold i vassdraget slik at virkningene av overføringene vil ha relativt liten direkte betydning for fiskebestandene. En må imidlertid ta i betraktning at forsuringstendensen kan endres i gunstig retning i overskuelig framtid. De siste år er det vist at nedbøren er blitt noe mindre sur sammenlignet med nivået i 1979—80 (Statlig program for forurensingsovervåking — SFT, rapport nr. 162/84), men fremdeles er surhetsnivået som det var i 1973—74.

Ingen av innsjøene får vannstandsvariasjoner. En permanent heving av vannstanden i Fiskeløysvatn vil på kort sikt gi en positiv effekt på produksjonsforholdene. Imidlertid vil økt vanngjennomstrømming redusere noe av effekten av de økte næringstilførsler.

Den foreliggende rapporten inneholder ikke noen konkret vurdering av de potensielle rekrutteringsområdene, men en må anta at Byrtingsvatn og Fiskeløysvatn, sannsynligvis også Nystølstjern, vil få reduserte gytearealer. Heiselvas utløp i Otra (i Heisevja) er gyteområde for en aurebestand. Arealet er lite og elva vil sannsynligvis ikke bli tørrlagt av overføringen, selv om sommervannføringen blir lavere enn i dag. Konsekvensene blir sannsynligvis ubetydelige her.

Vilt

Det har ikke framkommet opplysninger om viltet av betydning for utbyggingen i forbindelse med Kontaktutvalgets befaring. Viltkonsulenten i Sør-Vest Norge uttalte i 1979 og 1980 at utbyggingen ikke ville komme i konflikt med viltinteresser av betydning, men påpekte likevel at en eventuell åpning av den planlagte anleggsvegen fram til Fiskeløysvatn/Byrtingsvatn for allmenn ferdsel, kunne forventes å få negative konsekvenser for dyrelivet i området.

Konklusjon

Virkningene på de fiskeribiologiske forhold gir ikke grunnlag for å fraråde den

planlagte regulering. De største skadevirkningene for fiskeinteressene vil bli på gyte- og oppvekstområdene på elvestrekningene. Utsetting av fisk vil derfor bli aktuelt i deler av de berørte områder. I dagens situasjon er vannkvaliteten så dårlig at omfanget av tiltkene vil bli begrenset. De potensielle muligheter for fiskeproduksjon ved f.eks. redusert sur nedbør eller kalking i vassdraget, gjør at det til konsesjon må knyttes vilkår som i framtida gjøre det mulig å kompensere for skadene av overføringene.

Den planlagte reguleringen antas ikke å få vesentlige følger for vilt- og viltinteressene. Vi foreslår likevel at anleggsveg til Fiskeløyvsvatn/Byrtingsvatn stenges for allmenn ferdsel av hensyn til viltet.

Forslag til konsesjonsvilkår:

I.

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingen, reguleringene og den øvrig drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdragene, samt om nødvendig dekke utgiftene til nødvendig jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

II.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for vilt og ferskvannsfisk:

a. å sette ut yngel og/eller settefisk av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes,
b. å sørge for fangst av stamfisk og dekke alle utgifter med klekking, oppfôring og transport,
c. å bekoste tiltak i Heisvassdraget for å sikre oppgang og fremme fiske av innlandsfisk, herunder bygging av terskler, gjennomføre opprenskninger, hindre erosjonsskader m.m., for å redusere skadevirkninger på fisket,
d. å bekoste biotopforberedende tiltak for viltet i det berørte området,
e. å bekoste fiske- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiering av større biologiske undersøkelser som omfatter det populasjoner som berøres av utbyggingene og reguleringene.

III.

Dersom det som følge av kraftutbyggingene og reguleringene oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i området, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekoste ytterligere tiltak som departmentet eller den dette bemyndiger bestemmer, så fremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

IV.

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenfornevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

Uttalelsen fra *Statens forurensningstilsyn* av 25.2.1980 har følgende konklusjon:

«SFT antar at overføringen neppe vil medføre forurensningsmessige ulemper hverken langs Heiselva eller Otra på den berørte strekningen. SFT mener at det likevel bør tas med et generelt vilkår om tiltak mot forurensninger dersom Otteraaens Brugseierforening får tillatelse til overføringen.

Under henvisning til ovenfornevnte tilrår SFT at følgende vilkår etter lov om vern mot vannforurensning (§§ 4 og 10) tas med i en tillatelse til utbygging:

— Konsesjonæren plikter etter vedkommende departments nærmere bestemmelser å la utføre eller bekoste tiltak som er påkrevd for å avverge eller redusere virkningene av forurensninger som står i forbindelse med utbyggingen.»

Kontaktutvalget for naturforvaltning (tidl.: Det nasjonale kontaktutvalg for vassdragsreguleringer) har i brev av 23.11.1984 følgende konklusjon på en lengre uttalelse:

«Den foreslåtte overføring til Hovatn vil ikke berøre forekomster av spesiell stor faglig verdi. Vi vil imidlertid foreslå at en videre utbygging i Otra skjer etter en samlet plan slik at enkelte interessante sidevassdrag kan unntas fra videre kraftutbygging.»

I forbindelse med oversendelse av rapport vedrørende kulturminner i Heiss-vassdraget 13.1.1982 har *Universitetets Oldsaksamling* uttalt:

«Det ble i alt registrert 23 lokaliteter med kulturminner. Ingen av disse vil bli berørt av en utbygging etter konsesjonssøknadens alternativ 1. Universitetets Oldsakssamling har ingen merknader til en utbygging etter dette alternativet.

Dersom utbyggingsalternativ 2 velges, vil 5 kulturminner bli berørt. Det dreier seg om:

Reg.nr. 1. Gjuvatn I. Steinalderboplass.
Reg.nr. 3. Gjuvatn II. Slaggområde.
Reg.nr. 4. Kråketjørn. Røys.
Reg.nr. 6. Kråkane. Lokalitet med hasselnøttskall.
Reg.nr. 7. Åna mellom Drengsvatn og Kråketjørn. Damanlegg.

Universitetets Oldsaksamling vil understreke at i medhold av Lov om kulturminner av 9. juni 1978, §§ 3, 4 og 6, er faste fornminner fra oldtid og middelalder fredet. Hvis utbyggingsalternativ 2 blir valgt, ber vi om å bli kontaktet i god tid.»

H.r.advokat K. Ødegaard har på vegne av *berørte grunneiere* utarbeidet følgende uttalelse datert 1.6.1982:

«På garden Heistad, Bygland (Nordgarden) er det 4 bruk som vert berørde av KEV's planar om overføring av deler av Heisvassdraget til Hovatn kraftverk:

Gnr. 10 bnr.1 — Olav O. Heistad
Gnr. 10 bnr. 2 og 6 — Olav B. Heistad
Gnr. 10 bnr. 4 — Gunnar Heistad
Gnr. 10 bnr. 7 — Olav T. Heistad

Grunneigarane har fylgjande merknader til søknaden av 21.5.1979:

1) Eigedomane er alle gardsbruk i full drift. Samtlege har dyrka mark nede i dalen med heimeskog og heieskog.
Bruka er relativt små og tåler ikkje store inngrep dersom ein skal kunne halde oppe sjølve driftsgrunnlaget.
2) Grunneigarane har nøye vurdert dei endringane som her kjem på tale. Sjølv om overføringa til Hovatn fører med seg tildels drastiske endringar i vassføringa i Nystøylåni og Fiskeløysvatn m.v. samt store anleggsinngrep i fjellet, vil ikkje grunneigarane gå imot den nye utbygginga. Vilkåret må då vera at KEV syrgjer for at alle dei konsekvensar dette kan få for Heistad-gardane vert klårlagde fullt ut før saka vert sluthandsama av styresmaktene og at KEV tek på seg fylgjande konsesjonsvilkår:
Nordgarden har store skogvokste areal innover mot Fiskeløysvatn. Skogen er tildels hogstmogen og større kvanta kan avvirkast så snart det vert vegdekning.
Det må vera naturleg å samordne interessene slik at dei vegane kraftselskapet må byggje også kjem skogbruket til nytte i størst mogleg grad.
KEV må derfor byggja anleggsveg frå Heistad til Fiskeløysvatn i samsvar med alternativ I slik det er gjort greie for av Agder skogeierlag i vedlagte brev av 12.12.1980 med kostnadsoverslag. Veglengda er tilsaman 7 km og kostnadene er berekna til 1,9 mill. kroner.
Grunneigarane er på si side viljuge til å samarbeide med KEV om planlegging og gjennomføring av dette veganlegget, men vegen må byggjast slik at skogbruksinteressene får full nytte av anlegget. Dersom ein ikkje kjem fram til minneleg ordning må KEV påleggjast som konsesjonsvilkår å byggja denne vegen.
3) *Fallrettar.*
Dei fallrettar som KEV må sikre seg, er grunneigarane viljuge til å gjera avtale om med KEV.
4. *Skader og ulemper.*
Grunneigarane reknar med at utbygginga vil føre til isvanskar på Fiskeløysvatn. Vidare vil tørrlegging av vassdraget føre til skader på fisket. Eit så omfattande anlegg i desse heieområda vil også føre til skade på elgjakt og småviltjakt i anleggstida. Grunneigarane krev at det vert gjeve pålegg om utsetning av fisk i Byrtingsvatn og Fiskeløys. Grunneigarane ser helst at det også vert tinga om skadebot for desse verknadene og ein går ut frå at kraftselskapet på si side er interessert i å spare store utgifter både til sakkunnige og skjønnsretten.»

Søker har i brev av 31.5.1985 kommentert de innkomne uttalelser slik:

«Til de uttalelser vi mottok med Deres ovennevnte brev, har vi følgende merknader:

1. *Uttalelse fra det Nasjonale Kontaktutvalg. Datert 23.11.1984.*
Vi har inen spesielle merknader til det som er sagt i denne rapporten.

2. *Uttalelse fra fylkesmannen i Aust-Agder. Datert 28.11.1984/Aust-Agder Fylkeslandbruksstyre/Aust-Agder Fylkesskogkontor/Aust-Agder Friluftsnemnd.*
Så vidt vi kan se, er de avgitte uttalelser generelt positive for at konsesjonblir gitt.

Til de to spesielle forhold, som her tas opp, veibygging og hensyn til fisk, har vi følgende merknader:

2.1. *Veibygging*
I vår konsesjonssøknad forutsatte vi å bygge vei fra topp av trykksjakt for Hovatn kraftstasjon, hvor anleggsveien i dag har sitt endepunkt, frem til Fiskeløys.
Det ble imidlertid tidlig tatt kontakt med grunneierne i området, og en alternativ veilinje kom tidlig inn i bildet.
Utmarken på Heistad-gårdene var under utskiftning, og jordskifteretten ble derfor naturlig kontaktet i spørsmålet om veibyggingen.
Det ble avholdt en del møter i sakens anledning, og det henvises til vedlagte kopier av følgende dokumenter:
— Brev av 12.12.1980 fra Agder Skogeigarlag til jordskifteretten.
— Uttalelse fra grunneiere, datert 11.05.1981.
— KEV-notat nr. 225-81, datert 15.05. 1981.
— Brev av 01.06.1981 fra Agder Skogeigarlag til jordskifteretten.
— OB-notat nr. 298-81, datert 09.07. 1981.
— OB-notat nr. 423-81, datert 07.10. 1981.

— OB-notat nr. 471-81, datert 02.11. 1981.

Av foran nevnte papirer fremgår at man stort sett har imøtekommet ønsker vedrørende veibyggingen.

En rammeavtale for erstatning til de direkte berørte grunneiere er også skissert under disse forhandlinger.

2.2. *Fiskerispørsmål*

Dette spørsmål er tatt opp i uttalelsen fra friluftsnemnda.

I uttalelsen anbefales gitt pålegg, som kan bedre fiskebestanden i vassdraget.

Under henvisning til det som fremkommer i rapporten om nåværende fiskebestander i vassdraget, finner vi det urimelig om vi blir pålagt tiltak i denne forbindelse.

3. *Uttalelser fra Bygland kommune. Datert 08.03.1984, med diverse bilag.*

Kommunen fremsetter i 9 punkter sine krav vedrørende en eventuell konsesjon.

Bortsett fra kravet i pkt. 9, Veispørsmål, som er behandlet foran og stort sett imøtekommet, finner vi kravene, og også de premisser disse fremsettes på, helt uakseptable.

Man må her huske på at det er en forholdsvis beskjeden kraftproduksjon som innvinnes, og vi må derfor bare opplyse at vi ikke er interessert i å bli tildelt konseksjon på slike betingelser.

Som bilag til uttalelsen fra Bygland kommune følger også kopi av et brev av 01.06. 1982 fra høyesterettsadvokat Ødegaard til Bygland kommune.

Her fremsettes på gruneiernes vegne en del krav utenom det som vi tidligere har forhandlet med disse om.

Selv om det i slutten av dette brev står at gjenpart er sendt KEV, kan vi ikke se å ha mottatt dette før nå.

Vi er noe overrasket over de krav som stilles i pkt. 4 her, vedrørende jakt, fiske og isvansker.

Vi trodde, som før nevnt, at rammeavtalen med grunneierne var i orden i og med de forhandlinger som tidligere er referert.

4. *Uttalelse fra direktoratet for vilt og ferskvannsfisk. Datert 09.04.1985.*

De forslag til konsesjonsbestemmelser som gjengis i pkt. II, er etter vår mening altfor rigorøse, dagens forhold i vassdraget tatt i betraktning. Dersom disse krav skulle bli tatt til følge, vil det kunne stanse utbyggingen.

Når det gjelder anleggsveien og dens forhold til viltbestanden, vises til det som er sagt foran vedrørende veier under pkt. 2.1.»

Søker har i brev av 07.02.86 kommentert uttalelser fra Aust-Agder fylke. Med dette brevet fulgte også revidert omkostningsoverslag samt kopi av overenskomst mellom Kristiansand Elektrisitetsverk og Aust-Agder Kraftverk vedr. fallretter i Heisvassdraget:

«1. *Uttalelser*

Så vidt vi kan se foreligger nå ytterligere uttalelser fra fylkesutvalget i Aust-Agder og fra fylkesmannen i Aust-Agder.

Tidliger uttalelser i saken har vi kommentert i vårt brev av 31.05.1985 m/bilag, og de synspunkter vi der ga uttryk for gjelder fullt ut fremdeles.

Når det i *fylkesutvalgets* uttalelse heter: «Det forutsettes at det ved utformingen av konsesjonssøknaden blir tatt hensyn til de anførsler som fremgår av høringsinstansens uttalelser», vil vi bare igjen vise til vår tidligere uttalelse i foran nevnte brev.

Spørsmålet om størrelsen på konsesjonsavgiftene til Bygland kommune overlater vi til konsesjonsmyndighetene å fastsette i henhold til gjeldende lovgivning.

Til uttalelsen fra *fylkesmannen* har vi ingen egne kommentarer utover det som er sagt foran.

2. *Omkostningsoverslag*

Revidert omkostningsoverslag følger vedlagt.

Byggesummen er nå kommet opp i kr. 39 mill.

Summen er fremkommet ved at vi har tatt utgangspunkt i omkostningsoverslaget justert pr. 31.12.1983 og tillagt dette ca. 14 %.

Prisindeksen som ble brukt ved justeringen pr. 31.12.1983, Asplin Stormbull nr. 2, er nå gått ut.

Denne gang er benyttet levekostnadsindeksen og indeksten angitt i Statskrafts rapport nr. 3/85.

Disse indekser gir en midlere øknning på foran angitte 14 %.

3. *Overenskomst mellom Kristiansand Elektrisitetsverk og Aust-Agder Kraftverk vedrørende fallrettigheter*

Ajourført overenskomst mellom KEV og AAK om utnyttelse av AAKs fallrettigheter i Heistadvassdraget vil bli ettersendt med det første.

Avtale mellom Aust-Agder Kraftverk (AAK) og Kristiansand Elektrisitetsverk (KEV) om utnyttelse av fallrettigheter i Heiselv

§ 1

Partene er enige om i fellesskap å utnytte de fallrettigheter som AAK har erverver i Heiselv, og som omfatter fallrettighetene i elven mellom Heisvatn og Otra. KEV skal i denne forbindelse utnytte fallrettighetene ved å overføre deler av Heiselv til Hovatn, og øke kraftproduksjonen ved Hovatn kraftanlegg i samsvar med konsesjonssøknad i Norges Vassdrags- og Elektrisitetsvesen av 21.5.79. Denne økningn er beregnet til 26,7 mill. kWh pr. år.

§ 2

For den overføring av vannet som KEV foretar iht § 1 skal KEV som erstatning betale til AAK 3,8 mill. kWh/år med maks 0,75 MW, levert ved Fjære sekundærstasjon. Inntil 50 % av dette kraftkvantum kan tas ut som vinterkraft i tiden 01.11—01.05.

Betalingen begynner fra det tidspunkt overføringen av vann tar til, og varer så

lenge overføringen til Hovatn kraftanlegg er i bruk for kraftproduksjon.

Eventuell overføringsavgift mellom Hovatn og Fjære betales av AAK.

Av eventuell konesjonskraftlevering, som overføringen av Heiselv medfører, skal AAK levere sin forholdsvise andel med 15 %.

§ 3

Avtalen gjelder for ubegrenset tid. Dersom overføringen ikke er iverksatt innen utgangen av 1995 har begge parter rett til å ta avtalen opp til revisjon.

§ 4

Tvist som måtte oppstå i anledning denne avtale, og som ikke kan løses i minnelighet, avgjøres av en voldgiftsrett bestående av 3 medlemmer, hvorav hver av partene oppnevnet ett medlem og den Norske Ingeniørforenings hovedstyre oppnevner det 3. medlem, som skal være formann.»

Steinmassene fra overføringstunnelen mellom Fiskeløys og topp trykksjakt samt hovedriggområdet, vil bli plassert i tilknytning til eksisterende tipp og tidligere riggområde ved topp trykksjakt. I tillegg er det behov for et mindre tippområde i forbindelse med overføringstunnelen fra Byrtingsvatn.

Overføringen er pr. 01.01.1986 kostnadsberegnet til 39 mill. kr., og det gir en utbyggingspris på 1,46 kr./kWh. I tillegg kommer kostnader ved å forlenge overføringstunnelen til Fiskeløys, jfr. s. 29. Dette tillegget anslår Vassdragsdirktoratet til ca. 2 mill. kr. Samlet kostnad tilsvarer derfor ca. 41 mill. kr. eller 1,54 kr./kWh.

Hovatn kraftverk eies av Kristiansand Elektrisitetsverk. Fallrettene for strekningen ned til Heisvatn eies av private, mens fallet mellom Heisvatn og Otra eies av Aust-Agder Kraftverk. I søknaden er vedlagt en av tale mellom Kristiansand Elektrisitetsverk og Aust-Agder Kraftverk om overdragelse av nevnte fallretter mot en fastsatt årlig kraftlevering.

Separat utbygging av Heisvassdraget (hele nedbørfeltet), med magasiner i Åsvatn og Heisvatn på tilsammen 16,4 mill. m³, og utnyttelse av fallet mellom Heisvatn og Otra, vil kunne gi en produksjon på ca. 30 GWh/år i gjennomsnitt. Av årsproduksjonen vil ca. 18 GWh være vinterkraft. En slik separat utbygging vil klart falle dyrere enn overføringen til Hovatn, og den vil heller ikke gi på langt nær så mye vinterkraft. Dessuten vil reguleringene og bygging av eget kraftverk innebære større naturinngrep. Aust-Agder Kraftverk som eier fallene i Heisvassdraget nedenfor Heisvatn har gjennom sin avtale om overdragelse av fallrettene til Kristiansand Elektrisitetsverk tilkjennegitt at en slik separat utbygging heller ikke er aktuell.

Prosjektet er ved St.prp. nr. 130 (1981—82) unntatt fra Samlet Plan. Utnyttelse av Heisvassdragets restfelt med utbygging av fallet mellom Heisvatn og Otra er behandlet i samlet Plan (prosj. 11516 Heisevja) og plassert i kat. I/gr. 3.

Det overførte avløpet fra Heisvassdraget kan magasineres i Hovatn, og alle omsøkte tillatelser i forbindelse med overføringen kan derfor gis i hht. vassdragsreguleringsloven og forurensningsloven.

Behandlingen av søknaden har tatt lang tid og dette skyldes flere forhold: Søknaden som ble mottatt 21.05.79 var en ren teknisk søknad, og denne ble først 04.01.84 supplert med rapport om fiskeribiologiske undersøkelser. Senere nektet kommunen å avgi uttalelse i saken siden forhandlingene med søker ikke hadde ført fram. Kommunen fikk imidlertid beskjed om at saken ville bli fremmet og avga uttalelse 08.03.85. Fylkeutvalgets uttalelse forelå først 15.11.85. Siden viste det seg at KEVs avtale med Auts-Agder Kraftverk ikke var gyldig og måtte godkjennes i de respektive styrer. Denne ble oversendt 25.04.86.

Skader, ulemper og fordeler

Ut fra de foreliggende opplysninger går det fram at overføringen ikke vil medføre vesentlig skader eller ulemper for noen av interessene som er knyttet til vassdraget.

Norges vassdrags- og energiverk (NVE) bemerker:

Søknaden fra Otteraaens Brugseierforening/Kristiansand Elektrisitetsverk gjelder overføring av de øvre deler av Heisvassdraget til Hovatn som er reguleringsmagasin for Hovatn kraftverk. Heissvassdraget løper ut i Otra like før denne renner inn i Byglandsfjorden. Området som blir direkte berørt av overføringen ligger i sin helhet i Bygland kommune i Aust-Agder fylke.

Overføringen av Heisvassdraget til Hovatn vil gi en gjennomsnittlig produksjonsøkning i Hovatn kraftverk på 26,7 GWh/år. Pga. det store magasinet i Hovatn vil det meste av produksjonen kunne tas ut som vinterproduksjon.

Planene for utbygging går ut på følgende:

Ca. 10 m lavere enn utløpet av Byrtingsvatn, ca. kote 725 stenges elva med en terskel. Herfra sprenges en 500 m lang tunnel slik at vannet kan renne naturlig ned til Fiskeløys på kote 698,50.

Fiskeløys stenges med en mindre dam. Fra Fiskeløys til toppen av trykksjakten for Hovatn kraftverk ledes vannet gjennom en ca. 3,3 km lang tunnel.

Via tilløpstunnelen vil overføringen ha forbindelse til magasinet i Hovatn.

Heisvassdraget har et samlet nedbørfelt på 43,6 km², og 19,1 km² tilsvarende 43,8 % av dette overføres til Hovatn. Det regnes med et spesifikk avløp på ca. 40 l/s km², og det gir en overført vannmengde på ca. 24,1 mill. m³/år i gjennomsnitt.

Hovatn har tilsig på 63 mill. m³/år i gjennomsnitt ved nåværende utbygging, og overføringen representerer da en økning i nyttbart tilsig til magasinet samt økning i kraftproduksjon på ca. 38 %.

I planene er det nevnt at et annet overføringsalternativ med overføringstunnel fra Fiskeløys til Gjuvatn er vurdert. Men fordi alternativet ville medføre en større heving av Fiskeløysvatn med vesentlig større kostnader og naturinngrep, går søker ikke inn for dette alternativet.

Hovatn reguleres i dag mellom kotene 690,68 (HRV) og 673,84 (LRV). Magasinet er på 80 mill. m³, og magasinprosenten ved nåværende utbygging blir da ca. 127 %, medregnet overføringen av Heiselva blir magasinprosenten ca. 92 %. Hovatn kraftstasjon utnytter fallet mellom Hovatn og Otra. Kraftverket har en maskininstallasjon på 40 MW, og slukeevnen er ca. 10 m³/s.

I søknaden er det forutsatt bygging av anleggsvei fra eksisterende anleggsvei ved toppen av trykksjakt fram til Fiskeløys, og videre fram til utløpet av overføringstunnelen fra Byrtingsvatn.

Ved utløpet i Otra blir avløpet fra Heisvassdraget redusert med ca. 43 %. Det er ikke bosetting ved elva før ved utløpet i Otra.

Vassdraget har lav pH, og vannene har liten eller ingen fiskebestand. Pga. vassdragets forsurning har gjenværende fiskebestander svak egenproduksjon og er avhengig av utsettinger.

Ved Fiskeløys vil en i perioder med stort tilsig kunne få en vannstandsheving på ca. 1,5 m i forhold til naturlig vannstand, og dette vil berøre et areal på ca. 25 da.

Det er i planene forutsatt at vannet skal renne fritt fra utløpet av overføringstunnelen og ned til Fieksløys. Dette vil kunne medføre erosjonsskader på denne strekningen.

Ved inntaket til overføringstunnelen nedenfor Byrtingvatn stenges elva med en mindre terskel. Utløpet fra Fiskeløys stenges også med en mindre terskel. Tersklene, inntakene samt tippmasser fra den korte tunnelen fra Byrtingsvatn, vil legge beslag på ca. 13 da grunn som er i privat eie. Øvrige tippmasser og rigg vil bli plassert i tilknytning til tidligere tipp og riggplass som ble benyttet ved bygging av Hovatn kraftverk, og disse arealene eies av Kristiansand Elektrisitetsverk.

I planene er det forutsatt at det bygges anleggsvei fra eksisterende vei til topp trykksjakt fram til Fiskeløys, og videre til utløpet av overføringstunnelen fra Byrtingsvatn. Av de innkomne uttalelsene går det fram at grunneierne ønsker at veien skal bygges langs Heisvassdraget fram til Byrtingsvatn for å kunne ha nytte av veien i forbindelse med skogsdrift i de nedre deler av vassdraget. Anleggsveien vil også være til nytte i forbindelse med sauesanking. Hovatn vil få økt tilsiget med 38 %, og det vil kunne bidra til at det sterkt regulerte magasinet vil fylles raskere. Raskere fylling av Hovatn vil være estetisk gunstig for områdene nær Hovatn.

Konklusjon:

NVE har vurdert de innkomne uttalelser og merknader i saken, og finner etter en samlet vurdering at skadevirkningene og ulempene er klart mindre enn fordelene ved en overføring av Heisvassdraget til Hovatn, jfr. vassdragsreguleringslovens § 8. NVE tilrår derfor at søknaden blir imøtekommet på de vilkår og forutsetninger som fremgår av innstillingen. Tillatelsen til overføring av Heisvassdraget til Hovatn gis i henhold til vassdragsreguleringsloven § 9, pkt. 1 til Otteraaens Brugseierforening.

Om vilkårene bemerkes:

Konsesjonstid, post 1

Konsesjon for regulering av Hovatn ble først gitt for 75 år regnet fra 22. november 1912. Konsesjon for ytterligere regulering (senking) ble gitt ved kgl. res. 16. juni 1967, og den ble gjort gjeldende på ubegrenset tid for kommuner og 50 år for øvrige medeiere. Vassdragsdirektoratet har mottatt søknad fra Otteraaens Brugseierforening om fornyet konsesjon for den eldste reguleringen av Hovatn. Denne søknaden omfatter også fornyelse av en rekke andre reguleringskonsesjoner i Otravassdraget, og behandlingen av denne kan ta noe tid. Reguleringen fra 1912 (5 m heving) ga et magasin i Hovatn på 32,2 mill. m³ tilsvarende en magasinprosent på ca. 51 %.

Senkingen av Hovatn gav et tilleggsmagasin på ca. 47,8 mill. m³ tilsvarende en magasinprosent på 76 %. Til sammen er eksisterende magasin i Hovatn på 80 mill. m³ tilsvarende en magasinprosent på 127 %. Med overføringen reduseres magasinprosenten til ca. 92 %, og av dette utgjør den gamle reguleringen fra 1912 ca. 37 %. Magasinet i Hovatn er således så stort at utfallet av den videre konsesjonsbehandlingen ikke vil være avgjørende for lønnsomheten av denne overføringen.

Konsesjonen for overføring av Heisvassdraget foreslås gitt på ubegrenset tid for kommuner. For øvrige medeiere i anleggene foreslås begrenset konsesjonstid til 2017 med vanlig innløsningsbestemmelser slik at innløsningstidspunktet faller sammen med tilsvarende gitt ved konsesjon av 16. juni 1967.

Konsesjonsavgifter, post 2

Overføringen vil gi en kraftøkning på ca. 4100 nat.hk. for Hovatn kraftverk, og ca. 1200 nat.hk. for nedenforliggende kraftverk i Otra. Beregningen er foretatt før de siste større reguleringne i Øvre Otra, og det siste angitte tallet er derfor beregnet noe for høyt.

Bygland kommune har krevd at avgiften til kommunen må settes så høyt som loven tillater, men kravet er framsatt før den seneste justeringen av maksimalsatsene.

Overføringen vil gi svært billig vinterkraft, men for utnyttelsen av denne kraften er det allerede nedlagt betydelige investeringer i magasinet og kraftproduksjonssystemet. Skadene og ulempene som følger av overføringen er svært begrensede.

Det foreslås at kommuneavgiften fastsettes til kr. 14,49 pr. nat.hk. og til staten kr. 1,50 pr. nat.hk. Satsene er i samsvar med de som gjelder for reguleringskonsesjon av 16.06.67 for Hovatn. Det foreslås videre at satsene og justeringstidspunktene i framtida blir felles for disse konsesjonene. Etter någjeldende regler blir satsene for stat og kommune neste gang å justere henholdsvis 16.06.87 og 17.02.89.

Forsamlingslokale, allmendannende virksomhet m.v., post 9

Bygland kommune har krevd tilskudd på 1 mill. kr. til grendehus samt kr. 200 000 pr. år til drift av dette.

Anleggsarbeidene er forholdsvis beskjedne, og vil bli gjennomført med en liten arbeidsstokk. Kravene fra kommunen synes ikke å stå i forhold til omfanget av anleggsarbeidene, og kravene kan derfor ikke anbefales imøtekommet. Det oppstilte vilkår inneholder bare plikt for konsesjonæren til å sørge for midlertidig forsamlingslokale for arbeiderne ved anlegget. Om det er praktisk å erstatte dette med bruk av permanent lokale mot et tilskudd kan det forhandles om. Det foreslås at konsesjonæren stiller kr. 20 000 til rådighet for allmenndannende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

Godkjenning av planer, tilsyn m.v., post 10

Ved befaring ble det konstatert at den planlagte overføringstunnelen ville få utløp i et område med bakkemyrer. Den større vannføringen ville kunne medføre erosjonsskader ned mot Fiskeløys.

NVE forutsetter at overføringstunnelen fra elva nedenfor Byrtingsvatn forlenges med utløp i Fiskeløys. Tunnellengden øker fra 475 m til ca. 900 m. I tunnelkostnad utgjør dette en merkostnad på ca. 2 mill. kr. Søker har i sitt kostnadsoverslag ikke angitt noen sikringskostnader for strekningen fra utløpet av tunnelen og ned til Byrtingsvatn.

Under ovennevnte forutsetning gjelder standardvilkåret.

Veger m.v., post 11

Representanter fra Vassdragsdirektoratet har befart de aktuelle veitraseene. Søkers opprinnelige forslag til veitrasé (alt. 1) var tydeligvis lite gjennomarbeidet idet området var både sterkt kupert og myrlendt.

Grunneierenes veialternativ (alt. 2) langs Heisvassdraget var stukket ut i marka, og veitraseen syntes å være grei fra Heisvatn til Fiskeløys. Nedenfor Heisvatn er terrenget meget bratt og vanskelig for veibygging. Veibygging på denne strekningen vil medføre store sprengningsarbeider samt bygging av to bruer for kryssing av elva. Disse inngrepene vil være meget iøynefallende, og NVE vil ut fra en landskapsmessig vurdering fraråd at anleggsveien bygges slik det er foreslått fra grunneierne for denne strekningen opp til Heisvatn.

Landskapsmessig og trolig også økonomisk vil det være et bedre alternativ å bygge anleggsveien med utgangspunkt i eksisterende anleggsvei ved Tverrhommen, og forbinde denne med grunneiernes veialternativ ovenfor Heisvatn. Dette vil langt på vei imøtekomme grunneiernes ønske om vei til Heisvatn. NVE forutsetter at anleggsveien i hodedsak bygges etter dette alternativet (alt. 3).

Av saksdokumentene går det fram at søker har gått med på at anleggsveien ble bygget etter grunneiernes alternativ mot at grunneierene betalte merkostnaden ved dette alternativet, samt at grunneierne tok byggherreansvaret ved byggingen av veien.

Veien til Fiskeløys er først og fremst en anleggsvei, og bygging av denne veien vil bli underlagt vanlige vilkår. Hvordan denne veien skal finansieres og bygges etter detaljert trasé, er et spørsmål som må løses ved avtale mellom utbygger og grunneiere, eventuelt avgjøres ved skjønn dersom avtale ikke oppnås. Når det gjelder evt. bygging av stikkveier, lasteplasser og tilleggsveier som grunneierne måtte ha behov for langs Heisvassdraget ser NVE dette som et rent erstatningsspørsmål som i sin helhet må behandles av skjønnsretten.

Under disse forutsetninger gjelde standardvilkåret. Det vises forøvrig til post 10 ang. godkjenning av planer, tilsyn m.v.

Manøvreringsreglement m.v., post 15

I manøvreringsreglementet er inntatt et nytt pkt. 1b inneholdende bestemmelse om overføringene til Hovatn. Forøvrig er reglementet oppdatert i form og innhold slik at også bestemmelsene gitt i konsesjon 22.11. 1912, 16.6.1967 og senere justering 9.7.1970, er tatt med i forslaget. Otteraaens Brugseierforening har innsendt til behandling søknad om fornyet konsesjon for bl.a. den første reguleringen av Hovatn, og det foreslås derfor at det oppdaterte manøvreringsreglementet blir gjort gjeldende inntil videre.

Fiske og vilt, post 19

Forslaget fra DN er tatt inn i sin helhet bortsett fra pkt. c siste del, da disse forhold skulle være tilstrekkelig ivaretatt ved bestemmelsene i post 12, terskler m.v.

Forurensning m.v., post 20

Vilkåret er satt av Statens Forurensningstilsyn med hjemmel i forurensningslovens §§ 4 og 10.

Øvrige kommentarer

Bygland kommune har i sin uttalelse vist til en rekke krav som har vært kommunens forhandlingsgrunnlag overfor Otteraaens Brugseierforening. De av kravene som ikke er kommentert foran kommenteres:

2. NVE finner ikke grunnlag for å pålegge utbygger å sørge for varige arbeidsplasser i kommunen.

3. Kommunen ønsker å benytte en erstatning fastsatt av Byglandsfjordskjønnet til bygging av grendehus. Erstatningen var fastsatt for tap av badeplasser, og kommunen krever at beløpe påplusses renter fra det tidspunkt erstatningen ble tilkjent. NVE regner med at erstatningssaker avgjort ved skjønn er oppgjort, men at detaljer og praktiske forhold ved disse i første rekke er en sak mellom partene, i dette tilfellet Bygland kommune og Otteraaens Brugseierforening.

8. Kommunen krever at søker dekker utgiftene kommunen har hatt til juridisk hjelp i forbindelse med forhandlingene. NVE viser til reguleringslovens § 6 der det heter: «Utgifter til nødvendig juridisk og annen sakkyndig hjelp erstattes grunneierne og andre interesserte av søkeren i den utstrekning det finnes rimelig. Avgjørelsen treffes av skjønnsretten eller dersom det ikke blir holdt noe skjønn, av departementet.»

NVE mener at de øvrige økonomiske krav går utover de rammer som gjelder for konse-

sjonsvilkår for et prosjekt av denne størrelsesorden.

Behandlet i NVE's råd 19.12.86. Rådet sluttet seg enstemmig til NVE's anbefaling.»

NVE's forslag til vilkår for tillatelse for Otteraaens Brugseierforening til å foreta overføring av Heisvassdraget til Hovatn i Bygland kommune.

«1.

(Konsesjonstid)

Konsesjonen gis på ubegrenset tid for kommuner. For øvrige medeierer i anleggene gjelder konsesjonen til 16.6.2017.

Vilkårene for konsesjonen kan tas opp til alminnelig revisjon etter 50 år. Hvis vilkårene blir revidert, har konsesjonæren adgng til å frasi seg konsesjon innen 3 måneder etter at han har fått underretning om de reviderte vilkår, fjr. vassdragsreguleringslovens § 10, post 2, siste ledd.

Konsesjonen kan ikke overdras.

De utførte reguleringsanlegg eller andeler deri kan ikke avhendes, pantsettes eller gjøres til gjenstand for arrest eller utlegg uten i forbindelse med vannfall i samme vassdrag nedenfor anleggene.

Anleggene må ikke nedlegges uten statsmyndighetenes samtykke.

2.

(Konsesjonsavgifter og næringsfond)

For den øking av vannkraften som ved reguleringen innvinnes for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 6,— pr. nat.hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds-og bykommuner som Kongen bestemmer den til enhver tid samme årlige avgift som gjelder for reguleringskonsesjonen av 16.06.67.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økingen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre ut over den vannføring som har kunnet påregnes med den tidligere reguleringen. Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Plikten til å betale avgiftene inntrer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

Når konsesjon er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale til Bygland kommune kr. 500 000,— som avsettes til næringsfond for kommunen. Konsesjonsavgiftsmidler og næringsfond danner ett og samme fond som etter nærmere bestemmlse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen. Vedtektene for fondene skal være undergitt godkjennelse av Kommunaldepartementet.

Etter forfall av avgifter og næringsfond svares rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.»

3.

(Kontroll med betaling av avgift m.v.)

Nærmere bestemmelse om betaling av avgifter etter post 2 og kontroll med vannforbruket samt angående avgivelse av kraft, jfr. post 18 kan med bindende virkning fastsettes av Olje- og energidepartementet.

4.

(Byggefrister m.v.)

Arbeidet må påbegynnes innen en frist av 2 år fra konsesjonens datum og fullføres innen en ytterligerr frist av 5 år. Under særlige omstendighter kan fristene forlenges av Kongen.

I fristene medregnes ikke den tid som på grunn av overordentlige tildragelser (vis major), streik eller lockout har vært umulig å utnytte.

For hver dag noen av disse fristene oversittes uten tillatelse fra Olje- og energidepartementet, betaler konsesjonæren en mulkt til statskassen av kr. 1 000,—.

5.

(Bruk av norske varer)

Konsesjonæren skal ved bygging og drift av anleggene fortrinnsvis anvende norske varer, for så vidt disse kan fås like gode, tilstrekkelig hurtig, herunder forutsatt at det er utvist all mulig aktosmhet med hensyn til tiden for bestillingen — samt til en pris som ikke med mer enn 10 % overstiger den pris med tillagt toll, som de kan fås for fra utlandet. Er det adgang til å velge mellom forskjellige innenlandske tilbud, antas det tilbud som representerer det største innenlandske arbeid og produserte materiale selv om dette tilbud er kostbarere, når bare

ovennevnte prisforskjell — 10 % — i forhold til utenlandsk vare ikke derved overstiges. Toll og pristillegg tilsammen forutsettes dog ikke å skulle overstige 25 % av den utenlandske varepris (eksklusive toll). I tilfelle av tvist om dette avgjøres spørsmålet av Olje- og energidepartementet.

Olje- og energidepartementet kan dispensere fra reglene om bruk av norske varer. Søknad om dispensasjon må på forhånd sendes til departementet med de opplysninger som er nødvendige.

«Vilkårene skal praktiseres i samsvar med avtaler med fremmede stater som Norge er bundet av på dette området.»

For overtredelse av bestemmelsene i denne post betaler anleggenes eier hver gang etter avgjørelse av Olje- og energidepartementet en mulkt av inntil 15 % av verdien. Mulkten tilfaller statskassen.

6.

(Forsikring)

Forsikring tegnes fortrinnsvis i norske selskaper hvis disse byr like fordelaktige betingelser som utenlandske. Olje- og energidepartementet kan dispensere fra denne bestemmelse.

7.

(Helsetjeneste m.v.)

Konsesjonæren er forpliktet til, når Sosialdepartementet forlanger det, på den måte og på de vilkår som departementet bestemmer, i anleggstiden helt eller delvis å dekke utgiftene til legehjelp for arbeiderne og funksjonærene ved anlegget og deres familier og til oppførelse eller utbygging av sykehus eller sykestue.

Hvis noen av arbeiderne eller funksjonærene omkommer ved arbeidsulykke i anleggstiden, kan kraftverket etter nærmere bestemmelse av Olje- og energidepartementet pålegges å sikre eventuelle etterlatte en øyeblikkelig erstatning.

8.

(Husrom for ansatte)

Konsesjonæren er i nødvendig utstrekning forpliktet til på rimelig vilkår og uten beregning av noen fortjeneste å skaffe arbeiderne og funksjonærene og deres familier sunt og tilstrekkelig husrom. Kommunaldepartementet kan gi nærmere bestemmelser om dette.

9.

(Forsamlingslokale, allmenndannende virksomhet m.v.)

Konsesjonæren plikter før arbeidet påbegynnes å sørge for midlertidig forsamlingslokale til bruk for arbeiderne og den øvrige befolkning som er knyttet til anleggene, eller, hvis Olje- og enregidepartementet måtte finne det mer hensiktsmessig og ikke vesentlig dyrere, å delta i oppføring, utbedring eller nedbetaling av permanent forsamlingslokale, f.eks. samfunnshus.

Konsesjonæren skal stille inntil kr. 20 000,— til rådighet for allmenndannende virksomhet og geistlig betjening etter Kirkedepartementets nærmere bestemmelse.

10.

(Godkjenning av planer, tilsyn m.v.)

Godkjenning av planer og tilsyn med utførelse og sener vedlikehold og drift av anlegg og tiltak som omfattes av denne post er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

Konsesjonæren plikter å legge fram for NVE/Vassdragsdirektoratet detaljerte planer med nødvendige opplysninger, beregninger og kostnadsoverslag for reguleringsanleggene. Arbeidet kan ikke settes igang før planene er godkjent. Anleggene skal utføres solid og skal til enhver tid holdes i full driftsmessig stand.

Innen en rimelig økonomisk ramme plikter konsesjonæren å planlegge, utføre og vedlikeholde hoved- og hjelpeanlegg slik at det landskapsarkitetoniske resultatet blir best mulig.

Kommunen skal ha anledning til å uttale seg om planene for anleggsveger, massetak og plassering av overskuddsmasser.

Konsesjonæren plikter å skaffe seg varig råderett over tipper og andre områder som trenges for å gjennomføre pålegg som blir gitt i forbindelse med denne post.

Konsesjonæren plikter å foreta en forsvarlig opprydding av anleggsområdene. Oppryddingen må være ferdig senest 2 år etter at vedkommende anlegg er satt i drift.

Midlertidige hjelpeanlegg kan pålegges planlagt slik at de senere blir til varig nytte for allmennheten dersom det kan skje uten uforholdsmessig utgift eller ulempe for anlegget.

Ansvar for hjelpeanlegg kan ikke overdras til andre uten NVE/Vassdragsdirektoratets samtykke.

11.

(Veger m.v.)

Konsesjonæren plikter å erstatte utgifter til vedlikehold og istandsettelse av offentlige veger, bruer og kaier, hvis disse utgifter blir særlig øket ved anleggsarbeidet. I tvisttilfelle avgjøres spørsmålet om hvorvidt vilkårene for refusjonsplikten er til stede, samt erstatningens størrelse ved skjønn på konsesjonærens bekostning. Veger, bruer og kaier som konsesjonæren bygger, skal kunne benyttes av allmennheten, med mindre Olje- og energidepartementet treffer annen bestemmelse.

12.

(Terskler m.v.)

I de deler av vassdragene hvor inngrepene medfører vesentlige endringer i vannføring eller vannstand, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bygge terskler (grunndammer), foreta elvekorreksjoner, opprenskinger m.v. for å redusere skadevirkninger.

Terskelpålegget vil bygge på en samlet plan som ivaretar både private og allmenne interesser i vassdraget. Utarbeidelse av pålegget samt tilsyn med utførelse og senere vedlikehold er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med tilsynet dekkes av konsesjonæren.

Dersom inngrepene forårsaker erosjonsskader, fare for ras eller oversvømmelse, eller øke sannsynligheten for at slike skader vil inntreffe, kan Olje- og energidepartementet pålegge konsesjonæren å bekoste sikringsarbeider eller delta med en del av utgiftene forbundet med dette.

Arbeidene skal påbegynnes straks detaljene er fastlagt op må gjennomføres så snart som mulig.

13.

(Rydding av reguleringssonen)

Neddemmede områder skal ryddes for trær og busker på en tilfredsstillende måte. Generelt gjelder at stubbene skal bli så korte som praktisk mulig, maksimalt 25 cm lange. Ryddingen må utføres på snøbar mark. Avfallet fjernes eller brennes.

Dersom intet annet blir pålagt konsesjonæren, skal reguleringssonen holdes fri for trær og busker som er over 1,5 m høye, eller har over 5 cm stammediameter målt 25 cm fra bakken. I rimelig grad kan departementet pålegge ytterligere rydding.

Dersom vegetasjon over HRV dør som følge av reguleringen, skal den ryddes etter de samme retningslinjene som ellers er angitt i denne posten.

Rydding av reguleringssonen skal være gjennomført senest 2 år etter første neddemming og bør så vidt mulig unngås lagt til yngletiden for viltet i området.

Tilsyn med overholdelsen av bestemmelsene i denne post er tillagt NVE/Vassdragsdirektoratet. Utgiftene forbundet med dette dekkes av konsesjonæren.

14.

(Naturforekomster, fornminner m.v.)

Konsesjonæren plikter i den utstrekning det kan skje uten urimelige ulemper eller utgifter å unngå ødeleggelser av naturforekomster og områder, når dette er ønskelig av vitenskapelige eller historiske grunner, eller på grunn av områdetst naturskjønnhet eller egenart. Så fremt slike ødeleggelser ikke kan unngås, skal Miljøverndepartementet underrettes i god tid på forhånd.

Konsesjonæren skal videre i god tid på forhånd undersøke om faste fornminner som er fredet i henhold til lov av 9. juni 1978 nr. 50, eller andre kulturhistoriske lokaliteter blir berørt, og i tilfelle straks gi melding om dette til vedkommende museum og/eller Riksantikvaren. Viser det seg først mens arbeidet er i gang at det kan virke inn på fornminne som ikke har vært kjent, skal melding sendes med en gang og arbeidet stanses.

Om bestemmelsene i denne post gis vedkommende ingeniører eller arbeidsleder nødvendig underretning.

15.

(Manøvreringsreglement m.v.)

Vannslippingen skal foregå overensstemmende med et manøvreringsreglement som Kongen på forhånd fastsetter.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for allmenne interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendige.

En norsk statsborger som NVE/Vassdragsdirektoratet godtar, skal forestå manøvreringen. Ekspropriasjonsskjønn kan ikke påbegynnes før reglementet er fastsatt.

For så vidt vannslippingen foregår i strid med reglementet, kan konsesjonæren pålegges en tvangsmulkt til staten av inntil kr. 10 000,— for hver gang etter Olje- og energidepartementet nærmere bestemmelse.

16.

(Hydrologiske observasjoner, kart m.v.)

Konsesjonæren skal etter nærmer bestemmelse av Olje- og energidepartementet utføre de hydrologiske observasjoner som i det offentliges interesse finnes påkrevet og stille det innvunne materiale til disposisjon for det offentlige.

De tillatte reguleringsgrenser betegnes ved faste og tydelige vasstandsmerker som det offentlig godkjenner.

Kopier av alle karter som konsesjonæren måtte la oppta i anledning av anleggene, skal sendes Norges geografiske oppmåling med opplysning om hvordan målingene er utført.

17.

(Militære foranstaltninger)

Ved reguleringsanleggene skal det tillates truffet militære foranstaltninger for sprengning i krigstilfelle uten at konsesjonæren har krav på godtgjørelse for de herav følgende ulemper eller innskrenkninger med hensyn til anleggene eller deres benyttelse. Konsesjonæren må uten godtgjørelse finne seg i den bruk av anleggene som skjer i krigsøyemed.

18.

(Konsesjonskraft)

De vassfalls- og brukseiere som benytter seg av det ved reguleringen innvunne driftsvann er forpliktet til å avgi til den eller de kommuner, derunder også fylkeskommuner, som Olje- og energidepartementet bestemmer, etter hvert som utbygging skjer, inntil 10 % av den for hvert vannfall innvunne øking av kraften (beregnet som angitt i post 2). Fordelingen av kraften bestemmes av departementet.

Pålegget om avgivelse av kraft kan etter begjæring av en interessert tas opp til ny avgjørelse etter 30 år.

Staten forbeholdes rett til inntil 5 % av kraftøkingen.

Kraften kan kreves avgitt med en brukstid ned til 5 000 brukstimer årlig. Kraften avgis i den form hvori den produseres.

Elektrisk kraft uttas etter Olje- og energidepartementets bestemmelse i kraftstasjonen eller fra fjernledningene eller fra ledningsnettet, hva enten ledningene tilhører konsesjonæren eller andre. Forårsaker kraftens uttakelse av ledningene økede utgifter, bæres disse av den som uttar kraften, enten denne er staten eller en kommune. Avbrytelse eller innskrenkning av leveringen som ikke skyldes vis major, streik aller lockout, må ikke skje uten departmentets samtykke.

Kraften skal leveres til vanlig pris i vedkommende forsynings- eller samkjøringsområde. Dersom det ikke er mulig å påvise noen slik pris, skal kraften leveres til selvkostende. Hvis den pris som således skal legges til grunn blir uforholdsmessig høy fordi bare en mindre del av den kraft vannfallene kan gi er tatt i bruk, skal kraften leveres til rimelig pris.

Uenighet om prisen avgjøres av Olje- og energidepartementet.

Konsesjonæren har rett til å forlange et varsel av 1 år for hver gang kraft uttas. Samtidig som uttak varsles kan forlanges oppgitt den brukstid som ønskes benyttet og dennes fordeling over året. Tvist om fordelingen avgjøres av departementet. Oppsigelse av konsesjonskraft kan skje med 2 års varsel.

Eventuell avgivelse av overskytende kraftmengder i henhold til endret pålegg etter 3. ledd kan bare kreves etter hvert som kraft blir ledig.

Unnlater konsesjonæren å levere kraft som er betinget i denne post uten at vis major, streik eller lockout hindrer leveransen, plikter han etter departementets bestemmelse å betale en mulkt til statskassen av kr. 2,— pr. dag for hver kW som urettelig ikke er levert. Det offentlige skal være berettighet til etter departementets bestemmelse å overta driften av anleggene for eierens regning og risiko så vidt nødvendig til levering av den betingede kraft.

19.

(Fiske og vilt)

Konsesjonæren plikter å påse at han selv, hans kontraktører og andre som har med anleggsarbeidet og kraftverksdriften å gjøre, tar de nødvendige hensyn for å forebygge skader på vilt- og fiskebestandene som berøres av utbyggingen, reguleringene og den øvrige drift av anleggene. Herunder skal konsesjonæren i rimelig grad forebygge fare for tilslamming og annen forurensning av vassdragene, samt om nødvendig dekke utgiftene til nødvendig jakt- og fiskeoppsyn i anleggstiden.

Konsesjonæren plikter etter nærmere bestemmelse av Direktoratet for Naturforvaltning:

a. å sette ut yngel og/eller settefisk av det antall, de arter og stammer, den størrelse og kvalitet, og på den tid, sted og måte som måtte fastsettes,

b. å sørge for fangst av stamfisk og dekke alle utgifter med klekking, oppforing og transport,
c. å bekoste tiltak i Heisvassdraget for å sikre oppgang og fremme fiske av innlandsfisk,
d. å bekoste biotopforbedrende tiltak for viltet i det berørte området,
e. å bekoste fiskeri- og viltbiologiske undersøkelser, herunder langtidsundersøkelser og å delta i fellesfinansiereing av større biologiske undersøkelser som omfatter de populasjoner aom berøres av utbyggingene og reguleringene.

Dersom det som følge av kraftutbyggingene og reguleringene oppstår skader som berører vilt- og fiskebestandene i områder, tilpliktes konsesjonæren utover det som er nevnt ovenfor å bekost ytterligere tiltak som Miljøverndepartementet eller den dette bemyndiger bestemmer, så fremt omkostningene står i rimelig forhold til det som derved vinnes.

Alle utgifter forbundet med nødvendig kontroll og tilsyn med overholdelsen av ovenfornevnte vilkår eller pålegg gitt med hjemmel i disse vilkår, dekkes av konsesjonæren.

20.

(Forurensning m.v.)

Konsesjonæren plikter etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å la utføre eller bekoste tiltak som er påkrevd for å avverge eller redusere virkningene av forurensninger som står i forbindelse med utbyggingen.

21.

(Kontroll med overholdelsen av vilkårene)

Konsesjonæren underkaster seg de bestemmelser som til enhver tid måtte bli truffet av Olje- og energidepartementet til kontroll med overholdelsen av de oppstilte vilkår.

Utgiftene med kontrollen erstattes det offentlige av konsesjonæren etter nærmere regler som fastsettes av departementet.

Gjentatte eller fortsatte overtredelser av postene 2, 4, 18 eller 22 kan medføre at konsesjonen trekkes tilbake i samsvar med bestemmelsene i vassdragsreguleringslovens § 12, post 17.

For overtredelse av de i konsesjonen inntatte bestemmelser påløper en tvangsmulkt på kr. 1 000,— pr. dag eller kr. 5 000,— for hver overtredelse, såfremt det ikke er fastsatt annen straff for overtredelse av vilkåret. Mulkten kan inndrives ved utpanting.

22.

(Tinglysing)

Konsesjonen skal tinglyses i de tinglag hvor anleggene er beliggende. Olje- og energidepartementet kan bestemme at et utdrag av konsesjonen skal tinglyses som heftelse på de eiendommer eller bruk i vassdraget for hvilke reguleringene kan medføre forpliktelser.»

Oppdatert manøvreringsreglement for regulering av Hovatn i Bygland kommune i Aust-Agder.

«1.

A. Reguleringsmagasin:

	Naturlig vannst.	Reguleringsgrenser Øvre	Nedre	Reg.høgde m
Hovatn	685.68	690.68	673.84	16.84

Høydene refererer seg til NVE's F.M. 5 kote 689.467 i Åraksåa.

Reguleringsgrensene skal markeres med faste og tydelige vannstandsmerker som det offentlige godkjenner.

B. Overføringer:

Avløpet fra Heisvassdraget ovenfor kote 725 overføres til Fiskeløys, og overføres videre sammen med avløpet fra Fiskeløys til driftstunnelen for Hovatn kraftverk. Det overførte avløpet kan magasineres i Hovatn.

2.

Ved manøvreringen skal det has for øye at vassdragets flomvannføring såvidt mulig ikke økes. Forøvrig kan tappingn skje etter kraftverkets behov.

3.

Det skal påses at flomløp og tappeløp ikke hindres av is eller lignende og at reguleringsanleggene til enhver tid er i god stand. Det føres protokoll over manøvreringen og avleste vannstander. Dersom det forlanges, skal også nebørmengder, temperatur, snødybde m.v. observeres og noteres. Vassdragsdirektoratet kan forlange å få tilsendt utskrift av protokollen som regulanten plikter å oppbevare for hele reguleringstiden.

4.

Viser det seg at slippingen etter dette reglement medfører skadelige virkninger av omfang for almene interesser, kan Kongen uten erstatning til konsesjonæren, men med plikt for denne til å erstatte mulige skadevirkninger for tredjemann, fastsette de endringer i reglementet som finnes nødvendig.

5.

Mulig tvist om forståelse av dette reglement avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Endringer i reglementet kan bare foretas etter at de interesserte har hatt anledning til å uttale seg.»

Innkomne uttalelser til NVE's innstilling av 22. desember 1987

Bygland kommune har i møte 4. mai 1988 behandlet saken og avgitt følgende uttalelse:

«Overføring av delar av Heisvassdraget til Hovatn Kraftverk

Søknaden frå Otteraaens Brukseierforening om konsesjon på å overføre delar av Heisvassdraget til Hovatn er nå handsama av Norges Vassdrags- og energiverk (NVE), som har lagt fram innstilling til Det kongelige Olje- og Energidepartement.

Konsesjonssøknaden vart siste gong handsama av kommunen i kommunestyremøte 7. mars 1985, som k.sak 21/85 (f.sak 54/85). Kommunen sin uttale følgjer som vedlegg til denne saka og uttalen er teken inn på side 10 i innstillinga frå NVE. Otteraaens Brukseierforening sine kommentarar til uttalen frå Bygland kommune er tekne inn på side 22 i innstillinga. Merknadene frå NVE er teke inn på side 25. Innstillinga frå NVE følgjer og som vedlegg til medlemmene i formannskapet.

Bygland kommune er svært skuffa over innstillinga frå NVE, og meiner at NVE har sett denne utnyttinga av Heisvassdraget for isolert frå utbyggingane i Hovatnvassdraget som gjer denne utbygginga mogeleg. Sjølv om konsesjon for tidlegare utbygging ikkje direkte har med denne saka å gjere, vil likevel kommunen peike på at utbyggaren har ytt svært liten kompensasjon for tidlegare utbygging. Utbygginga det nå er søkt om konsesjon for, gjev ein utbyggingskostnad på 1,54 kr./kwh i 1986-kroner. Til samanlikning kjem utbyggingskostnaden for Hekni Kraftverk på 2,17 kr./kwh i 1982-kroner. Med ein så låg utbyggingskostnad bør utbyggaren bli pålagt å yte ein kompensasjon til lokalsamfunnet som står i eit rimeleg høve til dei verdiane som blir førte ut av området.

1. *Anleggsvegar*

Det går fram av uttalane til konsesjonssøknaden at grunneigarane og KEV i prinsippet er samde om å byggje anleggsvegen til Fiskeløysevatn i samsvar med alternativ 2. Denne vegen er stikka slik at den vert mest mogeleg til nytte for skogsdrifta i området, og den er planlagd av vegplanleggaren i Agder Skogeigarlag. Grunneigarane har sagt seg viljuge til å dekke meirkostnaden for KEV ved dette alternativet, ei løysing som er godteken av KEV.

Det har i det seinare vore ført nye tingingar mellom grunneigarane og KEV om vegspørsmålet. Veglina frå Heistad blir nå bygt som skogsbilveg. Det er arbeidd med ein avtale mellom KEV og grunneigarane som omfattar naudsynt veggrunn, tilskot til vegen og sal av fallrettar i Heisvassdraget. Det er oppnådd semje om tilskotet til vegen, men KEV har ennå ikkje endeleg godkjent avtalen. Det må såleis vere ein føresetnad for å gje konsesjon at KEV inngår bindande avtale med grunneigarane som omfattar tilskot til vegen, overføring av veggrunn og fallrettar, og bruk av vegen.

2. *Konsesjonsavgifter*

NVE har tilrådd at konsesjonsavgiften vert sett til kr. 14,49 pr. nhK. Som grunngjeving har NVE på side 28 anført mellom anna:

> «Overføringen vil gi svært billig vinterkraft, men for utnyttelse av denne kraften er det allerede nedlagt betydelige investeringer i magasinet og kraftproduksjonssystemt. Skadene og ulempene som følgjer av overføringen er svært begrensede.»

Kommunen vil her peike på at overføringa vil gje svært billig vinterkraft. Dette er eit viktig moment som klårt burde føre til høgare avgifter, idet desse også skal vera kompensasjon for dei verdiane KEV får løyve til å utnytte i bygda.

I andre delen av setninga legg NVE avgjerande vekt på heilt utanforliggande moment.

Då det vart gjeve løyve til utbygging av Hovatn Kraftverk i 1968, vart det slege fast at føremonene var langt større enn skadeverknadene, og det vart også den gongen lagt vekt på den store og billige vinterproduksjonen. Dei investeringane som då vart gjorde, sto på eigne bein, og kan sjølvsagt ikkje nå trekkast inn som ein negativ faktor ved vurderinga av Heisvassdraget. Overføringa av Heisvassdraget aukar nettofortenesten ved Hovatn Kraftverk i vesentleg grad. Rein nettogevinst som tidlegare både var stor og svært tilfredsstillande for KEV. Reguleringanlegga i Hovatn er heller ikkje berre til nytte for Hovatn Kraftverk. Alle kraftverka nedanfor Byglandsfjorden, Nomelan, Iveland, Steinsfoss, Hunsfoss og Vigeland, har stor nytte av magasinet og er sjølvsagt med på å dekkja kostnadene ved dette.

Konsesjonsavgifta på kr. 14,49 må difor aukast monaleg.

3. *Næringsfond*

NVE har ikkje pålagt noko næringsfond, og har heller ikkje kommentert kravet frå Bygland kommune.

Avslaget er i strid med vanleg praksis, og kommunen viser her til fylgjande konsesjoner der det for mindre anlegg er gjeve slike pålegg:

1. Vermundsbotn Kraftverk 08.02.1980
   24,5 GWh — 500 000
2. Evenstad Kraftverk 14.11.1980
   38 GWh — 500 000
3. Blåfalli I Kraftverk 11.09.1981
   47 GWh — 600 000

Bygland kommune held fast på kravet om næringsfond. Etter pengeverdet i dag må fondet verta på minst 2 mill. kroner.

4. *Tilskot til grendehus*
Under post 9 i vilkåra, har NVE pålagt KEV å betale eit tilskot på kr. 20 000,— til ulike føremål.
Kommunen skal no byggja grendehus ved Ose. Det må vere naturleg at dette vert nytta i samband med anlegget, og kommunen står fast på kravet om eit tilskot til grendehus.

5. *Tilskot til planleggjar*
Det er ei kjent sak at kraftutbygging, stor eller lita, vil auke krava til planlegging på kommunalt hald. Denne stoda vil også overføringa av Heisvassdraget føre til i Bygland kommune. Det er vanleg at slike tilskot vert gjevne i dag, og kommunen held fast på kravet om ½ løn til planleggjar 1 år før anleggsstart og til og med 1 år etter at anleggsverksemda er avslutta.

6. *Bustadrigg og verksted*
Både bustadrigg og verkstad bør leggjast på kommunen si industritomt. Kommunen må få rett til å overta dei bygningar kommunen måtte ynskje etter at anlegget er ferdig.

7. *Sluttmerknader*
Kommunen er særs skuffa over handsaminga av denne saka I NVE, særlig fordi ein har inntrykk av at ein her ikkje har fylgt opp vanleg praksis frå tilsvarande saker.
Kommunen vil elles gje uttrykk for at ein vil motsetja seg utbygging dersom ikkje dei krav som her er nemnde, vert pålagde utbyggjaren. Dersom det berre vert gjeve løyve på dei vilkår som NVE har kome med, vil KEV verta sett i ei særstilling på bekostning av Bygland kommune. Dette kan kommunen ikkje godtake.

Rådmannen tilrår formannskapet å legge saka fram for kommunestyret med slik

innstilling:

Bygland kommune tilrår at det blir gjeve konsesjon for overføring av delar av Heisvassdraget til Hovatn Kraftverk under føresetnad av følgjande:

1. KEV inngår bindande avtale med grunneigarane om vegtilskot og overføring av veggrunn, fallrettar og bruk av vegen.
2. Utbyggaren gjev Bygland kommune eit tilskott på kr. 1 mill. til forsamlingshus på Ose.
3. Utbyggaren gjev Bygland kommune tilskot på ½ løn til planleggar 1 år før anleggsstrart til og med 1 år etter at anleggsarbeidet er avslutta.
4. Utbyggaren blir pålagt å gjeve Bygland kommune eit næringsfond på minst kr. 2 mill.
5. Konsesjonsavgifta på kr. 14,49 må aukast vesentleg.

Formannskapet sluttar seg samrøystes til rådmannen si innstilling.

Handsaming i kommunestyret 04.05.88:
Kommunestyret sluttar seg samrøystes til rådmannen si innstilling.»

Aust-Agder fylkeskommune har i brev av 29. sept. 1988 avgitt følgende uttalelse:

«Det vises til departementets brev av 7.1.1987.

Saken ble behandlet av fylkesutvalget i møte 20.9. d.å.
Fylkesutvalget gjorde følgende enstemmige vedtak:

«Fylkesutvalget tilrår av Bygland kommune, som kompensasjon for den naturressurs som avgis og de ulemper som oppstår, gis en kompensasjon som foreslått av Bygland kommune.»

Fylkesrådmannens saksfremstilling følger vedlagt.»

Landbruksdepartementet har i brev av 2. mars 1987 avgitt følgende uttalelse:

«Fylkeslandbruksstyret i Aust-Agder har handsama søknaden i møte 31. mars 1980. Tidlegare har søknaden vore til handsaming i Bygland skogråd, Aust-Agder Fylkesskogråd og i Jordstyret i Bygland.
Landbruksstyresmaktene har i sine fråsegner lagt vekt på at traséen for anleggsvegen til Fiskløysvatn må leggjast slik at han i størst mogeleg grad også kjem skogbruket til nytte.
Landbruksdepartmentet vil peika på at traséalternativ 2, er ei løysing som inneber at både skogbruket sin trong for vegutløysing for betydelege skogareal og utbyggjar sin trong for anleggsveg vert dekka. Sett i ein samfunnsøkonomisk samanheng er ei slik samordning svært positiv.
NVE sitt alternativ, alt. 3, gjer det mogeleg å utnytte berre 20—30 % av skogressursane sett i høve til alternativ 2. Denne traseen er såleis langt dårlegare sett frå eit skogfagleg synspunkt. Dette bør tilleggjast vekt ved vurdering av dei ulike alternativ.»

Kommunal- og arbeidsdepartementet har i brev av 4. mars 1987 avgitt følgende uttalelse:

«Vi viser til brev av 6. januar 1987.
Kommunaldepartementet har ingen vesentlige merknader til innstillingen fra Norges Vassdrags- og energiverk vedrørende ovenstående sak.»

Finansdepartementet uttaler i brev av 6. mars 1987:

«Det vises til Olje- og energidepartementets brev av 6.01.87, vedlagt NVEs innstilling i denne saken.
NVE foreslår at konsesjonsavgiften til kommunene og stat settes til henholdsvis 14,49 og 1,50 kr. pr. nat.hk. Etter Finansdepartementets oppfatning bør konsesjonsavgiften til staten settes til 5 kr. pr. nat.hk.

NVE forutsetter at overføringstunnelen fra elven ned for Byrtingsvatn forlenges fra 475 til 900 m. Merkostnadene ved dette er anslått til ca. 2 Mkr. Det synes ikke som om noen av de berørte parter har framsatt krav om dette. Finansdepartementet kan derfor ikke se berettigelsen i et slikt krav.»

Miljøverndapartementet har i brev av 16. mars 1987 avgitt følgende uttalelse:

«Vi viser til Deres brev av 6.1.87 vedlagt NVE's innstilling i saken.

Prosjektet kan gi 27 Gwh til rimelig kostnad og er etter forslag i St.prp. nr. 130 (1981—82) unntatt fra Samlet Plan. Utnyttelsen av Heisvassdragets restfelt med utbygging av fallet mellom Heisvatn og Otra er plassert i kategori I i Samlet Plan.

Departementet har ingen merknader til at konsesjon blir gitt for overføring av Heisvassdraget til Hovatn.

Vi forutsetter at anleggsvegen av landskapsmessige hensyn blir bygget etter alternativ 3 slik som også NVE forutsetter. Dette bør vilkårsfestes i post 11.

NVE har fulgt forslagene fra Direktoratet for naturforvaltning, bortsett fra forslaget om at anleggsvegen stenges for almen ferdsel av hensyn til viltinteressene. Dette forslaget er heller ikke kommentert av NVE. Vi forutsetter at det senere kan tas opp til vurdering å stenge anleggsvegen for almenheten dersom det viser seg at trafikken på vegen får negative konsekvenser for dyrelivet i området.

TILLATELSE ETTER LOV OM FORURENSNINGER OG OM AVFALL

Det kan gis tillatelse til overføringen etter lov om forurensninger og om avfall § 11 på følgende vilkår:

— Konsesjonæren plikter etter vedkommende departements nærmer bestemmelser å la utføre eller bekoste tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkningene av forurensninger som står i forbindelse med utbyggingen.

For øvrig minner vi om at særskilt tillatelse etter forurensningsloven for utføringen av anleggsarbeidet må innhentes hos fylkesmannen.»

Departementets bemerkninger

Innledning:

Den foreliggende sak gjelder en søknad av 21. mai 1979 fra Otteraaens Brugseierforening om tillatelse etter vassdragsreguleringsloven til å overføre deler av Heisvassdraget til Hovatn i Bygland kommune.

Begrunnelsen for å foreta omsøkte overføring, er at brukstiden for Hovatn kraftanlegg vil utvides fra ca. 3 til 4 måneder pr. år, og det vil kunne gi en produksjonsøkning på ca. 37 %. Det blir ikke nødvendig å forandre på de eksisterende installasjoner i Hovatn-anlegget. En vil kunne nyttiggjøre seg den store magasinkapasiteten slik at Hovatnmagasinet vil fylles opp hurtigere etter nedtapping enn nå. Dette vil forøvrig være estetisk gunstig for områdene nær Hovatn.

Prosjektet er ved St.prp. nr. 130 (1981—82) unntatt fra Samlet Plan.

Tiltaket:

Planen for overføring går ut på at en terskel på ca. kote 725 ca. 10 m lavere enn ut løpet av Byrtingsvatn, skal stenge Heiselva. Ved terskelen sprenges en tunnel til Fiskeløys. Opprinnelig plan fra konsesjonssøker var en 500 m lang tunnel, men NVE har vurdert erosjonsskadene som såpass betydelige at de går inn for at tunnelen strekkes helt frem til Fiskeløys på kote 698,50, dvs. totalt ca. 900 m. Dette gir en beregnet merkostnad på ca. 2 mill. kr.

Naturlig avløp fra Fiskeløys, som går ned til Heiselva, stenges med en mindre dam med fast overløp på ca. kote 699,5, dvs. 1 m høyere enn naturlig vannstand. Fra Fiskeløys til toppen av trykksjakten for Hovatn kraftverk ledes vannet gjennom en ca. 3,3 km lang tunnel. Via tilløpstunnelen vil overføringen ha forbindelse til magasinet i Hovatn.

En har vurdert andre overføringsalternativer, og også om separat utbygging av Heisvassdraget kan bli aktuelt, men en er blitt stående ved ovennevnte tiltak alene.

Produksjon:

Overføringen av Heisvassdraget til Hovatn vil gi en gjennomsnittlig produksjonsøkning i Hovatn kraftverk på 26,7 GWh/år. Pga. det store magasinet i Hovatn vil det meste av produksjnen kunne tas ut som vinterproduksjon.

Kostnad:

Overføringen er av NVE pr. 22.12.86 kostnadsberegnet til 41 mill. kr. Det gir en utbyggingspris på 1,54 kr/kWh, som gjør prosjektet klart lønnsomt.

Skader og ulemper:

Ut fra de foreliggende opplysninger går det fram at overføringen ikke vil medføre vesentlige skader eller ulemper for noen av interessene som er knyttet til vassdraget.

Ved å overføre den øvre del av Heisvassdragets nedslagsfelt til Hovatn, vil avløpet i Heisvassdraget reduseres med 43 % ved utløpet i Otra. Da det ikke er noen permanent bebyggelse verken langs Heiselva eller i de områdene som blir berørt av overføringen,

vil en slik avløpsreduksjon få liten virkning for mennesker.

Vassdraget har lav PH-verdi, og vannene har liten eller ingen fiskebestand. Pga. vassdrgets forsurning har gjenværende fiskebestander svak egenproduksjon og er avhengig av utsettinger.

Ved Fiskeløys vil en i perioder med stort tilsig kunne få en vannstandsheving på ca. 1,5 m i forhold til naturlig vannstand, og dette vil berøre et areal på ca. 25 da.

En terskel, en mindre dam, inntakene samt tippmasser fra tunnelen fra Byrtingsvatn, vil legge beslag på ca. 13 da grunn som er i privat eie. Øvrige tippmasser og rigg vil bli plassert i tilknytning til tidligere tipp og riggplass fra byggingen av Hovatn kraftverk på Kristiansand Elektrisitetsverks grunn.

Anleggsveien:

Det har under sakens behandling foreligget 3 alternativer til veitrasé. Partene, dvs. konsesjonssøker og grunneierne langs Heiselva, er iferd med å inngå en avtale om veispørsmål, grunn og rettigheter, som langt på vei samsvarer med altenativ 2. Dette vealternativ er planlagt av veiplanleggeren i Agder Skogeigarlag, og tar sikte på best mulig utnyttelse av skogsdriften i området. Etter prinsippavtalen skal grunneierne dekke meromkostningene for konsesjonssøker ved dette alternativ. Også kommunen og Landbruksdepartementet går inn for dette alternativ. NVE gikk av økonomiske og landskapsmessige grunner imot alternativ 2 og foreslo alternativ 3, som også Miljøverndepartementet støttet.

Etter høststormen 1987 er privat skogsbilvei etter traséalternativ 2 allerede bygget fra tippen ved Hovatn kraftstasjon på Heistad og opp til Heisvatn, med godkjennelse av skogmyndighetene. Etter dette er det strekket fra Heisvatn langs Heiselva opp til Fiskeløys som gjenstår. Dette strekket er forsåvidt ikke omstridt av noen av høringsinstansene, og konsesjonsmyndighetene forutsetter at veien legges som planlagt her.

Eierforhold:

Kristiansand Elektrisitetsverk og Otteraaens Brugseierforening er sammen om denne konsesjonssøknaden. I henhold til vassdragsreguleringslovens § 9, pkt. 1 vil tillatelsen til overføring av Heisvassdraget bli gitt til Otteraaens Brugseierforening. Hovatn kraftverk eies av Kristiansand Elektrisitetsverk. Fallrettighetene for strekningen ned til Heisvatn eies av private, mens fallet mellom Heisvatn og Otra eies av Aust-Agder Kraftverk. Det er inngått avtale mellom Kristiansand Elektrisitetsverk og Aust-Agder Kraftverk om overdragelse av nevnte fallretter mot en fastsatt årlig kraftlevering.

Innkomne uttalelser:

Norges vassdrags- og energiverks innstilling har vært forelagt Bygland kommune, Aust-Agder fylkeskommune, Landbruksdepartementet, Kommunal- og arbeidsdepartementet, Finansdepartementet og Miljøverndepartementet.

Bygland kommune anbefaler at tillatelse blir gitt, men på bestemte vilkår. Forslagene til vilkår vil bli nærmere drøftet nedenfor.

Aust-Agder fylkeskommune viser til de foreslåtte vilkår fra Bygland kommune, og har ellers ingen bemerkninger til NVE's innstilling.

Landbruksdepartementet går heller ikke imot at søknaden etterkommes, men har bemerkninger til trasévalg når det gjelder anleggsvei. Forøvrig støttes NVE's innstilling.

Kommunal- og arbeidsdepartementet har ingen bemerkninger.

Finansdepartementet mener avgiften til staten bør settes høyere, og har kommentarer til forslaget om tunnelforlengelse. Jfr. senere.

Miljøverndepartementet har bemerkninger til vilkåret om anleggsvei, men har forøvrig ingen bemerkninger til NVE's innstilling. Miljøverndepartementet tilrår at det gis tillatelse etter lov om vern mot forurensning og om avfall § 11 på følgende vilkår:

«Konsesjonæren plikter etter vedkommende departements nærmere bestemmelser å la utføre eller bekost tiltak som er påkrevet for å avverge eller redusere virkningene av forurensning som står i forbindelse med utbyggingen.»

Olje- og energidepartementet finner i likhet med NVE at skader og ulemper ved overføring av deler av Heisvassdraget til Hovatn klart er mindre enn fordelene. Olje- og energidepartementet tilrår at det gis tillatelse etter vassdragsreguleringsloven av 14. des. 1917 nr. 17, på vilkår som foreslått av NVE med de endringer som følger av nedenforstående. I tillatelsen inngår også nødvendig tillatelse etter forurensningslovens § 11.

Departementets bemerkninger til vilkårene:

Post 1. Konsesjonstid

Olje- og energidepartementet viser til NVE's fremstilling og har merket seg at magasinet i Hovatn nå er så stort at utfallet av den videre konsesjonsbehandling av søknad om fornyet konsesjon for den eldste reguleringen av Hovatn ikke vil være avgjørende for lønnsomheten av denne overføringen.

Post 2. Konsesjonsavgifter og næringsfond

Konsesjonsavgifter

NVE har i sin innstilling foreslått at avgiften til kommunen fastsettes til kr. 14,49 pr. nat.hk. og til staten kr. 1,50 pr. nat.hk. Satsene er i samsvar med de som gjelder for reguleringskonsesjonen for Hovatn av 16. juni 1967. I innstillingen fra NVE foreslås det videre at satsene og justeringstidspunktene i framtida blir felles for disse konsesjonene. Det er praktiske grunner som tilsier at NVE ønsker at alle avgiftsutregninger og justeringstidspunkter innen ett vassdrag der flere konsesjoner gjelder, skal være sammenfallende.

I prinsippet er departementet enig i dette, men på grunn av forskriftene om justering av årlige konsesjonsavgifter, gitt senest ved kgl. res. 4.12.87, er det ikke mulig å samordne avgiftene til staten. Så langt det er mulig, vil imidlertid departementet støtte forslaget om at det skal tas utgangspunkt i de satser som gjelder for Hovatnkonsesjonen, se senere om dette.

Hovatnkonsesjonen av 1967 har vilkår om justering av avgiften til staten etter 20 år fra konsesjonsdatoen. Dette betyr at neste justering etter dagens regler vil skje 1.1.2008, og deretter hvert 20. år. For Heisvassdraget må det stilles krav om justering etter 5 år fra det år konsesjon blir gitt, jfr. forskriftenes § 2, 1. ledd.

For avgiften til kommunen er det derimot i dette konkrete tilfellet praktisk mulig med parallell justering av avgiftene etter konsesjonene for hhv. Hovatn og Heisvassdraget. Dette innebærer at satser og justeringstidspunkter til enhver tid vil bli sammenfallende for de to konsesjonene. Dette skyldes at når Heistillatelsen gis i desember 1988, vil justering av konsesjonsavgiften etter forskriftene § 1 skje ved første årskifte etter 5 år, dvs. 1.1.94, og deretter hvert 5. år. For Hovatnkonsesjonen som justeres hvert 5. år, jfr. forskriftenes § 5 nr. 1 skal neste justering skje 1.1.89, slik at neste justering da vil falle sammen med justering av kommuneavgift etter Heisreguleringen.

Alle avgifter vil i fremtiden bli justert i forbindelse med årsskiftet. Olje- og energidepartementet vil forøvrig vise til Stongfjordtillatelsen, gitt ved kgl. res. 13.9.85, der en helt parallell løsning ble fastslått.

Når det gjelder størrelsen på konsesjonsavgiften til staten, foreslo NVE i sin innstilling av 22. des. 1986 at avgiften settes til kr. 1,50 pr. nat.hk., jfr. Hovatnreguleringen. Finansdepartementet foreslo i sin kommentar til NVE's innstilling at avgiften settes til kr. 5,— pr. nat.hk. I samsvar med de satser som i den senere tid har vært fastsatt i lignende reguleringssaker, vil Olje- og energidepartementet foreslå at avgiften til staten settes til kr. 6,— pr. nat.hk.

Når det gjelder størrelsen på de kommunale avgifter, foreslo NVE at avgiften settes til kr. 14,49 pr. nat.hk. Bygland kommune har krevet at konsesjonsavgiften til kommunen må heves vesentlig og helst settes så høyt som loven tillater. Det pekes spesielt på at overføringen vil gi svært billig vinterkraft, og at konsesjonsavgiften også skal være kompensasjon for de verdiene utbygger får tillatelse til å utnytte i bygda. Kommunen peker på at nettogevinsten for utbygger er svært høy i forhold til investeringene, og at det derfor er naturlig at lokalsamfunnet får tilbake en rimelig del av dette. Kommunen minner også om at viktige vannkraftressurser i Bygland har vært utnyttet gjennom mange tiår, men med liten kompensasjon for disse store verdiene. Det er kommunens syn at dersom lokalsamfunnet ikke får tilbake en større andel av gevinsten enn det som hittil har vært vanlig, er den heller ikke interessert i at andre skal få utnytte naturrikdommene der.

NVE har vist til at skadene og ulempene som følger av overføringen er svært begrensede, og at det tidliger er nedlagt betydelige investeringer i magasinet og kraftproduksjonssystemet. Dessuten er det snakk om en forholdsvis beskjeden kraftproduksjonsøkning (26,7 GWh), selvom dette utgjør ca. 38 % av totalproduksjonen.

Olje- og energidepartementet mener at en ved fastsettelsen av konsesjonsavgifter må ta utgangspunkt i prosjektets økonomi. Det må også ses hen til skader og ulemper som ikke blir erstattet ved skjønn. Men departementet finner ikke hjemmel for at styrkeforholdet mellom kraftutbygger og lokalsamfunn fra tidligere utbygginger skal ha relevans ved fastsettelse av avgifter i dag. Departementet mener således at det ikke er

riktig i denne saken å trekke inn argumenter om at viktige vannkraftressurser tidligere har vært utnyttet uten særlig kompensasjon til kommunen, og om at det tidligere er nedlagt betydelige investeringer i kraftproduksjonssystemet.

Utbyggingsprisen er på 1,54 kr./kwh. Det er på det rene at prosjektet er økonomisk gunstig, da en for relativt beskjedne investeringer (41 mill. kr.) vil få svært billig vinterkraft på grunn av det store Hovatnmagasinet. Det er ikke vist til at prosjektet vil medføre nevneverdige skader eller ulemper.

Oje- og energidepartementet har ved å sammenligne hva som er avgiftsnivået i tilsvarende saker funnet at den foreslåtte avgift til kommunen på kr. 14,49 ikke ligger spesielt lavt. Indeksberegningene peker mot at avgiften ved neste justering 1.1.89 dessuten vil ligge på vel kr. 20,— pr. nat.hk.

Olje- og energidepartementet tilrår at avgiften til staten settes til kr. 6,— pr. nat.hk., og at avgiften til kommunen settes til den sats som til enhver tid gjelder for Hovatnkonsesjonen, for tiden kr. 14,49 pr. nat.hk.

Krav om næringsfond

I sin uttalelse til departementet påpeker Bygland kommune at NVE ikke har kommentert kravet om næringsfond, og at NVE ikke har pålagt noe næringsfond. De viser til andre mindre anlegg som har fått tildelt næringsfond: Vermundsbotn (24,5 GWh : 500 000,—), Evenstad (38 GWh : 500 000,—), og Blåfalli I (47 GWh : 600 000,—), og krever på denne bakgrunn et næringsfond på kr. 2 mill.

Generelt vil Olje- og energidepartementet peke på at næringsfondets størrelse må avpasses til størrelsen på utbyggingen og utbyggingens økonomi. Videre må fondets størrelse i vesentlig grad avpasses etter de skadevirkninger utbyggingen medfører for bestående næringer. Endelig må fondets størrelse vurderes mot de øvrige økonomiske fordeler kommunen blir tilført som følge av utbyggingen.

Bygland kommune har ikke vist til noen skadevirkninger som utbyggingen vil medføre for bestående næringer i kommunen. Olje- og energidepartementet har dessuten merket seg at kommunen vil nyte godt av at det bygges en skogsbilvei som konsesjonæren i en viss utstrekning skal dekke omkostningene for. På den annen side er den gunstige økonomien i prosjektet slik at det vil være rimelig at kommunen får et lite næringsfond.

Olje- og energidepartementet tilrår at Bygland kommune får et næringsfond på kr. 500 000,—.

Olje- og energidepartementet anbefaler etter dette følgende ordlyd på post 2:

«For den økning av vannkraften som ved reguleringen innvinnes for eiere av vannfall eller bruk i vassdraget skal disse betale følgende årlige avgifter: Til statens konsesjonsavgiftsfond kr. 6,— pr. nat.hk. Til konsesjonsavgiftsfondet i de fylkes-, herreds- og bykommuner som Kongen bestemmer den til enhver tid samme årlige avgift som gjelder for reguleringskonsesjonen av 16.06.67.

Fastsettelsen av avgiftene tas opp til ny prøvelse etter tidsintervaller som loven til enhver tid bestemmer.

Økningen av vannkraften skal beregnes på grunnlag av den øking av vannføringen som reguleringen antas å ville medføre ut over den vannføring som har kunnet påregnes med den tidliger reguleringen. Ved beregningen av økingen forutsettes det at magasinet utnyttes på en sådan måte at vannføringen i lavvannsperioden blir så jevn som mulig. Hva som i hvert enkelt tilfelle skal regnes som innvunnet øking av vannkraften avgjøres med bindende virkning av Olje- og energidepartementet.

Plikten til å betale avgiftene inntrer etter hvert som den innvunne vannkraft tas i bruk. Avgiften har samme pantesikkerhet som skatter på fast eiendom og kan inndrives på samme måte som disse.

Når konsesjon er gitt, plikter konsesjonæren å innbetale til Bygland kommune kr. 500 000,— som avsettes til næringsfond for kommunen. Konsesjonsavgiftsmidler og næringsfond danner ett og samme fond som etter nærmere bestemmelse av kommunestyret skal anvendes til fremme av næringslivet i kommunen.

Vedtektene for fondene skal være undergitt godkjennelse av Kommunaldepartementet.

Etter forfall av avgifter og næringsfond svares rente som fastsatt i medhold av lov av 17. desember 1976 nr. 100 om renter ved forsinket betaling m.m. § 3, første ledd.»

Post 5. Bruk av norske varer

Departementet foreslår at 2. ledd i.f. forandres slik at det samsvarer med den forandring som ble gjort av dette standardvilkåret ved kgl. res. av 22. januar 1988. Følgende ordlyd foreslås tatt inn i som et nytt 3. ledd:

«Vilkårene skal praktisers i samsvar med avtaler med fremmede stater som Norge er bundet av på dette området.»

Det gamle tredje ledd blir nå fjerde ledd.

Post 9. Forsamlingslokale, allmendannende virksomhet m.v.

Bygland kommune fastholder sitt krav om tilskudd til grendehus, kr. 1 mill. for bygging og kr. 200 000,— for drift.

Kommunen har ikke kommet med nye momenter i saken.

Olje- og energidepartementet slutter seg til NVE's konklusjon om at dette krav må avslås og viser til begrunnelsen i innstillingen.

Post 11. Veger m.v.

Olje- og energidepartementet fastslår at skogsbilvei etter alt. 2 allerede er bygget fra kraftstasjonen på Heistad og til Heisvatn med tillatelse fra skogmyndighetene. Miljøverndepartementet er underrettet om dette. Resten av strekket, fra Heisvatn langs Heiselva til Fiskeløys vil gå på en anleggsvei som reguleres nærmere i en avtale mellom grunneierne og konsesjonæren. Denne veien underlegges vanlige vilkår. Det forutsettes at det senere kan tas opp til vurdering å stenge anleggsveien for allmenheten dersom det viser seg at trafikken på veien får negative konsekvenser for dyrelivet i området, jfr. Miljøverndepartementets uttalelse. Miljøverndepartmentet minner forøvrig om at særskilt tillatelse etter forurensningsloven for utføringen av anleggsarbeidet må innhentes hos fylkesmannen. Forøvrig vises til NVE's bemerkninger til post 11.

Øvrige bemerkninger:

Avtale mellom KEV og grunneierne

Bygland kommune forutsetter bl.a. at KEV inngår bindende avtale med grunneierne om veitilskudd og overføring av veigrunn, fallrettigheter og bruk av veien.

Otteraaens Brugseierforening har underhånden uttalt at dette vil gå i orden. Forøvrig er dette en sak mellom kommunen og utbygger.

Tilskudd til lønn til planlegger

Bygland kommune fastholder sitt krav om tilskudd på ½ lønn til planlegger 1 år før anleggsstart til og med 1 år etter at anleggsarbeidet er avsluttet.

I store utbyggingssaker har det forekommet at utbygger har påtatt seg å bistå kommunen økonomisk med løsning av planoppgaver ved å dekke lønnsutgifter til planlegger i særskilte avtaler. (Statskraftverkene — Beiarn kommune 1986).

Olje- og energidepartementet mener at dette krav må adresseres til utbygger, da dette forhold etter departementets oppfatning ikke kan pålegges med hjemmel i vassdragsreguleringslovens § 6 post 1, 4. ledd.

Forlengelse av tunnel frem til Fiskeløys

Finansdepartementet har i sin uttalelse gitt uttrykk for at de ikke kan se berettigelsen i et krav om forlengelse av overføringstunnelen fra Byrtingsvatn til Fiskeløys fra 475 m til 900 m til en merkostnad av ca. 2 mill.kr., og viser til at «det synes ikke som om noen av de berørte parter har fremsatt krav om dette».

Olje- og energidepartementet viser til at spørsmålet om forlenging av overføringstunnelen oppsto under en befaring med representanter fra konsesjonssøker og NVE, landskapsavdelingen tilstede den 14.—15. oktober 1986. Som konsesjonsmyndighet uttalte NVE at det ikke kunne aksepteres å slippe så store vannmengder som det her var tale om ut i en liten bekk som renner gjennom bakkemyrer pga. betydelige erosjonsskader som kunne oppstå.

Olje- og energidepartementet finner at dette moment veier så tungt at en vil følge NVE i dette spørsmål selv om det vil innebære en merkostnad for konsesjonssøker.

Olje- og energidepartementet

t i l r å r :

I medhod av vassdragsreguleringsloven av 14. desember 1917 nr. 17 gis Otteraaens Brugseierforening tillatelse til å overføre deler av Heisvassdraget til Hovatn i Bygland kommune, Aust-Agder på de vilkår som er nevnt i Olje- og energidepartementets foredrag av 23. desember 1988.